

Programmabegroting 2027–2030

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Aanbieding	5
Hoofdstuk 1 - De financiële positie	6
1.1 <i>Inleiding.....</i>	7
1.2 <i>Opbouw hoofdstuk 1</i>	7
1.3 <i>Het structureel en reëel saldo 2027-2030</i>	7
1.4 <i>Kadernota 2027 inclusief 1e wijziging op de kadernota 2027.....</i>	8
1.5 <i>Structureel en reëel saldo 2027-2030 met verwerking diverse ontwikkelingen na kadernota</i>	9
1.6 <i>Het surplus van de algemene reserve</i>	11
1.7 <i>Het SRE na inzet surplus</i>	11
1.8 <i>Het formeel saldo begroting 2027</i>	12
1.9 <i>Investeringslijst 2027.....</i>	12
1.10 <i>Tarieven en toegepaste indexeringen</i>	12
1.11 <i>Financiële positie.....</i>	12
1.12 <i>Analyse financiële positie en voorstel aan de raad</i>	13
<i>Conclusie.....</i>	14
Hoofdstuk 2.1 – Programma's.....	16
2.1.0 <i>Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning</i>	17
2.1.1 <i>Programma 1 - Veiligheid</i>	22
2.1.2 <i>Programma 2 - Verkeer, Vervoer en Waterstaat.....</i>	29
2.1.3 <i>Programma 3 - Economie</i>	36
2.1.4 <i>Programma 4 - Onderwijs</i>	44
2.1.5 <i>Programma 5 - Sport, Cultuur en Recreatie *.....</i>	49
2.1.6 <i>Programma 6 - Sociaal Domein</i>	57
2.1.7 <i>Programma 7 - Volksgezondheid en Milieu</i>	69
2.1.8 <i>Programma 8 - Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing</i>	79
Hoofdstuk 2.2 – Paragrafen	87
2.2.1 <i>Lokale heffingen</i>	88
2.2.2 <i>Bedrijfsvoering Algemeen.....</i>	99
2.2.3 <i>Financiering</i>	116
2.2.4 <i>Verbonden Partijen</i>	136
2.2.5 <i>Onderhoud Kapitaalgoederen</i>	145
2.2.6 <i>Grondbeleid</i>	152
2.2.7 <i>Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing</i>	155
2.2.8 <i>Paragraaf Duurzaamheid</i>	161

2.2.9 Rechtmatigheid	174
2.2.10 Oekraïense ontheemden, statushouders en asielzoekers	177
2.2.11 Wet Open Overheid	179
Hoofdstuk 3 – Financieel	180
3.1 Overzicht van baten en lasten	181
3.2 Uitgangspunten van de ramingen	182
3.3 Financiële positie	183
Bijlagen	196
Bijlage 0 - Leeswijzer	197
Bijlage 1 – Conversietabel programma's, taakvelden, producten	201
Bijlage 2 – Baten en lasten per programma en taakveld	211
Bijlage 3 – Investeringsplannen 2027-2030.....	255
Bijlage 4A – Verloop reserves en voorzieningen	260
Bijlage 4B – Verloop reserves en voorzieningen 2028 – 2030	266
Bijlage 4C – Nadere toelichting reserves en voorzieningen	271
Bijlage 5 – Algemene uitkering 2026 – 2029	281
Bijlage 6 – Toelichting Verbonden Partijen	285
Bijlage 7 - Onderzoeken 213A.....	332
Bijlage 8 – Lijst van afkortingen	333

Voorwoord

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt de begroting 2027 van de gemeente Landgraaf. Met deze begroting geven wij uitvoering aan de ambities uit het coalitieconvenant Samen sterker vóóruit 2026–2030 en de Toekomstvisie Landgraaf 2050. Tegelijkertijd staan wij voor de opgave om deze ambities te realiseren binnen een financieel kader dat steeds verder onder druk komt te staan. De begroting laat daarom niet alleen zien wat wij willen bereiken, maar ook welke keuzes nodig zijn om Landgraaf toekomstbestendig en financieel gezond te houden.

Binnen het ruimtelijk domein werken wij verder aan een aantrekkelijke, duurzame en leefbare gemeente. We investeren in woningbouw, de transformatie van wijken, verkeersveiligheid, klimaatadaptatie, waterbeheer en de kwaliteit van de openbare ruimte. Daarnaast zetten wij in op een sterke lokale economie, vitale winkelcentra, toekomstbestendige bedrijventerreinen en een aantrekkelijk recreatief profiel. Daarbij staat de samenhang tussen wonen, werken, mobiliteit, duurzaamheid en leefbaarheid centraal, zodat Landgraaf ook voor toekomstige generaties een prettige woon- en leefgemeente blijft.

Binnen het sociaal domein en de volksgezondheid blijven wij investeren in kansen, gezondheid en participatie. Preventie, positieve gezondheid en vroegsignalering vormen daarbij belangrijke uitgangspunten. We versterken de samenwerking tussen zorg, welzijn, onderwijs, wonen en participatie om inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen en tegelijkertijd de toegang tot voorzieningen betaalbaar en toegankelijk te houden. Bijzondere aandacht gaat uit naar jeugd, ouderen, bestaanszekerheid en het versterken van de sociale samenhang in buurten en wijken. Ook voor veiligheid, handhaving en leefbaarheid blijven de ambities hoog. Samen met onze partners zetten wij in op de aanpak van jeugd- en woonoverlast, ondermijning, digitale criminaliteit en zorg- en veiligheidsvraagstukken. Daarnaast investeren wij in een weerbare samenleving die beter voorbereid is op crises en maatschappelijke ontwrichting. Preventie waar mogelijk en handhaving waar nodig vormen daarbij de leidende principes. Zo werken wij aan veilige buurten en een leefomgeving waarin inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zich thuis voelen.

Het financiële beeld vraagt daarbij om bestuurlijk realisme. Hoewel de begroting formeel sluitend is en onze reserves en weerstandsratio nog voldoende zijn, laten de financiële indicatoren een minder gunstige ontwikkeling zien. De schuldpositie neemt toe, de solvabiliteit daalt richting de provinciale signaleringsgrens en het structurele begrotingsevenwicht wordt pas vanaf 2028 bereikt. Bovendien zijn belangrijke onzekerheden aanwezig rondom de Hervormingsagenda Jeugd, de ontwikkeling van de Wmo-uitgaven, toekomstige indexerings- en nieuwe investeringsvraagstukken op het gebied van onderwijs, vastgoed, klimaatadaptatie en openbare voorzieningen. Daarom is het noodzakelijk om de komende tijd scherpe prioriteiten te stellen en financiële ruimte te creëren voor nieuwe keuzes. Met dat doel stellen wij voor om eind 2026 uiterlijk begin 2027 met de raad de discussie te voeren over de voorgestelde richting van onze investeringsambities inclusief de daarbij behorende dekking. Daarnaast stellen we voor om in vervolg op de eerdere ombuigingsoperatie, in 2027 ook te starten met een brede takendiscussie. Die is nodig om pro-actief dekking voorhanden te hebben mochten de risico's in de meerjarenraming daadwerkelijk opkomen zonder dat het rijk hier de helpende hand kan bieden. Alleen door tijdig keuzes te maken en pro-actief keuzeruimte voorhanden te hebben voor onze risico's kunnen wij de ambities van Landgraaf blijven realiseren én de financiële gezondheid van onze gemeente ook op langere termijn behouden.

College van burgemeester en wethouders van Landgraaf

Aanbieding

Landgraaf, 5 november 2026

Aan de gemeenteraad van Landgraaf

In overeenstemming met artikel 190 Gemeentewet bieden wij u hierbij de programmabegroting 2027 aan. De begroting omvat ook de meerjarenramingen 2028 tot en met 2030.

Wij stellen u voor deze begroting vast te stellen.

Burgemeester en wethouders van Landgraaf,

de secretaris,
ir. J.M.C. Rijvers

de burgemeester,
mr. R. de Boer

Hoofdstuk 1 – De financiële positie

1.1 Inleiding

Hoofdstuk 1 van de begroting is primair financieel van aard. In de kern presenteren wij in dit hoofdstuk de financiële stand van zaken vanuit meerjarenperspectief met als belangrijkste onderdelen het structureel en reëel meerjarensaldo 2027–2030, het formeel meerjarensaldo 2027–2030, de meerjarige ontwikkeling van de algemene reserve, de weerstandsratio en het surplus, de samenvattende tabel van de verplichte BBV financiële kengetallen aangevuld met de analyse van de financiële stand van zaken.

Daar waar de cijfers in de rekening hard zijn geldt voor de begroting dat er onder deze cijfers heel veel inschattingen en aannames zitten. Dat betekent dat men bij het beoordelen van de begroting aandacht moet geven aan de uitgangspunten en aannames die gemaakt zijn bij de totstandkoming van de cijfers. Wat waren de uitgangspunten? Welke aannames zijn gemaakt? Zijn de ramingen (te) voorzichtig waardoor er lucht zit in de begroting of worden er (te) grote risico's genomen om het saldo op te pimpen? In dit hoofdstuk 1 van de begroting lichten wij de nieuwe meerjarige financiële stand van zaken toe met als startpunt de primitieve meerjarenraming uit de voorgaande begroting 2026.

1.2 Opbouw hoofdstuk 1

De nieuwe meerjarige financiële stand van zaken wordt vooral bepaald door een tweetal meerjarige reeksen van cijfers aangevuld met de verplichte BBV financiële indicatoren.

In de eerste plaats is dat het structureel en reële meerjarensaldo 2027–2030. Dit saldo is bepalend voor het wel of niet in aanmerking komen voor repressief toezicht vanuit de provincie. Het structurele saldo is het saldo van structurele baten minus de structurele lasten. Eenvoudig geformuleerd: "Komt er meerjarig meer binnen dan dat er meerjarig uit gaat"¹. Dit saldo moet in het begrotingsjaar positief zijn. Lukt dat niet in het eerste begrotingsjaar dan dient dit saldo uiterlijk in 2030 – het laatste jaar van de meerjarenraming – positief te zijn om in aanmerking te komen voor repressief toezicht².

In de tweede plaats is dat de meerjarige ontwikkeling van de weerstandsratio. Deze ratio geeft aan of we in de komende jaren voldoende algemene reserve hebben om de mogelijk opkomende risico's af te dekken³. De raad heeft hiertoe een signaleringsgrens vastgesteld die ligt op 1. Bij die grens zitten er voldoende middelen in de algemene reserve om 1x de volledige weerstandsbehoefte op te vangen. Zit er voldoende in de algemene reserve dan hebben we een zogenaamd surplus. Dat surplus mogen we tellen als "quasi" structureel dekkingsmiddel indien ons structureel en reëel saldo (SRE) niet in evenwicht is.

Aanvullend aan deze beide reeksen en de bepaling van het surplus presenteren we ook de samenvattende tabel van de meerjarige ontwikkeling van de verplicht op te nemen financiële BBV-kengetallen waaronder de meerjarige ontwikkeling van de solvabiliteit. We sluiten af met een integrale analyse van de financiële situatie en de op basis daarvan te nemen maatregelen.

Wij nemen de analyse welbewust op in Hoofdstuk 1 van de begroting zodat dit de volledige aandacht heeft van de raad.

1.3 Het structureel en reëel saldo 2027–2030

We bouwen het nieuwe structurele en reële saldo 2027–2030⁴ zoals ieder jaar op vanuit het saldo van de vorige primitieve begroting. In dit geval is dat dus de begroting 2026⁵.

¹ Dit betreft wel baten en lasten en niet de ontvangsten en uitgaven. We hanteren immers verplicht een baten en lasten stelsel en geen eenvoudig kasstelsel zoals het Rijk.

² Er mag echter niet sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief.

³ De som van de maximale impact van de risico's rekening houdende met de kans dat ze opkomen wordt uitgedrukt in de weerstandsbehoefte.

⁴ De provincie gebruikt hiervoor altijd de afkorting SRE.

⁵ In de begroting 2026 hebben we dat eenmalig niet gedaan omdat de kadernota 2026 en de besluiten die daarin stonden vaststellend waren.

x €1.000

Structureel en reëel saldo B2026 (SRE)	2026	2027	2028	2029
Saldo	-1.908	382	254	683

Tabel 1: Structureel en reëel saldo B2026 (SRE)

Het structurele tekort in 2026 was zoals bekend een direct gevolg van het amendement wmo HBH op de kadernota 2026. Dit tekort is in de formele begroting 2026⁶ gedekt door een aanvullende onttrekking aan de algemene reserve. Meerjarig was mede dankzij alle ingeboekte ombuigingen⁷ sprake van een klein positief saldo. Omdat de stand en de ontwikkeling van de algemene reserve en de meerjarige weerstandratio in diezelfde primitieve begroting 2026 en meerjarenraming 2027–2029 ruim voldoende waren zijn wel in de 1^e wijziging op de begroting 2026 een aantal incidenteel ruimtevragende beleidsalternatieven door de raad vastgesteld⁸.

1.4 Kadernota 2027 inclusief 1e wijziging op de kadernota 2027

In de kadernota 2027 hebben we de raad zoals ieder jaar een geactualiseerde prognose gegeven van het meerjarige structurele saldo 2027–2030. De kadernota gaf t.o.v. de begroting 2026 een duidelijke verslechtering aan van het meerjarige saldo. Dit was o.a. het gevolg van:

- Het feit dat onze algemene uitkering wederom slechts wordt geïndexeerd met de prijsindex bbp en we aan de lastenkant te maken hebben met veel hogere indexeringen o.a. bij de werken, de jeugd, de wmo en ook de salarissen van het apparaat;
- De kosten van de jeugdhulp en wmo in de rekening 2025 veel hoger zijn uitgevallen dan verwacht en we deze hogere lasten⁹ als nieuw uitgangspunt hebben moeten gebruiken bij de actualisering van de ramingen 2027 en verder;
- Een verwaarloosbaar volume-effect van de algemene uitkering¹⁰.

Onderstaand is het saldo weergegeven zoals dat in de kadernota was opgenomen exclusief de mogelijk in te zetten technische dekkingsmaatregelen:

+is positief – is negatief

x €1.000

SRE Kadernota 2027 voor inzet technische dekking	2027	2028	2029	2030
Saldo	-2.712	-2.164	-1.251	-3.477

Tabel 2: SRE Kadernota 2027 voor inzet technische dekking

De prognose in de kadernota was nog gebaseerd op de Voorjaarsnota van het Rijk en niet de meicirculaire 2026. We hebben die prognose o.b.v. de meicirculaire bijgesteld en u daarover per brief geïnformeerd¹¹. De raad heeft die brief kort voor vaststelling van de kadernota 2027 begin juli 2026 ontvangen. Onder aan de streep een nog steeds negatief saldo maar minder negatief dan in de kadernota. Onderstaand het gecorrigeerde structurele saldo 2027–2030 zoals gepresenteerd in die brief.

⁶ In de formele begroting zitten ook alle incidentele baten en lasten waaronder de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

⁷ Ook in de meerjarenbegroting 2026-2029 zat de risicovolle aframing van de jeugdlasten vanaf 2028 vanwege de te verwachten opkomende effecten van de Hervormingsagenda jeugd ter hoogte van €2,6 miljoen aan minderlasten.

⁸ Dekking hiervoor kwam uit de algemene reserve.

⁹ De incidentele meerkosten zoals de extra bijdrage JENS zijn hiervan uitgezonderd omdat die niet structureel horen te zijn.

¹⁰ Het volume van de algemene uitkering groeit met het historisch negenjaars gemiddelde van het groei% bbp. T.o.v. de vorige meerjarenraming is dat voor de jaren tot en met 2029 slechts het verschil t.o.v. het vorige negenjaarsgemiddelde.

¹¹ In de brief van 26 juni 2026 zat ook een correctie op stand van de algemene reserve, de geraamde jeugdlasten en het accres.

+is positief – is negatief

x €1.000

SRE 2027–2030 na meicirculaire voor technische dekking	2027	2028	2029	2030
Saldo SRE 2027–2030 Kadernota 2027	-2.712	-2.164	-1.251	-3.477
Effect correcties AO Accres en AO Jeugd	-68	125	59	351
Effect meicirculaire	498	315	315	413
Saldo	-2.282	-1.724	-877	-2.713

Tabel 3: SRE 2027–2030 na meicirculaire voor technische dekking

1.5 Structureel en reëel saldo 2027–2030 met verwerking diverse ontwikkelingen na kadernota

Na de verwerking van de meicirculaire voeren we ieder jaar tussen kadernota en begroting zoals altijd nog een hele reeks aan + & – technische mutaties door. De kadernota is immers een eerste nieuwe meerjaren prognose gebaseerd op de bijgestelde ramingen van een deel van de ramingen zoals die voor de jeugdhulp, de Wmo en de gemeenschappelijke regelingen. De bijgestelde ramingen betreffen o.a. de bijstelling van de raming kapitaallasten (+), de mutaties op de richtbudgetten (–), de bijstelling van de batige lokale lasten o.b.v. de actuele indices (+), de structurele doorwerking van de besluiten genomen na de begroting 2026 (–), de aansluitingspost op de administratie (+) etc.

De meest opvallende mutatie die ook separaat is opgenomen in de onderstaande tabel betreft een stevige correctie die we alsnog hebben doorgevoerd op de raming van de algemene uitkering in het laatste jaar 2030 van de meerjarenraming. Net zoals de lasten in het laatste en daarmee nieuwe ramingsjaar opvallend toenemen doordat we de volledige index moeten ramen en niet slechts de mutatie op de index geldt dat natuurlijk ook voor de raming van het accres oftewel de groei van de algemene uitkering. Dat zat niet correct in de kadernota noch in de brief na meicirculaire en is nu gelukkig gecorrigeerd. Het SRE-saldo wordt na verwerking van alle mutaties bijna driehonderd-duizend euro negatiever in 2027 maar meerjarig zijn de saldi beter geworden waarbij het laatste jaar 2030 – natuurlijk door die forse correctie – zelfs ruime zwarte cijfers schrijft.

+is positief – is negatief

x €1.000

Structureel en reëel saldo (SRE) B2027 voor technische dekking	2027	2028	2029	2030
SRE na verwerking meicirculaire maar voor technische dekking	-2.282	-1.724	-877	-2.713
Correctie accres volledige index 2030				3.835
Diverse mutaties waaronder bijstelling richtbudgetten, bijstelling kapitaallasten, bijstelling geraamde baten lokale lasten, meerjarige doorwerking besluiten na b2026 maar voor kadernota, aansluiting administratie etc.	-295	168	619	300
Saldo	-2.577	-1.556	-258	1.422

Tabel 4: Structureel en reëel saldo (SRE) B2027 voor technische dekking

Technische maatregelen

Zoals ook al aangegeven in de kadernota kunnen we om het saldo te verbeteren nog enkele financieel technische maatregelen uit de kast halen. Dit betreft het ramen van de formatielaasten op max –1.5, het ramen van een structurele onder-uitputting kapitaallasten en het aframen van de stelpost loon- en prijscompensatie vanaf 2029. De stelpost Loon- en Prijscompensatie is vanaf 2029 nog altijd op €500 duizend structureel begroot.

+is positief – is negatief

x €1.000

Structureel en reëel saldo (SRE) B2027				
na technische dekking	2027	2028	2029	2030
SRE B2027 voor inzet technische maatregelen	-2.577	-1.556	-258	1.422
Ramen formatie max -1.5	435	446	449	459
Aframen stelpost loon- en prijscompensatie	0	0	500	500
Onder-uitputting kapitaallasten	400	400	400	400
Saldo	-1.742	-710	1.091	2.781

Tabel 5: Structureel en reëel saldo (SRE) B2027 na technische dekking

Onder aan de streep resteren er dan nog steeds in 2027 en 2028 negatieve saldi. Vanaf 2029 schrijven we wel weer zwarte cijfers! Bij die zwarte cijfers moeten we echter wel een aantal kanttekeningen plaatsen:

- Net zoals in de begroting 2026 hebben we in deze begroting 2027 opnieuw vanaf 2028 de lasten jeugd met €2,6 miljoen afgeraamd omdat het Rijk ervan uitgaat dat dan de effecten van de hervormingsagenda Jeugd effectief zullen zijn en er dus sprake zal zijn van een afname van het gebruik van de jeugdzorg en de lasten. Het Rijk heeft vanaf 2029 hiervoor echter nog geen extra geld in de rijksbegroting staan. Naar verwachting komt er meer duidelijkheid hierover begin 2027 als de commissie van Ark II haar bevindingen presenteert in een tweede rapport.
- We hebben vanaf 2028 de lasten jeugd, Wmo en personeel geïndexeerd op de prijsindex bbp. Een veel lagere index dan de OVA/PPC of de loonvoet overheid. Als in 2028 en verdere jaren de nieuwe CAO voor ambtenaren en/of zorgmedewerkers hoger is dan de prijsindex bbp dan hebben we opnieuw per direct te maken met druk op het structurele exploitatiesaldo¹².
- Onze onderhoudsplannen zijn we aan het actualiseren. Helaas bleken de door een externe specialist opgeleverde onderhoudsplannen aandachtspunten te bevatten die aanleiding geven tot actualisatie en verbetering¹³. We doen ons uiterste best om die plannen nog voor het eind van 2026 kwalitatief verbeterd te hebben en ter vaststelling aan de raad te hebben aangeboden.
- We hebben in de aanloop naar de kadernota 2026 een intensieve ombuigingsoperatie uitgevoerd samen met de raad. De ca. €4,5 miljoen ombuigingen in de begroting 2026 die dit heeft opgeleverd zijn administratief doorgevoerd in de begroting maar we constateren dat er operationele tegenvallers zijn in de implementatie¹⁴. Het feit dat het nieuwe kabinet voornemens is in 2029 de Wmo hulp bij het huishouden – met uitzondering van een vangnet – af te schaffen zorgt mogelijk voor de volledige verdamping van onze grootste ruimtecreatie uit de ombuigingsoperatie vanaf 2029. Toch kan het effect hiervan ook enorm meevallen. Het lijkt erop dat het Rijk veel minder geld uit de algemene uitkering heeft onttrokken i.v.m. deze aankomende wetswijziging dan dat wij als Landgraaf in 2027 in de boeken hebben opgenomen als uitgave¹⁵.
- We staan aan de vooravond van een aantal belangrijke beleidsontwikkelingen zowel in het maatschappelijke als in het ruimtelijke domein. Denk bijvoorbeeld aan de actualisatie van het integraal huisvestingsplan onderwijsaccommodaties, het verbeterde beheer van de gemeentelijke accommodaties, het integraal watertakenplan en de klimaatadaptatiestrategie. Ontwikkelingen waartoe uiteraard nog door de raad besloten dient te worden. Ontwikkelingen die vragen om

¹² Gemeenten die meerjarig ramen op constante prijzen hebben dit risico ook in hun ramingen zitten omdat men noch baat noch last vanaf 2028 indexeert.

¹³ In de plannen was onvoldoende rekening gehouden met de wettelijke duurzaamheidsverplichtingen en niet zeker was of de scheiding tussen investeringen en onderhoud in alle plannen goed was doorgevoerd.

¹⁴ In de 2e bestuursrapportage 2026 ontvangt de raad een voortgangsrapportage hierover.

¹⁵ Om meer zekerheid te krijgen over het effect van deze wetswijziging in financiële zin hebben we opdracht gegeven voor een onderzoek. Dit onderzoek richt zich zowel op de uitgaven wmo hhh en hulpmiddelen per inwoner alsook het mogelijke financiële effect van de voorgenomen wetswijziging "afschaffen wmo hhh vanaf 2029".

additionele dekkingsmiddelen die met zekerheid nog niet volledig zijn verwerkt in deze begroting. Deze ontwikkelingen zijn wel opgenomen in onze risico-inventarisatie.

1.6 Het surplus van de algemene reserve

Gemeenten mogen sinds 2024 onder bepaalde voorwaarden een deel van het surplus van hun algemene reserve beschouwen als een structurele baat. Het surplus is het deel van de algemene reserve dat niet nodig is voor het afdekken van risico's. Dit noemt men ook wel het vrij besteedbare deel boven de benodigde weerstandscapaciteit. We mogen maximaal 10% van het surplus per jaar inzetten als structureel dekkingsmiddel voor de begroting. Dit mag alleen als:

- Onze solvabiliteit minimaal 20% is én blijft¹⁶.
- Het weerstandsvermogen voldoende is, op basis van een actuele risico-inventarisatie¹⁷.
- De provincie als toezichthouder akkoord gaat met deze inzet.

Het surplus is in werkelijkheid geen echt structureel dekkingsmiddel. Reserves zijn immers eindig. De provincie beschouwt echter het surplus als een structureel dekkingsmiddel indien voldaan wordt aan de voorwaarden.

x €1.000

Weerstandsratio en surplus AR	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve per 1/1	20.269	18.478	17.813	18.890
Weerstandsbehoefte	8.576	11.167	13.753	14.269
Weerstandsratio	2,4	1,7	1,3	1,3
Beschikbaar voor surplus	11.693	7.311	4.060	4.621
Surplus 10%	1.169	731	406	462

Tabel 6: Weerstandsratio en surplus AR

Of we met het surplus van de algemene reserve het negatieve structurele saldo 2027 of 2028 af kunnen dekken laten we in de volgende paragraaf zien.

1.7 Het SRE na inzet surplus

Het surplus is niet groot genoeg om het negatieve structurele saldo 2027 af te dekken. Het surplus is wel groot genoeg om in 2028 structureel en reëel evenwicht te realiseren. Dit levert geen financieel voordeel op. Het vergroot echter wel onze financiële wendbaarheid in toekomstige begrotingen.

Het college kiest ervoor het structureel en reëel evenwicht met de inzet van het surplus al in 2028 te realiseren. Daarmee ontstaat eerder financiële wendbaarheid en wordt de begroting beter voorbereid op toekomstige onzekerheden en beleidsopgaven.

+ is positief – is negatief *x €1.000*

Structureel en reëel saldo (SRE) B2027 met inzet Surplus	2027	2028	2029	2030
SRE B2027 na inzet technische maatregelen	-1.742	-710	1.091	2.781
Surplus	1.169	731		
Saldo	-573	21	1.091	2.781

Tabel 7 Structureel en reëel saldo

¹⁶ Onze solvabiliteitsratio blijft meerjarig boven de 20%.

¹⁷ Concreet betekent dit dat de weerstandsratio minimaal 1 moet zijn.

Ook al hebben we 2027 niet structureel in evenwicht dan nog zullen we al onze uitgaven in 2027 (lasten) ongeacht of die structureel of incidenteel zijn moeten dekken met inkomsten¹⁸ (baten).

1.8 Het formeel saldo begroting 2027

Het formele saldo van de begroting is echte het eindresultaat van de begroting. Naast de structurele baten en lasten hebben we natuurlijk ook incidentele baten en lasten. Tellen we alle incidentele baten en lasten op bij het structurele saldo dan heb je het formele saldo. Het gros van de incidentele baten en lasten zijn de stortingen en onttrekkingen aan de reserves¹⁹. Dit formele saldo laat zien of de begroting op papier sluit en alle lasten structureel en incidenteel in een jaar ook gedekt kunnen worden door baten ongeacht of dat structurele baten zijn zoals de algemene uitkering of de lokale heffingen of incidentele baten zoals geld uit reserves of eenmalige subsidies. In hoofdstuk 3 specificeren we de incidentele baten en lasten.

+is positief – is negatief x €1.000

Formeel saldo B2027	2027	2028	2029	2030
Structureel saldo	-1.742	-710	1.091	2.781
Incidentele baten	2.996	2.324	1.505	28
Incidentele lasten	-1.254	-1.614	-2.596	-2.809
Saldo	0	0	0	0

Tabel 8: Formeel saldo B2027

1.9 Investeringslijst 2027

In deze begroting zitten net als ieder jaar de geplande vervangingsinvesteringen in de riolen²⁰ en de accommodaties. Het elftal uitbreidings- en deels vervangingsinvesteringen 2027 dat we willen dekken uit de jaarlijks geraamde vrije ruimte kapitaallasten hebben wij u voorgelegd bij de kadernota. Een overzicht van de meerjarig geplande investeringsbedragen per programma treft u aan in hoofdstuk 3. Een meer gedetailleerde opsomming van alle individuele investeringskredieten 2027–2030 inbegrepen de afschrijvingsduur en de financiële gevolgen treft u aan in bijlage 3 van deze begroting. De raad dient in het vaststellingsbesluit van deze begroting 2027 één op één de individuele investeringskredieten 2027 vast te stellen.

1.10 Tarieven en toegepaste indexeringen

De raming van de salarissen in 2027 hebben we geïndexeerd op basis van de loonvoet overheid van 4,2% zoals opgenomen in het CEP 2026. Meerjarig 2027–2029 hanteren we de prijsindex BBP omdat dit ook de index is waarmee we het gros van onze baten indexeren.

De tarieven in de recreatieve sector zijn in overeenstemming met de standaard afspraak dit slechts een keer per twee jaar te doen niet verhoogd na de recente verhoging in 2026.

Voor de raming van de opbrengsten OZB, hondenbelasting en precario hanteren we meerjarig de prijsindex BBP. De tarieven voor afval en riolen zijn zoals te doen gebruikelijk 100% kostendekkend. Het vastrecht riolen verhogen we standaard wel met de prijsindex.

1.11 Financiële positie

Vast en verplicht onderdeel van iedere begroting en rekening is een analyse van de financiële positie van de gemeente. Die analyse voeren we uit met ten minste de verplichte BBV financiële indicatoren. Voor de

¹⁸ In een baten lasten stelsel spreken we over baten en lasten en niet over inkomsten en uitgaven maar voor de leesbaarheid is ervoor gekozen om hier het begrip inkomsten en uitgaven te gebruiken.

¹⁹ Onttrekkingen aan afschrijvingsreserves zijn niet incidenteel.

²⁰ Investeringsbedrag riolen € 6,5 miljoen, accommodaties € 10,7 miljoen, overige investeringen € 8 miljoen.

exacte definities van de verschillende kengetallen BBV en de trendmatige ontwikkeling van deze kengetallen verwijzen we naar de paragraaf financiering.

De provincie deelt de kengetallen in drie categorieën in, maar geeft hier geen harde kwalificatie aan, omdat de normering een eigen gemeentelijke keuze is. Wel geldt in het algemeen dat categorie A het minst en categorie C het meest risicovol is.

Financiële kengetallen BBV	2026	2027	2028	2029	2030	Categorische indeling provincie		
						Cat.A	Cat.B	Cat.C
Netto schuldquote (%)	57,6	72,9	80,5	87,1	86,1	<90%	90–130%	>130%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (%)	50,8	65,5	73,9	81,1	80,9	<90%	90–130%	>130%
Schuldratio (%)	75,4	77,4	79,1	79,8	79,3	<20%	20–80%	>80%
Solvabiliteitsratio (%)	24,6	22,6	20,8	20,2	20,7	>50%	20–50%	<20%
Grondexploitatie (%)	3,1	3,6	3,5	3,6	3,5	<20%	20–35%	>35%
Structurele exploitatieruimte (%)	-1,1	-1,1	-0,4	0,7	1,7	begr.pos.	begr.neutr.	begr. neg.
Belastingcapaciteit (%)	94,9	90,4	=	=	=	<95%	95–105%	>105%
Weerstandsratio		2,3	1,6	1,3	1,3	≥2	2>r>1	<1

Tabel 9: Financiële kengetallen BBV

1.12 Analyse financiële positie en voorstel aan de raad

De begroting 2027 van Landgraaf is formeel sluitend en vanaf 2028 ook structureel sluitend. De financiële positie is op dit moment nog voldoende robuust om tegenvallers op te vangen. Tegelijkertijd ontstaat een steeds duidelijker spanningsveld tussen de ambities van het coalitieconvenant en de structurele financiële ruimte van de gemeente.

Meerdere belangrijke financiële indicatoren bewegen de komende jaren in een minder gunstige richting. De schuldpositie neemt toe, de solvabiliteit ontwikkelt zich richting de bestuurlijke ondergrens van 20% en de positieve structurele begrotingsruimte ontstaat pas vanaf 2029. Daarin zijn echter aannames verwerkt die onzekerheden kennen en zijn al onze ambities nog niet volledig financieel vertaald. Dit vraagt niet om een bezuinigingsreflex, maar wel om bestuurlijke scherpheid. De financiële opgave van de komende jaren is niet zozeer het sluitend krijgen van de begroting, formeel is die sluitend, maar het structureel in evenwicht brengen van ambities, uitvoeringskracht en financiële draagkracht.

Het coalitieconvenant kiest bewust voor een financieel gezonde gemeente, structureel begrotingsevenwicht, behoud van voldoende weerstandsvermogen en het actief benutten van subsidies, fondsen en andere externe financieringsbronnen. Die uitgangspunten zijn essentieel, maar vormen op zichzelf nog geen oplossing voor de groeiende spanning tussen de investeringsagenda en de beschikbare middelen. Daarom is het noodzakelijk om inzichtelijk te maken welke financiële ruimte daadwerkelijk beschikbaar is voor de uitvoering van de ambities uit het coalitieconvenant en de Toekomstvisie Landgraaf 2050.

Daarbij past een fundamentele bestuurlijke vraag:

Welke ambities willen wij de komende jaren realiseren, welke keuzes horen daarbij en welke maatschappelijke meerwaarde rechtvaardigt de inzet van schaarse middelen?

Die vraag wordt steeds relevanter omdat niet alleen financiële middelen, maar ook marktcapaciteit, netcongestie en ambtelijke personeelstekorten beperkende factoren worden. Niet alles kan gelijktijdig worden uitgevoerd en niet iedere wens kan direct worden gerealiseerd.

Om die reden stellen wij voor om 4^e kwartaal 2026 een integrale analyse uit te voeren naar de verhouding tussen ambities, investeringsopgaven, uitvoeringscapaciteit en beschikbare financiële ruimte²¹. Op basis daarvan kan worden bepaald waar prioriteiten moeten worden aangebracht, welke ambities gefaseerd kunnen worden uitgevoerd en welke dekkingsmogelijkheden daarvoor al beschikbaar zijn en welke aanvullende dekkingsmogelijkheden of –richtingen we daarvoor willen inzetten. We kunnen de raad dan eind 2026 of uiterlijk begin 2027 in positie brengen om de definitieve richting vast te stellen zodat we onze ambities concreet kunnen vertalen in harde voorstellen.

Daarnaast stellen we voor om als vervolg op Ombuiging 1.0 in het voorjaar 2027 ook te starten met een brede takendiscussie. Een discussie die niet als bezuinigingsoperatie moet worden gezien maar als een vroegtijdige herijking van taken, ambities en middelen. Een herijking die ons de mogelijkheden moet geven om de mogelijke risico's met structurele impact ook structureel af te dekken. Dit laatste natuurlijk alleen als die risico's daadwerkelijk opkomen en het rijk hier niet de helpende hand toe steekt. De kern daarvan zou moeten bestaan uit een integrale takendiscussie waarbij wordt gekeken naar:

- Wettelijke medebewindstaken;
- Autonome taken;
- De wettelijke ondergrens van de wettelijke taken;
- De bijdrage van die taken aan de ambities en doelen uit het coalitieconvenant en de Toekomstvisie Landgraaf 2050;
- De financiële beslisruimte;
- De maatschappelijke meerwaarde van de taak;
- De verhouding tussen maatschappelijke meerwaarde en de daarvoor ingezette middelen;
- Mogelijkheden om taken slimmer, efficiënter of in samenwerking met partners uit te voeren.

Het uitgangspunt daarbij moet niet zijn waar het eenvoudigst kan worden bezuinigd, maar waar publieke middelen de grootste maatschappelijke meerwaarde opleveren. Daarmee ontstaat een afwegingskader waarmee toekomstige keuzes transparant en uitlegbaar kunnen worden gemaakt.

Deze brede takendiscussie biedt de mogelijkheid om voorbereid te zijn op financiële risico's die zich de komende jaren kunnen voordoen. Denk daarbij aan ontwikkelingen binnen de Hervormingsagenda Jeugd, de toekomstige ontwikkeling van de Wmo-uitgaven, stijgende financieringslasten, nieuwe investeringsopgaven en onzekerheden rondom rijksbijdragen. Wanneer deze risico's zich daadwerkelijk manifesteren, beschikt de raad al over uitgewerkte bestuurlijke handelingsopties.

Conclusie

Landgraaf staat financieel niet aan de rand van een ravijn, maar wel aan het begin van een periode waarin keuzes nodig zijn en onvermijdelijk worden. De vraag is niet óf keuzes gemaakt moeten worden, maar wanneer en op basis van welke uitgangspunten. Juist zolang de financiële positie nog voldoende sterk is, bestaat de ruimte om op een beheerste manier te sturen.

²¹ In de begroting 2027 en meerjarenraming zitten uiteraard investeringskredieten, kapitaallasten en beheers budgetten gebaseerd op het actuele IHP en andere al door de raad vastgestelde beleidsdocumenten.

Daarom adviseren wij de raad vast te houden aan de uitgangspunten uit het coalitieconvenant van structureel begrotingsevenwicht, financiële weerbaarheid en het actief verwerven van externe middelen.

Wij zullen de raad op relatief korte termijn in positie brengen om de definitieve richting vast te stellen voor wat betreft de uit ons coalitieconvenant voortkomende investeringsambities inbegrepen dekking waarna we deze concreet kunnen vertalen in harde voorstellen.

Ook starten we in 2027 m.b.v. onze reguliere P&C cyclus met een brede takendiscussie waarbij ambities, maatschappelijke meerwaarde, uitvoerbaarheid en financiële haalbaarheid in onderlinge samenhang worden afgewogen. Alleen door tijdig prioriteiten te stellen, de beschikbare middelen gericht in te zetten, niet passief te leunen op mogelijke hulplijnen vanuit het Rijk en proactief te anticiperen op mogelijk opkomende risico's, kan Landgraaf zowel financieel gezond blijven als uitvoering geven aan de ambities uit het coalitieconvenant en de Toekomstvisie Landgraaf 2050.

Hoofdstuk 2.1 – Programma's

2.1.0 Programma 0 – Bestuur en Ondersteuning

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

R. de Boer, C. Wilbach, S. Kropman

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

T. Deckers (Griffie), W. Lennartz (KCC), R. Dautzenberg (BCZ), J. Smolenaars (P&C)

Programma Bestuur en Ondersteuning omvat voor Landgraaf de volgende taakvelden:

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB-woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)
- 0.10 Mutaties reserves
- 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Samenvatting voortschrijdend beleid

Bestuur

Vanaf 2027 werken we verder aan een sterk, betrouwbaar en zichtbaar bestuur. Het coalitieconvenant *Samen sterker vóóruit 2026–2030* geeft hiervoor de richting: doen wat nodig is voor onze inwoners, met heldere keuzes en zichtbare resultaten. We verbinden deze koers aan de Toekomstvisie 2050 *“Natuurlijk leven en beleven. In Landgraaf kan het.”* Die visie is ons kompas voor een toekomstbestendig Landgraaf, met ruimte voor vitaal en betaalbaar wonen, goede voorzieningen, ontmoeting, groen, bereikbaarheid en leefbaarheid.

We laten onze bestuurskracht zien op lokaal, regionaal en euregionaal niveau. We werken samen met inwoners, verenigingen, ondernemers en partners in Parkstad, Zuid-Limburg en de Euregio. Waar nodig nemen we initiatief en brengen we partijen bij elkaar rond opgaven die belangrijk zijn voor Landgraaf. Ook blijven we investeren in duidelijke communicatie en betekenisvolle participatie. Zo bouwen we aan vertrouwen, verbondenheid en een bestuursstijl die past bij de ambities richting 2050.

De Toekomstvisie Landgraaf 2050 vormt ook de basis voor de Organisatievisie. Daarin vertalen we de ambities voor Landgraaf naar wat dit vraagt van onze organisatie, dienstverlening en manier van samenwerken. Het college stelt deze Organisatievisie naar verwachting begin 2027 vast. Daarmee geven we richting aan een wendbare, betrouwbare en toekomstgerichte organisatie die de opgaven van Landgraaf goed kan ondersteunen.

Grensoverstijgende samenwerking & samenwerkingsverbanden

In 2027 werken we verder aan grensoverstijgende samenwerking. De basis hiervoor is het uitvoeringsplan dat in 2025 is vastgesteld. Deze lijn past bij het coalitieconvenant *Samen sterker vóóruit 2026–2030*. Daarin staat samenwerking centraal: met inwoners, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke partners en gemeenten over de grens. Zo benutten we kansen voor Landgraaf en versterken we onze positie in de (eu)regio.

De samenwerking met de Stadt Übach–Palenberg is sterker geworden. In 2027 bouwen we hierop voort. We richten ons vooral op onderwijs, cultuur en erfgoed, toerisme en ontmoeting tussen inwoners. Onze rol is duidelijk: we brengen partijen bij elkaar, helpen bij de voorbereiding en sluiten aan bij wat inwoners en organisaties nodig hebben. Ook organiseren we activiteiten die de samenwerking zichtbaar maken en versterken.

In 2027 blijven we investeren in ons netwerk binnen de Euregio Maas–Rijn. We zoeken naar projecten die passen bij de opgaven van Landgraaf en benutten waar mogelijk subsidies. Voor de stedenband met Andrychów werken we aan een nieuwe invulling, vooral op het gebied van onderwijs. Dit doen we samen met de stad Andrychów en betrokken onderwijsinstellingen. Daarnaast blijven we lokale organisaties actief informeren en verbinden met kansen in de Euregio.

In 2027 gebruiken we de resultaten van de haalbaarheidsstudie GROS voor de volgende stap. De studie laat zien waar kansen liggen voor economische samenwerking over de grens. Het gaat om samenwerking tussen Landgraaf, Brunssum, Beekdaelen en de aangrenzende gemeenten in Kreis Heinsberg. De belangrijkste thema's zijn economie en MKB, toerisme, duurzame ontwikkeling, mobiliteit en landschap. Op basis van de uitkomsten kiezen we welke initiatieven en projecten we met onze partners verder uitwerken.

Verder zijn we actief in de landelijke samenwerkingsverbanden zoals de VNG en de M50 om onze belangen in Den Haag te behartigen. Daarnaast nemen wij actief deel aan de samenwerking binnen de Stadsregio Parkstad Limburg en de regio Zuid–Limburg. Samen werken wij aan gezamenlijke maatschappelijke en economische opgaven. Deze samenwerking vergroot onze bestuurskracht, versterkt de positie van Landgraaf en helpt ons om kansen voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties beter te benutten.

Burgerzaken

We blijven inzetten op een betrouwbare en toegankelijke dienstverlening binnen Burgerzaken en het eerstelijns klantcontact van het KCC. Door verdere digitalisering en optimalisatie van werkprocessen werken we efficiënter en slimmer, terwijl persoonlijk contact beschikbaar blijft waar dat nodig is. Ook in 2027 blijft de vraag naar reisdocumenten zorgen voor een aanhoudend hoog aantal aanvragen.

Visie op burger- en overheidsparticipatie

De gemeente Landgraaf wil inwoners duidelijk en op tijd betrekken bij plannen die invloed hebben op hun buurt, leefomgeving of de toekomst van de gemeente. Het beleid burgerparticipatie uit 2025 helpt ons om vooraf goed te bepalen wanneer participatie nodig is, welke ruimte er is voor invloed en wat we met de inbreng doen. Participatie vraagt om duidelijke communicatie. We leggen daarom vooraf uit waar inwoners over kunnen meepraten, welke rol zij hebben en hoe keuzes worden gemaakt. Na afloop koppelen we terug wat met ideeën, vragen en zorgen is gedaan. Zo werken we aan openheid, vertrouwen en betere besluiten.

We ondersteunen ook inwoners die zelf initiatief nemen voor hun buurt of leefomgeving. Daarbij hoort het uitdaagrecht: inwoners kunnen onder voorwaarden gemeentelijke taken overnemen als zij denken dat dit beter of slimmer kan.

In 2027 vindt daarnaast de pilot burgerberaad plaats. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart. Daarmee geven we inwoners een duidelijke rol bij onderwerpen die belangrijk zijn voor de toekomst van Landgraaf. De ervaringen uit deze pilot gebruiken we om te beoordelen hoe deze participatievorm kan bijdragen aan de gemeentelijke besluitvorming. Zo bouwen we aan een gemeente die luistert, verbindt en samen met inwoners werkt aan goede oplossingen.

Samenvatting nieuw beleid

Communicatiebeleid

In 2026 is het 'Beleidsplan Communicatie; samenwerken aan vertrouwen en verbondenheid' vastgesteld. Daarmee zetten we communicatie nadrukkelijker in als bestuurlijk instrument. Communicatie helpt om richting te geven, keuzes uit te leggen en verbinding te houden met inwoners, ondernemers en partners.

De komende periode ligt de nadruk op communicatie die vroegtijdig, begrijpelijk en herkenbaar is. We luisteren beter naar signalen uit de samenleving, maken bestuurlijke keuzes duidelijker en communiceren ook over dilemma's, voortgang en resultaten. Zo versterken we vertrouwen, betrokkenheid en de uitvoeringskracht bij de maatschappelijke opgaven van Landgraaf.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal verzonden raadsinformatiebrieven	IBABS	100	118	122	95
Aantal ingediende art. 37 brieven	Ingekomen stukken raad	45	42	79	78
Aantal gehouden Raadsinformatieavonden (RIA's)	Griffie	10	9	8	11
Aantal gehouden werkconferenties raad	Griffie	4	5	3	2
Aantal meldingen openbare ruimte	BinnenBeter	9.726	10.000	10.704	11.027
% meldingen telefoon t.o.v. totaal	BinnenBeter	40%	30%	23%	22%
% meldingen digitaal t.o.v. totaal	BinnenBeter	52%	60%	67%	71%
% Inhoudelijk telefonisch afgehandelde klantvragen	intern	57%	52%	57%	59%
Aantal klantcontacten KCC aan de loketten (excl. loket ISD-BOL)	JCC	14.784	11.238	12.501	10.608
Aantal telefonische contacten centrale KCC	Telefooncentrale	32.271	30.345	32.727	33.020
Aantal klantcontacten via e-formulieren	Gem.website	17.298	17.430	18.794	24.474
Totaal aantal klantcontacten circa	intern	64.356	59.013	64.022	68.102

Tabel 10: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

De stijging van het totaal aantal klantcontacten komt hoofdzakelijk door het aantal klantcontacten via e-formulieren. We zien daar o.a. een stijging bij de meldingen openbare ruimte. Bij de meldingen openbare ruimte komt dit door de verdere doorontwikkeling van het systeem dat we daarvoor gebruiken. Het is voor onze inwoners steeds gemakkelijker om een digitale melding te doen via app. Verder hebben we in 2025 het proces "WMO-melding" gedigitaliseerd. In 2025 hebben 889 mensen een melding gedaan via het speciaal daarvoor ontwikkelde e-formulier. Dat is 46% van het totaal. Vóór de digitalisering registreerden we de WMO-melding niet als een afzonderlijk klantcontact.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
---	------	------	------	------	------

Voor het programma 0 zijn de verplichte beleidsindicatoren opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering

Tabel 11: Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Visie dienstverlening KCC	2022
Plan van aanpak invoering Wet modernisering elektroisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)	2025
Reglement van Orde van de raad van de gemeente Landgraaf	2022
Verordening op de raadscommissie van de gemeente Landgraaf	2022
Verordening Seniorenconvent	2022
Beleid Burgerparticipatie Landgraaf 2025	2025
Uitvoeringsplan GrensOverstijgende Samenwerking	2025
Beleidsplan Communicatie; samenwerken aan vertrouwen en verbondenheid 2026	2026
Uitvoeringsplan Social media 2026	2026
Uitvoeringsplan Burgerparticipatie	2025
Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025

Tabel 12: Beleidskader 2027

Wat willen wij bereiken?

Doelen
0.1 Efficiënte dienstverlening binnen de beleidskaders, waarbij de klant centraal staat
0.2 Tijdig, begrijpelijk en herkenbaar communiceren en aansluiten bij wat er leeft in de samenleving
0.3 Structureel afwegen bij beleid en projecten hoe en of burgerparticipatie wordt ingezet, zodat inwoners betrokken worden bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid
0.4 Een actief beleid voeren in het kader van grensoverstijgende samenwerking

Tabel 13: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027
0.1.1 Verdere verbetering van de dienstverlening conform de visie dienstverlening KCC
0.1.2 Verstrekken van producten en diensten aan burgers en het in behandeling nemen van diverse verzoeken en meldingen
0.3.1 Actief betrekken van de samenleving bij de beleidsvoorbereiding, –realisatie en –evaluatie via burgerparticipatie
0.3.2 Stimuleren van zelforganisatie en initiatieven door bewoners
0.3.3 Zorgen voor goede communicatie rondom participatietrajecten
0.4.1 Landgraaf in de Euregio Maas-Rijn: Opvolgen en implementeren van de resultaten van de haalbaarheidsstudie naar economische samenwerking
0.4.2 In 2027 worden minimaal 3 gezamenlijke initiatieven, uitwisselingen of ontmoetingen met partnergemeenten gefaciliteerd of ondersteund
0.4.3 Een euregionaal bewuste organisatie: Versterken van euregionale bewustwording binnen de gemeentelijke organisatie door kennisdeling, netwerkvorming en het benutten van grensoverstijgende kansen

Tabel 14: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
0.1.1.1	% digitale meldingen openbare ruimte ten opzichte van het totaal aantal meldingen	> 60%
0.1.1.2	% digitale meldingen WMO ten opzichte van het totaal aantal meldingen WMO	nulmeting
0.1.1.3	% digitale aanvragen rijbewijs (DAR)	≥ 25%
0.1.1.4	% digitale producten Burgerzaken ten opzichte van totaal (muv producten die alleen analoog kunnen)	nulmeting
0.3.1.1	Aantal inwoners dat deelneemt aan participatietrajecten	minimaal 100 per jaar
0.3.1.2	Aantal initiatieven uit de samenleving dat actief wordt ondersteund of gefaciliteerd	minimaal 5 per jaar
0.3.1.3	Percentage participatietrajecten waarbij achteraf actief is teruggekoppeld wat met de inbreng is gedaan	minimaal 80%
0.4.1.1	De resultaten van de haalbaarheidsstudie worden samen met de betrokken partners opgevolgd en vertaald naar minimaal 2 concrete vervolgstappen	2027
0.4.2.1	Minimaal 3 gezamenlijke initiatieven, uitwisselingen of ontmoetingen met partnergemeenten worden gefaciliteerd of ondersteund	2027
0.4.3.1	De betrokken gemeentelijke afdelingen worden actief gestimuleerd om grensoverstijgende kansen te benutten. Iedere betrokken afdeling faciliteert of ondersteunt minimaal één grensoverstijgend initiatief en neemt minimaal één keer deel aan een grensoverstijgende ontmoeting of activiteit	2027

Tabel 15: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?**Financiën programma 0**

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	129.553	122.312	124.254	122.399	122.675	126.989
- Directe salarislasten	12.944	12.817	13.429	13.509	13.670	14.169
- Overige directe lasten	20.823	15.450	11.873	12.274	12.761	12.967
- Kapitaallasten	2.300	2.503	2.421	2.272	2.094	2.018
Totaal lasten bestaand beleid	36.067	30.770	27.724	28.055	28.525	29.154
Saldo bestaand beleid	93.485	91.542	96.530	94.343	94.150	97.836
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	6	-400	-321	-2	285
Totaal lasten nieuw beleid:	0	6	-400	-321	-2	285
Saldo nieuw beleid	0	-6	400	321	2	-285
Saldo vóór bestemming	93.485	91.536	96.930	94.664	94.153	97.550
Mutaties reserves bestaand beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	30.974	11.700	3.886	3.137	2.296	813
- Stortingen in reserves	25.347	5.502	1.393	1.753	2.735	2.949
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	5.627	6.197	2.492	1.384	-439	-2.136
Mutaties reserves nieuw beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	5.627	6.197	2.492	1.384	-439	-2.136
SALDO na bestemming	99.112	97.733	99.422	96.048	93.713	95.414
Investerings			620			

Tabel 16: Financiën programma 0

2.1.1 Programma 1 – Veiligheid

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

R. de Boer, C. Wilbach

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

R. Dautzenberg (BCZ), C. Blezer (T&H), S. Weckseler (BOR), E. Herinx (MO)

Programma Veiligheid omvat voor Landgraaf de volgende taakvelden:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

1.2 Openbare orde en veiligheid

Samenvatting voortschrijdend beleid

Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL)

Voor fysieke veiligheid werkt Landgraaf samen binnen de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Dit gaat onder meer over brandweezorg, crisisbeheersing, rampenbestrijding en geneeskundige hulp bij rampen en crises. De belangrijkste kaders zijn het Meerjarenbeleidsplan VRZL 2024–2027, het Provinciaal Risicoprofiel 2023–2027 en de regionale plannen voor rampenbestrijding en crisisbeheersing. Het Provinciaal Risicoprofiel is daarbij de basis voor de keuzes en plannen van de veiligheidsregio. Voor de brandweer is het Dekkingsplan Brandweer Zuid-Limburg 2024–2027 richtinggevend.

Voor Landgraaf ligt de nadruk op goede voorbereiding op rampen en crises. Ook zorgen we ervoor dat onze lokale crisisorganisatie goed aansluit op de regionale crisisorganisatie. Daarnaast versterken we de weerbaarheid en zelfredzaamheid van inwoners, ondernemers en organisaties. Vanuit onze bestuurlijke rol sturen we op goede en betrouwbare veiligheidszorg, sterke regionale samenwerking, doelmatige uitvoering en beheersbare kosten.

Veiligheid & leefbaarheid

Op het gebied van integrale veiligheid en leefbaarheid heeft de gemeente een regierol. De gemeente voert ook zelf taken uit, zoals beheer en onderhoud in de openbare ruimte.

Bij openbare orde en veiligheid werken veel partijen samen. Het gaat om onze eigen medewerkers, zoals adviseurs openbare orde en veiligheid, boa's en toezichthouders. Daarnaast werken we samen met de politie en met partners in de keten, zoals jeugd- en jongerenwerk, straatcoaches, woningcorporaties en het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad.

We werken dagelijks samen aan oplossingen. Dat doen we lokaal én regionaal. Landgraaf heeft daarbij een actieve bestuurlijke rol. Zo is Landgraaf voorzitter van de lokale driehoek SVBBL. Dit is het overleg tussen burgemeester, politie en Openbaar Ministerie voor Simpelveld, Voerendaal, Brunssum, Beekdaalen en Landgraaf. Ook is Landgraaf voorzitter van de lokale driehoek Parkstad, waarin SVBBL, Heerlen en Kerkrade samenwerken.

Daarnaast neemt Landgraaf deel aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg. Hieraan nemen alle 31 Limburgse burgemeesters deel, samen met de hoofdofficier van justitie en de politiechef van de Eenheid Limburg. Ook neemt Landgraaf deel aan het Afstemmingsoverleg Veiligheid Limburg.

De inhoudelijke koers staat in het Integraal Veiligheidsplan en het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid. Deze plannen worden elke vier jaar en elke twee jaar vastgesteld. De komende periode blijft er extra aandacht voor jeugdproblematiek en jeugdcriminaliteit, woon- en jeugdoverlast, verloedering, personen met onbegrepen gedrag, radicalisering, ondermijning en digitale criminaliteit.

Jeugdoverlast

In 2027 blijven we inzetten op de aanpak van jeugdoverlast. Dit doen we met financiële steun vanuit Regiodeal II en III. De nadruk ligt op voorkomen, vroeg signaleren en snel handelen. We zetten daarom preventieve maatregelen in. Denk aan straatcoaches op straat en op school, specialistisch jongerenwerk, bewustwording en stopgesprekken. Ook houden we korte lijnen met het beroepscollege Brandenburg en het Eijkhagen College. Als dat nodig is, zetten we ook stevigere maatregelen in. Voorbeelden zijn een gebiedsverbod, samenscholingsverbod, gebiedsontzegging, verwijderingsbevel en cameratoezicht op verschillende plekken in Landgraaf. Daarnaast blijven we actief deelnemen aan de Integrale Jeugd Aanpak Parkstad (IJAP). Zo werken we samen met partners aan een veilige en leefbare omgeving voor inwoners, jongeren en ondernemers.

Weerbare Samenleving

De gemeente Landgraaf werkt samen met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg aan een samenleving die beter is voorbereid op een langdurige crisis. Dat doen we met het project *Weerbare Samenleving Landgraaf 2.0*.

Het project richt zich op drie onderdelen. Ten eerste versterken we de lokale crisisorganisatie. Daarbij gaat het onder meer om de verdere ontwikkeling van de crisisstructuur, de inzet van crisisfunctionarissen en de inrichting van noodsteunpunten. Ten tweede vergroten we de zelfredzaamheid van inwoners en versterken we lokale netwerken. Ten derde zorgen we ervoor dat belangrijke gemeentelijke processen ook tijdens een crisis kunnen doorgaan.

De gemeente gaat er op dit moment van uit dat de kosten van het project deels worden betaald uit een rijksbijdrage. Als deze bijdrage niet, later of lager beschikbaar komt, ontstaat er een financieel risico voor de gemeente vanaf 2027. Mogelijke kosten zijn onder andere de inrichting van noodsteunpunten, communicatie met inwoners, voorbereiding van het Burgerhoes als crisiscentrum, aanpassingen aan brandstofopslag en belangrijke apparatuur, een analoog communicatiesysteem, een digitale crisisapp en opleiding, training en oefening.

GR Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP)

Het aantal meldingen over personen met onbegrepen gedrag neemt toe. Ook worden de situaties ingewikkelder. Vaak spelen meerdere problemen tegelijk, zoals psychische of sociale problemen en gedrag dat over grenzen gaat of strafbaar is. Ongeveer 65% van alle politiemeldingen heeft te maken met zorg en veiligheid. Dit vraagt om een sterke samenwerking tussen gemeente, politie, zorgpartners en veiligheidspartners. Per 1 januari 2024 is hiervoor de GR Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP) opgericht. Deze regeling is nu in ontwikkeling. Daarmee versterken we onze aanpak van zorg- en veiligheidsvraagstukken in Landgraaf. Zo kunnen we sneller, duidelijker en beter samenwerken rond inwoners en situaties waar zorg en veiligheid samenkomen.

Toezicht en Handhaving

Het toezicht op en de handhaving van de openbare orde krijgt alle aandacht dankzij de inzet van medewerkers integrale handhaving, die optreden als toezichthouder of als boa in domein 1. De wijze waarop dit gebeurt, is vastgelegd in het VTH-beleid 2024–2027 en het jaarlijkse VTH-uitvoeringsprogramma, waarbij de prioriteiten mede worden bepaald door signalen van inwoners. We richten ons op een daadkrachtige aanpak van jeugd-, woon- en parkeeroverlast. Dit doen we door inzet van structurele- en projectmatige controles. Daarnaast blijft een 'zero tolerance aanpak' voor vuurwerkoverlast, drugsoverlast, jeugdoverlast, overlast door hondenpoep en verkeers- en parkeeroverlast bij scholen een van de speerpunten.

Om onze inzet extra kracht bij te zetten, worden diverse samenwerkingen opgezocht. We nemen deel aan regionale veiligheidsaanpakken zoals de Integrale Jeugd Aanpak Parkstad (IJAP), het ACT! Interventieteam en het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad. Daarnaast werken we intern samen met team Openbare Orde en Veiligheid en extern met politie.

Eind 2026 zal, na afronding van het privacy assessment, een informatief moment over Dronetoezicht volgen voor de gemeenteraad.

Activiteiten op het gebied van bouwtoezicht en milieutoezicht zijn ondergebracht in andere programmaonderdelen van deze begroting.

Aanpak van ondermijning

Ondermijning krijgt steeds meer aandacht. Dat komt onder meer door signalen uit de samenleving en door aandacht in lokale, regionale en landelijke media. In 2027 zetten we de aanpak samen met het ACT! Interventieteam Parkstad verder door. We voeren nieuwe controles uit op thema's, signalen en risicovolle branches. Dit doen we tegen vormen van criminaliteit die de samenleving en de rechtsstaat kunnen ondermijnen. De aanpak wordt Parkstad breed versterkt. Er komen controles en er wordt gericht samengewerkt met partners. Zo verstoren we criminele activiteiten. Ook laten we zien dat meldingen over verdachte situaties serieus worden opgepakt.

Regiodeal Parkstad Limburg (Regiodeal 2.0 & Regiodeal 3.0)

Veiligheid is een belangrijk thema binnen de nieuwe Regiodeal. Het thema is onderdeel van de integrale gebiedsgerichte aanpak.

Binnen Parkstad zijn acht focusgebieden aangewezen. Eén daarvan is het stedelijk lint van Schaesberg tot Lauradorp. Dit gebied vormt de ruggengraat van Landgraaf.

Eind 2024 heeft de Stadsregio Parkstad onze aanvraag toegekend. Daardoor kunnen we in de periode 2025 tot en met 2027 financiële middelen inzetten voor gerichte interventies. Denk aan specialistisch jongerenwerk en extra flexibele inzet van straatcoaches op straat, op en rond scholen.

Deze interventies worden ook uitgevoerd in Heerlen, Brunssum en Kerkrade. Daar loopt de financiering via het ministerie van Justitie en Veiligheid. Met deze aanpak versterken we de veiligheid in het stedelijk gebied van Parkstad. Ook willen we voorkomen dat jeugdcriminaliteit zich verplaatst naar andere delen van de regio. De werkzaamheden uit Regiodeal 2.0 en Regiodeal 3.0 lopen door in 2027 en 2028.

Onze brede inzet op veiligheid sluit aan bij de bestuurlijke koers uit het coalitieconvenant. Veiligheid en leefbaarheid vragen om een overheid die zichtbaar is, goed samenwerkt en snel handelt als dat nodig is. We kiezen daarom voor een gebiedsgerichte aanpak, met aandacht voor preventie, handhaving en weerbaarheid. Daarbij ligt de nadruk op veilige buurten, het voorkomen van overlast en criminaliteit, en het beschermen van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties tegen nieuwe veiligheidsrisico's, zoals ondermijning en digitale criminaliteit.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal uitrukken brandweer	Jaarstukken GR Veiligheidsregio Z-L	263	247	234	262
Aantal meldingen huiselijk geweld	Veilig Thuis	313	349	340	320
– waarvan aantal huisverboden	GR Zorg en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP)	4	8	5	4
Totaal aantal lopende Persoonsgerichte Aanpakken (PGA) *	GR Zorg en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP)	34	31	42	46
Aantal meldingen/klachten T&H, waarvan:	Binnen Beter	3.101	2.798	2.622	3.723
– meldingen verkeersoverlast	Binnen Beter	672	903	929	1.617
– meldingen jeugdoverlast	Binnen Beter	156	105	113	146
– meldingen vuurwerkoverlast	Binnen Beter	212	105	171	112
– meldingen overlast hondenpoep	Binnen Beter	60	163	88	76

Tabel 17: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Het aantal uitrukken brandweer vertoont geen opvallende stijging. De geconstateerde jaarlijkse fluctuaties passen in het reguliere patroon. Deze verklaring is ook van toepassing op het aantal meldingen huiselijk geweld en in het verlengde daarvan de huisverboden. Er is over 2024 en 2025 een duidelijke stijging zichtbaar in het aantal lopende persoonsgerichte aanpakken (PGA*) en dat komt doordat we steeds eerder betrokken raken aan de voorkant (preventie i.p.v. wachten tot repressie). Het past ook binnen de stijging van het aantal zorg- en veiligheidsmeldingen in Nederland.

**Een Persoonsgerichte Aanpak (PGA) is een gezamenlijke aanpak van gemeente, politie, justitie en zorgpartners waarbij een persoon die voor overlast, criminaliteit of veiligheidsproblemen zorgt, gericht wordt begeleid, aangesproken en waar nodig aangepakt om nieuwe problemen te voorkomen.*

Aantal meldingen Binnen Beter

Het aantal meldingen is ten opzichte van het voorgaande jaar gestegen van 2.622 naar 3.723. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door een sterke toename van het aantal meldingen van verkeersoverlast (1.617). Het aantal meldingen van jeugdoverlast nam licht toe, terwijl het aantal meldingen van vuurwerkoverlast en hondenpoepoverlast afnam ten opzichte van 2024.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl		Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal verwijzingen naar Halt (per 1.000 jongeren) van 12–17 jaar	Stichting Halt	12	17	10	11	
Aantal winkeldiefstallen (per 1.000 inwoners)	CBS Geregisteerde diefstallen	0,90	1,90	1,30	1,20	
Aantal geweldsmisdrijven (per 1.000 inwoners)	CBS Geregistreeerde Criminaliteit	4,10	3,50	3,50	4,10	
Aantal diefstallen uit woningen (per 1.000 inwoners)	CBS Diefstallen	1,50	1,50	1,50	1,00	
Aantal vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag (per 1.000 inwoners)	Dataportaal politie	6,90	6,20	6,20	5,70	

Tabel 18: Beleidsindicatoren (BBV)

Analyse beleidsindicatoren (BBV)

Landelijk gezien is het aantal geregisteerde misdrijven ook toegenomen. Hier kunnen meerdere oorzaken voor zijn (bijv. meer aangiften/hogere aangiftebereidheid, andere wijze van registreren door politie). Het gemiddelde in Parkstad ligt op 5,4. Bij de andere indicatoren is sprake van een flinke daling of een nagenoeg gelijk cijfer (HALT)

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Samenwerkingsovereenkomst Dierenbescherming 2012–2027	2012
Beleidslijn BIBOB / Beleidsregels Wet BIBOB (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur)	2026
Provinciaal risicoprofiel Veiligheidsregio's Zuid-Limburg en Limburg-Noord 2023–2027	2023
Integraal Veiligheidsplan SVBBL 2027–2030	2027
Dekkingsplan Brandweer Zuid-Limburg 2024–2027	2024
Beleid aanpak Mensenhandel gemeenten Zuid-Limburg	2022
Meerjarenbeleidsplan Samen Veilig 2024–2027 Veiligheidsregio Zuid-Limburg	2024
Vergunningen Toezicht- en Handhavingsbeleid (VTH-beleid) 2024–2027	2024
VTH-uitvoeringsprogramma *	2025
VTH-jaarverslag *	2024
Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025
Gedragscode Raads- en burgercommissieleden gemeente Landgraaf 2026	2026
Gedragscode Wethouders gemeente Landgraaf 2026	2026
Gedragscode Burgemeester gemeente Landgraaf 2026	2026
Protocol vermoedens schendingen politieke ambtsdragers gemeente Landgraaf 2026	2026
Damoclesbeleid en Victoriabeleid 2026	2026
Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2027–2028 *	2027

* Het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid wordt iedere 2 jaar geactualiseerd

Tabel 19: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen	
1.1	Bewustwording rondom crisisvoorbereiding en zelfredzaamheid bij inwoners versterken.
1.2	Een adequate en toekomstbestendige fysieke veiligheidszorg en crisisbeheersing voor Landgraaf, waarbij regionale samenwerking doelmatig en financieel beheersbaar wordt georganiseerd.
1.3	Een veilig en leefbaar Landgraaf
1.4	Het adequaat toezicht op naleving en de effectieve handhaving in de openbare ruimte

Tabel 20: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
1.1.1	Versterken crisisvoorbereiding en bewustwording rond zelfredzaamheid.
1.1.2	Versterken met activiteiten en informatievoorziening het veiligheids- en handelingsbewustzijn van inwoners, inwonersgroepen, organisaties en ondernemers
1.2.1	Deelnemen aan de bestuurlijke beleids- en P&C-cyclus van de VRZL en daarbij sturen op kwaliteit, samenwerking, efficiëntie en kostenbeheersing.
1.2.2	Regionale crisisplannen en ontwikkelingen vertalen naar de lokale crisisvoorbereiding en de aansluiting tussen de lokale en regionale crisisorganisatie borgen.
1.2.3	Deelname aan de Risk Factory Zuid-Limburg continueren, waarbij Landgraafse doelgroepen op een praktijkgerichte wijze worden voorbereid op veiligheids- en gezondheidsrisico's.
1.3.1	Deelnemen aan regionale veiligheidsaanpakken binnen Parkstad (IJAP, ACT! Interventieteam Parkstad en ZVHP)
1.3.2	Veiligheidsinterventies uitvoeren in het kader van de Regio Deal Parkstad 2.0 en 3.0
1.4.1	Het oppakken en afhandelen van meldingen
1.4.2	Het uitvoeren van projectmatige controles op overlast door hondenpoep
1.4.3	Het uitvoeren van projectmatige controles op verkeers- en parkeeroverlast bij scholen
1.4.4	Het uitvoeren van controles op grond van de Alcoholwet en het toezicht op en de handhaving van het alcoholverbod in de kernen
1.4.5	Het uitvoeren van toezicht tijdens evenementen
1.4.6	Uitvoeren van controles op het nachtregister
1.4.7	Het controleren op het Digitaal Opkopers Register (DOR)
1.4.8	Het houden van toezicht en handhaven van jeugdoverlast
1.4.9	Het uitvoeren van projectmatige controles op overlast door (illegaal) vuurwerk en carbid
1.4.10	Het opstellen van het VTH-uitvoeringsprogramma en het VTH-jaarverslag
1.4.11	Het uitvoeren van flexcontroles

Tabel 21: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
1.2.3.1	Landgraafse doelgroepen nemen deel aan het regionale programma van de Risk Factory	nul-meting
1.2.4.1	Iedere maand een controledag uitvoeren in samenwerking met het ACT!	12
1.3.1.1	Het aantal meldingen jeugdoverlast beperken	20% ≤ t.o.v. jeugdoverlastmeldingen voorgaande jaar
1.4.1.1	Het aantal ontvangen en afgehandelde meldingen in Binnen Beter	2.500
1.4.1.2	Het inzetten van communicatiemiddelen	5 publicaties
1.4.2.1	Het aantal uitgevoerde projectmatige controles op overlast door hondenpoep	4
1.4.3.1	Het aantal uitgevoerde projectmatige controles op verkeers- en parkeeroverlast bij scholen	4
1.4.4.1	Het aantal uitgevoerde (projectmatige) controles op grond van de Alcoholwet en het toezicht op en de handhaving van het alcoholverbod in de kernen	10
1.4.5.1	Het aantal uitgevoerde integrale controles tijdens evenementen	40
1.4.6.1	Het aantal uitgevoerde controles op het nachtregister	3
1.4.7.1	Het aantal uitgevoerde controles op het Digitaal Opkopers Registers	5
1.4.8.1	Het houden van toezicht en het handhaven op jeugdoverlast	1250 registraties per jaar
1.4.9.1	Het aantal uitgevoerde projectmatige controles op overlast door (illegaal) vuurwerk en carbid	2027
1.4.10.1	Het tijdig vaststellen van het VTH-uitvoeringsprogramma en het VTH-jaarverslag	2027
1.4.11.1	Het aantal uitgevoerde flexcontroles	25

Tabel 22: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Financiën programma 1

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>(x € 1.000)</i>						
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	244	549	514	374	374	374
- Directe salarislasten	1.531	1.845	1.874	1.928	1.976	2.028
- Overige directe lasten	3.678	4.116	4.084	4.086	4.225	4.366
- Kapitaallasten	6	18	12	12	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	5.216	5.979	5.970	6.026	6.208	6.400
Saldo bestaand beleid	-4.972	-5.429	-5.456	-5.652	-5.834	-6.026
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo vóór bestemming	-4.972	-5.429	-5.456	-5.652	-5.834	-6.026
Mutaties reserves bestaand beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves nieuw beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-4.972	-5.429	-5.456	-5.652	-5.834	-6.026
Investerings			0			

Tabel 23: Financiën programma 1

2.1.2 Programma 2 – Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

M. Gerards–Hazen, R. Erkens

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

F. Geurts (ROG) en S. Weckseler (BOR)

Programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat omvat voor Landgraaf de volgende taakvelden:

2.1 Verkeer en vervoer

2.2 Parkeren

Samenvatting voortschrijdend beleid

Verkeer en vervoer

Verkeers-, vervoers- en parkeerbeleid

Het actuele beleid is vastgelegd in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) uit 2017. Sindsdien hebben zich op het gebied van mobiliteit en openbare ruimte belangrijke ontwikkelingen voorgedaan, zoals de opkomst van elektrisch vervoer en e-bikes, meer aandacht voor verkeersveiligheid, duurzaamheid, toegankelijkheid, klimaatadaptatie en slimme mobiliteit. Ook regionaal zijn nieuwe ambities vastgesteld in de Visie op Mobiliteit en de Uitvoeringsagenda Mobiliteit. Daarnaast neemt de druk op de openbare ruimte toe door onder meer vergroening, toegankelijkheid en de uitbreiding van ondergrondse infrastructuur. Daarom is behoefte aan een actueel mobiliteits- en verkeersbeleid dat aansluit bij de Toekomstvisie en de Omgevingswet. In 2026 is gestart met de actualisatie van het GVVP; vaststelling is voorzien in 2027.

De doelstellingen van het nog geldende GVVP zijn:

- Het bewaken en verbeteren van de kwaliteit van de verkeersafwikkeling;
- Het verbeteren van de algehele verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid;
- Het stimuleren van het gebruik van de fiets;
- Het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer;
- Het voorkomen van parkeeroverlast.

Vanuit het uitvoeringsprogramma van het GVVP worden reconstructieprojecten, verkeersmaatregelen en gedragsbeïnvloedingprojecten geïnitieerd. Verder liften we mee met diverse andere projecten waarbij bestaande wegen kunnen worden aangepast zodat ze beter voldoen aan het beleid en de wensen van bewoners. Financiële dekking vindt plaats uit een tweetal investeringsbedragen opgenomen in de begroting voor Reconstructieprojecten GVVP/ruggengraat en verkeersveiligheidsprojecten. Kleinere verkeersmaatregelen, gedragsprojecten en verkeerskundige onderzoeken worden gefinancierd vanuit het regulier budget voor Verkeersbeleid.

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moet de parkeerbehoefte zoveel mogelijk op eigen terrein worden opgelost. Parkeerknelpunten worden in principe aangepakt met traditionele maatregelen zoals parkeerverboden, parkeerschijfzones, uitbreiding van parkeercapaciteit en fysieke inrichting. Betaald parkeren en parkeervergunningen passen wij niet toe.

Voortuin- en trottoir parkeren zijn in beginsel niet toegestaan, maar worden tijdelijk gedoogd voor zover dit niet leidt tot verkeersonveilige situaties of belemmeringen voor andere weggebruikers. Via herstructurering en reconstructies werken wij aan voldoende openbare parkeercapaciteit waar dat nodig is.

Het uitvoeringsprogramma van het GVVP 2017 had een looptijd tot en met 2025. Het merendeel van de daarin opgenomen projecten zijn inmiddels uitgevoerd. Op basis van dit programma wordt in 2027 de in 2026 gestarte herinrichting van de De Wendelstraat en Heistraat/Kerkraderweg afgerond. Daarnaast wordt er gewerkt aan de planvoorbereiding voor de herinrichting van de Hoogstraat vanaf de Heigank/Brunssummerweg tot aan centrum Op de Kamp. (Incl. de Kampstraat tot aan de Beethovensingel).

Verder liften we mee met diverse projecten die geïnitieerd worden vanuit andere beleidsvelden. Bestaande wegen worden daarbij zodanig aangepast dat ze beter voldoen aan het beleid uit het GVVP en bestaande knelpunten op het gebied van verkeer en parkeren worden opgelost. Ook kan er tegemoet gekomen worden aan eventueel aanwezige wensen van bewoners. Zo wordt er meegelift met het groot onderhoud van de Grensstraat tussen de Europaweg en de grensovergang met Duitsland. Deze wordt op basis van de ruggengraatvisie opnieuw ingericht. Ook wordt er meegelift met projecten in het kader van rioolreconstructies (Willem van Oranjestraat, Oude Landgraaf).

We blijven ons ook inzetten voor de realisatie van de Randweg Abdissenbosch en zoeken naar mogelijkheden om het stikstofprobleem op te lossen. Zolang realisatie niet mogelijk is, blijven we de ontwikkelingen volgen en houden we contact met onze Duitse partners, zodat zij in de startblokken blijven staan om hun deel van de Randweg (de B221) aan te leggen. De mogelijkheden voor een opwaardering van de Abdisschenboschweg en Vossenweg worden verder uitgewerkt. Deze maatregel kan bijdragen aan een betere afwikkeling van het vrachtverkeer en aan een ontlasting van een deel van de Reeweg. In de begroting van 2026 is hiervoor een investeringsbedrag opgenomen.

Beheer Openbare Ruimte

Integraal beheer

Het beheer van de openbare ruimte is verdeeld over meerdere programma's: programma 2 (wegbeheer), programma 5 (groenbeheer) en programma 7 (waterbeheer en ongediertebestrijding). Daarnaast valt ook het beheer van accommodaties onder verschillende programma's. Om samenhang te creëren en een integrale aanpak te waarborgen, wordt in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen uiteengezet hoe wij invulling geven aan het beheer van zowel de openbare ruimte als de accommodaties. Hierin zijn ook de door de raad eerder vastgestelde onderhoudsniveaus voor alle kapitaalgoederen opgenomen.

Integraal beheer van de openbare ruimte betekent dat wij alle maatregelen nemen die nodig zijn om deze op het gewenste kwaliteitsniveau te brengen en te houden. Daarbij zien wij de openbare ruimte als één geheel, waarbij de inrichting, het onderhoud en het gebruik logisch op elkaar aansluiten.

De afdeling Beheer Openbare Ruimte (BOR) draagt dagelijks zorg voor het schoon, heel, veilig en leefbaar houden van de openbare ruimte. Dit gebeurt door middel van regulier en groot onderhoud en met oog voor samenhang tussen de verschillende onderdelen. Zo zorgen we ervoor dat de openbare ruimte niet alleen functioneel blijft, maar ook bijdraagt aan de leefkwaliteit in onze gemeente.

Wegonderhoud

Onderhoud en instandhouding van de gemeentelijke infrastructuur blijven in 2027 prioriteit binnen het fysieke domein. Wegen worden onderhouden in overeenstemming met de landelijke richtlijnen om de verkeersveiligheid te waarborgen. Voor een verdere uiteenzetting van wegonderhoud zie paragraaf 2.2.5 Onderhoud kapitaalgoederen.

Straatmeubilair

Met het beschikbare budget wordt straatmeubilair in de openbare ruimte alleen vervangen als het strikt noodzakelijk is. Het betreft hoofdzakelijk vervanging van verkeersborden en meubilair om de veiligheid voor de weggebruiker te waarborgen.

Fietspaden

Alle fietspaden zijn opgenomen in het onderhoud. Met de beschikbare middelen voor recreatieve fietspaden worden bestaande fietspaden verbeterd, zodat er een veilige en aaneengesloten fietsverbinding ontstaat.

Gladheidsbestrijding

Gladheidsbestrijding wordt uitgevoerd op basis van het vastgestelde beleidsplan “gladheidsbestrijding Parkstad Limburg” en het jaarlijks vastgestelde routeplan van de gemeente Landgraaf.

Openbare verlichting

Het beheer en onderhoud openbare verlichting valt onder de paragraaf kapitaalgoederen en wordt in overeenstemming met beleidsnota openbare verlichting 2021–2025 uitgevoerd. In deze paragraaf wordt het actuele beleidskader, het gehanteerde kwaliteitsniveau en de maatregelen beschreven waarmee het kapitaalgoed ‘openbare verlichting’ gedurende de levensduur op het gewenste niveau wordt gehouden.

Reiniging

De gemeentelijke wegen worden in het voorjaar tweemaal en in het najaar driemaal, ten tijde van bladval, geveegd. Door het verbod op chemische onkruidbestrijding, ontwikkelen kruidachtigen en grassen in de goten zich veel sneller dan voorheen. Door het verhouten van ondergrondse delen van onkruiden en de toename van klinkerverhardingen zal op termijn de onkruiddruk verder toenemen. De gemeentelijke veegwagen wordt ingezet voor de drie centra en op accentpunten in de gemeente. De eigen dienst reinigt de HUP's (hondenuitlaatplaatsen), ruimt zwerfafval af en kleine dumpingen worden dagelijks opgeruimd, waarbij de drie centra prioriteit hebben. Voor het opruimen van de almaar toenemende illegale stortingen van asbest en chemisch drugsafval worden gespecialiseerde bedrijven ingezet. Om zwerfvuil te voorkomen wordt op scholen voorlichting gegeven om kinderen op jonge leeftijd al bewust te maken van de schade en kosten door zwerfvuil.

Binnen Beter

Het aantal meldingen via Binnen Beter laat over een langere periode een stabiel beeld zien. In 2025 werden 6.717 meldingen met betrekking tot de openbare ruimte geregistreerd, wat neerkomt op gemiddeld ongeveer 129 meldingen per week. Dit bevestigt dat BinnenBeter een laagdrempelig en breed gebruikt kanaal blijft voor inwoners om meldingen over de openbare ruimte door te geven. Ook de verdeling van meldingen over de verschillende categorieën is over de jaren heen relatief constant. Eventuele schommelingen worden voornamelijk veroorzaakt door weers- en klimaatomstandigheden, zoals perioden met stormschaade, hevige neerslag, droogte of sterke vegetatiegroei.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling		Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal verkeersongevallen	Webapplic. statistiek ongevallen		118	129	149	132
Aantal slachtoffers	Webapplic. statistiek ongevallen		22	22	25	24
Asfaltverhardingen in m2	Beheersysteem Kikker		960.123	990.091	976.523	990.091
Halfverhardingen in m2	Beheersysteem Kikker		69.278	70.363	65.529	65.361
Elementverharding in m2	Beheersysteem Kikker		1.115.535	1.136.157	1.141.920	1.122.052
Aantal meldingen aan BOR, waarvan de top 6 zijn:			6.354	6.803	7.311	6.717
- groen	BOR		1.966	1.961	1.189	1.378
- wegen en trottoirs	BOR		740	1154	1169	984
- reiniging (inclusief hondenpoep)	BOR		1.453	1.426	1.751	2.090
- straatmeubilair en borden	BOR		1035	878	1025	1.148
- riolering en water	BOR		418	481	306	316
- dieren en ongedierte	BOR		240	267	247	322

Tabel 24: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

In Landgraaf vinden ongevallen heel verspreid plaats. Er zijn geen specifieke locaties waar veel ongevallen plaatsvinden. Dat maakt het lastig om verkeersveiligheidsmaatregelen goed te prioriteren. Zowel in Landgraaf als landelijk blijkt het aantal ongevallen helaas niet meer af te nemen en zelfs te stijgen. In Landgraaf schommelt het aantal ongevallen al jaren rond de 110 tot 140. Het aantal slachtoffers ligt rond de 20. Hierbij zijn steeds vaker fietsers betrokken. Afleiding in het verkeer (gebruik smartphones) en de toename van het gebruik van fatbikes en e-bikes met hun hogere rijksnelheden (met name door jongeren op fatbikes en ouderen op e-bikes) zijn belangrijke oorzaken in het ontstaan van ongevallen. Inspanningen om de verkeersveiligheid te verbeteren (treffen fysieke maatregelen, voorlichting, educatie en handhaving) blijven belangrijk en hebben hoge prioriteit. Hierbij heeft de fiets extra aandacht nodig.

De ontwikkeling van het aantal meldingen in de openbare ruimte laat over de afgelopen jaren een stabiel beeld zien. Hoewel sprake is van jaarlijkse schommelingen, blijft het totaal aantal meldingen binnen de bandbreedte die op basis van eerdere jaren verwacht mag worden. De meldingen hebben voornamelijk betrekking op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en vormen een belangrijke indicator voor de beleving van inwoners.

De verdeling van meldingen over de verschillende categorieën wordt mede beïnvloed door externe factoren, zoals weersomstandigheden, groeiseizoenen, gebruiksintensiteit van de openbare ruimte en maatschappelijke ontwikkelingen. Hierdoor kunnen zich tussen de jaren en tussen de afzonderlijke categorieën natuurlijke fluctuaties voordoen.

Meldingen van inwoners leveren een waardevolle bijdrage aan het dagelijks beheer van de openbare ruimte. Zij bieden inzicht in locaties en thema's die extra aandacht vragen en ondersteunen daarmee een doelgerichte inzet van beheer- en onderhoudswerkzaamheden. De ontwikkelingen worden continu gemonitord en waar nodig betrokken bij de prioritering van werkzaamheden en de verdere optimalisering van de dienstverlening.

De resultaten bevestigen dat de huidige beheerstrategie effectief is in het op peil houden van de kwaliteit van de openbare ruimte. De relatief stabiele ontwikkeling van het aantal meldingen geeft geen aanleiding om de ingezette koers wezenlijk aan te passen. De gemeente blijft daarom inzetten op planmatig beheer en onderhoud overeenkomstig de vastgestelde kwaliteitsniveaus, waarbij meldingen van inwoners worden benut als aanvullend instrument om de uitvoering waar nodig bij te sturen. Hiermee wordt blijvend gewerkt aan een veilige, schone en goed onderhouden leefomgeving voor inwoners en bezoekers van Landgraaf.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
---	------	------	------	------	------

Voor het programma 2 zijn geen verplichte beleidsindicatoren opgenomen in de vigerende regeling beleidsindicatoren gemeenten

Tabel 25: Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Beheerprogramma Brutis incl. jaarlijkse wegininspectie	2023
Gladheidbestrijdingsplan	2022
Beleidsnota openbare verlichting 2021–2025	2021
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan Landgraaf	2017
Visie op mobiliteit (braining the future) – Parkstad	2020
Kwaliteitsgids BOR	2024
Uitvoeringsagenda Mobiliteit (braining the future) – Parkstad	2022
Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025

Tabel 26: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen
2.1 Een goed en veilig functionerend verkeers- en vervoerssysteem
2.2 Een veilige infrastructuur met als doel, volgens gemeentelijk beleid, onder de 10% onderhoudsachterstand blijven
2.3 Het planmatig in stand houden van verhardingen conform de vastgestelde kwaliteitsniveaus (CROW B en C)
2.4 Uitvoeren asfaltonderhoud volgens de door de wegininspectie aangedragen urgente locaties
2.5 Elementen: in 2030 alle lichtmasten voorzien van ledarmaturen

Tabel 27: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
2.1.1	Actualiseren verkeers- en vervoersbeleid
2.1.2	Uitvoeren uitvoeringsprogramma Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
2.2.1	Prioriteren van onderhoudsmaatregelen gericht op verkeersveiligheid en bereikbaarheid
2.2.2	Monitoren van de kwaliteit van de verhardingen en verwerken van de resultaten in de meerjarige onderhoudsplanning
2.3.1	Het behouden van een veilige, bereikbare en duurzame wegeninfrastructuur door het zoveel als mogelijk wegwerken van onderhoudsachterstanden en het planmatig in stand houden van verhardingen conform de vastgestelde kwaliteitsniveaus (CROW B en C)
2.4.1	Uitvoeren van asfaltonderhoud op de urgente locaties die uit de weginspecties naar voren komen
2.4.2	Uitvoeren van onderhoud aan elementenverhardingen op basis van de uitgevoerde maatregeltoets
2.5.1	Elementen: Projectmatig vervangen Led voor PLL

Tabel 28: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
2.1.1.1	Vaststellen Mobiliteitsplan Landgraaf 2027–2035	2027
2.2.2.1	Herinrichting gedeelte De Wendelstraat en Heistraat/Kerkraaderweg	2027
2.2.2.2	Herinrichting Grensstraat (Europaweg – grens Duitsland)	2027
2.2.2.3	Planvoorbereiding Hoogstraat deel 2 (Heigank/Brunssummerweg – Op de Kamp/Rotonde Beethovensingel)	2027
2.2.2.4	Aanpassen weginrichting op beleid GVVP door meeliften met projecten/werkzaamheden andere beleidsterreinen	2027
2.2.2.5	Uitvoeren (kleine) infrastructurele verkeersveiligheidsmaatregelen	2027
2.2.2.6	Uitvoeren gedragsbeïnvloedende verkeersveiligheidsmaatregelen	2027
2.2.2.7	Uitvoeren (gedragsbeïnvloedende) maatregelen ter stimulering van slimme, gezonde en duurzame mobiliteit	2027
2.2.2.8	Monitoren landelijke ontwikkelingen stikstofproblematiek i.r.t. realisatie Randweg Abdissenbosch en B221	2027
2.2.2.9	Planvoorbereiding opwaarderen Abdissenboschweg/Vossenweg (N300 – Europaweg Noord)	2027
2.2.2.10	Herinrichting Aan de Put	2027
2.2.2.11	Herinrichting Koelweg	2027
2.4.2.2	Elementen: Jaarlijkse afstemming en monitoring met onderhoudspartij	2027
2.5.1.1	Elementen: percentage Ledarmaturen ultimo 2027	98% ledarmaturen

Tabel 29: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Financiën programma 2

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.100	636	666	664	664	664
- Directe salarislaster	1.631	2.290	2.295	2.361	2.403	2.465
- Overige directe lasten	2.898	2.634	2.697	2.706	2.757	2.775
- Kapitaallaster	833	1.371	1.512	1.498	1.486	1.483
Totaal lasten bestaand beleid	5.362	6.296	6.504	6.565	6.646	6.723
Saldo bestaand beleid	-4.262	-5.659	-5.838	-5.901	-5.982	-6.059
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislaster	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallaster	0	0	0	81	81	81
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	81	81	81
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-81	-81	-81
Saldo vóór bestemming	-4.262	-5.659	-5.838	-5.982	-6.063	-6.140
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Storting in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Storting in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-4.262	-5.659	-5.838	-5.982	-6.063	-6.140
<i>Investerings</i>			2.412			

Tabel 30: Financiën programma 2

2.1.3 Programma 3 – Economie

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

M. Gerards–Hazen, R. van Gemert, S. Kropman

Verantwoordelijk afdelingshoofd:

F. Geurts (ROG)

Het programma Economie omvat voor Landgraaf de volgende taakvelden:

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

3.4 Economische promotie

Samenvatting voortschrijdend beleid

Economische ontwikkeling

De stabiliteit in de wereld ondervindt grote hinder door met name de oorlogen in Oekraïne en Iran hetgeen directe gevolgen heeft voor de economie. Met name de stijging van grondstof- en energieprijzen is direct merkbaar voor zowel ondernemers als voor de consumenten. De situatie werpt ook een ander licht op investeringen. Deze worden momenteel vaak uitgesteld of versoerd uitgevoerd. Toch wordt het voor bedrijven steeds belangrijker om te investeren in verduurzaming en slimmer energiegebruik. De hoge en fluctuerende energieprijzen, maar ook de toenemende gevolgen van netcongestie, maken dat uitbreidingen of nieuwe aansluitingen niet altijd vanzelfsprekend meer zijn. Dit vraagt om investeringen in energiebesparende maatregelen, energieopslag, slimme sturing van het energieverbruik en het optimaal benutten van lokaal opgewekte duurzame energie. Hoewel deze ontwikkelingen kansen bieden voor innovatie en kostenbesparing op de langere termijn, brengen zij op korte termijn ook extra investeringen en organisatorische uitdagingen met zich mee. Ondanks deze complicerende factoren heeft er in Landgraaf in het afgelopen jaar een groei van het aantal vestigingen en van de werkgelegenheid plaatsgevonden. Vooralsnog zijn er geen signalen waarneembaar dat deze positieve ontwikkeling in 2027 zal stagneren. Landgraaf zal in het komende jaar initiatieven weer zoveel mogelijk positief en met slagkracht tegemoet treden, met oog voor de belangen van de ondernemers. Ondernemers zijn immers de belangrijke motor van de lokale economie, een economie die verbonden is met de lokale samenleving.

Het onderhouden van contacten met onze ondernemers

Landgraaf stelt alles in het werk om een solide en betrouwbare partner te zijn voor het bedrijfsleven. Daar waar nodig roept de gemeente de hulp in van Streetwise en het Starterscentrum. Landgraaf probeert maatwerk te leveren en te handelen in termen van kansen en niet van beperkingen. Landgraaf wil onnodige regeldruk en bureaucratie zo veel als mogelijk verminderen en heeft een adequate dienstverlening hoog in het vaandel staan. De jongste loot aan de stam, het Ondernemersfonds Landgraaf, is opgericht voor en door ondernemers. Het fonds probeert vanuit het collectief nieuwe initiatieven te entameren die het ondernemersklimaat versterken. Bedrijfsbezoeken worden ingezet om het netwerk verder uit te bouwen. Enerzijds worden de contacten tussen de ondernemers en de gemeente versterkt en anderzijds vindt er informatie-uitwisseling plaats die essentieel kan zijn voor het behoud van de vitaliteit en de toekomstbestendigheid van een bedrijf/het bedrijventerrein. Overleg met de verschillende sectoren vindt ook plaats via het economisch platform, waarin alle sectoren van de Landgraafse economie zijn vertegenwoordigd. Ook zijn er de bestaande overlegstructuren, zoals bijvoorbeeld centrummanagement, waarin de drie winkelcentra zijn vertegenwoordigd en waarin de aandachtspunten van de winkelcentra worden besproken. Voor wat betreft de dialoog met de ondernemers van de bedrijfsterrainen gebeurt dat in samenspraak met de Ondernemers Vereniging

Abdissenbosch–Strijthagen (OVAS) en Bedrijven Terrein Management (BTM). Door middel van de genoemde overlegstructuren vindt er periodiek informatie-uitwisseling plaats, maar ook stellen deze zowel de gemeente alsook de ondernemers in staat om tussentijds adequaat te reageren op vragen en ontwikkelingen. De deelnemers van de overlegstructuren informeren of raadplegen hun achterban, zodat eenieder goed geïnformeerd is en er sprake is van een dialoog. In Landgraaf wordt deze onderlinge verbondenheid als een belangrijke kracht ervaren. Daarnaast blijven wij diverse kanalen, zowel online als offline, gebruiken om ondernemers op de hoogte te houden. Landgraaf rolt een keer per jaar de rode loper uit voor het Landgraafse bedrijfsleven door middel van het organiseren van de Ondernemersdag. Dit gebeurt al meer dan 25 jaar. Het is een moment van ontmoeting tussen de lokale overheid en ondernemers.

(Regionale) Samenwerking

Landgraaf zet ook in 2027 actief in op economische samenwerking binnen Parkstad, Zuid-Limburg en de euregio om het vestigingsklimaat voor ondernemers verder te versterken. Dit gebeurt op thema's als ondernemerschap, arbeidsmarkt, onderwijs, mobiliteit en duurzaamheid. Door de strategische ligging van Landgraaf worden ook kansen op het gebied van grensoverstijgende samenwerking actief benut. Daarnaast blijft de gemeente, waar mogelijk en zinvol in samenwerking met de regio, inzetten op het verwerven van regionale en Europese middelen die bijdragen aan de economische ontwikkeling van Landgraaf en de regio.

We werken hiervoor samen met de Stadsregio Parkstad Limburg (beleidsafstemming economische zaken, promotie & acquisitie, bedrijfsterreinen), Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) met projecten op basis van coalitions-of-the-willing, het Mensontwikkelbedrijf, het Starterscentrum Limburg en de Stichting Streetwise en indien gewenst of nodig wordt ook het IMK ingeschakeld voor advies.

Grensoverstijgende Samenwerking

Landgraaf vindt het belangrijk om ook euregionaal te zijn verbonden en zo mogelijkheden te onderzoeken die kunnen leiden tot nieuwe, economische initiatieven. De gemeenten Brunssum, Landgraaf en Beekdaalen in Parkstad Limburg en de gemeenten Übach-Palenberg, Geilenkirchen, Gangelt en Selfkant in Kreis Heinsberg liggen aan weerszijden van de Nederlands-Duitse grens in een bredere euregionale context. Hoewel de landschappen, natuurgebieden, infrastructuur en dagelijkse leefomgevingen in de regio op veel plekken in elkaar overlopen en in de praktijk niet ophouden bij de landsgrens, blijven bestuurlijke systemen, wet- en regelgeving, financieringsstructuren en publieke verantwoordelijkheden grotendeels nationaal georganiseerd. Binnen de grensoverstijgende samenwerking (GROS) bestaat de behoefte aan een gezamenlijke verkenning van de mogelijkheden voor versterking van (economische) samenwerking tussen de betrokken gemeenten en daartoe loopt momenteel een onderzoek. Het resultaat, een euregionale agenda 2026–2030, brengt de gezamenlijke ambities, prioriteiten en ontwikkelrichtingen voor deze periode in kaart en vormt daarmee een strategisch kader voor verdere samenwerking.

Toekomstbestendige winkelkernen

Landgraaf beschikt over een drietal vitale winkelcentra die allen toekomstbestendig zijn. Zoals vastgelegd in de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid – Limburg (SVREZL) zijn de begrenzingen van de winkelcentra expliciet gemaakt. Nieuwe ontwikkelingen dienen dan ook binnen deze afgebakende gebieden plaats te vinden. In het tegengaan van de leegstand en het stimuleren van nieuwe initiatieven in de winkelcentra vervult Streetwise een belangrijke rol. In de zogenaamde aanloopgebieden wordt getracht, met de Stratenaanpak en de transformatiesubsidie als stimulans om de leegstaande retailpanden te transformeren naar andere, beter passende bestemmingen. Landgraaf heeft in deze gebieden een aantal voormalige winkelpanden aangekocht. Het is de bedoeling dat deze panden

worden getransformeerd naar wonen. Ook zullen er panden moeten wijken voor parkeren en groen. Toevoegingen van retail in de periferie is volgens de SVREZL niet toegestaan. Landgraaf houdt nadrukkelijk vast aan deze beleidslijn.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Landgraaf heeft de laatste twee bedrijfskavels aan de Vogelzankweg verkocht aan Visser Staal en Heuschen & Schrouff. Visser Staal is gestart met de bouw waarbij circulariteit wordt toegepast en materialen van het gesloopte gebouw van voorheen Conveni worden hergebruikt. Ook Heuschen & Schrouff is voornemens nieuwbouw te plegen op de verworven bedrijfskavel. Hierdoor blijft de werkgelegenheid bij beide bedrijven behouden en is er zelfs sprake van een stijging van de werkgelegenheid. Door de sloop van het incourant onroerend goed van Conveni is er gezorgd voor een verdere upgradering en verduurzaming van bedrijventerrein Abdissenbosch. Nu er in Landgraaf geen bedrijfskavels meer voorhanden zijn, wordt voor potentiële kandidaten, met het overlegorgaan Promotie & Acquisitie Parkstad Limburg, de meest geschikte locatie gezocht. Daarnaast participeren wij met Stadsregio Parkstad Limburg in de ontwikkeling van de Oostflank Brunssum, dicht tegen Landgraaf aan, waar op termijn kavels beschikbaar komen. Eveneens zal er in gesprek gegaan worden met bedrijven over de uitdagingen die voor bedrijven gelden, waaronder netcongestie, duurzaam energie- en watergebruik, circulair ondernemen, etc.

Ondernemersfonds Landgraaf

In 2025 is het Ondernemersfonds Landgraaf opgericht. Een fonds voor en door ondernemers bedoeld om goede initiatieven vanuit 'de markt' eenvoudig(er) te kunnen realiseren en de slagkracht van het Landgraafse bedrijfsleven te vergroten. Sinds de oprichting zijn er met ondersteuning vanuit het Ondernemersfonds diverse projecten door het bedrijfsleven succesvol gerealiseerd en de onderlinge samenwerking versterkt. Diverse netwerkbijeenkomsten en inspiratiesessies, bloembakken die de winkelkernen opfleuren, Sinterklaas-, Halloween-, Paas- en carnavalsevenementen, kerstverlichting, het eerste Waubachs Zomerfeest, Terras Theater in Landgraaf, GeneratieJam, financiering Boerebroelöft en Einzelgängeroptocht etc. Diverse nieuwe projecten zitten nog in de pijplijn om te worden gerealiseerd en er wordt hard verder gewerkt aan de naamsbekendheid van het fonds en het ophalen van nieuwe ideeën en projecten.

In overeenstemming met het oorspronkelijke raadsbesluit zijn we voornemens vanaf 2027 het fonds te vullen met bijdragen uit een (geringe) verhoging van de Onroerendzaakbelasting (OZB) voor gebruikers en eigenaren van een zakelijk pand (niet-woning zijnde). Door gezamenlijk te investeren kan er uiteindelijk meer worden bereikt op het gebied van veiligheid, promotie, beheer van de omgeving, verduurzaming/energietransitie, bereikbaarheid, arbeidsmarkt, etc.

Stadspromotie

We laten onderzoek doen naar hoe we de stadspromotie van Landgraaf gericht en krachtiger kunnen inzetten. Daarbij kijken we naar kansen om Landgraaf sterker te positioneren als aantrekkelijke plek voor recreatie en toerisme, ondernemers, investeringen en evenementen. Tegelijkertijd richten we ons op onze eigen inwoners: we willen de trots op Landgraaf versterken en beter zichtbaar maken wat onze stad allemaal te bieden heeft, van verenigingen en voorzieningen tot evenementen en recreatie. Zo kunnen inwoners zelf ook ambassadeurs van Landgraaf zijn. Ook onderzoeken we hoe we meer samenhang en slagkracht kunnen organiseren tussen promotie, economie, toerisme en acquisitie. De uitkomsten vormen de basis voor gerichte vervolgstappen.

Toekomstbestendige vrijetijdseconomie en evenementen

De vrijetijdseconomie van Landgraaf is een sector van belang. Een sterke vrijetijdseconomie levert bezoekers, bestedingen en banen op. De toeristische sector is in Landgraaf goed voor 10% van de

totale werkgelegenheid. Ook aanleunende sectoren profiteren van het toerisme. Maar vrijetijdseconomie is meer dan het aantrekken van toeristen. Het bieden van recreatiemogelijkheden voor onze eigen inwoners is minstens zo belangrijk. Het in stand houden van een gezonde vrijetijdseconomie vraagt bovendien om oog voor onze ondernemers, oog voor het landschap, het bewaken van kwaliteit boven kwantiteit, het op orde houden van de recreatieve infrastructuur, het levendig houden van onze kernen, het vertellen van onze verhalen en een goede samenwerking met onze (ooster)buren en andere gemeenten in de regio Zuid-Limburg. Daarom willen we ook in 2027 blijven inzetten op het behouden en binnenhalen van aansprekende groot- en kleinschalige evenementen. Een vervolg geven aan de resultaten die zijn bereikt door het revitaliseren van de kernen. Landgraaf versterken als verblijfsbestemming met kwalitatief hoogwaardige verblijfsaccommodaties en attracties. Doorgaan met de nauwe samenwerking met Übach-Palenberg en met de andere gemeenten van Parkstad en Zuid-Limburg.

Cultureel erfgoed

Landgraaf kiest ervoor om het beleidsveld vrijetijdseconomie zoveel mogelijk te verbinden met cultureel erfgoed. We vertellen de bijzondere verhalen achter onze monumenten, landschap en identiteit graag aan onze inwoners en bezoekers. Een aantrekkelijk en toegankelijk erfgoedaanbod versterkt de recreatieve en toeristische aantrekkingskracht van Landgraaf. In 2027 blijven we ons cultureel erfgoed inzetten bij de promotie van Landgraaf als aantrekkelijke bestemming en als thema in de grensoverschrijdende samenwerking. We maken ons cultureel erfgoed beleefbaar via ons digitaal erfgoedplatform Ontdek Landgraaf en de verspreiding van de drie nieuwe thematische wandelroutes.

Recreatieve invulling Rouenhof

We werken aan een toeristisch-recreatieve ontwikkeling van Rouenhof die de bestaande toeristisch-recreatieve trekkers versterkt en passend is binnen de natuurlijke omgeving. De campingfunctie voor Pinkpop blijft daarbij behouden.

Regionale samenwerking vrijetijdseconomie

De gemeente Landgraaf beschouwt regionale samenwerking als waardevol in de ontwikkeling van een toekomstbestendige vrijetijdseconomie. Landgraaf onderschrijft de ambities uit de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 en het Ontwikkelprogramma Vrijetijdseconomie Parkstad en levert een actieve bijdrage aan de uitvoering hiervan. De gemeente participeert in diverse regionale overleggen op het gebied van vrijetijdseconomie, zowel binnen Parkstad Limburg als op Zuid-Limburgs niveau. Binnen deze samenwerkingsverbanden wordt gewerkt aan de versterking van de recreatieve en toeristische kwaliteit van de regio, onder meer door samenwerking op het gebied van productontwikkeling, recreatieve netwerken, regiomarketing, bezoekersspreiding en kennisdeling. Daarbij wordt uitgegaan van de complementariteit van de verschillende gemeenten en de gezamenlijke positionering van Zuid-Limburg als aantrekkelijke bestemming. Landgraaf zet daarbij in op het versterken van de eigen kwaliteiten en voorzieningen, in samenhang met de regionale ambities. Door deze samenwerking wordt bijgedragen aan een duurzaam, kwalitatief hoogwaardig en economisch vitaal vrijetijdsaanbod dat aantrekkelijk is voor inwoners, bezoekers en ondernemers.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
Oppervlakte bedrijfsterreinen in ha	Etil	100	100	100	100
Aantal arbeidsplaatsen	LISA	12.500	12.568	12.911	13,158
Aantal vestigingen	LISA	2.555	2.656	2.837	2,908
Bruto arbeidsparticipatie in %	CBS	67,30%	68,60%	68,10%	67,90%
Aantal recreatieve overnachtingen	BsGW	105.914	107.568	98.396	110.649
Aantal lokale evenementen o.g.v. APV (excl. Megaland)	KCC	147	139	137	146

Tabel 31: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Landgraaf beschikt over twee bedrijfsterreinen, de drie winkelcentra en het toeristische gebied Park Gravenrode. Enerzijds maakt Landgraaf deel uit van de economische structuur van Stadsregio Parkstad Limburg, anderzijds heeft Landgraaf een eigen economische dynamiek met 2.908 vestigingen en 13.158 arbeidsplaatsen. Het is onze ambitie om deze economische structuur voor Landgraaf ook in 2027 te behouden en waar mogelijk verder uit te bouwen. Landgraaf heeft afgelopen jaar ondanks de moeilijke mondiale omstandigheden een lichte groei weten te bewerkstelligen voor zowel het aantal vestigingen als voor wat betreft het aantal arbeidsplaatsen. Landgraaf heeft de laatste twee kavels van het project Fresh Valley verkocht aan respectievelijk Visser Staal en Heuschen & Schrouff, die voornemens zijn op deze kavels nieuwbouw te plegen.

Het aantal recreatieve overnachtingen is ten opzichte van 2024 gestegen, maar historisch gezien is dit in de lijn met het meerjarig gemiddelde.

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
% Functiemenging *	LISA	40,6	41	41,5	41,8
Aantal vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jr)	LISA	113,6	118,5	127,8	132,8

* Wat houdt functiemenging in? Combinatie van functies: Bijvoorbeeld woningen boven winkels, kantoren naast scholen, of horeca in woonwijken. Ruimtelijke efficiëntie: Betere benutting van beschikbare ruimte, vooral in stedelijke gebieden. Leefbaarheid en dynamiek: Meer sociale interactie, minder reistijd, en een gevarieerde omgeving.

Tabel 32: Beleidsindicatoren BBV

Analyse Beleidsindicatoren BBV

We zien een toename in transformatie van retail naar wonen. In Landgraaf is dat met name het geval in de zogenaamde aanloopgebieden. Deze ontwikkeling heeft een tweeledig doel: enerzijds worden er woningen toegevoegd en anderzijds wordt de leegstand van winkelpanden verminderd. Daarnaast laat Landgraaf nog steeds een stijgend aantal vestigingen zien. In het afgelopen jaar is het aantal bedrijven gestegen, wat mede te danken is aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat binnen Landgraaf.

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Uitvoeringsprogramma economie stadsregio Parkstad Limburg	2010
Nota uitvoeringsbeleid evenementen 2012	2021
Nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021–2030	2021
Beleidsvisie Leegstand Commercieel Vastgoed Landgraaf	2021
Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid–Limburg (SVREZL)	2018
Ontwikkelprogramma Vrijetijdseconomie Parkstad Limburg	2020
Grondnota	2021
Uitvoeringsprogramma Retail Parkstad Limburg 2019–2025	2020
Uitvoeringsprogramma Bedrijventerreinen 2020–2024	2020
Regiodeal – Buurtontwikkelingsplan Oud Nieuwenhagen en winkelcentrum Op de Kamp	2020
Visie Vrijetijdseconomie Zuid–Limburg 2030	2020
Subsidieverordening ‘Stimuleren innovatief ondernemerschap in winkelkernen’	2023
Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025

Tabel 33: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen
3.1 Een aantrekkelijk en toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat voor ondernemers en werknemers
3.2 Een sterke economische positie van Landgraaf binnen de Parkstadregio en de Euregio

Tabel 34: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027
3.1.1 Beheren en uitbreiden van het relatienetwerk en ondernemers adviseren en faciliteren bij vestiging, uitbreiding en/of nieuwbouw en verduurzaming of andere ondernemersgerelateerde uitdagingen
3.1.2 Actief ondersteunen van kennisdeling, samenwerking en innovatie tussen en onder ondernemers door oa het organiseren van de jaarlijkse Ondernemersdag en het faciliteren van het Ondernemersfonds
3.1.3 Behouden en stimuleren van een adequaat en toekomstbestendig niveau van de (winkel)centra en de bedrijventerreinen door centrummanagement en bedrijventerreinmanagement en door actief met externe partijen en met behulp van subsidie trachten invulling te geven aan leegstaande winkel- en bedrijfspanden en door herstructurering
3.1.4 Structureel overleg met ondernemersorganisaties en regionale partners binnen Parkstad en Zuid–Limburg en in gezamenlijkheid kansen benutten voor het aantrekken en behouden van werkgelegenheid en investeringen
3.1.5 Regionale en euregionale samenwerking opzoeken voor het versterken van de economische positie van Landgraaf i.r.t haar grenzen
3.2.1 Uitvoering geven aan de Nota Vrijetijdseconomie Landgraaf 2021–2030: de vrijetijdseconomie versterken, grensoverschrijdende samenwerking op toeristisch–recreatief vlak, beleefbaar maken cultuurhistorisch erfgoed, stadspromotie, betrekken van toeristische ondernemers en organisatie van de evenementencyclus. Op regionaal niveau uitvoering geven aan de Visie VTE Zuid–Limburg 2030.
3.2.2 Organiseren en faciliteren van de kermessen in Schaesberg, Waubach en Nieuwenhagen, het faciliteren van grote evenementen en het faciliteren van kleinschalige evenementen op wijkniveau

Tabel 35: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
3.1.1.1	Afleggen bedrijfsbezoeken	20
3.1.1.2	Organiseren en bijwonen ondernemersbijeenkomsten	4
3.1.2.1	Organiseren Ondernemersdag	2027
3.1.2.2	Ondernemersfonds faciliteren en ondersteunen	2027
3.1.3.1	Inzetten van Streetwise, Starterscentrum Limburg en mogelijk aanvullende dienstverlening voor begeleiding van ondernemers en starters	2027
3.1.3.2	Aantal ingevulde (leegstaande) retailpanden in de centra m.b.v. subsidie	2
3.1.3.3	Aantal getransformeerde retailpanden buiten de centra m.b.v. subsidie en Stratenaanpak	3
3.1.4.1	Deelnemen aan en organiseren van structurele overleggen met lokale en regionale ondernemersorganisaties en economische partners	2027
3.1.5.1	Uitvoering geven aan de euregionale agenda 2026–2030	2027
3.2.1.1	Aantal bedrijfsbezoeken aan toeristische ondernemers en organisaties	5
3.2.1.2	Onderhoud van en toevoegen items webapplicatie OntdekLandgraaf!	6
3.2.1.3	Onderzoek omtrent planvorming invulling Rouenhof	2027
3.2.1.4	Vergroten belevingswaarde van de Wilhelminaberg	2027
3.2.1.5	Het inrichten van een nieuw convenant met Visit Zuid-Limburg	2027
3.2.1.6	Regionale branding en marketing van de parkstadroute	2027
3.2.2.1	Het faciliteren van bovenregionale evenementen	4
3.2.2.2	Het organiseren van kermissen in de dorpskernen	3
3.2.2.3	Het faciliteren van kleinschalige evenementen	> 25

Tabel 36: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Financiën programma 3

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.875	269	278	285	290	297
- Directe salarislaster	337	370	372	383	393	403
- Overige directe lasten	2.085	545	332	312	312	312
- Kapitaallaster	33	47	15	15	15	15
Totaal lasten bestaand beleid	2.455	961	719	710	719	730
Saldo bestaand beleid	-579	-692	-441	-425	-429	-433
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislaster	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallaster	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo vóór bestemming	-579	-692	-441	-425	-429	-433
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-579	-692	-441	-425	-429	-433
<i>Investeringsen</i>			0			

Tabel 37: Financiën programma 3

2.1.4 Programma 4 – Onderwijs

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

R. van Gemert

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

W. Lennartz (KCC), E. Herinx (MO)

Het programma Onderwijs omvat voor Landgraaf de volgende taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Samenvatting voortschrijdend beleid

Landgraaf zet de komende jaren in op het versterken van een goede en gelijke start, een kansrijke toekomst en optimale gezondheid voor alle kinderen en jongeren. In de nieuwe Lokaal Educatieve Agenda, die begin 2027 van start gaat, worden succesvolle interventies voortgezet en doorontwikkeld. Het betreft onder andere de verdere uitrol van het concept 'De Gezonde Basisschool van de Toekomst', waarbij het streven is om het aantal deelnemende scholen uit te breiden. Daarnaast wordt in iedere wijk een toegankelijk activiteitenaanbod geboden voor alle leeftijden, gericht op talentontwikkeling, cultuur, sport en loopbaanoriëntatie. De weg naar inclusie, een gedegen basis, een veilige omgeving en een samenleving waarin mensen oog hebben voor elkaar vormen de rode draad in het voortschrijdend beleid.

Onderwijshuisvesting

De gemeente Landgraaf werkt aan de herijking van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). De huisvestingsopgaven worden opnieuw beoordeeld op basis van onder meer actuele leerlingprognoses, onderwijskundige ontwikkelingen, duurzaamheidseisen, bouwkosten en netcongestie. Doel blijft het bieden van toekomstbestendige, passende en doelmatig gebruikte schoolgebouwen, in nauwe samenwerking met de betrokken schoolbesturen.

De uitvoering van alle nieuwe ontwikkelingen is afhankelijk van de financiële positie en investeringsruimte van de gemeente. Bestuurlijke prioritering en een zorgvuldige integrale afweging tussen de verschillende huisvestings- en overige opgaven zullen daarom bepalend zijn voor de verdere planning en realisatie.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

In 2026 is de nieuwe LEA (lokaal educatieve agenda) inhoudelijk voorbereid; de daadwerkelijke uitvoering start begin 2027. De LEA wordt opgesteld met inbreng van leerlingen, schoolteams en ketenpartners en richt zich op de thema's goede en gelijke start, kansrijke toekomst, optimale gezondheid, alles voor de samenleving en een veilige omgeving. Binnen het knooppunt werken scholen en partners zoals JENS en Bureau Leren & Doorstromen samen aan een sterke doorgaande lijn en het terugdringen van schooluitval. Extra aandacht gaat uit naar doelgroepkinderen in het peuterstelsel, de plusgroep voor peuters die meer ondersteuning nodig hebben en het versterken van de toeleiding naar regulier onderwijs. Hiermee wordt gewerkt aan een inclusieve, veilige en samen redzame onderwijsomgeving waarin iedere leerling een stevige basis krijgt én een plek heeft.

Aanpak basisvaardigheden en volwassenenonderwijs

Volwassenenonderwijs wordt op Zuid-Limburgse schaal ingevuld via het Regioplan Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025–2030. Gemeente Heerlen is de centrumgemeente voor de coördinatie. Het doel is dat alle volwassen inwoners van Zuid-Limburg beschikken over voldoende basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden). Deze hogere basisvaardigheden zijn een middel om gezondheid te verbeteren, armoede te bestrijden, welzijn te verhogen, eenzaamheid te verminderen en participatie in werk en samenleving te bevorderen. Van belang is mensen te vinden die Nederlands als eerste taal hebben en baat hebben bij het versterken van hun taalvaardigheid. Een lokaal voorbeeld is het vindplaatsgericht werken waarbij er interventies worden ingezet die gericht zijn op het bereiken van de doelgroep via hun werkgever.

Onderwijsachterstandenbeleid en peuterstelsel

Het peuterstelsel bestaat uit een aanbod van 16 uur per week, waarvan peuters in de leeftijd tussen 2½ en 4 jaar gebruik kunnen maken. Dit beleid werkt goed. De kwaliteit is goed, het bereik is hoog en er is een goede samenwerking in de keten. Vanaf 2025 is meer ingezet op het verder versterken van de toeleiding en toegankelijkheid voor doelgroepkinderen. Daarnaast is gestart met een plusgroep voor peuters die meer ondersteuning nodig hebben waarin kinderen extra begeleiding krijgen in samenwerking met de peuteropvangaanbieder en JENS, gericht op doorstroom naar het reguliere onderwijs. Deze lijn wordt in 2027 gecontinueerd.

Gezonde Basisschool van de Toekomst, Rijke Schooldag, Gelijke Kansen Alliantie en Talentontwikkeling

Op lokaal en regionaal niveau wordt samengewerkt aan het stimuleren van Talentontwikkeling. In de drie Landgraafse wijken is wekelijks een naschools aanbod met daarin activiteiten op het gebied van onder andere: cultuur, sport, kennisverbreding, loopbaanoriëntatie, etc. Daarin wordt het aanbod, mede vanuit de Regiodeal 2.0: Gezondheid en Vitaliteit van inwoners en wijken, verder uitgebreid met activiteiten voor alle leeftijdsgroepen.

Momenteel voeren vier Landgraafse basisscholen het programma De Gezonde Basisschool van de Toekomst uit. De bestuurlijke wens is om dit aantal gedurende deze bestuursperiode uit te breiden. Randvoorwaardelijk hiervoor is de beschikbaarheid van financiële ruimte en de bereidheid van basisscholen hun onderwijsprogramma hierop aan te passen. Daarnaast is het commitment van ouders en het docententeam van de betreffende basisschool essentieel om het programma succesvol te implementeren.

Vanaf september 2026 bieden JENS en TMF in de drie Landgraafse kernen het zogenoemde Activiteitenaanbod voor iedereen aan. Ook deze interventie komt voort uit de Regiodeal 2.0. Deze voor iedereen gratis toegankelijke activiteiten hebben allen een link met positieve gezondheid en proberen ook intergenerationele ontmoeting te faciliteren.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal voortijdige schoolverlaters *	DUO	71	79	78	71
Aantal toekenningen leerlingenvervoer per schooljaar	KCC	214	227	102	149
Aantal onderwijsaccommodaties (basis en voortgezet onderwijs)	Duo	11	11	11	11

* Het cijfer 2025 is een voorlopig cijfer, dat is aangereikt door het Bureau Leren & Doorstromen in Parkstad. Het definitieve cijfer wordt pas in het voorjaar 2027 verwacht.

Tabel 38: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Het aantal toekenningen voor leerlingenvervoer is tussen 2024 en 2025 gestegen van 102 naar 149 (+46%). Deze stijging hangt samen met een toename van het aantal ingediende aanvragen. Op basis van de beschikbare gegevens kan niet worden vastgesteld welke specifieke factoren deze ontwikkeling veroorzaken. De criteria voor beoordeling en toekenning zijn in deze periode niet gewijzigd. Omdat leerlingenvervoer een vraaggestuurde regeling betreft, waarbij aanvragen individueel aan de geldende criteria worden getoetst, is het aantal toekenningen slechts beperkt beïnvloedbaar. De gemeente blijft de ontwikkelingen monitoren en onderzoekt hoe toekomstige managementinformatie meer inzicht kan bieden in de achterliggende ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
Absoluut* verzuim per 1.000 leerlingen in lft.5–18 jr	DUO/ingrado	–	2,4	10,1	12,8
Relatief** verzuim per 1.000 leerlingen in lft.5–18 jr	DUO/ingrado	28	32	30	34
% VSV-ers (12–23JR) zonder startkwalificatie aan het VO en MBO-onderwijs	DUO/ingrado	3,10%	3,50%	3,50%	3,20%

* aantal leerplichtigen dat niet ingeschreven staat op een school.

** aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven staat op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.

2024 staat voor schooljaar 2024–2025, 2025 staat voor schooljaar 2025–2026, etc.

Tabel 39: Beleidsindicatoren (BBV)

Analyse historische ontwikkeling kengetallen en Beleidsindicatoren (BBV)

De cijfers laten al jaren een stijgende trend zien. Regionaal onderzoek moet de thuiszitters-problematiek verder inzichtelijk maken; op basis van de uitkomsten worden vervolgstappen bepaald. Daarnaast treedt per 1 januari 2027 de Wet Terugdringen Schoolverzuim in werking om langdurig verzuim en thuiszitten terug te dringen.

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Bestuursovereenkomst Bureau Voortijdig Schoolverlaten Parkstad Limburg	2020
Verordening leerlingenvervoer gemeente Landgraaf	2023
Preventieplan Jeugd	2017
Regioplan basisvaardigheden Zuid-Limburg 2025–2030	2025
Beleidsnota: Een gelijke en solide basis voor iedere peuter	2019
Lokaal Educatieve Agenda	2020
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	2021
Samenwerkingsovereenkomst gemeente/SVO PL Nieuwbouw Eijkhagencollege	2020
Nationaal Programma Onderwijs	2021
Accommodatiebeleid 2025–2035	2025
Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025
Activiteitenplan Voorloperstraject Rijke Schooldag	2022

Tabel 40: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen	
4.1	Het versterken van een goede en gelijke start en optimale gezondheid voor alle kinderen en jeugdigen
4.2	Het risico op een ontwikkelachterstand bij jonge kinderen verkleinen
4.3	Vergroten van de basis taalvaardigheden van onze volwassen inwoners die Nederlands als eerste taal hebben
4.4	De langetermijn visie op onderwijshuisvesting is geborgd

Tabel 41: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
4.1.1	Actief investeren in gesprekken met basisscholen die bereid zijn en mogelijkheden zien tot het transformeren naar een GBT-school
4.2.1	Stimuleren deelname VVE voor kinderen met een VVE indicatie
4.3.1	Uitvoering regionaal Plan van aanpak basisvaardigheden volwassenen en het actief investeren in zoeken naar de doelgroep
4.4.1	Het opstellen van een Integraal HuisvestingsPlan (IHP) waarin gemeente en schoolbesturen samen afspraken maken over de toekomst, vernieuwing en duurzaamheid van schoolgebouwen

Tabel 42: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
4.1.1.1	Een vijfde GBT-school wordt toegevoegd en de financiering hiervan is structureel geborgd	2027
4.2.1.1	Aantal kinderen met een VVE-indicatie monitoren.	80 % van de kinderen met een VVE indicatie, die in betreffend jaar tussen 2.5 en 4 jaar oud zijn, staat ingeschreven bij kinder- of peuteropvang
4.4.1.1	Vernieuwde IHP gereed	2027

Tabel 43: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?
Financiën programma 4

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.718	1.205	756	747	747	747
– Directe salarislasten	336	270	279	287	294	302
– Overige directe lasten	5.670	3.637	2.752	3.049	3.053	3.055
– Kapitaallasten	2.347	2.025	2.029	1.980	1.891	1.881
Totaal lasten bestaand beleid	8.353	5.932	5.059	5.315	5.237	5.238
Saldo bestaand beleid	-6.635	-4.727	-4.303	-4.568	-4.490	-4.490
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	61	367
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	61	367
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	-61	-367
Saldo vóór bestemming	-6.635	-4.727	-4.303	-4.568	-4.551	-4.858
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-6.635	-4.727	-4.303	-4.568	-4.551	-4.858
<i>Investerings</i>			2.107			

Tabel 44: Financiën programma 4

2.1.5 Programma 5 – Sport, Cultuur en Recreatie *

* Hieronder valt ook beheer van groen in de openbare ruimte.

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

R. Erkens, R. van Gemert, S. Kropman, R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

F. Geurts (ROG), E. Herinx (MO), S. Weckseler (BOR), R. Dautzenberg (BCZ)

Het programma Sport, Cultuur en Recreatie omvat voor Landgraaf de volgende taakvelden:

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Samenvatting voortschrijdend beleid

Met dit programma voeren we taken en activiteiten uit op het gebied van toerisme & recreatie, groenbeheer, cultureel erfgoed, sport en bewegen en educatieve en kunstzinnige vorming.

Sportbeleid en activering

Het sport- en beweegbeleid 2025–2035 vormt de basis voor een gezond, actief en inclusief Landgraaf. Samen met inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en uitvoeringspartner The MoveFactory werken we aan het vergroten van de fysieke, mentale en sociale gezondheid van inwoners door sport en bewegen toegankelijk te maken voor iedereen.

Samen met de sportpartners wordt ook uitvoering gegeven aan de ambities uit het lokale sportakkoord en aan het programma de uitvoering van 'Iedereen Kan Sporten Zuid-Limburg, met als doel om inwoners in het dagelijks leven meer te laten bewegen, vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, sport en bewegen.

Sportaccommodaties

De clustering van voorzieningen op en rondom de A-locaties, zijnde de parken Heigank, Ter Waerden en Strijthagen, blijft een belangrijk uitgangspunt. Deze accommodaties zijn op peil en worden op peil gehouden, onder andere door het uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen. Multifunctioneel gebruik wordt gestimuleerd, evenals het accommoderen van nieuwe sporten.

Ook de binnensportaccommodaties hebben blijvende aandacht. In 2027 wordt invulling gegeven aan de verdere ontwikkeling van de binnensportinfrastructuur, waarbij de uitkomsten van het onderzoek naar een eventuele vierde sporthal worden betrokken. Doel is te komen tot toekomstbestendige accommodaties die aansluiten bij de behoeften van sportverenigingen, het onderwijs en andere gebruikers.

Accommodatiebeleid

Op 3 april 2025 heeft de gemeenteraad het nieuwe accommodatiebeleid vastgesteld. In de periode 2025–2027 wordt uitvoering gegeven aan de vier daarin benoemde speerpunten. Daarbij ligt de nadruk op een toekomstbestendig en doelmatig accommodatieaanbod, het versterken van de gemeentelijke regie en het professionaliseren van het beheer en de exploitatie van het maatschappelijk vastgoed.

In 2025 is onderzocht hoe het beheer en de exploitatie van gemeentelijke accommodaties het beste kan worden georganiseerd. De raad heeft eind 2025 besloten het beheer en de exploitatie van (in eerste instantie een gedeelte van) het maatschappelijk vastgoed te willen organiseren via een BV-structuur. De eerste fase van de inrichting hiervan is inmiddels in uitvoering waarbij wordt toegewerkt naar implementatie per 1 januari 2027.

Daarnaast zijn onderzoeken uitgevoerd naar de toekomstbestendige binnensportvoorzieningen en het maatschappelijk aanbod in Schaesberg en omgeving. De uitkomsten worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van Park Strijthagen waarvan het bouwen van een multifunctioneel poppodium een belangrijk onderdeel is. Besluitvorming hierover wordt voorzien begin 2027.

Nieuwbouw multifunctioneel poppodium

In 2025 heeft de raad ingestemd met de nieuwbouw van een multifunctioneel poppodium op Park Strijthagen. Dit poppodium moet onder andere plek gaan bieden aan Stichting Oefenbunker Live welke na de brand eind 2024 geen huisvesting meer had. Het poppodium wordt daarnaast verder versterkt door het mee laten verhuizen van SMK Muziek en Dans en Wij zijn Slide. De verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2027 gestart kan worden met de eerste werkzaamheden.

Cultuurpresentatie, –productie en –participatie

De deelname van inwoners aan het educatieve en culturele aanbod is een belangrijk speerpunt. Dit wordt onder andere gefaciliteerd en gestimuleerd door het subsidiëren van activiteiten van professionele instellingen en verenigingen die hieraan een bijdrage leveren zoals SMK, de Vrije Academie Parkstad en de Bibliotheek Landgraaf–Onderbanken alsook vrijwilligersorganisaties zoals het Theater Landgraaf en Stichting Oefenbunker Live.

Kunstzinnige vorming en cultuureducatie worden daarnaast ook verzorgd door de combinatiefunctionarissen kunst, cultuur en muziek. Samen met de gemeenten Kerkrade en Brunssum en Onderwijsstichting Movare wordt tijdens de nieuwe convenantperiode 2025–2029 ingezet op Meer Harmonie In De Samenleving.

Samen met de combinatiefunctionarissen sport wordt gezorgd voor verbinding en samenwerking tussen het culturele veld, sport, onderwijs, zorg en de buurt. De samenwerking in de wijk tussen de combinatiefunctionarissen vanuit Landgraaf Verbindt met partners binnen het voorliggende veld en zorg is onder andere gericht op meer deelname aan sport- en culturele activiteiten vanuit een preventief karakter.

Cultureel erfgoed

Landgraaf kiest ervoor om naast de wettelijke taken het cultureel erfgoed zoveel mogelijk te verbinden met andere beleidsvelden zoals toerisme en recreatie. Op die manier maken we het cultureel erfgoed zichtbaar en beleefbaar en dragen we bij aan de bewustwording van onze identiteit en gezamenlijke wortels. Cultureel erfgoed draagt daarmee bij aan trots, betrokkenheid en verbondenheid onder inwoners en stimuleert de overdracht van kennis aan nieuwe generaties. Tegelijkertijd vergroot een aantrekkelijk en toegankelijk erfgoedaanbod de recreatieve en toeristische aantrekkingskracht van Landgraaf. Door te blijven investeren in behoud, beleving en samenwerking zorgen we ervoor dat ons cultureel erfgoed een blijvende bron van inspiratie, ontmoeting en ontwikkeling is.

Zo versterken we de aantrekkelijkheid van Landgraaf voor inwoners, bezoekers en ondernemers en bouwen we voort op een gemeente die haar verleden koestert en haar toekomst met vertrouwen vormgeeft.

Media

Ingezet wordt op een breed en laagdrempelig aanbod aan media voor diverse doelgroepen, door subsidiëring van activiteiten van de bibliotheek en de lokale omroep.

Lokale Omroep

Stichting Omroep Landgraaf is van oktober 2025 tot en met oktober 2030 aangewezen als lokale media-instelling voor Landgraaf. De omroep ontvangt hiervoor een jaarlijkse bijdrage en werkt onafhankelijk van de gemeente.

De nieuwe Mediawet per 1 januari 2028 verandert het lokale omroepbestel. De financiering gaat over van gemeenten naar de Rijksoverheid. Voor Landgraaf betekent dit dat wordt toegewerkt naar een streekomroep voor Parkstad. We zijn in 2026 samen met de Parkstadgemeenten de voorbereiding van de aanwijzingsprocedure gestart. Daarbij houden we aandacht voor herkenbaarheid, onafhankelijke berichtgeving en goede informatievoorziening voor onze inwoners.

Bibliotheek

De bibliotheek zorgt voor een breed aanbod voor diverse doelgroepen. Het is een warenhuis van kennis en informatie, centrum voor ontwikkeling en educatie, encyclopedie van kunst en cultuur en inspiratiebron van lezen, literatuur en taalstimulering en als podium voor ontmoeting en debat. Daarnaast vervult de bibliotheek de nieuwe rol van informatiepunt digitale overheid (IDO). In 2024 is het bibliotheekwerk van de gemeente Beekdaelen samengevoegd met het bibliotheekwerk van bibliotheek Landgraaf-Onderbanken. Vanaf 2025 gaan ze verder onder de naam Bibliotheek Landgraaf-Beekdaelen. Het werkterrein van de bibliotheekstichting is hiermee uitgebreid en het stichtingsbestuur is aangevuld met bestuursleden uit Beekdaelen.

Openbaar groen

Sinds 2023 wordt het openbaar groen volgens de door de Raad vastgestelde normen onderhouden, voor de centra A, de buitengebieden C en overig B. In het kader van de bezuinigingen is het onderhoud groen vanaf 2026 in de centra van A naar B gegaan. Voor een verdere uiteenzetting van onderhoud openbaar groen zie paragraaf 2.2.5 Onderhoud kapitaalgoederen.

Onderhoud bomen

Jaarlijks wordt ongeveer 33% van het bomenbestand regulier gesnoeid. Hiervoor is een raamcontract afgesloten. Voor een verdere uiteenzetting van onderhoud bomen zie paragraaf 2.2.5 Onderhoud kapitaalgoederen.

Onderhoud bossen

In samenwerking met Stichting Bosbeheer Landgraaf (SBL) is een planmatige aanpak voor herstel van de bossen opgesteld en helpen vrijwilligers van de Stichting om het onderhoud in eigen beheer uit te voeren. Voor een verdere uiteenzetting van onderhoud bossen zie paragraaf 2.2.5 Onderhoud kapitaalgoederen.

Samenwerking met burgers en andere partijen

Met gebruikers en burgers worden wensen en verwachtingen over aanleg, beheer en onderhoud besproken met als doel meer draagvlak en waar mogelijk gezamenlijk beheer. Daarnaast wordt intensief samengewerkt met onder meer: het MOB, Stichting Bosbeheer Landgraaf (SBL), MTB-club

Discovery, reclassering Nederland, opleidingsinstituut Cita Verde, Mondriaan zorggroep, buurt- en bewonersverenigingen, ondernemers, LEVANTO-groep, Radar, IVN, visverenigingen en anderen.

Een toenemend aantal burgers zet zich belangeloos in voor de openbare ruimte van Landgraaf. We zien dit op dagen als de World Clean-up Day, vergroeningsdagen, boomfeestdag, de landelijke natuurwerkdag en de landelijke opschoondag. Maar ook de inzet bij stichtingen en verenigingen als bijvoorbeeld Stichting Bosbeheer Landgraaf, IVN, scoutingverenigingen, mountainbikeclub Discovery e.a. groeit. Ook individuele opschoonacties en groenadopties zien we steeds vaker. Inmiddels kent de gemeente Landgraaf ongeveer 260 geregistreerde supporters van schoon.

Ontwikkeling nieuw kunst- en cultuurbeleid

We verwachten in 2027 een start te maken met het ontwikkelen van een vernieuwd en integraal kunst- en cultuurbeleid voor Landgraaf. Daarbij brengen we de ambities, ontwikkelingen en behoeften binnen het lokale culturele veld in beeld en vertalen we deze naar heldere beleidsdoelen en prioriteiten voor de komende jaren. We betrekken hierbij actief culturele instellingen, verenigingen, makers en andere relevante partners. De verwachting is dat het nieuwe beleid halverwege 2027 ter vaststelling aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd zodat een actuele en breed gedragen basis ontstaat voor het uitdragen en door ontwikkelen van de Landgraafse visie op kunst en cultuur.

In 2026 is de Verordening Kunstcommissie vastgesteld. In 2027 geven we uitvoering aan deze verordening en continueren we de werkzaamheden van de Kunstcommissie. Hiermee borgen we een structurele en deskundige advisering op het gebied van kunst in de openbare ruimte en zorgen we voor een consistente toepassing van de uitgangspunten uit de verordening. De ervaringen uit de uitvoering worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van het nieuwe kunst- en cultuurbeleid.

Ontmoetingsplekken voor jongeren en de buurt

Binnen Landgraaf zijn twee JOP's (Jeugd OntmoetingsPlekken) gerealiseerd, te weten Hoefveld en Hofstraat. Vanuit JENS en de straatcoaches wordt ingezet op het zo vroeg mogelijk leren kennen van de jongeren om met deze investering een groter effectief bereik te hebben in de puberjaren. JENS, straatcoaches, handhaving, jongerenwerk en politie vormen samen de spreekwoordelijke 'ogen en handen' op straat. Naast de aanpak op straat is JENS ook actief in het ontwikkelen van buitenschoolse activiteiten met en voor jongeren door in te zetten op het ontmoeten, verbinden en enthousiasmeren van jongeren voor diverse activiteiten. Meerdere dagen per week zijn er activiteiten vanuit JENS voor de verschillende leeftijdsgroepen waar jongeren aan deel kunnen nemen. Bijvoorbeeld de Meidengroep (14+), het Jongerenhome en de Voetbalkooi. Jongeren op straat worden zoveel als mogelijk begeleid naar de structurele, reguliere activiteiten. Deze activiteiten worden druk bezocht.

Speelgelegenheden

Speeltoestellen in de openbare ruimte en in de speeltuinen keuren we drie keer per jaar op veiligheid. Daarnaast vindt één keer per jaar een keuring plaats door een externe keuringsinstantie. Het onderhoud van de speelvoorzieningen wordt in eigen beheer uitgevoerd.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal bovengrondse rijksmonumenten	RCE	173	173	173	173
Aantal archeol. rijksmonumenten	RCE	3	3	3	3
Aantal rijksbeschermde dorpsgezichten	RCE	3	3	3	3
% Inwoners dat lid is van de bibliotheek	Bibliotheek	15,8%	14,7%	15,8%	17,9%
Aantal bomen (straat-, laan en parkbomen)	Beheersysteem BruTis	9.725	9.753	10.343	10.425
Openbaar groen-beplanting in m2	Beheersysteem BruTis	1.971.873	1.972.463	1.972.463	1.972.617
Openbaar groen grazige vegetatie (gazon, trapvelden, ruw gras)	Beheersysteem BruTis	1.492.151	1.491.632	1.492.186	1.492.563
Aantal openbare speelgelegenheden *	BOR	68	68	68	70
Aantal speeltuinen	BOR	2	2	2	2

* Dit betreft 41 speelplekken, 24 speelvelden en 5 Jeu de Boules banen

Tabel 45: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

De gemeente Landgraaf beschikt over een breed aanbod aan speel- en beweegvoorzieningen die bijdragen aan een aantrekkelijke, gezonde en toegankelijke leefomgeving. De afgelopen jaren lag de nadruk vooral op het onderhouden, vervangen en verbeteren van bestaande voorzieningen.

In 2025 is daarnaast sprake van een uitbreiding van het aanbod. Op Park Heigank is een nieuwe speelvoorziening gerealiseerd en op Park Strijthagen is een inclusieve openbare beweegtuin aangelegd. Hiermee zijn twee nieuwe speel- en beweeglocaties aan de openbare ruimte toegevoegd.

De beweegtuin op Park Strijthagen is ingericht voor een brede doelgroep en sluit aan bij de gemeentelijke ambitie om de openbare ruimte toegankelijk en bruikbaar te maken voor alle inwoners, ongeacht leeftijd of fysieke mogelijkheden. Daarmee versterkt Park Strijthagen zijn functie als inclusieve ontmoetings- en recreatieplek binnen de gemeente.

Deze ontwikkeling draagt bij aan het stimuleren van bewegen, spelen en ontmoeten voor verschillende doelgroepen en sluit aan bij de gemeentelijke ambitie om de kwaliteit, toegankelijkheid en inclusiviteit van de openbare ruimte verder te versterken.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2024
% Niet-wekelijks sporters (van 19 jr en ouder)	4-jaarlijkse gezondheidsenquête CBS/RIVM	56,40%	51,60%

Hoewel het een 4-jaarlijkse monitor betreft, dateren de meest recente cijfers uit 2022 en 2024

Tabel 46: Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Bosbeheervisie gemeente Landgraaf 2021–2030	2021
Kwaliteitsgids BOR 2024–2034	2024
Erfgoednota	2012
Visie Integraal beheer openbare ruimte	2012
Welstandsnota	2013
Bomennota 2014–2024	2014
Ontwikkelingskader Buitengebied 2014	2014
Nota Evaluatie & Vooruitblik accommodatiebeleid Landgraaf	2020
Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplannen sport – en sociaal–culturele accommodaties	2021
Archeologische verwachtings– en beleidsadvieskaart	2015
Erfgoedverordening	2022
Nota Vrijtijdsconomie Landgraaf 2021–2030	2021
Beleidskader Sport en Bewegen 2025–2035	2025
Kunstwerken gemeente Landgraaf, onderhoudsplan 2019–2028	2019
Investeringsprogramma Toerisme & Recreatie (Provincie Limburg) 2016–2019	2016
Groenstructuurplan 2017–2047	2017
Beleidsnota archeologie gemeente Landgraaf 2018	2018
Toekomstvisie – Omgevingsvisie Landgraaf 2050	2025
Verordening Kunstcommissie	2026
Subsidiebeleid gemeente Landgraaf 2026	2026

Tabel 47: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen
5.1 Meer inwoners bewegen voldoende voor een goede gezondheid
5.2 Toekomstbestendige en kwalitatief goede accommodaties en voorzieningen die aansluiten bij de behoeften van verenigingen, onderwijs en andere gebruikers
5.3 Meer regie op het beheer, onderhoud en exploitatie van maatschappelijk vastgoed
5.4 Het faciliteren van multifunctionele ontmoetingsplekken
5.5 Een nieuw, actueel, breedgedragen en toekomstgericht kunst– en cultuurbeleid
5.6 Een structurele, deskundige en onafhankelijke advisering over kunst binnen de gemeente
5.7 Het integreren van cultuurhistorie in ruimtelijk beleid en plannen
5.8 Groenvoorzieningen: Het duurzaam in stand houden van de groenvoorzieningen conform de vastgestelde normen Crow A,B en C

Tabel 48: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
5.1.2	Uitvoering geven aan het sport- en beweegbeleid van Landgraaf. Uitvoering geven aan de Brede Regeling Combinatiefuncties
5.2.1	De gemeentelijke sportaccommodaties planmatig beheren en onderhouden
5.3.1	Uitvoering geven aan het gekozen model voor beheer en exploitatie van maatschappelijk vastgoed en de verdere implementatie daarvan binnen de gemeentelijke organisatie en accommodaties
5.4.1	Realiseren van een multifunctioneel poppodium in Park Strijthagen als toekomstbestendige huisvesting voor Oefenbunker Live, SMK en Wij zijn Slide
5.5.1	We betrekken relevante culturele partners en stakeholders actief bij de ontwikkeling van het nieuwe kunst- en cultuurbeleid
5.6.1	We voeren de in 2026 vastgestelde Verordening Kunstcommissie uit en continueren de werkzaamheden van de Kunstcommissie
5.7.1	Het faciliteren van de van de Open Monumentendag
5.7.2	Onderhoud aan veldkapellen en wegkruisen
5.8.1	Uitvoering geven aan het planmatig onderhoud van de groenvoorzieningen

Tabel 49: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
5.2.1.1	De gemeentelijke sportaccommodaties worden in 2027 onderhouden conform de voor 2027 geplande onderhoudsmaatregelen uit het MJOP	2027
5.3.1.1	Het vastgestelde beheer- en exploitatiemodel voor maatschappelijk vastgoed is geïmplementeerd	2027
5.4.1.1	In 2027 wordt gestart met de bouw van het multifunctionele poppodium in Park Strijthagen	Start voor 31-12-2027
5.5.1.1	Een nieuw kunst- en cultuurbeleid is opgesteld en ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad	2027
5.7.1.1	Open Monumentendag	2027
5.8.1.1	Onderhoud op niveau van de vastgestelde normen behouden; vastgestelde normen crow A,B,C	2027

Tabel 50: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Financiën programma 5

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	786	742	512	514	514	514
- Directe salarislaster	728	913	893	918	941	966
- Overige directe lasten	6.924	7.164	7.016	6.873	6.810	6.811
- Kapitaallaster	998	1.211	1.434	1.431	1.423	1.410
Totaal lasten bestaand beleid	8.650	9.288	9.343	9.223	9.174	9.186
Saldo bestaand beleid	-7.865	-8.546	-8.831	-8.709	-8.661	-8.672
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislaster	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallaster	0	2	0	12	12	12
Totaal lasten nieuw beleid:	0	2	0	12	12	12
Saldo nieuw beleid	0	-2	0	-12	-12	-12
Saldo vóór bestemming	-7.865	-8.548	-8.831	-8.721	-8.673	-8.684
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-7.865	-8.548	-8.831	-8.721	-8.673	-8.684
<i>Investeringsen</i>			335			

Tabel 51: Financiën programma 5

2.1.6 Programma 6 – Sociaal Domein

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

R. Van Gemert, C. Wilbach, M. Gerards–Hazen, S. Kropman

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

W. Lennartz (KCC), E. Herinx (MO)

Het programma Sociaal Domein omvat voor Landgraaf de volgende taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.21 Toegang en 1e lijnsvoorziening Wmo
- 6.22 Toegang en 1e lijnsvoorziening Jeugd
- 6.23 Toegang en 1e lijnsvoorziening Integraal
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 WSW en beschut werk
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Hulpmiddelen en diensten Wmo
- 6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)
- 6.712 Begeleiding (Wmo)
- 6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
- 6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal
- 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal
- 6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal
- 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal
- 6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk
- 6.791 Persoons Gebonden Budget Wmo
- 6.792 Persoons Gebonden Budget Jeugd
- 6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (Wmo)
- 6.821 Jeugdbescherming
- 6.822 Jeugdreclassering
- 6.91 Coördinatie en beleid Wmo
- 6.92 Coördinatie en beleid Jeugd

Samenvatting voortschrijdend beleid

Landelijke ontwikkelingen in het sociaal domein, in het bijzonder de Wmo en de Jeugdhulp, hebben de komende jaren impact op financieel, inhoudelijk en uitvoeringstechnisch vlak. Er wordt ingezet op een positieve trendbreuk op alle levensgebieden en het moet voor iedereen mogelijk zijn om mee te doen en talenten maximaal te kunnen inzetten. Positieve gezondheid, preventie en vroegsignalering liggen hieraan als uitgangspunten ten grondslag. De jeugdhulp wordt verder getransformeerd door onder andere het inrichten van stevige lokale teams en interventies gericht op de systeemaanpak worden verder doorontwikkeld. Deze moeten resulteren in een tijdige, passende en integrale basishulp voor jeugdigen en hun ouders die zelfredzaam of samenredzaam als volwaardig partner kunnen deelnemen. De vindbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen als huiskamers, inloopspreekuren en multifunctionele centra wordt nog verder verstevigd. Daarnaast wordt vroeg-signalering opgepakt door de gebiedsteams van onze samenwerkingspartners die actief zijn op of nabij de plekken waar mensen wonen en deelnemen aan het maatschappelijk verkeer.

Vanuit de invalshoeken Wmo, jeugd, participatie en wonen en de daarin door inwoners gevraagde ondersteuning wordt effectiever en efficiënter samengewerkt tussen de leefgebieden werk, zorg, inkomen, welzijn, wonen en onderwijs zodat het bestaande voorzieningenniveau, zoveel als mogelijk, met de beschikbare middelen in stand kan worden gehouden en beschikbaar blijft voor alle inwoners.

Samenkracht en participatie

Participeren in de samenleving wordt onder andere gestimuleerd door de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorg, sociaal- en cultureel werk, algemeen maatschappelijk werk, ouderenwerk, buurtopbouwwerk, preventie, inclusie, burgerparticipatie en bestrijding van eenzaamheid. Samenwerking binnen het platform Landgraaf Verbindt tussen professionals en (in)formele initiatieven zorgt ervoor dat deze samenkracht en participatie bevorderd worden. Er wordt de komende periode ingezet op het borgen van een integrale samenwerking vanuit Landgraaf Verbindt via het nieuwe beleid dat in 2027 wordt voorgelegd. Het doel is dat professionals elkaar beter weten te vinden, elkaars expertise beter benutten en het maatschappelijk middenveld zodanig wordt versterkt en gepositioneerd dat inwoners laagdrempelig gebruik kunnen maken van alle vrij beschikbare voorzieningen.

Algemene voorzieningen gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid

Algemene voorzieningen zijn een laagdrempelige vorm van ondersteuning die de inzet van zwaardere zorg kan voorkomen. Ondersteuning en facilitering van huiskamers is hier een onderdeel van. Intentie is het meer en beter benutten van buurt- en wijkcentra als ontmoetingsplek en inloopvoorziening om aan de behoefte van inwoners in de wijk tegemoet te komen en hen stimuleren hier gebruik van te maken. Welsun en Met Elkaar Landgraaf nemen hierin onder de paraplu van Landgraaf Verbindt het voortouw en worden daartoe financieel gefaciliteerd. Ook de aanpak rondom PlusWijken en Welzijn op Recept zijn een belangrijk onderdeel waarin de driehoek tussen (huisartsen-)zorg, voorliggende voorzieningen en maatwerktrajecten wordt versterkt. Hiermee wordt het voor inwoners makkelijker om laagdrempelig gebruik te maken van voor hen belangrijke en beschikbare voorzieningen die hen helpen langer zelfstandig en in hun eigen woonomgeving te functioneren.

Wonen en zorg

De wens én noodzaak om voorzieningen zo in te richten dat inwoners zo lang mogelijk, naar eigen wens en binnen hun eigen omgeving zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren is ook vertaald in de in 2025 vastgestelde regionale Toekomstvisie Wonen, Welzijn en Zorg. De samenwerking tussen het sociale en fysieke domein wordt regionaal en samen met woningcorporaties en zorg- en welzijnsorganisaties uitgewerkt. Hiermee wordt de basis gelegd voor een toekomstbestendig uitvoeringsprogramma waarin concreet is vastgelegd welke plannen wanneer worden uitgevoerd om te voorzien in een integrale wijkaanpak met betrekking tot wonen, zorg en welzijn. Door beleidsmatige aansluiting van wonen én zorg kunnen we het leven in de wijk en buurt integraal benaderen. Daarnaast kunnen we hieraan de ontwikkelingen rondom de huisvesting van specifieke doelgroepen binnen de maatschappelijke opvang en beschermd wonen verbinden. We kiezen met het coalitieconvenant als basis nadrukkelijk voor een integrale benadering van wonen, zorg en leefbaarheid. Er wordt dus niet alleen gekeken naar de behoefte aan woningen, maar ook naar de beschikbaarheid van essentiële voorzieningen zodat langer zelfstandig wonen en leven mogelijk kan worden gemaakt.

Maatschappelijke opvang, en beschermd wonen (onderdeel van wonen en zorg)

Onder deze taakvelden worden alle opvang en beschermd wonen voorzieningen verstaan met inbegrip van eventuele maatwerk dienstverlening en voorzieningen voor burgers die in deze opvanglocaties verblijven. Deze voorzieningen worden regionaal bekostigd via de centrumregeling.

In 2026 en 2027 wordt de aanbestedingsprocedure doorlopen onder leiding van de gemeente Heerlen als centrumgemeente. Landgraaf heeft hierin een actieve en adviserende rol omdat onze gemeente, naast de gemeente Heerlen, de meeste plekken voor maatschappelijke opvang binnen Parkstad biedt, te weten Shelter 045 en de Moederopvang.

Preventie en samenwerkingsinitiatieven

Preventie blijft binnen zowel de jeugd-, ouderen- als volwassenenzorg een belangrijk speerpunt. Er worden interventies ingezet die zich richten op het versterken van huidige samenwerkingsverbanden, het werken aan verantwoord burgerschap, de integrale aanpak verbeteren, de aanpak scheidingsproblematiek en het komen tot duurzame buddy-systemen. Deze preventieve activiteiten worden bekostigd door onttrekking van de hiervoor benodigde middelen aan de reserve Jeugdpreventieplan. De activiteiten waarop wordt ingezet zijn aanvullend op eerdere interventies, aansluitend bij de opdracht aan JENS, die al geborgd zijn.

Met Landgraaf Verbindt worden samenwerkingsinitiatieven tussen organisaties ondersteund, met als doel de integrale samenwerking en het maatschappelijk middenveld te versterken en voorzieningen laagdrempelig en voorliggend toegankelijk te houden. Onder andere het ontwikkelen van nieuw beleid, het organiseren van netwerkbijeenkomsten en het bevorderen van de samenwerking tussen professionals in het maatschappelijk middenveld met soortgelijke vraagstukken zijn activiteiten die hieraan moeten bijdragen.

Eenzaamheid

Ook Landgraaf kent relatief veel inwoners die in meer of mindere mate gevoelens van eenzaamheid ervaren. Eenzaamheid komt ook voor in alle leeftijdsgroepen. De redenen waarom mensen zich eenzaam kunnen voelen zijn zeer uiteenlopend en kunnen soms grote gevolgen hebben voor gezondheid, welzijn, participatie en zelfredzaamheid. Het is daarom belangrijk om in te zetten op het herkennen van eenzaamheid, het aanbieden van passende ondersteuning en vooral het voorkomen dat mensen zich eenzaam voelen. Hiervoor werken we intensief samen met partners als JENS, Welsun, MEL en Landgraaf Verbindt om goed werkende initiatieven te ontwikkelen en faciliteren. Hierbij kan gedacht worden aan het beter bereikbaar maken van multifunctionele accommodaties maar ook het stimuleren en bekend maken van activiteiten die al laagdrempelig door wijkbewoners worden georganiseerd.

We sluiten daarnaast ook op regioniveau aan bij initiatieven die kennis delen en bij de coalitie 'Samen tegen eenzaamheid'.

Lokale Inclusie Agenda (LIA)

De Lokale Inclusie Agenda (LIA) is vastgesteld. Centraal hierin staat dat iedere inwoner gelijke kansen en rechten heeft om zelfstandig mee te doen op alle leefgebieden. De komende jaren zetten we binnen de gemeentelijke organisatie in op bewustwording van de rol die zij hierin heeft alsook de rol van de samenleving. Dit moet bijdragen aan de bewustwording dat inclusie een verantwoordelijkheid van iedereen is. De effectiviteit van ingezette activiteiten meten we via een 0-meting in 2026, een tussentijdse meting in 2028 en een eindmeting in 2030.

We zetten daarnaast in op een toegankelijke leefomgeving. Hierbij nemen we toegankelijkheid direct mee in de ontwerpfasen van nieuwe ontwikkelingen en toetsen we regelmatig bestaande locaties met ervaringsdeskundigen. Ook maken we gebruik van het advies van belangenorganisaties.

Welzijnswerk

In 2026 is er in opdracht van de gemeenteraad een onderzoek naar toekomstbestendig welzijnswerk opgestart. We signaleren namelijk een veranderende zorg- en ondersteuningsbehoefte vanwege de voortdurende veranderende samenleving. Daarom is het nodig om opnieuw te kijken naar welke vorm

van welzijnswerk het beste bij de Landgraafse inwoners past. Daarbij kijken we ook nadrukkelijk naar de diverse voorzieningen op het gebied van hulpverlening, zorg en ondersteuning die wij als gemeente momenteel aanbieden.

In de loop van 2027 worden de antwoorden op de eerste vragen uit het onderzoek verwerkt in een vervolgtraject; de zogenaamde tweede fase. In deze tweede fase ligt de nadruk op de manier waarop we het welzijnswerk moeten inrichten om onze inwoners zo goed als mogelijk van dienst te kunnen zijn. Het streven is om voor eind 2027 een voorstel over de inrichting van het toekomstbestendige welzijnswerk aan de gemeenteraad voor te leggen.

Maar welzijnswerk is geen op zichzelf staand iets. Daarom wordt er in 2027 ook gewerkt aan een nieuwe "Visie sociaal domein". Deze visie dient als overkoepelend document; zie het als een soort paraplu. Aan deze visie koppelen we vervolgens de diverse bestaande en op termijn ook nieuwe thema's en beleidskeuzes binnen het sociaal domein.

Vrijwilligerswerk en mantelzorg

Veel organisaties kunnen niet (goed) functioneren zonder de inzet van vrijwilligers en deze zijn binnen onze samenleving dan ook onmisbaar. Het gaat hierbij zowel om de traditionele verenigingen en (incidentele) activiteiten als ook om de inzet van vrijwilligers binnen het sociale domein. Naast Welsun, die zelf veel vrijwilligers inzet en verantwoordelijk is voor de vrijwilligerscentrale, zorgen een aantal organisaties voor de ondersteuning van mantelzorgers dan wel de ondersteuning van mensen die vanwege lichamelijke of psychische redenen hieraan behoefte hebben. Ook cliëntondersteuning wordt gezien als een vorm van vrijwilligerswerk. Het beschikbaar krijgen en houden van voldoende vrijwilligers en mantelzorgers blijft daarom een belangrijk aandachtspunt.

Inkomensregelingen

Inkomensregelingen betreffen uitkeringen vanuit onder andere de Participatiewet aan mensen met een minimaal inkomen. Ook bijzondere bijstand en diverse minimaregelingen behoren hiertoe. De uitvoering hiervan ligt voornamelijk bij ISD BOL.

BUIG

Van de rijksoverheid wordt een gebundelde uitkering (BUIG) ontvangen voor het bekostigen van de uitkeringen Participatiewet, IOAW (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers), IOAZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen), Bbz (Besluit bijstandverlening zelfstandigen) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Deze uitkering is gebaseerd op een objectief verdeelmodel. Idealiter zou deze uitkering voldoende moeten zijn om de uitkeringslasten volledig te dekken. Dat is voor Landgraaf echter al jaren niet het geval, waardoor er structureel tekorten zijn op de uitkeringslasten die uit eigen middelen moeten worden bijgepast en die deels kunnen worden gecompenseerd door een (mogelijk) beroep op de Vangnetuitkering. In 2026 en 2027 wordt onderzocht welke factoren van invloed zijn op dit structurele tekort en of en hoe we dit verder kunnen terugdringen.

(Arbeids)Participatie

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de ondersteuning van inwoners naar werk en participatie die dat zonder onze hulp of algemene voorzieningen niet kunnen. Het gaat dan vooral om personen die onder de participatiewet vallen maar ook om jongeren die niet meer naar school gaan en ook geen werk hebben. In de voorafgaande jaren zijn er een aantal ontwikkelingen geweest die bepalend zijn voor hoe wij die ondersteuning moeten inrichten. Op de eerste plaats gaat het om de opdracht aan gemeenten om te komen tot een sociaal ontwikkelbedrijf. Dit, de uitwerking van het project regionale werkhubs, de invoering van de Participatiewet in balans en de herijking van de invulling van Nieuw beschut maken dat er voor 2027 een forse opgave is. De impact die dit heeft moet bijdragen aan onder

andere het bereiken van een brede (en hogere) welvaart doordat meer mensen werken en/of naar tevredenheid in de samenleving participeren.

WSW en beschut werk

Het Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid Limburg (WOZL) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw), een wet gericht op mensen met een arbeidshandicap. Dit doet deze organisatie voor steeds minder mensen, omdat er vanaf 2015 geen nieuwe werknemers meer kunnen instromen in de Wsw. Hiermee is het vooral de uitdaging om deze voornamelijk ouder wordende populatie op een verantwoorde manier binnen het arbeidsproces te laten participeren. Het doel is namelijk nog steeds dat ook de meest kwetsbare mensen blijven participeren via werk. Voor Nieuw beschut is vanaf 2025 de koers gewijzigd. We zetten niet meer (alleen) in op plekken bij reguliere werkgevers maar kijken vooral naar hoe we dit effectiever vorm kunnen geven. Een voorbeeld daarvan is de afspraak die we hierover met Relim gemaakt hebben. Zo willen we door het bieden van werk voor deze groep impact maken op het bereiken van de brede hoge welvaart door werken en participeren ook voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt mogelijk te blijven maken.

Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gaat uit van eigen verantwoordelijkheid, regie en kracht. Iedereen is in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor het organiseren van zijn eigen leven. Als dat niet kan, dan zorgen we voor elkaar, waarbij het uitgangspunt is dat inwoners elkaar ondersteunen door middel van bijvoorbeeld het inrichten van huiskamers of mantelzorginitiatieven. Daarna pas komt de gemeente als vangnet in positie waarbij in eerste instantie een beroep kan worden gedaan op algemene voorzieningen zoals dagbesteding in een buurthuis. Als ook dat niet meer lukt worden zogenaamde maatwerkvoorzieningen ingezet. Denk hierbij aan hulp bij het huishouden of vervoer. Dit alles zo kort als mogelijk en zo zwaar als nodig. Mede als gevolg van de dubbele vergrijzing is nog steeds sprake van een stijgende vraag naar ondersteuning vanuit de Wmo. In 2025 is een start gemaakt met de maatwerkvoorziening Krachtig ouder worden. Deze maatwerkvoorziening is gericht op verdere ontwikkeling van al aanwezige fysieke vaardigheden met als doel het verbeteren van de zelfredzaamheid van de inwoner met een hulpvraag om zo de inzet van langdurige ondersteuning (bijvoorbeeld in de vorm van huishoudelijke hulp) te kunnen beperken of uitstellen. Op basis van een evaluatie van de tot nu toe bereikte effecten zal eind 2026 worden besloten of er in 2027 opnieuw wordt ingezet op de maatwerkvoorziening Krachtig ouder worden.

In 2026 is de aanbesteding Hulp bij het huishouden afgerond. Hierbij zijn de kaders gehanteerd zoals deze binnen de begroting van 2026 zijn opgenomen. Hiermee wordt gestreefd naar een bezuiniging van 1,8 miljoen vanaf 2027. Sinds april 2026 worden alle nieuwe aanvragen voor Hulp bij het huishouden standaard één keer per twee weken toegekend tenzij maatwerk van toepassing is. Vanaf 1 januari 2027 zal de Hulp bij het huishouden standaard één keer per twee weken worden ingezet bij alle indicaties en ook hier blijft maatwerk mogelijk.

Het Rijk heeft daarnaast onlangs te kennen gegeven dat zij voornemens is de Hulp bij het huishouden met ingang van 2029 alleen nog maar beschikbaar te stellen voor inwoners die niet in staat zijn dit zelf te organiseren. De daarmee gepaard gaande besparing is ook al ingeboekt. Hiermee wil zij een forse besparing realiseren. De verwachting is dat daarmee een grote groep mensen zelf verantwoordelijk wordt voor het organiseren van hulp bij het huishouden. Het is nog niet duidelijk welke voorwaarden van toepassing zijn op de groep inwoners die dit niet zelf kan organiseren en daarbij hulp nodig heeft en wat dit voor de gemeente betekent. De komende jaren zal daarom een impactanalyse worden uitgevoerd en een implementatieplan worden opgesteld, we verwachten deze tegen het einde van 2027 gereed te hebben.

De overeenkomsten met aanbieders van HbH zijn daarom aangegaan voor de jaren 2027 en 2028 met de mogelijkheid van 4 keer met 1 jaar te verlengen. Hiermee kunnen we flexibel inspelen op de impact van de landelijke bezuiniging vanaf 2029 en zorgen we nog steeds voor passende ondersteuning voor de meest kwetsbare inwoner.

In 2026 is ook gestart met de voorbereidingen voor de aanbesteding Wmo-begeleiding die vanaf 1 januari 2028 zal ingaan.

Implementeren kwaliteitstoezicht en rechtmatigheidstoezicht Wmo en Jeugdhulp

Binnen Wmo-toezicht zijn er twee typen inhoudelijke onderdelen te onderscheiden, namelijk toezicht op naleving van de inhoudelijke kwaliteitseisen én toezicht op rechtmatigheid en fraudebestrijding. Op dit moment is het toezicht op rechtmatigheid geborgd via de inzet van de sociaal-rechercheurs werkzaam bij ISD BOL. Het kwaliteitstoezicht is vele malen complexer en daarmee nog onvoldoende goed ingericht. In de afgelopen jaren is er geïnvesteerd in het inrichten van zowel het kwaliteits- als rechtmatigheidstoezicht en dit zal in 2027 worden geïmplementeerd. Hiermee zal zowel reactief als proactief worden gestuurd op het structureel opvolgen en aanpakken van signalen over de kwaliteit van geleverde dienstverlening als ook het onrechtmatig gebruik of beroep op voorzieningen. Denk hierbij aan het niet of onvoldoende leveren van de afgesproken zorg, oneigenlijk gebruik van hulpmiddelen of misbruik van voorzieningen die zowel inhoudelijke als financiële gevolgen kunnen hebben.

Schuldhelpverlening

In 2026 heeft de raad het beleidsplan schuldhelpverlening 2026–2029 vastgesteld. 2027 staat daarmee vooral in het teken van de uitvoering van dat plan. Daarbij werken we vanuit 4 sporen:

- Spoor 1: voorkomen of klein houden van schulden
- Spoor 2: meer mensen met schulden bereiken
- Spoor 3: schulden regelen en stabiel voor de toekomst
- Spoor 4: duurzaam schuldenvrij

Het oplopen of langdurig hebben van schulden kent meestal vele oorzaken. Niet alleen heeft het een grote financiële impact, maar ook vaak een behoorlijke emotionele impact. Er is dan vaak sprake van stress binnen het systeem en daarnaast ook schaamte waardoor het vragen van hulp niet vanzelfsprekend is. Beide gevolgen kunnen langdurige maar soms ook blijvende impact hebben op bestaanszekerheid en welbevinden van inwoners en hun omgeving. Het is daarom van groot belang om schulden zo veel als mogelijk te voorkomen of anders snel op te lossen. We blijven daarvoor samenwerken met onze kernpartners zoals Kredietbank Limburg, Welsun en ISD BOL en we gaan ook op zoek naar andere en nieuwe samenwerkingspartners die met hun interventies aan het doel kunnen bijdragen. Dit zijn vaak partners die in direct contact staan met onze inwoners, hun situatie in beeld kunnen brengen en ons kunnen helpen om mensen met (mogelijke) financiële problemen beter te bereiken. Deze partners spelen ook een belangrijke rol in het voorkomen van schulden door voor inwoners laagdrempelige ondersteuning in te richten om hulp vragen zo eenvoudig mogelijk te maken. Ons doel is om het aantal mensen met (problematische) schulden naar beneden te brengen. En we willen meer mensen vroegtijdig bereiken die nog geen schulden hebben maar waar deze wel dreigen door bijvoorbeeld betalingsachterstanden bij energieleveranciers, ziektekostenverzekering of watermaatschappij. Hiermee kunnen we vroegtijdig helpen bij het oplopen en voorkomen van schulden en bijdragen aan het mentaal welbevinden van onze inwoners.

Jeugdhulp

Tot het taakveld jeugdhulp behoort begeleiding van jongeren en hun ouders op het vlak van jeugd- en opvoedhulp, jeugd-GGZ, jeugdzorg aan kinderen en jeugdigen met een verstandelijke beperking, vervoer, persoonlijke verzorging, kortdurend verblijf en gesloten jeugdhulp.

Jeugd- en opvoedhulp

De opdracht basishulp Jeugd voor de ambulante jeugdhulp wordt door JENS uitgevoerd. De thema's integraliteit en normaliseren hebben een grotere focus gekregen. De opdracht wordt bekostigd door een lumpsum budget. Vanwege de jaarlijkse meerkosten op dit budget hebben al diverse onderzoeken plaatsgevonden. In 2026 hebben de HLV (Heerlen-Voerendaal-Landgraaf) gemeenten gezamenlijk een onafhankelijke partij de opdracht gegeven de daadwerkelijke kosten inzichtelijk te maken. De uitkomst van dit onderzoek wordt eind 2026 verwacht. Het huidige contract met JENS loopt af op 1 januari 2028.

Overige jeugdhulp

Via centrumgemeente Maastricht kopen we de overige jeugdhulp in, te weten:

- Crisishulp (zowel ambulant als residentieel) en de crisisdienst jeugd (=toegang tot crisishulp, voorheen SEH genoemd);
- Verblijf (alle vormen, ook voltijdpleegzorg);
- Gesloten en intensief klinische Jeugdhulp Zuid-Limburg (GIKJ);
- Jeugdbescherming en Jeugdreclassering.

Naast bovenstaande jeugdhulp, kopen we ook onderstaande jeugdhulp in:

- Landelijk Transitiearrangement (LTA) om goede, passende hulp aan de meest kwetsbare jongeren te bieden en de continuïteit van het zorglandschap te garanderen, via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten;
- Overige maatwerkcontracten: daar waar bovenstaande inkoop niet volstaat.

Veranderingen Jeugdwet

In 2023 is de VNG namens de gemeenten akkoord gegaan met de hervormingsagenda jeugdzorg. De hervormingsagenda wordt verwerkt in diverse richtlijnen en wetten. Deze worden vanaf 2023 lokaal en regionaal geïmplementeerd. De leidende principes voor de hervorming van de jeugdzorg zijn:

1. Passende zorg voor de meest kwetsbare kinderen;
2. Versterken veerkracht in normale dagelijkse leven;
3. Minder marktwerking;
4. Verbetering kwaliteit en effectiviteit;
5. Jeugdzorg als effectieve samenwerkingspartner.

Jeugdbescherming en jeugdreclassering

Tot deze taakvelden behoren jeugdbeschermingsmaatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen tot 18 jaar (met inbegrip van maatwerkdienstverleningsmaatregelen) voor jeugdigen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven. De reclasseringsinterventies worden door de rechter bepaald en kunnen uitstijgen boven de leeftijd van 18 jaar.

GIA (Geweld in afhankelijkheidsrelaties)

Vanuit de regiovisie Aanpak GIA 'Samen sterk, iedereen veilig' Zuid-Limburg 2024-2031 is het Uitvoeringsplan 2024-2027 regionaal vastgesteld. De centrale ambitie hierin is: we gaan samen voor veiligheid voor iedereen, van min 9 maanden tot 100 plus jaar!

We nemen hiervoor deel aan de werkgroep 'versterken signaleringsvaardigheden en actiegerichtheid van professionals', de werkgroep 'samen voor veiligheid' en een werkgroep binnen de gemeente

Landgraaf met een domein overstijgende vertegenwoordiging. De betrokken partners van GIA zijn het Openbaar Ministerie, Politie, Reclassering, Vrouwenopvang, Centrum Seksueel geweld Limburg, Samenwerkende Zuid-Limburgse Zorg- en Veiligheidshuizen, Raad voor Kinderbescherming, Veilig Thuis (GGD ZL) en de lokale teams van de 16 Zuid-Limburgse Gemeenten.

Veilig Thuis is het meldpunt voor situaties waarin mishandeling en/of huiselijk geweld (vermoedelijk) een rol speelt. We werken aan een stabiele basis voor Veilig Thuis binnen de GGD Zuid-Limburg.

Kinderopvangtoeslagaffaire (KOTA)

De rijksoverheid heeft de gemeenten opgedragen om hulpverlening te bieden aan (mogelijk) gedupeerden. Dit heeft betrekking op hulp op het gebied van wonen, gezondheid, werk en/of studie, maatschappelijke begeleiding, etc. De hiermee gepaard gaande kosten worden vergoed via een specifieke uitkering.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
% tekort op BUIG	Gemeente	-14,34%	-4,80%	-6,86%	-10,72%
% WWB-ers in beroepsbevolking (*)	CBS-statline	5,08%	4,82%	4,79%	4,85%
Aantal personen met een bijstandsuitkering	ISDBOL	915	916	911	921
Aantal personen dat in aanmerking is gekomen voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen	BsGW	2.539	2.331	2.130	2.103

** Beroepsbevolking betreft personen die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking), of die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking).*

Tabel 52: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

% Tekort op BUIG

De gemeente gaat al sinds 2016 jaarlijks in beroep over de beschikking BUIG, waarbij de uitkomst van het beroep voor de gemeente in het verleden ook vaak positief is geweest en hierdoor een aanvulling op de uitkering is ontvangen van het Rijk. Jaarlijks wordt indien mogelijk een beroep gedaan op de zogenaamde Vangnetregeling om de effecten van de BUIG te verminderen. De tekorten op de BUIG schommelen jaarlijks en zijn gevolg van een diversiteit aan parameters.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Het aantal personen dat een verzoek heeft gedaan om in aanmerking te komen voor kwijtschelding is jaarlijks gedaald (2022: 3.491, 2023: 3.377, 2024: 3.171, 2025: 2.794). De maatstaf is echter niet gewijzigd. Het aantal afwijzingen is zelfs gedaald (2022: 27,18%, 2023: 30,9%, 2024: 31,58% en in 2025: 24,73%). In verband met de AVG kunnen geen individuele dossiers worden geraadpleegd om de reden voor de daling verder te onderzoeken. In de begroting is rekening gehouden met een jaarlijks lager bedrag aan kwijtschelding van € 50.000 (in navolging op de ombuigingsoperatie uit 2025).

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15–64 jaar	LISA	549,1	561,4	580,9	602,3
% Jongeren (12 t/m 21-jarigen) met een delict voor de rechter	CBS	1%	1%	A	A
% Kinderen (tot 18 jaar) in uitkeringsgezin	CBS	8,1%	7,6%	8,0%	A
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking)	CBS	65,0%	66,2%	65,5%	65,4%
% Werkloze jongeren (16 t/m 22-jarigen)	CBS	2%	3%	3%	A
Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	CBS	343	326,5	323,8	325,7
Aantal lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15–64 jaar	CBS	270,6	276,3	283,5	242,8
% Jongeren met jeugdhulp (van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS	16,30%	15,80%	15,40%	15,00%
% Jongeren met jeugdbescherming (van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS	1,60%	1,50%	1,60%	1,70%
% Jongeren met jeugdreclassering (van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	CBS	0,40%	0,50%	0,80%	0,60%
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO (per 10.000 inwoners)	CBS	990	1.010	1.130	1.140

A: gegevens zijn bij het samenstellen van de begroting niet beschikbaar in de landelijke database

Tabel 53: Beleidsindicatoren (BBV)

Analyse beleidsindicatoren (BBV)

De werkgelegenheid is in 2025 gegroeid naar 13.158 ten opzichte van 12.911 in 2024. Ten opzichte van 2024 is sprake geweest van een toename met 71 vestigingen. Dit verklaart de toename van het aantal banen per 1.000 inwoners. De netto arbeidsparticipatie is in de afgelopen jaren gestegen en blijft in 2025 ten opzichte van 2024 redelijk stabiel. Het aantal lopende re-integratievoorzieningen is in 2025 ten opzichte van voorafgaande jaren afgenomen. Reden hiervoor zien we in de toenemende multiproblematiek waardoor werken aan re-integratie (tijdelijk) niet mogelijk is. Het aantal personen met een bijstandsuitkering is redelijk stabiel. In 2025 was er sprake van een lichte stijging door een hogere instroom.

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Beleidsplan Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)	2026
Beleidsplan Wmo 2022 –2028	2022
Accommodatiebeleid 2025–2035	2025
Bestuursovereenkomst Bureau Voortijdig Schoolverlaten Parkstad Limburg	2015
Nota Sociaal Ontwikkelbedrijf Landgraaf	2026
Notitie Doe-beleid, arbeidsmarktbeleid Parkstad 2025 (college)	2025
Preventieplan Jeugd	2017
Beleidskader jeugdhulp Zuid-Limburg 2024–2028	2024
Regiovisie op de governance 2024–2028	2024
Visie opvang en beschermd wonen Parkstad 2026–2035	2026
Bouwstenennotitie sluitende aanpak voor personen met verward gedrag	2018
Regionale Toekomstvisie Wonen, Welzijn en zorg	2025
Regiovisie Geweld in Afhankelijkheidsrelaties	2024
Subsidiebeleid gemeente Landgraaf 2027	2027
Beleid- en uitvoeringsplan Landgraaf Verbindt	2022
Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025
Lokale Inclusie Agenda	2026
Regiovisie 2024–2031 – Aanpak in afhankelijkheidsrelaties Regio Zuid-Limburg	2026

Tabel 54: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen	
6.1	Minder inwoners ervaren ernstige eenzaamheid
6.2	Het percentage inwoners dat zelfstandig huishoudelijke activiteiten kan uitvoeren neemt toe ten opzichte van het voorgaande jaar
6.3	De voorziening Wmo HBH blijft beschikbaar voor de meest kwetsbare inwoners die ondersteuning nodig hebben bij het veilig, schoon en leefbaar houden van hun huis
6.4	Inwoners met een complexe hulpvraag effectief helpen waarbij wet- en regelgeving door zowel hulpverlener als hulpvrager als ondersteunend en niet als belemmerend wordt ervaren
6.5	Gebruik van clientondersteuning bevorderen
6.6	Het ondersteunen van mantelzorgers
6.7	Hulpvragen van kinderen, jeugdigen of ouders worden benaderd vanuit een systeemaanpak
6.8	Het inrichten van toekomstbestendig welzijnswerk
6.9	Tekort op de BUIG beperken
6.10	Het kwaliteits- en rechtmatigheidstoezicht is geborgd
6.11	Het aantal huishoudens met (probelmatig) schulden daalt en het aantal huishoudens waar schulden zijn voorkomen stijgt

Tabel 55: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
6.1.1	Aansluiten bij regionale initiatieven en de landelijke beweging 'Eén tegen Eenzaamheid'
6.1.2	Vergroten van kennis en bewustwording over eenzaamheid bij professionals, vrijwilligers en inwoners
6.2.1	We zetten in op behoud en ontwikkeling van fysieke vaardigheden door inzet van de maatwerkvoorziening 'Krachtig ouder worden', indien de evaluatie positief is.
6.3.1	Hulp bij het huishouden wordt standaard eens in de twee weken ingezet. Maatwerk blijft mogelijk
6.4.1	Continuering van de inzet doorbraakmethode en de daarbij horende denkwijze verder implementeren en faciliteren
6.5.1	Samenwerking tussen professionele en vrijwillige clientondersteuners bevorderen dmv het organiseren van themabijeenkomsten
6.6.1	Subsidieren van het Steunpunt Mantelzorg waardoor zij een varieteit aan activiteiten kunnen blijven aanbieden op het gebied van ondersteuning en advies
6.7.1	Door het inrichten van stevige lokale teams wordt een hulpvraag integraal benaderd en hulp ingezet op het systeem en niet het individu
6.8.1	Onderzoek naar hoe welzijnswerk vanuit het perspectief van de inwoner moet worden ingericht
6.9.1	Onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op de tekorten binnen de BUIG uitkering en of en hoe deze kunnen worden teruggedrongen
6.10.1	Implementeren van een gedegen proces rondom kwaliteits- en rechtmatigheidstoezicht
6.11.1	Het stevig investeren in samenwerkingsverbanden met maatschappelijke partners om mensen met (dreigende) schulden in beeld te krijgen en passend te ondersteunen

Tabel 56: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
6.1.1.1	Percentage inwoners dat ernstige eenzaamheid ervaart (uit de GGD monitor)	% neemt af tov het voorgaande jaar
6.2.1.1	Het aantal deelnemers dat het traject Krachtig ouder worden succesvol heeft afgerond is gestegen tov het voorgaande jaar	% neemt toe tov het voorgaande jaar
6.3.1.1	Alle hulpvragen op het gebied van ondersteuning bij het huishouden worden getoetst binnen de geldende kaders en de hulp is opgestart na uiterlijk 8 weken	nul-meting
6.3.1.2	Percentage 65-plussers dat niet zelfstandig huishoudelijke activiteiten kan uitvoeren (GGD monitor) neemt af tov het voorgaande jaar	% neemt toe tov het voorgaande jaar
6.4.1.1	Er wordt een besparing gerealiseerd op kosten voor maatwerkvoorzieningen binnen zowel WMO en Jeugd van minimaal 50K per jaar	€ 50.000
6.4.1.2	In 2027 worden 20 % van de casussen multiproblematiek (tot september 2026 waren dit 70 casussen) middels een registratie in de Toolbox voor doorbraakmethode ingevuld en conform de Doorbraakmethodiek uitgewerkt.	20%
6.5.1.1	Aantal themabijeenkomsten	4
6.6.1.1	Stijging in het aantal bereikte mantelzorgers tov voorgaand jaar	% neemt toe tov het voorgaande jaar
6.7.1.1	Het aantal kinderen en jeugdigen dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening neemt af ten opzichte van het voorgaande jaar	% neemt af tov het voorgaande jaar
6.8.1.1	In 2027 is het onderzoek afgerond en wordt het aan de raad voorgelegd. – Opstarten en uitvoeren van een (intern) traject om te komen tot een nieuwe Visie sociaal domein	conceptversie gereed eind 2027
6.9.1.1	In 2027 is het onderzoek afgerond en worden de resultaten voorgelegd	2027
6.9.1.2	Aantal gerealiseerde plekken Nieuw beschut in 2027	10
6.9.1.3	Aantal indicaties nieuw beschut in 2027	20
6.10.1.1	Implementatie is gereed in 2027	2027
6.11.1.1	Daling van huishouders met schuld	% neemt af tov het voorgaande jaar
6.11.1.2	In contact nav vroegsignalering verhogen	van 19% naar 25%
6.11.1.3	In 38% van de vroegsignalen is contact met het huishouden gelegd	2029

Tabel 57: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Financiën programma 6

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	33.057	19.576	19.327	19.838	19.851	19.861
- Directe salarislasten	5.355	6.944	6.887	7.087	7.237	7.397
- Overige directe lasten	96.359	81.287	81.340	78.946	76.503	77.345
- Kapitaallasten	308	297	337	337	325	325
Totaal lasten bestaand beleid	102.022	88.527	88.564	86.370	84.065	85.067
Saldo bestaand beleid	-68.965	-68.952	-69.237	-66.532	-64.215	-65.206
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	17	17	17
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	17	17	17
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-17	-17	-17
Saldo vóór bestemming	-68.965	-68.952	-69.237	-66.548	-64.231	-65.223
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-68.965	-68.952	-69.237	-66.548	-64.231	-65.223
<i>Investerings</i>			250			

Tabel 58: Financiën programma 6

2.1.7 Programma 7 – Volksgezondheid en Milieu

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

S. Kropman, R. Erkens, B. Smeets, R. de Boer, C. Wilbach

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

W. Lennartz (KCC), F. Geurts (ROG), E. Herinx (MO), S. Weckseler (BOR), C. Blezer (T&H)

Het programma Volksgezondheid en Milieu omvat in Landgraaf de volgende taakvelden:

7.1 Volksgezondheid

7.2 Riolering

7.3 Afval

7.4 Milieubeheer

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Samenvatting voortschrijdend beleid

De gemeente is verantwoordelijk voor (kern)taken op het gebied van volksgezondheid en milieu. Taken die nauw met elkaar samenhangen en grotendeels via een gemeenschappelijke regeling (GGD Zuid-Limburg, Omgevingsdienst Zuid-Limburg en RD4) worden uitgevoerd en daarnaast ook door de lokaal opererende partners zoals Welsun en The MoveFactory (TMF). Investerings en het beheer van de riolen en activiteiten in het kader van duurzaamheid en klimaatadaptatie vallen eveneens onder dit programma.

Volksgezondheid

Voor de periode 2025–2030 is een nieuw regionaal gezondheidsbeleid voor de regio Zuid-Limburg opgesteld, waarbij de weg die is ingeslagen met Trendbreuk de basis is.

Interventies in het kader van het terugdringen van gezondheidsachterstanden maken onderdeel uit van de activiteiten en de bekostiging van de GGD ZL. Binnen Trendbreuk worden langjarige programma's geïmplementeerd en uitgevoerd in alle Zuid-Limburgse gemeenten, zoals Kansrijke Start, Gezonde Kinderopvang en Gezonde School, Rookvrije Generatie, JOGG (gezonde jeugd, gezonde toekomst). De doorgaande lijn in alle levensfasen van de jeugd is een belangrijk element in de Trendbreukaanpak en is gericht op het terugdringen van gezondheidsverschillen en het creëren van gelijke kansen.

De Trendbreukaanpak wordt daarnaast versterkt doorgezet naar andere levensfasen. Inzet: de gezondheidsachterstand in 2030 op het Nederlands gemiddelde brengen. Dit vanuit de samenwerking Zuid-Limburg met IZA/GALA, vanuit de regio Parkstad met de inzet van de Regiodeal en lokaal vanuit GALA.

Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA)

In 2027 gaan de uitvoering van IZA (regionaal) en GALA (lokaal)(deels) over in het AZWA. Het AZWA zal in Q3/Q4 2026 op regionaal en lokaal niveau verder geïmplementeerd worden. De samenwerking in Zuid-Limburg wordt verder verstevigd op basis van de deels structurele financiering vanuit AZWA. Binnen de regio Zuid-Limburg borduren we daarmee voort op de ingezette weg. We blijven investeren in laagdrempelige ondersteuning in de wijk(en) door onder andere de doorontwikkeling van PlusWijken in Schaesberg om geïndiceerde zorg waar mogelijk te voorkomen of uit te stellen. Dit doen we met gerichte programma's op het gebied van leefstijl zoals JOGG, Shape, Keigezond, Valpreventie en HealthyLife. Onder de vlag van Sociaal Verwijzen ontwikkelen we Welzijn op recept en de Doorbraakmethode verder door en sluiten hiermee aan bij de ontwikkeling van regionale eerstelijns

samenwerkingsverbanden. We blijven daarnaast investeren in het regionale samenwerkingsverband Trendbreuk met onder meer Kansrijke Start.

Ook wordt, zowel intern als met externe partners, ingezet op domeinoverstijgende samenwerking, mede ingegeven door de landelijk ingezette transitie: Wonen, ondersteuning en zorg voor ouderen (WoZo), een toekomstbestendige Wmo, en de hervormingsagenda Jeugd.

Suïcidepreventie

Met de vaststelling van de Wet integrale suïcidepreventie heeft de gemeente per 1 januari 2026 de verplichting gekregen om lokaal beleid te ontwikkelen om suïcide te voorkomen. Het staat de gemeente vrij om hier invulling aan te geven, zolang de lokale uitwerking maar aansluit op de landelijke agenda suïcidepreventie. Suïcidepreventie is opgenomen in het regionaal gezondheidsbeleid Zuid-Limburg 2025–2030 en is regionaal opgepakt. De implementatie zal in 2027 verder plaatsvinden.

Waterhuishouding

Bodem en water sturend

Wij geven uitvoering aan de kamerbrief van het ministerie van I&W van 22 november 2022 waarmee het kabinet het bodem- en watersysteem sturend maakt bij ruimtelijke keuzes. Door water en bodem sturend te laten zijn in de ruimtelijke ordening/toebedeling van functies, kunnen we in Nederland ook in de toekomst met een ander en grilliger klimaat blijven leven, wonen en werken. In een veilige omgeving, met een gezonde bodem, voldoende en schoon water. De water- en bodemopgaven staan niet op zichzelf. Ze hangen samen met elkaar, maar ook met andere opgaven in de leefomgeving. Zo kunnen doelen voor klimaatadaptatie, waterkwaliteit en bodem niet los gezien worden van verstedelijking, woningbouw, landbouw, natuur en energievoorziening. We kunnen water en bodem niet meer zomaar naar onze handzetten, maar moeten ons aanpassen aan de veranderingen in het klimaat.

Bij projecten in de openbare ruimte zetten we in op een klimaatadaptieve inrichting, waarbij regenwater wordt afgekoppeld, grijs wordt vervangen door groen, groene voortuinen actief worden gestimuleerd en maatregelen worden genomen om de biodiversiteit te stimuleren. Deze inzet sluit aan op het thema “Natuurlijk leven en beleven” van de Omgevingsvisie, waarin klimaatadaptatie integraal wordt opgepakt binnen de fysieke leefomgeving. Maatregelen tegen wateroverlast, hittestress en droogte worden gecombineerd met de ruimtelijke inrichting, biodiversiteit en waterbeheer en zijn verbonden met de bredere thema's binnen de fysieke leefomgeving: energietransitie, woningbouw en leefbaarheid.

Integraal Stedelijk Waterprogramma

Onze lokale en regionale beleidsvisie ten aanzien van afval-, hemel-, en grondwater is verankerd in het Integraal Waterplan (IWP) en het in 2023 vastgestelde Watertakenplan (WTP). De belangrijkste speerpunten zijn om een klimaatbestendige regio te worden met gezond, schoon en voldoende water. Samenwerking en waterbewustzijn bij iedereen zijn daarvoor een belangrijke voorwaarde.

Binnen het samenwerkingsverband Waterwerkregio Parkstad werken zeven gemeenten, Waterschap Limburg en Waterleiding Maatschappij Limburg samen aan de thema's water en klimaatadaptatie. De huidige regionale beleidskaders bestaan uit de Klimaatadaptatiestrategie Parkstad Limburg, incl. actieprogramma en het Integraal Waterplan Parkstad Limburg 2019.

Door klimaatverandering nemen de uitdagingen op het gebied van waterbeheer en ruimtelijke ontwikkeling toe. Daarom is besloten de bestaande ambities en uitgangspunten te actualiseren en beter op elkaar af te stemmen.

In 2026 is, onder begeleiding van een ingenieurbureau, gestart met het opstellen van een Regionaal Programma Water en Klimaatadaptatie Parkstad Limburg. Daarnaast wordt voor elke deelnemende gemeente een Gemeentelijk Programma Water en Riolering (met kostendekkingsplan) en een Gemeentelijk Klimaatadaptatieprogramma (met financiële paragraaf) opgesteld. Deze programma's voldoen aan de eisen van de Omgevingswet en worden in 2027 vastgesteld.

Watertakenplan voor wettelijke zorgplichten

Het huidige Watertakenplan is in 2023 vastgesteld en beschrijft het beleid (en de verwachte gevolgen daarvan) voor de invulling van onze drie wettelijke zorgplichten en het beheer en onderhoud van de riolering en alle aanverwante voorzieningen. De zorgplichten zijn: inzamelen en transporteren van afvalwater, het verwerken van afvloeiend hemelwater en het beperken van nadelige gevolgen van de grondwaterstand. Naast de rioleringstaak staat in het watertakenplan dus nadrukkelijk ook het beleid beschreven hoe om te gaan met water in de openbare ruimte, hoe dit te beheren en de verbinding te leggen tussen riolering, waterberging, stedelijk oppervlaktewater, ruimtelijke omgeving en klimaatverandering.

De activiteiten en maatregelen die wij als gemeente Landgraaf zelfstandig of in samenwerking met onze waterpartners verrichten, om invulling te geven aan de ambities staan in dit plan. Zo houdt het plan rekening met cyclische onderhoudsmaatregelen, maar ook met eenmalige maatregelen zoals waterbeleids- en onderzoeksprojecten en vervangings- en verbetermaatregelen (in het kader van de KaderRichtlijnWater-doelstelling). In 2026 is het Systeemoverzicht Stedelijk Water (voorheen: BRP) opgeleverd. Nu hebben we inzicht in de verbetermaatregelen. In afstemming met onze waterpartners brengen we in het programma 'Water en Riolering' een prioritering aan in de te treffen verbetermaatregelen.

Eind vorig jaar zijn we gestart met het vervangen, verbeteren en vergroten van de buffer in de Dr. Calsstraat (combinatie vervangings- en KRW-maatregel). Het betreft een omvangrijk project, waarvan de uitvoering ook dit jaar nog doorloopt. Bij deze projecten zetten we nadrukkelijk in op klimaatadaptatie door het afkoppelen van het hemelwater en het vergroenen van de openbare ruimte. Het laatste deel van het Eikske (dat overlap heeft met de Parkstadroute) krijgt dit jaar een klimaatadaptatieve inrichting. De voorbereiding van de rioolreconstructie in de Oude Landgraaf/Willem van Oranjelaan en de Deken Kallenstraat/Froweinstraat is in 2026 opgepakt. De projecten worden respectievelijk in 2027 en 2028 uitgevoerd.

Daarnaast zijn in 2026 twee onderzoeken opgestart die dit jaar nog doorlopen. In het kader van KRW dient de bestaande buffervoorziening langs de Palemigerbeek te worden vergroot. De buffervoorziening aan de Vogelzankweg dient te worden aangepast en vergroot in het kader van de toekomstige woningbouw in het gebied. Daarnaast zijn we samen met het Waterschap Limburg bezig met de voorbereiding van maatregelen om de wateroverlast in Rimborg en de Rimburgerweg tegen te gaan.

Waterbewustzijn

We laten inwoners en bedrijven weten wat we als waterpartners doen om de omgeving waterrobuust te maken en wat we bijdragen aan klimaatbestendigheid. Ook laten we ze weten welke bijdrage ze zelf kunnen leveren.

Kwaliteitsborging (beheer)data

In deze planperiode willen we onze beheerdata verder compleet maken en de kwaliteit ervan verhogen. Ons inzicht in het aangesloten verhard oppervlak moet actueel zijn en blijven. Op basis van ons Systeemoverzicht Stedelijk Water (voorheen: Basis Rioleringsplan) proberen we om knelpunten voor te zijn, zodat we op tijd maatregelen kunnen nemen en nieuwe ontwikkelingen kunnen bijsturen.

Samenwerken in de waterketen

Als regio en als gemeente willen we op planmatige en doelmatige wijze invulling blijven geven aan onze zorgplichten. Deze werkwijze dient te leiden tot minder (meer)kosten, kwaliteitsverbetering, vermindering van de kwetsbaarheid en kennisuitwisseling met waterpartners.

We continueren daarom de huidige samenwerking en blijven onze kennis en vaardigheden gericht verder ontwikkelen en delen zodat we onze watertaken professioneel blijven uitvoeren.

Klimaatbestendig Landgraaf

De gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder. Ook in Landgraaf nemen de risico's van hitte, droogte, wateroverlast, overstromingen en biodiversiteitsverlies toe. Om de leefomgeving veilig, gezond en aantrekkelijk te houden, werken wij aan een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente. Daarbij zetten wij in op een integrale aanpak waarin vergroening, biodiversiteit, waterbeheer en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan. De aanpak van wateroverlast en de uitvoering van maatregelen binnen het watersysteem worden nader toegelicht in de paragraaf Riolering.

Hitte

Door de toenemende opwarming neemt de kans op hittestress toe. Met name in versteende woonwijken, winkelgebieden en schoolomgevingen kunnen hoge temperaturen leiden tot gezondheidsrisico's en een verminderde leefbaarheid. Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen creëren wij ruimte voor de aanleg van bomen, groenstroken en schaduwrijke verblijfsplekken waardoor de openbare ruimte koeler en comfortabeler wordt ingericht.

Droogte

Langdurige perioden van droogte hebben gevolgen voor de kwaliteit van groen, de bodem en de leefomgeving. Daarom wordt bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte ingezet op maatregelen die het vasthouden van water bevorderen en de weerbaarheid van groen vergroten. Vergroening, het verminderen van verharding en een gezonde bodem dragen bij aan het beperken van de gevolgen van droogte en wateroverlast en versterken tegelijkertijd de biodiversiteit en leefbaarheid van de gemeente.

Biodiversiteit en vergroening

Vergroening is de belangrijkste maatregel binnen de klimaatadaptatieaanpak van Landgraaf. Groene elementen zoals bomen, plantvakken, bermen en ecologische verbindingen helpen de effecten van hitte, wateroverlast en droogte te beperken en versterken tegelijkertijd de biodiversiteit. Daarom worden klimaatadaptatie, biodiversiteitsherstel, natuurversterking en vergroeningsopgaven waar mogelijk integraal uitgevoerd. Hiermee dragen investeringen in groen niet alleen bij aan een klimaatbestendige leefomgeving, maar ook aan de kwaliteit van natuur, landschap en openbare ruimte.

Klimaatadaptatiestrategie

De klimaatadaptatieve projecten binnen het Interreg-project Uitbreek Doorbraak bevinden zich momenteel in voorbereiding. Daarnaast wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van de klimaatadaptatiestrategie. Op basis van de uitgevoerde klimaatstresstest worden de belangrijkste opgaven en maatregelen in beeld gebracht. Het streven is om de klimaatadaptatiestrategie in het eerste kwartaal van 2027 aan de gemeenteraad voor te leggen.

Ambitie

Landgraaf streeft naar een klimaatbestendige, waterrobuuste, gezonde en natuurinclusieve leefomgeving. Groen en bomen worden daarbij beschouwd als essentiële onderdelen van de openbare ruimte die bijdragen aan klimaatadaptatie, biodiversiteit, gezondheid, leefbaarheid en het welzijn van inwoners. Bij beheer, onderhoud, herinrichting en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt

klimaatadaptatie daarom integraal meegenomen. Hiermee sluit Landgraaf aan bij nationale doelstellingen voor klimaatadaptatie, biodiversiteitsherstel en vergroening van de leefomgeving.

Milieubeheer

Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is dit beleidsveld flink geherstructureerd. Binnen de thema's 'Bodem' en 'Geluid' vindt beleidsvernieuwing plaats. Ook binnen ogenschijnlijk beleidsarme thema's als 'Externe Veiligheid/Omgevingsveiligheid' worden eerder landelijk ingezette veranderingen doorgevoerd. Binnen thema's als 'Luchtkwaliteit' zijn eerder al veranderingen geïntroduceerd (zoals ten aanzien van Stikstof etc.). Deze werken uiteraard naar de toekomst door.

De Omgevingswet vraagt van de onderstaande milieuthema's om een integrale aanpak bij het behalen van de maatschappelijke doelen van de wet. Nieuwe integrale beleidsuitgangspunten zullen uiteindelijk in de omgevingsvisie gaan landen.

Bescherming en sanering van de kwaliteit van de bodem

Via de uitvoering van onze reguliere bodemtaken werken wij voortdurend aan het duurzame beheer en de toegankelijkheid van de (kwaliteit van de) bodem. Bodem en water zijn landelijk als integraal uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkelingen gekozen (bodem en water sturend). De gemeente is bevoegd gezag voor de bodemtaken, waarvan een groot deel als basistaak door de Omgevingsdienst Zuid-Limburg wordt uitgevoerd. Ook andere, nieuwere bodemthema's zoals de na-ijlende effecten van de voormalige kolenwinning, de omgang met ontplofbare oorlogsresten en vitale bodem vragen om steeds meer aandacht binnen het beleidsveld.

Bescherming van de kwaliteit van de atmosfeer

Luchtverontreiniging die veroorzaakt wordt door de mens ontstaat bij diverse bronnen: verkeer, bedrijven en burgers. Met behulp van diverse instrumenten, waaronder toetsing nieuwe ruimtelijke plannen, vergunningen en toezicht en handhaving zorgen we ervoor dat de uitstoot van verontreinigende stoffen voldoet aan de wettelijke eisen of normen. Hiermee kunnen we een bijdrage leveren aan een schonere, gezondere en duurzame leefomgeving.

Beheersing van geluidhinder

Binnen dit taakveld werken we aan de beheersing van geluidhinder, door middel van het voorkomen, dan wel door saneren. Geluidhinder wordt veroorzaakt door de mens en ontstaat bij diverse bronnen: verkeer, bedrijven en burgers. Met behulp van diverse instrumenten waaronder het 'Actieplan Geluid', geluidaandachtsgebieden, toetsing nieuwe ruimtelijke plannen, vergunningen en toezicht en handhaving, zorgen we ervoor dat de geluidhinder voldoet aan de wettelijke eisen of normen. Met de realisatie van aanvaardbare geluidniveau's dragen we bij aan een gezondere en duurzame leefomgeving.

Externe Veiligheid/Omgevingsveiligheid

Onder de Omgevingswet is de belangrijkste verandering voor externe veiligheid het werken met aandachtsgebieden. Risico's kunnen ontstaan bij diverse bronnen: verkeer, bedrijven en burgers. Met behulp van diverse instrumenten waaronder toetsing nieuwe ruimtelijke plannen, vergunningen en toezicht en handhaving, zorgen we ervoor dat de Omgevingsveiligheid voldoet aan de wettelijke eisen of normen. Hiermee dragen we bij aan een veiligere en duurzame leefomgeving.

Begraafplaatsen en crematoria

De gemeente beheert en onderhoudt 3 openbare begraafplaatsen (Kleikoeleweg, Vogelzankweg en

Kempkensweg) en heft leges in de vorm van grafrechten. Op grond van de Wet op de lijkbezorging kunnen uitvaarten van gemeentewege plaatsvinden.

Ongediertebestrijding

Integrated Pest Management (IPM), letterlijk vertaald ‘geïntegreerd dierplaagbeheer’, is de term voor een plaagdierbeheerconcept. Binnen dit concept is, in tegenstelling tot de traditionele bestrijding, het begrijpen van het gehele ecosysteem waarbinnen de betreffende plaagdieren aanwezig zijn van groot belang. Sinds enige jaren gebruiken we IPM ook als term in de dierplaagbeheersing van dieren die in de omgeving van de mens (bijvoorbeeld in woningen, kantoren, bedrijven, tuinen of de openbare ruimte) voorkomen. Daarnaast wordt blijvend geïnvesteerd in opleidingen om plaagdieroverlast zo vroeg mogelijk te ontdekken en de juiste weringsmaatregelen te nemen.

Duurzaamheid

Omdat duurzaamheid zo’n veelomvattend thema is en bovendien raakvlakken heeft met meerdere programma’s, bevat deze begroting een aparte paragraaf (2.2.9) over het thema Duurzaamheid. Daar wordt op deze plaats kortheidshalve naar verwezen.

In de paragraaf verdiepen wij op de regionale samenwerking en zoomen we in op ambities en speerpunten in de regio en binnen Landgraaf.

College en raad worden bij de uitvoering van onze taken op het gebied van duurzaamheid gevraagd en ongevraagd geadviseerd door de Adviesraad Duurzaam Landgraaf.

Toezicht en handhaving

Het toezicht op en de handhaving van de milieuwetgeving in Landgraaf worden uitgevoerd door de toezichthouders milieu van de afdeling Toezicht en Handhaving. Prioriteiten en werkzaamheden zijn gebaseerd op het VTH-beleid 2024–2027 en het jaarlijkse VTH-uitvoeringsprogramma. Daarnaast voert de Omgevingsdienst Zuid-Limburg diverse basistaken uit. Als gevolg van de uitbreiding van de verplichte basistaken onder de Omgevingswet onderzoeken we hoe de gemeente Landgraaf de resterende toezicht- en handhavingstaken in de toekomst het beste kan organiseren.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal locaties met verzamelcontainers	Rd4	36	36	36	36
Aantal meldingen op het gebied van milieu en/of geluid	Binnen Beter	55	107	80	108

Tabel 59: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Het aantal meldingen op het gebied van milieu en/of geluid is in 2025 gestegen naar 108 meldingen, ten opzichte van 80 meldingen in 2024. De top 3 meldingen bestond uit: geluidsoverlast bedrijven, geluidsoverlast evenementen en geur- en stankoverlast. Daarmee wordt de afname van het voorgaande jaar tenietgedaan en ligt het aantal meldingen weer op het niveau van 2023. Over de gehele periode bezien is sprake van een stijgende ontwikkeling ten opzichte van 2022, wat erop wijst dat milieu- en geluidsoverlast blijvende aandachtspunten vormen.

In 2025 zijn in totaal 50 controles op milieuregelgeving en aanverwante regelgeving uitgevoerd bij bedrijven. Deze inzet heeft geleid tot 42 waarschuwingsbrieven, 7 vooraankondigingen van een last onder dwangsom en 1 daadwerkelijk opgelegde last onder dwangsom. De resultaten laten zien dat de gemeente actief en doelgericht optreedt tegen milieuovertredingen. Door het tijdig inzetten van het handhavingstraject zijn geconstateerde tekortkomingen effectief aangepakt en beëindigd, waarmee zowel de naleving als de milieukwaliteit en veiligheid binnen de bedrijfsomgeving zijn versterkt.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
Omvang huishoudelijk afval in kg/inwoner	CBS	124	123	126	A
% Hernieuwbare elektriciteit	RWS	33,60%	37,70%	40,40%	A

A : gegevens zijn bij het samenstellen van de begroting niet beschikbaar in de landelijke database

Tabel 60: Beleidsindicatoren (BBV)

Analyse Beleidsindicatoren (BBV)

De doelstelling van maximaal 100 kilogram restafval per inwoner is in Landgraaf nog niet gerealiseerd. Desondanks worden grondstoffen binnen de gemeente al beter gescheiden dan het landelijk gemiddelde. In Nederland wordt gemiddeld ongeveer 60 procent van het huishoudelijk afval gescheiden ingeleverd. Volgens de meest recente gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) produceert een Nederlander jaarlijks rond de **450 kilo afval**. Hiervan belandt ongeveer 150 kilo als restafval in de grijze container, terwijl de overige 300 kilo apart wordt ingezameld voor recycling. Door de verdere doorontwikkeling van de Rd4-app en de inzet van gerichte communicatie- en informatiecampagnes werkt Rd4 aan het vergroten van het afvalbewustzijn en het beperken van de stijging van de afvaltarieven. Daarnaast blijven Rd4 en de gemeente Landgraaf in nauw overleg onderzoeken hoe een optimale balans kan worden gevonden tussen een hoog serviceniveau en het beheersen van de kosten voor inwoners.

Het aandeel hernieuwbare elektriciteit in Landgraaf is de afgelopen jaren sterk toegenomen en bedroeg in 2024 40,4%, mede dankzij de brede toepassing van zonnepanelen op woningen. Met het beëindigen van de salderingsregeling in 2027 zal de groei naar verwachting afvlakken, doordat de financiële aantrekkelijkheid van nieuwe zonnepaneelinstallaties afneemt. Een daling van het aandeel hernieuwbare elektriciteit ligt echter niet direct voor de hand, aangezien bestaande zonnepanelen nog jarenlang elektriciteit blijven produceren en installaties op termijn vaak worden vervangen door efficiëntere systemen. De verdere ontwikkeling van het aandeel hernieuwbare elektriciteit zal mede afhangen van investeringen in energieopslag, elektrificatie en aanvullende duurzame opwekprojecten.

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
Klimaatakkoord van Parijs –Internationaal verdrag	2015
Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS)– wordt momenteel geactualiseerd	2016
Kunming–Montreal Global Biodiversity Framework (GBF) – het wereldwijde biodiversiteitsakkoord	2022
Basiskwaliteit Natuur– beleidsconcept overal in Nederland moet een minimale natuurkwaliteit aanwezig zijn,	2021
Nationaal Biodiversiteit Strategie & Actieplan (NBSAP)	2025
Europese Natuurherstelverordening (Nature Restoration Law)	2024
Landelijke Maatlat voor een Groene Klimaatadaptieve Gebouwde Omgeving– Landelijke beleidsrichtlijn	2023
Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie	2018
Nationaal Water Programma (2022–2027)	
Wartakenplan (2023 – 2027)	
Nationaal klimaatakkoord – gericht op mitigatie	2019
Nationaal programma circulaire economie (2023–2030)	2023
Grondstoffenplan 2022–2026	2022
Parkstad Limburg Energietransitie (PALET)	2015
Transitievisie Warmte 1.0 (is onderlegger voor de Transitie Warmte 2.0)	2021
Transitievisie Warmte 2.0 Energiezuinig Wonen en Leven in Landgraaf (2023–2028)	2023
Isolatie en Verduurzamingsprogramma Parkstad (2023–2030)	2023
Position Paper Parkstad Circulair	2019
Regionale Energie Strategie Zuid–Limburg (RES ZL)	2021
Regionaal Gezondheidsbeleid Zuid–Limburg 2025–2030	2025
Actieplan geluid	2018
IPM (integrated pest management)	2023
Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025
Zuid–Limburgs beleidsplan en uitvoeringsplan: preventie en handhaving jeugd & middelen (2025–2028)	2025
Vergunningen Toezicht– en Handhavingsbeleid (VTH–beleid) 2024–2027	2024
VTH–uitvoeringsprogramma	2026

Tabel 61: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen
7.1 Het zo veel als mogelijk beperken van het risico op wateroverlast en het scheiden van schoon en afvalwater
7.2 Werken aan een klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving door vergroening, ontharding en natuurherstel.
7.3 Gezondheidsachterstanden verkleinen
7.4 Door middel van adequaat toezicht op naleving en effectieve handhaving van regelgeving gezonde en veilige buurten behouden.

Tabel 62: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
7.1.1	Uitvoeren Watertakenplan
7.2.1	Vergroeningsprojecten voorbereiden en uitvoeren in het kader van het Europese project Uitbreek Doorbraak.
7.2.2	Regionale en lokale klimaatadaptatiestrategie afronden.
7.2.3	Vorbereiding vergroening Verdijkstraat en parkeerplaats Bachlaan
7.3.1	Uitvoering geven aan het regionale gezondheidsbeleid Zuid-Limburg 2025–2030
7.3.2	Uitvoeren AZWA, preventieplan jeugd- en alcohol, Trendbreuk
7.4.1	Uitvoeren van integraal toezicht en handhaving bij particulieren, bedrijven en openbare ruimte

Tabel 63: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
7.1.1.1	Beoordelen van alle ruimtelijke ingrepen op klimaatbestendigheid	100%
7.1.1.2	Klimaatadaptief inrichten Eikske in het kader van DHZ – uitvoering groenzone	2027
7.1.1.3	Opstellen uitvoeringsprogramma Programma Water en Riolering	2027
7.1.1.4	Nazorg rioolreconstructie Prinssenstraat	2027
7.1.1.5	Vorbereiding rioolreconstructie Pr. Hendrikstraat e.o. (in combinatie met herstructurering Oud Nieuwenhagen)	2027
7.1.1.6	Nazorg wateroverlast Broekhuizenstraat	2027
7.1.1.7	Afronding vervangen, verbeteren en vergroten buffer Dr. Calsstraat	2027
7.1.1.8	Nazorg rioolreconstructie Nieuwstraat	2027
7.1.1.9	Aanpak wateroverlast Vogelzankweg	2027
7.1.1.10	Nader onderzoek Palemigerbeek	2027
7.1.1.11	Vorbereiding aanpak wateroverlast Rimborg ism Waterschap Limburg (Water in Balans)	2027
7.1.1.12	Vorbereiding Oude Landgraaf en Willem van Oranjestraat	2027
7.1.1.13	Vorbereiding Deken Kallenstraat/Froweinstraat	2027
7.2.1.1	Vergroenen van drie schoolpleinen	2027
7.2.1.2	Vergroenen van voortuinen (circa 600 m²)	2027
7.2.1.3	Regionale en lokale klimaatadaptatiestrategie vastgesteld door de gemeenteraad	2027
7.4.1	Het aantal uitgevoerde integrale controles en de handhaving op het gebied van milieuwet- en regelgeving	50

Tabel 64: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?
Financiën programma 7

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	12.764	13.795	12.192	14.956	13.297	13.873
– Directe salarislasten	1.562	1.689	2.028	2.093	2.043	2.101
– Overige directe lasten	10.677	11.250	10.819	12.182	10.390	10.860
– Kapitaallasten	1.292	1.464	1.575	1.559	1.541	1.523
Totaal lasten bestaand beleid	13.531	14.404	14.422	15.834	13.974	14.484
Saldo bestaand beleid	-767	-609	-2.230	-878	-677	-611
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	109	217	326
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	109	217	326
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-109	-217	-326
Saldo vóór bestemming	-767	-609	-2.230	-987	-894	-937
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-767	-609	-2.230	-987	-894	-937
<i>Investerings</i>			6.472			

Tabel 65: Financiën programma 7

2.1.8 Programma 8 – Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Structuurgegevens

Portefeuillehouder(s):

B. Smeets, R. de Boer

Verantwoordelijke afdelingshoofden:

W. Lennartz (KCC), F. Geurts (ROG), C. Blezer (T&H)

Het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing omvat in Landgraaf de volgende taakvelden:

8.10 Ruimtelijke ordening

8.20 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

8.30 Wonen en bouwen

Samenvatting voortschrijdend beleid

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De implementatie is daarmee niet afgerond, maar blijft de komende jaren een omvangrijke ontwikkelopgave. In 2025 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie – Toekomstvisie Landgraaf 2050 vastgesteld. De omgevingsvisie is een wettelijk verplicht kerninstrument van de Omgevingswet en vormt een belangrijke beleidsmatige basis voor de verdere inrichting en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.

De komende jaren ligt een belangrijk zwaartepunt bij de gefaseerde opbouw van één gemeentebreed omgevingsplan. Gemeenten moeten uiterlijk op 1 januari 2032 beschikken over één omgevingsplan voor het gehele grondgebied. Voor Landgraaf betekent dit veel meer dan het samenvoegen of technisch omzetten van bestaande bestemmingsplannen. Ook regels uit gemeentelijke verordeningen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, beleidskaders en gedecentraliseerde rijksregels moeten worden geïnventariseerd en beoordeeld en waar nodig opnieuw worden vormgegeven. Daarnaast moeten keuzes worden gemaakt over de structuur en systematiek van het omgevingsplan en over de wijze waarop gebruik wordt gemaakt van de gemeentelijke afwegingsruimte. In 2027 wordt hiervoor een transitieplan voor de gefaseerde opbouw van het omgevingsplan uitgewerkt, waarin ook de uitgangspunten voor het casco van het omgevingsplan worden opgenomen.

Tegelijkertijd werken we verder aan de digitale en organisatorische kant van de Omgevingswet. De gemeentelijke applicaties en de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) worden verder ontwikkeld en waar nodig aangepast. Op termijn wordt ook verder gewerkt aan toepasbare regels en vragenbomen. Bij het ontwikkelen van de regels voor het nieuwe omgevingsplan wordt hier al op voorgesorteerd, zodat het omgevingsplan later een goede basis vormt voor verdere digitale uitwerking en ontsluiting richting inwoners en ondernemers.

De ervaringen sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden daarnaast benut om werkprocessen verder te verfijnen en de nieuwe manier van werken verder in de organisatie te verankeren. Daarbij gaat het zowel om de samenwerking tussen gemeentelijke vakdisciplines als om de samenwerking met uitvoeringsdiensten en andere overheden. Het integraal beoordelen en begeleiden van ruimtelijke initiatieven, het behandelen van ruimtelijke informatieverzoeken en het leren werken met de nieuwe juridische en digitale systematiek blijven daarmee belangrijke onderdelen van de

implementatie. De Omgevingswet vraagt immers niet alleen om andere regels en systemen, maar ook om een andere manier van samenwerken en werken.

Voor de werkzaamheden tot en met 2027 zijn de beschikbare middelen binnen de reserve Omgevingswet naar verwachting toereikend. Voor de verdere uitvoering in de jaren daarna is aanvullende financiële ruimte nodig. De reserve Omgevingswet is vanuit de gemeente sinds 2021 niet meer aangevuld; in de jaren daarna zijn nog wel Rijksbijdragen aan de reserve toegevoegd. De verdere opbouw van het gemeentebrede omgevingsplan vraagt de komende jaren onder meer juridische, planologische, geo- en digitale expertise en, waar nodig, specialistische externe ondersteuning. Voor de totale opgave tot en met 2031 wordt rekening gehouden met benodigde kosten oplopend van € 1,3 tot € 1,8 miljoen. De uiteindelijke kosten zijn onder meer afhankelijk van de fasering van de werkzaamheden, de benodigde inzet van externe expertise en de omvang en complexiteit van de juridische en digitale uitwerking.

In 2027 wordt de meerjarige financiële behoefte voor de verdere implementatie van de Omgevingswet vanaf 2028 nader uitgewerkt. Daarmee ontstaat een concreter beeld van de benodigde middelen voor de verdere uitvoering van de opgave in 2028 en de jaren daarna.

Woningbouw

We voeren de regionale en gemeentelijke Woonvisie uit en werken actief aan de uitvoering van ons woningmarktprogramma Landgraaf 2025–2030. We hebben de 'opgave' om tot en met 2030 ongeveer 800 nieuwe woningen op te leveren, de kwantitatieve opgave richting 2034 is op grond van het actuele woonbehoefteonderzoek tenminste 1.885 woningen. Daar staat ook een transformatie en herstructureringsopgave tegenover van het relatief grote aandeel niet duurzame grondgebonden woningen in onze gemeente. Ons huidige programma (planvoorraad) voorziet in de bouw van ongeveer 1.000 woningen.

We gaan door met het faciliteren van lopende woningplannen en van nieuwe initiatieven die een bijdrage leveren aan de realisatie van de opgave tot en met 2030 en verder. Van jaar tot jaar wordt de voortgang gemonitord en beoordelen we of deze nog in overeenstemming is met de opgave. Onze aanpak is er daarnaast op gericht om bestaand vastgoed te transformeren dan wel incourant vastgoed te onttrekken en de vrijkomende locaties te herontwikkelen voor woningbouw. Bij alle ontwikkelingen houden wij nadrukkelijk rekening met de uitgangspunten van de toekomstvisie “natuurlijk leven en beleven”, zoals het verbeteren, vergroenen, verduurzamen en waterbestendig maken van de leefomgeving.

We benutten rijksregelingen, zoals de Regiodeal en het Volkshuisvestingsfonds om serieuze stappen te kunnen zetten in de noodzakelijke transformatieopgave om in Landgraaf achterstanden te doorbreken en Landgraaf voor te bereiden op de toekomst. Daarnaast zetten we de door het rijk toegezegde Realisatiestimulans in door deze structureel toe te voegen aan onze Reserve Transformatie zodat deze middelen ingezet kunnen worden voor volkshuisvestelijk noodzakelijke investeringen; op grond van de realisatiestimulans ontvangt de gemeente € 7.000 per betaalbare woning waarvan de bouw is gestart.

De door ons ingediende projecten voor de regiodeal en volkshuisvestingsfonds —Oud Nieuwenhagen, De Streep, Lauradorp, Hoogstraat— maken eveneens onderdeel uit van ons woningmarktprogramma 2025–2030, waarbij de transformatie zich vooral richt op sloop, nieuwbouw en het inpassen en renoveren/verduurzamen van kwetsbaar particulier bezit. Daarbij hebben wij ook aandacht voor het verbeteren van het evenwicht van de woningvoorraad en het toevoegen van meer levensloopbestendige woningen.

In 2025 hebben wij bijna € 8 miljoen aan bijdragen van het Rijk ontvangen voor fysieke projecten als de transformatie van De Streep en het toekomstbestendig maken van Lauradorp (Regiodeal: € 1,4 miljoen en Volkshuisvestingsfonds: € 6,5 miljoen). De gemeentelijke cofinanciering bedroeg € 2,2 miljoen.

Via het zogenaamde 'Koplopersproject' werken wij samen met de regiogemeenten, zorgpartijen en woningcorporaties aan een uitvoeringsprogramma van onze gemeenschappelijke integrale woon- zorgvisie. Waarbij het uitgangspunt de vitale en inclusieve wijk is. Daarnaast werken we als verplicht onderdeel onder de aankomende Wet Versterking regie volkshuisvesting aan een regionaal afgestemde huisvestingsverordening en een verplichte urgentieregeling van de verplichte aandachtsgroepen. Dit doen wij in nauwe samenwerking met de stadsregio Parkstad. Dat biedt de beleidsmatige basis voor huisvesting van wettelijke vastgestelde aandachtsgroepen (onder andere: dak- /thuislozen, sociaal/medisch urgenten, uitstromers intramurale voorzieningen). Binnen de huisvestingsverordening worden ook de uitgangspunten en mogelijkheden geformuleerd om inwoners die economische of maatschappelijke binding hebben met Landgraaf voorrang te verlenen voor een woning in Landgraaf.

We zetten in op het behouden en aantrekken van jongeren en gezinnen met de starterslening. Via Rijksregelingen zoeken wij naar mogelijkheden om initiatiefnemers (financieel) te ondersteunen in de realisering van woningbouwplannen. Ook zoeken wij naar Rijks en Provinciale middelen om de noodzakelijke voorzieningen voor het ontsluiten en verbeteren van de openbare ruimte, voorzieningen en infrastructuur gerelateerd aan betreffende woningbouwplannen zo optimaal mogelijk te kunnen financieren.

Tot slot leggen wij in de (meerjarige) prestatieafspraken met de woningcorporaties en huurdersbelangenverenigingen onze gezamenlijke lokale ambities voor de sociale woningvoorraad vast met betrekking tot o.a. nieuwbouw, sloop, renovatie en verduurzaming.

Huisvestingsverordening en urgentieregeling

In 2027 werken we aan de vaststelling en invoering van een Huisvestingsverordening met urgentieregeling. Hiermee creëren we een transparant kader voor de verdeling van schaarse woonruimte en bieden we maatwerk voor inwoners die vanwege bijzondere omstandigheden met voorrang in aanmerking moeten komen voor een woning. De regeling draagt bij aan een rechtvaardige woningverdeling en een effectieve ondersteuning van kwetsbare doelgroepen op de woningmarkt. Korthedshalve verwijzen wij op deze plaats ook naar paragraaf 2.2.10 Oekraïense vluchtelingen, statushouders en asielzoekers.

Gebiedsontwikkeling Brandenburg

In 2027 werken wij samen met HEEMwonen en SVO|PL de plannen voor de integrale gebiedsontwikkeling Brandenburg verder uit. Deze ontwikkeling biedt kansen voor woningbouw, versterking van de leefbaarheid en een toekomstbestendige inrichting van het stationsgebied. De in 2026 gesloten intentieovereenkomst vormt hiervoor de basis.

Grondexploitaties

Er is op dit moment één lopende grondexploitatie (Streep). Nadat de laatste bedrijfskavels van de grondexploitatie Abdissenbosch, deelgebied Fresh Valley zijn verkocht, is de eindafrekening opgesteld en is de grondexploitatie afgesloten met een positief resultaat.

We verwachten dat in het kader van de uitvoering van het geactualiseerde woningbouwprogramma 2025–2030, en de afspraken binnen de Regiodeal, we nog meerdere grondexploitaties gaan opstarten. Voor een nadere duiding verwijzen wij naar de paragraaf 2.2.6 Paragraaf Grondbeleid.

Omgevingsvergunningen

In 2027 zorgt de gemeente Landgraaf voor een tijdige en zorgvuldige afhandeling van aanvragen voor omgevingsvergunningen. Hierbij staan goede dienstverlening, een integrale beoordeling van initiatieven en een veilige, duurzame en leefbare fysieke leefomgeving centraal.

Toezicht en handhaving

Het toezicht op en de handhaving van de ruimtelijke ordening in Landgraaf wordt uitgevoerd door de toezichthouders bouwen van de afdeling Toezicht en Handhaving. Prioriteiten en werkzaamheden van de toezichthouders zijn gebaseerd op het VTH-beleid 2024-2027 en het jaarlijkse VTH-uitvoeringsprogramma. Naast reguliere bouwcontroles wordt extra aandacht besteed aan de projectmatige aanpak van illegale bewoning. Ook wordt de samenwerking opgezocht met externe partners zoals het ACT! Interventieteam, de Omgevingsdienst Zuid-Limburg en de brandweer.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling		Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal woningen – eigendom	CBS/Parkstad in Cijfers	11.551	11.555	11.503	11.542	
Aantal woningen – huur	CBS/Parkstad in Cijfers	6.582	6.584	6.663	6.749	
Leegstandspercentage	/Landelijke monitor leegstand	3%	3%	2%	2%	
Aantal meldingen op het gebied van ruimtelijke ordening (bouwen en gebruik)	Binnen Beter	101	99	89	131	

Tabel 66: Kengetal historische ontwikkeling

Analyse historische ontwikkeling kengetallen

Op 1 januari 2025 waren er 18.291 woningen in Landgraaf, waarvan 11.542 koopwoningen en 6.749 huurwoningen. Het aantal koopwoningen is ten opzichte van 2024 met 39 toegenomen en het aantal huurwoningen met 86. In september 2026 is het woningaanbod verder gegroeid naar 18.323 woningen.

Het leegstandspercentage blijft 2%. In beginsel is dit een gezond leegstandspercentage, maar rekening houdend met het gegeven dat een deel van de woningvoorraad leeg staat in verband met voorgenomen sloop is de effectieve leegstand < 2%. Een leegstandspercentage van minder dan 2% wordt in de woningmarkt doorgaans gezien als een signaal van een zeer krappe woningmarkt.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
Gemiddelde WOZ-waarde in € 1.000	CBS	212	248	247	265
Aantal nieuwgebouwde woningen per 1.000 woningen	BAG	0,9	0,9	3,2	A
% Demografische druk *	CBS	78,3%	79,7%	81,1%	83,1%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens (in euro)	Coelo	875	903	946	956
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (in euro)	Coelo	943	975	1.022	1.028

A: gegevens zijn bij het samenstellen van de begroting niet beschikbaar in de landelijke database

* De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Dit cijfer geeft inzicht in de verhouding van het niet-werkende deel van de bevolking tot het werkende deel van de bevolking.

Tabel 67: Beleidsindicatoren (BBV)

Analyse Beleidsindicatoren (BBV)

De stijging van de gemiddelde WOZ-waarde wordt voornamelijk veroorzaakt door de vraag naar koopwoningen. Hogere verkoopprijzen laten de gemiddelde WOZ-waardes stijgen. De BsGW stelt namens de gemeente de WOZ-waarden vast. De Waarderingskamer * houdt toezicht op de waardebeoordeling en de uitvoering van de Wet WOZ. De gemeente heeft in 2025 het oordeel goed

gekregen met 4 sterren. De toename van de demografische druk is het gevolg van de vergrijzende bevolking. Onder de gemeentelijke woonlasten vallen de onroerendzaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De toename van de gemeentelijke woonlasten voor de huishoudens is met name het gevolg van toename van de stijgende lasten voor de afvalverwerking. Afval en rioolkosten mogen maximaal kostendekkend worden doorberekend. Tarieven voor de heffingen worden jaarlijks geïndexeerd op basis van de BBP-index.

* De Waarderingskamer is een zelfstandig bestuursorgaan dat onder het ministerie van Financiën valt.

Beleidsindicatoren Bouw- en Woningtoezicht

Bouw- en Woningtoezicht	2022	2023	2024	2025
Aantal bouwcontroles	307	236	265	182
Aantal behandelde meldingen, illegaal bouwen, gebruik en stookoverlast	133	95	89	131
Aantal waarschuwingsbrieven	13	42	42	40
Vooraankondigingen Last onder Dwangsom	6	11	10	17

Tabel 68: Beleidsindicatoren Bouw- en Woningtoezicht

Analyse Beleidsindicatoren Bouw- en Woningtoezicht

De daling van het aantal bouwcontroles naar 182 in 2025 en de daaropvolgende inhaalslag in de eerste twee kwartalen van 2026 laten zien dat het reguliere toezicht onder druk heeft gestaan. Dit komt doordat complexere dossiers en een toename van meldingen meer hebben gevraagd van de beschikbare capaciteit. De inhaalslag gedurende het begin van 2026 heeft er echter voor gezorgd dat de volledige werkvoorraad in behandeling is genomen dan wel al is afgehandeld.

Tegelijkertijd is het aantal meldingen van illegaal bouwen, illegaal gebruik en stookoverlast gestegen naar 131, waarmee een eerdere dalende trend wordt doorbroken. Beleidsmatig is dit een belangrijk signaal omdat het mogelijk duidt op toename van situaties waarin wet- en regelgeving in het fysieke domein niet wordt nageleefd. Het feit dat het aantal waarschuwingsbrieven stabiel blijft, maar het aantal vooraankondigingen van een last onder dwangsom toeneemt, wijst eveneens op een toename van verminderde naleving van wet- en regelgeving in het fysieke domein. Ook duiden de cijfers op een toename van situaties waarin formele handhaving noodzakelijk is.

Beleidskader programma

Beleidskader 2027	Actualiteit
<u>Provinciaal</u>	
Beleidsnota ontgrondingen	2009
Provinciaal Omgevingsvisie	2026
Provinciale Omgevingsverordening	2026
<u>Regionaal</u>	
Toekomstvisie wonen, welzijn en zorg Parkstad Limburg	2025
Regionale woonvisie 2023–2028	2023
Regionale Woningmarktprogrammering	2020
Afspraken kaders ruimtelijke beleidsthema's Zuid-Limburg	2016
<u>Gemeentelijk</u>	
Toekomstvisie Landgraaf (tevens Omgevingsvisie)	2025
Lokale woonvisie 2023–2028, gemeente Landgraaf	2023
Omgevingsplan	div.
Nota onrechtmatig grondgebruik	2009
Nota Woonwagenbeleid	2011
Wijkontwikkelingsplan Nieuwenhagen–Lichtenberg	2012
Wijkontwikkelingsplan Ubach over Worms	2013
Welstandsnota	2013
Ontwikkelingskader Buitengebied	2015
Wijkontwikkelingsplan Schaesberg	2015
Bouwverordening	2016
Groenstructuurplan	2016
Structuurvisie Leegstand	2016
Beleidsnota Archeologie	2018
Verordening Geurhinder en Veehouderij	2018
Grondnota	2020
Woningmarktprogramma gemeente Landgraaf 2025–2030	2025
Vergunningen Toezicht- en Handhavingsbeleid (VTH-beleid) 2024–2027	2024
VTH-uitvoeringsprogramma	2026

Tabel 69: Beleidskader 2027

Wat willen we bereiken?

Doelen
8.1 Gezonde en veilige gebouwen/bouwwerken in veilige leefomgeving
8.2 Versterken ruimtelijke en economische structuur
8.3 Behoud en versterking van de leefbaarheid in alle buurten en een op de behoefte afgestemd woningaanbod in een aantrekkelijke leefomgeving

Tabel 70: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
8.1.1	Het uitvoeren van integrale controles en de handhaving van de wet- en regelgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening (bouwen en gebruik)
8.1.2	Juridisch beheren gemeentelijke eigendommen en uitvoeren nota onrechtmatig grondgebruik
8.2.1	Gefaseerd opstellen van het Omgevingsplan
8.2.2	Behandelen van ruimtelijke initiatieven en ruimtelijke informatieverzoeken en begeleiden en uitvoeren van planologische procedures
8.2.3	Verdere implementatie en doorontwikkeling van de Omgevingswet
8.2.4	Meerjarige financiële behoefte voor de verdere implementatie van de Omgevingswet vanaf 2028 uitwerken
8.3.1	Uitvoeren woningmarktprogramma 2025–2020
8.3.2.	Opstellen volkshuisvestingsprogramma

Tabel 71: Activiteiten in 2027

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
8.1.1.1	Het aantal uitgevoerde integrale controles en de handhaving van de wet- en regelgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening (bouwen en gebruik)	100
8.1.1.2	Het aantal uitgevoerde projectmatige controles op (illegale) bewoning	5
8.1.2.1	Aantal onderzochte buurten in het kader van onrechtmatig grondgebruik	1
8.2.1.1	Transitieplan voor de gefaseerde opbouw van het Omgevingsplan, inclusief uitgangspunten voor het casco, gereed	2027
8.2.2.1	Aantal ruimtelijke initiatieven, ruimtelijke informatieverzoeken en planologische procedures dat gedurende het jaar in behandeling is geweest	Vraaggestuurde indicator
8.2.4.1	Meerjarige financiële behoefte voor de verdere implementatie van de Omgevingswet vanaf 2028 in beeld	2027
8.3.1.1	Aantal toegekende startersleningen	Vraaggestuurde indicator
8.3.1.2	Aantal gerealiseerde woningen	Vraaggestuurde indicator
8.3.1.3	Vaststellen huisvestingsverordening en urgentieregeling	2027
8.3.1.4	Vaststellen uitvoeringsprogramma Wonen, Welzijn en Zorg	2027
8.3.1.5	Aantal verkoopprondes openbaar groen	2
8.3.1.6	Aantal te beheren civiele overeenkomsten	650

Tabel 72: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Financiën programma 8

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	6.130	13.122	830	813	813	813
- Directe salarislasten	2.407	2.868	2.912	2.997	2.885	2.960
- Overige directe lasten	8.635	12.761	514	480	481	481
- Kapitaallasten	805	603	490	400	385	385
Totaal lasten bestaand beleid	11.847	16.232	3.917	3.877	3.751	3.826
Saldo bestaand beleid	-5.717	-3.109	-3.087	-3.065	-2.938	-3.013
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	7	0	100	100	100
Totaal lasten nieuw beleid:	0	7	0	100	100	100
Saldo nieuw beleid	0	-7	0	-100	-100	-100
Saldo vóór bestemming	-5.717	-3.116	-3.087	-3.165	-3.038	-3.113
Mutaties reserves bestaand beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves nieuw beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-5.717	-3.116	-3.087	-3.165	-3.038	-3.113
Investerings			3.500			

Tabel 73: Financiën programma 8

Hoofdstuk 2.2 – Paragrafen

2.2.1 Lokale heffingen

Inleiding

Gemeenten kennen vier inkomstenbronnen, waarvan de uitkering uit het Gemeentefonds het grootst van omvang is. Daarnaast heeft de gemeente inkomsten zoals inkomensoverdrachten afkomstig van andere overheden, gemeentelijke belastingen, leges, heffingen en retributies en overige eigen middelen. Over de omvang van de uitkering van het gemeentefonds, subsidies en de specifieke uitkeringen hebben de gemeenten géén zeggenschap. Met overige eigen middelen bedoelen we de opbrengsten uit verkopen (zoals bouwgrond) of inkomsten uit bezittingen (aandelen of onroerende zaken). Lokale heffingen kunnen worden geheven op grond van hoofdstuk XV van de Gemeentewet. Daarnaast zijn er heffingen die op grond van andere wetten dan de Gemeentewet worden geheven, zoals de afvalstoffenheffing op basis van artikel 15.33 Wet Milieubeheer.

De raad stelt het beleid (uitgangspunten) en de tarieven vast (raadsvergadering 17 december 2026).

De inkomsten uit belastingen zijn veel ruimer inzetbaar dan die van rechten en heffingen.

- Inkomsten uit heffingen moeten besteed worden ter bestrijding van lasten die met deze heffingen samenhangen, zoals riool- en afvalstoffenheffing.
- Voor rechten geldt dat de inkomsten dienen als compensatie voor lasten verbonden aan het leveren van een specifieke individuele dienst, bijvoorbeeld grafrechten, marktgelden.

Voor zowel heffingen als rechten geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Het is vanuit het budgetrecht aan de raad om de mate van kostendekkendheid vast te stellen (tot maximaal 100%).

We onderscheiden de gemeentelijke heffingen in drie soorten: belastingen, rechten en (bestemmings)heffingen. Deze driedeling is voor het berekenen van tarieven van belang.

Voor de gemeente Landgraaf zijn dit:

	Belastingen	Rechten	(Bestemmings)heffingen
Besteding	Algemene middelen	Specifieke lasten verband houdend met individuele diensten	Specifieke lasten, verband houdend met collectieve voorzieningen
Opbrengst	Vrij	Maximaal kostendekkend	Maximaal kostendekkend
Soort	• Hondenbelasting • Onroerendezaak belasting • Precariobelasting • Toeristenbelasting	• Gebruiksrechten, zoals marktgelden • Genotsrechten, zoals leges	• Afvalstoffenheffing • Rioolheffing

Tabel 74

In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn in deze paragraaf opgenomen de geraamde inkomsten aan heffingen en leges, het beleid met betrekking tot de lokale heffingen, de mate van kostendekkendheid, het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk (woonlasten).

Beleid

De basis voor de gemeentelijke regelgeving met betrekking tot de heffing en invordering van heffingen wordt gevormd door diverse wetten: de Gemeentewet, de Wet waardering onroerende zaken, de Algemene wet over rijksbelastingen, de Wet milieubeheer, de Invorderingswet 1990 en de Algemene wet bestuursrecht. Daarnaast schrijft het BBV een aantal regels voor in de Notitie Lokale heffingen, de zogenaamde stellige uitspraken, waarvan wordt verwacht om deze te volgen. Binnen de kaders van deze regelgeving heeft de gemeente beleidsvrijheid over de hoogte van de heffingen. In Landgraaf laten we de baten van de heffingen stijgen met de index uit het CEP (Centraal Economisch Plan) van het Centraal Planbureau.

Indexatie 2027 en meerjarig 2028–2029–2030

Voor 2027 betekent dit een stijging met 2,5% op basis van het BBP (Bruto Binnenlands Product) op basis van het CEP 2026. Voor de jaren 2028–2029–2030 zijn deze percentages respectievelijk: 2,9%, 2,5% en 2,6%.

Bij de afvalstoffenheffing, waarbij het uitgangspunt 100% kostendekkendheid is, kan de tariefontwikkeling afwijken van de genoemde indexering. Bij de rioolheffing zijn de opbrengsten voor de jaren 2027–2030 gelijk gehouden aan de opbrengsten voor het jaar 2026, zoals dit is besloten door de gemeenteraad bij het vaststellen van het Watertakenplan 2023–2027 op 6 juli 2023. In 2027 zal een nieuw meerjarig watertakenplan aan de raad ter vaststelling worden aangeboden. De uitgangspunten voor tarieven vanaf 2028 kunnen dan wijzigen. Ook voor de rioolheffing geldt, dat het uitgangspunt 100% kostendekkendheid is. Kostendekkendheid betekent dat wij niet meer aan baten mogen heffen, dan de kosten die wij maken om deze taken uit te voeren. Op de overige heffingen van de gemeente is sprake van indexatie met de BBP-index. Dit betekent overigens niet altijd dat deze heffingen kostendekkend zijn. (Zie hiervoor ook de tabel Kostendekkendheid leges verderop in deze paragraaf).

Toerekening overhead aan afvalstoffen- en rioolheffing

Overheadkosten worden toegerekend op basis van de verhouding directe uren toewijsbaar aan het product riool of aan het product afval, ten opzichte van het totaal aantal directe uren.

Bron is het capaciteitsmodel van de gemeente Landgraaf waarin voor het jaar 2023 een herijking van uren heeft plaatsgevonden in het kader van het Zero Based Budgeting (hierna ZBB) project.

Overheadkosten bestaan onder andere uit:

- salariskosten van indirect toewijsbare uren
- beheer gebouwen
- kantoorinventaris
- informatie en communicatietechnologie (ict)
- facilitaire kosten zoals schoonmaak
- gesaldeerd voor de baten op taakveld 040

Geraamde inkomsten

Bij de heffingen wordt onderscheid gemaakt tussen heffingen met gebonden bestedingen en niet-gebonden bestedingen. Gebonden wil zeggen dat de baten alleen bestemd zijn voor het doel waarvoor zij geheven worden. De baten zijn geoormerkt en mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Hierbij gaat het om de bestemmingsheffingen van afvalstoffen- en rioolheffing. Niet-gebonden besteding houdt in, dat de baten tot de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente behoren en vrij inzetbaar zijn.

Belastingmaatregelen

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De basis voor de heffing van de OZB is de feitelijke situatie (WOZ-waarde) van het object (woning of niet-woning) per 1 januari 2027, gerekend met het prijspeil van 1 januari 2026. Jaarlijks wordt de WOZ-waarde verstrekt door de BsGW. Dit gebeurt op basis van de Wet waardering onroerende zaken. De heffing wordt berekend aan de hand van een percentage (het tarief) van de WOZ-waarde van het object. De werkelijke opbrengst OZB is daarmee afhankelijk van de waarde van alle objecten. De werkelijke opbrengst OZB kan lager uitvallen dan begroot, aangezien de werkelijke WOZ-waarden lager kunnen zijn dan de waarden die we gebruiken voor het opstellen van de begroting. In december worden via de BsGW de gewijzigde WOZ-waarden ontvangen. Daarnaast kan de opbrengst ook fluctueren, door het honoreren van WOZ-bezwaren in 2027 of verdere toekomst, door het toekennen van kwijtschelding, of oninbaarheid bij schuldsanering en faillissementen.

Ontwikkeling marktwaarde – indicatieve tarieven

BsGW verwerkt medio oktober onder de bepaling van de WOZ-waarde via de LV –WOZ (Landelijke Voorziening Wet Onroerende Zaken) en op basis van de areaalmutaties van alle objecten (grondslag), de omvang van de totale WOZ-waarden voor het volgende belastingjaar. (Aanlevering van de gegevens geschiedt door de gemeente). Op dat moment kan pas een exacte bepaling van de percentuele tarieven OZB plaatsvinden. De verwerkte gegevens zijn doorgaans pas begin december beschikbaar. Daarom worden in de raadsvergadering van 17 december 2026 de tarieven definitief vastgesteld voor het komende belastingjaar en kunnen deze afwijken van de indicatieve tarieven die zijn gebruikt in de begroting. Om een voorlopig indicatief OZB-tarief vast te stellen, zijn wij vooralsnog uitgegaan van een waardestijging van 0% van de woningen en 0% van de niet-woningen. De basis voor de berekening zijn de al bekende WOZ-waarden per 1-1-2026 (peildatum 1-1-2025).

De indicatieve tarieven OZB-woningen 2027 stijgen marginaal ten opzichte van 2026, rekening houdend met de voornoemde indexatie op basis van het BBP. De indicatieve tarieven OZB niet-woningen 2026 stijgen ook marginaal onder invloed van gelijkblijvende WOZ-waarde in combinatie met de inflatiecorrectie. De WOZ-waarden zijn overigens niet door de gemeente zelf bepaald, maar worden via de LV WOZ vastgesteld.

Omschrijving lokale heffing (x1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
<u>Gebonden heffingen</u>					
Afvalstoffenheffing	€ 6.245	€ 6.370	€ 6.523	€ 6.864	€ 7.339
Rioolheffing	€ 5.055	€ 5.055	€ 5.055	€ 5.055	€ 5.055
<u>Niet gebonden heffingen</u>					
Hondenbelasting	€ 391	€ 400	€ 412	€ 422	€ 433
Onroerende zaakbelasting	€ 9.024	€ 9.250	€ 9.518	€ 9.756	€ 10.009
Precariobelasting	€ 29	€ 30	€ 30	€ 31	€ 32
Toeristenbelasting	€ 221	€ 231	€ 237	€ 243	€ 250
Totaal lokale heffingen	€ 20.965	€ 21.336	€ 21.775	€ 22.371	€ 23.118

Tabel 75: Lokale heffing

Tariefontwikkeling (indicatief)

Zoals in het coalitieconvenant 2026–2030 is opgenomen, is de intentie om de belastingopbrengst OZB (gelijk aan: tariefpercentage x totale waarde WOZ-objecten) niet verder te laten stijgen dan de inflatie. Dit is in lijn met de voorgaande jaren. In de meerjarenraming 2027–2030 stijgt de totale opbrengst OZB jaarlijks met de eerder vermelde indexatiepercentages BBP. Dat wil niet zeggen dat de OZB-tarieven met het inflatiepercentage zullen stijgen. Bij de bepaling van het tarief houden wij rekening met de waardeontwikkeling van de objecten. Is de waardestijging hoger dan het inflatiepercentage, dan leidt dat tot een lager tarief OZB; omgekeerd leidt een waardestijging die lager is dan het inflatiepercentage tot een tariefstijging OZB. Per saldo stijgt de te betalen (gemiddelde) OZB met niet meer dan het inflatiepercentage.

Dit leidt tot de volgende indicatieve tarieven:

Tariefontwikkeling in % van waarde	2026	2027
	Verordening	<i>Indicatief</i>
– eigenaren woningen	0,1228%	0,1258%
– eigenaren niet-woningen *	0,3271%	0,3552%
– gebruikers niet-woningen *	0,2613%	0,2678%

* Tabel exclusief revolverend ondernemersfonds

Tabel 76: Tariefontwikkeling in % van waarde

In de begroting is het voorstel voor een revolverend ondernemersfonds opgenomen. In de bijgaande tabel staan de indicatieve tarieven waarin dit voorstel is verwerkt.

Tariefontwikkeling in % van waarde	2026	2027
	Verordening	<i>Indicatief</i>
– eigenaren woningen	0,1228%	0,1258%
– eigenaren niet-woningen **	0,3502%	0,3584%
– gebruikers niet-woningen **	0,2884%	0,2949%

** Tabel inclusief opslag revolverend ondernemersfonds

Tabel 77: Tariefontwikkeling in % van waarde

NB. De opbrengsten van het fonds zijn geen opbrengsten voor de gemeente, maar vloeien rechtstreeks door naar het fonds.

De definitieve tarieven worden verwerkt in de Verordening Onroerendezaakbelasting Landgraaf 2027, die in de raadsvergadering van 17 december 2026 zal worden vastgesteld.

Hondenbelasting

In de prognose verstrekt door de BsGW wordt rekening gehouden met 3.590 huishoudens in het bezit van één hond; 425 huishoudens in bezit van 2 honden en 35 huishoudens met drie honden. De verwachting is dat het bezit van het aantal honden inmiddels zal bestendigen. De tarieven hondenbelasting 2027 stijgen ten opzichte van 2026 met 2,5% op basis van het BBP (Bruto Binnenlands Product). Deze inflatiecorrectie is gebaseerd op de CEP 2026 zoals eerder in deze paragraaf beschreven.

De tarieven worden verwerkt in de Verordening Hondenbelasting Landgraaf 2027, die in de raadsvergadering van 17 december 2026 zal worden vastgesteld.

Tarieven hondenbelasting	2026	2027
– 1e hond	€ 86,50	€ 88,75
– 2e hond	€ 181,50	€ 186,05
– 3e hond	€ 325,00	€ 333,00
– 4e e.v. hond	€ 629,00	€ 645,00
Kennel	€ 1.217,50	€ 1.247,95

Tabel 78: Tarieven hondenbelasting

Precariobelasting

Ook de tarieven precario in 2027 stijgen ten opzichte van 2026 met 2,5% op basis van het BBP (Bruto Binnenlands Product). Deze inflatiecorrectie is gebaseerd op de CEP 2026 zoals eerder in deze paragraaf beschreven.

De tarieven worden verwerkt in de Verordening Precariobelasting Landgraaf 2027, die in de raadsvergadering van 17 december 2026 zal worden vastgesteld.

Precario	2026	2027
Geraamde opbrengst	€ 18.586	€ 29.738

Tabel 79: Precario

Toelichting

Op basis van de meest recente prognose van de BsGW is de opbrengst precario bijgesteld ten opzichte van het voorgaande begrotingsjaar.

Toeristenbelasting

De tarieven voor de overnachting blijven gelijk ten opzichte van 2026. Het voorstel is om de tarieven eenmaal per 2 jaar te indexeren. Hiermee voorkomen we stijgingen in centen en kan de toeristische sector haar tarieven tijdig opnemen bij vroege boekingen. Het voornemen is om tarieven slechts aan te passen met € 0,05 (of een veelvoud hiervan). De sector ontvangt jaarlijks voor 1 augustus een bericht na het vaststellen van de kadernota door de raad, als tarieven worden geïndexeerd. Het voorstel is om de tarieven in 2027 niet te indexeren, omdat bij het vaststellen van de tarieven voor het jaar 2026, al een indexatie heeft plaatsgevonden.

De tarieven worden verwerkt in de Verordening Toeristenbelasting Landgraaf 2027, die in de raadsvergadering van 17 december 2026 zal worden vastgesteld.

Tarief toeristenbelasting per overnachting	2026	2027
per kampeerauto en camper, per overnachting, in overeenstemming met artikelen 5 en 6 van de verordening Toeristenbelasting	€ 3,00	€ 3,00
per persoon, per overnachting met een verblijf op een kampeerboerderij of camping in overeenstemming met artikel 7 van de verordening Toeristenbelasting	€ 1,50	€ 1,50
per persoon, per overnachting met een verblijf in een groepsaccommodatie in overeenstemming met artikel 8 van de verordening Toeristenbelasting	€ 1,50	€ 1,50
per persoon, per overnachting met een verblijf in een accommodatie of vakantie-onderkomen in overeenstemming met artikel 9 van de verordening Toeristenbelasting	€ 3,00	€ 3,00

Tabel 80: Tarief toeristenbelasting per overnachting

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een zogenaamde gebonden heffing. Dit betekent dat de heffing de desbetreffende lasten maximaal voor 100% mag dekken. Voor de raming van de lasten die worden meegenomen in de berekening van de afvalstoffenheffing zijn de kosten van Rd4 bepalend; 91,04% is het aandeel Rd4 in de totale kosten afval (ten opzichte van 90,46% voor begrotingsjaar 2026). Het totaal van de kosten vormt op basis van 100% kostendekkendheid de grondslag voor de tarieven afvalstoffenheffing en ziet er voor 2027 als volgt uit:

Omschrijving lasten afvalstoffen	2026	2027	Vershil
Kosten Rd4 (inclusief BTW vooraf trek)	€ 5.585.764	€ 5.735.525	€ 149.761
Directe uren eigen personeel	€ 21.943	€ 22.109	€ 166
Toegerekende overhead	€ 15.484	€ 15.484	€ -
Toegerekende kosten BsGW	€ 215.065	€ 213.757	€ -1.308
Toerekening van kwijtschelding afvalstoffenheffing	€ 331.461	€ 307.740	€ -23.721
Kapitaallasten (inclusief inzet doelreserves)	€ -	€ -	€ -
Overige lasten (papierbakken)	€ 5.059	€ 5.059	€ -
Totaal lasten afvalstoffenheffing	€ 6.174.776	€ 6.299.674	€ 124.898
Storting voorziening reiniging	€ 70.000	€ 70.000	€ -
Baten	€ 6.244.776	€ 6.369.674	€ 124.898
Saldo	€ -	€ -	€ -
Dekkingspercentage	100%	100%	

Tabel 81: Lasten afvalstoffen

Onderstaand worden de belangrijkste verschillen in lasten tussen 2026 en 2027 toegelicht:

Kosten Rd4: ten opzichte van de raming vorig jaar stijgen de kosten in de begroting voor Rd4 in 2027 met afgerond € 150 duizend (incl. btw). De totale begroting van Rd4 stijgt in 2027 naar afgerond ongeveer € 58,9 miljoen (2026 € 55,5 miljoen). De stijging binnen de totaal geconsolideerde begroting van Rd4 betreft grotendeels de toegenomen salariskosten (€ 1,7 miljoen), stijging van de verwerkings-, en productiekosten (respectievelijk: € 520 duizend en € 306 duizend), stijging van de huisvestingskosten (€ 213 duizend) en toename van de afschrijvings- en financieringskosten (respectievelijk: € 172 duizend en € 210 duizend). Ook in de automatiseringskosten stijgen de kosten ten opzichte van het voorgaande jaar (€ 199 duizend). De verwachting is dat de verwerkingskosten in de komende jaren verder zullen toenemen door de impact van de belastingen zoals geheven door het Rijk op het verbranden van afvalstoffen. Zonder wijzigingen in gedrag van de inwoners of de producenten zal het huidige beleid tot vrijwel een verdubbeling van de verwerkingskosten in de komende 5 jaar leiden. Van de totale verwerkingskosten zal dan de helft uit belastingen bestaan.

Tarieven afvalstoffenheffing 2026

De afvalstoffenheffing is een gebonden heffing en mag maximaal 100% kostendekkend zijn.

Voor 2027 stijgen de vaste tarieven met:

- € 13,70 voor het vastrecht eenpersoonshuishouden (van € 251,70 naar € 265,40)
- € 15,50 voor het vastrecht meerpersoonshuishouden (van € 285,60 naar € 301,10)

Het tarief voor een huisvuilzak stijgt van € 2,00 naar € 2,10. Het ophalen van GFT blijft kosteloos.

De redenen voor deze stijging zijn: Om de stijgende kosten van Rd4 op te vangen, is voor 2027 besloten om het vast tarief te verhogen. De stijging van 6,01% ligt hoger dan de gemiddelde stijging van het BBP (2,5%). Dit heeft voornamelijk te maken met de hogere verwerkingskosten en stijging van de kosten bij Rd4, die moeten worden doorberekend in het tarief om kostendekkend te blijven.

Tarieven afvalstoffenheffing	2026	2027
Vastrecht eenpersoons huishouden	€ 237,90	€ 265,40
Vastrecht meerpersoons huishouden	€ 269,90	€ 301,10
GFT container 140 liter	€ –	€ –
GFT container 240 liter	€ –	€ –
Restafval container 140 liter	€ 7,00	€ 7,80
Restafval container 240 liter	€ 10,00	€ 10,80
Huisvuilzak	€ 2,00	€ 2,10

Tabel 82: Tarieven afvalstoffenheffing

Rioolheffing

De raad heeft besloten om de opbrengsten rioolheffing voor de planperiode 2024–2027 gelijk te houden aan het niveau van de opbrengsten jaar 2023. De reden hiervoor is mede gelegen in het feit om de voorziening riolen niet verder te laten oplopen. In de loop van 2027 zal een nieuw meerjarig watertakenplan aan de raad ter vaststelling worden aangeboden. De uitgangspunten voor tarieven vanaf 2028 kunnen dan wijzigen. De berekening van de tarieven baseren wij op het huidige aantal aansluitingen. De grondslag voor de tarieven rioolheffing op basis van het kostendekkingsplan ziet er als volgt uit:

Omschrijving lasten riolen	2026	2027	Verschil
Onderhoud en overige lasten	€ 626.780	€ 622.545	€ -4.235
Beleid waterhuishouding	€ 278.300	€ 278.300	€ –
Kapitaallasten	€ 1.275.133	€ 1.401.381	€ 126.248
Toegerekende kosten BsGW	€ 203.706	€ 201.945	€ -1.761
Kosten samenw. Gemeenten en waterschap	€ 168.221	€ 176.182	€ 7.961
Directe uren eigen personeel	€ 798.502	€ 818.676	€ 20.174
Toegerekende overhead	€ 662.126	€ 694.967	€ 32.841
Toerekening duurzame onkruidbestrijding	€ 127.300	€ 127.300	€ –
Toerekening straatreiniging en kolkenreiniging	€ 425.500	€ 493.100	€ 67.600
Toerekening kwijtschelding	€ 208.539	€ 182.260	€ -26.279
Totaal lasten riolen	€ 4.774.107	€ 4.996.656	€ 222.549
Storting voorziening riolen	€ 462.967	€ 239.777	€ -223.190
Baten	€ 5.237.074	€ 5.236.433	€ -641
Saldo	€ –	€ –	€ –
Dekkingspercentage	100%	100%	

Tabel 83: Lasten riolen

Onderstaand worden de belangrijkste verschillen in lasten tussen 2026 en 2027 toegelicht:

1. Kapitaallasten: een stijging van ongeveer € 126 duizend ten opzichte van 2025, deze stijging wordt veroorzaakt door de investeringen in voorgaande jaren.
 2. Directe uren eigen personeel: een stijging van ongeveer € 20 duizend ten opzichte van 2026, deze stijging wordt veroorzaakt door een actualisering van de toerekening salariskosten.
 3. Toerekening van de straatreiniging en kolkenreiniging. De kosten die Rd4 doorberekent voor deze diensten in het pluspakket zijn gestegen door hogere materiaal- en salariskosten. Deze doorberekening heeft ook effect op het tarief van de rioolheffing, omdat deze kostendekkend wordt opgenomen.
 4. Toerekening kwijtschelding is verlaagd. Dit is het gevolg van het bijstellen van de post kwijtschelding die via de BsGW verloopt. De laatste jaren zien wij een daling in de totale kwijtschelding, waarvan de rioolheffing ook onderdeel uitmaakt. Vanwege de norm van 100% kostendekkendheid, verlagen we dit budget zodat het tarief zuiver blijft.
- NB. Vanwege de stabiliteit in de opbrengsten heeft een aanpassing van deze lasten geen gevolg voor de tariefstelling ten opzichte van het voorgaande jaar.

Tarieven rioolheffing 2027

Tarieven rioolheffing	2026	2027
Eigenarendeel:	€ 109,70	€ 109,70
Gebruikersdeel o.b.v. verbruik drinkwater		
0 – 200m ³	€ 157,30	€ 157,30
201 – 400m ³	€ 223,80	€ 223,80
meer dan 401m ³		
per 100m ³ extra		
401 tm 800m ³	€ 521,00	€ 521,00
801 tm 2.000m ³	€ 973,40	€ 973,40
2.001 tm 5.000m ³	€ 2.104,40	€ 2.104,40
5.001 tm 10.000m ³	€ 3.989,40	€ 3.989,40
10.001 tm 20.000 m ³	€ 7.759,40	€ 7.759,40
20.001 tm 30.000m ³	€ 11.529,40	€ 11.529,40
> 30.000 m ³ toeslag per 10.000m ³	€ 3.770,00	€ 3.770,00

Tabel 84: Tarieven rioolheffing

Kwijtschelding

Op grond van de Verordening op de kwijtschelding gemeentelijke belastingen kunnen burgers, wanneer zij aan de eisen voor kwijtschelding voldoen, voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Als burgers voldoen aan de eisen voor kwijtschelding, ontvangen zij kwijtschelding voor:

- Rioolheffing (gebruikersdeel),
- Afvalstoffenheffing (vastrecht + variabele kosten met een maximum van € 70)

Voor de overige gemeentelijke belastingen en heffingen wordt geen kwijtschelding verleend.

Daarnaast komen burgers op grond van Verordening afvalstoffenheffing in aanmerking voor vermindering van de afvalstoffenheffing, indien zij als gevolg van chronische ziekte of handicap dan wel chronische ziekte of handicap van personen die behoren tot zijn of haar huishouden, extra afval moeten aanbieden aan de gemeentelijke inzameldienst: de zogenaamde medische korting op het variabele tarief afvalstoffenheffing.

In de begroting 2027 is een totaalbedrag van € 490 duizend opgenomen voor kwijtschelding van afvalstoffen- en rioolheffing. Uit analyse van de gerealiseerde kwijtscheldingen over de jaren 2022 t/m 2025 blijkt dat gemiddeld de kwijtschelding voor 62,8% toe te rekenen is aan afvalstoffenheffing en voor 37,2 % aan rioolheffing. Op basis van deze verdeling is in de begroting 2027 rekening gehouden met een verdeling van € 307.740 aan kwijtschelding aan afvalstoffenheffing en € 182.260 aan rioolheffing.

Beleid kwijtschelding vanaf 1-1-2023

Gemeenten hebben meer mogelijkheden gekregen voor het kwijtschelden van lokale belastingen. Ten eerste mag bij AOW'ers het ouderdomspensioen als norm worden gehanteerd in plaats van het sociaal minimum. Ten tweede mag de gemeente een hogere vermogensnorm hanteren.

Vanaf 1-1-2023 heeft de gemeente Landgraaf via de door de raad vastgestelde Kwijtscheldingsverordening 2023 gekozen voor verruiming van de vermogensnorm met maximaal € 2 duizend. Daarnaast wordt voor AOW'ers het netto-ouderdomspensioen als grondslag gehanteerd in plaats van het sociaal minimum. Die grondslag is hoger, omdat zij minder rijksbelastingen hoeven te

betalen. Daardoor komen ouderen eerder in aanmerking voor kwijtschelding. Om voor kwijtschelding in aanmerking te komen, vindt er een toets plaats op vermogen en inkomen door de BsGW.

Kostendekkendheid leges

Bij de kostendekkendheid van leges zijn titel 1 en 3 berekend en afgerond. De kostendekkendheid van leges titel 2 kan pas definitief in december 2026 worden aangeleverd en aan de raad kenbaar gemaakt via het raadsvoorstel horende bij de legesverordening 2027. Dit vanwege het feit dat bij het opmaken van de begroting de Rijkstarieven nog niet allemaal zijn vastgesteld. Bij een aantal leges gelden maxima via het vastgestelde Rijkstarief, zoals reisdocumenten en rijbewijzen. Deze legesverordening bevat ook de nieuwe tarientabel 2027 inclusief de tarieven en kostendekkendheid van titel 2. De cijfers in de onderstaande tabel in de begroting zijn daarom indicatief.

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening

Algemene dienstverlening			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 92.424	€ 60.078	65,00%
Paragraaf	2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 184.208	€ 123.595	67,10%
Paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 152.255	€ 157.401	103,38%
Paragraaf	4	Verstrekingen in het kader van de Basisregistratie persoonsgegevens	€ 17.206	€ 14.198	82,52%
Paragraaf	5	Bestuursstukken			0,00%
Paragraaf	6	Vastgoedinformatie			0,00%
Paragraaf	7	Overige publiekszaken	€ 26.120	€ 6.641	25,42%
Paragraaf	8	Gemeentearchief	€ 2.263	€ 1.510	66,72%
Paragraaf	9	Bijzondere wetten	€ 176.465	€ 160.265	90,82%
Paragraaf	10	Diversen	€ 596	€ 588	98,72%
Kostendekking H1			€ 651.537	€ 524.276	80,47%

Tabel 85: Leges algemene dienstverlening

Hoofdstuk 2 Omgevingswet

Omgevingswet			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Paragraaf	1	Algemene bepalingen			0,00%
Paragraaf	2	Voorfase	€ 31.241	€ 35.770	114,50%
Paragraaf	3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	€ 390.582	€ 310.475	79,49%
Paragraaf	4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed			0,00%
Paragraaf	5	Milieubelastende activiteiten			0,00%
Paragraaf	6	Lozingsactiviteiten			0,00%
Paragraaf	7	Aanlegactiviteiten			0,00%
Paragraaf	8	Overige activiteiten	€ 11.757	€ 8.084	68,76%
Paragraaf	9	Maatwerkvoorschriften			0,00%
Paragraaf	10	Gelijkwaardigheid			0,00%
Paragraaf	11	Overige tarieven			0,00%
Paragraaf	12	Modaliteiten			0,00%
Paragraaf	13	Vermindering			0,00%
Paragraaf	14	Teruggaaf			0,00%
Kostendekking H2			€ 433.580	€ 354.329	81,72%

Tabel 86: Leges omgevingswet

Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Europese dienstenrichtlijn			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Paragraaf	1	Horeca	€ 93.724	€ 50.384	53,76%
Paragraaf	2	Seksbedrijven			0,00%
Paragraaf	3	Winkeltijdenwet			0,00%
Paragraaf	4	Organiseren evenementen of markten	€ 32.537	€ 8.441	25,94%
Paragraaf	5	Standplaatsen	€ 5.349	€ 803	15,00%
Paragraaf	6	Huisvestingswet 2014			0,00%
Paragraaf	7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit			0,00%
Kostendekking H3			€ 131.610	€ 59.627	45,31%

Tabel 87: Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Recap. H1,2en3			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Kostendekking H1			€ 651.537	€ 524.276	80,47%
Kostendekking H2			€ 433.580	€ 354.329	81,72%
Kostendekking H3			€ 131.610	€ 59.627	45,31%
Kostendekking totale tarieventabel			€ 1.216.727	€ 938.233	77,11%

Tabel 88: Kostendekking totale tarieventabel

Ontwikkeling woonlasten binnen Parkstad gemeenten

Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. Woonlasten bestaan uit belastingen en heffingen enerzijds en marktprijzen voor bijvoorbeeld gas en elektriciteit anderzijds. In deze paragraaf beperken we de woonlasten tot de lasten die voortvloeien uit de relevante gemeentelijke heffingen:

- onroerendezaakbelasting,
- rioolheffing meerpersoonshuishouden,
- afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden.

Overige belastingen zijn niet op elk huishouden van toepassing en worden daarom niet meegenomen in de vergelijking van de gemeentelijke woonlasten.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie Lagere Overheden (COELO) doet jaarlijks onderzoek naar de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten en publiceert de cijfers in de “lokale lasten atlas”. Deze levert daarmee een landelijk vergelijkbaar gegeven voor wat betreft de gemeentelijke woonlasten. Die vergelijkbaarheid is niet helemaal zuiver, omdat vanwege de verscheidenheid in ophaalsystemen COELO voor wat betreft de afvalstoffenheffing een “gemiddeld” systeem hanteert. Hierdoor kunnen afwijkingen ontstaan ten opzichte van de eigen situatie. In onderstaand overzicht is het verloop voor de jaren 2023 tot en met 2026 weergegeven voor alle Parkstadgemeenten. Weergegeven zijn de woonlasten voor eigenaren en huurders, onderverdeeld in meerpersoonshuishouden en eenpersoonshuishouden.

Bron: Coelo – lokale lasten atlas 2023–2026

Parkstad Limburg gemeenten 2023–2026					Parkstad Limburg gemeenten 2023–2026				
Woonlasten eigenaar eenpersoonshuishouden					Woonlasten eigenaar meerpersoonshuishouden				
Gemeente	2023	2024	2025	2026	Gemeente	2023	2024	2025	2026
Beekdaelen	€ 967	€ 1.052	€ 1.120	€ 1.182	Beekdaelen	€ 994	€ 1.081	€ 1.162	€ 1.227
Brunssum	€ 863	€ 957	€ 974	€ 1.011	Brunssum	€ 913	€ 1.011	€ 1.021	€ 1.066
Heerlen	€ 824	€ 853	€ 894	€ 937	Heerlen	€ 964	€ 993	€ 1.041	€ 1.096
Kerkrade	€ 889	€ 918	€ 969	€ 990	Kerkrade	€ 969	€ 993	€ 1.044	€ 1.069
Landgraaf	€ 903	€ 946	€ 956	€ 988	Landgraaf	€ 975	€ 1.022	€ 1.028	€ 1.069
Simpelveld	€ 1.005	€ 1.086	€ 1.145	€ 1.236	Simpelveld	€ 1.045	€ 1.127	€ 1.183	€ 1.280
Voerendaal	€ 1.090	€ 1.157	€ 1.231	€ 1.286	Voerendaal	€ 1.141	€ 1.207	€ 1.281	€ 1.346
Woonlasten huurder eenpersoonshuishouden					Woonlasten huurder meerpersoonshuishouden				
Gemeente	2023	2024	2025	2026	Gemeente	2023	2024	2025	2026
Beekdaelen	€ 559	€ 628	€ 675	€ 715	Beekdaelen	€ 587	€ 657	€ 717	€ 761
Brunssum	€ 254	€ 308	€ 296	€ 317	Brunssum	€ 304	€ 361	€ 343	€ 372
Heerlen	€ 332	€ 346	€ 364	€ 383	Heerlen	€ 471	€ 485	€ 511	€ 541
Kerkrade	€ 470	€ 491	€ 507	€ 523	Kerkrade	€ 550	€ 566	€ 583	€ 602
Landgraaf	€ 407	€ 433	€ 434	€ 456	Landgraaf	€ 478	€ 508	€ 506	€ 537
Simpelveld	€ 528	€ 597	€ 629	€ 709	Simpelveld	€ 568	€ 638	€ 667	€ 753
Voerendaal	€ 598	€ 652	€ 679	€ 720	Voerendaal	€ 650	€ 703	€ 729	€ 780

Tabel 89: Lokale lasten atlas 2023–2026

Naast de tabel voor de woonlasten, geven wij ook in onderstaande tabel de ontwikkeling weer van de gemiddelde WOZ-waarde van de woningen in de Parkstadgemeenten tussen 2022–2025.

Bron: belastingoverzicht Provincie Limburg 2023–2026

Gemeente	Gemid. WOZ woning 2022		Gemid. WOZ woning 2023		Gemid. WOZ woning 2024		Gemid. WOZ woning 2025	
Beekdaelen	€	262.981	€	304.287	€	303.407	€	327.943
Brunssum	€	186.606	€	221.345	€	220.926	€	237.043
Heerlen	€	170.375	€	203.445	€	201.381	€	214.921
Kerkrade	€	169.323	€	200.059	€	199.873	€	213.398
Landgraaf	€	211.647	€	249.304	€	247.970	€	265.858
Simpelveld	€	208.377	€	247.674	€	247.952	€	269.498
Voerendaal	€	281.793	€	331.475	€	325.858	€	353.215

Tabel 90: Belastingoverzicht Provincie Limburg 2023–2026

2.2.2 Bedrijfsvoering

Algemeen

De activiteiten/prestaties op het terrein van de PIJCOFAH (Personeel, Informatievoorziening (en ICT), Juridisch, Communicatie, Organisatie, Financiën en Huisvesting) vallen onder het taakveld Overhead, dat op haar beurt in Landgraaf onderdeel uitmaakt van het programma Bestuur en ondersteuning. Dat maakt dat de doelen, prestaties, activiteiten, middelen en risico's op dit terrein (naast alle overige overhead) eigenlijk zouden vallen onder dat taakveld en daarmee onder het programma Bestuur en ondersteuning. We kiezen er echter voor om die informatie te bundelen in de verplicht op te nemen paragraaf Bedrijfsvoering. Dit om herhaling te voorkomen.

Het verplichte onderdeel Rechtmatigheid wordt vooralsnog niet in deze paragraaf opgenomen, maar in een aparte paragraaf Rechtmatigheid. Hiermee wordt dit onderdeel expliciet onder de aandacht gebracht en komen de stellige uitspraken en aanbevelingen van de commissie BBV nadrukkelijk aan de orde.

Omdat de financiële middelen al volledig zijn opgenomen in het programma Bestuur en ondersteuning, worden deze in de paragraaf Bedrijfsvoering per onderwerp slechts voor een paar majeure onderdelen specifiek gepresenteerd. Bij elk onderdeel zullen indien van toepassing ook de daarop betrekking hebbende autonome ontwikkelingen van de begroting 2026 worden vermeld. In de gepresenteerde financiële tabellen zijn de bedragen voor 2025 gebaseerd op de werkelijke realisatie en de bedragen voor 2026 en later op de (bijgestelde) ramingen.

De verplichte beleidsindicatoren hebben we verplaatst van programma 0 naar deze paragraaf, zodat relevante gegevens bij elkaar gepresenteerd worden.

De risico's, indien van toepassing, zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risico's.

Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren (BBV) – info: eigen gegevens	Bron	2022	2023	2024	2025
Formatie in Fte per 1.000 inwoners (per 31-12)	Gemeente	8,93	9,25	9,54	9,49
Bezetting in Fte per 1.000 inwoners (per 31-12)	Gemeente	8,84	8,98	9,63	9,40
Apparaatskosten per inwoner (per 31-12)	Gemeente	743	853	942	969
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + inhuur)	Gemeente	8,56%	11,33%	11,13%	11,76%
Overhead (in % van de totale lasten)	Gemeente	12,80%	12,17%	12,38%	9,53%

Tabel 91: Beleidsindicatoren BBV

De overhead is qua omvang in 2025 nagenoeg gelijk gebleven met het voorafgaande jaar, maar de totale lasten zijn toegenomen waardoor het laatste percentage in 2025 lager uitvalt.

Tabel overhead 2027

Overhead	BATEN					
	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Personeel en organisatie	571.712	74.160	46.160	46.160	46.160	46.160
Financiën	80.335	76.555	76.555	76.555	76.555	76.555
Juridische zaken	0	0	0	0	0	0
Informatievoorziening en automatisering	2	275	275	275	275	275
Facilitaire zaken en huisvesting	443.017	468.910	455.669	455.667	455.668	455.668
Communicatie	0	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Tractie	22.028	0	0	0	0	0
Totaal	1.117.095	621.400	580.159	580.157	580.158	580.158

Overhead	LASTEN					
	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Personeel en organisatie	8.366.873	5.878.285	6.154.643	5.960.528	5.747.173	6.055.746
Financiën	1.304.059	1.518.008	1.273.994	1.307.054	1.336.385	1.367.641
Juridische zaken	655.012	973.611	779.389	802.043	822.556	839.949
Informatievoorziening en automatisering	3.294.213	4.524.338	3.898.810	4.072.519	4.199.210	4.301.442
Facilitaire zaken en huisvesting	3.351.650	3.591.728	3.912.793	3.764.144	3.727.671	3.774.239
Communicatie	597.010	605.832	726.322	742.388	756.635	746.824
Tractie	881.035	917.798	890.947	960.979	972.056	1.066.652
Totaal	18.449.853	18.009.600	17.636.898	17.609.655	17.561.686	18.152.493

Tabel 92: Tabel overhead 2027

Overhead	SALDO (BATEN -/- LASTEN)					
	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Personeel en organisatie	-7.795.160	-5.804.125	-6.108.483	-5.914.368	-5.701.013	-6.009.586
Financiën	-1.223.724	-1.441.453	-1.197.439	-1.230.499	-1.259.830	-1.291.086
Juridische zaken	-655.012	-973.611	-779.389	-802.043	-822.556	-839.949
Informatievoorziening en automatisering	-3.294.211	-4.524.063	-3.898.535	-4.072.244	-4.198.935	-4.301.167
Facilitaire zaken en huisvesting	-2.908.633	-3.122.818	-3.457.124	-3.308.477	-3.272.003	-3.318.571
Communicatie	-597.010	-604.332	-724.822	-740.888	-755.135	-745.324
Tractie	-859.007	-917.798	-890.947	-960.979	-972.056	-1.066.652
Totaal	-17.332.758	-17.388.200	-17.056.739	-17.029.498	-16.981.528	-17.572.335

Tabel 93: Tabel overhead 2027

In dit overzicht Overhead zijn de lasten en baten van de overhead in de organisatie opgenomen in overeenstemming met de vereisten van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Volgens het BBV is overhead 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. Overhead bestaat uit:

- Leidinggevend van zowel het niet primaire als het primaire proces (hiërarchisch deel)
- Managementondersteuning van het niet-primaire proces
- P&O/HRM
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie
- Juridische zaken
- Informatievoorziening en automatisering (ICT)
- Huisvesting en Services
- Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement)
- Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie
- Document informatievoorziening (DIV)

De lasten in dit overzicht betreffen alle gebruikelijke lasten, zoals de salarislasten, de kapitaallasten, etc. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves vallen onder het taakveld 010 en komen daarom niet voor op dit overzicht van overhead.

In de programma's en taakvelden worden alleen de personele kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit betreft de uren en bijkomende personele kosten die direct toewijsbaar zijn aan producten.

Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om de tarieven te bepalen vanuit de programma's en taakvelden. In de financiële beheersverordening is daarom vastgelegd dat voor de kostentoerekening t.b.v. de tarieven naast de directe kosten ook de kosten die niet direct toewijsbaar zijn, maar die wel van belang zijn voor het te leveren product eveneens toegerekend mogen worden. Het betreft daarbij o.a. de huisvestings- en automatiseringskosten, e.d. De overhead wordt toegerekend op basis van de verhouding directe uren per product ten opzichte van het totaal aantal directe uren.

Organisatie & Personeel

Samenvatting voortschrijdend beleid Organisatie & Personeel

Personele ontwikkelingen

De arbeidsmarkt is en blijft krap de komende jaren. Door digitalisering en veranderende wet- en regelgeving veranderen ook de werkzaamheden en benodigde competenties voor medewerkers, daarom investeren we in de ontwikkeling van onze medewerkers. Om aantrekkelijk te blijven voor huidig en nieuw personeel, is het daarnaast belangrijk om te blijven investeren in secundaire arbeidsvoorwaarden, vitaliteit, flexibiliteit en persoonlijke ontwikkeling. Er worden regelmatig ontwikkelgesprekken met medewerkers gevoerd om hun kennis en vaardigheden op peil te houden en we bieden diverse trainingen, workshops en opleidingen aan via de digitale opleidingsacademie. Daarmee stimuleren we medewerkers om door te groeien binnen de organisatie.

De gemeente trekt tijdig jong en geschikt (te maken) personeel aan door te anticiperen op vertrek van zittende medewerkers en zorgt voor een goede balans in leeftijdsopbouw. Talentmanagementanalyses (TMA's) worden ingezet om de juiste medewerkers op de juiste plek te krijgen en om teams als geheel te versterken in de inzet van de talenten binnen het team. Samen met Parkstadgemeenten en Stadsregio intensiveren we onze samenwerking op P&O-vlak en bouwen we ook het merk "Parkstad Werkt" verder uit door onze bekendheid bij scholen en arbeidsmarktevenementen te vergroten. Samenwerking vindt nu al plaats op het gebied van stagebeleid, duurzame inzetbaarheid en wervingen selectie/arbeidscommunicatie. In 2026 is een startbijeenkomst georganiseerd om ook op P&O uitvoering en salarisadministratie verder samen te werken en kennis te delen. Hieraan zal vanaf 2027 verder vorm worden gegeven.

Bevorderen vitaliteit en terugdringen ziekteverzuim

Een belangrijk thema is de vitaliteit van ons personeel en (het terugdringen van) het ziekteverzuim. Het ziekteverzuimpercentage lag de afgelopen jaren boven onze streefcijfers en het landelijk gemiddelde voor de sector overheid. In 2025 was het verzuimpercentage binnen onze organisatie 8,75%. Het streefcijfer is gebaseerd op het gemiddelde verzuim van Zuid-Limburgse gemeenten in 2025 (6,3%). Met name het langdurige ziekteverzuim vormt een groot aandeel van het totale verzuim. In 2025 bestond 85% van het totale verzuim uit lang en extra lang verzuim (6 weken tot en met 3 jaar). Dit verzuim is merendeels niet-werkgerelateerd. In 2027 wordt verder ingezet op preventie en sneller herstel van psychisch verzuim. Leidinggevenden zetten in overleg met de bedrijfsarts en de gezondheidscoach maatregelen in. Ook is medio 2026 gestart met een pilot waarbij een inzetbaarheidsadviseur is ingezet die zich primair bezighoudt met verzuimbegeleiding van leidinggevenden. Deze pilot wordt in de loop van 2027 geëvalueerd. Daarnaast zetten we in op fysieke en mentale gezondheidsactiviteiten en bewustwording om aan de slag te gaan met een gezonde leefstijl om verzuim te voorkomen en vitaal aan de slag te kunnen blijven.

ARBO-beleid

In de tweede helft van 2026 is een nieuw Risico-Inventarisatie en Evaluatietraject opgestart. Begin 2027 wordt dit traject afgerond met een vastgestelde RI&E.

Organisatievisie

In 2026 is een traject gestart om te komen tot een nieuwe organisatievisie. Deze organisatievisie sluit aan bij de Toekomstvisie Landgraaf 2050. De visie maakt duidelijk welke invloed de toekomstvisie heeft op de werkwijze van de organisatie om de doelen van de Toekomstvisie Landgraaf 2050 te kunnen verwezenlijken. De organisatievisie wordt in de loop van 2027 vastgesteld.

Voorkomen van formatieve onderbezetting

Vanwege het personele verloop en de huidige krappe arbeidsmarkt hebben we te maken met een formatieve onderbezetting binnen de organisatie. Door deze onderbezetting kunnen in de begroting toegezegde prestaties niet altijd worden gerealiseerd. Er wordt daarom in 2027 net als in voorgaande jaren gebruik gemaakt van de mogelijkheid om medewerkers boven formatie aan te stellen. Dit kan bijvoorbeeld door ruim voor de uitstroom van een pensioengerechtigde medewerker al te starten met de werving en indienstname. Hierdoor is er de mogelijkheid voor kennisoverdracht en bijscholing van de nieuwe medewerker. Ook is de mogelijkheid gecreëerd om medewerkers met weinig werkervaring in te laten stromen via een juniorfunctie met de mogelijkheid om op termijn door te groeien naar een reguliere functie. Op deze manier kunnen we goede kandidaten voor onze organisatie werven en de prestaties uit de begroting realiseren. Om grip te houden op dit beperkte financiële risico zijn er door het college kaders en beheersmaatregelen vastgesteld voor de organisatie, die periodiek worden gemonitord in de bedrijfsvoeringsrapportages.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling		Bron	2022	2023	2024	2025
Gemiddelde leeftijd medewerkers	Personeelsadministratie		48,8	48,7	47,5	47,4
Verdeling over leeftijds-cohorten						
< 35 jaar			15%	16%	19%	19%
35–45 jaar	Bedrijfsvoeringsrapp.		18%	18%	20%	20%
45–55 jaar			29%	27%	24%	24%
> 55 jaar			37%	39%	37%	38%
Ziekteverzuim	Bedrijfsvoeringsrapp.		7,5%	8,4%	8,5%	8,8%

Tabel 94: Kengetal historische ontwikkeling

Doelen

Doelen	
O&P1	Een toekomstbestendig personeelsbestand
O&P2	Een gezonde en vitale organisatie
O&P3	Kwalitatieve advisering, ondersteuning en beleidvorming op het gebied van P&O
O&P4	Talentgericht sturen

Tabel 95: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027
O&P 1.1. Sturen op goede mix in het personeelsbestand (competenties, leeftijd etc)
O&P 2.1 Inzetten op daling ziekteverzuim
O&P2.2 Bevorderen van de vitaliteit medewerkers
O&P3.1 Advies en ondersteuning aan de gehele organisatie op het vlak van P&O
O&P 3.2 Uitvoeren RI&E
O&P 3.3 Opstellen organisatievisie
O&P 4.1 Door talentmanagement de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers stimuleren

Tabel 96: Activiteiten in 2027

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027	Norm
O&P 1.1.1 Gemiddelde leeftijd	< 50 jaar
O&P1.1.2 Evenredige leeftijdsverdeling personeel	38% ouder dan 55 jaar
O&P 2.1.1 ziekteverzuimpercentage	max. 6,3%
O&P4.1.1 percentage van totaal aantal medewerkers dat TMA heeft gehad	35%

Tabel 97: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A Salariale vergoedingen eigen personeel	27.365	30.353	31.153	32.081	32.470	33.332
A1 Schaaalsalarissen huidig personeel	25.652	28.541	29.201	30.071	30.409	31.219
A2 Schaaalsalarissen bestuur, griffie en voormaligen	1.713	1.812	1.952	2.009	2.061	2.114
B Personeel van derden	3.646	2.497	2.477	2.434	2.202	2.238
B1 Uitzendkrachten en detacheringen	2.805	1.681	1.727	1.684	1.453	1.488
B2 WSW	841	816	750	750	750	750
C Studiekosten	467	366	341	341	341	341
D Overige centrale personeelsbudgetten	609	770	759	518	513	701
E Overige decentrale personeelsbudgetten	567	404	270	271	271	271
F Ontvangen vergoedingen voor personeel	-753	-216	-188	-188	-188	-188
G Uren en personeel van derden naar projecten	-897	-450	-450	-450	-450	-450
Saldo personele lasten	31.004	33.724	34.362	35.007	35.158	36.246

Tabel 98: Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Uren naar projecten	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Rioolprojecten	318	200	200	200	200	200
Overige projecten	579	250	250	250	250	250
Verschil	897	450	450	450	450	450

Tabel 99: Wat mag het kosten

Toelichting wat mag het kosten

Vanaf 2020 schrijven we weer uren naar projecten. Dat is een verplichting geworden in het BBV. Medewerk(st)ers die aan projecten werken registreren de feitelijke bestede uren. De werkelijk geschreven uren naar projecten bedroegen in 2025 € 897 duizend. Vanaf 2025 ramen we jaarlijks € 450 duizend.

De toerekening van uren aan rioolprojecten verloopt budgettair neutraal omdat deze uren op de rioolexploitatie drukken en verrekend worden met de voorziening riolen. De toerekening aan overige projecten leidt tot een budgettair voordeel als deze hoger is dan begroot. Een lagere toerekening resulteert in een budgettair nadeel.

Communicatie

Samenvatting voortschrijdend beleid Communicatie

In 2026 is het 'Beleidsplan Communicatie; samenwerken aan vertrouwen en verbondenheid' vastgesteld. Daarmee kiezen we voor een andere manier van communiceren. Communicatie is meer dan alleen het maken van informatieve berichten. We zetten communicatie eerder en bewuster in bij beleid, projecten, dienstverlening en besluitvorming.

Dat betekent dat we beter gaan luisteren naar wat er leeft in de samenleving. We volgen signalen, vragen en zorgen van inwoners structureler en duiden deze beter. Zo ontstaat meer zicht op wat inwoners bezighoudt en kunnen beleid, dienstverlening en communicatie daar beter op aansluiten. Ook gaan we duidelijker uitleggen wat we doen, waarom we dat doen en welke keuzes daarbij worden gemaakt. Daarbij communiceren we niet alleen over besluiten, maar ook over dilemma's, voortgang en resultaten. Inwoners weten daardoor beter waar ze aan toe zijn en voelen zich meer gehoord.

Voor inwoners betekent dit dat gemeentelijke communicatie begrijpelijker, herkenbaarder en toegankelijker wordt. Zij moeten weten waar zij terecht kunnen en ervaren dat de gemeente zichtbaar aanwezig is in de samenleving. We blijven inzetten op laagdrempelig contact: digitaal waar het kan en persoonlijk waar het moet. Ook kijken we bewuster naar de communicatiekanalen en -vormen waarmee we inwoners bereiken, zodat gemeentelijke informatie niet alleen afhankelijk is van sociale media.

Met dit beleid bouwen we verder aan een gemeente die betrouwbaar, betrokken en benaderbaar is. Zo draagt communicatie bij aan meer vertrouwen, betere dienstverlening, betere participatie en daarmee aan het effectiever aanpakken van de maatschappelijke opgaven van Landgraaf.

Doelen

Doelen	
Comm 1	Tijdig, begrijpelijk en herkenbaar communiceren en aansluiten bij wat er leeft in de samenleving

Tabel 100: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
Comm 1.1	Actief monitoren en duiden van signalen, vragen en zorgen uit de samenleving en waar nodig tijdig, zorgvuldig, duidelijk en persoonlijk reageren
Comm 2.1	Ontwikkelen van een gemeentebrede content- en kanaalstrategie, zodat we effectiever communiceren via de communicatiekanalen en -vormen die passen bij de boodschap en doelgroepen
Comm 3.1	Ontwikkelen van praktische hulpmiddelen, formats en trainingen voor medewerkers, zodat zij bewuster en consistent communiceren met inwoners en partners

Tabel 101: Activiteiten in 2027

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
Comm1	Actieve monitoring en webcare zijn structureel ingericht als onderdeel van de communicatiewerkwijze	2027
Comm2	Gemeentebrede content- en kanaalstrategie opgesteld	2027
Comm3	Aantal praktische hulpmiddelen, formats of trainingen voor medewerkers op het gebied van communicatie	Minimaal 5 per jaar

Tabel 102: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A Saldo communicatie (A1-A2)	-132	-113	-146	-146	-146	-121
A1 Baten communicatie	0	0	0	0	0	0
A2 Lasten communicatie	132	113	146	146	146	121

Tabel 103: Wat mag het kosten

Toelichting wat mag het kosten

De lasten hebben o.a. betrekking op de uitgave van Gemeindesaken, de raadsuitzendingen, de bijdrage aan omroep Landgraaf en de stijgende kosten voor social media (vanaf 2027).

Juridische Zaken (inclusief privacy)

Samenvatting voortschrijdend beleid Juridische Zaken

Juridische zaken omvatten een scala aan werkzaamheden. De belangrijkste juridische werkzaamheden betreffen interne juridische advisering op alle gemeentelijke taakgebieden inclusief privacy en de afhandeling van bezwaren, beroepen, klachten, Woo-verzoeken, ingebrekestellingen, BIBOB-toetsingen en aansprakelijkstellingen. In de gemeentelijke beleidsontwikkeling en het besluitvormingsproces zitten vele juridische componenten die we als gemeente kwalitatief goed geborgd willen hebben. Hierin wordt de organisatie ondersteund door het team Juridische Zaken. Daarnaast zorgt het team voor de tijdige behandeling en afhandeling van bezwaren en klachten. Ook vertegenwoordigt het team de gemeente bij rechtszaken. Zowel de interne adviezen als de afgehandelde zaken dienen de rechterlijke toets te kunnen doorstaan. We vinden het van belang te investeren in de bewustwording van een juridische toets aan de voorkant van een besluitvormingstraject om eventuele problemen in een later stadium te voorkomen. Hiertoe profileert Juridische Zaken zich proactief binnen de organisatie en wordt aandacht besteed aan ongevraagde advisering.

Privacy

Wij geven uitvoering aan onze wettelijke verplichtingen op het gebied van privacy en maken hierbij gebruik van een privacy managementsysteem. Dit stelt ons in staat een plan-do-check-act-cyclus uit te voeren om grip te houden op privacy. Dit zowel voor persoonsgegevens die onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en/of Wet politiegegevens (Wpg) vallen. De Wpg eist dat we jaarlijks verantwoording afleggen over de verwerking van persoonsgegevens die hieronder vallen.

In 2026 is een nieuw privacybeleidskader vastgesteld dat het uitgangspunt vormt. In het privacy managementsysteem is in 2026 een nieuwe 0-meting uitgevoerd n.a.v. het nieuwe normenkader AVG. De aandachtspunten uit deze meting worden afhankelijk van de toegekende prioritering opgepakt. Ook in 2027 worden aandachtspunten uit de meting opgepakt en zal een nieuwe meting plaatsvinden om de stand van zaken inzichtelijk te maken. In 2027 blijven we aandacht schenken aan AVG trainingen/workshops en activiteiten die erop gericht zijn om de bewustwording binnen de organisatie hoog te houden.

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling		Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal klachten	Juridisch jaarverslag		35	29	44	46
Aantal gegrond verklaarde klachten	Juridisch jaarverslag		13	11	6	6
Aantal ingediende bezwaren	Juridisch jaarverslag		71	96	75	82
Aantal afgehandelde bezwaren	Juridisch jaarverslag		84	80	90	96
Aantal gegrond verklaarde bezwaren	Juridisch jaarverslag		9	4	10	6
Afhandeltermijn <18 weken	Juridisch jaarverslag		34%	50%	44%	55%

Tabel 104: Kengetallen historische ontwikkeling

Doelen

Doelen	
JZ 1	Gemeentelijke besluiten die waar nodig juridisch getoetst zijn
JZ 2	Afhandeling van juridische porcedures binnen de wettelijke termijn
JZ 3	Vergroten bewustwording van juridische aspecten binnen de organisatie
JZ 4	Waarborgen van privacy op grond van de AVG en de Wpg
JZ 5	Vergroten bewustwording op het gebied van privacy

Tabel 105: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
JZ 1.1	Juridisch advies en juridische ondersteuning leveren
JZ 2.1	Afhandelen van bezwaren etc. binnen de wettelijke termijn
JZ 3.1	Verzorgen van bewustwordingstrainingen op het gebied van Awb en privacy
JZ 4.1	Bieden van ondersteuning bij en adviseren over privacymaatregelen en privacyvraagstukken
JZ 4.2	Toezicht houden op de verwerking van persoonsgegevens
JZ 4.3	Afhandelen van AVG-verzoeken binnen de wettelijke termijn

Tabel 106: Activiteiten in 2027

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
JZ 2.1.1	afhandelen bezwaren < 18 weken	> 50%
JZ 3.1.1	organiseren van bewustwordingstrainingen Awb en privacy	minimaal 2
JZ 4.1.1	afhandeling AVG-verzoeken < 8 weken	> 75%

Tabel 107: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A Saldo juridisch (A1-A2)	-62	-292	-94	-123	-154	-154
A1 Baten juridisch	0	0	0	0	0	0
A2 Lasten juridisch	62	292	94	123	154	154

Tabel 108: Wat mag het kosten

Toelichting wat mag het kosten

Dit betreft met name proces- en advocaatkosten, vergoedingen leden commissie voor de bezwaarschriften, bijdrage nationale ombudsman, bijdrage Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC) en met ingang van 2025 kosten verbonden aan de Wet Open Overheid (WOO). Omdat de landelijke regelgeving van de WOO achterbleef is het daarvoor bestemde budget 2025 overgeheveld naar 2026.

Ontwikkeling in de informatievoorziening

Samenvatting voortschrijdend beleid Ontwikkeling in de informatievoorziening

Op overheden komt een continue stroom van wetswijzigingen af. Nieuwe inzichten leiden tot nieuwe wetten of aanpassingen van bestaande wetten. En dat leidt weer tot veranderingen in de verplichtingen en taken van overheden. Ook komt er vanuit Europa een behoorlijk pakket aan regels aan die met digitalisering te maken hebben. Samen zorgen ze ervoor dat de informatievoorziening toekomstbestendig, veilig en ethisch ingericht kunnen worden.

Wat voor impact heeft dit op de mensen, informatievoorziening, processen en organisatie?

De veranderende samenleving vereist een gemeentelijke organisatie die slim kan inspelen op de vragen die daarmee samenhangen. Voor wat betreft de informatievoorziening blijven we, voortbordurend op de ingeslagen weg en onder regie van het VNG-meerjarenprogramma gestructureerd toewerken naar een basisinformatievoorziening met als leidend principe: collectief inspelen op nieuwe wetgeving, technologie en ontwikkelingen die alle gemeenten aangaan. De digitale transformatie die breed maatschappelijk aan de gang is, geeft kansen, doch kent ook risico's en dilemma's. Het noodzaakt daarvoor een inrichting waarbij o.a. informatieveiligheid, toegankelijkheid, duurzaamheid en transparantie kernwaarden zijn. De focus blijft ook in 2027 liggen op het doorpakken op de ingeslagen weg met de digitalisering, het gefaseerd aansluiten op nieuwe ontwikkelingen en het voldoen aan de (aanstaande) wet- en regelgeving, die veelal een meerjarig implementatietraject kennen.

Naast de voorbereiding en implementatie van wet- en regelgeving en ook het onderzoek naar technische en innovatieve mogelijkheden wordt, volgens jaarplannen, uitvoering gegeven aan de doorontwikkeling van de informatiehuishouding. Dit onder meer door de implementatie van het Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden (KIDO), het implementeren van zaakgericht werken, de digitale toegankelijkheid en de verplichte maatregelen van de baseline informatiebeveiliging overheid (BIO). Ook innovatieve ontwikkelingen worden gefaseerd opgepakt en op meerwaarde voor de bedrijfsvoering en dienstverlening onderzocht. Zo staan hiervoor data ondersteund werken en kunstmatige intelligentie (AI) op de agenda.

Vooruitblik 2027 – Informatiehuishouding en digitale samenwerking

Een goede informatievoorziening is belangrijk voor inwoners, medewerkers, bestuur en gemeenteraad. De gemeente moet informatie goed kunnen vinden, veilig kunnen delen, op tijd kunnen vernietigen of bewaren en kunnen uitleggen hoe besluiten tot stand zijn gekomen. Steeds meer informatie is digitaal. Informatie wordt bovendien op verschillende plekken opgeslagen zoals in mailboxen, het documentmanagementsysteem, vakapplicaties, netwerkschijven en samenwerkingsomgevingen.

Daarom werkt de gemeente ook in 2027 verder aan een betrouwbare, veilige en toekomstbestendige manier van omgaan met informatie. Dit is nodig voor een goede dienstverlening, zorgvuldige besluitvorming, transparantie en verantwoording. Goed informatie- en archiefbeheer helpt om te voldoen aan wet- en regelgeving zoals de Archiefwet, de Wet open overheid (Woo) en de AVG. In 2027 ligt de nadruk op de voorbereiding en uitvoering van de Archiefwet 2026, het verder verbeteren van digitaal werken en het gebruik van het kwaliteitssysteem voor informatiebeheer.

De gemeente werkt verder aan bewustwording bij medewerkers over het zorgvuldig omgaan met overheidsinformatie. Meer regie op informatiebeheer binnen gemeenschappelijke regelingen blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt.

De gemeente brengt ook bestaande digitale informatie verder in beeld. In 2026 is gestart met het analyseren van informatie op netwerkschijven. In 2027 wordt deze aanpak voortgezet, mede naar aanleiding van bevindingen van de archiefinspectie. Daarbij wordt gekeken naar veilige opslag, opschoning, waardering, vindbaarheid en goed beheer van informatie.

De gemeente werkt in 2027 verder aan de digitale samenwerking binnen de organisatie en met externe partners. De inzichten uit 2026 en de KPI-rapportage informatie- en archiefbeheer 2026 vormen hiervoor een belangrijke basis. Op basis daarvan wordt bepaald welke vervolgstappen nodig en mogelijk zijn. Doel is een toekomstbestendige werkwijze waarin samenwerken, delen, beheren en archiveren van informatie beter op elkaar aansluiten.

Met deze aanpak werkt de gemeente in 2027 aan informatie die veilig, betrouwbaar, vindbaar en goed beheerd is. Dit ondersteunt medewerkers in hun werk, helpt het bestuur bij zorgvuldige besluitvorming en draagt bij aan een transparante overheid.

Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden (KIDO)

De gemeente gebruikt KIDO om de kwaliteit van de informatiehuishouding structureel te beoordelen, te verbeteren en hierover verantwoording af te leggen. De KPI-rapportage informatie- en archiefbeheer 2026 van Historisch Centrum Limburg (HCL) laat zien dat stappen zijn gezet in het gebruik van het kwaliteitssysteem en de planmatige opvolging van verbeterpunten. Tegelijkertijd blijkt dat verdere verbetering nodig blijft.

In 2027 wordt KIDO verder ingezet om beter te sturen op de kwaliteit van de informatiehuishouding. De aanbevelingen uit de KPI-rapportage 2026 en het interbestuurlijk toezicht worden meegenomen bij het actualiseren van het Verbeterplan Informatiebeheer. Daarbij worden risico's, wettelijke verplichtingen, beschikbare capaciteit en middelen meegewogen.

Omdat de informatiehuishouding meerdere verbeteropgaven omvat, worden niet alle aandachtspunten afzonderlijk als begrotingsdoel opgenomen. De prioritering, uitvoering, voortgang en verantwoording van deze verbeterpunten worden geborgd via KIDO en het Verbeterplan Informatiebeheer.

Informatieveiligheid (NIS2, Cyberbeveiligingswet en BIO2)

Informatieveiligheid blijft van vitaal belang voor de continuïteit, betrouwbaarheid en integriteit van de gemeentelijke dienstverlening. De digitalisering van processen, de toegenomen dreiging van cyberaanvallen en de opkomende Europese en nationale wet- en regelgeving maken het noodzakelijk om structureel te investeren in de beveiliging van informatie en systemen. De komende jaren gaan we onze aanpak voor informatieveiligheid verder verbeteren, omdat er nieuwe en veranderende wet- en regelgeving verplicht is, bestaande uit:

NIS2-richtlijn: De Europese NIS2-richtlijn is sinds 2023 van kracht en moest uiterlijk op 17 oktober 2024 zijn omgezet in nationale wetgeving. Nederland heeft deze deadline niet gehaald. De richtlijn wordt nu geïmplementeerd via de Cyberbeveiligingswet, die op 15 augustus 2026 in werking is getreden. Voor gemeenten betekent dit extra verplichtingen op het gebied van risicobeheer, bestuurlijke verantwoordelijkheid, registratie, toezicht en het melden van significante incidenten.

Cyberbeveiligingswet: De Cyberbeveiligingswet is de Nederlandse omzetting van de Europese NIS2-richtlijn. De wet is op 7 juli 2026 aangenomen door de Eerste Kamer en op 15 augustus 2026 in werking getreden. Vanaf dat moment gelden nieuwe verplichtingen voor organisaties die onder de wet vallen, waaronder gemeenten. Het gaat onder meer om een zorgplicht, registratieplicht, meldplicht bij significante incidenten, bestuurlijke verantwoordelijkheid en toezicht. Voor overheidsorganisaties wordt de Baseline Informatiebeveiliging Overheid versie 2 (BIO2) gebruikt als nadere invulling van de zorgplicht.

BIO2: De BIO2 versie 1.3 is op 5 maart 2026 gepubliceerd in de Staatscourant en vormt het vernieuwde normenkader voor informatiebeveiliging binnen de overheid. De BIO2 sluit aan op de NIS2-richtlijn en de Cyberbeveiligingswet. Voor overheidsorganisaties, waaronder gemeenten, wordt de BIO2 dus gebruikt als nadere invulling van de zorgplicht uit de Cyberbeveiligingswet. Daarmee helpt de BIO2 om aantoonbaar te werken aan passende beveiligingsmaatregelen, risicomanagement en bestuurlijke verantwoordelijkheid.

Inzet kunstmatige intelligentie (AI) in de organisatie

De komende jaren zetten we in op een verantwoorde en doelgerichte inzet van kunstmatige intelligentie (AI), zodat we onze dienstverlening en interne werkprocessen slimmer, efficiënter en toekomstbestendig kunnen organiseren.

AI biedt kansen om werk slimmer, sneller en beter te organiseren en uit te voeren. Binnen onze organisatie willen we die mogelijkheden op een verantwoorde en praktische manier onderzoeken.

Om dit op een goede manier te doen, is gestart met een netwerk van AI-ambassadeurs. Dit zijn medewerkers uit verschillende afdelingen die samen:

- Kennismaken met AI in de praktijk;
- Verkennen waar AI van waarde kan zijn in hun dagelijkse werk en waar zeker niet;
- Concrete AI-toepassingen testen of ontwikkelen;
- Ervaringen en inzichten delen met collega's in de organisatie.

Deze aanpak zorgt ervoor dat AI niet van bovenaf wordt opgelegd, maar juist ontstaat vanuit de kennis van het werkveld zelf. De ambassadeurs vormen zo de brug tussen technologie en praktijk.

Wat willen we bereiken?

- Bewustwording en basiskennis over wat AI wel en niet is;
- Praktische AI-toepassingen vinden die onze processen verbeteren;
- Leren omgaan met ethische, juridische en organisatorische vragen rond AI;
- Een netwerk van collega's bouwen dat actief met digitale innovatie aan de slag is.

Een leertraject, geen eindpunt

We zien dit AI-traject als een leerproces. Het gaat er niet om zo snel mogelijk overal AI in te voeren, maar om stap voor stap te ontdekken wat werkt, wat (nog) niet, en waarom. Zo bouwen we samen aan een organisatie die toekomstgericht is én verantwoordelijkheid neemt voor de inzet van nieuwe technologieën.

Data ondersteund werken

De gemeente Landgraaf wil data beter benutten bij het maken en uitvoeren van beleid. Data is daarbij geen doel op zich, maar een hulpmiddel om ontwikkelingen te volgen, keuzes te onderbouwen en tijdig bij te sturen. Bestuurlijke afwegingen, vakkennis en signalen uit de samenleving blijven hierbij leidend.

In 2027 wordt verder gewerkt aan het op orde brengen van de basis. Dit betekent dat naast techniek en dashboards ook aandacht wordt besteed aan verantwoordelijkheden, datakwaliteit, werkafspraken en kennis van medewerkers.

Wat willen we bereiken?

Eind 2027 beschikt de gemeente over een werkbare basis voor data ondersteund werken.

Informatiebehoeften worden op een eenduidige manier vertaald naar indicatoren, databronnen en rapportages. De werkwijze wordt toegepast binnen Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken en uitgebreid naar Wmo/KCC en Planning & Control.

Medewerkers beschikken over basiskennis van verantwoord datagebruik. Ook is duidelijk wie verantwoordelijk is voor gegevens, definities en kwaliteit. Nieuwe beleidsstukken besteden vanaf het begin aandacht aan data, monitoring en evaluatie. Rapportages en dashboards worden gebruikt in reguliere overleggen en bij het bijsturen van werkzaamheden

Hoe gaan we dit bereiken?

- In 2027 wordt binnen de pilotafdeling een werkwijze voor datagovernance ingevoerd. Hierin worden afspraken vastgelegd over eigenaarschap, rollen, definities, datakwaliteit, toegang en wijzigingsbeheer;
- Via de Landgraaf Academy wordt een basisaanbod voor data ondersteund werken beschikbaar gesteld. Dit bestaat uit introductiesessies en korte digitale trainingen over dashboards, datakwaliteit en verantwoord datagebruik;
- Vanaf 2027 wordt in nieuwe beleidsdocumenten een vast onderdeel 'Data' opgenomen. Hierin wordt beschreven welke gegevens zijn gebruikt, wat de herkomst en kwaliteit daarvan is en hoe de resultaten van het beleid worden gevolgd;
- Voor WMO/KCC en Planning & Control worden de eerste informatieproducten ontwikkeld. Deze worden samen met de betrokken afdelingen ingericht, getest en opgenomen in de reguliere overleggen.

Doelen

Doelen	
Inf vz 1	Archiefwet 2026: geactualiseerde en vastgelegde gemeentelijke regelgeving, taken en verantwoordelijkheden voor informatie- en archiefbeheer t.b.v. de invoering van de archiefwet 2026
Inf vz 2	KIDO: waarborgen van de kwaliteit van de informatiehuishouding
Inf vz 3	Informatiebeheer binnen samenwerkingen: versterken van de regie op informatie- en archiefbeheer binnen samenwerkingsverbanden, gemeenschappelijke regelingen en uitbestede taken
Inf vz 4	Informatieveiligheid: het structureel, aantoonbaar en toekomstbestendig inrichten van de informatiebeveiliging
Inf vz 5	AI: werkprocessen slimmer, efficiënter en effectiever ondersteunen met AI
Inf vz 6	Data ondersteund werken: beleidsvorming, monitoring en sturing verbeteren door data doelgericht in te zetten

Tabel 109: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
Inf vz 1.1	Actualiseren van de Archiefverordening
Inf vz 1.2	Actualiseren van het Besluit Informatiebeheer
Inf vz 2.1	Uitvoeren van de geplande verbetermaatregelen uit het verbeterplan informatiebeheer en bewaken van de voortgang
Inf vz 3.1	Opstellen van een beleidskader en richtlijnen voor informatie- en archiefbeheer binnen samenwerkingsverbanden, gemeenschappelijke regelingen en uitbestede taken.
Inf vz 3.2	Vastleggen van afspraken over informatie- en archiefbeheer bij minimaal drie prioritaire samenwerkingsverbanden
Inf vz 4.1	Uitvoeren gap-analyse op basis van het normenkader Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)
Inf vz 4.2	Opstellen en uitvoeren jaarplan informatieveiligheid 2027 waarin concrete maatregelen, prioriteiten en investeringen zijn opgenomen om het informatiebeveiligingsniveau te verhogen
Inf vz 5.1	Verkennen (kennismaken met AI, inventariseren kansen, verkennen werkprocessen), Experimenteren (testen en ontwikkelen AI-toepassingen, bespreken ethische en juridische aspecten) en Borgen (kennisdeling, opbouwen AI-netwerk, verzamelen leerpunten) van AI
Inf vz 6.1	Opstellen uitvoeringsplan (mijlpalen en meetbare doelen) met een scope van 2 jaar om datagedreven werken duurzaam te verankeren in de organisatie

Tabel 110: Activiteiten in 2027

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
Inf vz 1.1	De aangepaste Archiefverordening is vastgesteld en in werking getreden.	100%
Inf vz 1.2	Het aangepaste Besluit Informatiebeheer is vastgesteld en in werking getreden.	100%
Inf vz 2.1	Minimaal 70% van de geplande verbetermaatregelen uit het verbeterplan informatiebeheer is uitgevoerd of aantoonbaar in uitvoering.	70%
Inf vz 3.1	Het beleidskader en de richtlijnen voor informatie- en archiefbeheer binnen samenwerkingsverbanden, gemeenschappelijke regelingen en uitbestede taken zijn vastgesteld en toepasbaar in de organisatie.	100%
Inf vz 3.2	Voor minimaal drie prioritaire samenwerkingsverbanden zijn afspraken over informatie- en archiefbeheer vastgelegd, inclusief rollen, verantwoordelijkheden, eigenaarschap en beheersmaatregelen.	100%
Inf vz 4.2	Uitgevoerd jaarplan informatieveiligheid 2027	100%
Inf vz 5.1	Organisatie is bewust van en heeft basiskennis over AI, waarbij (nog nader te bepalen) praktische AI-toepassingen ingezet worden	Midden 2027 gereed
Inf vz 6.1	Uitvoeringsplan met een scope van 2 jaar en dat datagedreven werken is verankerd in de organisatie	Eind 2028 gereed

Tabel 111: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A Saldo informatievoorziening (A1-A2)	-3.202	-3.929	-3.610	-3.745	-3.837	-3.918
A1 Baten informatievoorziening	0	0	0	0	0	0
A2 Lasten informatievoorziening	3.202	3.929	3.611	3.745	3.837	3.918

Tabel 112: Wat mag het kosten

Toelichting wat mag het kosten

De hogere lasten in 2026 t.o.v. 2027 hebben o.a. betrekking op de implementatiekosten van het nieuwe personeels- en salarissysteem en het project data ondersteund werken.

Planning & Control

Samenvatting voortschrijdend beleid Planning & Control

We hebben er bewust voor gekozen de programma-indeling ook voor deze collegeperiode stabiel te houden. De verbetering nu ligt in het herijken van onze doelen en indicatoren in de programma's. De vastgestelde en actuele beleidsnota's vormen de primaire bron voor het opnemen van doelen, prestaties, activiteiten en indicatoren in de begroting. Daarnaast is het natuurlijk van belang dat er aansluiting is tussen de nieuwe toekomstvisie en het nieuwe coalitieconvenant. Voor wat betreft de opgenomen doelen en de activiteiten in deze begroting zal er dus herkenning zijn met nieuwe college-uitvoeringsprogramma.

Komend jaar staan er v.w.b. de planning & control twee grote thema's op de agenda. Het eerste thema is het organiseren van een fundamentele kerntakendiscussie. Een takendiscussie die de raad inzicht moet verschaffen in de stuurruimte in de wettelijke en de niet-wettelijke taken. Inzicht dat nodig is om de grote risico's in de financiële meerjarensituatie zo nodig zelf op te vangen of ruimte te creëren voor nieuw beleid als het Rijk toch met voldoende geld over de brug komt o.a. voor de jeugdhulp. Het tweede thema betreft de vervanging van het financiële systeem. Het risico dat de leverancier dit pakket op termijn niet meer kan ondersteunen is in 2^e helft van 2026 enorm toegenomen door uitstroom van kennis bij de leverancier. Zonder gegarandeerde ondersteuning op doorontwikkeling zijn wij niet in staat het pakket mee te laten groeien met nieuwe wettelijke eisen die onverminderd op ons af blijven komen.

Doelen

Doelen	
P&C 1	Structureel sluitende meerjarenbegroting en behoud van repressief financieel toezicht
P&C 2	Duurzaam financieel evenwicht tussen ambities, risico's en uitvoeringskracht
P&C 3	Structurele versterking van subsidie-, lobby- en acquisitiekracht
P&C 4	Verdergaande financiële beheersing van het sociaal domein, met behoud van noodzakelijke ondersteuning
P&C 5	Risicomanagement, interne beheersing en financieel toezicht doorontwikkeld
P&C 6	Transparante en toegankelijke planning- en controlinformatie
P&C 7	Voldoende weerstandvermogen en passende financiële buffers
P&C 8	Financiële afwegingen verankerd in grote investeringsprogramma's
P&C 9	Een goedkeurende verklaring over alle JR 2026–2030 inbegrepen een getrouwe financiële rechtmatigheidsverklaring

Tabel 113: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
P&C 1	Organiseren kerntakendiscussie teneinde regelknoppen in beeld te hebben voor realiseren ruimte voor nieuw beleid
P&C 2	Reguliere advisering en ondersteuning op financieel gebied
P&C 3	Inzicht geven in binnengehaalde subsidies en uitkeringen
P&C 4	Doorontwikkelen dashboard sociaal domein
P&C 5A	Zorgdragen voor het operationeel blijven en doorgroeien van het Governance Risk en Compliance systeem
P&C 5B	Aanjagen uniforme en gemeentebrede procesborging
P&C 6	Opstellen van de diverse planning en control producten
P&C 7	Herstellen financiële buffers zodra financieel mogelijk en opstellen afwegingskader inzet algemene reserve
P&C 8	Opstellen en implementeren vast format voor investeringen rekening houdende met beheers- en instandhoudingslasten en liquiditeitsplanning
P&C 9A	Actualiseren deel financieel kader dat ouder is dan 4 jaar inbegrepen herijking visie op de P&C
P&C 9B	Aanbesteding nieuw financieel systeem opdat uiterlijk in 2029 dat nieuwe financieel systeem operationeel is
P&C 10	Uitvoeren doelmatigheidsonderzoeken 213A conform Onderzoeksplan
P&C 11	Zorgdragen voor training en kennisborging P&C systeem en budgetprocedures bij beleidsmedewerkers en alle budgethouders
P&C 12	Uitvoeren reguliere werkzaamheden in het kader van salarisadministratie en de financiële administratie
P&C 13	Uitvoeren reguliere verbijzonderde interne controle werkzaamheden inbegrepen de fiscale controles in het kader van het HT en inbegrepen de werkzaamheden gericht op de verdere doorgroei van ons Governance Risk en compliance systeem (GRC)

Tabel 114: Activiteiten in 2027

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
1.1	Afgeronde kerntakendiscussie	01-sep-27
1.2	Tijdige aanlevering begroting 2028 aan provincie	nov-27
2.1	Tevredenheid over P&C advisering	>7
4	Vastgesteld dashboard sociaal domein	2027
5B	Processen P&C geborgd	2027
6	Tijdige aanlevering JR 2026 aan provincie	jul-27
7	Vastgesteld afwegingskader inzet algemene reserve	2027
8	Operationeel format investeringen	01-mrt-27
9b	Gegunde aanbesteding financieel systeem	31-dec-27
10	Aantal uitgevoerde en vastgestelde onderzoeken	3
11	Aantal verzorgde interne trainingen P&C en Budgetbeheer	4
12.1	Betaaltermijn facturen binnen de wettelijke termijn	<30 dagen
12.2	Volledigheid verplichtingenadministratie investeringen	100%
12.3	Volledigheid contractenadministratie	>80%
12.4	% Salarisbetalingen op de geplande datum	100%

Tabel 115: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A Saldo Planning en Control (A1-A2)	-89	-96	-18	-18	-18	-18
A1 Baten Planning en Control	57	44	31	31	31	31
A2 Lasten Planning en Control	146	140	49	49	49	49

De baten hebben betrekking op de Financieel administratieve werkzaamheden en de PSA-werkzaamheden die voor ISD-BOL en Het Gegevenshuis worden uitgevoerd. De lasten hebben betrekking op het geldmiddelenbeheer en de salarisadministratie.

Tabel 116: Wat mag het kosten

Toelichting wat mag het kosten

De baten hebben betrekking op de Financieel administratieve werkzaamheden en de PSA-werkzaamheden, die voor ISD-BOL en Het Gegevenshuis worden uitgevoerd.

De lasten hebben betrekking op de capaciteit en middelen nodig voor de eerdergenoemde activiteiten, waarbij de lasten van de applicatie van de nieuwe salarisverwerker AFAS – in tegenstelling tot eerder – verantwoord worden op de ICT-budgetten.

Huisvesting & Services

Het ambtelijk apparaat van de gemeente Landgraaf is gehuisvest op de volgende 3 locaties:

Sweelinckplein 1 (Raadhuis/Burgerhoes)

Voltastraat 22 (locatie afdeling Beheer Openbare Ruimte)

Marconistraat 13 (Mens Ontwikkelbedrijf)

Daarnaast beheert het Facilitair Bedrijf het pand aan Emile Erensplein 55, dat wordt verhuurd aan Het Gegevenshuis.

Voor deze locaties, inclusief de deelnemers van het Burgerhoes, wordt gezorgd voor een adequate huisvesting en reguliere interne dienstverlening. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan onderhoud van het gebouw, een interne facilitaire helpdesk, reprografie, catering, conciërge- en bodediensten en alle bijbehorende wet- en regelgeving.

Samenvatting voortschrijdend beleid Huisvesting & Services

Een efficiënte, effectieve en veilige werkomgeving voor alle medewerkers, met meer aandacht voor vitaliteit.

De veiligheid van de werkomgeving wordt gewaarborgd door de uitvoering van een DMOP (duurzaam meerjarig onderhoudsplan) en DMIP (duurzaam meerjarig investeringsplan).

We beheren onze panden volgens een DMIP en DMOP waarbij we ervoor zorgen dat de panden onderhouden worden volgens de afgesproken norm. Daarnaast zorgen we voor de veiligheid in ons gebouw gebaseerd op onder meer de ARBO-regelgeving, maar ook regels uit het bouwbesluit en legionella preventie. Begin 2027 wordt een nieuwe RI&E uitgevoerd, waarbij de daaruit geconstateerde actiepunten geprioriteerd worden. De actiepunten met klasse hoog worden voor 100% uitgevoerd.

Door het hybride werken is de bezetting in de ambtelijke gebouwen afgenomen. Tegelijkertijd ontstaan er (mede hierdoor) andere behoeften. Er heeft een onderzoek plaatsgevonden om de huisvesting efficiënter in te zetten. Er is vooral behoefte aan concentratieplekken en innovatieve overlegruimten en ontmoetingsplekken. In 2026 is een aantal van deze ruimten (extra vergaderruimten) gerealiseerd en in gebruik genomen. In 2027 gaan we hiermee verder.

Het verbeteren van de werkplekken is een dynamisch en continu proces, waarbij we jaarlijks de wensen van de organisatie meenemen. In 2027 zetten we dit voort. Door de werkplekken te voorzien van modern, ergonomisch en eenvoudig verstelbaar meubilair wordt bewegen en het aannemen van een goede houding gestimuleerd. Deze mutaties vinden plaats binnen de bestaande ruimte en de bestaande budgetten.

Sinds medio 2020 is een portaal in gebruik, waarin het energieverbruik wordt gemonitord. Sinds maart 2026 is een energiecoördinator ingehuurd, als onderdeel van het Facilitair Bedrijf, die energiezaken organisatie breed stimuleert en coördineert. Aan de hand van deze resultaten kan op onverwachte

energieverbruiken worden geanticipeerd. In 2027 blijven we de nadruk op het monitoren leggen, om ervoor te zorgen dat het energieverbruik duurzaam en optimaal is en blijft.

Een aantal airco's in het gemeentehuis functioneert niet meer. Reparatie is niet meer mogelijk. In de huidige onderhoudsplannen zijn zowel luchtbehandeling, koeling en warmte opgenomen. Voor airco's zijn er losse investeringen. We cumuleren bestaande budgetten om een integrale maar vooral ook duurzamere vervanging te realiseren. Hierbij houden we rekening met comfort en duurzaamheid. De onderhoudsplannen en de investeringsplannen worden op dit moment geactualiseerd en worden ter besluitvorming in route gebracht.

Doelen

Doelen	
H&S 1	Duurzame huisvesting
H&S 2	Blijven voldoen aan Arbo wetgeving inzake huisvesting

Tabel 117: Doelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteiten in 2027	
H&S 1.1	100% uitvoering planning DMOP/DMIP Burgerhoes, EEP en MOB
H&S 1.2	Uitvoering klimaat vervangingen Burgerhoes gereed
H&S 1.3	100% uitvoering planning klein jaarlijks onderhoud
H&S 2.1	Reguliere advisering en ondersteuning op het gebied van huisvesting
H&S 2.2	100% uitvoering RI&E-maatregelen met risicoklasse hoog

Tabel 118: Activiteiten in 2027

Prestatie indicatoren

Prestatie-indicatoren voor 2027		Norm
H&S 1.1.1	Uitvoering van het geplande onderhoud uit het DMOP/DMIP in 2027.	100%
H&S 1.2.1	Per kwartaal rapportages en evaluatie energieverbruik in 2027.	4
H&S 2.2.1	Uitvoering van de RI&E-maatregelen met risicoklasse hoog in 2027.	100%
H&S 2.2.2	Uniforme en actuele werkplekken, om goed hybride te kunnen werken.	100%

Tabel 119: Prestatie-indicatoren voor 2027

Wat mag het kosten?

		x € 1 duizend				
Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo huisvesting en services (A+B)	-1.485	-1.581	-1.781	-1.584	-1.601	-1.604
A Saldo huisvesting (A1-A2)	-698	-644	-669	-577	-590	-586
A1 Baten huisvesting	284	283	283	283	283	283
A2 Lasten huisvesting	982	927	951	859	872	869
B Saldo services (B1-B2)	-787	-937	-1.113	-1.007	-1.012	-1.018
B1 Baten services	61	80	67	67	67	67
B2 Lasten services	848	1.017	1.180	1.074	1.078	1.085

Tabel 120: Wat mag het kosten

Toelichting wat mag het kosten

De afname van de lasten huisvesting in 2028 heeft met name betrekking op de vervallen afschrijvingslasten van de nieuwbouw in de jaren tachtig van het gemeentehuis en latere aanpassingen die daarop betrekking hadden (€ 97 duizend).

2.2.3 Financiering

Algemeen

De uitgangspunten voor het financiële beleid zijn vastgelegd in de “Financiële Beheersverordening 2025” die de gemeenteraad heeft vastgesteld op 20 februari 2025. Het college van burgemeester en wethouders heeft nadere uitvoeringsregels vastgesteld in de vorm van een “Besluit beleidsregels publieke taak 2006”. Daarnaast heeft de gemeenteraad op 20 december 2020 de nota Financieringsbeleid 2021 vastgesteld. In deze nota zijn de beleidsmatige uitgangspunten, doeleinden, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie op het gebied van de financiering vastgelegd. We hanteren als algemeen uitgangspunt een risicomijdend financieringsbeleid dat volledig binnen de kaders van de Wet fido (financiering decentrale overheden) past.

In deze paragraaf worden de plannen voor de treasury- of financieringsfunctie aangegeven.

Voornaamste uitgangspunt is het beheersen van risico's. Hiervoor worden in de Wet fido twee kwalitatieve randvoorwaarden genoemd voor het financieringsbeleid:

- Het aangaan en verstrekken van geldleningen en ook het verlenen van garanties is slechts toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak;
- Tijdelijke uitzettingen en derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatige risico's. Dit betekent onder meer ook dat bankieren niet is toegestaan.

Risicobeheer

Met risico's worden bedoeld renterisico's, krediet- en garantierisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en debiteurenrisico's. Om het risico in algemene zin in te perken dient de uitvoering van de financieringsfunctie alleen de publieke taak. Op 12 september 2006 is daarom een “besluit beleidsregels publieke taak 2006” vastgesteld. Het beheersen van risico's komt tot uitdrukking via het gebruik van de instrumenten *kasgeldlimiet* en *renterisiconorm*. Beide instrumenten hebben tot doel het renterisico te begrenzen dat verbonden is aan de financiering door middel van korte en lange schuld.

Renterisico op negatieve banksaldi

Om het renterisico op negatieve banksaldi te beheersen mogen gemeenten voor hun financieringsbehoefte niet onbeperkt kort geld aantrekken. Het aantrekken van kort geld is normaliter goedkoper dan lang geld, maar is ook sterker aan fluctuaties onderhevig.

De maximaal toegestane roodstand van banksaldi wordt bepaald door de zogenaamde *kasgeldlimiet*.

Voor 2027 bedraagt de kasgeldlimiet voor Landgraaf:

(a) Omvang van de programmabegroting per 1-1-2027:	€ 163.214.892
(b) Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage:	8,50 %
Toegestane kasgeldlimiet voor 2027 (a) x (b):	€ 13.873.266

De kasgeldlimiet wordt bij het goedkeuren van de begroting 2027 vastgesteld en geldt voor het gehele jaar.

Het gemiddelde saldo van kas en bankrekeningen afgezet tegen de kasgeldlimiet bedroeg de afgelopen perioden:

Bedragen x € 1.000

Periode	Gemiddeld banksaldo (A)	Kasgeldlimiet (toegestane rood-stand) (B)	Ruimte binnen de kasgeldlimiet (A-B)
1e kwartaal 2025	-3.551	-13.402	9.851
2e kwartaal 2025	-4.433	-13.402	8.969
3e kwartaal 2025	1.919	-13.402	15.321
4e kwartaal 2025	2.270	-13.402	15.672
1e kwartaal 2026	-5.720	-13.430	7.710
2e kwartaal 2026	-5.162	-13.430	8.268

Tabel 121: Gemiddelde saldo bankrekeningen

Gedurende het eerste halfjaar van 2026 is met behulp van kort geld voorzien in de liquiditeitsbehoefte. We gaan ervan uit dat we ook in de laatste maanden van 2026 geen nieuwe langlopende leningen hoeven aan te trekken.

Renterisico op vaste schuld

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. We streven naar een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat we het renterisico op de vaste schuld als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen voldoende beperken door een zo groot mogelijke spreiding van het renterisico op de vaste schuld over de jaren. Daardoor werkt een wijziging in de rentestand vertragend door op de rentelasten en rentebaten in enig jaar.

Voor het bepalen van het renterisico zijn twee variabelen van belang, namelijk de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van vaste schuld samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Bedragen x € 1.000

Renterisico op de vaste schuld	2027	2028	2029	2030
Berekening renterisico op de vaste schuld				
1 Renteherziening op de huidige vaste schuld	0	0	0	0
2 Aflossingen op de huidige vaste schuld	3.112	3.138	3.164	3.190
3 Renterisico op de vaste schuld (1+2)	3.112	3.138	3.164	3.190
Berekening van de renterisiconorm				
4a Begrotingstotaal per 1 januari	163.215	163.726	161.522	164.944
4b Maximaal toegestane omvang renterisico	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
4 Renterisiconorm (4a x 4b)	32.643	32.745	32.304	32.989
Toets renterisico:				
3 Renterisico op de vaste schuld	3.112	3.138	3.164	3.190
4 Renterisiconorm	32.643	32.745	32.304	32.989
Ruimte onder de renterisiconorm (4-3)	29.531	29.607	29.140	29.799

Tabel 122: Renterisico op de vaste schuld

Uit de berekeningen blijkt dat Landgraaf ten aanzien van het renterisico – ook in meerjarenperspectief – ruimschoots binnen de wettelijk vastgestelde norm blijft.

Krediet- en garantierisico's

Dit betreft de risico's op een waardedaling van verstrekte kredieten ten gevolge van het niet (tijdig) na kunnen komen van de verplichtingen door de tegenpartij. Om deze risico's te beperken worden leningen en garanties alleen verstrekt aan organisaties die voldoen aan de "uitvoeringsregels publieke taak ten behoeve van het verstrekken van leningen en garanties door de gemeente Landgraaf".

We onderscheiden drie soorten leningen en garantstellingen:

1. Geldleningen die de gemeente zelf verstrekt aan derde partijen;
2. Secundaire borgstellingen;
3. Tertiaire borgstellingen.

Ad.1 Geldleningen die de gemeente zelf verstrekt aan derde partijen

Voor de leningen die de gemeente zelf heeft verstrekt aan derde partijen loopt de gemeente het volledige risico wanneer de geldnemer niet kan voldoen aan zijn verplichtingen.

Het risico dat deze leningen niet worden terugbetaald is volgens onze huidige inschatting klein.

Bedragen in €

Omschrijving verstrekte geldlening	Rente %	Boekwaarde 01-01-2027	Nieuw verstrekt	Aflossing 2027	Boekwaarde 31-12-2027	Jaar laatste aflossing
Geldlening FC Landgraaf	1,00%	4.688	0	938	3.750	2031
Geldlening tennisvereniging UoW	1,00%	16.475	0	2.342	14.133	2033
Geldlening 2021 Sportbedrijf Landgraaf BV	1,00%	44.000	0	8.800	35.200	2031
Geldlening 2024 Sportbedrijf Landgraaf BV	2,92%	110.400	0	13.800	96.600	2034
Geldlening Mutsaersstichting	0,00%	109.733	0	0	109.733	N.n.b.
Geldleningen Zonnepanelen Landgraaf	2,12%	889.617	0	213.187	676.430	2031
Geldleningen Zonnepanelen Parkstad	1,50%	2.711.216	0	364.961	2.346.255	2038
Geldleningen Energie Spaargarantie	1,00%	12.976	0	1.870	11.106	2032
Geldleningen Duurzaam Klimaat Fonds	Div.	5.758.333	0	367.982	5.390.351	2039
Geldlening WoonWijzerWinkel Zuid Limburg	4,00%	143.338	0	17.917	125.420	2035
Aandeelhouderslening Enexis Holding NV	2,15%	2.038.319	0	0	2.038.319	2080
Totaal		11.839.093	0	991.796	10.847.297	

Tabel 123: Verstrekte geldleningen

- In 2015 heeft de fanfare Eendracht een geldlening verstrekt aan voetbalvereniging SVN. In het kader van het accommodatieplan Landgraaf is deze lening in 2016 aan de gemeente gecedeerd. Het raadsbesluit accommodatieplan is door de gemeenteraad vastgesteld op 4 november 2015. SVN is in 2020 gefuseerd met RKSV Sylvia tot voetbalvereniging FC Landgraaf.
- De geldlening aan de tennisvereniging Ubach over Worms is in 2018 verstrekt voor de aanschaf van energiebesparende Ledverlichting. De lening wordt in 15 jaar afgelost.
- Op 28 januari 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verstrekken van een geldlening aan het Sportbedrijf Landgraaf BV. De geldlening heeft een looptijd van 10 jaar, de aflossing is lineair en bedraagt € 8.800 per jaar startend op 28 januari 2022. In 2024 is een aanvullende lening verstrekt.
- In januari 2026 is een lening met hypothecaire zekerheid verstrekt aan de Mutsaersstichting om de zorgcontinuïteit voor jeugdigen te borgen.
- In 2015 heeft de gemeente Landgraaf een project "zonnepanelen" gestart. Doel is om alle burgers de gelegenheid te bieden om zonnepanelen aan te schaffen. Voor de financiering verstrekt de gemeente leningen aan de burgers met een looptijd van 15 jaar.
- In 2017 is het zonnepanelenproject Parkstad gestart. In navolging van het Landgraafse project worden leningen aan burgers verstrekt voor de aanschaf van een zonnepaneleninstallatie. De looptijd van de lening bedraagt 15 jaar.
- In 2017 is ook het energiespaargarantieproject opgestart. Burgers kunnen een lening aantrekken van 15 jaar. Doel van het project is om woonhuizen energiezuiniger te maken.
- In 2019 is de eerste tranche van het "Duurzaam Klimaatfonds" opgestart. Burgers kunnen zelf energiebesparende maatregelen, inclusief zonnepanelen, laten uitvoeren en hiervoor een lening

- aanvragen. Wegens grote publieke belangstelling heeft de gemeenteraad in 2023 besloten tot de inmiddels vijfde tranche. Deelnemers lossen de verkregen geldleningen in 15 jaar af.
- Op 19 februari 2020 heeft de raad ingestemd met deelname in de Woonwijzerwinkel BV en het verstrekken van marktconforme leningen gedurende de eerste vijf jaren voor in totaal € 179.172. De geldlening heeft een looptijd van 10 jaar, de aflossing is lineair beginnende op 31 december 2025 en de rente bedraagt 4% per jaar.
 - Op 25 juni 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verstrekken van een hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding NV voor het versterken van het eigen vermogen van Enexis ten behoeve van investeringen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. De looptijd is 60 jaar tegen een rentepercentage van 2,15 %, met een rentevaste periode van 10 jaar.

Ad. 2 Secundaire borgstellingen en Ad. 3 Tertiaire borgstellingen

Naast de geldleningen die de gemeente zelf verstrekt, staat ze ook borg voor een aantal leningen die door andere geldschieters, meestal banken, zijn verstrekt.

Daarbij is sprake van een zogenaamde secundaire borgstelling als de gemeente volledig verantwoordelijk is voor het voldoen van de restschuld als de geldnemer niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. We spreken over een tertiaire borgstelling als de gemeente een achtervangpositie inneemt en pas risico loopt wanneer zowel de geldnemer als de eerst aan te spreken borg, meestal een waarborgfonds, niet kunnen voldoen aan hun verplichtingen.

Bedragen in €

Gewaarborgde geldleningen		Boekwaarde 01-01-2027	Boekwaarde 31-12-2027
Secundaire borgstellingen:	Geldleningen verenigingen en instellingen	220.100	204.725
Tertiaire borgstellingen:	Geldleningen woningstichtingen t.b.v. sociale woningbouw	75.881.932	75.881.932
Totaal		76.102.032	76.086.657

Tabel 124: Gewaarborgde geldleningen

De secundaire borgstellingen omvatten geldleningen verstrekt aan verenigingen en instellingen. We schatten het risico dat deze leningen niet worden terugbetaald in op klein.

Voor wat betreft de tertiaire achten wij de kans klein dat woningstichtingen hun leningen niet aflossen en dat ook het Waarborgfonds Sociale Woningbouw eventuele restschulden niet overneemt. Omdat een gedeelte van de verstrekte duurzaamheidsleningen wordt afgedekt met daarvoor gevormde reserves en omdat het overgrote deel van de gewaarborgde geldleningen tertiair van aard is, schatten we de totale omvang van de krediet- en garantierisico's in als beperkt. We gaan ervan uit dat het totale risico voor wat betreft de noodzakelijke weerstandsbehoefte deel uitmaakt van de 20% opslag die we standaard toerekenen aan de som van de netto weerstandsbehoefte.

Liquiditeitsrisico's en financieringsbehoefte

De liquiditeitsrisico's houden verband met mogelijke wijzigingen in de meerjaren-liquiditeitsplanning waardoor renteresultaten kunnen afwijken van de verwachtingen. De verwachte financieringsbehoefte voor 2027 tot en met 2030 baseren we op een meerjaren-liquiditeitsplanning die we periodiek actualiseren zodat we tijdig kunnen anticiperen op wijzigingen in de verwachte financieringsbehoefte. In de meerjarenbegroting wordt voor zover nodig rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe vaste financieringsmiddelen en de rentelasten van deze financieringsmiddelen.

We verwachten in 2027 een nieuwe langlopende geldlening aan te trekken voor de financiering van diverse voorgenomen investeringen.

In de financieringsbehoefte wordt daarnaast zoveel mogelijk voorzien door het aantrekken van kort geld tot maximaal de kasgeldlimiet. Uitgangspunt is dat wij gemiddeld 80% van de kasgeldlimiet ook daadwerkelijk benutten en dus hiervoor rentelasten verschuldigd zijn.

Overeenkomstig artikel 13 van het besluit Begroting en verantwoording (BBV) geeft het volgende schema de gecalculeerde en toegerekende rentelasten en het renteresultaat in 2027–2030 weer:

Bedragen in €

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
A. Externe rentelasten				
1. Korte termijn financiering	200.000	200.000	200.000	200.000
2. Lange termijn financiering	1.472.099	1.422.568	1.365.366	1.309.845
Totaal externe rentelasten	1.672.099	1.622.568	1.565.366	1.509.845
B. Externe rentebaten	-264.872	-243.342	-221.300	-198.777
Totaal door te rekenen externe rente	1.407.227	1.379.226	1.344.066	1.311.068
C. Rente projectfinanciering die aan taakvelden en grondexploitatie wordt toegerekend	-1.053.255	-1.031.476	-1.002.848	-975.627
Saldo door te rekenen externe rente	-1.053.255	-1.031.476	-1.002.848	-975.627
D. 1. Rente over eigen vermogen	0	0	0	0
2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0	0	0	0
De aan taakvelden en grondexploitatie toe te rekenen rente	353.972	347.750	341.217	335.442
E. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	0	0	0	0
F. Renteresultaat op het taakveld treasury	353.972	347.750	341.217	335.442
Berekend renteomslag percentage	0,280%	0,288%	0,296%	0,285%
Toegepast renteomslag percentage	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%

Tabel 125: gecalculeerde en toegerekende rentelasten en het renteresultaat in 2027–2030

Koersrisico's

Dit betreft het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De financiële vlottende activa van de gemeente omvatten rekening-courant gelden en eventueel daggelden en deposito's. De vaste financiële activa bestaan enerzijds uit aandelenbezit en deelnames in gemeenschappelijke regelingen en anderzijds uit aan derden verstrekte leningen.

Onderstaand overzicht bevat de boekwaarden per 01-01-2027 van het aandelenkapitaal van de gemeente.

Bedragen in €

Omschrijving	Aantal aandelen	Boekwaarde 01-01-2027
NV Bank Nederlandse Gemeenten	41.301	103.253
Bodemzorg Limburg BV	1.000	454
Enexis Holding NV	610.198	610.198
NV Reinigingdienst RD4	3.766	17.089
NV Waterleidingbedrijf Limburg	13	58.991
WoonWijzerWinkel Zuid Limburg BV	2.828	2.828
Sportbedrijf Landgraaf BV	100	10.000
Totaal		802.813

Tabel 126: boekwaarden per 01-01-2027 van het aandelenkapitaal

De aandelen zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs. Omdat er geen sprake is van op de beurs verhandelbare aandelen is het koersrisico beperkt tot een eventuele noodzakelijke afwaardering van de boekwaarde. De kans dat de volledige boekwaarde moet worden afgewaardeerd als gevolg van faillissementen van de bovenstaande organisaties is nagenoeg nihil. Reden waarom we een eventuele financiële restimpact laten vallen onder de 20% niet separaat benoemde risico's.

Debiteurenrisico's

Dit betreft het risico dat we vorderingen op debiteuren niet kunnen innen en dus moeten afboeken. De gemeente kent duidelijk vastgelegde en vastgestelde invorderingsmaatregelen. Voor vorderingen die we, ook na aanmaning en ingebrekestelling, niet via het minnelijke traject kunnen innen, starten we een dwanginvorderingstraject. Publiekrechtelijke vorderingen (leges, marktgelden en lijkbezorgingsrechten) stellen wij in handen van de belastingdeurwaarder van BsGW. Civielrechtelijke vorderingen stellen wij in handen van een gerechtsdeurwaarder. Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen hebben we een voorziening gecreëerd. Jaarlijks beoordelen we de debiteuren opnieuw en passen we de voorziening indien nodig aan. In de (meerjaren) begroting hebben we een structurele storting in de voorziening dubieuze debiteuren opgenomen.

Met betrekking tot de debiteuren Sociale Zaken vinden er bestandanalyses per debiteurengroep plaats en is een voorziening gecreëerd voor dubieuze debiteuren. Jaarlijks beoordelen we of de voorziening toereikend is om toekomstige oninbaarheid van vorderingen op te kunnen vangen.

Omdat we verplicht zijn voorzieningen te vormen ter afdekking van de debiteurenrisico's tellen deze risico's niet mee in de berekening van de weerstandsbehoefte.

Leningenportefeuille

Jaarlijks lichten we het gehele leningenbestand door op mogelijkheden tot vervroegde aflossing of herfinanciering tegen lagere rente. Afhankelijk van de aflossingsmogelijkheden van een lening, de rente van de bestaande lening, de boete bij vervroegde aflossing, de verwachte rente van een nieuwe lening bij herfinanciering en de ingeschatte financieringsbehoefte besluiten we een lening al dan niet vervroegd af te lossen of te herfinancieren. Het verwachte verloop van de al aangetrokken leningen is als volgt:

Bedragen in €

	Boekwaarde 01-01-2027	Opname in 2027	Reguliere aflossing in 2027	Vervroegde aflossing in 2027	Boekwaarde 31-12-2027
Leningen o/g gemeente	61.397.145	0	3.137.535	0	58.259.610
Totaal gemeentelijke financiering	61.397.145	0	3.137.535	0	58.259.610

Tabel 127: Leningen o/g gemeente

In 2027 zijn er voor het huidige leningenbestand géén extra aflossingsmogelijkheden terwijl er ook géén renteherzieningen plaatsvinden.

Kasbeheer

Dit betreft het beheer van saldi en liquiditeiten voor een periode korter dan één jaar. In overeenstemming met de bepalingen van de nota financieringsbeleid worden de volgende uitgangspunten en limieten gehanteerd:

- De kasgeldlimiet wordt niet overschreden;
- De toegestane korte termijnproducten zijn: rekening-courantkrediet, daggeld en kasgeldleningen;
- Vastgestelde kredietlimieten op de diverse rekening-courantrekeningen;
- Renteoptimalisering door compensatie bij de rekeningen bij de BNG.

Als uitgangspunt geldt verder dat het contante geldverkeer zoveel mogelijk wordt beperkt en de elektronische betaalvormen worden gestimuleerd. Voor het beheer van de financiële middelen houdt de gemeente Landgraaf een rekening-courant aan bij de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank. De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) fungeert als huisbank. De gemeente verricht haar betalingsverkeer volledig via elektronisch bankieren bij de BNG.

Economische verwachtingen en rentevisie

De economische vooruitzichten voor de komende jaren zijn onzeker nu de oorlog in het Midden-Oosten voortduurt. De prijzen van olie en aardgas blijven hoog en de inflatie in de eurozone stijgt daardoor.

Hoe langer de energieprijzen hoog blijven, des te groter de kans dat zij via indirecte en tweede-ronde-effecten de algemene inflatie zullen opdrijven. Daarvan is sprake wanneer bedrijven hogere kosten doorberekenen aan consumenten en die vervolgens op hun beurt hogere lonen gaan eisen bij hun werkgevers. Volgens de Europese Centrale Bank (ECB) blijft de onzekerheid groot en moeten de volledige inflatoire gevolgen van de energieschok nog plaatsvinden. De meeste analisten verwachten daarom dat de ECB de rente zowel in 2026 als in 2027 verder zal verhogen.

EMU-saldo

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (EMU) wordt voor het begrotingssaldo een definitie gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde is, namelijk het EMU-saldo. Met het EMU-saldo wordt het saldo van inkomsten en uitgaven van de totale overheid bedoeld. In het verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag zijn. Het BBP is de totale (gelds-)waarde van alle in een land geproduceerde goederen (en diensten) gedurende een bepaalde periode (meestal een jaar).

Het EMU-saldo is gebaseerd op kasbasis. Omdat de sturing op basis van het baten- en lastenstelsel geschiedt, krijgt het EMU-saldo niet altijd de aandacht in de begrotings- en verantwoordingscyclus die nodig wordt geacht. Voor gemeenten is het van belang te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo die voor de individuele gemeenten berekend zijn, meerjarig overschreden worden. Omdat het consequenties heeft als de macronorm overschreden wordt, is het voor individuele overheden van belang om meerjarig op de individuele referentiewaarden te sturen.

Landelijk is bepaald dat het gezamenlijk aandeel van gemeenten, provincies en waterschappen in het landelijk EMU-tekort (van 3 %) maximaal 0,4 % van het BBP mag bedragen. Momenteel bekijkt de minister van Financiën of de referentiewaarde van 0,4% verder verlaagd kan worden naar 0,3%. Omdat gemeenten (nog) niet afgerekend worden bij overschrijding van de referentiewaarde worden vanaf 2016 geen individuele referentiewaarden per gemeenten berekend. Wel is het mogelijk ons EMU-saldo aan de hand van de begroting te berekenen. Voorheen gebeurde dat door middel van de zgn. EMU-enquête. Vanaf het begrotingsjaar 2017 schrijft het nieuwe BBV voor dat de gemeente een geprognosticeerde balans moet opstellen en hieruit in vergelijking tot de beginbalans van het jaar het EMU-saldo dient af te leiden.

De gehanteerde berekeningswijze sluit aan bij de controle zoals het CBS en het ministerie van Financiën zullen uitvoeren na aanlevering van de IV3-rapportage(s).

Uit de berekening zoals opgenomen in de hiernavolgende geprognosticeerde balans blijkt dat we voor 2027 tot en met 2030 EMU-tekorten verwachten.

Bedragen x €

Ontwikkeling	EMU-saldo	EMU-mutatie 2027	EMU-mutatie 2028	EMU-mutatie 2029	EMU-mutatie 2030
Mutaties activa		0	0	0	0
Mutaties passiva		9.527.854	13.263.397	9.398.067	2.581.594
Ontwikkeling	EMU-saldo	-9.527.854	-13.263.397	-9.398.067	-2.581.594

Tabel 128: Ontwikkeling EMU-saldo

Geprognosticeerde balans (bedragen in €)

ACTIVA	Saldo 01-01-2027	Mutatie 2027	Saldo 31-12-2027	Mutatie 2028	Saldo 31-12-2028	Mutatie 2029	Saldo 31-12-2029	Mutatie 2030	Saldo 31-12-2030	EMU-mutatie 2027	EMU-mutatie 2028	EMU-mutatie 2029	EMU-mutatie 2030
1. VASTE ACTIVA													
Kosten sluiten geldleningen / disagio	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Bijdragen aan activa van derden	12.463	-6.232	6.232	-6.232	0	0	0	0	0				
Immateriële vaste activa	12.463	-6.232	6.232	-6.232	0	0	0	0	0				
Gronden en terreinen	5.688.564	0	5.688.564	0	5.688.564	0	5.688.564	0	5.688.564				
Woonruimten	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Bedrijfsgebouwen	69.375.125	-1.089.263	68.285.863	3.875.650	72.161.513	2.630.776	74.792.289	-2.433.598	72.358.691				
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	82.441.111	9.332.414	91.773.525	8.882.938	100.656.463	8.608.450	109.264.913	8.333.829	117.598.742				
Vervoermiddelen	1.160.053	195.100	1.355.154	479.670	1.834.824	72.868	1.907.692	-57.887	1.849.805				
Machines, apparaten en installaties	12.584.947	-139.702	12.445.245	-369.854	12.075.391	-251.036	11.824.355	-335.326	11.489.029				
Overige materiële activa	2.941.175	-311.908	2.629.267	-294.674	2.334.593	-274.383	2.060.209	-269.688	1.790.522				
Materiële vaste activa	174.190.976	7.986.641	182.177.617	12.573.730	194.751.347	10.786.676	205.538.023	5.237.331	210.775.353				
Kapitaalverstrekkingen aan:													
a. Deelnemingen	623.026	0	623.026	0	623.026	0	623.026	0	623.026				
b. Gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c. Overige verbonden partijen	179.787	0	179.787	0	179.787	0	179.787	0	179.787				
Leningen verstrekt aan:													
a. Woningbouwcorporaties	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b. Deelnemingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c. Overige verbonden partijen	2.038.319	0	2.038.319	0	2.038.319	0	2.038.319	0	2.038.319				
Overige verstrekte langlopende leningen:													
a. Overige langlopende leningen	9.800.774	-991.796	8.808.978	-1.012.110	7.796.868	-1.032.936	6.763.932	-993.452	5.770.480				
b. Langlopende leningen gemeenten	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c. Langlopende leningen GR'en	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
d. Langlopende leningen overige overheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Overige langlopende uitkeringen met een looptijd van langer dan 1 jaar:													
a. Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b. Uitzettingen in Nederlands schuld papier	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c. Overige uitzettingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Financiële vaste activa	12.641.906	-991.796	11.650.110	-1.012.110	10.638.000	-1.032.936	9.605.064	-993.452	8.611.612				
TOTAAL VASTE ACTIVA	186.845.346	6.988.613	193.833.959	11.555.388	205.389.347	9.753.740	215.143.087	4.243.879	219.386.965				

Tabel 129: Geprognosticeerde balans

ACTIVA	Saldo 01-01-2027	Mutatie 2027	Saldo 31-12-2027	Mutatie 2028	Saldo 31-12-2028	Mutatie 2029	Saldo 31-12-2029	Mutatie 2030	Saldo 31-12-2030	EMU-mutatie 2027	EMU-mutatie 2028	EMU-mutatie 2029	EMU-mutatie 2030
2. VLOTTENDE ACTIVA													
Grond- en hulpstoffen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Onderhanden werk	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Gereed product	3.439	0	3.439	0	3.439	0	3.439	0	3.439				
Vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Vorraden	3.439	0	3.439	0	3.439	0	3.439	0	3.439				
Vlottende voderingen op openbare lichamen													
a. Vlottende voderingen op gemeenten	13.512	0	13.512	0	13.512	0	13.512	0	13.512				
b. Vlottende voderingen op GR'en	930.823	0	930.823	0	930.823	0	930.823	0	930.823				
c. Vlottende voderingen op overige overheid	1.159.925	0	1.159.925	0	1.159.925	0	1.159.925	0	1.159.925				
Kasgeldleningen uitgeleend geld:													
a. Overige vertrekte kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b. Kasgeldlening verstrekt aan gemeenten	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c. Kasgeldlening verstrekt aan GR'en	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
d. Kasgeldlening verstrekt aan ov.overheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Rekening courant met Rijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Rekening courant niet financiële instellingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Overige vorderingen	5.167.586	0	5.167.586	0	5.167.586	0	5.167.586	0	5.167.586				
Overige uitzettingen met een looptijd van korter dan 1 jaar:													
a. Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b. Uitzetting in Nederlands schuld papier	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
c. Overige uitzettingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	7.271.845	0	7.271.845	0	7.271.845	0	7.271.845	0	7.271.845				
Liquide middelen	13.838	0	13.838	0	13.838	0	13.838	0	13.838	0	0	0	0,00
Liquide middelen	13.838	0	13.838	0	13.838	0	13.838	0	13.838				
Overlopende activa:													
a. Nog te ontvangen bijdragen van de EU	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
b. Nog te ontvangen bijdragen van het Rijk	8.183.963	0	8.183.963	0	8.183.963	0	8.183.963	0	8.183.963				
c. Overige overlopende activa	2.419.476	0	2.419.476	0	2.419.476	0	2.419.476	0	2.419.476				
d. Nog te ontvangen bijdragen van provincies	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
e. Nog te ontvangen bijdragen van gemeenten	197.750	0	197.750	0	197.750	0	197.750	0	197.750				
f. Nog te ontvangen bijdragen van overige overheid	3.373.307	0	3.373.307	0	3.373.307	0	3.373.307	0	3.373.307				
Overlopende activa	14.174.496	0	14.174.496	0	14.174.496	0	14.174.496	0	14.174.496				
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	21.463.618	0	21.463.618	0	21.463.618	0	21.463.618	0	21.463.618				
TOTAAL ACTIVA	208.308.964	6.988.613	215.297.577	11.555.388	226.852.965	9.753.740	236.606.704	4.243.879	240.850.583	0	0	0	

Tabel 130: Geprognosticeerde balans

PASSIVA	Saldo 01-01-2027	Mutatie 2027	Saldo 31-12-2027	Mutatie 2028	Saldo 31-12-2028	Mutatie 2029	Saldo 31-12-2029	Mutatie 2030	Saldo 31-12-2030	EMU-mutatie 2027	EMU-mutatie 2028	EMU-mutatie 2029	EMU-mutatie 2030	
3. VASTE PASSIVA														
Algemene reserve	20.269.312	-1.791.519	18.477.793	-665.280	17.812.513	1.077.602	18.890.115	2.774.060	21.664.175					
Bestemmingsreserves ter egalisatie	30.923.669	-700.920	30.222.749	-699.948	29.522.801	-638.382	28.884.419	-637.678	28.246.741					
Saldo van de rekening	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Eigen vermogen	51.192.981	-2.492.439	48.700.542	-1.365.228	47.335.314	439.220	47.774.534	2.136.382	49.910.916					
Voorzieningen	29.101.815	-46.802	29.055.013	-342.781	28.712.232	-83.547	28.628.685	-474.097	28.154.588					
Voorzieningen	29.101.815	-46.802	29.055.013	-342.781	28.712.232	-83.547	28.628.685	-474.097	28.154.588					
Obligatieleningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Leningen van pensioenfondsen en verzekeraars	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Leningen van banken en financiële instellingen	64.509.197	-3.112.052	61.397.145	-3.137.535	58.259.610	-3.163.650	55.095.961	-3.190.414	51.905.547	-3.112.052	-3.137.535	-3.163.650	-3.190.414	
Leningen van bedrijven	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Leningen van overige sectoren:														
a. Leningen van overige binnenlandse sectoren	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
b. Leningen van provincies	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
c. Leningen van gemeenten	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
d. Leningen van overige overheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Leningen van buitenlandse instellingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Door derden belegde gelden	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Waarborgsommen	40.951	0	40.951	0	40.951	0	40.951	0	40.951					
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	64.550.148	-3.112.052	61.438.096	-3.137.535	58.300.561	-3.163.650	55.136.911	-3.190.414	51.946.497					
TOTAAL VASTE PASSIVA	144.844.944	-5.651.293	139.193.651	-4.845.544	134.348.107	-2.807.977	131.540.130	-1.528.129	130.012.001					
4. VLOTTENDE PASSIVA														
Kasgeldleningen opgenomen geld:														
a. Overige kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
b. Kasgeldlening van gemeenten	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
c. Kasgeldlening van GR'en	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
d. Kasgeldlening van overige overheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Bank- en giroaldi	31.812.160	12.639.906	44.452.066	16.400.932	60.852.998	12.561.716	73.414.714	5.772.008	79.186.722	12.639.906	16.400.932	12.561.716	5.772.008	
Overige schulden	11.744.361	0	11.744.361	0	11.744.361	0	11.744.361	0	11.744.361					
Kortlopende schulden	43.556.521	12.639.906	56.196.428	16.400.932	72.597.359	12.561.716	85.159.076	5.772.008	90.931.083					
Vooruitontvangen bijdragen van de EU	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
Vooruitontvangen bijdragen van het Rijk	12.373.236	0	12.373.236	0	12.373.236	0	12.373.236	0	12.373.236					
Overige overlopende passiva	2.600.980	0	2.600.980	0	2.600.980	0	2.600.980	0	2.600.980					
Vooruitontvangen van provincies	241.615	0	241.615	0	241.615	0	241.615	0	241.615					
Vooruitontvangen van gemeenten	2.565.632	0	2.565.632	0	2.565.632	0	2.565.632	0	2.565.632					
Vooruitontvangen van overige overheid	2.126.035	0	2.126.035	0	2.126.035	0	2.126.035	0	2.126.035					
Overlopende passiva	19.907.498	0	19.907.498	0	19.907.498	0	19.907.498	0	19.907.498					
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	63.464.020	12.639.906	76.103.926	16.400.932	92.504.858	12.561.716	105.066.574	5.772.008	110.838.582					
TOTAAL PASSIVA	208.308.964	6.988.613	215.297.577	11.555.388	226.852.965	9.753.740	236.606.704	4.243.879	240.850.583	9.527.854	13.263.397	9.398.067	2.581.594	
										Mutaties activa				0
										Mutaties passiva				9.527.854
										Ontwikkeling EMU-saldo				-9.527.854
														13.263.397
														9.398.067
														-2.581.594

De basis van de geprognoseerde balans is steeds de balans van de laatst vastgestelde jaarrekening, in dit geval de balans van de jaarrekening 2025. Om te komen tot de geprognoseerde balans van de jaren 2027 tot en met 2030 worden onder andere mutaties op reserves en voorzieningen en de voorgenomen investeringen verwerkt in de vier jaarschijven van de geprognoseerde balans.

Uit de geprognoseerde balans volgt een aantal indicatoren die tezamen een beter beeld geven over de verwachte financiële positie van de gemeente. We zien dat de meeste indicatoren slechter worden, met als belangrijkste oorzaak de omvang van de voorgenomen investeringen.

De praktijk leert echter dat investeringen niet altijd in overeenstemming met planning tot uitvoering komen. Dat kan diverse oorzaken hebben, bijvoorbeeld een krapte op de arbeidsmarkt of het tijdelijk niet beschikbaar zijn van noodzakelijke materialen. Het later dan gepland investeren betekent logischerwijs dat de behoefte aan financiële middelen voor het betalen van facturen ook pas later opkomt. We zien daardoor ieder jaar opnieuw dat de indicatoren van de jaarrekening beter zijn dan de indicatoren berekend op basis van de geprognoseerde balans. Dat doet echter niets af aan het signaal dat uitgaat van de hierna genoemde indicatoren.

Samenvattende analyse van de financiële indicatoren

In het algemeen zien we een verslechterend beeld van onze financiële positie.

Onze schuld loopt de komende jaren verder op. Dat betekent dat een steeds groter deel van onze financiële ruimte beklemd wordt door rente die we voor aangetrokken leningen moeten betalen. Dit komt tot uitdrukking in een oplopende schuldratio en in een dalende solvabiliteitsratio. Als de solvabiliteitsratio onder de 20% daalt, verliezen we een stukje flexibiliteit in onze begroting. We mogen het surplus van de algemene reserve dan namelijk niet meer inzetten als structureel dekkingsmiddel. In de nu voorliggende begroting blijft de solvabiliteitsratio net boven de 20%.

De stijgende schuldpositie leidt niet alleen tot een verslechtering van de balansverhoudingen, maar brengt ook een toenemende druk op de exploitatieruimte met zich mee. We constateren dat de rentetarieven oplopen, waardoor geld lenen duurder wordt. Dus zelfs als we in de toekomst géén nieuwe leningen hoeven aan te trekken voor nieuwe projecten, dan nog krijgen we te maken met een stijgende rentelast als gevolg van herfinanciering. Nieuwe leningen en hogere rentetarieven zorgen samen voor extra druk op de structurele exploitatieruimte die vanaf 2025 negatief is en naar verwachting tot en met 2028 negatief blijft.

Tegen deze achtergrond is een terughoudende benadering van nieuwe investeringsvoornemens noodzakelijk. Hoewel investeringen essentieel kunnen zijn voor de uitvoering van gemeentelijke taken en ambities, vraagt de ontwikkeling van de balansindicatoren om een zorgvuldige afweging van de noodzaak, urgentie en financiële haalbaarheid van nieuwe projecten. Het uitgangspunt daarbij is dat investeringen structureel financieel gedekt moeten zijn, waarbij niet alleen rekening wordt gehouden met de investeringssom zelf, maar ook met de daaruit voortvloeiende rente-, afschrijvings- en beheerlasten gedurende de gehele gebruiksperiode.

Voor omvangrijke investeringsprojecten zal daarom nadrukkelijk moeten worden beoordeeld in hoeverre deze bijdragen aan wettelijke taken, maatschappelijke noodzaak, veiligheid of onvermijdelijke vervanging van bestaande voorzieningen. Daarnaast ligt het voor de hand om waar mogelijk investeringen te faseren en de mogelijkheden voor subsidies of bijdragen van derden optimaal te onderzoeken.

Daarmee wordt aangesloten bij het coalitieconvenant, waarin is vastgelegd dat het verwerven van additionele middelen een absolute voorwaarde is om blijvend te kunnen investeren in onder meer scholen, infrastructuur, openbare ruimte, woningbouw en maatschappelijke voorzieningen.

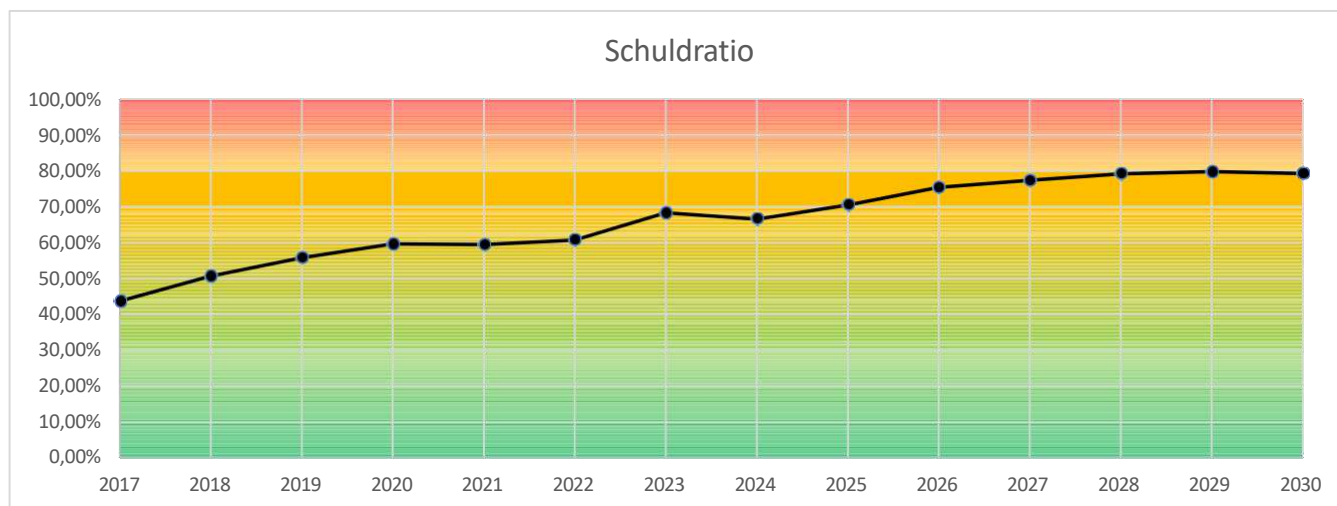
Gelet op de huidige ontwikkeling van de schuldratio, de beperkte afstand tot de ondergrens van de solvabiliteitsratio en de toenemende rentelasten, is behoud van financiële weerbaarheid in de komende jaren een belangrijk uitgangspunt. Dit betekent dat terughoudendheid geboden is bij het aangaan van nieuwe schulden en dat investeringsbesluiten nadrukkelijk moeten worden getoetst aan hun effecten op zowel het structurele begrotingssaldo als de balanspositie. Daarmee wordt voorkomen dat de toekomstige begrotingsruimte in toenemende mate wordt beperkt door kapitaallasten en wordt de financiële wendbaarheid van de gemeente zo veel mogelijk behouden.

De schuldratio

Door de verhouding vreemd vermogen versus totaal vermogen uit te drukken in een ratio ontstaat de schuldratio. Een schuldratio ($VV/TV \cdot 100\%$) van 60% zegt dat 60% van de bezittingen op de balans zijn gefinancierd met vreemd vermogen. Het spiegelbeeld van de schuldratio is de solvabiliteitsratio ($EV/TV \cdot 100\%$).

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Schuldratio							
Vreemd vermogen	(A)	136.914.220	157.115.983	166.597.035	179.517.651	188.832.170	190.939.667
Totaal vermogen	(B)	194.281.370	208.308.964	215.297.577	226.852.965	236.606.704	240.850.583
Schuldratio	(A/B)	70,47%	75,42%	77,38%	79,13%	79,81%	79,28%

Tabel 132: Schuldratio

Tabel 133: Schuldratio

Een normale situatie is als de schuldratio zich beweegt tussen de 20% en 70%.

Eind 2025 was ongeveer 70% van onze bezittingen op de balans gefinancierd met vreemd vermogen. Bij een schuldratio van 80% heeft een gemeente haar bezittingen zeer zwaar met schuld belast.

Het licht staat dan op rood. Bron: houdbare gemeentefinanciën VNG 2013.

De voorgaande grafiek laat zien dat de schuldratio in een paar jaar tijd fors is toegenomen. Dat is een gevolg van aangetrokken langlopende geldleningen voor duurzaamheidsprojecten en de nieuwbouw van het Eijkhagencollege. De nog aan te trekken geldleningen voor de nieuwe investeringen stuwden de schuldratio in de komende jaren verder op. Het eindpunt van de leencapaciteit komt in zicht.

De solvabiliteitsratio

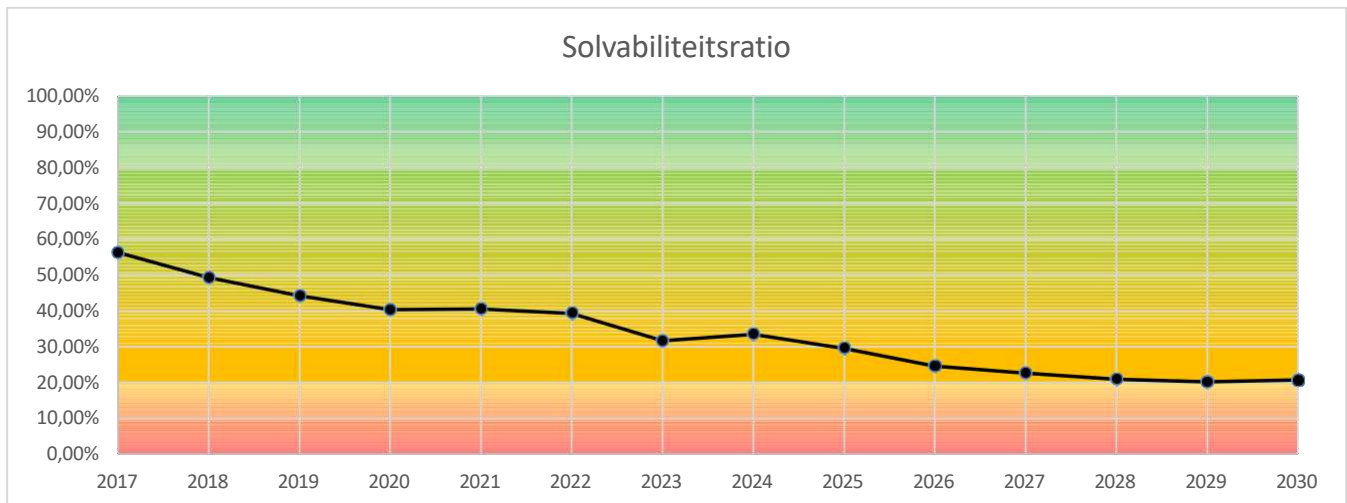
De solvabiliteitsratio betreft de verhouding tussen het Eigen vermogen en het Totaal vermogen op de balans. De ratio is het spiegelbeeld van de schuldratio. $1 - \text{schuldratio} = \text{solvabiliteitsratio}$.

Op basis van de solvabiliteit kan worden beoordeeld of de organisatie in staat is om op korte en lange termijn te voldoen aan haar betalingsverplichtingen. We zien daarom naar analogie van bovenstaande ratio, dat ook deze ratio verslechtert t.o.v. de score in de voorgaande begrotingen. De verklaring hiervoor is terug te vinden bij de schuldratio.

Op het moment dat de solvabiliteitsratio onder de 20% komt, mogen we het surplus van de algemene reserve niet meer inzetten als dekking om te komen tot een structureel begrotingsevenwicht.

Solvabiliteitsratio		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Eigen vermogen	(A)	57.367.150	51.192.981	48.700.542	47.335.314	47.774.534	49.910.916
Totaal vermogen	(B)	194.281.370	208.308.964	215.297.577	226.852.965	236.606.704	240.850.583
Solvabiliteitsratio	(A/B)	29,53%	24,58%	22,62%	20,87%	20,19%	20,72%

Tabel 134: Solvabiliteitsratio

Tabel 135: Solvabiliteitsratio

De netto schuldquote (NSQ)

Een goede aanvullende indicator om de hoogte van de schulden van een gemeente te beoordelen is de netto schuld als aandeel van de inkomsten (netto schuldquote). De netto schuld betreft de totale schuld met in mindering de omvang van de geldelijke bezittingen die niet zijn ingezet t.b.v. de publieke taak.

Omdat dit per gemeente sterk kan verschillen is het raadzaam de netto schuld te gebruiken.

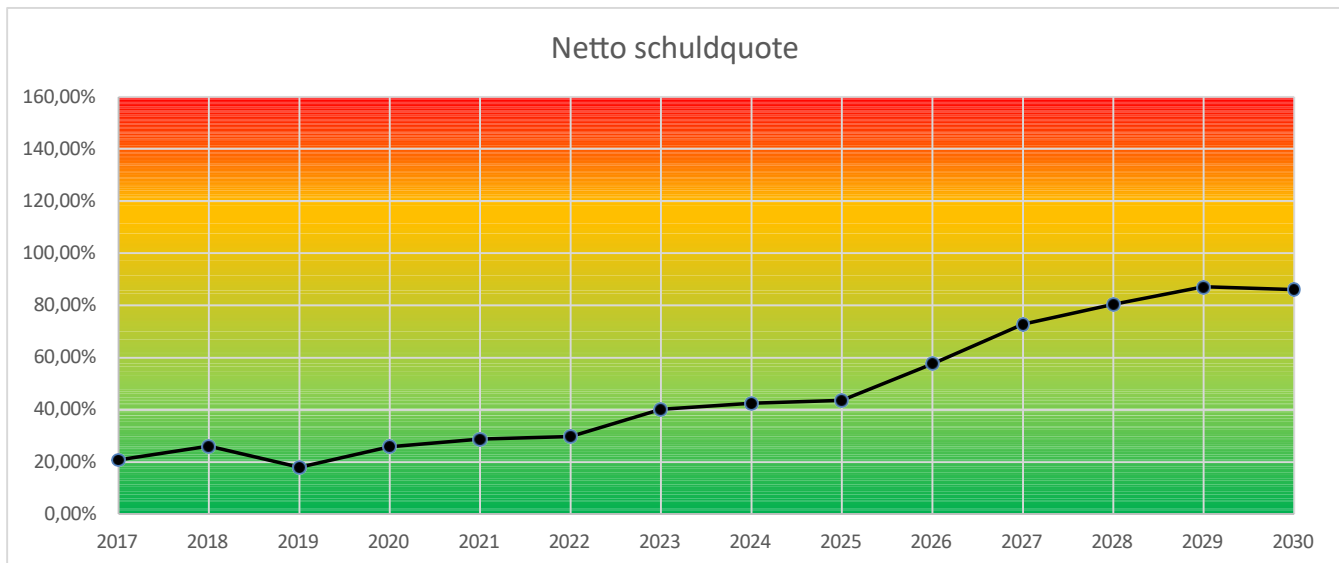
De hoogte van de inkomsten bepaalt in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen.

Hoe hoger het inkomen, des te meer schuld een gemeente kan aangaan. Dit kengetal uitgedrukt in procenten wordt de netto schuldquote genoemd.

NSQ		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Langlopende schulden		73.637.331	64.550.148	61.438.096	58.300.561	55.136.911	51.946.497
Vlottende passiva		14.456.046	43.556.521	56.196.428	72.597.359	85.159.076	90.931.083
Overlopende passiva		19.907.498	19.907.498	19.907.498	19.907.498	19.907.498	19.907.498
Vorderingen		-14.016.360	-7.271.845	-7.271.845	-7.271.845	-7.271.845	-7.271.845
Liquide middelen		-13.838	-13.838	-13.838	-13.838	-13.838	-13.838
Overlopende activa		-14.174.496	-14.174.496	-14.174.496	-14.174.496	-14.174.496	-14.174.496
Schulden -/- vorderingen	(A)	79.796.181	106.553.989	116.081.843	129.345.240	138.743.307	141.324.900
Inkomsten vóór							
bestemming reserves	(B)	183.108.583	185.017.854	159.329.238	160.589.033	159.225.569	164.131.430
NSQ	(A/B)	43,58%	57,59%	72,86%	80,54%	87,14%	86,10%

Tabel 136: De netto schuldquote (NSQ)

Voor een gemeente geldt dat het licht op rood springt als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt. Er is dan sprake van een zeer hoge schuld. Al bij een netto schuldquote boven de 100% springt het licht voor een gemeente op oranje. Er blijft dan weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers door bijvoorbeeld een economische recessie op te vangen. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%. Op grond van deze normering is een NSQ van 86,10% in 2030 dus binnen de norm maar aan de hoge kant.

Tabel 137: De netto schuldquote (NSQ)

Afhankelijk of een gemeente net grote investeringen achter de rug heeft, is de netto schuldquote hoger of lager. Ook kan het voorkomen dat een gemeente nog niet lang geleden een grote meevaller heeft gehad.

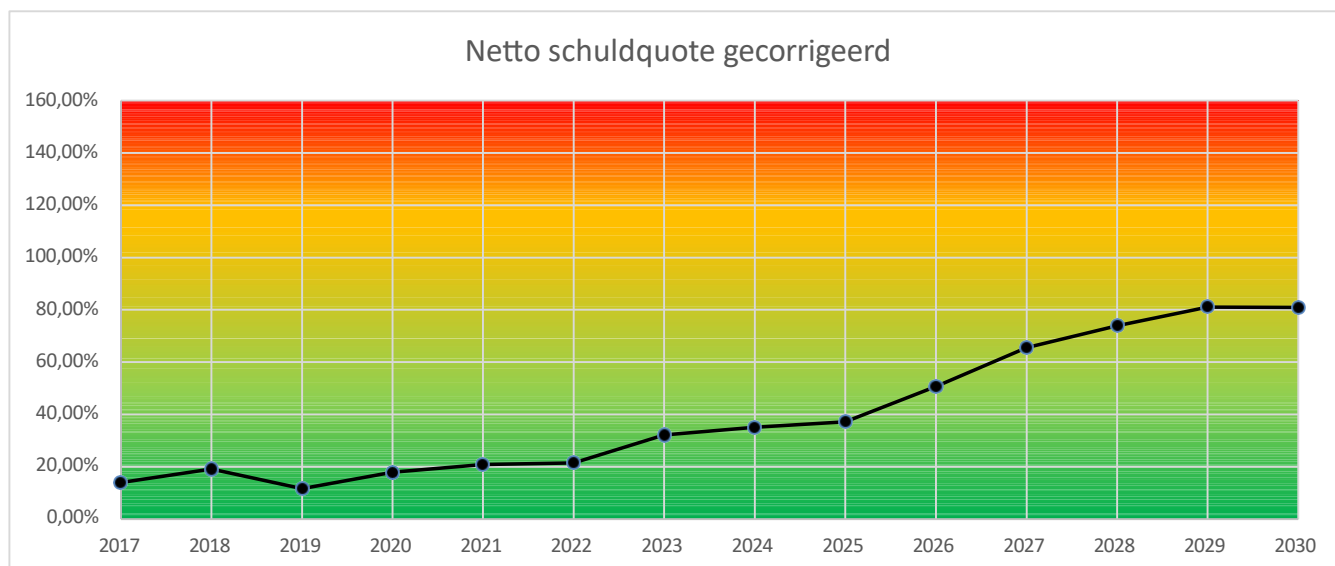
Bijvoorbeeld door de verkoop van aandelen in een energiebedrijf. Het kan ertoe leiden dat een gemeente een tijd lang geen netto schuld heeft. De hoogte van de schuld is een politieke keuze. De schuld mag echter niet zo hoog oplopen dat de houdbaarheid van de gemeentefinanciën in gevaar komt. De genoemde 130% norm voor de netto schuldquote is een grove indicatie voor een te hoge schuld. De norm houdt in dat een gemeente een netto schuldquote van ruim onder de 130% moet hebben om bij een grote investering of voor het opvangen van de gevolgen van een recessie niet boven dit plafond uit te stijgen. Vandaar dat het licht al boven de 100% op oranje staat. Het kengetal netto schuldquote is wel gevoelig voor schommelingen in inkomsten bijvoorbeeld door taakwijzigingen van rijkswege. Er ontstaat dan een noemer effect. Bij een grote stijging van de inkomsten door extra taken voor de gemeente kan tijdelijk een naar beneden vertekend beeld van de netto schuldquote ontstaan. Bron: Houdbare gemeentefinanciën VNG 2013.

De netto schuldquote (NSQ) gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de NSQ zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Door middel van de NSQ gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de NSQ gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen wordt berekend is gelijk aan de NSQ, met het verschil dat bij de financiële activa de verstrekte leningen niet worden meegenomen.

NSQ gecorrigeerd		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Schulden –/– vorderingen	(A)	79.796.181	106.553.989	116.081.843	129.345.240	138.743.307	141.324.900
Verstrekte leningen		-11.579.936	-12.641.906	-11.650.110	-10.638.000	-9.605.064	-8.611.612
Schulden –/– vorderingen gecorrigeerd	(A*)	68.216.244	93.912.083	104.431.733	118.707.240	129.138.243	132.713.288
Inkomsten voor bestemming reserves	(B)	183.108.583	185.017.854	159.329.238	160.589.033	159.225.569	164.131.430
NSQ gecorrigeerd	(A*/B)	37,25%	50,76%	65,54%	73,92%	81,10%	80,86%

Tabel 138: NSQ gecorrigeerd

Tabel 139: NSQ gecorrigeerd

De schuldevolutie

De hamvraag bij schulden is echter niet hoe je eraan bent gekomen, maar hoe je ervan afraakt. Nu gaat bij een gemeente dat aflossen van schulden onder normale omstandigheden ongemerkt.

Wij sturen op sluitende baten en lasten op de exploitatie. Maar de lasten van onze gemeente leiden niet altijd tot echte uitgaven. De afschrijvingen zijn wel lasten in de exploitatie, maar veroorzaken geen fysieke geldstroom. De som van de afschrijvingen én het exploitatieresultaat voor bestemming van de reserves laten jaarlijks de schulden die rusten op het bestaande bezit, dalen. Bij overheden spreekt men in de regel over het primair surplus. Met het primair surplus worden dus oude schulden die rusten op het bestaande bezit, afgelost. Door deze aflossingen wint een gemeente nieuwe leencapaciteit voor investeringen. Naast het sturen op sluitende baten en lasten hanteert een gemeente een investeringsagenda. Voor nieuwe investeringen moet, als er geen geld op de bank staat, geld worden geleend. Daarmee ontstaan weer nieuwe schulden. Als in een jaar de investeringen hoger zijn dan het primair surplus, ontstaan meer nieuwe schulden dan op oude schulden wordt afgelost.

Er is in deze situatie sprake van een negatief financieringsresultaat. De schuld stijgt. Omgekeerd daalt de schuld als in een jaar de investeringen lager zijn dan het primair surplus. Er is dan sprake van een positief financieringsresultaat.

Bij te hoge schulden ontstaat door de hoge rentekosten een negatief exploitatieresultaat (voor bestemming reserves). Dit negatieve resultaat soupeert (een deel van) de inkomensruimte die ontstaat door afschrijvingen, op. Daardoor wordt niet voldoende afgelost op de oude schulden.

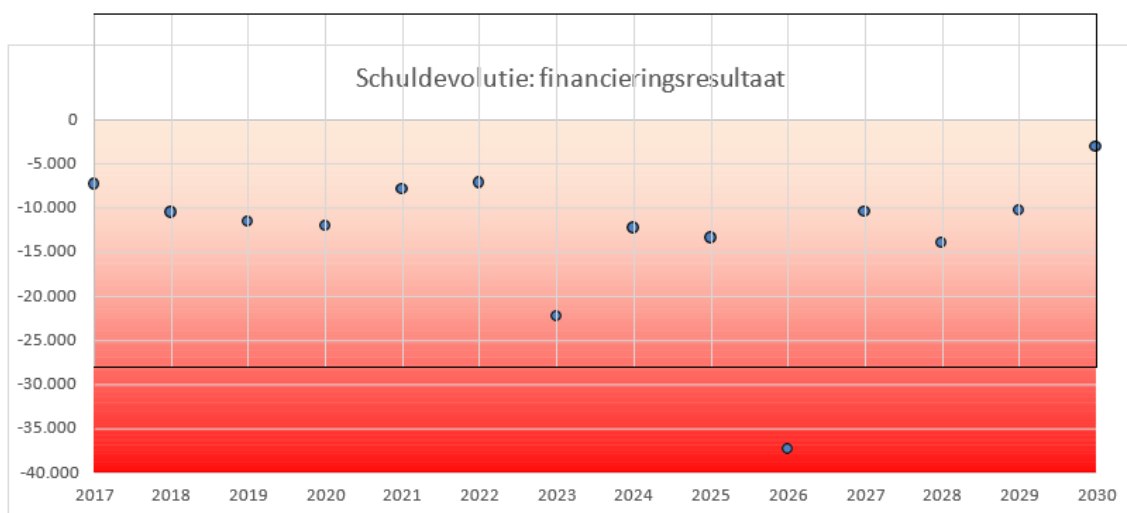
Alleen al de hoogstnoodzakelijke vervangingsinvesteringen overtreffen het primair surplus en laten zo de schuld van een gemeente verder oplopen. De schuldevolutie belandt in een neerwaartse spiraal. De schulden kunnen daardoor uit de bocht vliegen.

Schuldevolutie		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Afschrijvingslast	(A)	5.984.600	4.892.654	7.111.691	7.269.491	7.518.436	8.193.199
Resultaat voor bestemming*	(B)	6.277.113	-2.458.613	2.492.439	1.383.985	-439.220	-2.136.382
Primair surplus	(A-B=C)	-292.513	7.351.267	4.619.252	5.885.506	7.957.656	10.329.581
Investeringsuitgaven	(D)	13.127.864	44.695.401	15.092.100	19.836.989	18.305.112	13.430.530
Financieringsresultaat	(C-D)	-13.420.377	-37.344.134	-10.472.848	-13.951.483	-10.347.456	-3.100.949

* Voor B geldt: - is voordelig en + is nadelig

Tabel 140: Schuldevolutie

De laatste jaren hebben we steeds een negatief financieringsresultaat gehad. Het primair surplus was lager dan de som van de investeringen. Naar verwachting zal de schuld verder oplopen als gevolg van nieuwe geldleningen.

Tabel 141: Schuldevolutie financieringsresultaat

Dat alle metingen negatieve waarden opleveren betekent dat de schuld in alle jaren toegenomen.

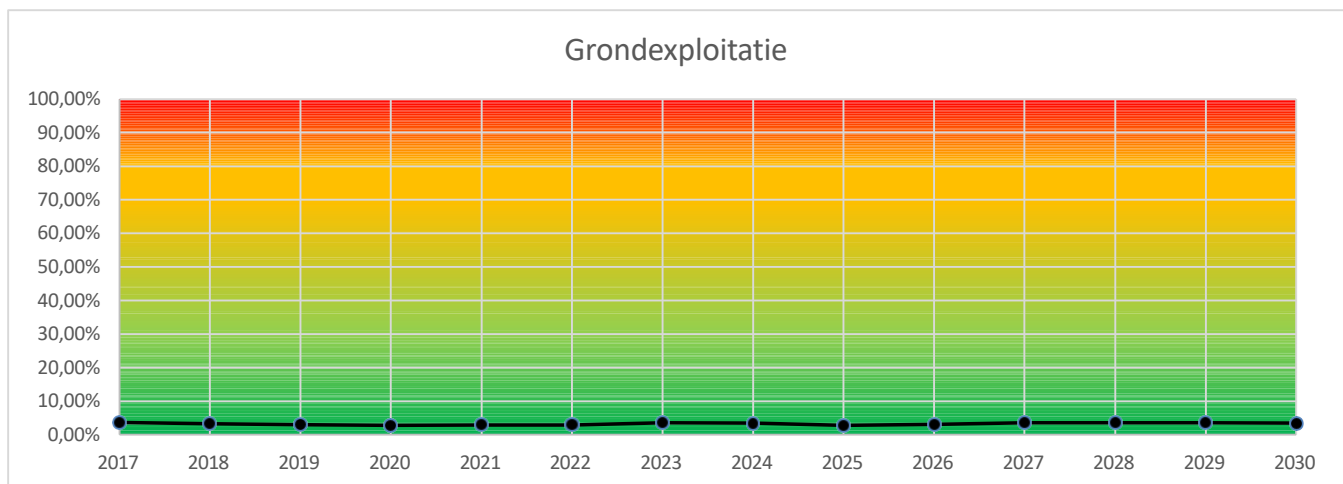
Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in de omvang van de grondposities die de gemeente heeft in relatie tot de totale baten. Het gaat hier alleen om grondposities die het doel hebben om bebouwd en verkocht te worden.

Grondexploitatie		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Bouwgrond niet in exploitatie	(A)	5.267.564	5.688.564	5.688.564	5.688.564	5.688.564	5.688.564
Bouwgrond in exploitatie	(B)	0	0	0	0	0	0
Totaal bouwgrond	(A+B=C)	5.267.564	5.688.564	5.688.564	5.688.564	5.688.564	5.688.564
Inkomsten voor bestemming reserves	(D)	183.108.583	185.017.854	159.329.238	160.589.033	159.225.569	164.131.430
Kengetal grondexploitatie	(C/D)	2,88%	3,07%	3,57%	3,54%	3,57%	3,47%

Tabel 142: Grondexploitatie

In tegenstelling tot veel andere gemeenten heeft Landgraaf nauwelijks bouwgrond in exploitatie. De lage scores met betrekking tot grondexploitatie betekenen dat Landgraaf op dit punt weinig risico loopt. De gronden staan op de balans tegen behoedzaam gekozen prijzen. Er zijn geen tekenen van overwaardering zodat het risico van verplichte afwaardering nagenoeg nihil is.

Tabel 143: Grondexploitatie

Structurele exploitatieruimte

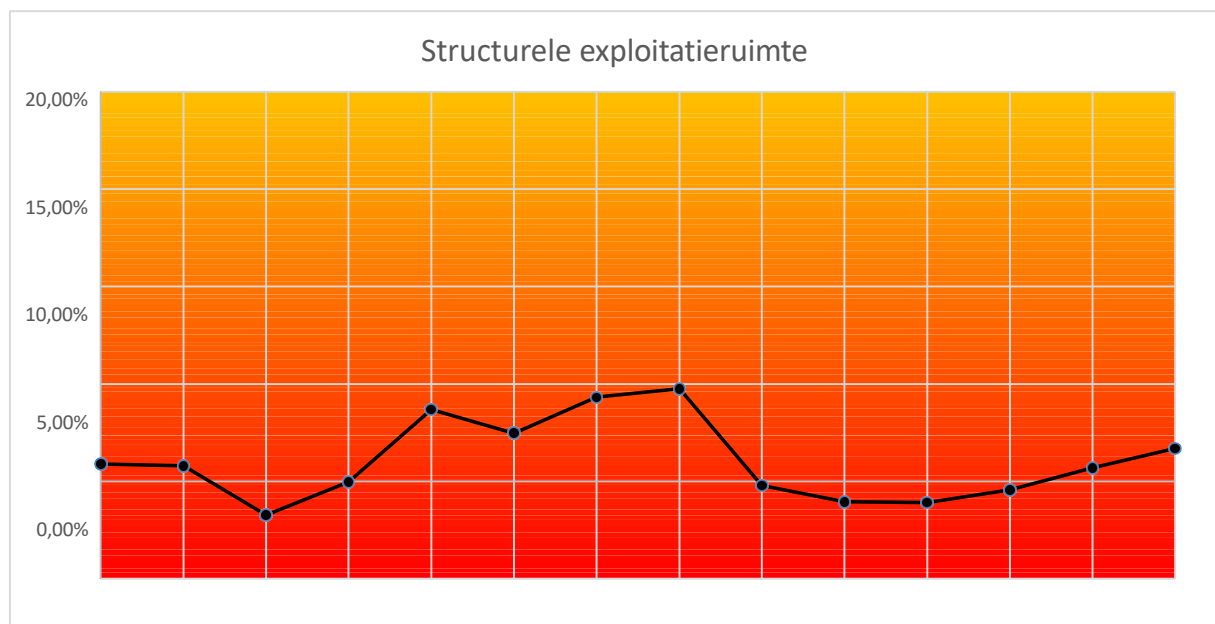
Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Voor de berekening van het kengetal structurele exploitatieruimte wordt het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves gedeeld door de totale baten (exclusief de mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Structurele baten + onttrekkingen aan reserves	(A)	194.246.000	154.200.000	160.219.000	161.402.000	160.017.000	164.916.000
Structurele lasten + toevoegingen aan reserves	(B)	-194.638.000	-156.146.000	-161.961.000	-162.113.000	-158.925.000	-162.135.000
Structurele exploitatieruimte	(A-B=C)	-392.000	-1.946.000	-1.742.000	-711.000	1.092.000	2.781.000
Inkomsten voor bestemming reserves	(D)	183.108.583	185.017.854	159.329.238	160.589.033	159.225.569	164.131.430
Kengetal structurele exploitatieruimte	(C/D)	-0,21%	-1,05%	-1,09%	-0,44%	0,69%	1,69%

Tabel 144: Structurele exploitatieruimte

De scores laten zien dat de structurele exploitatieruimte gestaag daalt en naar verwachting in 2029 positief wordt. Pas dan is er enige ruimte om extra lasten te kunnen dragen.

Tabel 145: Structurele exploitatieruimte

Gemeentelijke belastingcapaciteit

De OZB is voor een gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomst.

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven.

Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten voor meerpersoons huishoudens (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing).

Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Wanneer een gemeente te maken heeft met een hoge schuld en de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

Belastingcapaciteit		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
OZB	(A)	353,33	367,19	333,47
Rioolheffing	(B)	265,10	267,20	267,20
Afvalstoffenheffing	(C)	344,90	364,60	389,16
Eventuele heffingskorting	(D)	0,00	0,00	0,00
Totale				
woonlasten	(A+B+C+D=E)	963,33	998,99	989,83
Landelijk gemiddelde				
woonlasten	(F)	964,00	1.053,00	1.095,00
Kengetal				
belastingcapaciteit	(E/F)	99,93%	94,87%	90,40%
<i>alle vermelde lasten en heffingen gelden voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde</i>				

Tabel 146: Structurele exploitatieruimte

Er is op dit moment geen bron beschikbaar voor de ontwikkeling van de landelijke woonlasten. We onderzoeken hoe we deze indicator in de toekomst op basis van trends kunnen presenteren.

2.2.4 Verbonden Partijen

De gemeente heeft een deel van de uitvoering van het gemeentelijk beleid en taken ondergebracht bij zogenaamde verbonden partijen. Deze partijen spelen een belangrijke rol bij de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen. De gemeente blijft daarbij wel verantwoordelijk voor de uitvoering en het realiseren van het beleid en het behalen van de gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf besteden wij aandacht aan deze verbonden partijen.

Wat zijn verbonden partijen?

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft.

- Van een bestuurlijk belang is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij, bijvoorbeeld door een zetel in het bestuur en/of door stemrecht.
- Van een financieel belang is sprake als gemeentelijke middelen aan de verbonden partij ter beschikking zijn gesteld, die ze kwijt is in geval van faillissement van die partij of wanneer financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente.

Wanneer aan beide voorwaarden is voldaan, is er in overeenstemming met de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) sprake van een verbonden partij. Voorbeelden zijn BV's, NV's, corporaties, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Waarom samenwerkingsverbanden

De gemeente kan diverse redenen hebben om samen te werken. Zo kan een gemeente samenwerken om bijvoorbeeld schaal- en efficiencyvoordelen te bereiken, kennis te delen, complexe en specialistische taken te laten uitvoeren, risico's te spreiden of om een maatschappelijk initiatief te ondersteunen. Ook uitbreiding van het aantal taken en de complexiteit ervan zijn overwegingen om samenwerking te zoeken en verbanden aan te gaan. Op een groot aantal terreinen, zoals sociale zaken, gezondheidszorg, brandweer en veiligheid, het sociaal domein (WMO, jeugdzorg en participatie), hebben gemeenten nadrukkelijk de samenwerking gezocht. Dit is vaak in de vorm van een gemeenschappelijke regeling.

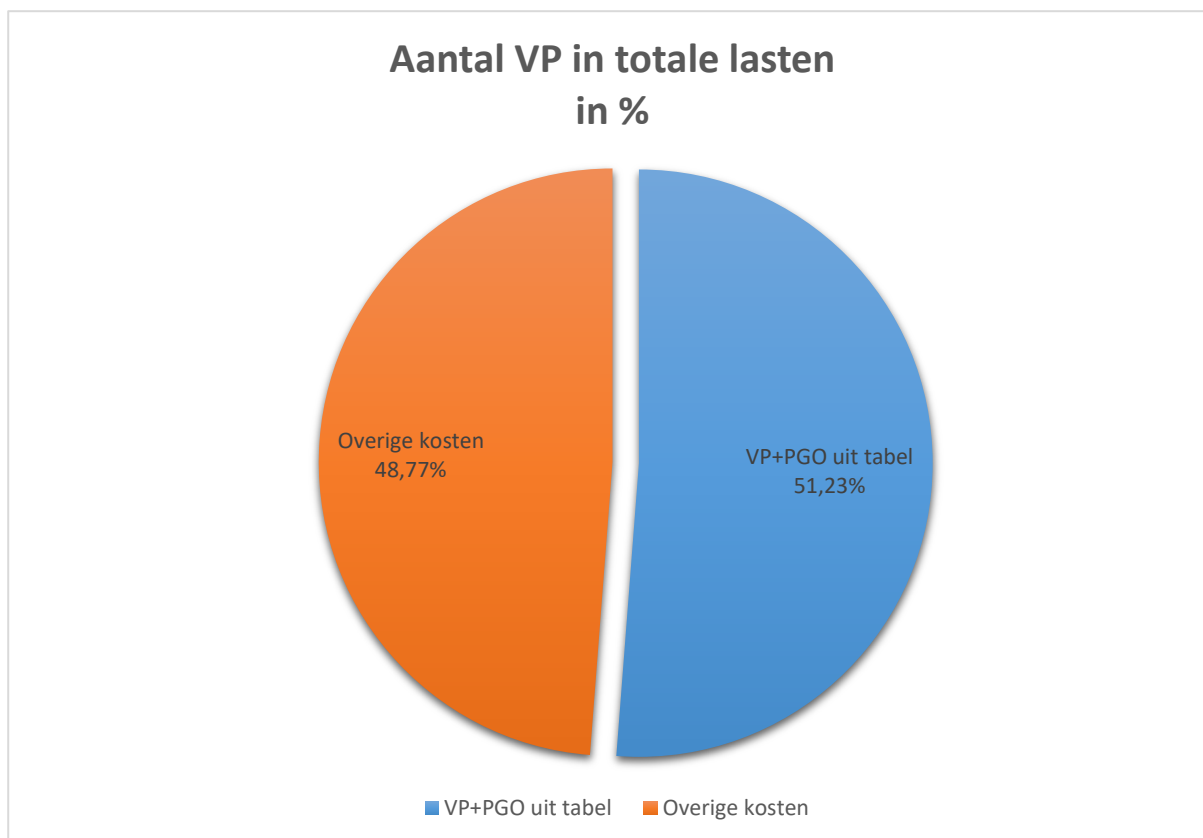
Aan de andere kant brengt samenwerken ook risico's met zich mee. Hoewel de gemeente een deel van de uitvoering van haar beleid bij een partner heeft ondergebracht, blijft zij wel verantwoordelijk voor het uitgevoerde beleid. Daardoor kan de gemeente aanzienlijke maatschappelijke, financiële en fiscale risico's lopen wanneer een partij in financiële problemen komt of zijn taken niet goed uitvoert.

Het is daarom van belang dat deze verbonden partijen goed functioneren en de doelstellingen binnen de gegeven financiële én beleidsinhoudelijke kaders realiseren. Vanuit gemeentelijk perspectief is de noodzaak om de verbonden partijen goed te monitoren en zo nodig bij te sturen dan ook groot. Voor de gemeenteraad is informatie over de verbonden partijen om twee redenen van belang:

- De partijen voeren taken uit die in het verlengde van de gemeentelijke doelstellingen liggen;
- Het functioneren van de partijen heeft consequenties voor de gemeentelijke begroting.

Vanuit het financiële perspectief is monitoring van en sturing op verbonden partijen van groot belang. Voor 2027 telt de begroting van de gemeente € 163,2 miljoen aan lasten.

Daarvan gaat ongeveer € 83,6 miljoen (dit is afgerond 51% van het totaal) naar verbonden partijen. In onderstaande grafiek is dit weergegeven.

Figuur 1: Aantal VP in totale lasten

De behoefte om grip op verbonden partijen te krijgen en te behouden neemt toe. Dat geldt ook voor het versterken van de onderlinge samenwerking. Momenteel werken wij samen met het merendeel van de Zuid-Limburgse gemeenten op het gebied van monitoring en sturing verbonden partijen.

Speerpunten daarbij zijn:

- Het vooraf positioneren van de raad van de gemeente bij de aansturing van het beleid en de financiën van de gemeenschappelijke regelingen;
- Een goede integratie van de begroting en jaarrekening van de gemeenschappelijke regelingen in de begroting, jaarrekening en het jaarverslag van de gemeente;
- Beheersing van de toename van de kosten die voortvloeien uit de delegatie van de gemeentelijke taken aan de gemeenschappelijke regelingen;
- Beheersing van de risico's van de gemeenschappelijke regelingen en integratie van de risico's in de gemeentelijke risicoparaagraaf, voor zover deze niet zelfstandig door de gemeenschappelijke regelingen worden gedragen.

Een verder te ontwikkelen instrumentarium in dit kader is het vervroegen van de aanlevering van de algemene en financiële beleidskaders (AFBK) door de verbonden partij. In deze AFBK geeft de verbonden partij haar visie op de beleidskaders die de basis vormen voor de begroting. Volgens de regelgeving dient dit document samen met de begroting aan de gemeenten te worden aangeboden. Door het aanlevermoment te vervroegen, worden gemeenten eerder in de gelegenheid gesteld hierover een mening te geven. Hier kan de verbonden partij dan mogelijk rekening mee houden bij het opstellen van de begroting.

Beleid

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is geborgd in de Nota Verbonden Partijen 2020. Medio 2027 zal deze nota zijn vernieuwd. Doelstelling van dit beleid is dat het bestuur van de gemeente Landgraaf grip krijgt en houdt op alle aan haar bestuurlijk en/of financieel verbonden partijen. Dat start vanaf het moment dat tot toetreding wordt besloten. Van belang is dat het vastgestelde beleid daadwerkelijk wordt toegepast. Dit vergt een meer of mindere mate van sturing. Naarmate er minder maatregelen geëffectueerd zijn, zal de sturings- en beheersingsrelatie met die verbonden partij minder stevig zijn. Ook de feitelijke taak die de verbonden partij uitvoert, het maatschappelijke belang van die taak, de hoogte van de gemeentelijke financiële bijdrage en de daaraan gelieerde financiële risico's zijn van invloed op de mate waarop grip noodzakelijk is. Vanuit het verleden was het instellen van verscherpt toezicht een van de instrumenten om grip te houden. In de praktijk bleek dit niet goed te werken, immers één enkele gemeente is niet in staat om een verbonden partij te “dwingen” iets te veranderen. Dat kan veel beter in gezamenlijkheid met alle of meerdere deelnemers in die verbonden partij. Daarom spreken we niet meer van verscherpt toezicht, maar wordt de oplossing gezocht in een nauwe samenwerking met de andere deelnemers. Hierbij is met name aandacht voor het gezamenlijk vroegtijdig onderkennen van en bijsturen ten aanzien van problemen.

Overzicht verbonden partijen

Op grond van het gewijzigde BBV zijn de verbonden partijen gesplitst in:

1. Gemeenschappelijke Regelingen/ Professioneel Gesubsidieerde Instellingen,
2. Stichtingen/Verenigingen,
3. Vennootschappen.

Ad 1. Gemeenschappelijke Regelingen en Professioneel Gesubsidieerde Instellingen

PROGRAMMA 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GR BsGW	306	287	285	293	305	322
GR Het Gegevenshuis	301	316	327	337	348	348
GR Solido	1.931	2.183	2.032	2.142	2.182	2.174
GR Historisch Centrum Limburg (HCL)	0	163	155	220	226	226
GR Stadsregio Parkstad Limburg	730	681	695	718	742	766
Totaal Verbonden Partijen	3.268	3.630	3.493	3.711	3.802	3.837

Tabel 147: Programma 0

PROGRAMMA 1: VEILIGHEID

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GR Anti-discriminatievoorziening – centrumgem. Maastricht	22	22	22	22	22	22
GR Veiligheidsregio Zuid-Limburg	2.961	3.108	3.205	3.324	3.443	3.565
GR Zorg en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP)	240	261	281	302	323	323
Totaal Verbonden Partijen	3.223	3.391	3.508	3.649	3.789	3.910

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stichting Dierenbescherming Limburg	29	30	30	31	31	31
Stichting Slachtofferhulp Nederland, regio Zuid-Limburg	33	33	33	33	33	33
Totaal Professioneel Gesubsidieerde Organisaties	62	63	63	64	64	64

Tabel 148: Programma 1

PROGRAMMA 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GR RD4	520	506	547	582	606	606
Totaal Verbonden Partijen	520	506	547	582	606	606

Tabel 149: Programma 2

PROGRAMMA 3: ECONOMIE

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GR Stadsregio Parkstad Limburg (Regionale initiatieven)	188	188	188	188	188	188
Totaal Verbonden Partijen	188	188	188	188	188	188

Tabel 150: Programma 3

PROGRAMMA 4: ONDERWIJS

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GR Bureau Leren & Doorstromen Parkstad – centrumgemeente Heerlen	283	301	238	244	250	250
Totaal Verbonden Partijen	283	301	238	244	250	250

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stichting Movare (VVE) *						
Kinderdagpaleis Eigenwijs (VVE) *						
Humankind Kinderopvang en –ontwikkeling (VVE) *	1.208	1.065	1.095	1.102	1.102	1.102
Stichting Kinderopvang Parkstad (VVE) *						
Totaal Professioneel Gesubsidieerde Organisaties	1.208	1.065	1.095	1.102	1.102	1.102

* Bedragen voor deze organisaties zijn gebundeld in één bedrag weergegeven

Tabel 151: Programma 4

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stichting Bibliotheek Landgraaf-Beekdaelen *	1.051	967	967	967	967	992
Stichting Muziekschool Kerkrade (SMK) *	411	381	381	381	381	391
Stg. Muziekschool (combinatiefunctionaris) *	69	68	68	68	68	69
Stichting Park Strijthagen *	69	84	84	84	84	86
Stichting Park Ter Waerden (exploitatiebijdrage) *	44	45	45	45	45	46
Stichting Park Ter Waerden (beheersvergoeding) *	6	6	6	6	6	7
Sportbedrijf Landgraaf (exploitatiebijdrage)	347	392	422	355	289	289
Stichting Bosbeheer Landgraaf *	60	60	60	60	60	60
Stichting The Movefactory	381	366	348	348	348	357
Gemeente Heerlen (Regio–archeoloog)	27	27	27	27	27	27
Gemeente Heerlen (Grenzeloos Actief)	14	14	16	16	16	16
Stichting Vrije Academie Parkstad *	82	75	75	75	75	76
Stichting Vrije Academie Parkstad (combinatiefunctionaris) *	75	74	74	74	74	76
Totaal Professioneel Gesubsidieerde Organisaties	2.635	2.559	2.573	2.506	2.440	2.493

* De middelen betreffen reguliere subsidiebedragen, zonder extra middelen voor tijdelijke taken. Vanaf 2030 vind pas indexatie plaats cf ombuiging 2025.

Tabel 152: Programma 5

PROGRAMMA 6: SOCIAAL DOMEIN

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GR Centrumgem. Maastricht inkoop jeugdzorg regio ZL	9.181	8.050	10.977	8.276	8.549	8.852
GR GGD Zuid-Limburg (Veilig Thuis)	491	548	619	643	668	694
GR Samenwerking Informele zorg – gemeente Heerlen	101	104	107	109	109	110
GR ISD BOL	25.138	25.096	27.150	26.791	26.422	26.060
GR Kredietbank Limburg	610	845	888	878	850	846
GR Omnibuzz	1.367	1.572	1.627	1.675	1.718	1.778
GR Werkvoorzieningschap OZL (WOZL)	10.029	9.674	8.364	7.898	7.357	7.314
GR Werkgevers Service Punt (WSP)	594	454	438	417	437	498
Totaal Verbonden Partijen	47.511	46.344	50.170	46.686	46.110	46.153

Tabel 153: Programma 6

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
JENS (inkoop ambulante jeugdzorg)	11.111	11.037	10.486	10.791	11.060	11.348
ISDBOL – Bijdrage Chronisch Zieken en Gehandic.	77	47	47	47	47	47
ISDBOL – Mantelzorgcompliment	128	128	128	128	128	128
Stichting Levantogroep – Algemene Voorziening Slot Schaesberg	91	94	96	99	99	99
Stichting MEE Zuid-Limburg	398	398	399	398	388	388
Belangenvereniging Rimborg – Algemene Voorziening Dorpsinlooppunt	7	7	7	8	8	8
Stichting Calibris Advies (Wijkleerbedrijf Landgraaf) *	37	38	38	38	38	39
Stichting Wijkcentrum An de Koel *	114	116	116	116	116	119
Stichting Samen Delen Regio Parkstad **						
Stichting Voedselbank Limburg-Zuid **						
Jeugdfonds Sport Limburg **						
Jeugdfonds Cultuur Limburg **	314	322	293	301	301	301
Stichting Consuminderhuis Parkstad **						
Vincentiusvereniging Landgraaf **						
Taalcafé An de Koel *	1	1	1	1	1	1
Stichting CMWW Brunssum (Wijkbelbus)	40	41	41	41	41	41
Stichting Welsun *	2.036	2.036	2.036	2.036	2.036	2.089
Stichting Welsun (KOTA – toeslagenaffaire) *	41	43	43	43	43	0
Multifunctioneel Centrum An d'r Put *	130	125	125	125	125	125
Stichting GIPS spelen en leren *	5	5	5	5	5	5
Totaal Professioneel Gesubsidieerde Organisaties	14.530	14.439	13.862	14.175	14.435	14.736

* De middelen betreffen reguliere subsidiebedragen, zonder extra middelen voor tijdelijke taken. Vanaf 2030 vindt pas indexatie plaats cf omhuizing 2025.

** Bedragen voor deze organisaties zijn gebundeld in één bedrag weergegeven

Tabel 154: Programma 6

PROGRAMMA 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
GR BsGW	446	419	416	429	445	469
GR GGD Zuid-Limburg (basispakket+rijksvaccinatie progr.)	812	827	852	885	920	956
GR GGD Zuid-Limburg (jeugdgezondheidszorg)	1.415	1.449	1.511	1.570	1.632	1.696
GR Rd4	4.098	4.295	4.659	4.993	5.274	5.666
GR Omgevingsdienst Zuid Limburg	328	368	375	388	402	402
Totaal Verbonden Partijen	7.099	7.358	7.813	8.265	8.673	9.189

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Gemeente Beekdaelen (samenw. overeenk. waterketen) *	105	105	105	105	105	105
Gemeente Heerlen (samenw. overeenk. MMR) *						
Totaal Professioneel Gesubsidieerde Organisaties	105	105	105	105	105	105

* Bedragen voor deze organisaties zijn gebundeld in één bedrag weergegeven

Tabel 155: Programma 7

PROGRAMMA 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING (VHROSV)

(x € 1.000)

Naam organisatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030
------------------	------	------	------	------	------	------

In dit programma zijn geen verbonden partijen en/of professioneel gesubsidieerde organisaties van toepassing

Tabel 156: Programma 8

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal Verbonden Partijen	62.092	61.718	65.958	63.326	63.418	64.133
Totaal Professioneel Gesubsidieerde Organisaties	18.540	18.230	17.698	17.952	18.146	18.500
Totaal aan samenwerkingsverbanden	80.631	79.948	83.655	81.278	81.563	82.634

Tabel 157: Totaaltelling

Nr.	Verbonden partij (Gemeenschappelijke Regeling)	Bijdrage exploitatie 2027	Programma
1	Anti Discriminatievoorziening – centrumgemeente Maastricht	€ 22	1
2	Bestuursovereenkomst Informele Zorg – centrumgemeente Heerlen	€ 107	6
3	BsGW (Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen)	€ 285	0
	BsGW (Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen)	€ 416	7
4	Bureau Leren & Doorstromen Parkstad – Centrumgemeente Heerlen	€ 238	4
5	Centrumregeling regionale samenwerking opvang en beschermd wonen		
	Wmo 2015 – centrumgemeente Heerlen	€ 0	6
6	GGD Zuid-Limburg (Veilig Thuis)	€ 619	6
	GGD Zuid-Limburg (basispakket+rijksvaccinatie programma)	€ 852	7
	GGD Zuid-Limburg (jeugdgezondheidszorg)	€ 1.511	7
7	Het Gegevenshuis	€ 327	0
8	Centrumgem. Maastricht-Inkoop jeugdzorg regio Zuid-Limburg	€ 10.977	6
9	ISD BOL (Intergemeenschappelijke Sociale Dienst Brunssum en Landgraaf)	€ 27.150	6
10	Kredietbank Limburg	€ 888	6
11	Omnibuzz	€ 1.627	6
12	Solido	€ 2.032	0
13	Omgevingsdienst Zuid-Limburg	€ 375	7
14	Reinigingsdiensten Rd4	€ 547	2
	Reinigingsdiensten Rd4	€ 4.659	7
15	Stadsregio Parkstad Limburg	€ 695	0
	Stadsregio Parkstad Limburg (Regionale Initiatieven)	€ 188	3
16	Veiligheidsregio Zuid-Limburg	€ 3.205	1
17	Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL)	€ 8.364	6
18	Werkgevers Service Punt (WSP)	€ 438	6
19	Zorg en Veiligheids Huis Parkstad (ZVHP)	€ 281	1
20.	Historisch Centrum Limburg (HCL)	€ 155	0
	Totaal	€ 65.958	

Tabel 158: Bijdrage Verbonden Partijen

Detailinformatie per verbonden partij

Voor een actueel overzicht van het openbaar belang, de gemeentelijke visie op de verbonden partij, de actuele beleidsvoornemens over de partij, de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentelijke belang en de financiële positie verwijzen wij naar de bijlage “Toelichting op de verbonden partijen”.

Bijdrage Verbonden Partijen – Professioneel Gesubsidieerde Organisaties 2027 in één oogopslag:

(cijfers x € 1.000)

Nr. Verbonden partij (Professionele Gesubsidieerde Instelling)		Bijdrage Programma exploitatie 2027	
1	Stichting Dierenbescherming Limburg	€ 30	1
2	Stichting Slachtofferhulp Nederland, regio Zuid-Limburg	€ 33	1
3	Stg Movare/Kinderdagpaleis Eigenwijs/Humankind Kinderopv./Stg Kinderopv. Parkstad (VVE)	€ 1.095	4
4	Stichting Bibliotheek Landgraaf-Beekdaelen	€ 967	5
5	Stichting Muziekschool Kerkrade (SMK)	€ 381	5
6	Stichting Muziekschool Kerkrade (SMK) (combinatiefunctionaris)	€ 68	5
7	Stichting Park Strijthagen	€ 84	5
8	Stichting Park Ter Waerden (exploitatiebijdrage)	€ 45	5
9	Stichting Park Ter Waerden (beheersvergoeding)	€ 6	5
10	Sportbedrijf Landgraaf (exploitatiebijdrage Zwembad In de Bende)	€ 422	5
11	Stichting The Movefactory	€ 348	5
12	Stichting Vrije Akademie Parkstad	€ 75	5
13	Stichting Vrije Akademie Parkstad (combinatiefunctionaris)	€ 74	5
14	Gemeente Heerlen (Regio-archeoloog)	€ 27	5
15	Gemeente Heerlen (Grenzeloos Actief)	€ 16	5
16	Stichting Bosbeheer Landgraaf	€ 60	5
17	JENS (inkoop ambulante jeugdzorg)	€ 10.486	6
18	ISDBOL – Bijdrage Chronisch Zieken en Gehandicapten	€ 47	6
19	ISDBOL – Mantelzorgcompliment	€ 128	6
20	Stichting Levantogroep – Algemene Voorziening Slot Schaesberg	€ 96	6
21	Stichting MEE Zuid-Limburg	€ 399	6
22	Belangenvereniging Rimburch-inz. Algemene Voorziening	€ 7	6
23	Calibris Advies (wijkleerbedrijf Landgraaf)	€ 38	6
24	Stichting Wijkcentrum An de Koel	€ 116	6
25	Stg Samen Delen Regio Parkstad/Stg Voedselbank Limburg-Zuid/Jeugdfonds Sport Limburg/Jeugdfonds Cultuur Limburg/Stg Consuminderhuis Parkstad/Vincentiusvereniging Landgraaf	€ 293	6
26	Taalcafé An de Koel	€ 1	6
27	Stichting CMWW Brunssum (belbus)	€ 41	6
28	Stichting Welsun	€ 2.036	6
29	Stichting Welsun (KOTA – toeslagenaffaire)	€ 43	6
30	Multifunctioneel Centrum An d'r Put	€ 125	6
31	Stichting GIPS spelen en leren	€ 5	6
32	Gem. Beekdaelen/Gem. Heerlen-inz. Samenwerkingsovk waterketen	€ 105	7
Totaal		€ 17.698	

Tabel 159: Bijdrage Verbonden Partijen

Ad 2. Stichtingen/Verenigingen

In deze categorie heeft Landgraaf geen verbonden partijen waarin sprake is van zeggenschap.

Ad 3. Vennootschappen

(cijfers x € 1.000)

Nr. Verbonden partij (vennootschap)		Bijdrage exploitatie 2027	Geraamd dividend	Programma
1	Bank Nederlandse Gemeenten NV	n.v.t.	€ 58	0
2	Bodemzorg Limburg BV	n.v.t.	–	7
3	Enexis Holding NV	n.v.t.	€ 408	0
4	IBA Parkstad BV	n.v.t.	–	8
5	Reinigingsdienst Rd4 NV	n.v.t.	€ 53	7
6	Waterleiding Maatschappij Limburg NV	n.v.t.	–	0
7	Woonwijzerwinkel BV	n.v.t.	–	7
8	Sportbedrijf Landgraaf BV (Zwembad In de Bende)	n.v.t.	–	5
Totaal		€ 0	€ 519	

Tabel 160: Bijdrage Verbonden Partijen

2.2.5 Onderhoud Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom heeft, dienen we op een dusdanige wijze te beheren, dat deze kapitaalgoederen hun functie op korte en lange termijn kunnen vervullen. Op korte en lange termijn dient voldoende aandacht te zijn voor aspecten als veiligheid en risicoaansprakelijkheid, terwijl op lange termijn ook de duurzaamheid van het integraal onderhoud ertoe moet leiden, dat er geen sprake is van kapitaalvernietiging ten gevolge van achterstallig onderhoud.

We maken binnen deze kapitaalgoederen navolgend een onderverdeling in:

- Wegen
- Groen
- Riolering en waterhuishouding
- Elementenbeheer
- Reiniging
- Gebouwen
- Civiele kunstwerken

De omvang van de kapitaalgoederen wordt door onderstaande gegeven weergegeven:

Soort kapitaalgoed	Omschrijving	2027 Hoeveelheid
Wegen	Asfaltverhardingen in m2	990.091
	Elementenverhardingen in m2	1.122.052
Groen	Aantal bomen (straat- parkbomen)	10.425
	Openbaar groen – beplanting in m2	1.972.617
	Openbaar groen – grazige vegetatie in m2	1.492.563
	Bos en natuurterreinen in ha.	48,73
Speel gelegenheden	Speelgelegenheden (speelplekken, –velden en jeu de Boules)	70
	speeltuinen	2
Reiniging	Zie de gegevens bij wegen en groen	zie wegen en groen
Elementenbeheer	Aantal lichtmasten	8.861
	Aantal banken en zitgelegenheden	242
Riolering	Aantal kolken	10.425
	Aantal pompen en gemalen	23
	Vrijval riool in km	219
	Persleiding in km	6,2
Civiele Kunstwerken	Aantal kunstwerken	9
Gebouwen	Aantal gebouwen	
	– gemeentelijke gebouwen	3
	– onderwijs	12
	– buitensport	6
	– binnensport (inclusief zwembaden)	5
	– sociaal maatschappelijk	17

Tabel 161: Omvang kapitaalgoederen

Artikel 12 van het BBV schrijft voor dat van de kapitaalgoederen moet worden aangegeven:

- Beleidskader
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Soort kapitaalgoed	beleid/ beheer	Beheerplan c.q. raads kader	van jaar	tot jaar	Kwaliteits niveau	Financiële vertaling	Achterstallig onderhoud
Wegen	Beleid	Kwaliteitsgids BOR	2024	2034	B en C	N.v.t.	N.v.t.
	Beheer	Integrale weginspectie	2025	2027	B en C	Deels	Ja
Groen	Beleid	Bomennota	2014	2024	N.v.t.	Ja	Nee
	Beleid	Groenstructuurplan	2017	2047	N.v.t.	Ja	Nee
	Beleid	Kwaliteitsgids BOR	2024	2034	A, B en C	Ja	Nee
	Beleid	Bosbeheervisie	2021	2030	Veilig en duurzaam	Deels	Nee
Reiniging	Beleid	Kwaliteitsgids BOR	2024	2034	A, B en C	Ja	Nee
Riolering	Beleid	Watertakenplan	2023	2028	N.v.t.	Kostendekkingsplan	Nee
Elementen	Beleid	Beleidsnota openbare verlichting	2021	2025	Veilig en duurzaam	Ja	Deels
Gebouwen (gemeentelijke)	Beheer	MOP	2023	2028	klasse 3	Ja	nee
Gebouwen (maatschappelijke en sport accommodaties)	Beheer	DMOP's	2021	2024	Klasse 2-3 (goed tot redelijk)	Ja	Nee

Tabel 162: Kapitaalgoederen

Onderhoud wegen

Onderhoud en instandhouding van de gemeentelijke wegeninfrastructuur blijven in 2027 prioriteit binnen het fysieke domein. De resultaten van inspectierapportages, 1x per twee jaar uitgevoerd (voorheen 1 x per jaar), wordt ingezet op het uitvoeren van regulier en groot onderhoud aan wegen, verhardingen en wegmarkeringen.

Veiligheid en bereikbaarheid zijn hierin leidend. Wegen worden onderhouden volgens de landelijke richtlijnen om de verkeersveiligheid te waarborgen. Hierin worden de CROW-normen aangehouden. Voor Landgraaf zijn er twee vastgestelde niveaus. Niveau B voor de centra's en de ruggengraat. Niveau C voor de overige wegen en fietspaden.

Vanuit de inspectierapportage wordt ook een lijst met klein onderhoud aangeleverd. De lijst van elementenverhardingen wordt door onze eigen buitendienst weggewerkt. De buitendienst medewerkers zijn onze oren en ogen buiten. Oneffenheden worden gezien en opgelost.

De inspectierapportage is voor wegenonderhoud leidend om te bepalen waar onderhoud nodig is. Er wordt integraal met andere disciplines gekeken waar samen kan worden gewerkt. Hoe kunnen we het wegenonderhoud combineren met groen, riool, verkeer, klimaat en duurzaamheid. Een brede blik om samen tot een heringerichte straat of wijk te komen en knelpunten weg te nemen. Overlast voor bewoners wordt hierdoor zoveel als mogelijk beperkt. Belangengroeperingen van burgers en anderen binnen een projectgebied worden geïnformeerd over plannen, ontwikkelingen, voortgang en zoveel mogelijk betrokken bij voorbereiding en uitvoering.

De kwaliteit van de wegen laat in de laatste inspectierapportage een achteruitgang zien. Kwaliteit D voor asfalt is 9,6% en voor elementenverharding is deze 18,7%. De norm voor kwaliteit D is om onder de 10% te blijven.

Voor de kwaliteitsachterstand van de elementenverhardingen wordt een maatregeltoets uitgevoerd, waarbij de meest urgente wegvakken prioriteit krijgen. Een maatregeltoets is het proces waarbij per wegvak wordt bepaald welke onderhoudsmaatregel technisch het meest passend en kosteneffectief is. Voor elementenverhardingen betekent dit dat wordt beoordeeld of een wegvak:

- Met klein onderhoud kan worden hersteld;
- Plaatselijk moet worden opgehoogd of herstraat;

- Volledig moet worden gereconstrueerd;
- Nog enige tijd veilig in stand kan worden gehouden met beperkte maatregelen;
- Of beter kan worden meegenomen in een toekomstig integraal project.

Daarbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met gemeentelijke projecten en werkzaamheden van kabel- en leidingbeheerders die in de komende vijf jaar zijn gepland. Om onnodige investeringen te voorkomen, worden verhardingen binnen toekomstige projectgebieden alleen onderhouden voor zover dit nodig is om deze veilig en functioneel te houden tot de uitvoering van het betreffende project.

Door prioritering van de meest urgente wegvakken, afstemming met toekomstige integrale projecten en het stimuleren van vergroening wordt een doelmatige inzet van onderhoudsbudgetten gerealiseerd, terwijl tegelijk wordt bijgedragen aan een klimaatbestendige openbare ruimte.

Onder de lasten wegen, trottoirs en fietspaden zijn de onderhouds-, afschrijvings- en personele lasten meegenomen

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Lasten wegen, trottoirs en fietspaden	2.741	2.810	2.831	2.854

Tabel 163: Financiële consequenties

Onderhoud groen

In 2026 is het onderhoud groen in de centra van niveau A naar B door de Raad vastgesteld. Dit is een ruimtecreatie in het kader van de bezuinigingen.

Er is geen achterstallig onderhoud.

Naast de extra aandacht voor het toepassen van gevarieerde inheemse beplantingen en bloemenmengsels passen we waar mogelijk extensief maaibeheer toe voor de verbetering van de biodiversiteit. Daarnaast worden er zogenaamde insectenhoeven en bijenoeven aangelegd. Bijenoeven bestaan uit bijenkasten met daaromheen bij-vriendelijke beplanting. De toepassing van wildebloemenmengsels, waardoor onder meer natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups worden aangetrokken, is een succes gebleken. Ook het gebruik van nestkastjes heeft hiertoe bijgedragen. Voor de bescherming van flora en fauna maken we gebruik van de gedragscode Bestendig Beheer. Onderdeel hiervan is de Flora- en Faunacheck met een overzicht van mogelijk aanwezige beschermde flora en fauna.

Onderhoud bomen

Er is geen achterstallig onderhoud.

Het onderhoud van straat-, laan- en parkbomen gebeurt binnen een raamcontract. Binnen deze raamovereenkomst wordt jaarlijks ongeveer 33% van het bomenbestand regulier gesnoeid. Hiervoor is een geografische indeling gemaakt van het Landgraafse bomenbestand, Noord, Midden en Zuid. Daarnaast worden op basis van de resultaten uit de jaarlijkse boomveiligheidscontrole maatregelen uitgevoerd om de gebreken op te heffen.

Onderhoud bossen

Onze bossen hebben door de droge hete zomers van de laatste jaren enorm te lijden gehad. Om tot herstel van de bossen te komen en de publieke openstelling van de bossen te kunnen garanderen is door de gemeente in samenwerking met de Stichting Bosbeheer Landgraaf (SBL) een planmatige aanpak opgesteld. Ook wordt spontane bosontwikkeling gestimuleerd door het creëren van gunstige groeiomstandigheden. Natuurlijke successie zorgt vervolgens voor de ontwikkeling van een gezond, duurzaam bos. De trend van droge en hete zomers lijkt zich voort te zetten. De verwachting is dat er blijvend geïnvesteerd moet worden in de bossen om het areaal in stand te houden en te blijven voldoen aan de verplichting vanuit de Wet natuurbescherming. Met het huidige grote aantal vrijwilligers van SBL zijn wij in staat het onderhoud in eigen beheer uit te voeren.

Onder de lasten openbaar groen en groen in het buitengebied (inclusief onderhoud bomen en bossen) zijn de onderhoudslasten en personele lasten meegenomen.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Lasten openbaar groen en groen in het buitengebied	2.998	2.953	2.965	2.978

Tabel 164: Financiële consequenties

Riolering en waterhuishouding

Het Watertakenplan is in 2023 door uw raad vastgesteld en loopt tot 31 december 2027.

Als basis voor de kostenberekening dient het aan het Watertakenplan gekoppelde Kostendekkingsplan (KDP). Uit het KDP volgt dat we de eerste jaren het tarief voor het rioolrecht niet hoeven te verhogen en ook niet hoeven aan te passen op grond van de inflatiecijfers. De omvang van de gevormde voorziening is immers meer dan robuust.

Onder de lasten riolen en waterhuishouding zijn de onderhoudslasten en personele lasten meegenomen.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Lasten riolen en waterhuishouding	2.839	2.812	2.788	2.729
Rd4 (kolken reiniging)	123	132	138	149

Tabel 165: Financiële consequenties

Onderhoud elementenbeheer

Onder de noemer "elementen" verstaan wij het gemeentelijke areaal aan inrichtingselementen in de openbare ruimte zoals lichtmasten, verkeersregelinstallaties (VRI), verkeersborden, paaltjes, zitbanken e.d. Onderhoud openbare verlichting gebeurt op basis van het onderhoudsprogramma. Voor het onderhouden van de VRI's is er in de kadernota budget gevraagd om gebruik te kunnen maken van een onderhoudscontract. Dit contract zorgt ervoor dat er sneller en adequater gereageerd kan worden op storingen.

Voor het vervangen van lichtmasten wordt jaarlijks een bedrag van 244 duizend euro ter beschikking gesteld en 230 duizend euro voor het vervangen van armaturen. In januari 2021 is de beleidsnota openbare verlichting 2021–2025 door de raad vastgesteld. Daarin zijn onder meer maatregelen en activiteiten opgenomen om noodzakelijke vervangingen van lichtmasten mogelijk te maken en versneld conventionele verlichting te vervangen door Ledverlichting. In 2026 wordt een nieuwe beleidsnota geschreven.

Het beleid van de gemeente is erop gericht om uiterlijk in 2030 alle openbare verlichtingsarmaturen te hebben vervangen voor ledverlichting.

Naar verwachting is eind 2026 97% van alle openbare verlichtingsarmaturen voorzien van ledverlichting. De omzetting is gestart met led–retrofit in bestaande armaturen en vervolgens de nieuwe led generatie in nieuwe armaturen. Zodra alle armaturen zijn voorzien van ledverlichting zal gestart worden met het vervangen van de eerste generatie led armaturen (led–retrofit). De led–retrofit hebben een technische levensduur van ongeveer 15 jaar en bereiken geleidelijk het moment van vervanging.

Onder de lasten elementen zijn de onderhouds-, afschrijvings- en personele lasten meegenomen.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Lasten elementen (openbare verlichting, vri's en bankjes)	782	799	789	789

Tabel 166: Financiële consequenties

Onderhoud civiele kunstwerken

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud of een onveilige situatie.

In 2026 heeft een externe inspectie van de civiele kunstwerken plaatsgevonden. Hieruit zijn onderhoudsmaatregelen voor zowel klein als groot regulier onderhoud voortgekomen. Klein onderhoud wordt waar mogelijk door de eigendienst uitgevoerd. In 2027 wordt een meerjarenonderhoudsplan gemaakt.

Reiniging

Reiniging wordt 4 maal per jaar getoetst door een onafhankelijk bureau, we voldoen aan het niveau. Alhoewel reiniging geen direct onderhoud aan kapitaalgoederen betreft, is dit onderhoud noodzakelijk voor een goed gebruik van de kapitaalgoederen en ter voorkoming van overlast.

De gemeentelijke kapitaalgoederen staan immers ten dienste van de burgers en moeten door hen dan ook normaal gebruikt kunnen worden.

Onder de lasten straatreiniging en onkruidbestrijding zijn de onderhoudslasten en personele lasten meegenomen.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Lasten straatreiniging en onkruidbestrijding	332	341	349	358
Rd4	370	396	418	447

Tabel 167: Financiële consequenties

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Lasten gladheidsbestrijding	32	33	34	34
Rd4	177	189	200	188

Tabel 168: Financiële consequenties

Onderhoud gebouwen

In 2026 is gebleken dat de opgestelde onderhoudsplannen voor maatschappelijke- en sport-accommodaties (2025, niet vastgesteld) en gemeentelijke gebouwen (2023, vastgesteld) aandachtspunten bevatten die aanleiding geven tot actualisatie en verbetering²². Daarom worden in 2026 nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. De plannen worden nog voor eind 2026 herzien en ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Het reguliere klein onderhoud wordt jaarlijks uitgevoerd vanuit de exploitatiebudgetten. Hiermee wordt de kwaliteit van de gebouwen op het door de gemeenteraad vastgestelde niveau gehouden, in overeenstemming met conditiescore 2-3 (goed-redelijk).

De DMJOP's vormen het kader voor een planmatige aanpak van onderhoud en verduurzaming. Door onderhouds- en verduurzamingsmaatregelen integraal af te wegen, kunnen natuurlijke vervangingsmomenten optimaal worden benut. Hiermee wordt gewerkt aan veilig, functioneel, energiezuinig en toekomstbestendig maatschappelijk vastgoed en worden onverwachte onderhoudslasten zoveel mogelijk beperkt.

Exploitatielasten klein onderhoud:

Financiële consequenties en vertaling in de begroting:

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Onderhoudslasten gemeentelijke gebouwen	128	120	120	120
Onderhoudslasten accommodaties	504	507	507	507

Tabel 169: Financiële consequenties

Onderstaand de ontwikkeling van de onderhoudsvoorzieningen op basis van de onderhoudsplannen.

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
beginstand onderhoudsvoorziening accomodaties	2.055	1.686	1.060	893
stortingen in onderhoudsvoorziening	313	314	314	314
onttrekking onderhoudsvoorziening	682	940	481	663
eindstand onderhoudsvoorziening accomodaties	1.686	1.060	893	544

Tabel 170: Onderhoudsplannen

²² 1. Bij de beoordeling van de onderhoudsplannen is vastgesteld dat de kwaliteit van de onderliggende uitwerking onvoldoende was. Daarbij was beperkt rekening gehouden met de benodigde duurzaamheidsopgave en bestond onzekerheid over de juiste afbakening tussen investeringen en onderhoud.

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
beginstand onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen	1.099	1.060	1.100	1.097
stortingen in onderhoudsvoorziening	83	83	83	83
onttrekking onderhoudsvoorziening	122	43	86	83
eindstand onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen	1.060	1.100	1.097	1.097

Voor de standen per gebouw zie Bijlage 4 reserves en voorzieningen

Tabel 171: Onderhoudsplannen

2.2.6 Grondbeleid

Beleidskader

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de in 2021 door de raad vastgestelde geactualiseerde Grondnota. Hierin presenteren en analyseren we de ontwikkelingen op het gebied van beleid, planontwikkeling en vermogenspositie in een samenhangend geheel. Wij focussen daarbij op de volgende ruimtelijke speerpunten:

- uitvoering Woningmarktprogramma Landgraaf 2025–2030
- verbetering van de woon- en leefkwaliteit in de centra en de openbare ruimte,
- herstructurering van buurten en bedrijventerreinen
- (vrijtijds)economie en evenementen.

Grondbeleid is een belangrijk instrument om doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economie, milieu en maatschappelijke versterking te realiseren.

De demografische ontwikkelingen en de gewenste versterking van de economische structuur voor de komende jaren zijn daarbij leidend om de positie van de gemeente op de lange termijn te versterken.

Een belangrijk instrument voor de uitvoering van het grondbeleid is de Grondexploitatiewet.

Doelstelling van deze wet is een goede regeling voor kostenverhaal, binnenplanse verevening en locatie-eisen bij particuliere grondexploitaties. Belangrijk daarbij is dat het stelsel rechtszekerheid biedt en speculanten niet meer de kans geeft het kostenverhaal te ontwijken. De laatste jaren is een tendens zichtbaar dat de ontwikkelaars de risico's niet alleen willen dragen maar de gemeenten een aandeel nemen in de risico's. In de wet blijft vrijwillige samenwerking voorop staan, in welke vorm dan ook, omdat gebleken is dat gemeenten en particuliere eigenaren daar de voorkeur aan geven. De gemeente kan, indien noodzakelijk voor de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen, gebruikmaken van de instrumenten voorkeursrecht en onteigening zoals opgenomen in de Omgevingswet.

De gemeente zit midden in een proces van transformatie. Deze opgave vindt onder andere zijn weerslag in het door de raad vastgestelde Woningmarktprogramma Landgraaf 2025–2030. Daarnaast is er met name ook aandacht voor projecten voortkomende uit de Regiodeal en het Volkshuisvestingsfonds. Het betreft dan met name inbreidingsplannen/transformatieopgaven die sluiten met een exploitatietekort. Het initiatief van deze plannen ligt bij de gemeente, omdat de markt deze plannen niet oppakt. Een actieve grondpolitiek is daarbij een vereiste.

Op basis van de kenmerken van deze 'regiodeal-projecten' is het instrument van grondexploitatie het geëigende middel om deze projecten van de grond te krijgen. Voor de binnenstedelijke herstructureringsopgave De Streep voert de gemeente een actieve grondexploitatie.

In september 2025 is de Grondexploitatie "De Streep" (inclusief begroting en risico's) vastgesteld door de Raad. De gemeente is onder meer verantwoordelijk voor de verwerving en het beheer van gronden, het bouw- en woonrijp maken en de gronduitgifte. De grondexploitatie wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de meest actuele inzichten in kosten, opbrengsten, fasering en risico's. Deze actualisatie sluit aan op de gemeentelijke planning- en controlecyclus en vormt de basis voor de waardering in de jaarrekening en de financiële meerjarenraming. Ontwikkelingen in onder meer de woningmarkt, bouwkosten en uitvoering kunnen van invloed zijn op het verwachte resultaat.

Op basis van de vastgestelde grondexploitatie bedraagt het geprognosticeerde eindresultaat van de grondexploitatie "De Streep" € 2,643 miljoen negatief. Voor dit verwachte tekort is in 2025 een voorziening gevormd. De financiële risico's zijn opgenomen in de gemeentelijke risicoanalyse en maken onderdeel uit van de berekening van het weerstandsvermogen zie paragraaf 2.2.7.

De ervaring leert dat de overheid de regierol op zich dient te nemen als er sprake is van een verhoogd risicoprofiel. In financiële zin zijn de financiële middelen die we via het Rijk hebben ontvangen uit het Volkshuisvestingsfonds, additioneel op de middelen uit de Regiodeal van eminent belang om onze opgaven ten uitvoer te brengen.

Verwerving en beheer

De gemeente voert een strategisch aankoopbeleid met betrekking tot onroerende zaken. We kopen selectief aan, gericht op de realisering van projecten ter uitvoering van het Woningmarktprogramma Landgraaf 2025–2030, de Regiodeal, Kwaliteit Limburgse Centra en het Volkshuisvestingsfonds. Onderdeel van het aankoopbeleid is ook het op peil houden van de voorraad agrarische gronden. Bij gewenste ruimtelijke ontwikkelingen zijn agrariërs vaak alleen bereid om de door de gemeente benodigde gronden te verkopen als zij hiervoor ruilgronden terugkrijgen. Een adequate voorraad agrarische grond is ook noodzakelijk wanneer bij ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld aanleg infrastructuurle voorzieningen) een natuurcompensatieplan dient te worden opgesteld en uitgevoerd. In 2027 besteden wij verder ook aandacht aan strategische aankopen en aan het terugdringen van het onrechtmatig grondgebruik. Bij het terugdringen van het onrechtmatig grondgebruik wordt de oude situatie hersteld of, als de situatie dit toelaat, worden de gronden verkocht of verhuurd. Daarnaast zijn wij terughoudend met de verkoop van openbaar groen.

Planontwikkeling

Bij ruimtelijke plannen maken wij een onderscheid tussen herstructureringslocaties en ontwikkelingslocaties. Doelstelling van herstructurering is het kwalitatief verbeteren van de woonomgeving, de woningvoorraad en de centrum- en welzijnsfuncties. Deze locaties worden vaak gekenmerkt door een versnippering van eigendomsposities, waardoor het voeren van een eigen grondexploitatie grote risico's met zich meebrengt. In voorkomende gevallen kiest de gemeente er zo veel mogelijk voor om met een ontwikkelende partij een exploitatieovereenkomst aan te gaan. Rendement en risico van de exploitatie dragen we zo beide over aan de exploitant waarbij de gemeente de kosten voor de te treffen voorzieningen van openbaar nut toch kan doorberekenen aan de exploitant. Om planvorming in deze tijd toch mogelijk te maken nemen we in voorkomende gevallen in herstructureringslocaties grondexploitaties ter hand.

In het Woningmarktprogramma zijn een aantal (grote) ontwikkelingslocaties benoemd die (grotendeels) in eigendom toebehoren aan derden. Bij de ontwikkeling van deze locaties heeft de gemeente vooral een sturende en faciliterende rol.

Financieel kader

Met betrekking tot de prijsvorming bij aan- en verkopen gaan we uit van een marktconforme benadering, met dien verstande dat de aankopen plaatsvinden op basis van actuele prijzen. Daarbij maken wij uiteraard gebruik van de geboden (wettelijke) instrumenten.

Bij de waardering van het gemeentelijke grondbezit maken wij onderscheid tussen grondexploitaties en de zogenaamde 'ijzeren voorraad' gronden.

- De grondexploitaties waarderen we volgens de historische verkrijgingsprijs waarop de bewerkingskosten en de opbrengst verkopen worden gesaldeerd. Voor veel toekomstige grondexploitaties is de verwachting dat deze verliesgevend zullen zijn gelet op de eerder geschetste opgave. Per project zullen we bezien of de middelen die beschikbaar zijn in het kader van de transformatie-opgave ingezet (kunnen) worden.
- De overige gronden, voornamelijk agrarische percelen (de 'ijzeren voorraad') worden eveneens gewaardeerd op de historische verkrijgingsprijs. Herwaardering is in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan. De boekwaarde van de grond op de balans loopt in meerdere gevallen niet in de pas met de economische waarde. Het verschil komt pas tot uiting bij

verkoop waarbij de saldi worden verrekend met de algemene reserve. In het kader van de herontwikkeling Abdissenbosch, deelgebied Fresh Valley zijn de laatste kavels verkocht en is de eindafrekening opgemaakt. Met dit project is incourant, leegstaand vastgoed gesloopt en gesaneerd en zijn bedrijfskavels uitgegeven.

2.2.7 Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

In deze paragraaf beoordelen we of de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de mogelijke financiële gevolgen van opkomende risico's – de weerstandsbehoefte – af te dekken. De berekeningswijze en de onderliggende definities zijn vastgelegd in de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2025, die op 19 december 2025 opnieuw door de raad is vastgesteld.

We beginnen met het presenteren van de **weerstandsbehoefte**. Dit betreft de totaalsom van de restimpact van alle geïnventariseerde majeure financiële (ramings)risico's. De kadernota vormde hiervoor de basis.

Vervolgens presenteren we de **weerstandscapaciteit**. Deze is gebaseerd op de geraamde meerjarige stand per 1 januari van ieder jaar van uitsluitend de algemene reserve (zie ook bijlage 4).

In de **weerstandsratio** vergelijken we de weerstandscapaciteit (teller) met de weerstandsbehoefte (noemer) en toetsen dit aan de door de raad vastgestelde signaleringsnorm van 1²³.

De verplichte BBV-financiële kengetallen nemen we niet op in deze paragraaf. De trendmatige ontwikkeling kunt u wederom terugvinden in de paragraaf financiering. De samenvattende tabel met analyse heeft u al aan kunnen treffen aan het eind van hoofdstuk 1 van de begroting.

Weerstandsbehoefte

We hebben de te verwachten risico's voor 2027 en verder al geïnventariseerd en toegelicht in de kadernota 2027. Nieuwe risico's in die kadernota hebben we daarbij toegelicht in aparte kaarten. In deze begroting actualiseren en vervolmaken wij de inventarisatie uit de kadernota 2027. In tegenstelling tot voorheen nemen we geen aparte 4eW meer op in de programma's van de begroting. Al bekende toelichtingen op de risico's uit de voorgaande begroting 2026 of de kadernota 2027 nemen we eveneens niet op. Dat betekent wel dat u voor achtergrond en toelichting op de al bekende risico's zult moeten teruggrijpen op de begroting 2026 of de kadernota 2027. Nieuw toegevoegde risico's lichten we wel toe in deze paragraaf. Dit alles doen we vanuit het streven de begroting compacter te maken onder andere door zoveel mogelijk dubbelingen en herhalingen te voorkomen.

Hoe bepalen we de weerstandsbehoefte per risico?

We bepalen de financiële restimpact per risico door de maximale financiële impact van een risico te bepalen of in te schatten. We vermenigvuldigen de maximale impact met een kans–percentage, dat de waarschijnlijkheid van optreden weergeeft. We hanteren daarbij de volgende vaste normering zoals afgesproken in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing:

Kansinschatting Percentage

Hoog	75%
Gemiddeld	50%
Laag	25%

Formule: Maximale impact × Kanspercentage = Financiële restimpact

Door de risico's, impact, kans en restimpact ieder jaar opnieuw op dezelfde wijze systematisch te inventariseren proberen we de benodigde weerstandsbehoefte zoveel als mogelijk te objectiveren. Natuurlijk zitten daar telkens opnieuw meerdere aannames en inschattingen bij.

²³ Is vastgelegd in de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2025

Bij het inventariseren van de risico's hanteren we de 80/20-regel. Dit betekent dat we ervan uitgaan dat de geïnventariseerde risico's slechts 20% van het totaal vormen, maar dat die 20% wel verantwoordelijk zijn voor 80% van de financiële restimpact. Daarom tellen we standaard 20% op bij de geïnventariseerde financiële restimpact om tot de totale weerstandsbehoefte te komen. Onderstaand overzicht toont de totalisering van alle risico's en de weerstandsbehoefte per risico.

x €1.000

Kaart	Omschrijving	Kaart?	Status	2027	2028	2029	2030
R-I	Ramen max teruggave BTW Compensatiefonds	Zie Kadernota 2027	Geactualiseerd	235	235	235	235
R-II	Herverdeling gemeentefonds	Zie Kadernota 2027	Actueel	209	417	626	626
R-III	Risico raming meerjarige salarislasteren index pbbp	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	0	272	553	800
R-IV	Risico Jeugd	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	1.050	3.802	4.087	4.292
R-V	Risico wmo	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	1.350	1.510	1.615	1.718
R-01	Verlagen budget kwijschelding	Zie begroting 2026	Actueel	38	38	38	38
R-02	Overschrijden budget schuldhulpverlening	Zie begroting 2026	Actueel	10	10	10	10
R-03	Buig	Zie begroting 2026	Actueel	600	600	600	600
R-04A	Ombuigingen 2026 niet volledig of niet tijdig gerealiseerd	Zie begroting 2026	Actueel	1.190	353	352	352
R-04B	Verdamping ombuiging wmo hbb ivm afschaffing wmo hbb miv 2029	Zie toelichting paragraaf	Toegevoegd t.o.v. Kadernota	0	0	1.350	1.350
R-05	Financiële kwetsbaarheid zorgaanbieders	Zie begroting 2026	Actueel	pm	pm	pm	pm
R-06	Grondexploitatie De Streep	Zie Kadernota 2027	Geactualiseerd	638	250	175	50
R-07	Exploitatie Kasteel Schaesberg	Zie Kadernota 2027	Geactualiseerd	8			
R-08	Onzekere energieprijzen	Zie Kadernota 2027	Geactualiseerd	400	400	400	400
R-09	P6 GGD Weerstandsvermogen te klein	Zie Kadernota 2027	Geactualiseerd	157	157	157	157
R-10	P7 GGD Weerstandsvermogen klein	Zie Kadernota 2027	Geactualiseerd	58	58	58	58
R-11	Groei van invasieve exoten	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	50	50	50	50
R-12	Invloed weersomstandigheden op groenbeheer	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	75	75	75	75
R-13	Omnibuzz	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	32	32	32	32
R-14	Risico Dierenopvang	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	pm	pm	pm	pm
R-15	Toename bezwaar en beroep	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	400	400	400	400
R-16	Weerbare samenleving	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	200	200	200	200
R-17	Opvang van Oekraïense vluchtelingen na afloop van de Richtlijn TV	Zie Kadernota 2027	Nieuw t.o.v. B2026	pm	pm	pm	pm
R-18	Vervallen						
R-19	Herijking onderhoudsplannen accommodaties	Zie paragraaf	Nieuw t.o.v. B2026	317	317	317	317
R20	Extra middelen t.b.v. opstellen gemeentebrede omgevingsplan	Zie paragraaf	Nieuw t.o.v. B2026	131	131	131	131
R21	Herijking IHP onderwijs in 2027 inbegrepen Brandenburg 2.0	Zie paragraaf	Nieuw t.o.v. B2026	pm	pm	pm	pm
R22	Herijking watertakenplan 2027 & Klimaatadaptatiestrategie	Zie paragraaf	Nieuw t.o.v. B2026	pm	pm	pm	pm
R23	Mogelijke meerkosten Landgraaf Vastgoed regie	Zie paragraaf	Nieuw t.o.v. B2026	pm	pm	pm	pm
R24	Park Strijthagen verbonden	Zie paragraaf	Nieuw t.o.v. B2026	pm	pm	pm	pm
Som				7.147	9.306	11.461	11.890
Opzetpercentage 20%				1.429	1.861	2.292	2.378
Totaal weerstandsbehoefte				8.576	11.167	13.753	14.269

Tabel 172: Kaarten

Toelichtingen op nieuw toegevoegde risico's

Toelichting Risico 04B Verdamping ombuiging Wmo-hbh

Dit betreft het risico dat onze grootste ruimtcreatie uit de ombuigingsoperatie 2026 geen besparing meer oplevert omdat het Rijk van plan is de Wmo-hbh af te schaffen met uitzondering van een klein resterend budget voor zij die het niet zelf kunnen regelen. Als dit daadwerkelijk in 2029 gerealiseerd wordt door het Rijk dan verdampt onze volledige besparing van €1,8 miljoen. Dat is daarmee de maximale impact. We achten de kans groot (75%) dat dit zal plaatsvinden omdat juist de burgers die zelf nog regelruimte hebben onderdeel zijn van deze ombuiging. Die burgers vallen vanaf 2029 buiten de Wmo-hbh aangezien het vangnet bedoeld is voor die burgers die het niet meer zelf kunnen regelen. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat de wetswijziging in 2029 op de Wmo-hbh voor een voordelig effect op ons structurele saldo kan zorgen als wij opvallend meer ramen en uitgeven aan Wmo-hbh dan hetgeen het Rijk per 2029 aan middelen onttrekt. Intern is een onderzoek gestart om hier meer zekerheid over te verkrijgen.

Toelichting risico 19 Herijking onderhoudsplannen accommodaties

De in 2026 door een externe partij opgestelde onderhoudsplannen blijken medio 2026 kwalitatief dusdanig onder de maat te zijn dat met spoed gewerkt wordt aan herijking van die plannen. Eind van dit jaar dienen de plannen te zijn vastgesteld door de raad. De verwachting is dat de nieuwe onderhoudsplannen zullen leiden tot een grotere storting in de onderhoudsvoorzieningen. Dit vanwege de toegenomen eisen m.b.t. duurzaamheid maar ook door de toename van het aantal accommodaties. De maximale impact van de herijking is voor nu vastgesteld op een verdubbeling van de huidige meerjarige storting van ca. €423 duizend waarbij we vanwege zowel de toegenomen prijzen en eisen en het toegenomen aantal accommodaties rekening houden met een hoge kans van opkomen (75%).

Toelichting risico 20 Extra middelen t.b.v. opstellen gemeentebreed omgevingsplan.

Het opstellen van een gemeentebreed Omgevingsplan is een wettelijke taak. Uiterlijk per 1 januari 2032 dienen we te beschikken over één Omgevingsplan voor het gehele grondgebied. Het gaat niet slechts om het samenbrengen van bestaande planologisch-juridische regelingen, maar vooral om het nieuw ontwikkelen van planologisch-juridische regels binnen het nieuwe wettelijke stelsel. Dat vraagt om het inventariseren, harmoniseren, juridisch vertalen, digitaal opbouwen en beheersbaar maken van regels voor de fysieke leefomgeving. In de reserve omgevingswet zit een stevig bedrag van ca. €537 duizend. Dit is waarschijnlijk niet genoeg. Er is op dit moment echter nog geen uitgewerkte detailraming beschikbaar. Zeer grof ingeschat denken we hiervoor ca. €175 duizend per jaar voor nodig te hebben vanaf 2027 boven op het bedrag in de reserve. We schatten de kans dat we dit extra bedrag nodig hebben wel in als gemiddeld (50%) omdat er geen detailraming beschikbaar is en invulling mede afhankelijk is van het gewenste ambitieniveau.

Toelichting risico 21 Herijking Integraal Huisvestingsplan 2021

Het huidige IHP is vastgesteld in 2021 en behoeft actualisering. Het nieuwe IHP biedt een nieuw meerjarenperspectief. De berekening van de benodigde financiële middelen afgezet tegen de in deze begroting opgenomen middelen op basis van het oude plan is nog niet gereed. Vanwege de gestegen grondstofprijzen, gestegen loonkosten en de gestegen rente dienen we wel rekening te houden met extra kapitaallasten. Het is nog te vroeg om hiervoor een concreet bedrag voor in te schatten reden waarom we de restimpact inschatten op pm.

Toelichting risico 22 Herijking watertakenplan 2023-2028 en opstellen klimaatadaptatiestrategie.

Door klimaatverandering nemen de uitdagingen op het gebied van waterbeheer en ruimtelijke ontwikkeling toe. Daarom is besloten de bestaande ambities en uitgangspunten te actualiseren en beter op elkaar af te stemmen. In 2026 is, onder begeleiding van een ingenieursbureau, gestart met het opstellen van een Regionaal Programma Water en Klimaatadaptatie Parkstad Limburg. Daarnaast wordt voor elke deelnemende gemeente een actueel Gemeentelijk Programma Water en Riolerings (met kostendekkingsplan) en een Gemeentelijk Klimaatadaptatieprogramma (met financiële paragraaf) opgesteld. Deze programma's voldoen aan de eisen van de Omgevingswet en worden in 2027

vastgesteld. De mogelijke meerkosten volgend uit deze plannen zullen we kostendekkend moeten vertalen in de tarieven voor de rioolheffing. Daarom is het bedrag van de weerstandsbehoefte op pm gezet.

Toelichting risico 23 Mogelijke meerkosten Landgraaf Vastgoed regie.

De gemeente beschikt over een omvangrijke vastgoedportefeuille waarvan beheer, exploitatie, contracten, informatievoorziening en verantwoordelijkheden momenteel te versnipperd zijn georganiseerd. Hierdoor ontbreekt een integrale regie op de vastgoedportefeuille, is managementinformatie niet altijd volledig beschikbaar en bestaat het risico dat financiële, juridische en beheerrisico's niet tijdig worden onderkend. Daarnaast nemen de maatschappelijke en financiële opgaven rond gemeentelijk vastgoed toe, terwijl de huidige beheerstructuren steeds kwetsbaarder worden. Om deze risico's te beheersen wordt gewerkt aan een programmatische professionalisering van de vastgoedregie en de inrichting van een centrale vastgoedorganisatie. Het financiële effect van dit risico kan op dit moment nog niet betrouwbaar worden gekwantificeerd. De omvang van contractuele risico's, informatiegebreken, noodzakelijke investeringen in systemen en de toekomstige exploitatiekosten wordt momenteel nader onderzocht binnen het programma Landgraaf Vastgoedregie. Hierdoor ontbreekt nog een voldoende onderbouwde basis voor het bepalen van een concreet risicobedrag reden om hiervoor vooralsnog een pm-post op te nemen in de risico-inventarisatie.

Toelichting risico 24 Park Strijthagen verbonden

Het programma Park Strijthagen Verbonden betreft een integrale en meerjarige ontwikkelopgave met een grote mate van bestuurlijke, organisatorische en financiële samenhang. In de huidige voorbereidingsfase worden de inhoudelijke ambities, uitvoeringsstrategie, governance, financiële consequenties en samenwerkingsafspraken nader uitgewerkt. Hierdoor bestaat het risico dat de uiteindelijke investerings- en exploitatiekosten, fasering, uitvoerbaarheid en financiële bijdrage van de gemeente afwijken van de huidige verwachtingen en de beschikbare middelen op dit moment. Omdat de nadere planvorming en uitwerking nog plaatsvinden, kunnen de financiële consequenties op dit moment nog niet voldoende betrouwbaar worden gekwantificeerd. De omvang van eventuele financiële risico's en de mogelijke opgave wordt pas inzichtelijk nadat de voorbereidingsfase is afgerond en nadere besluitvorming heeft plaatsgevonden. Reden waarom dit risico eveneens nog op pm staat.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit, ook wel het weerstandsvermogen genoemd wanneer dit zich beperkt tot vermogenscomponenten, betreft de omvang van financieel beschikbare middelen per 1 januari van het betreffende jaar. Deze middelen kunnen we inzetten om de financiële gevolgen van daadwerkelijk opkomende risico's op te vangen, zonder dat dit direct gevolgen heeft voor het beleid.

We beperken de berekening van de weerstandscapaciteit tot de algemene reserve. Stille reserves, afschrijvingsreserves en bestemmingsreserves nemen we niet mee, omdat deze niet altijd op korte termijn vrij beschikbaar zijn (stille reserves), zijn beklemd ter dekking van afschrijvingslasten (afschrijvingsreserves), of zijn bestemd voor toekomstig beleid (bestemmingsreserves). Ook exploitatiestelposten zoals loon- en prijscompensatie of onvoorzien nemen we niet mee.

x €1.000

Ontwikkeling weerstandscapaciteit	2027	2028	2029	2030
Algemene Reserve stand per 1/1	20.269	18.478	17.813	18.890

Tabel 173: Ontwikkeling weerstandscapaciteit

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze weerstandscapaciteit, op basis van de huidige ramingen van de algemene reserve, vanaf 2027 daalt van € 20,3 miljoen naar € 17,8 miljoen om vervolgens in 2030 weer te stijgen naar bijna de € 19 miljoen²⁴. De stand per 1 januari 2027 is opvallend lager dan de verwachte stand per 1 januari 2027 van € 25,4 miljoen zoals gepresenteerd in de kadernota 2027 of de verwachte stand per 1 januari 2027 van € 27,7 miljoen in de begroting 2026. In een jaar tijd een daling van maar liefst € 7,4 miljoen.

Onderstaand de 8 grootste onttrekkingen die hebben plaatsgevonden in de periode van begroting 2026 naar begroting 2027:

1.	1 ^e wijziging op de B2026 Dekking diverse incidentele ruimtevragen	953	duizend
2.	1 ^e wijziging op de B2026 Overheveling van algemene reserve naar reserve transformatie	2000	duizend
3.	Amendement Kadernota wmo hhh verwerkt in B2026	1800	duizend
4.	1 ^e begrotingswijziging B2026 GR Solido, GGD, KBL, Omnibuzz, ISD BOL	658	duizend
5.	Afboeken lening stichting LVK	258	duizend
6.	Jaarrekeningresultaat 2025	650	duizend
7.	Aankoop en voorbereidingskrediet Residentie, Stjee Uul en accommodatiebeleid	1300	duizend

Nog niet verwerkt in dit overzicht is de bekendmaking dat onze claim op het vangnet BUIG 2025 van een positief advies is voorzien door de toetsingscommissie. Ervan uitgaande dat de minister dit advies overneemt kunnen we op korte termijn rekenen op een teruggave van ca. € 525 duizend.

De weerstandsratio

De weerstandsratio is de indicator waarmee we beoordelen of we in staat zijn om risico's financieel op te vangen. Deze ratio is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (teller) en de weerstandsbehoefte (noemer). In onze definitie is dit de stand van de algemene reserve gedeeld door de weerstandsbehoefte.

In 2027 ligt de te verwachten ratio nog steeds ruim boven de signaleringsgrens van 1, zoals vastgelegd in de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement. De ratio neemt meerjarig af. Enerzijds vanwege de lagere te verwachten stand van de algemene reserve en anderzijds vanwege de toegenomen weerstandsbehoefte. Dit laatste is een direct gevolg van de grote ramingsrisico's die wij in onze begroting hebben opgenomen. Desalniettemin blijven we ook in het laatste jaar duidelijk boven de signaleringsgrens van 1.

²⁴ De prognose voor 31 dec 2030 is dat de algemene reserve verder stijgt naar 21,7 miljoen

x €1000

Weerstandsratio en surplus AR	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve per 1/1	20.269	18.478	17.813	18.890
Weerstandsbehoefte	8.576	11.167	13.753	14.269
weerstandsratio	2,4	1,7	1,3	1,3
Beschikbaar voor surplus	11.693	7.311	4.060	4.621
Surplus 10%	1.169	731	406	462

Tabel 174: Weerstandsratio en surplus AR

Het surplus

Sinds 1 januari 2024 mag het surplus worden beschouwd als structurele dekking. Het surplus bedraagt 10% van het verschil tussen de stand van de algemene reserve en de benodigde weerstandsbehoefte. Inzet van het surplus is alleen toegestaan als de solvabiliteitsratio hoger is dan 20% én er een duidelijke risico-inventarisatie beschikbaar is. Het surplus moet bij aanvang van een begrotingsjaar voldoende groot zijn om een eventueel negatief structureel tekort te kunnen dekken.

Zoals aangegeven in hoofdstuk 1 is ons te verwachten surplus van € 1,169 miljoen in 2027 niet groot genoeg om het geraamde negatieve exploitatiesaldo 2027 te dekken. Daardoor wordt in 2027 nog geen structureel begrotingsevenwicht bereikt. Het surplus is wel groot genoeg om het structureel saldo tekort van 2028 af te dekken. Daardoor hebben we vanaf 2028 een structureel en reël evenwicht (SRE).

Verplicht overzicht BBV-kengetallen

De set verplichte financiële kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Deze kengetallen moeten formeel worden opgenomen in deze paragraaf over weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wij hebben deze informatie echter opgenomen in de paragraaf Financiering, omdat daar ook het merendeel van de balansgegevens wordt weergegeven die nodig zijn voor de berekening van de financiële kengetallen. De samenvattende tabel, inclusief de analyse van de financiële positie is opgenomen in hoofdstuk 1 van deze begroting.

2.2.8 Paragraaf Duurzaamheid

Deze paragraaf is een uitwerking van duurzaamheid behorend bij het Programma 7 Volksgezondheid en milieu – 7.4 Milieubeheer – Duurzaamheid.

De uitwerking van de huidige nationale klimaatdoelen en het landelijke beleid voor de circulaire economie (CE) (zie onderstaande kaders) gebeurt in belangrijke mate op regionaal en lokaal niveau.

Huidige nationale klimaatdoelen – Nederland
60% minder CO ₂ in 2030 Vergeleken met 1990. <i>(De overheid mikt hoog met 60% om zeker te zijn dat 55% gehaald wordt)</i>
Klimaatneutraal in 2050 <i>(Dat betekent: netto geen uitstoot meer)</i>

Tabel 175: Huidige nationale klimaatdoelen

Nederlandse Circulaire Doelen voor 2030 en 2050

Jaar	Nationaal doel	Wat betekent dit?	Voorbeelden van actie
2030	50% minder gebruik van primaire grondstoffen (<i>mineraal, fossiel, metalen</i>) T.o.v. 2016	De helft minder nieuwe grondstoffen uit de aarde halen	Meer recycling, hergebruik, biobased materialen, circulair ontwerp
2050	Volledig circulaire economie	Nederland gebruikt alleen nog hernieuwbare, herbruikbare of gerecyclede materialen	Geen afval meer, gesloten kringlopen, volledig duurzame ketens

Tabel 176: Nederlandse Circulaire Doelen voor 2030 en 2050

2.9. Wat willen wij bereiken?
Doelen: De Landgraafse–en regionale doelstellingen van duurzaamheid
Als gemeente willen wij in de breedte bijdragen aan een duurzame maatschappij. Het doel is een energieneutrale, aardgasvrije en circulaire samenleving op het gebied van wonen, werken en reizen. Niet alleen het klimaat fungeert als drijfveer voor onze duurzame handelingen, maar ook onderwerpen zoals betaalbaarheid, gezondheid, veiligheid en leefbaarheid.
Het Cluster Duurzaamheid ontwikkelt beleid en realiseert projecten binnen de thema's energie- en warmtetransitie en circulaire economie. In deze duurzaamheidsparagraaf worden de speerpunten toegelicht waarop het cluster in 2027 de nadruk legt.

Tabel 177: De Landgraafse–en regionale doelstellingen van duurzaamheid

Over welk bestaand beleid en programma's beschikken we om dit te realiseren?

Thema	Kaders	Van	Tot
Nationaal			
Energie-en warmtetransitie	Klimaatwet	2019	2050
Warmtetransitie	Wet Collectieve warmtevoorziening (Wcw) (sluit aan op de Omgevingswet voor ruimtelijke planning van warmtenetten).	2025	
Circulaire economie	Nationaal Programma Circulaire economie	2030	2030
Regionaal			
Energie-en warmtetransitie	Parkstad Limburg Energietransitie (PALET)	2015	2040
Energie-en warmtetransitie	Uitvoeringsprogramma PALET	2026	2030
Energietransitie	Regionale Energie Strategie Zuid-Limburg (RES)	2021	
Energietransitie	Regionaal Afwegingskader Grootschalige Duurzame Energieopwekking	2019	
Warmtetransitie	Isolatie- en Verduurzamingsprogramma Stadsregio Parkstad Limburg	2023	2030
Circulaire economie	Position Paper Parkstad Circulair	2023	
Circulaire economie	Uitvoeringsprogramma Parkstad Circulair	2023	2026
Lokaal			
Energie-en warmtetransitie, circulaire economie	Toekomstvisie Landgraaf 2050	2025	2050
Warmtetransitie	Transitievisie warmte 1.0 (onderlegger voor de Transitievisie warmte 2.0)	2021	
Warmtetransitie	Transitievisie warmte 2.0 (Energiezuinig wonen en leven in Landgraaf) <i>(Eind 2026 omgevormd naar het Warmteprogramma 2026)</i>	2023	2028
Energie-en warmtetransitie, circulaire economie	Prestatieafspraken met woningbouwcorporaties	2027	2027
Circulaire economie	Grondstoffenplan 2022-2026	2022	2026

Tabel 178: bestaand beleid en programma's

De opgave

Duurzaamheid is en blijft een centraal thema, mede door mondiale, Europese, nationale, regionale en lokale ontwikkelingen. In 2019 werd de Nederlandse Klimaatwet aangenomen, waarin op nationaal niveau invulling is gegeven aan internationale afspraken. Het doel van deze wet is om de uitstoot van broeikasgassen, zoals CO₂, te verminderen. De Klimaatwet stelt wettelijk bindende doelen, later aangescherpt door Europese afspraken. De afspraken zijn het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen zoals CO₂ in 2030 met 55% ten opzichte van 1990 en klimaatneutraal zijn in 2050. Medio 2022 heeft de rijksoverheid een plan ('Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat') gepresenteerd en is op 14 april 2023 door de minister voor Klimaat en Energie vastgesteld.

De maatregelen in het beleidsprogramma leggen de lat hoger dan de doelstellingen in het regeerakkoord. Er wordt namelijk gestreefd naar 60% CO₂ reductie in 2030. De ratio hierachter is dat wanneer er iets tegenzit, het doel van 55% alsnog behaald wordt. Het centrale doel om de broeikasgasuitstoot in 2030 met 55% terug te dringen ten opzichte van 1990 is opgesplitst naar een doelstelling per sector. De sectoren zijn: Elektriciteit, Gebouwde Omgeving, Industrie, Landbouw en landgebruik, en Mobiliteit. Met name voor de sectoren Elektriciteit en Gebouwde Omgeving spelen gemeenten een cruciale rol.

Stadsregio Parkstad Limburg en de zeven Parkstadgemeenten zijn al geruime tijd samen hard aan de slag om de noodzakelijke energietransitie in onze regio van de grond te krijgen en aan te jagen. Met het regionale Parkstad Limburg Energietransitie beleid (PALET) liep regio Parkstad vooruit op het landelijke Klimaatakkoord. In 2015 is PALET door de gemeenteraden van de Parkstadgemeenten vastgesteld. Met PALET is een duidelijke stip op de horizon gezet: in 2040 zijn we als regio energieneutraal. Dat betekent dat we zelf net zoveel hernieuwbare energie opwekken als we verbruiken. Een belangrijk verschil tussen de Klimaatwet en PALET is de doelstelling voor klimaatneutraliteit. Waar de landelijke Klimaatwet verplicht om in 2050 energieneutraal te zijn, streven we er als regio naar om deze doelstelling al in 2040 te behalen.

De thema's energiebesparing, duurzame warmte en duurzame elektriciteitsopwek zijn belangrijke thema's binnen de regionale samenwerking en hebben een grote onderlinge samenhang. Hoe meer energie er bespaard wordt, hoe minder duurzaam opgewekte elektriciteit nodig is. Energiebesparing is ook essentieel om over te kunnen stappen op duurzame warmteoplossingen. Naast de thema's energiebesparing, duurzame warmte en duurzame elektriciteitsopwek is het thema 'netgebruik en netcongestie' als nieuw speerpunt opgenomen. Het toekomstbestendig maken van het energienetwerk is essentieel om op de andere thema's voldoende stappen te kunnen (blijven) zetten.

Het onderwerp circulariteit speelt ook een belangrijke rol in het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en het omgaan met de gevolgen van een veranderend klimaat. Landgraaf, de Stadsregio Parkstad en de andere Parkstad gemeenten omarmen de landelijke doelstelling van het Rijk: Een volledig circulaire economie in 2050. En in 2030 gebruiken we 50% minder primaire abiotische grondstoffen (dit zijn mineralen, fossiele brandstoffen en metalen). In een circulaire economie bestaat (bijna) geen afval en gebruiken we grondstoffen steeds opnieuw. Landgraaf, de Stadsregio Parkstad en de andere Parkstad gemeenten geven invulling aan het 'Uitvoeringsprogramma Parkstad Circulair' wat invulling geeft aan de circulaire koers zoals uitgestippeld in het Position Paper Parkstad Circulair (2023).

Binnen de thema's in dit uitvoeringsprogramma wordt dan ook verkend welke koppelkansen er zijn voor het onderwerp circulariteit.

Het grondstoffenplan 2022–2026 is in uitvoering. De deelnemende gemeenten aan het uitvoeringsplan blijven het belang van regionale uniformiteit en gezamenlijke koers benadrukken. Een hoge mate van harmonisatie in beleid, inzamelsystematiek en communicatie draagt bij aan duidelijkheid voor inwoners en efficiency in uitvoering.

Ambities coalitie voor de periode 2026–2030

Landgraaf op een pragmatische, betaalbare en maatschappelijk gedragen manier verduurzamen, waarbij inwoners en ondernemers worden ondersteund in de energie – en warmtetransitie.

De belangrijkste pijlers onder die ambitie zijn:

1. Energiebesparing en isolatie, met extra aandacht voor energiearmoede.
2. Stimuleren van duurzame energieopwekking, zoals zonnepanelen, lokale energie-initiatieven en innovatieve oplossingen voor energieopslag.
3. Aanpakken van netcongestie door samenwerking met netbeheerders en regionale partners.
4. Bevorderen van circulariteit en biodiversiteit waar mogelijk.

Wat zijn de risico's

De realisatie van beleid en de projecten leunt onder andere op regelgeving van de overheid, de problemen rondom netcongestie, de betaalbaarheid en de wil om te participeren door burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en verenigingen. Landgraaf zet in op stimuleren, want de mate waarin we slagen om te stimuleren bepaalt het succes.

Hierin wordt onder andere samengewerkt met de inwoners van Landgraaf, verschillende overheden, diverse instanties, woningcorporaties en Enexis.

CO₂-uitstoot Landgraaf

Schatting CO₂-uitstoot verbruikersbenadering 1990 in kton

Jaar	1990
Schatting CO ₂ -uitstoot verbruikersbenadering	180 kton

Website: klimaatmonitor.databank.nl

Bron: Schatting CO₂-uitstoot 1990

Totaal bekende CO₂-uitstoot vanaf 2010

Jaar	CO ₂ -Uitstoot (kton)	Verandering t.o.v. 1990
1990	180	–
2010	174	–3,3%
2015	157	–12,8%
2020	114	–36,7%
2021	118	–34,4%
2022	106	–41,1%
2023	92	–48,9%
2024	89	–50,6%
2025	n.n.b.	

Tabel 179: Totaal bekende CO₂-uitstoot vanaf 2010

Website: klimaatmonitor.databank.nl

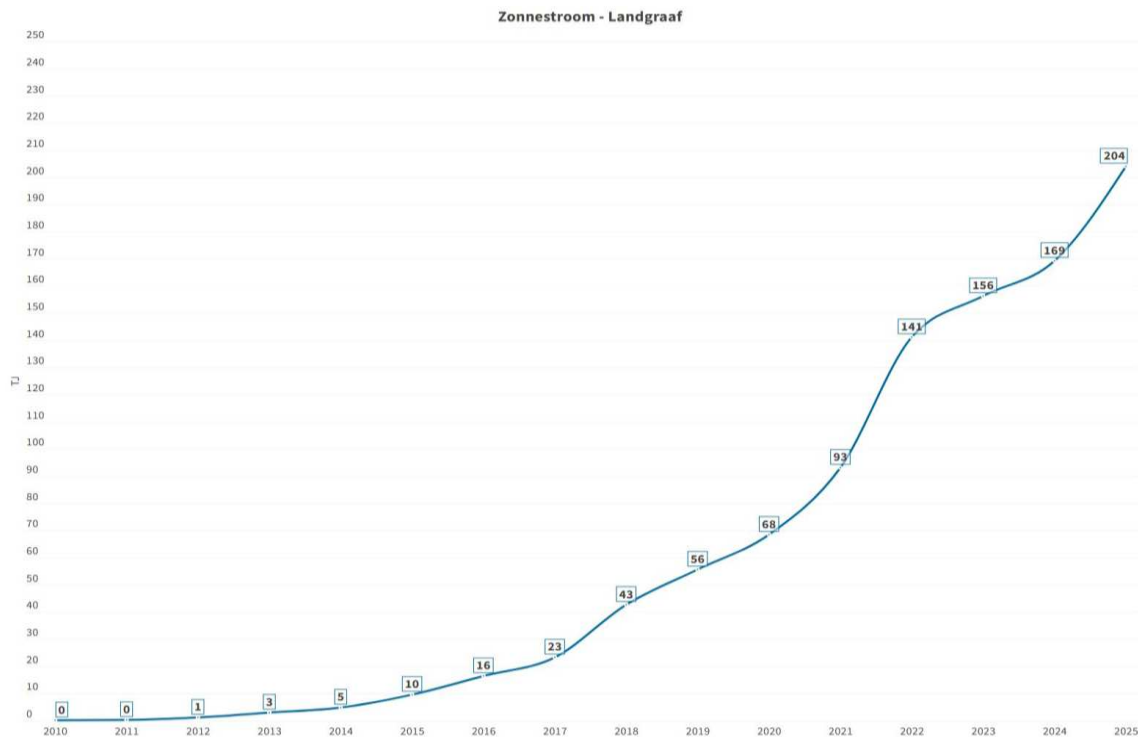
Bron: Berekening CO₂-uitstoot o.b.v. emissiefactoren

Conclusie

In Landgraaf is de uitstoot van CO₂ relatief sterker gedaald dan landelijk (36,8% *klimaatmonitor.databank.nl*). In 1990 bedroeg de totale uitstoot in Landgraaf 180 kton CO₂, terwijl deze in 2024 was gedaald tot 89 kton. Dat betekent een reductie van 50,6 % ten opzichte van 1990, waarbij de landelijke streefwaarde voor 2030 in zicht lijkt te komen.

Het halen van de 2030-doelstelling betekent niet dat je als gemeente klaar bent, maar dat je klaar bent voor de volgende fase. De resterende 45% uitstoot reduceren is vaak moeilijker dan de eerste 55%.

Opwek hernieuwbare elektriciteit (in TJ) 2010–2025 gemeente Landgraaf

Tabel 180: Opwek hernieuwbare elektriciteit (in TJ) 2010–2025 gemeente Landgraaf

Website: klimaatmonitor.databank.nl

Bron: CBS – Statistiek zonnestroom en schatting RVO

De opwekking van hernieuwbare elektriciteit in Landgraaf vindt momenteel uitsluitend plaats via zonnestroom. De groei hiervan is de afgelopen jaren sterk geweest. Waar in 2010 nog geen enkele terajoule (TJ) aan zonnestroom werd geproduceerd, steeg dit naar 10 (TJ) in 2015 en 68 (TJ) in 2020. Mede door het zonnepanelenproject (ruim 1400 deelnemers) en het zonnepark in Abdissenbosch. In 2025 bedroeg de productie al 204 (TJ). Deze ontwikkeling laat zien dat zonne-energie in Landgraaf zich in korte tijd heeft ontwikkeld tot een belangrijke pijler in de verduurzaming van de energievoorziening.

2.9.1 Hieronder wordt per opgave kort weergegeven welke acties we in 2027 uitvoeren

In 2027 blijft Landgraaf zich inzetten voor het realiseren van een duurzame, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. In 2026 is op tal van fronten voortgang geboekt in de uitvoering van ons duurzaamheidsbeleid, met oog voor energie besparen, energieneutraliteit en circulaire economie. De urgentie van klimaatverandering, stijgende energiekosten, overmatig gebruik en schaarste van fossiele brandstoffen en verspillende productie- en consumptiepatronen onderstreept het belang van deze inzet ook in 2027.

In 2027 wordt wederom ingezet op structurele oplossingen voor energiebesparing, isoleren/energiezuiniger maken van gebouwen, het stimuleren van hernieuwbare energie en het verantwoord omgaan met grondstoffen.

2.9.1.1 Energiesysteem (opwekking & netcongestie)

Als gemeente dragen we bij aan het energiesysteem van de toekomst en werken hierbij nauw samen met de regio om energie op een duurzame en innovatieve manier op te wekken en te delen. Dit versterkt de energiezekerheid en vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. We blijven inzetten op het gebruik van alle geschikte daken voor zonne-energie. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor grote en middelgrote daken met veel potentie, zonnepanelen op parkeerplaatsen en onbenutte terreinen. We proberen zonprojecten van bewoners, coöperaties, bedrijven, vve's en maatschappelijke organisaties te ondersteunen door middel van adviezen, onderzoek en expertise. Grootschalige opwek door middel van zon- en windenergie binnen een van de onze potentiegebieden gaat hand in hand met ruimtelijke kwaliteit. Energieprojecten worden zorgvuldig ingepast in de omgeving en de Provincie en de inwoners worden betrokken bij de planvorming.

Het thema 'netcongestie' is een belangrijk speerpunt. Het toekomstbestendig maken van het energienetwerk is essentieel om op de thema's energiebesparing, duurzame warmte en duurzame elektriciteitsopwekking voldoende stappen te kunnen blijven zetten. De druk op het elektriciteitsnet blijft hoog, terwijl de ruimtelijke vraag naar woningbouw, mobiliteit en economische functies verder groeit. Om het net te versterken en congestie te voorkomen, wordt door ENEXIS de komende jaren middenspanning- en laagspanningsstations vervangen of bijgeplaatst in onze woonwijken.

Activiteiten en doelen (2027)

Activiteit

- Uitvoeren van de RES ZL 1.0
 - De uitvoering blijft een gezamenlijke inspanning van zestien gemeenten, het Waterschap Limburg, de Provincie en Enexis.

Doel

- Er wordt onder andere volop ingezet op de ontwikkeling van zon-op-dak, solar carports, vaak in combinatie met slimme oplossingen die vraag en aanbod lokaal beter op elkaar afstemmen.

Activiteit

- Voorbereiden Realisatie Zonnecarport en Oprichting Lokale Energiegemeenschap Strijthagen
De energietransitie vraagt om lokale, duurzame oplossingen waarbij opwek en gebruik van energie worden verbonden. Met de komst van de nieuwe energiewetgeving wordt het mogelijk voor burgers, bedrijven en instellingen om samen energie te delen in energiegemeenschappen. De realisatie van een zonnecarport nabij sportpark Strijthagen vormt het fysieke middelpunt van dit initiatief.

Doel

- Realiseren van een zonnecarport wat zowel de energie opwekt als kan opslaan, voorzien is van een duurzame laadhub voor elektrische voertuigen en de netcongestieproblematiek aanpakt.
- Oprichten van een lokale energiegemeenschap (volgens de EU-richtlijn en Nederlandse wetgeving).

- Faciliteren van energiedeling tussen deelnemers: bedrijven, instellingen, omwonenden en gemeente.
- Positieve bijdragen aan netcongestie, verduurzaming en lokale eigenaarschap.
- Bijdragen aan betrouwbare, beschikbare en betaalbare energie voor de inwoners, ondernemers en overheid in Landgraaf te realiseren met als oogmerk de energiekosten zo laag mogelijk te houden en te stabiliseren.

Doel

- Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma PALET 2026–2030.

Activiteit

- We zetten ons via verschillende onderzoekslijnen en projecten op regionaal niveau in op het realiseren van een aantal opwekprojecten gericht op zon-op-dak (inclusief zonnecarports) en zon-op-land. Ook zetten we in op het onderzoeken van de mogelijkheden voor windenergie.

Activiteit

- Opstellen van een Regionaal afwegingskader grootschalige batterijopslag.
 - In het afwegingskader willen we ook aandacht hebben voor het type opslag, het vermogen, de contractvorm en hoe zich dat verhoudt tot het elektriciteitsnet

2.9.1.2 Warmtetransitie

De warmtetransitie – een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050 – draagt bij aan meerdere maatschappelijke opgaven in Landgraaf. Door woningen en gebouwen energiezuiniger te maken, werken we niet alleen aan klimaatdoelen, maar ook aan betaalbaar wonen, het terugdringen van energiearmoede, een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving en een toekomstbestendige economie. Het energiezuiniger maken van woningen, buurten, bedrijven en bedrijventerreinen vraagt daarbij om een integrale aanpak, met aandacht voor woningkwaliteit, leefbaarheid, biodiversiteit, erfgoed, klimaatadaptatie en een betrouwbare energievoorziening. Samen met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties en regionale partners werken we aan een duurzame balans tussen leefomgeving, samenleving en economie, zoals verwoord in onze Toekomstvisie.

De gemeente heeft de regierol in de warmtetransitie en geeft invulling aan deze opgave via de Transitievisie Warmte (TVW) (2023). De TVW richt zich op 2030 en heeft als doel een vermindering van het aardgasverbruik met 20% ten opzichte van 2019. Ook in 2027 ligt de nadruk op energiebesparing, isolatie en het voorbereiden van woningen en buurten op duurzame warmteoplossingen. Daarbij staat een haalbare en betaalbare aanpak centraal, in lijn met het coalitieconvenant.

Onder meer Inwoners en ondernemers worden ondersteund met advies, ontzorging, subsidies en financieringsmogelijkheden, onder meer via het Isolatieproject Parkstad, buurtuitvoeringsplannen, de WoonWijzerWinkel Limburg en het Landgraafs Duurzaam Energie- en Klimaatfonds. Extra aandacht gaat uit naar huishoudens die te maken hebben met energiearmoede. Gemeenten krijgen vanaf 2026 extra middelen voor de aanpak hiervan. Waar het Isolatieproject gericht is op koopwoningen, wordt voor de inzet van deze middelen vooral naar de doelgroep huurders gekeken.

Tegelijkertijd vraagt de warmtetransitie, mede door toenemende elektrificatie, om afstemming met de opgaven rondom netcongestie en energie-infrastructuur. Daarom wordt waar nodig intensief samengewerkt met netbeheerders, Parkstad Limburg en andere partners om ook de warmtetransitie haalbaar, uitvoerbaar en toekomstbestendig te realiseren. Zo bouwen we stap voor stap aan comfortabele, betaalbare en duurzame woon- en leefomgevingen voor huidige en toekomstige generaties.

De TVW uit 2023 is in 2026 omgezet naar een onder de Omgevingswet verplicht Warmteprogramma. In 2027 zal er gewerkt worden aan de verplichte 5-jaarlijkse actualisatie van het Warmteprogramma, welke naar verwachting in 2028 wordt afgerond. Thema's als verduurzaming van niet-woningen (utiliteiten), bedrijventerreinen, verwarmen van nieuwbouw en koelen zullen hierin nadrukkelijker een plek krijgen.

Doelen

- Landgraaf streeft voor de gebouwde omgeving naar 20% aardgasreductie in 2030 ten opzichte van peiljaar 2019. Dit staat gelijk aan een besparing van 6 miljoen m3 aardgas.
- In de periode 2026 –2030 worden in 2494 woningen energiebesparende/isolerende maatregelen genomen, leidend tot een verwachte energiebesparing in 2030 van ongeveer van 73 GWh in overeenstemming met PALET.

Activiteiten (2027)

- Uitvoeren Transitievisie Warmte 2.0/Warmteprogramma 2026 door:
 - Continueren gemeentebrede aanpak gericht op het stimuleren en helpen van particuliere woningeigenaren met het verduurzamen van de eigen woning via het Isolatieproject Parkstad
 - Continueren buurtaanpak gericht op het verduurzamen van buurten via:
 - Uitvoeren buurtuitvoeringsplannen Nieuwenhagerheide en Waubach
 - Ontwikkelen en vaststellen Buurtuitvoeringsplannen Mijnbuurt, Eikske en Schaesberg-Centrum
 - Starten met uitvoering Mijnbuurt, Eikske en Schaesberg-Centrum
 - Ontwikkelen en vaststellen Buurtuitvoeringsplannen Oud Nieuwenhagen, Lichtenberg en Op de Kamp.
 - Continueren van deelname aan regionale en grensoverschrijdende onderzoeksprojecten gericht op potentiële warmtebronnen als alternatief voor aardgas en de potentie van kleine en grote collectieve warmtenetten
- Verstrekken van leningen uit het gemeentelijke Duurzaam Energie- en Klimaatfonds
- Inzetten van de extra te ontvangen rijksmiddelen voor de aanpak van Energiearmoede voor in ieder geval de doelgroep huurders
- Vaststellen van het Soortenmanagementplan en aanvragen van de gebiedsdekkende omgevingsvergunning voor een flora en fauna-activiteit bij de provincie om de spanning tussen de verduurzamingsopgave en soortenbescherming op te lossen
- Ontwikkelen van het Warmteprogramma 2028.

2.9.1.3 Circulariteit

De transitie naar een circulaire economie is essentieel voor een duurzame en concurrerende regio. We werken grensoverstijgend samen met bedrijven en overheden om grondstoffen te besparen, afval te verminderen en materialen te hergebruiken. Dit biedt economische kansen en draagt bij aan CO2-reductie en werkgelegenheid. Om onze regio toekomstbestendig te maken, richten we ons op circulair bouwen en een duurzamer beheer van het landelijk gebied, passend bij nationale en regionale doelstellingen. We benutten innovaties in productie en consumptie om verspilling tegen te gaan en kringlopen te sluiten. Zo versterken we de regionale economie en verminderen we onze ecologische voetafdruk. De circulaire economie biedt niet alleen milieuwinst, maar ook kansen voor innovatie en banen. Door te investeren in hergebruik, reparatie en nieuwe bedrijfsmodellen versterken we het duurzame groeipotentieel van onze regio en verbeteren we de levenskwaliteit van inwoners. Ons uiteindelijke doel is een duurzame, afvalvrije gemeente in 2050.

Landgraaf werkt samen met de Stadsregio Parkstad en de overige Parkstadgemeenten aan de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Parkstad Circulair. Hiermee geven we invulling aan de

circulaire koers zoals vastgelegd in het Position Paper Parkstad Circulair (2023). Binnen het regionale uitvoeringsprogramma ligt de nadruk op circulair bouwen en een circulair landelijk gebied. Daarbij werken we nauw samen met bedrijven, woningcorporaties, bewoners, onderwijsinstellingen en kennispartners.

Daarnaast voeren we het Grondstoffenplan uit en actualiseren we dit voor de periode 2027–2031. Ook in 2027 blijven communicatie- en motivatieprojecten een belangrijk speerpunt om afvalscheiding verder te stimuleren en de gestelde ambities te realiseren. De focus ligt daarbij op het vergroten van de intrinsieke motivatie van inwoners om actief deel te nemen aan de circulaire economie en op het verbeteren van de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen.

Daarnaast zullen projecten zoals de Plasklas, die inzetten op het voorkomen van afval, ook in de komende jaren op de agenda blijven staan en zal het Circulair Ambacht Centrum steeds meer gevormd worden tot het circulaire kenniscentrum waar inzichten worden omgezet in de praktijk. Verder verkennen wij de mogelijkheid hoe we projectontwikkelaars kunnen stimuleren om een bijdrage te leveren aan circulair slopen en bouwen in de toekomst.

Activiteit

- Opstellen gemeentelijk beleid

Doel

- Het realiseren van onze eerste Routekaart Circulaire Economie gemeente Landgraaf

Activiteit

- Uitvoeren Grondstoffenplan 2022–2026

Doel

- Toename gescheiden inzameling: Blijvend sturen op een verdere toename van de gescheiden inzameling van grondstoffen.
- Kwaliteit van grondstoffen: Verbeteren van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen en het voorkomen van afval.
- Duurzaamheid: Werken richting een duurzame en zoveel mogelijk afvalvrije gemeente in 2050.

Beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren (BBV) – info: waarstaatjegemeente.nl	Bron	2022	2023	2024	2025
Omvang huishoudelijk afval in kg/inwoner	CBS	124	123	126	A
% Hernieuwbare elektriciteit	RWS	33,60%	37,70%	40,40%	A

A : gegevens zijn bij het samenstellen van de begroting niet beschikbaar in de landelijke database

Tabel 181: Beleidsindicatoren (BBV)

Omgevingsanalyse

Kengetal historische ontwikkeling	Bron	2022	2023	2024	2025
Aantal locaties met verzamelcontainers	Rd4	36	36	36	36

Tabel 182: Kengetal historische ontwikkeling

Prestatie-indicatoren

	Prestatie-indicator	Peilwaarde (peiljaar)	2024	2025	2026	Prognose 2027
2.9.1.1	Totaal CO2-emissies (in kton) verbruik van energie op Landgraafs grondgebied	180 kton (1990) Klimaatmonitor. databank.nl Bron: Berekening CO2- uitstoot o.b.v. emissiefactoren	89			
	Totaal opgesteld vermogen (in TJ) zonne-energie op Landgraafs grondgebied	10 TJ (2015) Klimaatmonitor. databank.nl Bron: CBS – Statistiek zonnestroom en schatting RVO	169	204		
	Aantal ondertekende locatiebesluiten middenspanning- en laagspanningsstations	12 (2025) Bron: gemeente Landgraaf	n.v.t.	12		
2.9.1.2	Aantal koopwoningen in Landgraaf waaraan 1 of meer isolerende maatregelen zijn getroffen via het Isolatieproject Parkstad – Reguliere doelgroep	2800 (opgave LAI – PALET)	3	34	n.n.b *1	950
	Aantal koopwoningen in Landgraaf waaraan 1 of meer isolerende maatregelen zijn getroffen via het Isolatieproject Parkstad – Energiearmoede doelgroep	98	0	15	n.n.b *2	78
	Totaal aardgasverbruik woningen Landgraaf in startbuurten TVW (absolute getallen)	2019: 15,7 miljoen m3	11,5 miljoen m3	N.B.	N.B.	N.B.
	Totaal aardgasverbruik woningen Landgraaf in startbuurten TVW t.o.v 2019 (procentueel)	2019: 100%	73,20%	N.B.	N.B.	N.B.
	Aantal verstrekte duurzaamheids- leningen	307 (2019 t/m 2023) Bron: gemeente Landgraaf	342	360		
2.9.1.3	Percentage afvalscheiding	72,7 % (2021) Bron: Rd4	71,70%	71,10%		
	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar	115,1Kg (2021) Bron: Rd4	106	105,6	–	100

Tabel 183: Prestatie-indicatoren

*1 Stand t/m juni 2026 123 woningen

*2 Stand t/m juni 2026 is 32 woningen

De prognose 2027 is gebaseerd op de groeifactor van de deelnemers aan project t/m 2026.

Deze prognose kent op dit moment nog een grote mate van onzekerheid.

2.9.2 Duurzaamheidsontwikkelingen binnen andere programma's

Programma Bedrijfsvoering

Interne verduurzaming van de organisatie

Binnen de afdeling Facilitair Bedrijf wordt actief gewerkt aan het verduurzamen van de gemeentelijke organisatie. Hiermee wordt bijgedragen aan het realiseren van klimaatdoelstellingen, het verlagen van structurele kosten en het invullen van de voorbeeldrol van de gemeente richting inwoners en bedrijven. De verduurzamingsaanpak richt zich op meerdere samenhangende sporen. Zo wordt het energieverbruik van gemeentelijke gebouwen structureel verminderd door energiebesparende maatregelen, zoals het optimaliseren van installaties en het toepassen van LED-verlichting. Daarnaast wordt ingezet op het vergroten van het aandeel duurzame energie door de inkoop van groene stroom. Ook binnen afdeling Facilitair Bedrijf krijgt duurzaamheid steeds nadrukkelijker een plek. Bij inkoop en aanbestedingen wordt gestuurd op circulariteit, toepassing van milieuvriendelijke materialen en samenwerking met leveranciers die maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook wordt actief ingezet op het verlengen van de levensduur van meubilair en apparatuur door hergebruik, onderhoud en reparatie. We motiveren onze partners ook om dit te doen. Gedragsverandering vormt een belangrijk aanvullend spoor. Medewerkers worden gestimuleerd om duurzaam te handelen, bijvoorbeeld door bewust energiegebruik, afvalscheiding en beperking van papiergebruik. Door deze integrale benadering draagt het Facilitair Bedrijf bij aan een duurzame en toekomstbestendige organisatie, waarin efficiënt gebruik van middelen en maatschappelijk verantwoord handelen centraal staan.

Gemeentelijke vastgoedportefeuille

De gemeentelijke vastgoedportefeuille wordt planmatig verduurzaamd met als doel een energiezuinige, comfortabele en toekomstbestendige werkomgeving. Dit gebeurt op basis van een meerjarige aanpak, waarbij per gebouw de huidige prestaties en verbeterpotentie worden bepaald en maatregelen gefaseerd worden uitgevoerd. De focus ligt primair op het terugdringen van de energievraag. Dit gebeurt door isolatiemaatregelen, vervanging van verouderde installaties en optimalisatie van klimaatinstallaties (verwarming, ventilatie en koeling). Tegelijkertijd wordt het aandeel duurzame energie vergroot, onder andere door toepassing van zonnepanelen en het verkennen van alternatieve warmtebronnen. Bij renovatie en nieuwbouw wordt duurzaamheid vanaf de ontwerpfase integraal meegenomen. Er wordt gekozen voor circulaire materialen, toekomstbestendige installaties en flexibele gebouwindingen. Daarnaast wordt slimme energiesturing toegepast om energiegebruik efficiënter te regelen en piekbelasting te beperken. De voortgang wordt structureel gemonitord via energiegegevens, zodat tijdig kan worden bijgestuurd en maatregelen continu kunnen worden geoptimaliseerd.

Doelen en activiteiten

- Het verbeteren van het energielabel van gemeentelijke gebouwen.

Activiteit

- De gemeente streeft ernaar voor haar gebouwen en installaties uitsluitend duurzaam opgewekte elektriciteit af te nemen door middel van collectieve energie-inkoop.
- Bij alle investeringen, renovaties en onderhoudswerkzaamheden aan gemeentelijke gebouwen worden de nationale klimaat- en energiedoelstellingen als uitgangspunt genomen.
- De gemeente draagt zorg voor naleving van relevante wet- en regelgeving op het gebied van energie, duurzaamheid, bouwprestaties en veiligheid, en houdt hier integraal rekening mee bij beheer, onderhoud en renovatie van haar vastgoed.
- Toepassing van duurzame installaties bij renovatie en groot onderhoud

- Het integraal meenemen van duurzaamheid, energieprestaties en gebruikerscomfort bij aanbestedingen en vastgoedprojecten.
- Implementatie en optimalisatie van gebouwautomatiserings- en controlesystemen (GACS)
- De gemeente streeft ernaar om voor haar gebouwen en installaties 100% duurzaam opgewekte elektriciteit af te nemen via collectieve energie-inkoop
- Verduurzamingsmaatregelen zoveel mogelijk te koppelen aan natuurlijke onderhouds- en vervangingsmomenten.

Doel

- Het verminderen van de CO₂-uitstoot en het verbeteren van energielabels van de gemeentelijke vastgoedportefeuille wat bijdraagt aan een toekomstbestendige vastgoedportefeuille en de gemeentelijke en nationale klimaatdoelstellingen.

Bedrijfsvoering

De interne bedrijfsvoering wordt verder verduurzaamd door duurzame principes structureel te verankeren in processen en besluitvorming. Daarbij ligt de nadruk op efficiënt materiaalgebruik, afvalreductie en circulair werken. Duurzaam en circulair inkopen vormt een belangrijk uitgangspunt. Hierbij wordt gestuurd op producten met een lange levensduur, herbruikbare materialen en leveranciers met een duurzame bedrijfsvoering. Daarnaast wordt ingezet op digitalisering om papierverbruik en logistieke bewegingen te verminderen. Afvalscheiding en -reductie worden verder verbeterd door voorzieningen op alle locaties en door preventieve maatregelen, zoals het verminderen van verpakkingen en het gebruik van herbruikbare producten. Ook in facilitaire voorzieningen, zoals catering, wordt ingezet op duurzaamheid en het voorkomen van verspilling. Bewustwording onder medewerkers speelt hierbij een centrale rol en draagt bij aan een organisatiecultuur waarin duurzaamheid vanzelfsprekend is.

Doelen en activiteiten:

- Circulair inkopen als standaard
- Verdere digitalisering en papierarm werken
- Afvalscheiding op alle locaties
- Samenwerking met duurzame leveranciers
- Huidige partners stimuleren om ook duurzaam bedrijfsvoering toe te passen
- Uitfasen van wegwerpbekers
- Stimuleren van duurzaam gedrag onder medewerkers

Activiteit

- Uitfasen van wegwerpbekers binnen alle gemeentelijke locaties door de overstap naar herbruikbare mokken, glazen en overige duurzame alternatieven.

Doel

- Het verminderen van de afvalstroom en het terugdringen van het gebruik van wegwerpproducten, terwijl medewerkers bewust worden gemaakt van duurzaam gebruik van herbruikbare drinkvoorzieningen.

Activiteit

- Afvalscheiding op alle locaties

Doel

- Het vergroten van de hoeveelheid afval die geschikt is voor hergebruik en recycling door een uniforme en toegankelijke afvalscheiding binnen alle gemeentelijke locaties.

Beoogd resultaat:

- Vermindering van de hoeveelheid restafval.
- Verlaging van de inkoop van wegwerpbekers.
- Versterking van duurzaam gedrag en bewustwording onder medewerkers.
- Bijdrage aan de circulaire en duurzame bedrijfsvoering van de gemeente.

Programma Onderwijs, Sport, Cultuur en Recreatie

De gemeente Landgraaf zet ook in 2027 verdere stappen in de verduurzaming van haar maatschappelijk vastgoed. Als eerste stap wordt een nulmeting uitgevoerd van de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Deze nulmeting geeft inzicht in de technische staat van de gebouwen, het energieverbruik, de verduurzamingsopgave en de daarvoor benodigde investeringen. Op basis van deze uitkomsten worden de bestaande meerjarenonderhoudsplannen geactualiseerd en doorontwikkeld tot duurzame meerjarenonderhoudsplannen (DMJOP's).

Door onderhoudsmaatregelen en verduurzamingsmaatregelen integraal te beoordelen, kunnen natuurlijke vervangingsmomenten worden benut voor het treffen van energiebesparende en CO₂-reducerende maatregelen. De uitkomsten van de DMJOP's bieden een afwegingskader voor de prioritering van investeringen en dragen bij aan een gefaseerde verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed. Hiermee levert de gemeente een concrete bijdrage aan de lokale en regionale klimaatdoelstellingen en wordt ook gewerkt aan toekomstbestendige, comfortabele en energiezuinige gemeentelijke gebouwen.

Programma Volkshuisvesting, RO en SV

Vorbereiden project Toekomstbestendig wonen Lauradorp

Het project Toekomstbestendig Lauradorp richt zich op het verbeteren van de leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid van de voormalige mijnkolonie Lauradorp. Het project bestaat uit twee onderdelen:

1. Woningverbetering van 220 woningen in particulier eigendom.
2. Verbetering van de openbare ruimte.

De woningverbetering richt zich op het aanpakken van achterstallig onderhoud en het treffen van verduurzamingsmaatregelen. Waarbij woningeigenaren gebruik kunnen maken van ondersteuning van het gemeentelijk energieloket WoonWijzerWinkel Limburg en subsidie vanuit de overheid. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de openbare ruimte ten behoeve van de verbetering van de sociale veiligheid en leefbaarheid. Het project heeft een looptijd van 10 jaar vanaf 2025.

Gebied & Doelstellingen

Het projectgebied omvat ongeveer 430 eigenaar-bewoners. Het gehele gebied wordt gekenmerkt door karakteristieke mijnwerkerswoningen en een groot deel is daarom aangewezen als beschermd stads- en dorpsgezicht.

Activiteiten

Primaire Activiteiten:

- Aanpak van achterstallig onderhoud: o.a. vervanging elektra, meterkast en overige installaties
- Verduurzaming: o.a. gevelisolatie, dakisolatie en HR++ glas
- Ontzorging via WoonWijzerWinkel Limburg
- Subsidie van maximaal €21.900 voor 220 bewoners
- Subsidie dekt 55% van kosten; 45% is eigen bijdrage vanwege waardestijging woning

Financiële Ondersteuning Eigen bijdrage deelnemer kan verlaagd worden via:

- Isolatie- en Verduurzamingsprogramma Parkstad (tot 2028, mogelijk verlengd)
- ISDE-subsidie van het Rijk
- Leningen via Nationaal Warmtefonds en gemeentelijk Duurzaam Energie- en Klimaatfonds

Secundaire Activiteiten Investeringen in de openbare ruimte ter bevordering van leefbaarheid en veiligheid:

- Herinrichting Willem Schweitzerplantsoen
- Aanvullende plannen worden samen met bewoners vormgegeven.

2.2.9 Rechtmatigheid

Inleiding

De invoering van de (verplichte) rechtmatigheidsverantwoording door het college vindt zijn oorsprong in het wetsvoorstel ‘versterking decentrale rekenkamers’. Met deze rechtmatigheidsverantwoording doet het college met ingang van de jaarrekening 2023 verslag van de rechtmatigheid en geeft het hierover een oordeel, iets dat eerst altijd binnen de accountantscontrole was opgenomen (samen met een oordeel over de getrouwheid).

Met rechtmatigheid wordt dan bedoeld dat de vastgestelde wettelijke regels ook nageleefd worden, denk bijvoorbeeld aan de aanbestedingsregels, subsidieregels enz. Er ligt hier een uitdrukkelijke relatie met het financiële beheer: het verantwoorden dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om financiële beheershandelingen.

De accountant beoordeelt alleen nog maar de getrouwheid van de (totstandkoming van de) jaarrekening en kijkt daarbij voor wat betreft de rechtmatigheid louter nog of het college-oordeel hierover (de rechtmatigheidsverantwoording dus) ook getrouw (juist, volledig) tot stand is gekomen. Dit zou in de praktijk dus kunnen betekenen dat, ondanks een groot bedrag aan door het college geconstateerde rechtmatigheidsfouten/onzekerheden (bv boven de 2% grens), de accountant toch gewoon een goedkeurende verklaring kan afgeven wanneer de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft van de rechtmatigheid.

Beleid

Met de nota Rechtmatigheid heeft de raad de belangrijkste regels vastgelegd die ze als verplicht kader oplegt aan het college van B&W voor het te voeren beleid rondom rechtmatigheid vanaf 2023 en verder. Specifiek gaat het daarbij om het vastleggen van de zogenaamde **verantwoordingsgrens** en **rapportagegrens** waarmee het college bij de oplevering van de jaarlijkse rechtmatigheidsverantwoording rekening dient te houden.

Vanaf 2025 geldt er een nieuwe verantwoordingsgrens voor fouten en onduidelijkheden ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording.

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) en BADO (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden) zijn gewijzigd, evenals het Waterschapsbesluit. De belangrijkste wijziging is de standaardisatie van de **verantwoordingsgrens** (begrip dat gebruikt wordt t.b.v. rechtmatigheidsverantwoording) en **goedkeuringstolerantie** (begrip gebruikt t.b.v. accountantscontrole getrouwheid) en wijziging van de grondslag (exclusief i.p.v. inclusief toevoeging reserves).

De verantwoordingsgrens is de grens waarboven het college de som van de afwijkingen (fouten en onduidelijkheden tezamen) moet melden aan de raad in de rechtmatigheidsverantwoording. De **goedkeuringstolerantie** is meer een begrip toegepast binnen de accountantscontrole: de grens waaronder fouten en onzekerheden in de jaarrekening nog als acceptabel worden beschouwd voor een goedkeurende controleverklaring van de accountant.

Fouten en **onzekerheden** (t.b.v de rechtmatigheidsverantwoording college) c.q. fouten en **onzekerheden** (t.b.v de getrouwheidscontrole accountant) moeten **gezamenlijk** worden beoordeeld

tegen één materialiteitsgrens (2%). Van **fouten** binnen financiële beheershandelingen is sprake als de wet- en regelgeving niet is nageleefd. Van **onduidelijkheden** is sprake wanneer het college niet kan aangeven of er sprake is van een fout/onrechtmatigheid.

Vanaf begrotingsjaar 2025 geldt voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college een nieuwe grens voor fouten en onduidelijkheden tezamen van 2% van de lasten (exclusief reservemutaties). Voor het verantwoordingsjaar 2024 gold deze wijziging nog niet en was de grens voor fouten 1% en voor onduidelijkheden 3% (inclusief reservemutaties). Ook voor de nieuwe grens van 2% geldt dat als deze overschreden wordt, gemeenten, provincies en waterschappen dit moeten toelichten in het kader van de financiële rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Hiermee wordt het doel bereikt dat er een verantwoording/discussie over rechtmatigheid plaatsvindt tussen raad en college, en dus niet (meer) tussen raad en accountant.

Vastgelegde verantwoordings- en rapportagegrens in de Nota Rechtmatigheid

Eind 2025 is de nota Rechtmatigheid hierop aangepast waarmee de grens voor de te hanteren verantwoordingsgrens van de bandbreedte 0–3% aangepast is naar 2%. De rapportagegrens van € 50 duizend blijft onveranderd. De rapportagegrens is de grens waarboven het college de **individuele afwijkingen** (fout en/of onduidelijkheid) moet melden aan de raad in de paragraaf rechtmatigheid, ongeacht het wel of niet cumulatief overschrijden van de verantwoordingsgrens.

De vastgestelde **rapportagegrens** wordt ook al toegepast bij diverse andere analyses/rapportages van afwijkingen en is binnen de organisatie de meest gebruikte norm in de beheersing van processen. Het is daarom zinvol één en hetzelfde grensbedrag aan te houden voor alle drie de rechtmatigheidscriteria (begroting, voorwaarden en M&O). Op termijn kan misschien overwogen worden om een nadere differentiatie aan te brengen binnen deze 3 rechtmatigheidscriteria.

Wat willen we bereiken

We willen uiteindelijk toe naar een integrale in control verklaring die verder gaat dan alleen de financiële rechtmatigheid. We zijn hierbij voor wat betreft haalbaarheid deels wel ook afhankelijk van de doorontwikkeling van het Management Control Systeem dat ons hierin ondersteunt. Wij gebruiken het systeem Key2control (K2C) als Management Control Systeem.

Wat gaan we doen in 2027

In 2027 gaan we opnieuw een rechtmatigheidsverantwoording opstellen respectievelijk laten afgeven door het college over het jaar 2026. Zoals al in de vorige paragraaf beschreven doen we dit door een systeemgerichte aanpak en een gegevensgerichte aanpak.

1e lijn

De systeemgerichte aanpak vindt zijn basis in de periodieke, door de 1e lijn (hierbij ondersteund door de 2e lijn), verrichte metingen binnen de diverse (vooral financieel rechtmatige) normenkaders waarbij de focus ligt op de opzet en het bestaan van beheersingsmaatregelen (aantoonbaar). Hiertoe gebruiken we de software van Key2Control. Dit leidt vervolgens via de PDCA-cyclus ertoe dat eventuele ontbrekende beheersingsmaatregelen alsnog door de 1e lijn geïmplementeerd kunnen worden (ACT maatregelen/taken). Ook wordt via deze cyclus geborgd dat de wel al aanwezige beheersingsmaatregelen periodiek gecheckt worden op hun werking (CHECK maatregelen/taken). De geïmplementeerde MCS Normenkaders die gebruikt worden door de 1e lijn betreffen:

1. Informatiebeveiliging (BIO)

2. Informatiebeheer (KIDO, archief)
3. Privacy (AVG)
4. Wet politiegegevens
5. Integriteit
6. WMO
7. Jeugd
8. Inkoop & Aanbestedingen
9. Personeel & Salarissen
10. Subsidiebeheer
11. Financieel beheer
12. Crediteurenbeheer
13. Debiteurenbeheer
14. Verbonden partijen
15. Tax Control Btw (rechtmatigheid deels)
16. Tax Control Vpb (rechtmatigheid deels)
17. Tax Control loonheffing (rechtmatigheid deels)

2e lijn

De 2e lijn dient jaarlijks een oordeel te vormen van de kwaliteit van de (werking) interne beheersing van bovenstaand proces (de systeemgerichte aanpak). We zullen voor deze 2e-lijns controle in 2026 dan ook wederom in de praktijk gaan werken met het hiervoor ontwikkelde meetinstrument. De 2e lijns controle vindt hierbij plaats door zowel financiële controllers als door niet financiële controllers. Denk aan juridische controllers die de 2e lijns werkzaamheden verrichten op een normenkader zoals bijvoorbeeld Inkoop & Aanbestedingen, maar ook normenkaders als Privacy, Wet Politiegegevens en Integriteit.

3e lijn (inclusief art.213a en fiscaal)

De 3e lijn staat voor de algehele aansturing en coördinatie van bovenvermelde aanpak ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording (Governance). Daarnaast verricht de 3e lijns VIC-functie, in afstemming met de accountant, ook nog selectief gegevensgerichte detailcontroles op transactie/postniveau. Dit mede op basis van de kwaliteitsbeoordeling van de 2e lijn. Het uiteindelijk opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de jaarstukken is eveneens een taak van de 3e lijn. Tenslotte houdt de 3e lijn zich ook bezig met controles buiten de financiële rechtmatigheid, denk aan het verrichten van de art.213a doelmatigheidsonderzoeken. Maar ook fiscale controles ten behoeve van het Horizontale Toezicht met de Belastingdienst. Er zijn daarom duidelijke afspraken gemaakt met de fiscus over de inzet van Key2Control in het kader van horizontaal toezicht. We gebruiken hiervoor de 3 fiscale normenkaders als basis.

Overig

Tenslotte is de leverancier Key2Control ook volop bezig met het ontwikkelen van normenkaders 'aan de opbrengstenkant'. Een deel hiervan zullen wij te zijner tijd ook gaan afnemen en inzetten.

2.2.10 Oekraïense ontheemden, statushouders en asielzoekers

Oekraïense ontheemden

Daar waar in het begin van de oorlog in Oekraïne gedacht werd dat Oekraïense ontheemden slechts voor een periode van ongeveer drie maanden opvang in Nederland nodig zouden hebben, weten we inmiddels dat dit anders heeft uitgepakt. De oorlog duurt nog altijd voort en er komen nog steeds Oekraïense ontheemden in Nederland aan om een veilig onderkomen te zoeken.

Na toewijzing aan de gemeente Landgraaf ontvangen ontheemden een BSN-nummer. Vervolgens melden zij zich bij het Oekraïneloket van de IND, waar wordt beoordeeld of zij onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) vallen. Sinds begin zomer 2026 gelden aanvullende voorwaarden voor nieuwe aanvragen. Zo wordt onder meer beoordeeld of betrokkene al bescherming geniet in een andere EU-lidstaat en, indien sprake is van een militaire verplichting volgens de Oekraïense wetgeving, of hieraan is voldaan dan wel vrijstelling is verleend.

Binnen de gemeentelijke opvanglocatie vangt de gemeente maximaal 300 Oekraïense ontheemden op. Daarnaast verblijven nog enkele Oekraïense ontheemden in particuliere opvang bij inwoners van Landgraaf.

De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) zou oorspronkelijk aflopen op 4 maart 2027, maar is inmiddels verlengd tot en met 4 maart 2028. Tot die tijd behouden Oekraïense ontheemden recht op opvang en de daarbij behorende voorzieningen. Voor de periode daarna werkt het Rijk momenteel aan een langetermijnbeleid voor deze doelgroep.

Statushouders

Naast de opvang van Oekraïense ontheemden heeft de gemeente de wettelijke taak om uitvoering te geven aan de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Statushouders zijn vergunninghouders die door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) aan gemeenten worden gekoppeld. De huisvesting vindt in de meeste gevallen plaats binnen de sociale huursector.

De uitvoering van deze taakstelling staat al geruime tijd onder druk. De combinatie van een structureel tekort aan sociale huurwoningen, het relatief hoge aandeel grotere gezinnen dat aan Landgraaf wordt gekoppeld, mede als gevolg van nareizende gezinsleden, en de beperkte beschikbaarheid van passende woningen maakt het realiseren van de taakstelling uitdagend. Per 1 januari 2026 bedroeg de achterstand op de taakstelling 70 statushouders. Deze achterstand is mede ontstaan doordat onvoldoende passende woningen beschikbaar waren voor de aan Landgraaf gekoppelde vergunninghouders.

Ook in 2027 blijft het noodzakelijk gericht te werken aan het terugdringen van de achterstand. Tegelijkertijd blijft de druk op de woningmarkt groot en is de beschikbaarheid van geschikte woningen beperkt. De gemeente blijft deze ontwikkelingen nauwlettend volgen en zet zich, samen met woningcorporaties en andere betrokken partners, in om de uitstroom naar passende huisvesting waar mogelijk te versnellen.

Asielzoekers en Spreidingswet

Asielzoekers zijn personen die in Nederland een asielaanvraag hebben ingediend en in afwachting zijn van een beslissing op hun verzoek om internationale bescherming. De opvang van asielzoekers in Nederland staat al geruime tijd onder druk door een aanhoudend tekort aan opvangcapaciteit. Om te komen tot een evenwichtige verdeling van opvangplaatsen over Nederland is per 1 februari 2024 de ‘Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen’ (Spreidingswet) in werking getreden. In het kader van de Spreidingswet wordt een nieuwe verdeelcyclus uitgevoerd voor de periode 2026–2028.

Op basis van de landelijke capaciteitsraming van februari 2026 bedraagt de provinciale opvangopgave voor Limburg 5.120 opvangplaatsen. Hiervan waren op peildatum 1 februari 2026 al 3.347 plaatsen beschikbaar, waardoor nog een provinciale restopgave van 1.773 plaatsen overblijft.

Voor de gemeente Landgraaf bedraagt de indicatieve opgave in deze nieuwe cyclus 154 opvangplaatsen. Deze opgave vormt het uitgangspunt voor de provinciale afstemming, waarbij Limburgse gemeenten gezamenlijk invulling geven aan de provinciale opgave. Op dit moment bevindt zich binnen de gemeente Landgraaf geen COA-opvanglocatie voor asielzoekers. De uiteindelijke bijdrage van de gemeente Landgraaf aan de opvang van asielzoekers in de komende jaren is afhankelijk van de uitkomsten van de provinciale afstemming binnen Limburg, de mogelijkheden binnen de regio Zuid-Limburg en eventuele verdere besluitvorming door het Rijk.

2.2.11 Wet Open Overheid

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft welke acties we in 2027 ondernemen voor de **Wet open overheid (Woo)**. De Woo verplicht ons tot actieve openbaarmaking, openbaarmaking op verzoek en een goede, geordende en toegankelijke informatiehuishouding. Met de beoogde activiteiten liggen we landelijk gezien op schema wat betreft de uitvoering van de Woo en voldoen we aan de Toekomstvisie Landgraaf 2050 met betrekking tot openheid en transparantie.

Actieve openbaarmaking

Wij werken aan de gefaseerde actieve openbaarmaking van de informatie die valt onder de Woo. Een aantal informatiecategorieën is al actief openbaar. De actieve openbaarmaking van de overige categorieën volgt in fasen via besluiten van de Rijksoverheid. Dit geldt ook voor de aanpassing van de interne processen die daarvoor nodig is. In 2027 schaffen we een eigen Woo-portaal aan, waarin wij onze overheidsdocumenten openbaar maken. Er komt een koppeling tussen dit gemeentelijke Woo-portaal en de generieke Woo-voorziening open-overheid.nl. Hiermee zorgen we ervoor dat onze openbare documenten zo goed mogelijk vindbaar zijn.

Openbaarmaking op verzoek

Het aantal Woo-verzoeken neemt landelijk én binnen onze gemeente nog steeds toe. Dit legt een aanzienlijke druk op de ambtelijke organisatie. Door standaardisatie van het proces en het gericht trainen van medewerkers proberen we dit te beheersen. We verwachten in de komende jaren een positief effect van het Woo-portaal en het feit dat steeds meer informatie actief openbaar gemaakt wordt. Ook de in 2027 geplande wetsevaluatie kan gevolgen hebben voor het proces van passieve openbaarmaking.

Informatiehuishouding

In *paragraaf 2.2.2 Bedrijfsvoering > Ontwikkeling in de informatievoorziening* staat beschreven wat de gemeente doet aan de verbetering van de informatiehuishouding.

Bewustwording

We willen als gemeente zo transparant mogelijk zijn en bouwen aan het publieke vertrouwen. Daarom is het heel belangrijk dat bestuur en organisatie zijn doordrongen van het feit dat alles openbaar is, tenzij. Daarom wordt er ook in 2027 gewerkt aan organisatie brede bewustwording. Het is de bedoeling dat alle personen die voor de gemeente en dus met overheidsinformatie werken, via trainingen bewust worden van het doel en de regels die gelden voor informatiebeheer, Woo en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Hoofdstuk 3 – Financieel

3.1 Overzicht van baten en lasten

Met het vaststellen van de begroting autoriseert de raad het college van burgemeester en wethouders per programma tot de bedragen van het onderstaande overzicht voor het begrotingsjaar 2027 en de jaarschijven 2028 – 2030. Voor de vergelijkbaarheid zijn de reële cijfers van 2025 en de bijgestelde ramingen van 2026 toegevoegd.

(cijfers x € 1.000)

Programma	2025			2026			2027			2028			2029			2030		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	129.553	36.067	93.485	122.312	30.776	91.536	124.254	27.324	96.930	122.399	27.734	94.664	122.675	28.523	94.153	126.989	29.439	97.550
1. Veiligheid	244	5.216	-4.972	549	5.979	-5.429	514	5.970	-5.456	374	6.026	-5.652	374	6.208	-5.834	374	6.400	-6.026
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.100	5.362	-4.262	636	6.296	-5.659	666	6.504	-5.838	664	6.646	-5.982	664	6.727	-6.063	664	6.804	-6.140
3. Economie	1.875	2.455	-579	269	961	-692	278	719	-441	285	710	-425	290	719	-429	297	730	-433
4. Onderwijs	1.718	8.353	-6.635	1.205	5.932	-4.727	756	5.059	-4.303	747	5.315	-4.568	747	5.299	-4.551	747	5.605	-4.858
5. Sport, cultuur en recreatie	786	8.650	-7.865	742	9.290	-8.548	512	9.343	-8.831	514	9.235	-8.721	514	9.186	-8.673	514	9.198	-8.684
6. Sociaal domein	33.057	102.022	-68.965	19.576	88.527	-68.952	19.327	88.564	-69.237	19.838	86.387	-66.548	19.851	84.082	-64.231	19.861	85.084	-65.223
7. Volksgezondheid en milieu	12.764	13.531	-767	13.795	14.404	-609	12.192	14.422	-2.230	14.956	15.942	-987	13.297	14.191	-894	13.873	14.810	-937
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	6.130	11.847	-5.717	13.122	16.238	-3.116	830	3.917	-3.087	813	3.977	-3.165	813	3.851	-3.038	813	3.926	-3.113
Resultaat vóór bestemming	187.226	193.503	-6.277	172.205	178.403	-6.197	159.329	161.822	-2.492	160.589	161.973	-1.384	159.226	158.786	439	164.131	161.995	2.136
Stortingen in en onttrekkingen aan reserves:																		
0. Bestuur en ondersteuning	30.974	25.347	5.627	11.700	5.502	6.197	3.886	1.393	2.492	3.137	1.753	1.384	2.296	2.735	-439	813	2.949	-2.136
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Sociaal domein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen in en onttrekkingen aan reserves	30.974	25.347	5.627	11.700	5.502	6.197	3.886	1.393	2.492	3.137	1.753	1.384	2.296	2.735	-439	813	2.949	-2.136
Resultaat na bestemming	218.200	218.850	-650	183.905	183.905	0	163.215	163.215	0	163.726	163.726	0	161.522	161.522	0	164.944	164.944	0

Tabel: meerjarige ramingen van de baten en lasten 2025 t/m 2030

Tabel 184: Overzicht van baten en lasten

3.2 Uitgangspunten van de ramingen

Bij het samenstellen van de begroting 2027 en de meerjarenramingen 2028–2030 zijn de navolgende uitgangspunten gehanteerd.

Indexering lasten

In de ramingen geldt voor het overgrote deel van de budgetten dat we die geïndexeerd hebben. De provincie geeft zoals te doen gebruikelijk in de begrotingsbrief een duidelijke aanwijzing voor het reëel ramen van de lasten en de te hanteren loon- en prijscompensatie in de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028–2030. We houden rekening met de budgettaire effecten van de loonstijgingen, zoals opgenomen in de meicirculaire, en de overige lasten dienen ten minste geïndexeerd te zijn overeenkomstig de prijs Bruto Binnenlands Product (BBP) zoals gehanteerd in de toe te passen meicirculaire 2026.

Jaar	2026	2027	2028	2029	2030
CEP maart 2026 prijs BBP	2,90%	2,50%	2,90%	2,50%	2,60%

Tabel 185: Index CEP en meicirculaire 2026

Indexering verbonden partijen

Bij de verbonden partijen volgen we de vastgestelde meerjarige begrotingen met de daarin opgenomen indexering.

Indexering salarislasten ambtelijke organisatie

Voor de raming van de salarislasten voor 2027 hanteren wij de index loonvoet sector overheid, zoals opgenomen in de meicirculaire 2026. De meerjarig begrote salarislasten zijn geïndexeerd overeenkomstig de prijs BBP.

Jaar	2027	2028	2029	2030
Indexering salarislasten in begroting 2027	4,20%	2,90%	2,50%	2,60%

Tabel 186: Toegepaste indexering salarislasten

Omdat in het nieuwe laatste ramingsjaar de index nog niet is verwerkt heeft iedere nieuwe meerjarenraming altijd een opvallende stijging tot gevolg in het laatste nieuwe ramingsjaar.

Indexering professionele welzijnsinstellingen

In 2027 zijn de geraamde bijdragen in de vorm van subsidies aan de professionele welzijnsinstellingen meerjarig niet geïndexeerd als gevolg van de ombuigingsoperatie die door de Gemeente Landgraaf is ingezet.

Rente

Aan zowel de gevoteerde investeringen alsmede de nog te voteren investeringen wordt geen rente toegerekend. Verwezen wordt naar de financieringsparagraaf in deze begroting voor een verdere uiteenzetting.

Onvoorzien

Met het doel om in de begroting 2027 dekking te reserveren voor onvoorziene incidentele uitgaven is de stelpost 'onvoorzien' opgenomen. Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording is het verplicht een post 'onvoorzien' op te nemen, maar de omvang van die post is vrij. Voor 2027 is een bedrag van € 117.134 geraamd. Ten opzichte van 2026 is dit onveranderd gebleven.

Voor onvoorziene structurele uitgaven is in de begroting 2027 eveneens een stelpost structurele ruimte B opgenomen. Voor 2027 is deze € 54.043 groot. Deze stelpost structurele ruimte B kunnen we inzetten voor onvoorziene structurele uitgaven, uitgezonderd kapitaallasten.

Kostendekkendheid afvalstoffen en rioolheffing

Voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing gaan we uit van 100% kostendekking.

3.3 Financiële positie

3.3.1 Financiële gevolgen bestaand beleid

In onderstaande tabellen worden de mutaties aangegeven in de lasten, baten en saldo van baten en lasten per programma tussen de jaarschijf 2027 zoals opgenomen in de begroting 2026 inbegrepen de doorwerking van besluitvorming in het 1e halfjaar van 2026 en de nieuwe in deze begroting te presenteren begroting 2027.

(cijfers x € 1.000)

Programma	BATEN			
	2027 oud	Mutaties bestaand beleid	Mutaties nieuw beleid	2027 nieuw
0. Bestuur en ondersteuning	124.413	3.727	0	128.139
1. Veiligheid	597	-83	0	514
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	636	30	0	666
3. Economie	269	9	0	278
4. Onderwijs	756	0	0	756
5. Sport, cultuur en recreatie	536	-23	0	512
6. Sociaal domein	19.864	-538	0	19.327
7. Volksgezondheid en milieu	13.610	-1.418	0	12.192
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	780	50	0	830
Totaal baten	161.461	1.754	0	163.215

Tabel: baten begroting 2027 versus meerjarenschijf 2027 van de begroting 2026.

Tabel 187: Financiële baten

(cijfers x € 1.000)

Programma	LASTEN			
	2027 oud	Mutaties bestaand beleid	Mutaties nieuw beleid	2027 nieuw
0. Bestuur en ondersteuning	29.054	-337	0	28.717
1. Veiligheid	6.107	-136	0	5.970
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	6.344	160	0	6.504
3. Economie	914	-194	0	719
4. Onderwijs	5.298	-239	0	5.059
5. Sport, cultuur en recreatie	9.213	130	0	9.343
6. Sociaal domein	86.580	1.984	0	88.564
7. Volksgezondheid en milieu	13.977	445	0	14.422
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	3.976	-59	0	3.917
Totaal lasten	161.461	1.754	0	163.215

Tabel: lasten begroting 2027 versus meerjarenschijf 2027 van de begroting 2026.

Tabel 188: Financiële lasten

(cijfers x € 1.000)

Programma	MUTATIE VAN DE SALDI "BATEN MINUS LASTEN" T.O.V. DE MEERJARENBEGROTING 2026-2029			
	2027	2028	2029	2030
0. Bestuur en ondersteuning	4.063	1.524	-1.473	228
1. Veiligheid	53	44	46	-147
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-130	-231	-241	-318
3. Economie	204	201	207	203
4. Onderwijs	239	255	199	-107
5. Sport, cultuur en recreatie	-154	-93	-92	-103
6. Sociaal domein	-2.522	-1.088	2.075	1.083
7. Volksgezondheid en milieu	-1.863	-612	-722	-765
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	109	-1	2	-74
Totaal baten minus lasten	0	0	0	0

Tabel: mutaties in saldi van baten minus lasten per programma 2027 tot en met 2030 in vergelijking met de meerjarenschijven van de programmabegroting 2026. + = saldo gunstiger, - = saldo nadeliger.

Tabel 189: Totale baten minus lasten

3.3.2 Overzicht geraamde incidentele baten en lasten

Voor het beoordelen van de financiële positie is inzicht in de incidentele baten en lasten van belang.

De provinciale toezichthouders hebben in het vernieuwde Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader Gemeenten 2026 (GTK 2026) nadere richtlijnen opgenomen voor de beoordeling van het structureel en reëel begrotingsevenwicht. Daarbij blijft het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten een belangrijk uitgangspunt.

Bij de beoordeling of baten en lasten structureel of incidenteel zijn, is in de eerste plaats de aard van de begrotingspost bepalend. Incidentele baten en lasten betreffen posten die het begrotingssaldo slechts tijdelijk beïnvloeden en waarvoor sprake is van een eindig doel of een reële einddatum. De looptijd van een post is daarbij een belangrijk beoordelingscriterium, maar vormt geen absolute grens. De door de Commissie BBV gehanteerde richtlijn van een looptijd van maximaal drie jaar blijft een belangrijk hulpmiddel, waarbij een langere looptijd niet automatisch betekent dat een post structureel is. Naarmate de looptijd langer wordt, moet echter beter worden onderbouwd waarom nog sprake is van een incidenteel karakter. De uiteindelijke beoordeling vindt plaats op basis van de specifieke omstandigheden en de onderbouwing van de betreffende baten of lasten.

In 2021 hebben de toezichthouders van de twaalf provincies de handreiking 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten' gepubliceerd. Deze handreiking biedt een praktisch kader voor de beoordeling van structurele en incidentele baten en lasten en wordt nog steeds gebruikt als nadere duiding bij de toepassing van het BBV en het provinciaal financieel toezicht.

Het GTK 2026, dat het GTK 2020 vervangt en van toepassing is vanaf de gemeentelijke begrotingen 2027, sluit aan bij deze uitgangspunten en geeft daarnaast nadere invulling aan actuele ontwikkelingen in het financieel toezicht.

Met de navolgende tabellen bieden wij het voorgeschreven inzicht.

(cijfers x € 1.000)

Programma	2027				2028				2029				2030			
	Baten		Lasten		Baten		Lasten		Baten		Lasten		Baten		Lasten	
	i	s	i	s	i	s	i	s	i	s	i	s	i	s	i	s
0. Bestuur en ondersteuning	2.456	125.683	750	27.967	1.917	123.619	1.587	27.900	1.160	123.812	2.563	28.695	0	127.802	2.741	29.647
1. Veiligheid	0	514	0	5.970	0	374	0	6.026	0	374	0	6.208	0	374	0	6.400
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	33	634	0	6.504	4	660	0	6.646	0	664	0	6.727	0	664	0	6.804
3. Economie	0	278	0	719	0	285	0	710	0	290	0	719	0	297	0	730
4. Onderwijs	0	756	315	4.744	0	747	0	5.315	0	747	0	5.299	0	747	0	5.605
5. Sport, cultuur en recreatie	0	512	5	9.338	0	514	5	9.230	0	514	5	9.181	0	514	0	9.198
6. Sociaal domein	456	18.871	161	88.403	392	19.446	1	86.386	335	19.516	9	84.073	18	19.843	51	85.033
7. Volksgezondheid en milieu	51	12.141	22	14.400	10	14.945	20	15.922	10	13.287	19	14.173	10	13.862	17	14.792
8. Volkshuisvesting, RO, stedelijke vernieuwing	0	830	0	3.917	0	813	0	3.977	0	813	0	3.851	0	813	0	3.926
Resultaat na bestemming	2.996	160.219	1.254	161.961	2.324	161.403	1.613	162.113	1.505	160.017	2.596	158.926	28	164.916	2.809	162.135

Tabel 191: Overzicht incidentele (i) en structurele (s) baten en lasten per programma

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Resultaat begrotingsjaar	0	0	0	0
Correctie eenmalige baten	-2.996	-2.324	-1.505	-28
Correctie eenmalige lasten	1.254	1.613	2.596	2.809
Gecorrigeerd saldo	-1.742	-710	1.091	2.781

Tabel 190: Overzicht structurele meerjarensaldi

Specificatie incidentele baten en lasten per programma 2027-2030

Op grond van de BBV-voorschriften worden alle mutaties in reserves verantwoord binnen programma 0 Bestuur en ondersteuning (taakveld 0.10 Mutaties reserves). Onderstaande tabellen geven inzicht in de relatie tussen deze stortingen en onttrekkingen en de baten en lasten binnen de verschillende programma's.

(cijfers x € 1.000)					
Programma	Omschrijving incidentele baten	2027	2028	2029	2030 Toelichting
0	Aanwending alg. reserve	1.093	1.090	1.090	De egalisatie- en onderhoudsreserves zijn per 1-1-2025 opgeheven. De in de "oude" meerjarenschijven 2026-2029 behorende bij de begroting 2025 begrote aanwendungen van en stortingen in deze reserves kunnen daarom niet in de begroting 2026 worden verwerkt. De formele en structurele "oude" meerjarensaldi 2026-2029 zijn vervolgens via een aanwending van de algemene reserve zodanig gemuteerd, dat ze gelijk zijn.
0	Aanwending alg. reserve	762	704		Dit betreft de aanwending van de algemene reserve ter dekking van incidentele ruimtevragen uit de 1e begrotingswijziging 2026. Het betreft de opstart van een burgerberaad (€ 40.000 in 2027), een werkbudget Vrijtijdseconomie en Evenementen (€ 20.000 in 2027), tijdelijke extra capaciteit voor het woningbouwprogramma (€ 328.000 in 2027 en 2028) en de projecten Datagestuurde Werken (€ 265.000 in 2027 en 2028) en Ongestructureerde Data (€ 109.000 in 2027 en € 111.000 in 2028). De inzet heeft een tijdelijk karakter en wordt bekostigd vanuit de algemene reserve. Voor eventuele voortzetting vindt na evaluatie separate bestuurlijke afweging plaats, waarbij structurele dekking aan de orde komt.
0	Aanwending alg. reserve	481			Om de begroting sluitend te maken, worden de negatieve begrotingssaldi gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve.
0	Aanwending alg. reserve	65	68	70	De incidentele baat betreft een onttrekking aan de algemene reserve ter dekking van een tijdelijke uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit voor Bibob-werkzaamheden gedurende drie jaar. Na evaluatie van de daadwerkelijke werklust wordt besloten over eventuele structurele voortzetting en financiering. Daarom wordt de onttrekking als incidenteel aangemerkt.
0	Aanwending reserve IZA	56	56		De onttrekking aan de reserve IZA wordt ingezet ter dekking van incidentele lasten voor de opstart en uitvoering van pilots op het gebied van duurzame inzetbaarheid en vitaliteit, waaronder mentale gezondheid en voorbereiding op pensioen. Omdat sprake is van tijdelijke activiteiten waarvan de voortzetting nog niet is besloten, worden de hiermee samenhangende baten en lasten als incidenteel aangemerkt. Na evaluatie van de pilotperiode wordt bepaald of voortzetting wenselijk is en hoe eventuele structurele kosten kunnen worden gedekt.
2	Aanwending reserve Transformatie	33	4		Deze incidentele baat betreft een onttrekking aan de reserve Transformatie ter dekking van de kosten van het project Uitbreik Doorbraak. Het project richt zich op de vergroening van het centrumgebied Op de Kamp, particuliere voortuinen en schoolpleinen en wordt uitgevoerd in de periode 2025-2028. Omdat sprake is van een project met een tijdelijke en afgebakende looptijd, worden de hiermee samenhangende baten en lasten als incidenteel aangemerkt.
6	Aanwending alg. reserve	200			Dit betreft de aanwending van de algemene reserve voor de uitvoering van het initiatiefvoorstel Ondersteuning Kwetsbare Inkomens. Hiermee wordt een voor 2026 geraamde bezuinigingsmaatregel incidenteel teruggedenomen, omdat voor de zorgvuldige uitwerking van de uitvoeringsregels en de afhandeling van aanvragen meer tijd benodigd is dan vooraf voorzien.
6	Aanwending alg. reserve	256	392	335	18 De incidentele baat betreft een onttrekking aan de algemene reserve als gevolg van de verwerking van de 1e Bestuursrapportage (BERAP) ISD BOL. Deze mutatie dient ter afstemming van de begrotings- en verantwoordingscijfers van de ISD BOL met de financiële administratie van de gemeenten. De structurele aansluiting van de begroting ISD BOL is als autonome ontwikkeling in de begroting 2027 opgenomen.
7	Kleine incidentele aanwending reserve betrekking hebbend op programma 7	41	10	10	10 Het restant van de reserve Gezond in de Stad (GIDS) wordt ingezet voor de dekking van nog af te ronden GIDS-activiteiten. Omdat sprake is van een tijdelijk programma dat wordt gefinancierd uit een eindige bestemmingsreserve, worden de hiermee samenhangende baten en lasten als incidenteel aangemerkt.
7	Aanwending reserve budgetoverheveling	9			De lasten van het product verkenning oprichting energiecoöperatie Landgraaf zijn deels van 2025 overgeheveld naar 2026 en 2027.
Totaal incidentele baten		2.996	2.324	1.505	28

Tabel 192: Overzicht incidentele baten

In navolgende tabel worden meerjarig de incidentele *lasten* per programma gespecificeerd:

(cijfers x € 1.000)

Programma	Omschrijving incidentele lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
0	Storting in algemene reserve	0	837	1.813	1.991	Om de begroting sluitend te maken, worden de positieve begrotingssaldi toegevoegd aan de algemene reserve.
0	Storting in de algemene reserve	750	750	750	750	Jaarlijks wordt ten laste van de exploitatie € 750 duizend gestort in de algemene reserve. Dit teneinde bij te dragen aan het op peil houden van de algemene reserve.
4	Storting in algemene reserve	315				De incidentele last betreft een storting in de algemene reserve vanwege het doorschuiven van geraamde kapitaallasten voor onderwijsaccommodaties naar latere jaren. De mutatie hangt samen met de gewijzigde planning van de betreffende investeringsprojecten en heeft daardoor een incidenteel karakter.
5	Kleine incidentele storting betrekking hebbend op programma 5	5	5	5		De incidentele last betreft de jaarlijkse toevoeging aan de reserve Monumenten. Aangezien de reserve voldoende omvang heeft bereikt en slechts beperkt wordt ingezet, wordt de toevoeging vanaf 2029 beëindigd. De storting wordt daarom als incidenteel aangemerkt.
6	Storting in reserve POK middelen	161				Betreft de storting in de reserve POK middelen van de via de algemene uitkering tot en met 2027 te ontvangen aanvullende middelen.
6	Storting in de algemene reserve		1	9	51	De incidentele last betreft een storting in de algemene reserve als gevolg van de verwerking van de 1e Bestuursrapportage (BERAP) ISD BOL. Deze mutatie dient ter afstemming van de begrotings- en verantwoordingscijfers van de ISD BOL met de financiële administratie van de gemeenten. De structurele aansluiting van de begroting ISD BOL is als autonome ontwikkeling in de begroting 2027 opgenomen.
7	Kleine incidentele storting betrekking hebbend op programma 7	22	20	19	17	Betreft de storting in de reserves geldlening zonnepanelenproj. 1 en geldlening duurzaam Klimaatfonds.
Totaal incidentele lasten		1.254	1.613	2.596	2.809	

Tabel 193: Overzicht incidentele lasten

Specificatie structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2027–2030

In navolgende tabel worden meerjarig per programma de structurele toevoegingen (stortingen) aan reserves aangegeven.

Programma	Structurele storting in de reserve	2027	2028	2029	2030
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Burgerhoes	122.205	122.205	122.205	122.205
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Emile Erensplijn 55	17.459	17.459	17.459	17.459
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Marconistraat 13	39	39	39	39
Totaal		139.703	139.703	139.703	139.703

Tabel 194: Structurele stortingen in reserves

In navolgende tabel worden meerjarig per programma de structurele onttrekkingen aan reserves aangegeven.

Programma	Structurele onttrekking aan de reserve	2027	2028	2029	2030
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve DocuDistri	8.391	8.391	8.391	8.391
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Afschrijvingsreserve knopen lopen	6.841	6.841	6.841	6.841
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Afschrijvingsreserve pollar Bachlaan	4.593	4.593	4.593	3.257
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Afschrijvingsreserve verkeersmaatregelen BS Op gen Hei	8.472	8.472	8.472	8.472
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 28–32	2.900	2.900	2.900	2.900
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 157	3.703	3.703	3.703	3.703
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve panden Hoogstraat	3.777	3.777	3.777	3.777
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 163 A+B	5.441	5.441	5.441	5.441
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 161	5.194	5.194	5.194	5.194
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 165–167	5.939	5.939	5.939	5.939
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 159	5.105	5.105	5.105	5.105
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Hoogstraat 169/169A	6.518	6.518	6.518	6.518
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve vastgoed Europaweg Noord	20.988	20.988	20.988	20.988
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve Kerkplein terrein	1.209	1.209	1.209	1.209
4. Onderwijs	Afschrijvingsreserve nieuwbouw Eijkhagencollege	1.662	1.662	1.662	1.662
4. Onderwijs	Afschrijvingsreserve BS Wereldwjs brandbeveiliging	2.526	2.526	2.526	2.526
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve renovatie kantine Heigank	22.869	22.869	22.869	22.869
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve kunstgras Heigank	31.281	31.281	31.281	31.281
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve natuurgras Ter Waerden	26.747	26.747	26.747	26.747
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve accommodatie Sport & Leisure	14.500	14.500	14.500	14.500
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve accommodatie nieuw zwembad	179.704	179.704	179.704	179.704
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve vervanging hekwerk Strijthagen	1.478	1.478	1.478	1.478
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve schuifwand An de Koel	2.746	2.746	2.746	2.746
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve drainage sportcomplex Strijthagen	2.299	2.299	2.299	2.299
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve waterleidingen sportcomplex Strijthagen	1.408	1.408	1.408	1.408
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve veldverlichting sportcentrum Strijthagen	1.111	1.111	1.111	1.111
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve drainage veld 4 Strijthagen	2.540	2.540	2.540	2.540
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve veldverlichting Heigank	5.035	5.035	5.035	5.035
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve hekwerken hoofdveld Heigank	1.398	1.398	1.398	1.398
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve installaties oefenbunker	8.592	8.592	8.592	8.592
5. Sport, cultuur en recreatie	Afschrijvingsreserve kennis, informatie en adviesplein	160.875	160.875	160.875	160.875
6. Sociaal domein	Afschrijvingsreserve accommodatie voor de 21e eeuw	38.397	38.397	38.397	38.397
6. Sociaal domein	Afschrijvingsreserve toekomstbestendige accommodaties	9.812	9.812	9.812	9.812
6. Sociaal domein	Afschrijvingsreserve accommodatie wijkcentrum Eikske	115.250	115.250	115.250	115.250
6. Sociaal domein	Afschrijvingsreserve accommodatie De Residentie	13.800	13.800	13.800	13.800
6. Sociaal domein	Afschrijvingsreserve accommodatie D'r Sjtee Uul	3.880	3.880	3.880	3.880
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	Afschrijvingsreserve buitengebied wijkcentrum An de Koel	6.993	6.993	6.993	6.993
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Afschrijvingsreserve LED-informatiewagens	3.000	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Afschrijvingsreserve sfeerverlichting 3 centra	9.600	9.600	9.600	3.599
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Afschrijvingsreserve vervanging wegen 2023	25.952	22.144	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Afschrijvingsreserve VRI Moltweg–Kampstraat	20.538	20.538	20.538	20.538
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve politievelugel	69.382	0	0	0
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Burgerhoes	4.738	4.738	4.738	4.738
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Burgerhoes–Screens	2.400	2.400	2.400	2.400
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Burgerhoes–Koudeopwekking	1.000	1.000	1.000	1.000
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Emile Erensplijn 55–Buitenkozijnen	3.881	3.881	3.881	3.881
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Emile Erensplijn 55–Warmwaterketel	1.402	1.402	1.402	1.402
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Emile Erensplijn 55–Sanitair/kleedruimte	370	370	370	370
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Emile Erensplijn 55–Verwarmingsinst.	1.470	1.470	1.470	1.470
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Marconistraat 13–Vloerafwerking tapijt	640	640	640	640
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Marconistraat 13–Vloerafwerking tegels	432	432	432	432
0. Bestuur en ondersteuning	Afschrijvingsreserve Marconistraat 13–Communicatie install.	1.023	1.023	1.023	1.023
Totaal		889.802	813.612	791.468	784.131

Tabel 195: Structurele onttrekkingen aan reserves

Recapitulatie begrotingsevenwicht 2027

Onderstaand treft u de verplicht voorgeschreven recapitulatiestaat begrotingsevenwicht voor de begroting 2027 en de bijbehorende meerjarenschijven 2028 tot en met 2030 aan.

Omschrijving	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Totaal	Waaraan Incidentieel	Waaraan structureel	Totaal	Waaraan Incidentieel	Waaraan structureel	Totaal	Waaraan Incidentieel	Waaraan structureel	Totaal	Waaraan Incidentieel	Waaraan structureel
Baten programma 0	124.254	0	124.254	122.399	0	122.399	122.675	0	122.675	126.989	0	126.989
Baten programma 1	514	0	514	374	0	374	374	0	374	374	0	374
Baten programma 2	666	0	666	664	0	664	664	0	664	664	0	664
Baten programma 3	278	0	278	285	0	285	290	0	290	297	0	297
Baten programma 4	756	0	756	747	0	747	747	0	747	747	0	747
Baten programma 5	512	0	512	514	0	514	514	0	514	514	0	514
Baten programma 6	19.327	0	19.327	19.838	0	19.838	19.851	0	19.851	19.861	0	19.861
Baten programma 7	12.192	0	12.192	14.956	0	14.956	13.297	0	13.297	13.873	0	13.873
Baten programma 8	830	0	830	813	0	813	813	0	813	813	0	813
Totaal baten programma's	159.329	0	159.329	160.589	0	160.589	159.226	0	159.226	164.131	0	164.131
Lasten programma 0	27.324	0	27.324	27.734	0	27.734	28.523	0	28.523	29.439	0	29.439
Lasten programma 1	5.970	0	5.970	6.026	0	6.026	6.208	0	6.208	6.400	0	6.400
Lasten programma 2	6.504	0	6.504	6.646	0	6.646	6.727	0	6.727	6.804	0	6.804
Lasten programma 3	719	0	719	710	0	710	719	0	719	730	0	730
Lasten programma 4	5.059	0	5.059	5.315	0	5.315	5.299	0	5.299	5.605	0	5.605
Lasten programma 5	9.343	0	9.343	9.235	0	9.235	9.186	0	9.186	9.198	0	9.198
Lasten programma 6	88.564	0	88.564	86.387	0	86.387	84.082	0	84.082	85.084	0	85.084
Lasten programma 7	14.422	0	14.422	15.942	0	15.942	14.191	0	14.191	14.810	0	14.810
Lasten programma 8	3.917	0	3.917	3.977	0	3.977	3.851	0	3.851	3.926	0	3.926
Totaal lasten programma's	161.822	0	161.822	161.973	0	161.973	158.786	0	158.786	161.995	0	161.995
Saldo programma's vóór bestemming	-2.492	0	-2.492	-1.384	0	-1.384	439	0	439	2.136	0	2.136
Onttrekkingen aan reserves	3.886	2.996	890	3.137	2.324	813	2.296	1.505	791	813	28	785
Stortingen in reserves	1.393	1.254	139	1.753	1.613	140	2.735	2.596	139	2.949	2.809	140
Geraamd resultaat	0	1.742	-1.742	0	711	-711	0	-1.091	1.091	0	-2.781	2.781
Totaal structurele baten	163.215	2.996	160.219	163.726	2.324	161.402	161.522	1.505	160.017	164.944	28	164.916
Totaal structurele lasten	163.215	1.254	161.961	163.726	1.613	162.113	161.522	2.596	158.926	164.944	2.809	162.135
Saldo structurele baten – lasten	0	1.742	-1.742	0	711	-711	0	-1.091	1.091	0	-2.781	2.781

Tabel 196: Recapitulatiestaat structurele en reële baten lasten 2027–2030

Financieel toezicht

Elk jaar besluiten Gedeputeerde Staten van Limburg voor aanvang van het begrotingsjaar of repressief of preventief toezicht voor onze gemeente van toepassing is. Dit is gebaseerd op artikel 203 van de Gemeentewet. Repressief toezicht is regel en houdt in dat we de begroting en de begrotingswijzigingen direct kunnen uitvoeren (zonder voorafgaande goedkeuring).

Evenwicht in de begroting

Vanwege het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht is de Gemeentewet in 2015 gewijzigd en wordt het begrip 'evenwicht' nader gepreciseerd in die zin dat het een 'structureel en reëel evenwicht' is. Indien de begroting 2027 niet structureel en reëel in evenwicht is, geldt als basisregel dat uiterlijk dit evenwicht in 2030 tot stand zal worden gebracht.

Structureel begrotingsevenwicht

Met het begrip “structureel” evenwicht wordt bedoeld dat in de begroting:

- de structurele baten tenminste alle structurele lasten dekken,
- de incidentele baten alleen incidentele lasten dekken.

De structurele baten zijn voor het begrotingsjaar 2027 en de meerjarenschijf 2028 lager dan de structurele lasten, er is dus géén sprake van structureel begrotingsevenwicht. Voor de meerjarenschijven 2029 en 2030 zijn de structurele baten hoger dan de structurele lasten, waardoor voor die jaren sprake is van structureel begrotingsevenwicht.

De primitieve begroting 2027 en de daarbij behorende meerjarenschijven zijn gebaseerd op de financiële effecten van de meicirculaire 2026.

Reëel begrotingsevenwicht

Het reëel begrotingsevenwicht houdt in dat de provincie onderzoek doet naar de realiteit van de ramingen in de begroting. Daarbij dienen de begroting en de meerjarenramingen alle ramingen volledig te bevatten. De beoordelingsaspecten van de provincie richten zich meer specifiek op de raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de loon- en prijscompensatie voor 2027 en volgende jaren, de hardheid en haalbaarheid van opgenomen taakstellingen/bezuinigingsmaatregelen, verliesgevende grondexploitaties, de algemene reserve en de post onvoorziene uitgaven.

3.3.3 Investerings

De voorgenomen investeringen voor het jaar 2027 bedragen in totaal bijna 15,7 miljoen en zijn als volgt over de programma's verdeeld:

(cijfers x € 1.000)

Programma	2027	2028	2029	2030
0. Bestuur en ondersteuning	620	1.197	719	597
1. Veiligheid	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	2.412	2.412	2.412	2.412
3. Economie	0	0	0	0
4. Onderwijs	2.107	9.504	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	335	0	0	0
6. Sociaal domein	250	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	6.472	6.472	6.472	6.472
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.500	3.500	3.500	3.500
Totaal investeringen programma's	15.696	23.085	13.103	12.981

Tabel 197: Investeringskrediet per programma

Voor een gedetailleerd overzicht van de investeringen 2027 verwijzen wij naar bijlage 3.

De investeringen kunnen in de volgende clusters worden verdeeld:

Rioolinvesteringen

De investeringen m.b.t. riolen zijn gebaseerd op het in juli 2023 vastgestelde Watertakenplan.

De investeringen voor riolen voor 2027 bedragen afgerond € 6,5 miljoen. De structurele lasten voortvloeiende uit de rioolinvesteringen worden gedekt via de tarieven voor de rioolheffing.

Uitbreidings- en vervangingsinvesteringen (exclusief rioolinvesteringen)

Voor 2027 bedraagt de omvang van de noodzakelijke uitbreidings- en geplande vervangingsinvestering (niet zijnde rioolinvesteringen) afgerond € 9,2 miljoen. Hierin is afgerond € 0,6 miljoen opgenomen voor investeringen in de bedrijfsvoering. Op grond van de BBV-voorschriften valt bedrijfsvoering onder programma 0 (bestuur en ondersteuning)

Gedekte investeringen – duurzame meerjaren onderhoudsprogramma's (MOP's) en meerjaren investeringsprogramma's (MIP's)

Dit betreft investeringen waarbij de uit de investeringen voortvloeiende begrote kapitaallasten volledig zijn gecompenseerd door verlaging van geraamde lasten. Deze kapitaallasten veroorzaken daarom geen nadelig budgettair effect en drukken niet op de jaarlijks beschikbare vaste ruimte voor kapitaallasten. Dit in tegenstelling tot het hierboven beschreven cluster van de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen.

Dekking kapitaallastruimte

Jaarlijks wordt een vaste ruimte in de begroting "geoomerkt" ter dekking van de kapitaallasten die voortvloeien uit de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen. Voor de periode 2027–2030 is, evenals voorgaande jaren ruimte in de meerjarenbegroting vrijgemaakt voor de structurele (kapitaal)lasten (de afschrijving) voortvloeiende uit de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen. Deze ruimte is opgebouwd uit afgerond gemiddeld € 181 duizend per jaar voor lasten voortvloeiende uit de noodzakelijke vervangings- en geplande uitbreidingsinvesteringen in de programma's en afgerond gemiddeld € 65 duizend per jaar ten behoeve van investeringen in de bedrijfsvoering.

3.3.4 Reserves en voorzieningen

Navolgende tabel biedt inzicht in het verloop van de reserves en voorzieningen van de balans. Gestart wordt met het jaar 2026, waarin tevens rekening is gehouden met het resultaat van de jaarrekening 2025. Vervolgens wordt het begrote verloop per 1 januari tot en met het jaar 2030 weergegeven.

(cijfers x € 1.000)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Algemene reserve	27.713	20.269	18.478	17.813	18.890	21.664
Egalisatiereserves	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingsreserves	19.705	19.921	19.171	18.497	17.845	17.200
Onderhoudsreserves	0	0	0	0	0	0
Overige bestemmingsreserves	10.600	11.003	11.052	11.026	11.040	11.046
Totaal reserves	58.017	51.193	48.701	47.335	47.775	49.911
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.817	8.631	8.499	8.404	8.310	8.228
Onderhoudsvoorzieningen	3.410	3.285	2.892	2.323	2.171	1.808
Voorzieningen met relatie heffingen	16.653	17.186	17.664	17.984	18.148	18.118
Totaal voorzieningen	28.881	29.102	29.055	28.712	28.629	28.155
Totaal reserves en voorzieningen	86.898	80.295	77.756	76.048	76.403	78.066
Totaal begrote lasten	178.403	161.822	161.973	158.786	161.995	161.995

Tabel 198: Meerjarige ontwikkeling reserves en voorzieningen

De totale omvang van alle reserves daalt in de meerjarenbegroting 2027–2030 met afgerond € 3,9 miljoen. Met uitzondering van de overige bestemmingsreserves dalen alle clusters van reserves. De totale omvang van de voorzieningen daalt eveneens. Tussen 2027 en 2030 bedraagt de daling afgerond € 473 duizend.

3.3.5 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

De gemeente heeft als werkgever naast verplichtingen voor het huidige personeel ook verplichtingen ten aanzien van het voormalige personeel.

Het betreft uitkeringen in relatie tot:

- Verlofrechten;
- Wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders;
- Pensioenverplichtingen wethouders;
- WW-verplichtingen;
- WAO/WIA/WGA-verplichtingen.

De financiële gevolgen van bovenstaande rechten en verplichtingen zijn, indien van toepassing, verwerkt in de exploitatie. Voor de pensioenverplichtingen van wethouders, wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders en de verlofrechten zijn separate voorzieningen in gebruik die jaarlijks op basis van de actuariële berekeningen worden bijgesteld. Ook de WIA- en oude WAO-verplichtingen worden jaarlijks bijgesteld. In het kader van de WIA is de gemeente eigen risicodragers.

3.3.6 Algemene baten en lasten

In deze paragraaf worden de baten en lasten van de navolgende taakvelden die onderdeel uitmaken van programma 0 nader uitgesplitst.

- Overhead (040)
- Treasury (050)
- OZB-woningen (061)
- OZB niet-woningen (062)
- Belastingen overig (064)
- Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds (070)
- Overige baten en lasten (080)
- Vennootschapsbelasting (090)

Deze baten en lasten omvatten financieel gerelateerde zaken en hebben een algemeen karakter.

(cijfers x € 1.000)

I. Baten	2027	2028	2029	2030
<u>A. Taakveld Overhead (040)</u>				
- Personeel	46	46	46	46
- Huisvesting personeel	283	283	283	283
- Facilitaire middelen	172	172	172	172
- Overig	78	78	78	78
<u>B. Taakveld Treasury (050)</u>				
- Dividend	519	519	519	519
- Ontvangen rente	265	243	221	199
- Toegerekende rente	1.053	1.031	1.003	976
<u>C. Taakveld OZB woningen (061)</u>				
- OZB eigenaar	6.816	7.014	7.189	7.376
<u>D. Taakveld OZB niet woningen (062)</u>				
- OZB eigenaars	1.446	1.488	1.526	1.565
- OZB gebruikers	1.187	1.216	1.041	1.068
<u>E. Taakveld Belastingen overig (064)</u>				
- Hondenbelasting	400	412	422	433
- Precariobelasting	30	31	31	32
<u>F. Taakveld Algemene uitkering en ov. Uitk. Gemeentefonds (070)</u>				
- Algemene uitkering gemeentefonds	111.310	109.223	109.495	113.586
Totaal algemene baten	123.606	121.756	122.026	126.334

Tabel 199: Algemene baten 2027-2030

(cijfers x € 1.000)

II. Lasten	2027	2028	2029	2030
<u>A. Taakveld Overhead (040)</u>				
- Personeel	4.374	4.403	4.236	4.340
- Huisvesting personeel	1.237	1.152	1.172	1.175
- Facilitaire middelen	6.449	6.555	6.623	6.765
- Bedrijfsvoering	4.554	4.406	4.427	4.673
- Tractie	891	961	972	1.067
- Overig	132	133	133	133
<u>B. Taakveld Treasury (050)</u>				
- Korte-termijn financiering	200	200	200	200
- Lange-termijn financiering	1.472	1.423	1.365	1.310
<u>C. Taakveld OZB woningen (061)</u>				
- Bijdrage aan BSGW	148	152	158	167
- Bijdrage aan Waarderingskamer	8	8	8	8
<u>D. Taakveld OZB niet woningen (062)</u>				
- Bijdrage aan BSGW	111	114	119	125
<u>E. Taakveld Belastingen overig (064)</u>				
- Bijdrage aan BSGW	26	27	28	30
<u>F. Taakveld Algemene uitkering(070)</u>				
	16	16	16	16
<u>G. Taakveld Overige baten en lasten (080)</u>				
- Stelpost onvoorziene uitgaven (incidentele lasten)	117	117	117	117
- Stelpost ruimte B (onvoorziene structurele lasten)	54	94	99	99
- Structurele ruimte A (stelpost kapitaallasten investeringsplannen)	-400	-400	-219	-38
- Stelpost personele kosten (promotiebeleid en knelpunten)	257	265	300	338
- Jaarlijkse structurele taakstelling op formatie	263	174	72	-27
- Taakstelling urentoerekening aan projecten	-250	-250	-250	-250
- Stelpost prijsstijging gas en electra	-	-	-	-
- Stelpost toename afschrijvingen door activeren uren naar projecten	7	14	21	29
- Voormalige wethouders	34	36	38	39
- Lasten algemene uitkering	201	478	1.003	1.003
- Substitutie WSW vakkrachten afdeling BOR	180	240	300	360
<u>H. Taakveld Vennootschapsbelasting (090)</u>				
- Vennootschapsbelasting	10	10	10	10
Totaal algemene lasten	20.091	20.328	20.949	21.687

Tabel 200: Algemene lasten 2027-2030

3.3.7 EMU-saldo

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in een begrotingsparagraaf. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte.

Omdat gemeenten (nog) niet afgerekend worden bij overschrijding van de referentiewaarde, worden vanaf 2016 geen individuele referentiewaarden voor het EMU-tekort per gemeente berekend. Wel is het mogelijk ons EMU-saldo aan de hand van de begroting te berekenen. Voorheen gebeurde dat door middel van de zogenaamde EMU-enquête. Vanaf het begrotingsjaar 2017 schrijft het nieuwe BBV voor dat de gemeente een geprognosticeerde balans moet opstellen en hieruit het EMU-saldo moeten afleiden.

In de paragraaf Financiering (hoofdstuk 2, paragraaf 2.2.3) treft u een overzicht aan van de geprognosticeerde balans en een berekening van het EMU-saldo aan. Uit de berekening zoals opgenomen in de paragraaf financiering – geprognosticeerde balans blijkt dat we voor de jaren 2027–2030 EMU-tekorten verwachten.

Bijlagen

Bijlage 0 – Leeswijzer

De lezer die niet bekend is met de Landgraafse opbouw van de begroting kan deze leeswijzer gebruiken om snel inzicht te krijgen in de opbouw van de begroting. De inhoudelijke eisen waaraan de begroting dient te voldoen ligt vast in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Artikel 7 van het BBV schrijft voor dat de begroting ten minste bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting, die bestaat uit het programmaplan en de paragrafen, hebben we ondergebracht in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 1 en hoofdstuk 3 vormen, aangevuld met enkele bijlagen, de zogenaamde financiële begroting.

Hoofdstuk 1 geeft de lezer inzicht in de financiële positie van de gemeente, in het bijzonder het formeel en structureel evenwicht. De cijfers bouwen we daarbij op vanaf de kadernota.

Alleen indien sprake is van een structureel en reëel evenwicht van baten en lasten in het eerste of uiterlijk het laatste jaar van de meerjarenraming behoudt de gemeente de status van repressief toezicht vanuit de provincie. Er mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief. Hoofdstuk 1 sluit af met een samenvatting van de gehanteerde tarieven en een analyse van de verplichte financiële kengetallen. Na het bestuderen van hoofdstuk 1 kent de lezer de financiële positie van de gemeente.

Hoofdstuk 2 vormt de kern van de begroting en bestaat uit de programma's en paragrafen.

Structuurgegevens

Bij de structuurgegevens ziet u in één oogopslag welke portefeuillehouders betrokken zijn bij het programma en welke afdelingen hierbij ondersteunen.

Taakvelden

Bij het overzicht geven we de taakvelden weer die binnen het programma vallen. Alle gemeenten zijn verplicht dezelfde baten en lasten te groeperen per taakveld. De groepering van taakvelden per programma is een vrije keuze. Wij hebben ons tot op heden telkens gehouden aan de indeling per hoofdcluster zoals het BBV dat heeft aangedragen. Middels de verplichte taakvelden beoogt het Rijk gemeenten onderling beter met elkaar te kunnen vergelijken.

Samenvatting voortschrijdend beleid

In deze samenvatting start ieder programma met een korte toelichting over het beleid dat jaarlijks terugkeert in de begroting. Waar gaat het programma over? En volgt een korte beschrijvende toelichting op de beleidsmatige accenten die wij in het komende begrotingsjaar per taakveld willen leggen.

Omgevingsanalyse

De omgevingsanalyse geeft zoals de naam al zegt een analyse van de omgeving aan de hand van (historische) kengetallen. De meeste kengetallen kunnen we niet of nauwelijks beïnvloeden. Soms betreft het slechts data die zonder analyse weinig informatiewaarde hebben. Het is vooral van belang dat we die data analyseren. Waarom is de trend zo? Wat mogen we hieruit wel of juist niet afleiden? Zijn onze doelen reëel? Doen we de juiste dingen? Moeten we meer doen of juist minder? Lang niet alle beschikbare kengetallen en indicatoren nemen we op in de begroting. Veel kengetallen kunt u ook zelf terugvinden op websites, bijvoorbeeld: <https://parkstad.incijfers.nl>, www.waarstaatjegemeente.nl, www.cbs.nl, www.LISA.nl en www.opengem.nl

Beleidsindicatoren nieuwe BBV per programma

Met de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016 zijn we gehouden om in de programma's in de begroting (artikel 8, tweede lid, van het BBV) en in de programmaverantwoording (artikel 25, tweede lid, van het BBV) in het jaarverslag, de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd of zijn gerealiseerd, toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger en vergelijkbaarder te maken. U kunt dan als raadslid op de belangrijke momenten in een beleidscyclus een beeld vormen over de behaalde resultaten.

Beleidskader

Het beleidskader is een vast onderdeel van de beleidsteksten. We beperken het kader tot het Landgraafse beleidskader of het beleidskader van de Stadsregio Parkstad. Landelijke wet- of regelgeving nemen we dus in principe niet op. Door de actualiteit aan te geven per kader geven wij u direct een indicatie over de actualiteit van het vastgestelde beleidskader. De beleidsinhoudelijke doelen, beoogde maatschappelijke effecten en concreet te ontplooiën acties en prestaties in de beleidsnota's vormen het fundament voor de 4xW teksten in de begroting.

Wat willen we bereiken (1e W)

De reikwijdte van de doelen in jaren kan variëren. De doelstellingen in vastgestelde beleidsnota's moeten minimaal passen binnen de doelen van het programma waar de betreffende beleidsnota onder valt of vormen een zelfstandig doel van het programma.

Wat gaan we daarvoor doen (2e W)

De activiteiten die we gaan doen vormen de prestaties die wij, het college, u toezeggen te gaan realiseren in het komende begrotingsjaar. Over de voortgang van deze activiteiten leggen we tussentijds in de bestuursrapportages en het jaarverslag verantwoording af. Bij de formulering van de activiteiten is het telkens de balans zoeken tussen hoofdlijn versus detailniveau. In een aantal gevallen nemen we de concreet te realiseren output op in de prestatie-indicatoren. Daar vindt u in dat geval de concreetheid terug die u als raad zoekt. In andere gevallen verbijzonderen we de activiteit. Dit door bijvoorbeeld de belangrijkste "mijlpalen" binnen de uit te voeren activiteit op te nemen in de omschrijving van de activiteit zelf. De concreetheid waarmee dit lukt varieert per activiteit en per programma. Dit is vanwege de diversiteit aan producten en diensten onvermijdelijk. Een programma maatschappelijke voorzieningen is nu eenmaal minder eenvoudig te concretiseren dan een programma ruimtelijke structuur.

Ook de hoofdlijnen van de activiteiten en/of prestaties van de gemeenschappelijke regelingen nemen we op. Dat doen we omdat die partijen een groot deel van het budget uitgeven. We nemen in onze activiteiten ook de "politiek" soms minder aandacht vragende repeterende werkzaamheden op. Die werkzaamheden zijn niet minder belangrijk. Het grootste deel van de organisatie is immers dagelijks aan de slag met die dienstverlenende activiteiten aan de burgers. U kunt hierbij denken aan het verlenen van vergunningen, verstrekken van persoonsdocumenten, onderhoud aan wegen en groen etc. In de bestuurlijke tussenrapportages en het jaarverslag zullen we aan de hand van de stoplichtmethodiek inzicht bieden in de voortgang van de activiteit. Staat een stoplicht in de bestuurs- rapportage op groen dan verwachten we dat we de activiteit en bijbehorende prestaties aan het einde van het jaar geleverd hebben.

Prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren vormen samen met de activiteiten de meetbare prestaties die het college

gaat leveren. De prestatie-indicator koppelen we aan de activiteit. Soms heeft de indicator slechts het karakter van een output-indicator. Niet iedere prestatie-indicator is dus een zogeheten KPI. Het meer of minder realiseren van de norm is niet goed of fout. Wel geeft het meten van die indicator inzicht in de kwantitatieve omvang van de 'workload' van die activiteit. Omdat we de begrotingsactiviteiten ook gebruiken voor het ramen van de mensuren in de afdelingswerkplannen is het meten van die output van belang.

Wat mag het kosten (3e W)

In de 3e W geven wij de raad inzicht in de baten en lasten per programma. Baten en Lasten worden zonder teken weergegeven. Saldi met een + teken als de baten hoger zijn dan de lasten en een - teken als de lasten hoger zijn dan de baten. Vanwege BBV technische regels staat het overgrote deel van de baten in de vorm van o.a. de algemene uitkering en de algemene belasting op programma 0. Dat maakt de informatiewaarde van de 3eW per programma naar onze mening gering.

We geven bij de 3e W van de programma's met uitzondering van programma 0 geen inzicht in de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma. Ook dat zijn BBV-regels. In programma 0 geven we het totaal van stortingen en onttrekkingen weer. Daarnaast geven we in het taakveld 010 in de bijlage 2 een gedetailleerd overzicht van alle mutaties in de reserves. Een taakveld dat onderdeel is van het programma bestuur en ondersteuning. Daarom is het totaal van stortingen en onttrekkingen in dit programma wel zichtbaar.

De indirecte lasten per programma rekenen we verplicht toe aan het taakveld 040 overhead dat onderdeel uitmaakt van het programma 0 Bestuur en ondersteuning. Ook dit is een direct gevolg van de vernieuwing van het BBV. In de bijlage 2 van de begroting treft u de verdeling van de baten en lasten per taakveld.

De eerste kolom betreft de resultaten van de laatste vastgestelde jaarrekening. Dat is in dit geval het jaar 2025. De tweede kolom betreft de actuele lopende begroting 2026 tot en met de 1e financiële bijstellingsrapportage die de raad in juli 2026 heeft vastgesteld. De baten en lasten per taakveld zijn terug te vinden in de bijlage 2. Een gedetailleerde analyse van de ontwikkeling van de baten en lasten per taakveld hebben we niet meer opgenomen in de begroting. Mocht de raad toch behoefte hebben tot een toelichting op de verschillen tussen bepaalde jaren in een bepaald taakveld dan kunt u daarover technische vragen indienen.

Verbonden partijen en (professionele) gesubsidieerde organisaties

We geven in de paragraaf Verbonden Partijen inzicht in de financiële bijdrage aan onze verbonden partijen inbegrepen de (professionele) welzijnsinstellingen. Die bijdrage maakt deel uit van de directe lasten zoals opgenomen in de tabel met de 3eW. De raad krijgt daarmee een goed beeld welk deel van het budget we overdragen aan deze partners. We hebben de bijdrage opgenomen zoals wij die nu in onze meerjarenbegroting hebben geraamd. Die raming sluit aan op de meest recente vastgestelde begroting van de verbonden partij. De nadere beleidsmatige toelichting en een summier stand van zaken van de kernfinanciën van de Gemeenschappelijke Regelingen en de deelname in de vennootschappen is opgenomen in Bijlage 6. Toelichting Verbonden Partijen.

Wat zijn de risico's (4e W)

De in het programmaplan opgenomen risico's in de 4eW zijn de financiële (ramings)risico's. We sluiten niet uit dat realisatie van de activiteiten in het programma uiteindelijk meer zullen kosten dan nu geraamd. We gebruiken de 4eW ramingsrisico's dus ook om niet onnodig veel financiële middelen in de begroting te ramen. Dat ontkracht het budgetrecht van de raad. Ieder jaar meten we in het jaarverslag

of de financiële risico's echt zijn opgekomen. De basis van de 4e W is de risico-inventarisatie van de Kadernota. Die inventarisatie actualiseren we aan de hand van de tussentijdse ontwikkelingen opgenomen in de begroting. De risico's en de toelichting hierop zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Paragrafen

In 2.2 treft u de paragrafen aan. In de paragrafen nemen we de informatie op die niet past binnen het programmaplan omdat de activiteiten dwars door de programma's heen lopen. Een paragraaf kan ook gaan over een onderwerp waarover we de raad apart moeten of willen informeren. In de kadernota nemen we op welke niet verplichte paragrafen we de raad voorstellen op te nemen in de begroting. Dat betreft voor het komende jaar de volgende paragrafen:

- Duurzaamheid
- Rechtmatigheid
- Oekraïense ontheemden, statushouders en asielzoekers

Nieuw in het overzicht paragrafen vanaf 2027 is de Wet Open Overheid.

Hoofdstuk 3 is een financieel technisch hoofdstuk met veel detailinformatie. We nemen al de verplicht gestelde informatie op die de toezichthouder nodig heeft om onze begroting te kunnen toetsen op o.a. realiteit en structureel evenwicht. Dit is dus een financieel-technisch hoofdstuk dat in het algemeen minder relevant is voor de raad als input voor haar kaderstellende rol.

Bijlage 1 – Conversietabel programma's, taakvelden, producten

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
Programma 0 Bestuur en ondersteuning			
001	Bestuur	600001001	001 Raad en raadscommissies
		600001002	001 Griffie
		600001003	001 Verantwoording t.b.v. Raad
		600001004	001 Rekenkamer(functie) algemeen
		625001001	001 B&W (orgaan)
		625001002	001 bestuurlijke samenwerkingsverbanden
		625001003	001 RD2.0 haalbaarheidsstudie GROS
		626001001	001 ICT gemeenteraad
010	Mutaties reserves	627010001	010 Mutatie reserves taakveld 001
		627010011	010 Mutatie reserves taakveld 011
		627010020	010 Mutatie reserves taakveld 020
		627010030	010 Mutatie reserves taakveld 030
		627010040	010 Mutatie reserves taakveld 040
		627010050	010 Mutatie reserves taakveld 050
		627010061	010 Mutatie reserves taakveld 061
		627010062	010 Mutatie reserves taakveld 062
		627010063	010 Mutatie reserves taakveld 063
		627010064	010 Mutatie reserves taakveld 064
		627010070	010 Mutatie reserves taakveld 070
		627010080	010 Mutatie reserves taakveld 080
		627010090	010 Mutatie reserves taakveld 090
		627010110	010 Mutatie reserves taakveld 110
		627010120	010 Mutatie reserves taakveld 120
		627010210	010 Mutatie reserves taakveld 210
		627010220	010 Mutatie reserves taakveld 220
		627010230	010 Mutatie reserves taakveld 230
		627010240	010 Mutatie reserves taakveld 240
		627010250	010 Mutatie reserves taakveld 250
		627010310	010 Mutatie reserves taakveld 310
		627010320	010 Mutatie reserves taakveld 320
		627010330	010 Mutatie reserves taakveld 330
		627010340	010 Mutatie reserves taakveld 340
		627010410	010 Mutatie reserves taakveld 410
		627010420	010 Mutatie reserves taakveld 420
		627010430	010 Mutatie reserves taakveld 430
		627010510	010 Mutatie reserves taakveld 510
		627010520	010 Mutatie reserves taakveld 520
		627010530	010 Mutatie reserves taakveld 530
		627010540	010 Mutatie reserves taakveld 540
		627010550	010 Mutatie reserves taakveld 550
		627010560	010 Mutatie reserves taakveld 560
		627010570	010 Mutatie reserves taakveld 570
		627010610	010 Mutatie reserves taakveld 610
		627010621	010 Mutatie reserves taakveld 621
		627010622	010 Mutatie reserves taakveld 622
		627010623	010 Mutatie reserves taakveld 623
		627010630	010 Mutatie reserves taakveld 630
		627010640	010 Mutatie reserves taakveld 640
		627010650	010 Mutatie reserves taakveld 650
		627010660	010 Mutatie reserves taakveld 660
		627010671	010 Mutatie reserves taakveld 6711-14
		627010675	010 Mutatie reserves taakveld 6751-53
		627010676	010 Mutatie reserves taakveld 6761-63
		627010679	010 Mutatie reserves taakveld 6791-92
		627010681	010 Mutatie reserves taakveld 6811-12
		627010682	010 Mutatie reserves taakveld 6821-22
		627010691	010 Mutatie reserves taakveld 691
		627010692	010 Mutatie reserves taakveld 692
		627010710	010 Mutatie reserves taakveld 710
		627010720	010 Mutatie reserves taakveld 720
		627010730	010 Mutatie reserves taakveld 730
		627010740	010 Mutatie reserves taakveld 740
		627010750	010 Mutatie reserves taakveld 750
		627010810	010 Mutatie reserves taakveld 810
		627010820	010 Mutatie reserves taakveld 820
		627010830	010 Mutatie reserves taakveld 830
011	Resultaat van de rekening van baten en lasten	627011999	011 Gerealiseerd resultaat
020	Burgerzaken	620020001	020 Verkiezingen en referenda
		620020002	020 Lasten burgerzaken
		620020003	020 Lasten huwelijken
		620020004	020 Lasten naturalisatie
		620020005	020 Lasten CBA
		620020006	020 Lasten reisdocumenten
		620020007	020 Lasten rijbewijzen
		620020010	020 Lasten verbetering dienstverlening
		620020102	020 Baten burgerzaken
		620020103	020 Baten huwelijken
		620020104	020 Baten naturalisatie

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		620020105	020 Baten GBA
		620020106	020 Baten reisdocumenten
		620020107	020 Baten rijbewijzen
		621020001	020 GEO-informatie
		621020002	020 Basisregistratie grootschalige topografie
		624020001	020 Huisnummering en straatnaamborden
		626020001	020 ICT burgerzaken
		627020001	020 Dienstverlening Gegevenshuis
040	Overhead	610040102	040 DIR: personeel (inclusief derden)
		620040102	040 KCC: personeel (inclusief derden)
		621040102	040 ROG: personeel (inclusief derden)
		622040102	040 MO: personeel (inclusief derden)
		622040112	040 MO-MOB: personeel (inclusief derden)
		623040102	040 T&H: personeel (inclusief derden)
		624040102	040 BOR: personeel (inclusief derden)
		624040103	040 BOR-SW: personeel (inclusief derden)
		624040201	040 Pick-ups
		624040202	040 Overig materiaal
		624040203	040 Personenauto's
		624040204	040 Scooters
		625040002	040 Personeelswerving+selectie
		625040003	040 Publicaties, gemeentegids en communicatiebeleid
		625040005	040 Representatie college
		625040010	040 Bezwaar, beroep, klachten
		625040011	040 Verzekering WA
		625040012	040 AVG / Privacy
		625040013	040 Wet Open Overheid (WOO)
		625040102	040 BCZ: personeel (inclusief derden)
		625040201	040 Ondernemingsraad
		625040203	040 Centraal opleidingsbudget
		625040204	040 Functiewaarderingen
		625040205	040 Intern mobiliteitsburo
		625040206	040 Arbodienst/-voorzieningen
		625040207	040 Werkgeversbijdrage vakbond
		627040210	040 Regeling Vervroegde Uittreding
		627040211	040 Arbeidsongeschiktheidsverzekering
		625040215	040 Organisatieontwikkeling
		625040216	040 Vitaliteit
		625040326	040 Inkoop
		626040102	040 FB: personeel (inclusief derden)
		626040202	040 Beheer Raadhuisplein 1 en 2
		626040203	040 Beheer Emille Erenspalein 55
		626040204	040 Beheer Voltastraat 22 -BOR
		626040205	040 Beheer Voltastraat 11
		626040209	040 Beheer Marconistraat 13 (Mensontwikkelbedrijf)
		626040302	040 Kantoorverbruiksartikelen
		626040303	040 Inrichting
		626040304	040 Telecommunicatie
		626040305	040 ICT Facilitaire dienst
		626040306	040 ICT Financiële administratie
		626040308	040 Informatiebeveiliging
		626040309	040 Informatiemanagement, beheer en kwaliteitszorg
		626040322	040 Schoonmaak
		626040323	040 Receptie
		626040324	040 Catering
		626040325	040 Reprografie
		626040326	040 Catering koffieautomaten
		626040327	040 Archief
		626040328	040 Postverzorging
		626040331	040 Bedrijfs hulpverlening
		626040401	040 GH: Facilitaire middelen algemeen
		626040402	040 GH: kantoorverbruiksartikelen
		626040403	040 GH: Inrichting
		626040404	040 GH: Telefontie
		626040405	040 GH: Documentatie
		626040406	040 GH: ICT facilitaire dienst
		626040422	040 GH: Schoonmaak
		626040424	040 GH: Catering
		626040425	040 GH: Reprografie
		626040426	040 GH: Catering koffieautomaten
		626040427	040 GH: Archief
		626040428	040 GH: Postverzorging
		626040504	040 BOL: Telecommunicatie
		626040505	040 BOL: ICT Facilitair bedrijf
		627040010	040 Invorderingen algemeen
		627040102	040 P&C: personeel (inclusief derden)
		627040206	040 Secundaire arbeidsvoorwaarden-niet beïnvloedbaar
		627040208	040 Werkkostenregeling
		627040209	040 Verlofsparen
		627040217	040 Financieel en fiscaal advies
		627040220	040 Geldmiddelenbeheer
		627040222	040 Personeels- en salarisadministratie

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		627040223	040 Administratieve organisatie
		627040225	040 Statistiek
		627040229	040 Premiestorting WAO/WIA/WGA
050	Treasury	627050001	050 Korte termijn financiering
		627050002	050 Leningen gemeente o/g
		627050011	050 Geldleningen en uitzettingen <1jr
		627050012	050 Geldleningen en uitzettingen >=1jr
		627050021	050 Rentevergoeding invordering
		627050022	050 Rentevergoeding zonnepanelenproject Landgraaf
		627050023	050 Rentevergoeding zonnepanelenproject Parkstad
		627050024	050 Rentevergoeding energie spaargarantieproject
		627050025	050 Rentevergoedingn duurzaam klimaatfonds
		627050031	050 BNG
		627050032	050 Bedrijfsterreinen
		627050033	050 Nutsbedrijven
		627050034	050 Reinigingsdienst
		627050999	050 Doorberekening rente
061	OZB woningen	627061001	061 Lasten OZB woningen eigenaren
		627061002	061 Lasten OZB woningen gebruikers
		627061101	061 Baten OZB woningen eigenaren
		627061102	061 Baten OZB woningen gebruikers
062	OZB niet-woningen	627062001	062 Lasten OZB niet-woningen eigenaren
		627062002	062 Lasten OZB niet-woningen gebruikers
		627062101	062 Baten OZB niet-woningen eigenaren
		627062102	062 Baten OZB niet-woningen gebruikers
063	Parkeerbelasting	623063001	063 Baten parkeerboetes
064	Belastingen overig	627064000	064 Lasten heffing belastingen algemeen
		627064001	064 Lasten hondenbelasting
		627064002	064 Lasten precariobelasting
		627064003	064 Lasten vermakelijkheidsbel
		627064101	064 Baten hondenbelasting
		627064102	064 Baten precariobelasting
070	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	627070001	070 Algemene Uitkering
		627070003	070 Algemene uitkering IU-WMO
		627070004	070 IU SD - Wmo deel
		627070005	070 IU SD - Jeugd deel
		627070006	070 IU SD - Participatie wsw
		627070007	070 IU SD - Participatie reïntegratie
080	Overige baten en lasten	627080001	080 Onvoorziene uitgaven
		627080002	080 Structurele ruimte A
		627080003	080 Structurele ruimte B
		627080004	080 Kapitaallasten nog niet gevoterde kredieten
		627080005	080 Stelpost reservering personele kosten
		627080006	080 Stelpost overige baten en lasten
		627080007	080 Afwikkelingsverschillen voorgaande jaren
		627080008	080 Reservering nieuw beleid
		627080009	080 Verrekening BTW-compensatiefonds
		627080010	080 Lasten algemene uitkering
		627080011	080 Stelpost FTE reductie
		627080012	080 Reservering energie-armoede fonds
		627080013	080 Loon en prijscompensatie
		627080014	080 Reserveringen algemene uitkering
		627080020	080 Voormalige wethouders
		627080021	080 Voormalig secretariëpersoneel
		627080022	080 TUBM
		627080023	080 IVA
090	Vennootschapsbelasting (VpB)	627090001	090 Vennootschapsbelasting
Programma 1 Veiligheid			
110	Crisisbeheersing en brandweer	620110001	110 Gebruiksvergunningen
		624110001	110 Brandkranen
		624110002	110 Blusvijvers
		625110001	110 Veiligheidsregio-brandweer
		625110002	110 Veiligheidsregio-GHOR
		625110004	110 Veiligheidsregio-MCC
		625110005	110 Veiligheidsregio-veiligheidsburo
120	Openbare orde en veiligheid	620120001	120 Doodschouw
		620120002	120 APV/bijzondere wetten
		621120008	120 Pinkpop
		621120010	120 Reclamevoering
		622120004	120 A en B evenementen

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		622120008	120 Dierenopvang
		623120001	120 Beleid handhaving
		623120002	120 Uitvoering toezicht en handhaving
		623120003	120 Uitvoeringslast bestuursdwang
		624120001	120 Leges herstraatwerkzaamheden
		625120001	120 Veiligheidshuis
		625120003	120 OOV – organisatie
		625120006	120 Anti discriminatievoorzien
		625120007	120 OOV – overige maatregelen
		625120009	120 Netwerkbudget Pinkpop
		625120010	120 RD2.0 preventieve aanpak jeugdcriminaliteit
		625120020	120 Project weerbaarheid
		626120001	120 ICT openb.orde en veiligheid
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat			
210	Verkeer en vervoer	621210001	210 Verkeersbeleid
		621210002	210 Verkeersveiligheidsprojecten
		621210010	210 UITbreek Doorbraak pleinen gemeente
		624210000	210 Beleid wegenbeheer
		624210001	210 Wegen-trottoirs-sleuven
		624210002	210 Fietspaden
		624210003	210 Wegbermen
		624210004	210 Inritten
		624210005	210 Openbare verlichting
		624210007	210 Gladheidsbestrijding
		624210008	210 Verkeersregelinstallaties
		624210009	210 Straatmeubilair
		624210010	210 Herstratingswerkzaamheden
		624210011	210 Straatreiniging IMAG
		624210012	210 Straatreiniging Niet-IMAG
		625210002	210 Wijkparticipatie
		626210001	210 ICT verkeer en vervoer
220	Parkeren	620220001	220 Gehandicaptenparkeerkaarten
		621220001	220 Exploitatie parkeergarages
		624220001	220 Parkeerplaatsen
Programma 3 Economie			
320	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	621320010	320 Subsidie RES winkelconcentratie
330	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	620330001	330 Baten marktgeld
		621330001	330 Voeren bedrijfsloket
		622330001	330 Steunregelingen ondernemers
340	Economische promotie	621340002	340 Promotie en acquisitie EZB
		621340003	340 Stadspromotie
		621340004	340 Markten en standplaatsen
		621340010	340 Regiobranding
		627340001	340 Baten toeristenbelasting
		627340002	340 Lasten toeristenbelasting
Programma 4 Onderwijs			
410	Openbaar basisonderwijs	622410002	410 Openbaar basisonderwijs – bewegingsonderwijs
420	Onderwijshuisvesting	621420001	420 UITbreek Doorbraak schoolpleinen
		622420000	420 Vervanging onderwijsaccommodaties
		622420002	420 Accommodatie Harlekijn huisvesting
		622420003	420 Accommodatie Speurneus huisvesting
		622420004	420 Accommodatie Carrousel huisvesting
		622420006	420 Accommodatie BO Op gen Hei huisvesting
		622420007	420 Accommodatie BO 't Valder huisvesting
		622420009	420 Accommodatie BO An d'r Put huisvesting
		622420010	420 Accommodatie BO Wegwijzer huisvesting
		622420011	420 Accommodatie BO PWA huisvesting
		622420012	420 Accommodatie BO Gravenrode huisvesting
		622420014	420 Accommodatie BO Schatgraver huisvesting
		622420050	420 Accommodatie SO algemene huisvesting
		622420051	420 Accommodatie SO De Wissel huisvesting
		622420060	420 Accommodatie VO algemene huisvesting
		622420061	420 Accommodatie VO Eijkhagencollege huisvesting
		622420062	420 Accommodatie VO Brandenburg huisvesting
		622420063	420 Accommodatie Prinssenstraat 52
430	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	620430001	430 Leerlingenvervoer
		622430001	430 SO – algemeen
		622430002	430 SO – bewegingsonderwijs
		622430010	430 OAB Beleid algemeen

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		622430011	430 OAB projecten gemeente
		622430012	430 LEA en REA
		622430013	430 Leerplicht (VSV)
		622430014	430 Spraakonderwijs
		622430015	430 VVE (voor en vroegschoolse educatie)
		622430016	430 Taalonderwijs
		622430017	430 Nationaal Programma Onderwijs
		622430018	430 Rijke schooldag
		622430050	430 Beheer peuterspeelzaal De Schatgraver
		622430051	430 Accommodatie Strijthagerweg 4
		622430053	430 Accommodatie Pastoor Scheepersstraat 9
		622430054	430 Accommodatie Voegelsjtang 12
		622430083	430 Peuteropvang en peuterwerk
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie			
510	Sportbeleid en activering	622510001	510 GALA Lokaal Sportakkoord
		622510002	510 GALA BRC sport
		622510003	511 GALA BRC muziekschool
		622510004	512 GALA BRC Vazom
		622510008	510 Zwem- en duiksport
		622510051	510 Sportbeleid algemeen
		622510052	510 MBVO
		622510056	510 Gym- en turnsport
		622510057	510 Bal- en racketsport
		622510059	510 Budo- en krachtsport
		622510060	510 Veldvoetbal
		622510062	510 Dans- en wandelsport
		622510063	510 Wielersport
		622510064	510 Denk- en behendigheidssport
		622510065	510 Dierensporten
		622510098	510 Overige binnensport
		622510099	510 Overige buitensport
		622510103	510 GALA Leefomgeving
520	Sportaccommodaties	622520001	520 Accommodatie sporthal Baneberg
		622520003	520 Accommodatie sportzaal Hoefveld
		622520004	520 Accommodatie Sporthal In de Bende
		622520005	520 Accommodatie sporthal Ter Waerden
		622520006	520 Accommodatie zwembad In de Bende
		622520007	520 Accommodatie binnensport divers
		622520009	520 Accommodatie tenniscomplexen
		622520011	520 Accommodatie gymzaal Heigank 1
		622520013	520 Accommodatie Sport & Leisure
		622520014	520 Accommodatie Ter Waerden atletiekbaan
		622520015	520 Accommodatie nieuw zwembad
		622520016	520 Gymzaal Leenhof
		622520017	520 Accommodatie sporthal Strijthagen
		622520051	520 Accommodatie groene sportveld algemeen
		622520052	520 Accommodatie complex Strijthagen
		622520053	520 Accommodatie complex Nieuwenhagen
		622520054	520 Accommodatie complex De Streep
		622520055	520 Accommodatie complex Ter Waerden
		622520056	520 Accommodatie complex De Voort
		622520057	520 Accommodatie complex Rimborg
		622520058	520 Accommodatie complex Abdissenbosch
		622520059	520 Accommodatie complex De Kakert
		622520060	520 Accommodatie fusiecomplex Schaesberg
		622520061	520 BMX-baan Strijthagen ca
		622520062	520 Skatepark Landgraaf
530	Cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie	622530001	530 Accommodatie muziekschool
		622530002	530 Accommodatie oefenbunker
		622530021	530 Muzikale vorming
		622530022	530 Creatieve vorming Vazom
		622530031	530 Accommodatie kunst
		622530032	530 Kunstzinnige activiteiten
		622530033	530 Instrumentale muziek
		622530035	530 Vocale muziek en podiumkunst
		622530036	530 Beeldende kunst
		622530037	530 Cultuurstimulering
		622530038	530 Cultuur
		622530051	530 Theater
		622530052	530 Toneel
		622530053	530 Volksfeesten
		624530001	530 Volksfeesten
540	Musea	622540001	540 Accommodatie cultuur en oudheidkunde
		622540053	540 Heemkunde
550	Cultureel erfgoed	620550001	550 Leges monumenten
		621550011	550 Monumenten

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		621550012	550 Eerherstel slot Schaesberg
		622550001	550 Carnaval
		622550002	550 Schuitterijen
		622550003	550 Kerkgenootschappen
560	Media	622560001	560 Accommodatie Bibliotheek
		622560002	560 Accommodatie KIA
		622560051	560 Bibliotheek
570	Openbaar groen en openlucht recreatie	622570001	570 Natuur en milieu educatie
		622570002	570 IVN de Bosrand
		622570003	570 HSV Strijthagen
		622570004	570 Volkstuinen
		622570011	570 Gebouwen speeltuinen
		624570000	570 Beleid groenbeheer
		624570004	570 Groen IMAG
		624570005	570 Groen Niet-IMAG
		624570012	570 Kermissen
		624570031	570 Speeltuinen
		624570032	570 Speelvelden en JOP's

Programma 6 Sociaal domein

610	Samenkracht en burgerparticipatie	622610000	610 Toekomstbestendig accommodatiebeleid
		622610001	610 Accommodatiebeleid
		622610004	610 Accommodatie Dorpscentrum
		622610005	610 Accommodatie An d'r Put
		622610006	610 Accommodatie wijkcentrum Eikske
		622610007	610 Accommodatie overige gemeenschapshuizen
		622610008	610 Accommodatie An de Voegelsjtang
		622610009	610 Accommodatie De Wendelstraat 55
		622610010	610 Jeugdaccommodaties
		622610011	610 Accommodatie Lindestraat 10
		622610012	610 Multifunctionele zaal park Heigank
		622610013	610 Jeugdhoe Nieuwenhagen
		622610014	610 Jeugdhoe basement Abdissenbosch
		622610015	610 De Brandpoort
		622610016	610 RD2.0 Brandpoort
		622610017	610 Accommodatie De Residentie
		622610018	610 Accommodatie D'r Sjtee Uul
		622610020	610 Adviesraad sociaal domein
		622610021	610 Wmo vernieuwing, innovatie, slim arrangement
		622610022	610 Burgerinitiatieven
		622610023	610 Verbinding en samenwerking 3D
		622610024	610 Vrijwilligerswerk
		622610025	610 WijkLeerBedrijf Landgraaf
		622610027	610 Lokale Inclusie Agenda (LIA)
		622610030	610 Gehandicaptenbeleid
		622610032	610 Professioneel maatschappelijk werk
		622610033	610 Professioneel ouderenwerk
		622610035	610 Flankerend ouderenbeleid
		622610036	610 Informele zorg
		622610037	610 Vrijwillige mantelzorg
		622610039	610 Vrouwenbelangenvereniging
		622610051	610 Integraal jeugdbeleid
		622610052	610 Methodisch jeugd en jongerenwerk
		622610053	610 Vrijwillig jeugd en jongerenwerk
		622610054	610 Preventie jeugdhulp
		622610060	610 Professioneel sociaal cultureel werk
		622610081	610 Kinderopvang uitvoering ISDBOL
		622610082	610 Kinderopvang SMI (ISDBOL)
		622610091	610 Minderhedenwerk
		622610101	610 Doorstroomlocatie Gravenrode
		622610102	610 Doorstroom vergunninghouders
		622610103	610 Begeleiding vergunninghouders
		622610104	610 UKR transitiekosten
		622610105	610 UKR leefgeld
		622610106	610 UKR huisvesting individueel
		622610108	610 UKR uitvoeringskosten
		622610109	610 Huisvesting grote gezinnen vergunninghouders
		622610110	610 AV consultatieteam algemene voorziening
		622610111	610 AV Dorpsinlooppunt Rimborg
		622610112	610 AV Dagbesteding
		622610113	610 AV Slot Schaesberg
		622610115	610 GALA terugdringen gezondheidsachterstanden
		622610120	610 Wijkpunt Heereveld
		622610121	610 Wijkpunt Calshof
		622610122	610 Wijkpunt Harmoniezaal
		622610123	610 Wijkpunt De nieuwe Dormig
		622610124	610 Wijkbelbus
		622610125	610 GALA Versterken sociale basis
		622610126	610 GALA Mantelzorg

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		622610127	610 GALA Een tegen Eenzaamheid
		622610128	610 GALA Welzijn op recept
		622610144	610 UKR Europaweg transitiekosten
		622610146	610 UKR Europaweg huisvesting
		623610001	610 Keuring kinderopvanglocaties
		625610001	610 Burgerberaad
		626610001	610 ICT Sociaal Domein
621	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo	620621001	621 Wmo-algemeen
621	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo	622621005	621 Overige cliëntondersteuning
621	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo	622621012	621 Inloophuis GGZ Wmo
621	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo	622621021	621 V-huis-VIA nazorg ex gedet
621	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo	622621026	621 Koploper cliëntondersteuning
621	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo	622621031	621 KOTA toeslagaffaire Wmo
622	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd	620622001	622 Uitvoering jeugdzorg
622	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd	620622002	622 Uitvoering jeugdzorg-bijdrage X
622	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd	620622003	622 Uitvoering jeugdzorg-bijdrage Mu
622	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd	622622004	622 Veilig thuis
622	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd	622622007	622 Zorginnovatie jeugd
622	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd	622622031	622 KOTA toeslagaffaire jeugd
623	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Integraal	620623001	623 Toegang en 1e lijn integraal
623	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Integraal	622623031	623 KOTA toeslagaffaire integr
623	Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Integraal	622623032	623 POK-middelen
630	Inkomensregelingen	622630001	630 Uitvoeringskfst WWB ISDBOL
		622630002	630 WWB-I Inkomensvoorziening
		622630003	630 BBZ
		622630004	630 TOZO
		622630006	630 Schuldhulpverlening
		622630008	630 Chronisch zieken en gehandicapten
		622630009	630 Meerkosten beperkingen en chronische ziektes
		622630011	630 Bijzondere bijstand
		622630012	630 Armoedebeleid
		622630013	630 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen
		622630014	630 Langdurigheidstoelage
		622630015	630 Individuele inkomensvoorziening
		622630016	630 Individuele studietoelage
		622630017	630 Energietoelage
		622630018	630 Dal Vrij Limburg voor minima
		626630001	630 ICT inkomensregeling BUIG
		627630001	630 Dienstverlening aan ISD BOL
640	WSW en beschut werk	622640001	640 Sociale werkvoorziening
		622640002	640 Arbeidsmarkt en project
		622640003	640 Project Wijk(k)
		622640004	640 Beschut werk
		622640010	640 Werkhubs programmaleiding
		622640011	640 Werkhubs werkpakket 2
650	Arbeidsparticipatie	622650002	650 Participatiebudget reïntegratie
		622650003	650 Werkgevers Service Punt (WSP)
		622650011	650 Exploitatie MOB intake+plaatsing
		622650012	650 Exploitatie MOB begeleiding
660	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	620660003	660 Tegemoetkoming taxi
		620660004	660 Roerende voorzieningen
		620660005	660 Rolstoelen
		620660006	660 Woningaanpassingen
		620660010	660 Vervoersvoorzieningen
		620660012	660 Aanpassing eigen auto
		620660016	660 CVV (met beschikking)
		622660001	660 Chronisch zieken en gehandicapten
6711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	620671101	6711 Huishoudelijke hulp (Wmo)
6711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	620671102	6711 Eigen bijdrage Wmo
6712	Begeleiding (Wmo)	620671201	6712 Begeleiding individueel (Wmo)
6712	Begeleiding (Wmo)	620671202	6712 Begeleiding groep (Wmo)
6712	Begeleiding (Wmo)	620671203	6712 Vervoer begeleiding (Wmo)
6712	Begeleiding (Wmo)	620671204	6712 Begeleiding individueel gedrag (Wmo)
6712	Begeleiding (Wmo)	620671205	6712 Begeleiding (Wmo) lumpsum
6713	Dagbesteding (Wmo)	620671301	6713 Dagbesteding (Wmo)
6713	Dagbesteding (Wmo)	620671302	6713 Kortdurend verblijf (Wmo)
6713	Dagbesteding (Wmo)	620671303	6713 Dagbesteding gedrag (Wmo)
6714	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	620671401	6714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
6714	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	622671400	6714 Beschermde wonen Wmo
6751	Jeugdhulp ambulant lokaal	620675100	6751 Jeugdhulp basis lokaal
6751	Jeugdhulp ambulant lokaal	620675101	6751 J-begeleiding lokaal
6751	Jeugdhulp ambulant lokaal	620675102	6751 J-behandeling lokaal
6751	Jeugdhulp ambulant lokaal	620675103	6751 J-dagbesteding lokaal
6751	Jeugdhulp ambulant lokaal	620675104	6751 J-zonder verbl.ov.lokaal
6751	Jeugdhulp ambulant lokaal	620675105	6751 Behandeling GGZ zonder verblijf lokaal
6752	Jeugdhulp ambulant regionaal	620675201	6752 J-begeleiding regionaal

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
6752	Jeugdhulp ambulant regionaal	620675202	6752 J-behandeling regionaal
6752	Jeugdhulp ambulant regionaal	620675203	6752 J-dagbesteding regionaal
6752	Jeugdhulp ambulant regionaal	620675204	6752 J-zonder verblijf overig regionaal
6752	Jeugdhulp ambulant regionaal	620675205	6752 Behandeling GGZ zonder verblijf regionaal
6753	Jeugdhulp ambulant landelijk	620675301	6753 J-begeleiding landelijk
6753	Jeugdhulp ambulant landelijk	620675302	6753 J-behandeling landelijk
6753	Jeugdhulp ambulant landelijk	620675303	6753 J-dagbesteding landelijk
6753	Jeugdhulp ambulant landelijk	620675304	6753 J-zonder verblijf overig landelijk
6753	Jeugdhulp ambulant landelijk	620675305	6753 Behandeling GGZ zonder verblijf landelijk
6761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	620676101	6761 J-pleegzorg lokaal
6761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	620676102	6761 J-gezinsgericht lokaal
6761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	620676103	6761 J-verblijf lokaal
6761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	620676104	6761 J-kort verblijf lokaal
6761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	620676105	6761 Wonen lokaal
6761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	620676106	6761 J-verblijf GIK-J lokaal
6761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	620676107	6761 Crisis/LTA/GGZ-verblijf lokaal
6762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	620676201	6762 J-pleegzorg regionaal
6762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	620676202	6762 J-gezinsgericht regionaal
6762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	620676203	6762 J-verblijf regionaal
6762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	620676204	6762 J-kort verblijf regionaal
6762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	620676205	6762 Wonen regionaal
6762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	620676206	6762 J-verblijf GIK-J regionaal
6762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	620676207	6762 Crisis/LTA/GGZ-verblijf regionaal
6763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	620676301	6763 J-pleegzorg landelijk
6763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	620676302	6763 J-gezinsgericht landelijk
6763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	620676303	6763 J-verblijf landelijk
6763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	620676304	6763 J-kort verblijf landelijk
6763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	620676305	6763 Wonen landelijk
6763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	620676306	6763 J-verblijf GIK-J landelijk
6763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	620676307	6763 Crisis/LTA/GGZ-verblijf landelijk
6791	PGB Wmo	620679100	6791 PGB materieel
6791	PGB Wmo	620679101	6791 PGB immaterieel
6791	PGB Wmo	620679102	6791 PGB HH (SVB)
6791	PGB Wmo	620679103	6791 PGB BG (SVB)
6792	PGB Jeugd	620679200	6792 PGB jeugd (SVB)
6812	Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	622681210	6812 Opvang+housing Wmo
6812	Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	622681220	6812 Wet verplichte GGZ-Wvggz
6821	Jeugdbescherming	620682101	6821 Jeugdbescherming
6822	Jeugdreclassering	620682201	6822 Jeugdreclassering
691	Coördinatie en beleid Wmo	620691001	691 Coördinatie + beleid Wmo
692	Coördinatie en beleid Jeugd	620692001	692 Coördinatie + beleid Jeugd

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

710	Volksgezondheid	622710001	710 Gezondheidszorg algemeen
		622710002	710 GGD basispakket
		622710004	710 Gezond in de stad
		622710005	710 Jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen
		622710006	710 Vergunninghouders GGD-ZL
		622710007	710 GGD beleidskader 2024-2028
		622710008	710 Suicidepreventie
		622710015	710 IZA-Landgraaf
		622710016	710 IZA-TP-Landgraaf
		622710104	710 GALA Kansrijke Start
		622710105	710 GALA Mentale Gezondheid
		622710106	710 GALA Aanpassing overgewicht en obesitas
		622710107	710 GALA Valpreventie
		622710108	710 GALA Kansrijke omgeving en vroegsignalering alcoholproblematiek
		622710109	710 GALA Versterking kennis en advisering GGD
		622710110	710 GALA Regeling aanpak preventie
		626710001	710 ICT verwijfsindex Jeugd-VIR
720	Riolering	621720001	720 Beleid waterhuishouding
		624720002	720 Lasten riolering
		624720003	720 Wateroverlast
		626720001	720 ICT riolering
		627720001	720 Baten rioolheffing
730	Afval	621730001	730 Lasten afvalstoffeninzameling
		621730002	730 Afvalinzameling gemeente is ondernemer
		621730003	730 Afvalinzameling btw-verlegd
		621730004	730 Afvalinzameling levering gemeente
		624730001	730 Papierbakken
		624730002	730 Hondenpoep
		627730001	730 Baten afvalstoffenheffing
740	Milieubeheer	620740001	740 Vergunningverlening milieu
		621740001	740 Sanering milieuhinder
		621740002	740 Duurzaamheidsbeleid
		621740003	740 Projectkosten zonnepanelen
		621740004	740 PV-project 1

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		621740005	740 ZP-project Parkstad 1
		621740006	740 Energie spaargarantieproject
		621740007	740 Duurzaam Klimaat Fonds
		621740008	740 Reductie energieverbruik
		621740009	740 Adviesraad duurzaam Landgraaf
		621740010	740 Handhaven milieu ROG
		621740011	740 Nationale Isolatieprogramma NIP
		621740012	740 Warmtenet Herzogenrath
		621740013	740 Energiemaatregel armoedebestrijding
		621740014	740 Uitvoering warmtetransitie
		621740015	740 Soortenmanagement
		621740016	740 Oprichting energiecorporatie Landgraaf
		621740017	740 CDOKE
		621740018	740 Elektrische dienstfietsen
		621740019	740 LAI Tr.2 btw compensabel
		621740020	740 LAI Tr.3 btw compensabel
		621740021	740 LAI Tr.1 btw niet compensabel
		621740022	740 LAI Tr.2 btw niet compensabel
		621740023	740 LAI Tr.3 btw niet compensabel
		621740052	740 Voorbereiding geluidsanering Hoogstraat
		621740053	740 Voorbereiding geluidsanering Hoogstraat/Kampstraat
		621740054	740 Voorbereiding geluidsanering Grensstraat/Kantstraat
		621740055	740 Voorbereiding geluidsanering Streepstraat
		621740062	740 Uitvoering geluidsanering Hoogstraat
		621740063	740 Uitvoering geluidsanering Hoogstraat/Kampstraat
		621740064	740 Uitvoering geluidsanering Grensstraat/Kantstraat
		621740065	740 Uitvoering geluidsanering Streepstraat
		623740001	740 Handhaven milieu
		624740001	740 Ongedierte en kadavers
		626740001	740 Energiebeheer
750	Begraafplaatsen en crematoria	620750001	750 Uitvaart van gemeentewege
		620750002	750 Baten begraafplaatsen
		624750001	750 Lasten begraafplaatsen
		626750001	750 ICT begraafplaatsen
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
810	Ruimte en leefomgeving	620810001	810 Leges bestemmingsplannen
		621810001	810 Ruimtelijk beleid
		621810002	810 Bestemmingsplannen
		621810003	810 Planschades
		621810004	810 Versterken centra
		621810005	810 IBA
		621810006	810 Gebiedsontwikkeling Abdissenbosch
		621810007	810 Implementatie omgevingswet
		621810020	810 Greunstemit
		621810021	810 UITbreek Doorbraak tuinen
		621810030	810 WOP UoW-algemeen
		621810051	810 WOP S-vergroening mijnbuurt Eikske
		621810101	810 IBA-project Endless Summer
		621810102	810 IBA-project Wilhelminaberg
		621810103	810 IkGroenHet
		621810104	810 IBA-project Lauradorp
		621810105	810 IBA-project Leisure Lane
		621810106	810 Regiodeal Lauradorp
		621810107	810 Regiodeal Hoogstraat
		626810001	810 ICT vastgoedadministraties
		626810002	810 ICT omgevingsvergunningen
820	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	621820001	820 Verwerving en beheer gronden
		621820101	820 De Streep: Start boekwaarde
		621820102	820 De Streep: Grondverwerving
		621820103	820 De Streep: Sloop-sanering-bouwrijp maken
		621820104	820 De Streep: Woonrijp maken
		621820105	820 De Streep: Bluswatervoorziening
		621820106	820 De Streep: Groenvoorziening
		621820107	820 De Streep: Nutsvoorziening
		621820108	820 De Streep: Openbare verlichting
		621820109	820 De Streep: Plankosten intern
		621820110	820 De Streep: Plankosten extern
		621820111	820 De Streep: Beheerskosten
		621820112	820 De Streep: Overige kosten
		621820113	820 De Streep: Niet terugvorderbare BTW
		621820114	820 De Streep: Rentelasten
		621820115	820 De Streep: Onvoorzien
		621820116	820 De Streep: Bovenwettelijk BTW-belast
		621820117	820 De Streep: Bovenwettelijk BTW-onbelast
		621820119	820 De Streep: Verkopen VS BTW-belast
		621820120	820 De Streep: Verkopen GW BTW-belast
		621820121	820 De Streep: Verkopen sociale woningbouw BTW-belast

Taakveld	Omschrijving programma / taakveld	Product	Omschrijving product
		621820122	820 De Streep: Verkopen niet woningbouw BTW-belast
		621820123	820 De Streep: Verkopen BTW-onbelast
		621820124	820 De Streep: Bijdragen derden
		621820125	820 De Streep: Subsidies
		621820126	820 De Streep: Bijdrage algemene dienst
		621820130	820 De Streep: Exploitatiesaldo
		621820951	820 openbaar groen: Start boekwaarde
		621820952	820 openbaar groen: Grondverwerving
		621820953	820 openbaar groen: Sloop en sanering
		621820954	820 openbaar groen: Aanleg infra
		621820955	820 openbaar groen: Bluswatervoorziening
		621820956	820 openbaar groen: Groenvoorziening
		621820957	820 openbaar groen: Nutsvoorziening
		621820958	820 openbaar groen: Openbare verlichting
		621820959	820 openbaar groen: Voorbereidend toezicht intern
		621820960	820 openbaar groen: Voorbereidend toezicht extern
		621820961	820 openbaar groen: Beheerskosten
		621820962	820 openbaar groen: Overige kosten
		621820963	820 openbaar groen: Niet terugvorderbare BTW
		621820964	820 openbaar groen: Rentelasten
		621820965	820 openbaar groen: Onvoorzien
		621820966	820 openbaar groen: Bovenwettelijk BTW-belast
		621820967	820 openbaar groen: Bovenwettelijk BTW-onbelast
		621820968	820 openbaar groen: Reserve Rood voor Groen
		621820969	820 openbaar groen: Verkopen VS BTW-belast
		621820970	820 openbaar groen: Verkopen GW BTW-belast
		621820971	820 openbaar groen: Verkopen sociale woningbouw
		621820972	820 openbaar groen: Verkopen niet woningbouw
		621820973	820 openbaar groen: Verkopen BTW-onbelast
		621820974	820 openbaar groen: Bijdrage derden
		621820975	820 openbaar groen: Subsidies
		621820976	820 openbaar groen: Bijdrage algemene dienst
		621820977	820 openbaar groen: Aanwending reserve Stado
		621820978	820 openbaar groen: Aanwending bovenwijks
		621820979	820 openbaar groen: Aanwending Rood voor Groen
		621820980	820 openbaar groen: Exploitatiesaldo
830	Wonen en bouwen	620830001	830 Uitvoeringsbeleid vergunningen
		620830002	830 Vergunningverlening bouwen
		620830003	830 Beleid en regelgeving bouwen
		620830004	830 Leges welstand
		620830005	830 Leges omgevingsvergunning
		620830006	830 Leges vrijstellingsprocedures
		621830001	830 Verwerving en beheer panden
		621830002	830 Uitvoering volkshuisvestingsfonds
		621830003	830 Beheer af te stoten panden
		621830004	830 Af te stoten panden ruimtelijk beleid
		621830005	830 Volkshuisvestingsbeleid
		621830006	830 RD2.0 AH-locatie
		621830030	830 Welstand
		621830031	830 BAG
		621830040	830 Startersregeling
		622830001	830 Beheer woonwagens en standplaats
		622830010	830 Woonwagencentrum Vogelzankweg
		622830011	830 Woonwagencentrum Europaweg Noord
		622830012	830 Woonwagencentrum Kleikoelebergweg
		622830013	830 Woonwagencentrum Melchersstraat
		622830014	830 Woonwagencentrum Hoofdstraat
		622830015	830 Woonwagens Vogelzankweg
		622830016	830 Woonwagens Europaweg Noord
		622830017	830 Woonwagens Melchersstraat
		623830001	830 Handhaven bouwen
		626830101	830 Verhuurd deel Emille Erensplein 55
		626830102	830 Verhuurd deel Voltastraat 11
		626830103	830 Verhuurd deel Marconistraat (Businesspost)
		626830104	830 Verhuurd deel Marconistraat (Radar)
		626830111	830 Verhuurd deel KIA-politie
		626830112	830 Verhuurd deel KIA-bibliotheek
		626830113	830 Verhuurd deel KIA-service gilde
		626830114	830 Verhuurd deel KIA-seniorweb
		626830115	830 Verhuurd deel KIA-omroep Landgraaf
		626830116	830 Verhuurd deel KIA-ISD BOL

Tabel 201: Conversietabel programma's, taakvelden, producten

Bijlage 2 – Baten en lasten per programma en taakveld

Programma 0 – Bestuur en ondersteuning

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

0.01 Bestuur

0.10 Mutaties reserves

0.20 Burgerzaken

0.40 Overhead

0.50 Treasury

0.61 OZB woningen

0.62 OZB niet-woningen

0.64 Belastingen overig

0.70 Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds

0.80 Overige baten en lasten

0.90 Vennootschapsbelasting (VpB)

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen 2027.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	129.553	122.312	124.254	122.399	122.675	126.989
– Directe salarislaster	12.944	12.817	13.429	13.509	13.670	14.169
– Overige directe lasten	20.823	15.450	11.873	12.274	12.761	12.967
– Kapitaallaster	2.300	2.503	2.421	2.272	2.094	2.018
Totaal lasten bestaand beleid	36.067	30.770	27.724	28.055	28.525	29.154
Saldo bestaand beleid	93.485	91.542	96.530	94.343	94.150	97.836
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislaster	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallaster	0	6	–400	–321	–2	285
Totaal lasten nieuw beleid:	0	6	–400	–321	–2	285
Saldo nieuw beleid	0	–6	400	321	2	–285
Saldo vóór bestemming	93.485	91.536	96.930	94.664	94.153	97.550
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	30.974	11.700	3.886	3.137	2.296	813
– Stortingen in reserves	25.347	5.502	1.393	1.753	2.735	2.949
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	5.627	6.197	2.492	1.384	–439	–2.136
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	5.627	6.197	2.492	1.384	–439	–2.136
SALDO na bestemming	99.112	97.733	99.422	96.048	93.713	95.414
<i>Investeringsen</i>			620			

Tabel 202: Financiën totale programma

Taakveld 0.01 – Bestuur

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	2.761	2.995	3.143	3.234	3.315	3.402
– Overige directe lasten	1.188	1.201	1.262	1.288	1.313	1.338
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	3.949	4.196	4.405	4.523	4.628	4.740
Saldo bestaand beleid	-3.949	-4.196	-4.405	-4.523	-4.628	-4.740
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-3.949	-4.196	-4.405	-4.523	-4.628	-4.740
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 203: Taakveld 0.01 – Bestuur

Taakveld 0.10 – Mutaties reserves

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo vóór bestemming	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	30.974	11.700	3.886	3.137	2.296	813
– Stortingen in reserves	25.347	5.502	1.393	1.753	2.735	2.949
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	5.627	6.197	2.492	1.384	-439	-2.136
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	5.627	6.197	2.492	1.384	-439	-2.136
SALDO na bestemming	5.627	6.197	2.492	1.384	-439	-2.136
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 204: Taakveld 0.10 Mutaties reserves

Taakveld 0.20 – Burgerzaken

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	826	386	382	382	382	382
– Directe salarislasten	1.478	1.697	1.718	1.767	1.812	1.859
– Overige directe lasten	1.350	834	829	841	853	864
– Kapitaallasten	5	39	15	15	15	15
Totaal lasten bestaand beleid	2.834	2.570	2.562	2.624	2.680	2.739
Saldo bestaand beleid	-2.008	-2.184	-2.181	-2.242	-2.298	-2.357
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-2.008	-2.184	-2.181	-2.242	-2.298	-2.357
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 205: Taakveld 0.20 – Burgerzaken

Taakveld 0.40 – Overhead

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.117	621	580	580	580	580
– Directe salarislasten	8.672	8.289	8.333	8.298	8.374	8.778
– Overige directe lasten	9.226	8.981	8.570	8.598	8.458	8.559
– Kapitaallasten	552	734	734	634	513	492
Totaal lasten bestaand beleid	18.450	18.004	17.637	17.531	17.345	17.829
Saldo bestaand beleid	-17.333	-17.382	-17.057	-16.950	-16.765	-17.249
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	6	0	79	217	323
Totaal lasten nieuw beleid:	0	6	0	79	217	323
Saldo nieuw beleid	0	-6	0	-79	-217	-323
Saldo taakveld	-17.333	-17.388	-17.057	-17.029	-16.982	-17.572
<i>Investerings</i>			620			

Tabel 206: Taakveld 0.40 – Overhead

Taakveld 0.50 – Treasury

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	2.241	1.931	1.837	1.794	1.743	1.694
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	1.743	1.730	1.672	1.623	1.565	1.510
Totaal lasten bestaand beleid	1.743	1.731	1.672	1.623	1.566	1.510
Saldo bestaand beleid	498	200	165	171	178	183
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	498	200	165	171	178	183
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 207: Taakveld 0.50 – Treasury

Taakveld 0.61 – OZB woningen

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	6.436	6.650	6.816	7.014	7.189	7.376
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	8	156	155	160	166	174
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	8	156	155	160	166	174
Saldo bestaand beleid	6.428	6.494	6.661	6.854	7.024	7.202
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	6.428	6.494	6.661	6.854	7.024	7.202
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 208: Taakveld 0.61 – OZB woningen

Taakveld 0.62 – OZB niet-woningen

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	2.340	2.574	2.633	2.704	2.567	2.633
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	103	112	111	114	119	125
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	103	112	111	114	119	125
Saldo bestaand beleid	2.236	2.462	2.523	2.590	2.448	2.508
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	2.236	2.462	2.523	2.590	2.448	2.508
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 209: Taakveld 0.62 – OZB niet-woningen

Taakveld 0.64 – Belastingen overig

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	451	423	430	442	454	465
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	45	12	26	27	28	30
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	45	12	26	27	28	30
Saldo bestaand beleid	406	412	404	415	425	436
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	406	412	404	415	425	436
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 210: Taakveld 0.64 – Belastingen overig

Taakveld 0.70 – Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	107.939	106.231	111.310	109.223	109.495	113.586
– Directe salarislasten	9	8	9	9	9	9
– Overige directe lasten	0	7	7	7	7	7
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	9	16	16	16	16	16
Saldo bestaand beleid	107.930	106.215	111.295	109.207	109.479	113.570
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	107.930	106.215	111.295	109.207	109.479	113.570
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 211: Taakveld 0.70 – Algemene uitkering en overige uitkering gemeentefonds

Taakveld 0.80 – Overige baten en lasten

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	8.203	3.496	265	260	266	273
– Directe salarislasten	25	–171	227	200	161	122
– Overige directe lasten	8.826	4.137	901	1.228	1.808	1.859
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	8.851	3.965	1.129	1.428	1.968	1.980
Saldo bestaand beleid	–648	–469	–864	–1.168	–1.702	–1.708
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	–400	–400	–219	–38
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	–400	–400	–219	–38
Saldo nieuw beleid	0	0	400	400	219	38
Saldo taakveld	–648	–469	–464	–768	–1.483	–1.670
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 212: Taakveld 0.80 – Overige baten en lasten

Taakveld 0.90 – Vennootschapsbelasting (VpB)

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	76	10	10	10	10	10
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	76	10	10	10	10	10
Saldo bestaand beleid	-76	-10	-10	-10	-10	-10
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-76	-10	-10	-10	-10	-10
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 213: Taakveld 0.90 – Vennootschapsbelasting (VpB)

Programma 1 – Veiligheid

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

1.10 Crisisbeheersing en brandweer

1.20 Openbare orde en veiligheid

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	244	549	514	374	374	374
- Directe salarislasten	1.531	1.845	1.874	1.928	1.976	2.028
- Overige directe lasten	3.678	4.116	4.084	4.086	4.225	4.366
- Kapitaallasten	6	18	12	12	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	5.216	5.979	5.970	6.026	6.208	6.400
Saldo bestaand beleid	-4.972	-5.429	-5.456	-5.652	-5.834	-6.026
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo vóór bestemming	-4.972	-5.429	-5.456	-5.652	-5.834	-6.026
Mutaties reserves bestaand beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves nieuw beleid						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-4.972	-5.429	-5.456	-5.652	-5.834	-6.026
Investeringsplannen			0			

Tabel 214: Financiën totale programma

Taakveld 1.10 – Crisisbeheersing en brandweer

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	1	1	1	1	1
– Directe salarislasten	82	96	94	97	100	102
– Overige directe lasten	2.974	3.148	3.173	3.293	3.412	3.533
– Kapitaallasten	0	11	6	6	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	3.056	3.256	3.274	3.396	3.517	3.642
Saldo bestaand beleid	-3.056	-3.255	-3.272	-3.395	-3.516	-3.640
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-3.056	-3.255	-3.272	-3.395	-3.516	-3.640
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 215: Taakveld 1.10 – Crisisbeheersing en brandweer

Taakveld 1.20 – Openbare orde en veiligheid

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	244	548	513	373	373	373
– Directe salarislasten	1.450	1.748	1.779	1.831	1.877	1.925
– Overige directe lasten	704	968	911	793	814	833
– Kapitaallasten	6	6	6	6	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	2.159	2.723	2.697	2.630	2.690	2.758
Saldo bestaand beleid	-1.916	-2.175	-2.184	-2.257	-2.318	-2.386
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-1.916	-2.175	-2.184	-2.257	-2.318	-2.386
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 216: Taakveld 1.20 – Openbare orde en veiligheid

Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

2.10 Verkeer en vervoer

2.20 Parkeren

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.100	636	666	664	664	664
- Directe salarislasten	1.631	2.290	2.295	2.361	2.403	2.465
- Overige directe lasten	2.898	2.634	2.697	2.706	2.757	2.775
- Kapitaallasten	833	1.371	1.512	1.498	1.486	1.483
Totaal lasten bestaand beleid	5.362	6.296	6.504	6.565	6.646	6.723
Saldo bestaand beleid	-4.262	-5.659	-5.838	-5.901	-5.982	-6.059
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	81	81	81
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	81	81	81
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-81	-81	-81
Saldo vóór bestemming	-4.262	-5.659	-5.838	-5.982	-6.063	-6.140
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-4.262	-5.659	-5.838	-5.982	-6.063	-6.140
<i>Investeringsplannen</i>			2.412			

Tabel 217: Financiën totale programma

Taakveld 2.10 – Verkeer en vervoer

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.054	597	627	624	624	624
– Directe salarislasten	1.536	2.179	2.182	2.245	2.284	2.343
– Overige directe lasten	2.620	2.445	2.443	2.451	2.503	2.520
– Kapitaallasten	780	1.317	1.459	1.445	1.433	1.429
Totaal lasten bestaand beleid	4.936	5.941	6.084	6.141	6.219	6.293
Saldo bestaand beleid	-3.882	-5.345	-5.457	-5.517	-5.596	-5.669
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	81	81	81
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	81	81	81
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-81	-81	-81
Saldo taakveld	-3.882	-5.345	-5.457	-5.598	-5.677	-5.750
<i>Investerings</i>			2.412			

Tabel 218: Taakveld 2.10 – Verkeer en vervoer

Taakveld 2.20 – Parkeren

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	47	40	40	40	40	40
– Directe salarislasten	96	111	112	116	119	122
– Overige directe lasten	277	189	255	255	255	255
– Kapitaallasten	53	53	53	53	53	53
Totaal lasten bestaand beleid	427	354	421	424	427	430
Saldo bestaand beleid	-380	-314	-381	-384	-387	-390
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-380	-314	-381	-384	-387	-390
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 219: Taakveld 2.20 – Parkeren

Programma 3 – Economie

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

3.20 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

3.30 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

3.40 Economische promotie

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.875	269	278	285	290	297
- Directe salarislasten	337	370	372	383	393	403
- Overige directe lasten	2.085	545	332	312	312	312
- Kapitaallasten	33	47	15	15	15	15
Totaal lasten bestaand beleid	2.455	961	719	710	719	730
Saldo bestaand beleid	-579	-692	-441	-425	-429	-433
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo vóór bestemming	-579	-692	-441	-425	-429	-433
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-579	-692	-441	-425	-429	-433
<i>Investeringsplannen</i>			0			

Tabel 220: Financiën totale programma

Taakveld 3.20 – Fysieke bedrijfsinfrastructuur

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.706	0	0	0	0	0
– Directe salarislaster	13	15	15	16	16	16
– Overige directe lasten	1.525	80	80	80	80	80
– Kapitaallaster	15	15	15	15	15	15
Totaal lasten bestaand beleid	1.553	110	110	110	111	111
Saldo bestaand beleid	153	-110	-110	-110	-111	-111
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislaster	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallaster	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	153	-110	-110	-110	-111	-111
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 221: Taakveld 3.20 – Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Taakveld 3.30 – Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	21	22	22	22	22	22
– Directe salarislaster	27	27	27	28	28	29
– Overige directe lasten	47	42	0	0	0	0
– Kapitaallaster	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	74	68	27	28	28	29
Saldo bestaand beleid	-53	-46	-5	-5	-6	-7
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislaster	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallaster	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-53	-46	-5	-5	-6	-7
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 222: Taakveld 3.30 – Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Taakveld 3.40 – Economische promotie

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	148	246	256	262	268	275
– Directe salarislasten	297	328	330	340	348	357
– Overige directe lasten	512	423	252	232	232	232
– Kapitaallasten	19	32	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	828	783	582	572	580	589
Saldo bestaand beleid	-679	-536	-327	-310	-312	-315
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-679	-536	-327	-310	-312	-315
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 223: Taakveld 3.40 – Economische promotie

Programma 4 – Onderwijs

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

4.10 Openbaar basisonderwijs

4.20 Onderwijshuisvesting

4.30 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.718	1.205	756	747	747	747
- Directe salarislasten	336	270	279	287	294	302
- Overige directe lasten	5.670	3.637	2.752	3.049	3.053	3.055
- Kapitaallasten	2.347	2.025	2.029	1.980	1.891	1.881
Totaal lasten bestaand beleid	8.353	5.932	5.059	5.315	5.237	5.238
Saldo bestaand beleid	-6.635	-4.727	-4.303	-4.568	-4.490	-4.490
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	0	61	367
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	61	367
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	-61	-367
Saldo vóór bestemming	-6.635	-4.727	-4.303	-4.568	-4.551	-4.858
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-6.635	-4.727	-4.303	-4.568	-4.551	-4.858
<i>Investeringen</i>			2.107			

Tabel 224: Financiën totale programma

Taakveld 4.10 – Openbaar basisonderwijs

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasteren	6	7	4	4	4	4
- Overige directe lasten	163	151	152	154	154	154
- Kapitaallasteren	2	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	171	157	156	157	158	158
Saldo bestaand beleid	-171	-157	-156	-157	-158	-158
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasteren	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasteren	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-171	-157	-156	-157	-158	-158
Investeren			0			

Tabel 225: Taakveld 4.10 - Openbaar basisonderwijs

Taakveld 4.20 – Onderwijshuisvesting

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Bestaand beleid						
Totaal baten bestaand beleid	113	52	52	43	43	43
- Directe salarislasteren	0	7	7	7	8	8
- Overige directe lasten	2.133	442	527	808	805	807
- Kapitaallasteren	2.340	2.020	2.023	1.974	1.886	1.876
Totaal lasten bestaand beleid	4.472	2.469	2.557	2.790	2.698	2.691
Saldo bestaand beleid	-4.359	-2.417	-2.506	-2.747	-2.655	-2.648
Nieuw beleid						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasteren	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasteren	0	0	0	0	61	367
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	61	367
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	-61	-367
Saldo taakveld	-4.359	-2.417	-2.506	-2.747	-2.717	-3.016
Investeren			2.107			

Tabel 226: Taakveld 4.20 - Onderwijshuisvesting

Taakveld 4.30 – Onderwijsbeleid en leerlingzaken

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.605	1.153	705	705	705	705
- Directe salarislaster	330	256	268	276	283	290
- Overige directe lasten	3.375	3.044	2.073	2.087	2.094	2.094
- Kapitaallaster	5	5	5	5	5	5
Totaal lasten bestaand beleid	3.710	3.306	2.346	2.368	2.382	2.389
Saldo bestaand beleid	-2.105	-2.153	-1.641	-1.663	-1.677	-1.684
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislaster	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallaster	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-2.105	-2.153	-1.641	-1.663	-1.677	-1.684
<i>Investeringsen</i>			0			

Tabel 227: Taakveld 4.30 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

5.10 Sportbeleid en activering

5.20 Sportaccommodaties

5.30 Culturele presentatie, cultuurproductie , cultuurparticipatie

5.40 Musea

5.50 Cultureel erfgoed

5.60 Media

5.70 Openbaar groen en openlucht recreatie

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	786	742	512	514	514	514
- Directe salarislasten	728	913	893	918	941	966
- Overige directe lasten	6.924	7.164	7.016	6.873	6.810	6.811
- Kapitaallasten	998	1.211	1.434	1.431	1.423	1.410
Totaal lasten bestaand beleid	8.650	9.288	9.343	9.223	9.174	9.186
Saldo bestaand beleid	-7.865	-8.546	-8.831	-8.709	-8.661	-8.672
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	2	0	12	12	12
Totaal lasten nieuw beleid:	0	2	0	12	12	12
Saldo nieuw beleid	0	-2	0	-12	-12	-12
Saldo vóór bestemming	-7.865	-8.548	-8.831	-8.721	-8.673	-8.684
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-7.865	-8.548	-8.831	-8.721	-8.673	-8.684
<i>Investeringen</i>			335			

Tabel 228: Financiën totale programma

Taakveld 5.10 – Sportbeleid en activering

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	368	322	50	50	50	50
– Directe salarislasten	39	50	36	37	38	39
– Overige directe lasten	729	714	568	582	587	587
– Kapitaallasten	0	60	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	768	824	604	619	624	625
Saldo bestaand beleid	-400	-502	-554	-569	-574	-575
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-400	-502	-554	-569	-574	-575
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 229: Taakveld 5.10 – Sportbeleid en activering

Taakveld 5.20 – Sportaccommodaties

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	273	287	287	288	288	288
– Directe salarislasten	35	46	39	40	41	42
– Overige directe lasten	1.455	1.327	1.403	1.333	1.256	1.257
– Kapitaallasten	742	887	807	807	807	807
Totaal lasten bestaand beleid	2.232	2.261	2.249	2.179	2.104	2.106
Saldo bestaand beleid	-1.959	-1.974	-1.962	-1.891	-1.816	-1.818
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	2	0	12	12	12
Totaal lasten nieuw beleid:	0	2	0	12	12	12
Saldo nieuw beleid	0	-2	0	-12	-12	-12
Saldo taakveld	-1.959	-1.976	-1.962	-1.903	-1.828	-1.830
<i>Investerings</i>			335			

Tabel 230: Taakveld 5.20 – Sportaccommodaties

Taakveld 5.30 – Culturele presentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	90	44	110	110	110	110
– Directe salarislasten	68	58	59	61	62	64
– Overige directe lasten	852	870	963	982	988	989
– Kapitaallasten	13	44	357	357	356	356
Totaal lasten bestaand beleid	933	973	1.379	1.400	1.407	1.408
Saldo bestaand beleid	-843	-929	-1.269	-1.290	-1.297	-1.298
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-843	-929	-1.269	-1.290	-1.297	-1.298
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 231: Taakveld 5.30 – Culturele presentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie

Taakveld 5.40 – Musea

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	1	1	1	1	1	1
– Overige directe lasten	18	19	19	20	20	20
– Kapitaallasten	6	6	6	6	6	6
Totaal lasten bestaand beleid	25	26	26	27	27	27
Saldo bestaand beleid	-25	-26	-26	-27	-27	-27
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-25	-26	-26	-27	-27	-27
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 232: Taakveld 5.40 – Musea

Taakveld 5.50 – Cultureel erfgoed

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1	23	0	0	0	0
– Directe salarislasten	90	72	73	75	77	79
– Overige directe lasten	239	187	172	99	100	100
– Kapitaallasten	23	0	56	56	56	56
Totaal lasten bestaand beleid	353	260	302	230	233	235
Saldo bestaand beleid	-352	-237	-302	-230	-233	-235
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-352	-237	-302	-230	-233	-235
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 233: Taakveld 5.50 – Cultureel erfgoed

Taakveld 5.60 – Media

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	38	38	38	38	38	38
– Directe salarislasten	3	1	1	1	1	1
– Overige directe lasten	1.004	1.295	1.104	1.131	1.131	1.131
– Kapitaallasten	176	176	176	176	176	166
Totaal lasten bestaand beleid	1.183	1.472	1.281	1.308	1.308	1.298
Saldo bestaand beleid	-1.145	-1.434	-1.243	-1.270	-1.270	-1.260
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-1.145	-1.434	-1.243	-1.270	-1.270	-1.260
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 234: Taakveld 5.60 – Media

Taakveld 5.70 – Openbaar groen en openluchtrecreatie

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	16	28	28	28	28	28
– Directe salarislasten	493	684	684	704	721	740
– Overige directe lasten	2.626	2.751	2.787	2.727	2.728	2.728
– Kapitaallasten	38	38	32	30	22	19
Totaal lasten bestaand beleid	3.157	3.473	3.503	3.460	3.471	3.486
Saldo bestaand beleid	-3.141	-3.444	-3.475	-3.432	-3.443	-3.458
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-3.141	-3.444	-3.475	-3.432	-3.443	-3.458
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 235: Taakveld 5.70 – Openbaar groen en openluchtrecreatie

Programma 6 – Sociaal domein

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

- 6.10 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.21 Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo
- 6.22 Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd
- 6.23 Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Integraal
- 6.30 Inkomensregelingen
- 6.40 WSW en beschut werk
- 6.50 Arbeidsparticipatie
- 6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)
- 6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)
- 6.712 Begeleiding (Wmo)
- 6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
- 6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal
- 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal
- 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal
- 6.791 Persoonsgebonden Budget Wmo
- 6.792 Persoonsgebonden Budget Jeugd
- 6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)
- 6.821 Jeugdbescherming
- 6.822 Jeugdreclassering
- 6.91 Coördinatie en beleid Wmo
- 6.92 Coördinatie en beleid Jeugd

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	33.057	19.576	19.327	19.838	19.851	19.861
- Directe salarislasten	5.355	6.944	6.887	7.087	7.237	7.397
- Overige directe lasten	96.359	81.287	81.340	78.946	76.503	77.345
- Kapitaallasten	308	297	337	337	325	325
Totaal lasten bestaand beleid	102.022	88.527	88.564	86.370	84.065	85.067
Saldo bestaand beleid	-68.965	-68.952	-69.237	-66.532	-64.215	-65.206
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
- Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
- Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten	0	0	0	17	17	17
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	17	17	17
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-17	-17	-17
Saldo vóór bestemming	-68.965	-68.952	-69.237	-66.548	-64.231	-65.223
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
- Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
- Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-68.965	-68.952	-69.237	-66.548	-64.231	-65.223
<i>Investerings</i>			250			

Tabel 236: Financiën totale programma

Taakveld 6.10 – Samenkracht en burgerparticipatie

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	14.262	425	231	233	235	235
– Directe salarislasten	544	701	688	708	698	689
– Overige directe lasten	17.837	4.426	3.931	4.408	4.497	4.498
– Kapitaallasten	308	297	337	337	325	325
Totaal lasten bestaand beleid	18.689	5.424	4.956	5.453	5.521	5.512
Saldo bestaand beleid	-4.427	-4.999	-4.725	-5.220	-5.286	-5.277
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	17	17	17
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	17	17	17
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-17	-17	-17
Saldo taakveld	-4.427	-4.999	-4.725	-5.237	-5.303	-5.293
<i>Investerings</i>			250			

Tabel 237: Taakveld 6.10 – Samenkracht en burgerparticipatie

Taakveld 6.21 – Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	2.381	2.859	2.873	2.957	3.031	3.109
– Overige directe lasten	732	516	692	891	1.081	1.281
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	3.113	3.375	3.566	3.848	4.112	4.391
Saldo bestaand beleid	-3.113	-3.375	-3.566	-3.848	-4.112	-4.391
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-3.113	-3.375	-3.566	-3.848	-4.112	-4.391
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 238: Taakveld 6.21 – Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Wmo

Taakveld 6.22 – Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	76	5	5	5	5	5
– Directe salarislasten	1.163	1.623	1.600	1.647	1.688	1.732
– Overige directe lasten	871	873	1.058	1.004	1.035	1.070
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	2.034	2.496	2.659	2.651	2.723	2.802
Saldo bestaand beleid	-1.959	-2.491	-2.654	-2.646	-2.718	-2.797
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-1.959	-2.491	-2.654	-2.646	-2.718	-2.797
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 239: Taakveld 6.22 – Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Jeugd

Taakveld 6.23 – Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Integraal

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	173	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	21	120	25	25	26	27
– Overige directe lasten	91	95	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	112	215	25	25	26	27
Saldo bestaand beleid	60	-215	-25	-25	-26	-27
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	60	-215	-25	-25	-26	-27
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 240: Taakveld 6.23 – Toegang en 1e lijnsvoorzieningen Integraal

Taakveld 6.30 – Inkomensregelingen

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	16.990	18.264	18.258	18.258	18.258	18.258
– Directe salarislasten	72	85	86	89	91	93
– Overige directe lasten	26.763	27.558	27.758	27.417	27.049	26.687
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	26.835	27.644	27.844	27.506	27.140	26.780
Saldo bestaand beleid	-9.845	-9.380	-9.586	-9.248	-8.882	-8.522
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-9.845	-9.380	-9.586	-9.248	-8.882	-8.522
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 241: Taakveld 6.30 – Inkomensregelingen

Taakveld 6.40 – WSW en beschut werk

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	107	95	39	39	39	39
– Directe salarislasten	44	53	53	55	56	58
– Overige directe lasten	11.127	10.376	9.271	8.907	8.386	8.343
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	11.172	10.429	9.324	8.962	8.442	8.400
Saldo bestaand beleid	-11.065	-10.333	-9.285	-8.923	-8.403	-8.361
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-11.065	-10.333	-9.285	-8.923	-8.403	-8.361
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 242: Taakveld 6.40 – WSW en beschut werk

Taakveld 6.50 – Arbeidsparticipatie

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	991	1.283	1.370	1.410	1.445	1.482
– Overige directe lasten	721	1.050	986	965	985	1.046
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	1.711	2.333	2.356	2.375	2.429	2.528
Saldo bestaand beleid	-1.711	-2.333	-2.356	-2.375	-2.429	-2.528
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-1.711	-2.333	-2.356	-2.375	-2.429	-2.528
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 243: Taakveld 6.50 – Arbeidsparticipatie

Taakveld 6.60 – Hulpmiddelen en diensten (Wmo)

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	178	191	199	209	219	229
– Directe salarislasten	36	46	47	48	49	51
– Overige directe lasten	3.126	3.154	3.345	3.440	3.527	3.634
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	3.162	3.201	3.391	3.488	3.576	3.684
Saldo bestaand beleid	-2.984	-3.009	-3.192	-3.280	-3.357	-3.455
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-2.984	-3.009	-3.192	-3.280	-3.357	-3.455
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 244: Taakveld 6.60 – Hulpmiddelen en diensten (Wmo)

Taakveld 6.711 – Huishoudelijke hulp (Wmo)

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	503	445	445	945	945	945
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	7.577	8.014	6.798	7.048	4.489	4.598
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	7.577	8.014	6.798	7.048	4.489	4.598
Saldo bestaand beleid	-7.075	-7.569	-6.353	-6.103	-3.544	-3.653
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-7.075	-7.569	-6.353	-6.103	-3.544	-3.653
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 245: Taakveld 6.711 – Huishoudelijke hulp (Wmo)

Taakveld 6.712 – Begeleiding (Wmo)

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	3.543	3.676	3.825	3.935	4.032	4.137
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	3.543	3.676	3.825	3.935	4.032	4.137
Saldo bestaand beleid	-3.543	-3.676	-3.825	-3.935	-4.032	-4.137
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-3.543	-3.676	-3.825	-3.935	-4.032	-4.137
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 246: Taakveld 6.712 – Begeleiding (Wmo)

Taakveld 6.714 – Overige maatwerkarrangementen (Wmo)

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	4	5	5	5	5	5
– Overige directe lasten	47	230	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	52	235	5	5	5	5
Saldo bestaand beleid	-52	-235	-5	-5	-5	-5
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-52	-235	-5	-5	-5	-5
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 247: Taakveld 6.714 – Overige maatwerkarrangementen (Wmo)

Taakveld 6.751 – Jeugdhulp ambulant lokaal

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	412	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	20	22	22	23	23	24
– Overige directe lasten	11.390	11.037	10.509	10.807	11.076	11.366
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	11.410	11.059	10.531	10.830	11.099	11.389
Saldo bestaand beleid	-10.998	-11.059	-10.531	-10.830	-11.099	-11.389
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-10.998	-11.059	-10.531	-10.830	-11.099	-11.389
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 248: Taakveld 6.751 – Jeugdhulp ambulant lokaal

Taakveld 6.752 – Jeugdhulp ambulant regionaal

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	293	413	485	368	380	389
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	293	413	485	368	380	389
Saldo bestaand beleid	-293	-413	-485	-368	-380	-389
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-293	-413	-485	-368	-380	-389
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 249: Taakveld 6.752 – Jeugdhulp ambulant regionaal

Taakveld 6.762 – Jeugdhulp met verblijf regionaal

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	178	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	9.194	7.515	9.258	6.884	7.080	7.350
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	9.194	7.515	9.258	6.884	7.080	7.350
Saldo bestaand beleid	-9.016	-7.515	-9.258	-6.884	-7.080	-7.350
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-9.016	-7.515	-9.258	-6.884	-7.080	-7.350
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 250: Taakveld 6.762 – Jeugdhulp met verblijf regionaal

Taakveld 6.791 – Persoonsgebonden Budget Wmo

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	737	866	866	866	866	866
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	737	866	866	866	866	866
Saldo bestaand beleid	-737	-866	-866	-866	-866	-866
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-737	-866	-866	-866	-866	-866
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 251: Taakveld 6.791 – Persoonsgebonden Budget Wmo

Taakveld 6.792 – Persoonsgebonden Budget Jeugd

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	166	150	150	150	150	150
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	166	150	150	150	150	150
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	166	150	150	150	150	150
Saldo bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	0	0	0	0	0	0
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 252: Taakveld 6.792 – Persoonsgebonden Budget Jeugd

Taakveld 6.812 – Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	46	82	53	54	56	57
– Overige directe lasten	50	58	59	59	59	59
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	96	140	112	114	115	116
Saldo bestaand beleid	-96	-140	-112	-114	-115	-116
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-96	-140	-112	-114	-115	-116
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 253: Taakveld 6.812 – Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)

Taakveld 6.821 – Jeugdbescherming

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	12	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	921	909	1.190	899	929	956
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	921	909	1.190	899	929	956
Saldo bestaand beleid	-909	-909	-1.190	-899	-929	-956
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-909	-909	-1.190	-899	-929	-956
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 254: Taakveld 6.821 – Jeugdbescherming

Taakveld 6.822 – Jeugdreclassering

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	265	303	385	291	301	309
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	265	303	385	291	301	309
Saldo bestaand beleid	-265	-303	-385	-291	-301	-309
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-265	-303	-385	-291	-301	-309
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 255: Taakveld 6.822 – Jeugdreclassering

Taakveld 6.91 – Coördinatie en beleid Wmo

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	12	21	21	22	23	23
– Overige directe lasten	13	62	62	62	62	62
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	24	83	83	84	85	85
Saldo bestaand beleid	-24	-83	-83	-84	-85	-85
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-24	-83	-83	-84	-85	-85
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 256: Taakveld 6.91 – Coördinatie en beleid Wmo

Taakveld 6.92 – Coördinatie en beleid Jeugd

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	21	43	44	45	46	47
– Overige directe lasten	32	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	52	43	44	45	46	47
Saldo bestaand beleid	-52	-43	-44	-45	-46	-47
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-52	-43	-44	-45	-46	-47
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 257: Taakveld 6.92 – Coördinatie en beleid Jeugd

Programma 7 – Volksgezondheid en milieu

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

7.10 Volksgezondheid

7.20 Riolering

7.30 Afval

7.40 Milieubeheer

7.50 Begraafplaatsen en crematoria

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	12.764	13.795	12.192	14.956	13.297	13.873
– Directe salarislasten	1.562	1.689	2.028	2.093	2.043	2.101
– Overige directe lasten	10.677	11.250	10.819	12.182	10.390	10.860
– Kapitaallasten	1.292	1.464	1.575	1.559	1.541	1.523
Totaal lasten bestaand beleid	13.531	14.404	14.422	15.834	13.974	14.484
Saldo bestaand beleid	-767	-609	-2.230	-878	-677	-611
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	109	217	326
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	109	217	326
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-109	-217	-326
Saldo vóór bestemming	-767	-609	-2.230	-987	-894	-937
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-767	-609	-2.230	-987	-894	-937
<i>Investerings</i>			6.472			

Tabel 258: Financiën totale programma

Taakveld 7.10 – Volksgezondheid

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	422	225	0	0	0	0
– Directe salarislasten	31	50	51	52	54	55
– Overige directe lasten	2.555	2.616	2.460	2.555	2.653	2.754
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	2.586	2.666	2.511	2.607	2.706	2.809
Saldo bestaand beleid	-2.164	-2.441	-2.511	-2.607	-2.706	-2.809
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-2.164	-2.441	-2.511	-2.607	-2.706	-2.809
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 259: Taakveld 7.10 – Volksgezondheid

Taakveld 7.20 – Riolering

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	5.194	5.102	5.102	5.102	5.102	5.202
– Directe salarislasten	510	616	619	642	663	686
– Overige directe lasten	2.217	1.694	1.668	1.529	1.393	1.325
– Kapitaallasten	1.088	1.271	1.397	1.397	1.397	1.397
Totaal lasten bestaand beleid	3.815	3.582	3.684	3.569	3.453	3.408
Saldo bestaand beleid	1.379	1.521	1.418	1.533	1.649	1.794
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	109	217	326
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	109	217	326
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-109	-217	-326
Saldo taakveld	1.379	1.521	1.418	1.424	1.431	1.468
<i>Investerings</i>			6.472			

Tabel 260: Taakveld 7.20 – Riolering

Taakveld 7.30 – Afval

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	5.841	5.987	6.123	6.523	6.864	7.339
– Directe salarislasten	23	34	34	35	36	37
– Overige directe lasten	4.657	4.697	4.831	5.162	5.444	5.839
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	4.680	4.731	4.866	5.198	5.481	5.876
Saldo bestaand beleid	1.160	1.255	1.258	1.325	1.383	1.463
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	1.160	1.255	1.258	1.325	1.383	1.463
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 261: Taakveld 7.30 – Afval

Taakveld 7.40 – Milieubeheer

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	1.291	2.446	932	3.296	1.297	1.297
– Directe salarislasten	987	975	1.312	1.350	1.276	1.310
– Overige directe lasten	1.230	2.231	1.847	2.923	888	930
– Kapitaallasten	204	193	178	161	144	126
Totaal lasten bestaand beleid	2.421	3.400	3.336	4.434	2.308	2.365
Saldo bestaand beleid	-1.130	-953	-2.404	-1.138	-1.011	-1.068
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-1.130	-953	-2.404	-1.138	-1.011	-1.068
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 262: Taakveld 7.40 – Milieubeheer

Taakveld 7.50 – Begraafplaatsen en crematoria

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	16	34	34	34	34	34
– Directe salarislasten	11	13	13	13	13	14
– Overige directe lasten	17	13	13	13	13	13
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	28	25	25	26	26	26
Saldo bestaand beleid	-12	9	9	9	8	8
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-12	9	9	9	8	8
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 263: Taakveld 7.50 – Begraafplaatsen en crematoria

Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Dit programma omvat de volgende taakvelden:

8.10 Ruimtelijke ordening

8.20 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

8.30 Wonen en bouwen

Voor de investeringen die onder dit programma vallen verwijzen we naar bijlage 3 investeringsplannen.

Financiën totale programma

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	6.130	13.122	830	813	813	813
– Directe salarislasten	2.407	2.868	2.912	2.997	2.885	2.960
– Overige directe lasten	8.635	12.761	514	480	481	481
– Kapitaallasten	805	603	490	400	385	385
Totaal lasten bestaand beleid	11.847	16.232	3.917	3.877	3.751	3.826
Saldo bestaand beleid	-5.717	-3.109	-3.087	-3.065	-2.938	-3.013
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	7	0	100	100	100
Totaal lasten nieuw beleid:	0	7	0	100	100	100
Saldo nieuw beleid	0	-7	0	-100	-100	-100
Saldo vóór bestemming	-5.717	-3.116	-3.087	-3.165	-3.038	-3.113
<i>Mutaties reserves bestaand beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
<i>Mutaties reserves nieuw beleid</i>						
– Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
– Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
SALDO mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
SALDO na bestemming	-5.717	-3.116	-3.087	-3.165	-3.038	-3.113
<i>Investeringsplannen</i>			3.500			

Tabel 264: Financiën totale programma

Taakveld 8.10 – Ruimtelijke ordening

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	2.667	57	57	40	40	40
– Directe salarislasten	1.284	1.521	1.528	1.572	1.532	1.571
– Overige directe lasten	2.911	260	240	206	206	206
– Kapitaallasten	187	377	305	262	247	247
Totaal lasten bestaand beleid	4.382	2.158	2.073	2.040	1.985	2.024
Saldo bestaand beleid	-1.714	-2.101	-2.016	-2.000	-1.945	-1.984
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	100	100	100
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	100	100	100
Saldo nieuw beleid	0	0	0	-100	-100	-100
Saldo taakveld	-1.714	-2.101	-2.016	-2.100	-2.045	-2.084
<i>Investerings</i>			3.500			

Tabel 265: Taakveld 8.10 – Ruimtelijke ordening

Taakveld 8.20 – Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	2.740	12.464	215	215	215	215
– Directe salarislasten	348	420	395	406	381	391
– Overige directe lasten	5.304	12.313	44	44	44	44
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten bestaand beleid	5.651	12.733	439	451	425	435
Saldo bestaand beleid	-2.911	-269	-224	-235	-210	-220
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Saldo taakveld	-2.911	-269	-224	-235	-210	-220
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 266: Taakveld 8.20 – Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Taakveld 8.30 – Wonen en bouwen

(x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Bestaand beleid</i>						
Totaal baten bestaand beleid	722	601	557	557	557	557
– Directe salarislasten	775	928	990	1.018	972	998
– Overige directe lasten	420	188	230	230	230	231
– Kapitaallasten	618	225	186	138	138	138
Totaal lasten bestaand beleid	1.814	1.341	1.405	1.386	1.341	1.367
Saldo bestaand beleid	-1.092	-739	-848	-829	-783	-809
<i>Nieuw beleid</i>						
Totaal baten nieuw beleid:	0	0	0	0	0	0
– Directe salarislasten	0	0	0	0	0	0
– Overige directe lasten	0	0	0	0	0	0
– Kapitaallasten	0	7	0	0	0	0
Totaal lasten nieuw beleid:	0	7	0	0	0	0
Saldo nieuw beleid	0	-7	0	0	0	0
Saldo taakveld	-1.092	-746	-848	-829	-783	-809
<i>Investerings</i>			0			

Tabel 267: Taakveld 8.30 – Wonen en bouwen

Bijlage 3 – Investeringsplannen 2027-2030

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlast *	EN MN **
		2027	2028	2029	2030			
Vervangingsinvesteringen								
Werkplekken	040	45.699	45.699	45.699	45.699	15	12.186	EN
Klimaat	040	25.389	25.389	25.389	25.389	10	10.156	EN
Datacommunicatie	040	20.311	20.311	20.311	0	5	12.187	EN
3 Werkbussen BOR	040	294.608	0	0	294.608	7	84.174	EN
2 Werkbussen BOR	040	0	196.405	196.405	0	7	56.116	EN
1 Avant BOR	040	111.709	0	0	0	8	13.964	EN
1 Atlas Copco	040	53.824	0	0	0	7	7.689	EN
2 Goupil Electrowagens BOR	040	0	96.476	0	0	7	13.782	EN
1 Goupil Electrowagen BOR	040	0	0	0	48.238	7	6.891	EN
Vrachtwagen BOR	040	0	327.695	0	0	7	46.814	EN
Empas Heetwaterunit	040	0	28.435	0	0	5	5.687	EN
Nimos	040	0	187.875	0	0	8	23.484	EN
Bestelbus BOR	040	0	0	42.653	0	7	6.093	EN
2 Ari combi compact	040	0	0	34.528	0	5	6.906	EN
Mathieu veegwagen BOR	040	0	0	178.126	0	8	22.266	EN
Elektrische onkruidbestrijder	040	0	0	66.010	0	3	22.003	EN
ROM spuit	040	0	0	66.802	0	7	9.543	EN
E-weeding	040	0	0	0	70.072	4	17.518	EN
Totaal vervangingsinvesteringen		551.540	928.285	675.923	484.006		377.458	
Gedekte investeringen (o.a. duurzame MIP's)								
Burgerhoes: Vervanging buitendeur	040	16.249	0	0	0	31	524	EN
Burgerhoes: Terrein bkk partieel herstraten	040	15.233	0	0	0	10	1.523	EN
EEP: Vervangen vloerbedekking	040	36.559	0	0	0	10	3.656	EN
Burg.hoes : buitenkozijnen vervangen	040	0	235.098	0	0	30	7.837	EN
Burg.hoes: warmwaterketel vervangen	040	0	34.021	0	0	15	2.268	EN
MOB: Plafonds	040	0	0	24.068	0	15	1.605	EN
MOB: Verdeling licht	040	0	0	19.255	0	30	642	EN
Burgerhoes: terreininventaris	040	0	0	0	23.357	10	2.336	EN
Burgerhoes: Geberit Pluvia systeem	040	0	0	0	15.233	15	1.016	EN
Burgerhoes: verwarmingsinstallaties	040	0	0	0	74.134	15	4.942	EN
Totaal gedekte investeringen (o.a. duurzame MIP's)		68.041	269.119	43.323	112.724		26.348	
Totaal investeringen programma 'Bestuur en ondersteuning'		619.581	1.197.404	719.246	596.730		403.806	

* De structurele ruimte is berekend over de opstelsom van de investeringen 2027 tot en met 2030

** EN = Economisch nut, MN = Maatschappelijk nut

Tabel 268: Investeringsplannen 2027-2030

Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlast *	EN MN **
		2027	2028	2029	2030			
Uitbreidingsinvesteringen								
Reconstructieprojecten GVVP – ruggengraat	210	700.000	700.000	700.000	700.000	35	80.000	MN
Verkeersveiligheidsprojecten	210	200.000	200.000	200.000	200.000	25	32.000	MN
Totaal uitbreidingsinvesteringen		900.000	900.000	900.000	900.000		112.000	
Vervangingsinvesteringen								
Openbare verlichting – masten	210	244.000	244.000	244.000	244.000	40	24.400	MN
Openbare verlichting – armaturen	210	230.000	230.000	230.000	230.000	20	46.000	MN
Vervangingsinvesteringen wegen	210	958.000	958.000	958.000	958.000	35	109.486	MN
VRI's 1802	210	80.000	80.000	80.000	80.000	10	32.000	MN
Totaal vervangingsinvesteringen		1.512.000	1.512.000	1.512.000	1.512.000		211.886	
Totaal investeringen programma 'Verkeer, vervoer en waterstaat'		2.412.000	2.412.000	2.412.000	2.412.000		323.886	

* De structurele ruimte is berekend over de opstelsom van de investeringen 2027 tot en met 2030

** EN = Economisch nut, MN = Maatschappelijk nut

Programma 4: Onderwijs

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlast *	EN MN **
		2027	2028	2029	2030			
Vervangingsinvesteringen								
BS Op gen Hei	420	0	1.239.669	0	0	28	44.274	EN
BS De Harlekijn (opstal)	420	0	6.198.347	0	0	50	123.967	EN
BS De Harlekijn (installaties)	420	0	2.066.116	0	0	15	137.741	EN
BS De Schatgraver (opstal)	420	1.528.926	0	0	0	50	30.579	EN
BS De Schatgraver (installaties)	420	413.223	0	0	0	15	27.548	EN
BS De Schatgraver (voorbereidingskrediet)	420	165.289	0	0	0	50	3.306	EN
Totaal vervangingsinvesteringen		2.107.438	9.504.132	0	0		367.414	
Totaal investeringen programma 'Onderwijs'		2.107.438	9.504.132	0	0		367.414	

* De structurele ruimte is berekend over de opstelsom van de investeringen 2027 tot en met 2030

** EN = Economisch nut, MN = Maatschappelijk nut

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlast *	EN MN **
		2027	2028	2029	2030			
Vervangingsinvesteringen								
Dak gebouw atletiekvereniging STB	520	35.000	0	0	0	40	875	MN
Sportvloer sporthal Strijthagen	520	150.000	0	0	0	40	3.750	MN
Wedstrijdveld VV Schaesberg	520	150.000	0	0	0	20	7.500	MN
Totaal vervangingsinvesteringen		335.000	0	0	0		12.125	
Totaal investeringen programma 'Sport, cultuur en recreatie'		335.000	0	0	0		12.125	

* De structurele ruimte is berekend over de opstelsom van de investeringen 2027 tot en met 2030

** EN = Economisch nut, MN = Maatschappelijk nut

Programma 6: Sociaal domein

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlast *	EN MN **
		2027	2028	2029	2030			
Vervangingsinvesteringen								
Luchtverversingsinstallatie De Brandpoort	610	250.000	0	0	0	15	16.667	MN
Totaal vervangingsinvesteringen		250.000	0	0	0		16.667	
Totaal investeringen programma 'Sociaal domein'		250.000	0	0	0		16.667	

* De structurele ruimte is berekend over de opstelsom van de investeringen 2027 tot en met 2030

** EN = Economisch nut, MN = Maatschappelijk nut

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlust	EN MN
		2027	2028	2029	2030			
* **								
Investeringen riolen								
Vervanging, BRP hydr., basisinspanning, KRW maatr.	720	5.616.100	5.616.100	5.616.100	5.616.100	70	320.920	EN
Relinen	720	750.000	750.000	750.000	750.000	35	85.714	EN
Gemalen	720	105.700	105.700	105.700	105.700	15	28.187	EN
Totaal investeringen riolen		6.471.800	6.471.800	6.471.800	6.471.800		434.821	
Totaal investeringen programma 'Volksgezondheid en milieu'		6.471.800	6.471.800	6.471.800	6.471.800		434.821	

* De structurele ruimte is berekend over de opstelsom van de investeringen 2027 tot en met 2030

** EN = Economisch nut, MN = Maatschappelijk nut

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlast *	EN MN **
		2027	2028	2029	2030			
Uitbreidingsinvesteringen								
Investeringsbudget transformatie	810	3.500.000	3.500.000	3.500.000	3.500.000	35	400.000	MN
Totaal uitbreidingsinvesteringen		3.500.000	3.500.000	3.500.000	3.500.000		400.000	
Totaal investeringen programma 'Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing'		3.500.000	3.500.000	3.500.000	3.500.000		400.000	

* De structurele ruimte is berekend over de opstelsom van de investeringen 2027 tot en met 2030

** EN = Economisch nut, MN = Maatschappelijk nut

Tabel 269: Investeringsplannen per programma

Samenvatting van alle programma's

Nr. Omschrijving investering	Taakveld	Investering inclusief niet compensabele btw				Afschr. termijn	Structurele jaarlast *	EN MN **
		2027	2028	2029	2030			
Uitbreidingsinvesteringen	Div.	4.400.000	4.400.000	4.400.000	4.400.000	Div.	4.400.000	Div.
Vervangingsinvesteringen	Div.	4.755.978	11.944.417	2.187.923	1.996.006	Div.	4.755.978	Div.
Investeringsriolen	Div.	6.471.800	6.471.800	6.471.800	6.471.800	Div.	6.471.800	Div.
Gedekte investeringen (o.a. duurzame MIP's)	Div.	68.041	269.119	43.323	112.724	Div.	68.041	Div.
Totaal vervangingsinvesteringen		15.695.819	23.085.336	13.103.046	12.980.530		15.695.819	

Tabel 270: Samenvatting van alle programma's

Bijlage 4A – Verloop reserves en voorzieningen

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2027	Begrote stortingen in 2027	Begrote onttrekkingen in 2027	Begroot saldo 01-01-2028	Storting t.i.v. de exploitatie in 2027	Programma	Onttrekking t.g.v. de exploitatie in 2027	Programma
RESERVES								
ALGEMENE RESERVE	20.269.312	1.065.315	2.856.834	18.477.793	750.000 Bestuur en ondersteuning 315.315 Onderwijs		2.400.904 Bestuur en ondersteuning 455.930 Sociaal domein	
Subtotaal algemene reserve	20.269.312	1.065.315	2.856.834	18.477.793	1.065.315		2.856.834	
AFSCHRIJVINGSRESERVES								
Afschrijvingsreserve DocuDistri	125.860	0	8.391	117.469			8.391 Bestuur en ondersteuning	
Afschrijvingsreserve knopen lopen	34.538	0	6.841	27.697			6.841 Verkeer, vervoer en waterstaat	
Afschrijvingsreserve pollar Bachlaan	17.036	0	4.593	12.443			4.593 Verkeer, vervoer en waterstaat	
Afschrijvingsreserve verkeersmaatregelen BS Op gen Hei	41.208	0	8.472	32.736			8.472 Verkeer, vervoer en waterstaat	
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 28-32	156.000	0	2.900	153.100			2.900 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve businesscase oud Nieuwenhagen	101.000	0	0	101.000				
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 157	172.587	0	3.703	168.884			3.703 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve panden Hoogstraat	105.134	0	3.777	101.357			3.777 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 163 A+B	507.255	0	5.441	501.814			5.441 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 161	233.566	0	5.194	228.372			5.194 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 165-167	275.122	0	5.939	269.183			5.939 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 159	240.140	0	5.105	235.035			5.105 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 169/169A	314.922	0	6.518	308.404			6.518 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve vastgoed Europaweg Noord	1.274.075	0	20.988	1.253.087			20.988 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve Kerkplein 28-30	8.930	0	0	8.930				
Afschrijvingsreserve Kerkplein terrein	39.829	0	1.209	38.620			1.209 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	
Afschrijvingsreserve nieuwbouw Eijkhagencollege	81.442	0	1.662	79.780			1.662 Onderwijs	
Afschrijvingsreserve BS Wereldwijs brandbeveiliging	37.896	0	2.526	35.370			2.526 Onderwijs	
Afschrijvingsreserve sportkooi Brandenberg	42.957	0	0	42.957				
Afschrijvingsreserve renovatie kantine Heigank	901.875	0	22.869	879.006			22.869 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve kunstgras Heigank	529.595	0	31.281	498.314			31.281 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve natuurgras Ter Waerden	441.174	0	26.747	414.427			26.747 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve accommodatie Sport & Leisure	130.500	0	14.500	116.000			14.500 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve accommodatie nieuw zwembad	3.151.186	0	179.704	2.971.482			179.704 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve vervanging hekwerk Strijthagen	18.357	0	1.478	16.879			1.478 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve schuifwand An de Koel	26.765	0	2.746	24.019			2.746 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve drainage sportcomplex Strijthagen	32.186	0	2.299	29.887			2.299 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve waterleidingen sportcomplex Strijthagen	19.719	0	1.408	18.311			1.408 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve veldverlichting sportcentrum Strijthagen	51.967	0	1.111	50.856			1.111 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve drainage veld 4 Strijthagen	37.299	0	2.540	34.759			2.540 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve veldverlichting Heigank	71.641	0	5.035	66.606			5.035 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve hekwerken hoofdveld Heigank	14.587	0	1.398	13.189			1.398 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve installaties oefenbunker	300.000	0	8.592	291.408			8.592 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve kennis, informatie en adviesplein	4.718.274	0	160.875	4.557.399			160.875 Sport, cultuur en recreatie	
Afschrijvingsreserve buurtontmoetingsplaats Ter Waerden	683	0	0	683				
Afschrijvingsreserve accommodatie voor de 21e eeuw	720.517	0	38.397	682.120			38.397 Sociaal domein	
Afschrijvingsreserve toekomstbestendige accommodaties	98.125	0	9.812	88.313			9.812 Sociaal domein	
Afschrijvingsreserve accommodatie wijkcentrum Eikske	781.312	0	115.250	666.062			115.250 Sociaal domein	
Afschrijvingsreserve accommodatie De Residentie	690.000	0	13.800	676.200			13.800 Sociaal domein	

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2027	Begrote stortingen in 2027	Begrote onttrekkingen in 2027	Begroot saldo 01-01-2028	Storting t.l.v. de exploitatie in 2027	Programma	Onttrekking t.g.v. de exploitatie in 2027	Programma
Afschrijvingsreserve accommodatie D'r Sjtee Uul	194.000	0	3.880	190.120			3.880	Sociaal domein
Afschrijvingsreserve buitengebied wijkcentrum An de Koel	161.825	0	6.993	154.832			6.993	Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing
Afschrijvingsreserve woonwagencentrum Vogelzankweg	16.200	0	0	16.200				
Afschrijvingsreserve LED-informatiewagens	3.004	0	3.000	4			3.000	Verkeer, vervoer en waterstaat
Afschrijvingsreserve sfeerverlichting 3 centra	32.400	0	9.600	22.800			9.600	Verkeer, vervoer en waterstaat
Afschrijvingsreserve vervanging wegen 2023	48.096	0	25.952	22.144			25.952	Verkeer, vervoer en waterstaat
Afschrijvingsreserve VRI Moltweg-Kampstraat	202.000	0	20.538	181.462			20.538	Verkeer, vervoer en waterstaat
Afschrijvingsreserve speelplek Veeweg	1.597	0	0	1.597				
Afschrijvingsreserve politievlugel	69.382	0	69.382	0			69.382	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Burgerhoes	2.070.119	122.205	4.738	2.187.586	122.205	Bestuur en ondersteuning	4.738	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55	124.795	17.459	0	142.254	17.459	Bestuur en ondersteuning		
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13	101.867	39	0	101.906	39	Bestuur en ondersteuning		
Afschrijvingsreserve Burgerhoes-Screens	33.600	0	2.400	31.200			2.400	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Burgerhoes-Koudeopwekking	14.000	0	1.000	13.000			1.000	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Buitenkozijnen	190.154	0	3.881	186.273			3.881	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Warmwaterketel	19.623	0	1.402	18.221			1.402	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Sanitair/kleedruimte	18.130	0	370	17.760			370	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Verwarmingsinst.	20.580	0	1.470	19.110			1.470	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13-Vloerafwerking tapijt	18.555	0	640	17.915			640	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13-Vloerafwerking tegels	21.168	0	432	20.736			432	Bestuur en ondersteuning
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13-Communicatie install.	14.327	0	1.023	13.304			1.023	Bestuur en ondersteuning
Subtotaal afschrijvingsreserves	19.920.681	139.703	889.802	19.170.582	139.703		889.802	
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES								
Bestemmingsreserve project verbetering dienstverlening	58.453	0	0	58.453				
Bestemmingsreserve transformatie	2.978.141	0	32.825	2.945.316			32.825	Verkeer, vervoer en waterstaat
Bestemmingsreserve volkshuisvestingsfonds	2.310.381	0	0	2.310.381				
Bestemmingsreserve evenementenfonds	59.032	0	0	59.032				
Bestemmingsreserve monumentenbeleid	184.032	4.994	0	189.026	4.994	Sport, cultuur en recreatie		
Bestemmingsreserve klimaatbeleid	595.610	0	0	595.610				
Bestemmingsreserve project 1 zonnepanelen	255.060	8.274	0	263.334	8.274	Volksgezondheid en milieu		
Bestemmingsreserve duurzaam klimaatfonds	32.578	13.929	0	46.507	13.929	Volksgezondheid en milieu		
Bestemmingsreserve leader projecten	45.555	0	0	45.555				
Bestemmingsreserve personele taakstelling bestemmingsplan	7.856	0	0	7.856				
Bestemmingsreserve regiodeal oud Nieuwenhagen	17.562	0	0	17.562				
Bestemmingsreserve af te stoten panden	161.121	0	0	161.121				
Bestemmingsreserve omgevingswet	537.134	0	0	537.134				
Bestemmingsreserve toekomstbestendig Lauradorp	695.000	0	0	695.000				
Bestemmingsreserve taalonderwijs	36.263	0	0	36.263				
Bestemmingsreserve sport en bewegen	32.621	0	0	32.621				
Bestemmingsreserve jeugdpreventieplan	104.997	0	0	104.997				
Bestemmingsreserve overige kosten D'r Sjtee Uul	50.000	0	0	50.000				
Bestemmingsreserve POK-middelen	416.708	161.000	0	577.708	161.000	Sociaal domein		
Bestemmingsreserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf	81.763	0	0	81.763				
Bestemmingsreserve inburgering	173.121	0	0	173.121				
Bestemmingsreserve gezond in de stad	147.319	0	41.197	106.122			41.197	Volksgezondheid en milieu

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2027	Begrote stortingen in 2027	Begrote onttrekkingen in 2027	Begroot saldo 01-01-2028	Storting t.l.v. de exploitatie in 2027	Programma	Onttrekking t.g.v. de exploitatie in 2027	Programma
Bestemmingsreserve woonwagens	173.105	0	0	173.105				
Bestemmingsreserve degeneratie wegen	1.128.885	0	0	1.128.885				
Bestemmingsreserve IZA	92.243	0	55.500	36.743			55.500	Bestuur en ondersteuning
Bestemmingsreserve ICT-plan	106.716	0	0	106.716				
Bestemmingsreserve budgetoverheveling	521.732	0	9.496	512.236			9.496	Volksgezondheid en milieu
Subtotaal overige bestemmingsreserves	11.002.988	188.197	139.018	11.052.167	188.197		139.018	
TOTAAL RESERVES	51.192.981	1.393.215	3.885.654	48.700.542	1.393.215		3.885.654	
VOORZIENINGEN								
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S								
Voorziening oninbaar Kredietbank	11.800	0	0	11.800				
Voorziening assurant.eigen risico	22.761	18.151	18.151	22.761	18.151	Verkeer, vervoer en waterstaat	18.151	Verkeer, vervoer en waterstaat
Voorziening wethouders pensioenen	4.926.000	0	0	4.926.000				
Voorziening wachtgeld wethouders	58.477	0	0	58.477				
Voorziening WAO/WIA/WGA	598.928	0	131.876	467.052			131.876	Bestuur en ondersteuning
Voorziening verlofsparen	3.012.790	0	0	3.012.790				
Subtotaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.630.756	18.151	150.027	8.498.880	18.151			
ONDERHOUDSVORZIENINGEN								
Onderhoudsvoorziening Hereweg 171	89.123	14.989	11.677	92.435	14.989	Onderwijs	11.677	Onderwijs
Onderhoudsvoorziening kinderdagverblijf Eigenwijs	6.701	5.326	11.487	540	5.326	Onderwijs	11.487	Onderwijs
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Baneberg	186.742	11.250	107.304	90.688	11.250	Sport, cultuur en recreatie	107.304	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Hoefveld	149.840	792	79.505	71.127	792	Sport, cultuur en recreatie	79.505	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Ter Waerden	248.461	20.995	42.224	227.232	20.995	Sport, cultuur en recreatie	42.224	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. complex Strijthagen	14.250	131	14.381	0	131	Sport, cultuur en recreatie	14.381	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. complex Nieuwenhagen	180.335	29.757	72.249	137.843	29.757	Sport, cultuur en recreatie	72.249	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. complex Ter Waerden	18.959	12.352	31.311	0	12.352	Sport, cultuur en recreatie	31.311	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. Ter Waerden atletiekbaan	10.111	0	0	10.111				
Onderhoudsvoorziening acc. Sport & Leisure	46.045	20.682	4.455	62.272	20.682	Sport, cultuur en recreatie	4.455	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening STB ter Waerden	12.351	4.545	16.896	0	4.545	Sport, cultuur en recreatie	16.896	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening sporthal Strijthagen	7.100	6.000	9.102	3.998	6.000	Sport, cultuur en recreatie	9.102	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening beeldende kunst	74.217	14.724	10.460	78.481	14.724	Sport, cultuur en recreatie	10.460	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. theater Kerkberg 4	92.472	11.463	13.985	89.950	11.463	Sport, cultuur en recreatie	13.985	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. oefenbunker	22.124	0	0	22.124				
Onderhoudsvoorziening acc. MFC Voegelsjtang	187.023	59.031	37.502	208.552	59.031	Sociaal domein	37.502	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	50.506	7.901	3.226	55.181	7.901	Sport, cultuur en recreatie	3.226	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	91.149	13.479	4.884	99.744	13.479	Sport, cultuur en recreatie	4.884	Sport, cultuur en recreatie

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2027	Begrote stortingen in 2027	Begrote onttrekkingen in 2027	Begroot saldo 01-01-2028	Storting t.l.v. de exploitatie in 2027	Programma	Onttrekking t.g.v. de exploitatie in 2027	Programma
Bestemmingsreserve woonwagens	173.105	0	0	173.105				
Bestemmingsreserve degeneratie wegen	1.128.885	0	0	1.128.885				
Bestemmingsreserve IZA	92.243	0	55.500	36.743			55.500	Bestuur en ondersteuning
Bestemmingsreserve ICT-plan	106.716	0	0	106.716				
Bestemmingsreserve budgetoverheveling	521.732	0	9.496	512.236			9.496	Volksgezondheid en milieu
Subtotaal overige bestemmingsreserves	11.002.988	188.197	139.018	11.052.167	188.197		139.018	
TOTAAL RESERVES	51.192.981	1.393.215	3.885.654	48.700.542	1.393.215		3.885.654	
VOORZIENINGEN								
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S								
Voorziening oninbaar Kredietbank	11.800	0	0	11.800				
Voorziening assurant.eigen risico	22.761	18.151	18.151	22.761	18.151	Verkeer, vervoer en waterstaat	18.151	Verkeer, vervoer en waterstaat
Voorziening wethouders pensioenen	4.926.000	0	0	4.926.000				
Voorziening wachtgeld wethouders	58.477	0	0	58.477				
Voorziening WAO/WIA/WGA	598.928	0	131.876	467.052			131.876	Bestuur en ondersteuning
Voorziening verlofsparen	3.012.790	0	0	3.012.790				
Subtotaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.630.756	18.151	150.027	8.498.880	18.151			
ONDERHOUDSVOORZIENINGEN								
Onderhoudsvoorziening Hereweg 171	89.123	14.989	11.677	92.435	14.989	Onderwijs	11.677	Onderwijs
Onderhoudsvoorziening kinderdagverblijf Eigenwijs	6.701	5.326	11.487	540	5.326	Onderwijs	11.487	Onderwijs
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Baneberg	186.742	11.250	107.304	90.688	11.250	Sport, cultuur en recreatie	107.304	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Hoefveld	149.840	792	79.505	71.127	792	Sport, cultuur en recreatie	79.505	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Ter Waerden	248.461	20.995	42.224	227.232	20.995	Sport, cultuur en recreatie	42.224	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. complex Strijthagen	14.250	131	14.381	0	131	Sport, cultuur en recreatie	14.381	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. complex Nieuwenhagen	180.335	29.757	72.249	137.843	29.757	Sport, cultuur en recreatie	72.249	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. complex Ter Waerden	18.959	12.352	31.311	0	12.352	Sport, cultuur en recreatie	31.311	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. Ter Waerden atletiekbaan	10.111	0	0	10.111				
Onderhoudsvoorziening acc. Sport & Leisure	46.045	20.682	4.455	62.272	20.682	Sport, cultuur en recreatie	4.455	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening STB ter Waerden	12.351	4.545	16.896	0	4.545	Sport, cultuur en recreatie	16.896	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening sporthal Strijthagen	7.100	6.000	9.102	3.998	6.000	Sport, cultuur en recreatie	9.102	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening beeldende kunst	74.217	14.724	10.460	78.481	14.724	Sport, cultuur en recreatie	10.460	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. theater Kerkberg 4	92.472	11.463	13.985	89.950	11.463	Sport, cultuur en recreatie	13.985	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. oefenbunker	22.124	0	0	22.124				
Onderhoudsvoorziening acc. MFC Voegelsjtang	187.023	59.031	37.502	208.552	59.031	Sociaal domein	37.502	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	50.506	7.901	3.226	55.181	7.901	Sport, cultuur en recreatie	3.226	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	91.149	13.479	4.884	99.744	13.479	Sport, cultuur en recreatie	4.884	Sport, cultuur en recreatie

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2027	Begrote stortingen in 2027	Begrote onttrekkingen in 2027	Begroot saldo 01-01-2028	Storting t.l.v. de exploitatie in 2027	Programma	Onttrekking t.g.v. de exploitatie in 2027	Programma
Onderhoudsvoorziening speeltuin Abdissenbosch	33.216	5.077	2.937	35.356	5.077	Sport, cultuur en recreatie	2.937	Sport, cultuur en recreatie
Onderhoudsvoorziening acc. dorpscentrum	273.119	14.014	148.195	138.938	14.014	Sociaal domein	148.195	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening acc. An d'r Put	224.101	28.274	27.376	224.999	28.274	Sociaal domein	27.376	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening Jeugdhoe basement Abdissenbosch	40.363	0	3.326	37.037			3.326	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening An de Koel Strijthagerweg 2	19.387	8.998	14.233	14.152	8.998	Sociaal domein	14.233	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening De Brandpoort	51.609	38.500	25.871	64.238	38.500	Sociaal domein	25.871	Sociaal domein
Onderhoudsvoorziening verkeersregelininstallaties	56.500	11.300	0	67.800	11.300	Verkeer, vervoer en waterstaat		
Onderhoudsvoorziening Raadhuisplein 1 + 2	836.550	40.850	56.539	820.861	40.850	Bestuur en ondersteuning	56.539	Bestuur en ondersteuning
Onderhoudsvoorziening Marconistraat 13	113.540	21.995	1.383	134.152	21.995	Bestuur en ondersteuning	1.383	Bestuur en ondersteuning
Onderhoudsvoorziening Emille Erensplein 55	148.996	20.134	64.909	104.221	20.134	Bestuur en ondersteuning	64.909	Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing
Subtotaal onderhoudsvoorzieningen	3.284.890	422.559	815.417	2.892.032	422.559			
VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN								
Voorziening riolen	16.068.325	407.932	0	16.476.257	407.932	Volksgezondheid en milieu		
Voorziening stimuleringsregelen afkoppelen regenwater	52.840	75.000	75.000	52.840	75.000	Volksgezondheid en milieu	75.000	Volksgezondheid en milieu
Voorziening reiniging	1.065.004	70.000	0	1.135.004	70.000	Volksgezondheid en milieu		
Subtotaal voorzieningen met relatie heffingen	17.186.169	552.932	75.000	17.664.101	552.932			
TOTAAL VOORZIENINGEN	29.101.815	993.642	1.040.444	29.055.013	993.642			

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2027	Begrote stortingen in 2027	Begrote onttrekkingen in 2027	Begroot saldo 01-01-2028	Storting t.l.v. de exploitatie in 2027	Programma	Onttrekking t.g.v. de exploitatie in 2027	Programma
VERREKENINGEN BINNEN DE BALANS								
VOORZIENINGEN T.B.V. DUBIEUZE DEBITEUREN								
Voorziening dubieuze debiteuren Soza WWB	723.371	0	0	723.371				
Voorziening dubieuze debiteuren Soza ioaw/z+bbz	15.439	0	0	15.439				
Voorziening dubieuze debiteuren Tozo	7.146	0	0	7.146				
Voorziening dubieuze debiteuren	79.628	0	0	79.628				
Voorziening dubieuze debiteuren belastingvordering	199.858	0	0	199.858				
Subtotaal voorzieningen t.b.v. dubieuze debiteuren	1.025.442	0	0	1.025.442	0			
VOORZIENINGEN T.B.V. VASTE FINANCIËLE ACTIVA								
Subtotaal voorzieningen t.b.v. vaste financiële activa	0	0	0	0	0			
VOORZIENINGEN T.B.V. GRONDEXPLOITATIES								
Voorziening exploitatiesaldo De Streep	2.643.000	0	0	2.643.000				
Subtotaal voorzieningen t.b.v. grondexploitatie	2.643.000	0	0	2.643.000	0			
TOTAAL VERREKEND BINNEN DE BALANS	3.668.442	0	0	3.668.442	0			
TOTALEN	83.963.238	2.386.857	4.926.098	81.423.997	2.386.857		3.885.654	

Tabel 271: Verloop reserves en voorzieningen

Bijlage 4B – Verloop reserves en voorzieningen 2028 – 2030

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2028	Begrote stortingen in 2028	Begrote onttrekkingen in 2028	Begroot saldo 01-01-2029	Begrote stortingen in 2029	Begrote onttrekkingen in 2029	Begroot saldo 01-01-2030	Begrote stortingen in 2030	Begrote onttrekkingen in 2030	Begroot saldo 01-01-2031
RESERVES										
ALGEMENE RESERVE	18.477.793	1.588.229	2.253.509	17.812.513	2.571.721	1.494.119	18.890.115	2.792.002	17.942	21.664.175
Subtotaal algemene reserve	18.477.793	1.588.229	2.253.509	17.812.513	2.571.721	1.494.119	18.890.115	2.792.002	17.942	21.664.175
AFSCHRIJVINGSRESERVES										
Afschrijvingsreserve DocuDistri	117.469	0	8.391	109.078	0	8.391	100.687	0	8.391	92.296
Afschrijvingsreserve knopen lopen	27.697	0	6.841	20.856	0	6.841	14.015	0	6.841	7.174
Afschrijvingsreserve pollar Bachlaan	12.443	0	4.593	7.850	0	4.593	3.257	0	3.257	0
Afschrijvingsreserve verkeersmaatregelen BS Op gen Hei	32.736	0	8.472	24.264	0	8.472	15.792	0	8.472	7.320
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 28-32	153.100	0	2.900	150.200	0	2.900	147.300	0	2.900	144.400
Afschrijvingsreserve businesscase oud Nieuwenhagen	101.000	0	0	101.000	0	0	101.000	0	0	101.000
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 157	168.884	0	3.703	165.181	0	3.703	161.478	0	3.703	157.775
Afschrijvingsreserve panden Hoogstraat	101.357	0	3.777	97.580	0	3.777	93.803	0	3.777	90.026
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 163 A+B	501.814	0	5.441	496.373	0	5.441	490.932	0	5.441	485.491
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 161	228.372	0	5.194	223.178	0	5.194	217.984	0	5.194	212.790
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 165-167	269.183	0	5.939	263.244	0	5.939	257.305	0	5.939	251.366
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 159	235.035	0	5.105	229.930	0	5.105	224.825	0	5.105	219.720
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 169/169A	308.404	0	6.518	301.886	0	6.518	295.368	0	6.518	288.850
Afschrijvingsreserve vastgoed Europaweg Noord	1.253.087	0	20.988	1.232.099	0	20.988	1.211.111	0	20.988	1.190.123
Afschrijvingsreserve Kerkplein 28-30	8.930	0	0	8.930	0	0	8.930	0	0	8.930
Afschrijvingsreserve Kerkplein terrein	38.620	0	1.209	37.411	0	1.209	36.202	0	1.209	34.993
Afschrijvingsreserve nieuwbouw Eijkhagencollege	79.780	0	1.662	78.118	0	1.662	76.456	0	1.662	74.794
Afschrijvingsreserve BS Wereldwijd brandbeveiliging	35.370	0	2.526	32.844	0	2.526	30.318	0	2.526	27.792
Afschrijvingsreserve sportkool Brandenburg	42.957	0	0	42.957	0	0	42.957	0	0	42.957
Afschrijvingsreserve renovatie kantine Heigank	879.006	0	22.869	856.137	0	22.869	833.268	0	22.869	810.399
Afschrijvingsreserve kunstgras Heigank	498.314	0	31.281	467.033	0	31.281	435.752	0	31.281	404.471
Afschrijvingsreserve natuurgas Ter Waerden	414.427	0	26.747	387.680	0	26.747	360.933	0	26.747	334.186
Afschrijvingsreserve accommodatie Sport & Leisure	116.000	0	14.500	101.500	0	14.500	87.000	0	14.500	72.500
Afschrijvingsreserve accommodatie nieuw zwembad	2.971.482	0	179.704	2.791.778	0	179.704	2.612.074	0	179.704	2.432.370
Afschrijvingsreserve vervanging hekwerk Strijthagen	16.879	0	1.478	15.401	0	1.478	13.923	0	1.478	12.445
Afschrijvingsreserve schuifwand An de Koel	24.019	0	2.746	21.273	0	2.746	18.527	0	2.746	15.781
Afschrijvingsreserve drainage sportcomplex Strijthagen	29.887	0	2.299	27.588	0	2.299	25.289	0	2.299	22.990
Afschrijvingsreserve waterleidingen sportcomplex Strijthagen	18.311	0	1.408	16.903	0	1.408	15.495	0	1.408	14.087
Afschrijvingsreserve veldverlichting sportcentrum Strijthagen	50.856	0	1.111	49.745	0	1.111	48.634	0	1.111	47.523
Afschrijvingsreserve drainage veld 4 Strijthagen	34.759	0	2.540	32.219	0	2.540	29.679	0	2.540	27.139
Afschrijvingsreserve veldverlichting Heigank	66.606	0	5.035	61.571	0	5.035	56.536	0	5.035	51.501
Afschrijvingsreserve hekwerken hoofdveld Heigank	13.189	0	1.398	11.791	0	1.398	10.393	0	1.398	8.995
Afschrijvingsreserve installaties oefenbunker	291.408	0	8.592	282.816	0	8.592	274.224	0	8.592	265.632
Afschrijvingsreserve kennis, informatie en adviesplein	4.557.399	0	160.875	4.396.524	0	160.875	4.235.649	0	160.875	4.074.774
Afschrijvingsreserve buurtontmoetingsplaats Ter Waerden	683	0	0	683	0	0	683	0	0	683
Afschrijvingsreserve accommodatie voor de 21e eeuw	682.120	0	38.397	643.723	0	38.397	605.326	0	38.397	566.929
Afschrijvingsreserve toekomstbestendige accommodaties	88.313	0	9.812	78.501	0	9.812	68.689	0	9.812	58.877
Afschrijvingsreserve accommodatie wijkcentrum Eikske	666.062	0	115.250	550.812	0	115.250	435.562	0	115.250	320.312

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2028	Begrote stortingen in 2028	Begrote onttrekkingen in 2028	Begroot saldo 01-01-2029	Begrote stortingen in 2029	Begrote onttrekkingen in 2029	Begroot saldo 01-01-2030	Begrote stortingen in 2030	Begrote onttrekkingen in 2030	Begroot saldo 01-01-2031
Afschrijvingsreserve accommodatie De Residentie	676.200	0	13.800	662.400	0	13.800	648.600	0	13.800	634.800
Afschrijvingsreserve accommodatie D'r Sjtee Uul	190.120	0	3.880	186.240	0	3.880	182.360	0	3.880	178.480
Afschrijvingsreserve buitengebied wijkcentrum An de Koel	154.832	0	6.993	147.839	0	6.993	140.846	0	6.993	133.853
Afschrijvingsreserve woonwagencentrum Vogelzankweg	16.200	0	0	16.200	0	0	16.200	0	0	16.200
Afschrijvingsreserve LED-informatiewagens	4	0	0	4	0	0	4	0	0	4
Afschrijvingsreserve sfeerverlichting 3 centra	22.800	0	9.600	13.200	0	9.600	3.600	0	3.599	1
Afschrijvingsreserve vervanging wegen 2023	22.144	0	22.144	0	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingsreserve VRI Moltweg-Kampstraat	181.462	0	20.538	160.924	0	20.538	140.386	0	20.538	119.848
Afschrijvingsreserve speelplek Veeweg	1.597	0	0	1.597	0	0	1.597	0	0	1.597
Afschrijvingsreserve Burgerhoes	2.187.586	122.205	4.738	2.305.053	122.205	4.738	2.422.520	122.205	4.738	2.539.987
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55	142.254	17.459	0	159.713	17.459	0	177.172	17.459	0	194.631
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13	101.906	39	0	101.945	39	0	101.984	39	0	102.023
Afschrijvingsreserve Burgerhoes-Screens	31.200	0	2.400	28.800	0	2.400	26.400	0	2.400	24.000
Afschrijvingsreserve Burgerhoes-Koudeopwekking	13.000	0	1.000	12.000	0	1.000	11.000	0	1.000	10.000
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Buitenkozijnen	186.273	0	3.881	182.392	0	3.881	178.511	0	3.881	174.630
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Warmwaterketel	18.221	0	1.402	16.819	0	1.402	15.417	0	1.402	14.015
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Sanitair/kleedruimte	17.760	0	370	17.390	0	370	17.020	0	370	16.650
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Verwarmingsinst.	19.110	0	1.470	17.640	0	1.470	16.170	0	1.470	14.700
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13-Vloerafwerking tapijt	17.915	0	640	17.275	0	640	16.635	0	640	15.995
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13-Vloerafwerking tegels	20.736	0	432	20.304	0	432	19.872	0	432	19.440
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13-Communicatie install.	13.304	0	1.023	12.281	0	1.023	11.258	0	1.023	10.235
Subtotaal afschrijvingsreserves	19.170.582	139.703	813.612	18.496.673	139.703	791.468	17.844.908	139.703	784.131	17.200.480
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES										
Bestemmingsreserve project verbetering dienstverlening	58.453	0	0	58.453	0	0	58.453	0	0	58.453
Bestemmingsreserve transformatie	2.945.316	0	4.025	2.941.291	0	0	2.941.291	0	0	2.941.291
Bestemmingsreserve volkshuisvestingsfonds	2.310.381	0	0	2.310.381	0	0	2.310.381	0	0	2.310.381
Bestemmingsreserve evenementenfonds	59.032	0	0	59.032	0	0	59.032	0	0	59.032
Bestemmingsreserve monumentenbeleid	189.026	4.994	0	194.020	4.994	0	199.014	0	0	199.014
Bestemmingsreserve klimaatbeleid	595.610	0	0	595.610	0	0	595.610	0	0	595.610
Bestemmingsreserve project 1 zonnepanelen	263.334	6.651	0	269.985	5.015	0	275.000	3.351	0	278.351
Bestemmingsreserve duurzaam klimaatfonds	46.507	13.570	0	60.077	13.860	0	73.937	13.885	0	87.822
Bestemmingsreserve leader projecten	45.555	0	0	45.555	0	0	45.555	0	0	45.555
Bestemmingsreserve personele taakstelling bestemmingsplan	7.856	0	0	7.856	0	0	7.856	0	0	7.856
Bestemmingsreserve regiodeal oud Nieuwenhagen	17.562	0	0	17.562	0	0	17.562	0	0	17.562
Bestemmingsreserve af te stoten panden	161.121	0	0	161.121	0	0	161.121	0	0	161.121
Bestemmingsreserve omgevingswet	537.134	0	0	537.134	0	0	537.134	0	0	537.134
Bestemmingsreserve toekomstbestendig Lauradorp	695.000	0	0	695.000	0	0	695.000	0	0	695.000
Bestemmingsreserve taalonderwijs	36.263	0	0	36.263	0	0	36.263	0	0	36.263
Bestemmingsreserve sport en bewegen	32.621	0	0	32.621	0	0	32.621	0	0	32.621
Bestemmingsreserve jeugdpreventieplan	104.997	0	0	104.997	0	0	104.997	0	0	104.997
Bestemmingsreserve overige kosten D'r Sjtee Uul	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000
Bestemmingsreserve POK-middelen	577.708	0	0	577.708	0	0	577.708	0	0	577.708
Bestemmingsreserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf	81.763	0	0	81.763	0	0	81.763	0	0	81.763
Bestemmingsreserve inburgering	173.121	0	0	173.121	0	0	173.121	0	0	173.121

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2028	Begrote stortingen in 2028	Begrote onttrekkingen in 2028	Begroot saldo 01-01-2029	Begrote stortingen in 2029	Begrote onttrekkingen in 2029	Begroot saldo 01-01-2030	Begrote stortingen in 2030	Begrote onttrekkingen in 2030	Begroot saldo 01-01-2031
Bestemmingsreserve gezond in de stad	106.122	0	10.486	95.636	0	10.486	85.150	0	10.486	74.664
Bestemmingsreserve woonwagens	173.105	0	0	173.105	0	0	173.105	0	0	173.105
Bestemmingsreserve degeneratie wegen	1.128.885	0	0	1.128.885	0	0	1.128.885	0	0	1.128.885
Bestemmingsreserve IZA	36.743	0	36.743	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ICT-plan	106.716	0	0	106.716	0	0	106.716	0	0	106.716
Bestemmingsreserve budgetoverheveling	512.236	0	0	512.236	0	0	512.236	0	0	512.236
Subtotaal overige bestemmingsreserves	11.052.167	25.215	51.254	11.026.128	23.869	10.486	11.039.511	17.236	10.486	11.046.261
TOTAAL RESERVES	48.700.542	1.753.147	3.118.375	47.335.314	2.735.293	2.296.073	47.774.534	2.948.941	812.559	49.910.916
VOORZIENINGEN										
VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S										
Voorziening oninbaar Kredietbank	11.800	0	0	11.800	0	0	11.800	0	0	11.800
Voorziening assurant.eigen risico	22.761	18.151	18.151	22.761	18.151	18.151	22.761	18.151	18.151	22.761
Voorziening wethouders pensioenen	4.926.000	0	0	4.926.000	0	0	4.926.000	0	0	4.926.000
Voorziening wachtgeld wethouders	58.477	0	0	58.477	0	0	58.477	0	0	58.477
Voorziening WAO/WIA/WGA	467.052	0	94.398	372.654	0	94.824	277.830	0	81.279	196.551
Voorziening verlofsparen	3.012.790	0	0	3.012.790	0	0	3.012.790	0	0	3.012.790
Subtotaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.498.880	18.151	112.549	8.404.482	18.151	112.975	8.309.658	18.151	99.430	8.228.379

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2028	Begrote stortingen in 2028	Begrote onttrekkingen in 2028	Begroot saldo 01-01-2029	Begrote stortingen in 2029	Begrote onttrekkingen in 2029	Begroot saldo 01-01-2030	Begrote stortingen in 2030	Begrote onttrekkingen in 2030	Begroot saldo 01-01-2031
ONDERHOUDSVOORZIENINGEN										
Onderhoudsvoorziening Hereweg 171	92.435	14.989	23.847	83.577	14.989	10.672	87.894	14.989	102.883	0
Onderhoudsvoorziening kinderdagverblijf Eigenwijs	540	5.326	5.866	0	5.326	5.326	0	5.326	5.326	0
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Baneberg	90.688	11.900	102.588	0	11.900	11.900	0	11.900	11.900	0
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Hoefveld	71.127	792	71.919	0	792	792	0	792	792	0
Onderhoudsvoorziening acc. sporthal Ter Waerden	227.232	20.995	87.328	160.899	20.995	23.773	158.121	20.995	23.773	155.343
Onderhoudsvoorziening acc. complex Strijthagen	0	131	131	0	131	131	0	131	131	0
Onderhoudsvoorziening acc. complex Nieuwenhagen	137.843	29.757	82.268	85.332	29.757	88.308	26.781	29.757	56.538	0
Onderhoudsvoorziening acc. complex Ter Waerden	0	12.352	12.352	0	12.352	12.352	0	12.352	12.352	0
Onderhoudsvoorziening acc. Ter Waerden atletiekbaan	10.111	0	0	10.111	0	0	10.111	0	0	10.111
Onderhoudsvoorziening acc. Sport & Leisure	62.272	20.682	24.311	58.643	20.682	28.146	51.179	20.682	28.146	43.715
Onderhoudsvoorziening STB ter Waerden	0	4.545	4.545	0	4.545	4.545	0	4.545	4.545	0
Onderhoudsvoorziening sporthal Strijthagen	3.998	6.000	9.998	0	6.000	6.000	0	6.000	6.000	0
Onderhoudsvoorziening beeldende kunst	78.481	14.724	7.920	85.285	14.724	7.920	92.089	14.724	7.920	98.893
Onderhoudsvoorziening acc. theater Kerkberg 4	89.950	11.463	8.188	93.225	11.463	23.776	80.912	11.463	56.387	35.988
Onderhoudsvoorziening acc. oefenbunker	22.124	0	0	22.124	0	0	22.124	0	0	22.124
Onderhoudsvoorziening acc. MFC Voegelsjtang	208.552	59.031	188.731	78.852	59.031	41.749	96.134	59.031	50.588	104.577
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	55.181	7.901	23.599	39.483	7.901	3.859	43.525	7.901	32.793	18.633
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	99.744	13.479	13.129	100.094	13.479	9.471	104.102	13.479	21.746	95.835
Onderhoudsvoorziening speeltuin Abdissenbosch	35.356	5.077	22.610	17.823	5.077	2.614	20.286	5.077	5.097	20.266
Onderhoudsvoorziening acc. dorpscentrum	138.938	14.014	55.068	97.884	14.014	111.898	0	14.014	14.014	0
Onderhoudsvoorziening acc. An d'r Put	224.999	28.274	92.915	160.358	28.274	27.243	161.389	28.274	189.663	0
Onderhoudsvoorziening Jeugdhoe basement Abdissenbosch	37.037	0	5.231	31.806	0	1.721	30.085	0	4.014	26.071
Onderhoudsvoorziening An de Koel Strijthagerweg 2	14.152	8.998	14.003	9.147	8.998	18.145	0	8.998	8.998	0
Onderhoudsvoorziening De Brandpoort	64.238	38.500	92.168	10.570	38.500	49.070	0	38.500	27.422	11.078
Onderhoudsvoorziening verkeersregelininstallaties	67.800	11.300	0	79.100	11.300	0	90.400	11.300	0	101.700
Onderhoudsvoorziening Raadhuisplein 1 + 2	820.861	40.850	20.874	840.837	40.850	48.213	833.474	40.850	73.838	800.486
Onderhoudsvoorziening Marconistraat 13	134.152	21.995	15.016	141.131	21.995	21.999	141.127	21.995	29.389	133.733
Onderhoudsvoorziening Emille Erenspalein 55	104.221	20.134	7.268	117.087	20.134	16.104	121.117	20.134	11.835	129.416
Subtotaal onderhoudsvoorzieningen	2.892.032	423.209	991.873	2.323.368	423.209	575.727	2.170.850	423.209	786.090	1.807.969
VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN										
Voorziening riolen	16.476.257	250.281	0	16.726.538	93.795	0	16.820.333	0	99.937	16.720.396
Voorziening stimuleringsregelen afkoppelen regenwater	52.840	75.000	75.000	52.840	75.000	75.000	52.840	75.000	75.000	52.840
Voorziening reiniging	1.135.004	70.000	0	1.205.004	70.000	0	1.275.004	70.000	0	1.345.004
Subtotaal voorzieningen met relatie heffingen	17.664.101	395.281	75.000	17.984.382	238.795	75.000	18.148.177	145.000	174.937	18.118.240
TOTAAL VOORZIENINGEN	29.055.013	836.641	1.179.422	28.712.232	680.155	763.702	28.628.685	586.360	1.060.457	28.154.588

(Alle bedragen in €)

Omschrijving	Begroot saldo 01-01-2028	Begrote stortingen in 2028	Begrote onttrekkingen in 2028	Begroot saldo 01-01-2029	Begrote stortingen in 2029	Begrote onttrekkingen in 2029	Begroot saldo 01-01-2030	Begrote stortingen in 2030	Begrote onttrekkingen in 2030	Begroot saldo 01-01-2031
VERREKENINGEN BINNEN DE BALANS										
VOORZIENINGEN T.B.V. DUBIEUZE DEBITEUREN										
Voorziening dubieuze debiteuren Soza WWB	723.371	0	0	723.371	0	0	723.371	0	0	723.371
Voorziening dubieuze debiteuren Soza ioaw/z+bbz	15.439	0	0	15.439	0	0	15.439	0	0	15.439
Voorziening dubieuze debiteuren Tozo	7.146	0	0	7.146	0	0	7.146	0	0	7.146
Voorziening dubieuze debiteuren	79.628	0	0	79.628	0	0	79.628	0	0	79.628
Voorziening dubieuze debiteuren belastingvordering	199.858	0	0	199.858	0	0	199.858	0	0	199.858
Subtotaal voorzieningen t.b.v. dubieuze debiteuren	1.025.442	0	0	1.025.442	0	0	1.025.442	0	0	1.025.442
VOORZIENINGEN T.B.V. VASTE FINANCIËLE ACTIVA										
Subtotaal voorzieningen t.b.v. vaste financiële activa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VOORZIENINGEN T.B.V. GRONDEXPLOITATIES										
Voorziening exploitatiesaldo De Streep	2.643.000	0	0	2.643.000	0	0	2.643.000	0	0	2.643.000
Subtotaal voorzieningen t.b.v. grondexploitatie	2.643.000	0	0	2.643.000	0	0	2.643.000	0	0	2.643.000
TOTAAL VERREKEND BINNEN DE BALANS	3.668.442	0	0	3.668.442	0	0	3.668.442	0	0	3.668.442
TOTALEN	81.423.997	2.589.788	4.297.797	79.715.988	3.415.448	3.059.775	80.071.661	3.535.301	1.873.016	81.733.946

Tabel 272: Verloop reserves en voorzieningen 2028 – 2030

Bijlage 4C – Nadere toelichting reserves en voorzieningen

Naam	Doel / omschrijving
ALGEMENE RESERVE	Concernbuffer voor onverwachte tegenvallers, mede gebaseerd op de kans dat geschatte risico's zich daadwerkelijk voordoen.
AFSCHRIJVINGSRESERVES	
Afschrijvingsreserve DocuDistri	Dekking van de afschrijvingslasten van het DocuDistri systeem van burgerzaken.
Afschrijvingsreserve knopen lopen	Dekking van de afschrijvingslasten van het wandelknooppuntensysteem.
Afschrijvingsreserve pollar Bachlaan	Dekking van de afschrijvingslasten van de pollar (verkeer beperkende maatregel) in de Bachlaan.
Afschrijvingsreserve verkeersmaatregelen BS Op gen Hei	Dekking van de afschrijvingslasten van verkeersmaatregelen in de omgeving van basisschool Op gen Hei.
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 28-32	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Hoogstraat 28-32.
Afschrijvingsreserve businesscase oud Nieuwenhagen	Dekking van de afschrijvingslasten businesscase Oud Nieuwenhagen.
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 157	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Hoogstraat 157.
Afschrijvingsreserve panden Hoogstraat	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van panden gelegen aan de Hoogstraat.
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 163 A+B	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van de panden Hoogstraat 163 A+B.
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 161	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Hoogstraat 161.
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 165-167	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van de panden Hoogstraat 165-167.
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 159	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Hoogstraat 159.

Naam	Doel / omschrijving
Afschrijvingsreserve Hoogstraat 169/169A	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Hoogstraat 169/169A.
Afschrijvingsreserve vastgoed Europaweg Noord	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van panden gelegen aan de Europaweg Noord.
Afschrijvingsreserve Kloosterstraat 1/1A	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Kloosterstraat 1/1A.
Afschrijvingsreserve Kloosterstraat 3	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Kloosterstraat 3.
Afschrijvingsreserve Streeperstraat 42-46	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van de panden Streeperstraat 42-46.
Afschrijvingsreserve Kerkplein 28-30	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van de panden Kerkplein 28-30.
Afschrijvingsreserve Ruitersstraat 5	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Ruitersstraat 5.
Afschrijvingsreserve Streeperstraat 32	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Streeperstraat 32.
Afschrijvingsreserve Ruitersstraat 9/9A	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Ruitersstraat 9/9A.
Afschrijvingsreserve Streeperstraat 54	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van het pand Streeperstraat 54.
Afschrijvingsreserve Kerkplein terrein	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de inrichting van het Kerkplein in Schaesberg.
Afschrijvingsreserve nieuwbouw Eijkhagencollege	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de nieuwbouw van het Eijkhagencollege.
Afschrijvingsreserve uitbreiding basisschool De Schatgraver	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de uitbreiding van basisschool De Schatgraver.

Naam	Doel / omschrijving
Afschrijvingsreserve BS Wereldwijs brandbeveiliging	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering in brandbeveiliging van basisschool Wereldwijs.
Afschrijvingsreserve toplaag kunstgras Strijthagen	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering toplaag kunstgras Strijthagen.
Afschrijvingsreserve sportkooi Brandenburg	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering sportkooi Brandenburg.
Afschrijvingsreserve renovatie kantine Heigank	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering kantine Heigank.
Afschrijvingsreserve kunstgras Heigank	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering kunstgras Heigank.
Afschrijvingsreserve natuurgras Ter Waerden	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering natuurgras Ter Waerden.
Afschrijvingsreserve accommodatie Sport & Leisure	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering accommodatie Sport & Leisure.
Afschrijvingsreserve accommodatie nieuw zwembad Landgraaf	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering nieuw zwembad Landgraaf.
Afschrijvingsreserve vervanging hekwerk Strijthagen	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering vervanging hekwerk Strijthagen.
Afschrijvingsreserve schuifwand An de Koel	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering schuifwand An de Koel.
Afschrijvingsreserve drainage sportcomplex Strijthagen	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering drainage sportcomplex Strijthagen.
Afschrijvingsreserve waterleidingen sportcomplex Strijthagen	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering waterleidingen sportcomplex Strijthagen.
Afschrijvingsreserve veldverlichting sportcomplex Strijthagen	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering veldverlichting sportcomplex Strijthagen.
Afschrijvingsreserve drainage veld 4 Strijthagen	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering drainage veld 4 Strijthagen.

Naam	Doel / omschrijving
Afschrijvingsreserve veldverlichting Heigank	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering veldverlichting sportcomplex Heigank.
Afschrijvingsreserve hekwerken hoofdveld Heigank	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering hekwerken rondom het hoofdveld van sportcomplex Heigank.
Afschrijvingsreserve gymzaal Leenhof	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering gymzaal Leenhof.
Afschrijvingsreserve installaties oefenbunker	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering in installaties van de nieuwe oefenbunker.
Afschrijvingsreserve Kennis Informatie en Adviesplein	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering in het kennis-, informatie- en adviesplein.
Afschrijvingsreserve buurtontmoetingsplek Ter Waerden	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering buurtontmoetingsplek Ter Waerden.
Afschrijvingsreserve accommodaties voor de 21e eeuw	Reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van het MFC An de Voegelsjtang en basisschool 't Valder.
Afschrijvingsreserve afschrijving toekomstbestendige accommodaties	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit investeringen in relatie tot toekomstbestendig accommodatiebeleid.
Afschrijvingsreserve accommodatie wijkcentrum Eikske	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering wijkcentrum Eikske.
Afschrijvingsreserve accommodatie De Residentie	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering accommodatie De Residentie
Afschrijvingsreserve accommodatie D'r Sjtee Uul	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering accommodatie D'r Sjtee Uul
Afschrijvingsreserve herinrichting buitengebied wijkcentrum A.d.Koel	Dekking van de afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering herinrichting buitengebied wijkcentrum A.d.Koel.
Afschrijvingsreserve voetbalcomplex VV Schaesberg	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit aanpassing van complex VV Schaesberg.

Naam	Doel / omschrijving
Afschrijvingsreserve woonwagencentrum Vogelzankweg	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit investeringen m.b.t. het woonwagencentrum Vogelzankweg.
Afschrijvingsreserve LED-informatiewagens	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering 2 LED informatiewagens.
Afschrijvingsreserve sfeerverlichting 3 centra	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering van sfeerverlichting aangebracht in de drie winkelcentra van Landgraaf.
Afschrijvingsreserve vervanging wegen 2023	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de vervanvingsinvestering wegen 2023.
Afschrijvingsreserve VRI Moltweg-Kampstraat	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de vervangingsinvestering verkeersregelinstallatie aan het kruispunt Moltweg-Kampstraat.
Afschrijvingsreserve speelplek Veeweg	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering speelvoorziening aan de Veeweg.
Afschrijvingsreserve politievleugel	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de aankoop van de politievleugel.
Afschrijvingsreserve Burgerhoes	Dekking van afschrijvingslasten voortkomend uit het meerjarig investeringsplan Burgerhoes.
Afschrijvingsreserve Emille Erensplein 55	Dekking van afschrijvingslasten voortkomend uit het meerjarig investeringsplan Emille Erensplein.
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13	Dekking van afschrijvingslasten voortkomend uit het meerjarig investeringsplan Marconistraat 13
Afschrijvingsreserve Burgerhoes-Screens	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Burgerhoes-Screens
Afschrijvingsreserve Burgerhoes-Koudeopwekking	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Burgerhoes-Koudeopwekking
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55-Buitenkozijnen	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Emile Erensplein 55-Buitenkozijnen

Naam	Doel / omschrijving
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55–Warmwaterketel	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Emile Erensplein 55–Warmwaterketel
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55–Sanitair/kleedruimte	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Emile Erensplein 55–Sanitair/kleedruimte
Afschrijvingsreserve Emile Erensplein 55–Verwarmingsinstallatie	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Emile Erensplein 55–Verwarmingsinstallatie
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13–Vloerafwerking tapijt	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Marconistraat 13–Vloerafwerking tapijt
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13–Vloerafwerking tegels	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Marconistraat 13–Vloerafwerking tegels
Afschrijvingsreserve Marconistraat 13–Communicatie installatie	Dekking van afschrijvingslasten voortvloeiend uit de investering Marconistraat 13–Communicatie installatie
ONDERHOUDSRESERVES	
Onderhoudsreserve woonwagencentra	Dekking van het jaarlijks uit te voeren correctief onderhoud aan woonwagencentra.
Onderhoudsreserve binnenring	Financiële afdekking van de onderhoudskosten van de Euregioweg (binnenring).
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES	
Bestemmingsreserve project verbetering dienstverlening	Als gevolg van een vertraagde start van dit project lopen kosten over de jaargrens heen, waardoor budgetoverschotten naar volgende boekjaren moeten worden overgeheveld.
Bestemmingsreserve transformatie	Reserve ter mede bekostiging van de herstructureringsopgave en de daaraan gerelateerde vraagstukken.
Bestemmingsreserve volkshuisvestingsfonds	Reserve voor de herstructurering van (een deel van) de woningvoorraad.
Bestemmingsreserve evenementenfonds	Dekking van kosten ten behoeve van subsidie-aanvragen voor A- en B-evenementen.

Naam	Doel / omschrijving
Bestemmingsreserve monumentenbeleid	Het nastreven van het behoud van monumenten in goede kwaliteit middels subsidiëring en informatievoorziening.
Bestemmingsreserve klimaatbeleid	Reserve ten behoeve van de uitvoering van projecten in het kader van het klimaat-uitvoeringsprogramma Landgraaf 2009–2012.
Bestemmingsreserve project 1 zonnepanelen	Reserve ter afdekking van het debiteurenrisico voortvloeiend uit de verstrekte geldleningen in het kader van het project zonnepanelen.
Bestemmingsreserve duurzaam klimaatfonds	Reserve ter afdekking van het debiteurenrisico voortvloeiend uit de verstrekte geldleningen in het kader van het duurzaam klimaatfonds.
Bestemmingsreserve leader projecten	Reserve ter dekking van kosten voortvloeiend uit de actieve ondersteuning van plaatselijke initiatieven voor de sociale en economische ontwikkeling van het platteland, die tevens bijdragen aan de kwaliteit van het unieke landschap.
Bestemmingsreserve personele taakstelling bestemmingsplannen	Dekking van een bestaande (oude) taakstelling op de personele lasten van de afdeling ROG, jaarlijks ingevuld door het afwikkelen van bestemmingsplannen in opdracht van derden.
Bestemmingsreserve regiodeal oud Nieuwenhagen	Deze reserve is gevormd uit de reserve Transformatie en dient ter dekking van het Buurtontwikkelplan Oud Nieuwenhagen en het Winkelcentrum Op de Kamp.
Bestemmingsreserve af te stoten panden	Deze reserve is gevormd om kosten van af te stoten panden te dekken.
Bestemmingsreserve omgevingswet	Dekking van de opkomende kosten verband houdend met de implementatie van de Omgevingswet in de komende jaren.
Bestemmingsreserve toekomstbestendig Lauradorp	Dekking van de opkomende kosten verband houdend met het toekomstbestendig maken van woningen in de wijk Lauradorp.
Bestemmingsreserve sloop Eijkhagencollege	Dekking van de sloopkosten van het oude gebouw van het Eijkhagencollege.
Bestemmingsreserve taalonderwijs	De reserve wordt ingezet ter bestrijding van laaggeletterdheid.
Bestemmingsreserve sport en bewegen	Ter dekking van kosten van activiteiten die gericht zijn op het blijvend meer aan het bewegen krijgen van (niet-actieve) inwoners en om nieuwe initiatieven op het gebied van sport en bewegen te kunnen faciliteren.

Naam	Doel / omschrijving
Reserve stimulering verbinden en samenwerken	Dekking van innovatieve projecten op het gebied van samenwerking binnen het sociaal domein.
Bestemmingsreserve jeugdpreventieplan	Ter voorkoming van verhoogd gebruik van zwaardere vormen van jeugdhulp.
Bestemmingsreserve overige kosten D'r Sjtee Uul	Dekking van kosten in verband met aankoop van de accommodatie D'r Sjtee Uul anders dan afschrijvingslasten.
Bestemmingsreserve POK-middelen	Reserve ter bekostiging van versterkte dienstverlening aan mensen in kwetsbare posities. De middelen zijn beschikbaar gesteld naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen (POK).
Bestemmingsreserve activiteiten Mensontwikkelbedrijf	Dekking voor het ontwikkelen van activiteiten ter bevordering doorstroming naar de arbeidsmarkt van kandidaten van het Mens Ontwikkelbedrijf.
Bestemmingsreserve inburgering	Dekking van de uitvoeringskosten van de nieuwe wet inburgering.
Bestemmingsreserve gezond in de stad	Financiering van de vier programmaonderdelen (JOGG, Gezond in Nieuwenhagen, Informele zorg en continueren van sport- en beweeginitiatieven in het voorliggend veld) die bijdragen aan het verminderen van gezondheidsachterstanden door een brede benadering en integrale aanpak.
Bestemmingsreserve woonwagens	Reserve gecreëerd naar aanleiding van door de gemeenteraad vastgestelde nota "woonwagenbeleid". De reserve wordt aangewend om invulling te geven aan de doelstellingen die in dit beleidskader zijn gesteld.
Bestemmingsreserve degeneratie wegen	Het dekken van de kosten van herbestrating- en asfaltwerkzaamheden – die een jaar overstijgend karakter hebben – als gevolg van de door de nutsbedrijven uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden en reconstructies aan de gemeentelijke ondergrondse infrastructuur. Deze werkzaamheden worden op basis van een contractuele overeenkomst vergoed door de nutsbedrijven, zgn. beheer- en degeneratieopbrengsten.
Bestemmingsreserve IZA	Veiligstellen van terugontvangen vermogen IZA Nederland i.v.m. liquidatie.
Bestemmingsreserve ICT-plan	Dekking van kosten voortvloeiend uit de uitwerking van het gemeentelijk ICT-plan.
Bestemmingsreserve budgetoverheveling	De reserve budgetoverheveling is ingesteld om budgetten van het jaar T over te brengen naar jaar T+1 indien de achterliggende doelen pas in het jaar T+1 gerealiseerd kunnen worden.

Naam	Doel / omschrijving
------	---------------------

VOORZIENINGEN

VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S

Voorziening oninbaar Kredietbank	Dekking van de oninbaarheid van verleende kredieten.
Voorziening assurantie eigen risico	Dekking van WA-claims beneden het eigen risico van € 2.269 die niet door de verzekeraar gedekt worden.
Voorziening wethouders pensioenen	Dekking waardeoverdrachten van pensioenen van wethouders en nabestaanden in voorkomende gevallen.
Voorziening wachtgeld wethouders	Dekking van wachtgeld t.b.v. voormalige wethouders.
Voorziening WAO/WIA/WGA	Dekking van kosten in verband met eigen risico WAO, WIA en WGA.
Voorziening verlofsparen	Dekking van verlofsaldi van personeel.

ONDERHOUDSVOORZIENINGEN

Onderhoudsvoorziening verkeersregelinstallaties
 Onderhoudsvoorziening natuurbrug Heidenatuur
 Onderhoudsvoorziening Hereweg 171
 Onderhoudsvoorziening kinderdagverblijf Eigenwijs
 Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Baneberg
 Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Hoefveld
 Onderhoudsvoorziening Acc.sporthal Ter Waerd
 Onderhoudsvoorziening Acc.complex Strijthagen
 Onderhoudsvoorziening Acc.complex Nieuwenhageb
 Onderhoudsvoorziening Acc.complex Ter Waerden
 Onderhoudsvoorziening Acc.Ter Waerden atletiekbaan
 Onderhoudsvoorziening Acc.Sport & Leisure
 Onderhoudsvoorziening STB ter Waerden
 Onderhoudsvoorziening sporthal Strijthagen
 Onderhoudsvoorziening beeldende kunst
 Onderhoudsvoorziening Acc.theater Kerkberg 4

Naam	Doel / omschrijving
Onderhoudsvoorziening Acc.oefenbunker	
Onderhoudsvoorziening Acc.MFC Voegelsjtang	
Onderhoudsvoorziening IVN De Bosrand	
Onderhoudsvoorziening HSV Strijthagen	
Onderhoudsvoorziening speeltuin Abdissenbosch	
Onderhoudsvoorziening Acc.dorpscentrum	
Onderhoudsvoorziening Acc.An d'r Put	
Onderhoudsvoorziening Jeugdhoe basement Abdissenbosch	
Onderhoudsvoorziening An de Koel Strijthagerweg 2	
Onderhoudsvoorziening De Brandpoort	
Onderhoudsvoorziening verkeersregelininstallaties	
Onderhoudsvoorziening Raadhuisplein 1 + 2	
Onderhoudsvoorziening Marconistraat 13	
Onderhoudsvoorziening Emille Erensplein 55	

VOORZIENINGEN MET RELATIE HEFFINGEN

Voorziening riolen	Voorziening ter voorkoming van te grote schommelingen in de rioolbelastingtarieven.
Voorziening stimuleringsregelen afkoppelen regenwater	Gedurende de looptijd van de stimuleringsregeling "afkoppelen regenwater van private verharding" de opkomende kosten hier uit te dekken.
Voorziening reiniging	Voorziening met als doel de verwachte kostenstijgingen geleidelijk naar de burgers door te voeren via tarifiëring. Het verschil tussen uitgaven en inkomsten wordt via deze voorziening gedekt.

Tabel 273: Nadere toelichting reserves en voorzieningen

Bijlage 5 – Algemene uitkering 2026 – 2029

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
A.	UITGAVENMAATSTAVEN WAAROP UITKERINGSFACTOR VAN TOEPASSING IS (<u>UITKERINGSBASIS</u>)				
2	Inwoners	13.899.860	13.850.897	13.768.180	13.768.922
3c	Eenpersoonshuishoudens	1.108.376	1.088.402	1.114.323	1.139.839
4a	Inwoners : jongeren jonger dan 18 jaar	3.363.666	3.341.364	3.079.538	3.085.673
5d-2	Inwoners 75 + met drempel	3.216.726	3.125.174	3.166.499	3.206.265
7c-5	Huishoudens met laag inkomen boven drempel	17.994.466	17.946.711	16.345.990	16.575.128
7m-2	Laag opleidingsniveau met drempel	1.578.638	1.505.324	1.491.808	1.475.892
8a-3	Bijstandsontvangers	4.908.962	4.981.253	5.030.862	5.120.945
8b	Loonkostensubsidie	493.876	530.470	563.471	598.035
8f-2	Doelroepenregister gemeentelijke doelgroep	380.366	409.345	433.581	464.743
12b-2	Personen met migratieachtergrond	834.970	855.257	871.899	891.500
14a-2	Lokale centrumfunctie (max 20 km)	403.070	405.050	406.987	408.929
14b-2	Regionale centrumfunctie (max 60 km)	5.619.284	5.574.440	5.373.438	5.427.987
14c-2	Landelijke centrumfunctie	1.498.078	1.505.440	1.512.637	1.519.856
15d	Leerlingen (V) SO	105.654	106.301	106.849	107.389
15e	Leerlingen VO	598.756	601.790	604.522	607.579
15h-3	Onderwijsachterstand	272.834	272.651	272.376	271.987
16	Oppervlakte land	95.901	95.901	95.901	95.901
18	Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	63.245	63.245	63.245	63.245
19	Oppervlakte binnenwater	1.009	1.009	1.009	1.009
22	Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor	2.266.749	2.288.636	2.309.172	2.332.346
22a	Oppervlakte bebouwing woonkern	1.438.401	1.452.081	1.466.102	1.479.258
23	Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfact.	35.356	35.504	35.649	35.789
23a	Oppervlakte bebouwing buitengebied	95.044	95.441	95.829	96.206
24b-2	Woonruimten	215.690	214.947	211.414	210.670
25b-2	Woonruimten * bodemfactor woonkernen	985.296	985.296	985.296	985.296

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
29	Historische woningen in bewoonde oorden 1930	108.845	108.845	108.845	108.845
32b-2	Omgevingsadressendichtheid (OAD)	2.346.532	2.378.677	2.506.318	2.528.255
34	Oeverlengte * bodemfactor gemeente	5.809	5.809	5.809	5.809
35a	Oeverlengte * bodemfactor * dichtheidsfactor	37.348	37.348	37.348	37.348
36	Meerkernigheid	345.752	343.674	344.460	345.375
36a	Kernen met 500 of meer adressen	75.167	75.167	75.167	75.167
38	Bedrijfsvestigingen	432.757	450.040	464.515	481.734
39	Vast bedrag per gemeente	979.230	979.230	970.429	970.429
	Totaal maatstaven waarop uitkeringsfactor van toepassing is – uitkeringsbasis (A)	65.805.714	65.710.720	63.919.470	64.523.351
B.	UITKERINGSFACTOR	1,493	1,539	1,583	1,630
C.	UITKERINGSBASIS * UITKERINGSFACTOR (A*B)	98.247.930	101.128.798	101.184.521	105.173.062
D.	UITGAVENMAATSTAVEN WAAROP UITKERINGS – FACTOR <u>NIET</u> VAN TOEPASSING IS				
56g	Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	1.584.691	1.584.691	1.584.691	1.584.691
135	Suppletie-uitkering Bommenregeling	0	0	0	0
	Totaal uitgavenmaatstaven waarop uitkeringsfactor niet van toepassing is	1.584.691	1.584.691	1.584.691	1.584.691
E.	INTEGRATIE- EN DECENTRAL. UITKERINGEN WAAROP UITKERINGSFACTOR <u>NIET</u> VAN TOEPASSING IS				
170	Decentralisatie provinciale taken vergunning-verlening, toezicht en handhaving	75.396	75.396	75.396	75.396
205	Voorschoolse voorziening peuters	55.374	55.374	55.374	55.374
223	Armoedebestrijding kinderen	216.945	216.945	216.945	216.945
260	Participatie	10.026.122	9.422.599	9.043.231	8.446.465
280	Impulsgelden Weerbaar Bestuur/Veilig wonen (DU)	7.062	0	0	0

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
350	Bibliotheekmiddelen	109.480	0	0	0
421	Extra capaciteit BOAs (DU)	35.273	35.273	35.273	35.273
428	Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	19.475	0	0	0
435	Antidiscriminatie voorzieningen (DU)	5.171	0	0	0
441	Wet betaalbare huur (DU)	29.184	16.088	12.843	11.306
478	Impulsbudget sociale infrastructuur	39.100	39.100	39.100	39.100
	Totaal integratie- en decentralisatieuitkeringen	10.618.582	9.860.775	9.478.162	8.879.859
F.	INKOMENSMAATSTAVEN				
1a	WOZ – woningen eigenaar	-3.416.175	-3.467.417	-3.519.429	-3.572.220
1g-2	WOZ – niet woningen eigenaar	-873.310	-886.377	-899.674	-913.170
1h-2	WOZ – niet woningen gebruiker	-630.989	-640.453	-650.061	-659.810
	Totaal inkomensmaatstaven (F)	-4.920.473	-4.994.248	-5.069.164	-5.145.200
G.	Onderuitputting BCF	700.000	350.000	600.000	350.000
H.	TOTAAL ALGEMENE UITKERING (C+D+E+F+G)	106.230.730	107.930.016	107.778.210	110.842.413
	Algemene uitkering in vorige meerjarenbegroting (<u>incl. onderuitp. BCF</u>)	97.175.931	99.922.940	102.709.302	102.709.302
	Absolute verhoging/verlaging t.o.v. vorige meerjarenbegroting	9.054.799	8.007.076	5.068.908	8.133.111
I.	Stelposten lasten begroting 2026				
	Loon- en prijscompensatie 2026	239.000	156.000	79.000	79.000
	Loon- en prijscompensatie 2027		350.000	350.000	350.000
	Loon- en prijscompensatie 2028			350.000	350.000
	Loon- en prijscompensatie 2029				1.025.000
	Brede impuls combinatiefuncties – taakstelling i.v.m. overheveling van alg. uitkering naar specifieke uitkering		-121.239	-121.239	-121.239
	Wet Goed Verhuurderschap	41.567	29.341	26.341	26.341

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
	Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	109.000	114.000	119.000	119.000
	Werkdrukverlaging uitv. jeugdbescherming en –reclassering	82.000	85.000	87.000	87.000
	Kinderopvang pleegouders	4.260	4.260	4.260	4.260
	Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI)	10.000	10.000	11.000	19.000
	Saldo reserveringen	485.827	627.362	905.362	1.938.362
Af	Reserveringen vorige meerjarenbegroting	433.699	337.609	367.826	367.826
	Mutaties reserveringen t.o.v. meerjarenbegroting	-52.128	-289.753	-537.536	-1.570.536
J.	BUDGETTAIR EFFECT (H+I)	9.002.671	7.717.323	4.531.372	6.562.575
K.	Functionele vertaling in begroting 2026–2029				
	Batenstelpost 100 % coalitieakkoord Jeugdzorg	761.040	565.420	565.420	565.420
	Lagere lastenstelpost coalitieakkoord Jeugdzorg	1.340.000	1.369.000	1.369.000	1.369.000
	Terugdraaien verhoging raming eigen bijdragen WMO ivm uitstel vervanging abonnementstarief WMO	500.000			
	Reserveren verhoging integratie–uitkering Participatie – onderdeel	520.546	480.870	457.719	408.231
	Reserveren verhoging integratie–uitkering Participatie – onderdeel Berschut werk	28.169	30.092	32.011	33.938
	Reserveren verhoging integratie–uitkering Participatie – onderdeel sociale infrastructuur	53.193	57.237	61.286	65.343
	Versterken lokale bibliotheekstelsel	109.000			
	Impulsbudget sociale infra	39.100	39.100	39.100	39.100
	Totaal functionele vertaling in begroting 2026–2029	3.351.048	2.541.719	2.524.536	2.481.032
L.	Resterend budgettair effect op begroting (J–K)	5.651.623	5.175.604	2.006.836	4.081.543

Tabel 274: Algemene uitkering 2026 – 2029

Bijlage 6 – Toelichting Verbonden Partijen

(Gemeenschappelijke Regelingen, Stichtingen en Verenigingen, Vennootschappen)

Onderdeel Gemeenschappelijke Regelingen

1. Anti-discriminatievoorziening (discriminatie.nl Limburg) – Centrumgemeente Maastricht

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 9 april 2009
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling (2 centrumgemeenten)
Programma	1. Veiligheid
Bestuurlijk belang	Provincie breed uitvoeren wettelijke verplichting ADV
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: Y. Ottenbros – Bestuurlijke en Concern Zaken Y. Bruinsma – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: E. Willems – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Sinds 2009 is met een beperkte Gemeenschappelijke Regeling ervoor gekozen de Wet gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen (Wga) uit te voeren. Deze wet stelt dat iedere gemeente een onafhankelijk meldpunt moet hebben waar inwoners discriminatie kunnen melden. De 27 van de 31 deelnemende gemeenten in de GR hebben de centrumgemeenten Roermond en Maastricht gemandateerd om namens beide regio's de subsidierelatie met ADV Limburg vorm te geven. In de GR is er besloten voor de oprichting van Anti-discriminatievoorziening Limburg. De onafhankelijke stichting ADV Limburg voert de wettelijke taken van de Wga uit (1 – onafhankelijke bijstand te verlenen bij discriminatieklachten en 2 – klachtenregistratie en monitoring), als ook een preventietaak (voorlichting en preventie) afgesproken in de GR.

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het doel van de Regeling ziet op het nakomen van wettelijke taken op het gebied van antidiscriminatie en het bieden van de toegang tot een Anti Discriminatie Voorziening aan de inwoners van de deelnemende gemeenten.

Actieve informatieplicht

N.v.t.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De meest efficiënte gezamenlijke invulling van deze wettelijke verplichting.

Ontwikkelingen

De ADV Limburg ontwikkelt zich mede door de gezamenlijke aanpak verder tot expertisecentrum voor de gehele provincie en creëert draagvlak voor een effectieve en duurzame aanpak van discriminatie.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Geen bijzonderheden.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		n.v.t.

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage wordt betaald aan de centrumgemeente Maastricht, naar rato van het aantal inwoners per 1-1 van het lopende begrotingsjaar (bron: CBS). Vermogen en resultaat 2027: niet van toepassing – dit betreft een centrumregeling

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

2. Bestuursovereenkomst informele zorg – Gemeente Heerlen

2. Bestuursovereenkomst informele zorg – Gemeente Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 16 mei 2019
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal domein
Bestuurlijk belang	Via stuurgroep WMO: Wethouder C. Wilbach
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: N. Erens – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: M. Theunissen – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het gezamenlijk subsidiëren van de instellingen.

Actieve informatieplicht

N.v.t.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De bestuursovereenkomst is in 2019 aangegaan. Hiermee heeft gemeente Landgraaf de subsidiering van Cizop, Buddyzorg en Levanto vrijwilligers overgedragen aan gemeente Heerlen. Dit met als doel om te besparen op de administratieve lasten van zowel de gemeente als de instellingen. Zij hoeven nog maar op één plek hun aanvraag en verantwoording in te dienen. Daarnaast kunnen de deelnemende gemeenten, via een periodiek overleg, eenduidiger inhoudelijk sturen op de te behalen resultaten en ontwikkelpunten, die enkele lokale verschillen daargelaten, voor alle gemeenten hetzelfde zijn.

Ontwikkelingen

Met ingang van 2025 zijn gemeenten Voerendaal en Brunssum uit de samenwerking/ bestuursovereenkomst getreden. Via regionale voortgangoverleggen wordt de voortgang gemonitord.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Geen bijzonderheden.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		n.v.t.

Vermogen en resultaat 2027: niet van toepassing – dit betreft een centrumregeling

De gemeente Heerlen treedt op als uitvoerder van de taken als centrumgemeente.

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

3. BsGW (Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen) – Roermond

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 2010
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling met openbaar lichaam
Programma	0. Bestuur en ondersteuning 7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Wethouder C. Wilbach vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf in het Dagelijks en Algemeen Bestuur Plv. Lid bij het Bestuur: M. Gerards-Hazen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De BsGW draagt zorg voor het heffen en innen van alle lokale belastingen en beheert de basisregistratie WOZ (administratie en waardering).

Tot het takenpakket horen:

- Advisering over conceptverordening(en);
- De opbouw van benodigde basisregistraties;

- Het opleggen en innen van de aanslagen tot en met de dwanginvordering en oninbaar verklaring;
- Afhandeling van klantreacties gedurende al deze processtappen.

De BsGW doet dit tegen de laagst mogelijke kosten, uitgaande van de beste prijs/prestatie verhouding gekoppeld aan een optimaal niveau van dienstverlening.

Actieve informatieplicht

De BsGW stelt jaarlijks een begroting op waarover de gemeente haar zienswijze mag kenbaar maken. Verder worden bestuursrapportages, raadsinformatiebrieven, het jaarverslag en de jaarrekening opgesteld ter verantwoording. Daarnaast ontvangt elke gemeente per kwartaal een uitvoerings-rapportage waarbij over de te ontvangen belastingen, heffingen en gedane kwijtschelding gemeente specifiek wordt gerapporteerd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De BsGW draagt zorg voor het heffen, opleggen van de aanslagen en innen van de opbrengsten belastingen en heffingen. Van BsGW wordt verwacht dat zij dit tegen een zo laag mogelijke prijs doet in combinatie met de verwachte kwaliteit zoals deze in de dienstverleningsovereenkomst (de specifieke voorwaarden) is vastgelegd.

Ontwikkelingen

De BsGW telt inmiddels 29 deelnemende gemeenten en 1 waterschap. Slechts 2 Limburgse gemeenten nemen niet deel in de BsGW. De BsGW zal deze gemeenten niet meer actief benaderen voor deelname, maar vooral nadruk leggen op het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening richting de deelnemende gemeenten en hun klanten. Het huurcontract van de BsGW loopt in 2026 af, waarbij de BsGW gaat kijken of zij een huisvesting kan vinden dat beter hun behoeften aansluit. Hierdoor kan wellicht ook een efficiency voordeel worden behaald.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De gemeente Landgraaf heeft de uitvoeringstaken belastingen en heffingen in zijn geheel overgedragen aan BsGW. De gemeente Landgraaf blijft verantwoordelijk voor het vaststellen van de tarieven via de verordeningen. Het beleid daartoe wordt jaarlijks vastgesteld door de raad.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan. 2027	31 dec. 2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
- aandelenkapitaal	n.v.t	n.v.t.
- structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 5.224	€ 6.528
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 3.206	€ 1.544
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 4.266
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		2,60%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

4. Bureau Leren & Doorstromen Parkstad – Centrumgemeente Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit bestuursovereenkomst in 2003
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk, aan het college van de gemeente Heerlen opgedragen taak.
Programma	4. Onderwijs
Bestuurlijk belang	Stuurgroep: Wethouder Van Gemert
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: M. Reumkens – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Stuurgroep

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het uitvoeren van de leerplichtwet, regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Ook met de nieuwe overeenkomst, deze is ingegaan op 1 augustus 2020, heeft de gemeente Landgraaf haar taken op het gebied van het uitvoeren van de leerplichtwet, regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten overgedragen aan het Bureau VSV, thans Bureau Leren & Doorstromen Parkstad. Het doel is het realiseren van een sluitende regionale aanpak ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten en regionale samenwerking voor de uitvoering van de leerplichtwet.

Ontwikkelingen

De laatste jaren ervaart het bureau een behoorlijke werkdruk als gevolg van de toename en intensiteit van kwetsbare kinderen en jongeren uit Parkstad. Dat betekent dat er steeds meer jongeren schooluitval laten zien.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De wettelijke taken zijn gebaseerd op de Leerplicht- en RMC-wet- en regelgeving. Deze zijn in te delen in administratieve/registratieve taken, onderzoek naar vermoedelijk ongeoorloofd schoolverzuim en handhaving. Daarnaast heeft Bureau ook niet-wettelijke taken. Deze preventieve taken hebben met name betrekking op overleg met ketenpartners en het werken volgens de afspraken in de jeugdketen (VIP, gezinsplan). Het Bureau benadert de ouders van de vierjarigen die niet op een school staan ingeschreven. In een enkel geval is een kind er om sociaal/medische redenen nog niet aan toe om naar het basisonderwijs te gaan. Om een goede inschatting te maken, wordt binnen Parkstad al in de voorschoolse fase gekeken of een leerling de overstap met vier jaar naar het basisonderwijs kan maken. Hierbij wordt, indien nodig, gebruik gemaakt van het knooppunt voorschoolse voorziening met primair onderwijs. In Parkstad werken we vanuit de missie: 'Vanuit een unieke bevoegdheid bewaakt het Bureau leerrecht en ondersteunt jeugdigen waar nodig als verbindende partner in de keten'. De jongere moet klaar zijn om een passende plek in de samenleving te krijgen'. Als het even niet lukt op school, onderzoeken we wat jongeren nodig hebben om hen weer perspectief te bieden, zodat zij een

onafhankelijk bestaan kunnen leiden. Met name voor de consulenten kwetsbare jongeren zijn dit intensieve ondersteuningstrajecten.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan. 2027	31 dec. 2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		n.v.t.

Vermogen en resultaat 2027: niet van toepassing – dit betreft een centrumregeling

De gemeente Heerlen ontvangt rechtstreeks van het rijk een vergoeding voor haar taken als centrumgemeente.

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

5. Centrumregeling regionale samenwerking Parkstad opvang en beschermd wonen Wmo 2015 – Centrumgemeente Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 12 december 2019
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Stuurgroep: Wethouder C. Wilbach
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: J. Starmans – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: C. Derks – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De centrumregeling regionale samenwerking Parkstad opvang en beschermd wonen Wmo 2020 is in het leven geroepen om de taak opvang en beschermd wonen binnen de Wmo binnen Parkstad uit te voeren. De verantwoordelijkheden voor de taak liggen bij de deelnemende gemeenten. Het Rijksbudget wordt verstrekt aan de centrumgemeente Heerlen.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Binnen Parkstad Limburg worden taken in toenemende mate gemeenschappelijk uitgevoerd. Bij deze taak moeten de centrumgemeente en de andere Parkstadgemeenten samenwerken omdat ze samen de verantwoordelijkheid en het budget hebben. Maar ook vanuit de inhoudelijke noodzaak omdat bij opvang en beschermd wonen de individuele gemeenten een belangrijke rol spelen in het voortraject en de nazorg.

Ontwikkelingen

Onderdeel van de doorcentralisatie van beschermd wonen is dat er een einde komt aan de landelijke toegankelijkheid van beschermd wonen. Door invoering van een woonplaatsbeginsel wordt de herkomstgemeente van de cliënt verantwoordelijk voor de verstrekking van beschermd wonen. Het woonplaatsbeginsel regelt dat elke gemeente verantwoordelijk wordt voor beschermd wonen voor haar eigen inwoners, ook wanneer die naar een andere gemeente verhuizen omdat daar de beste plek voor herstel is. De verdeling van de middelen is immers onlosmakelijk verbonden met het woonplaatsbeginsel.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De gemeente bewaakt via de stuurgroep Wmo Parkstad de uitvoering van de centrumregeling via de jaarlijkse rapportages en het voorbereiden van de begroting.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		n.v.t.

Vermogen en resultaat 2027: niet van toepassing – dit betreft een centrumregeling

De gemeente Heerlen ontvangt rechtstreeks van het rijk een vergoeding voor haar taken als centrumgemeente.

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

6. GGD Zuid-Limburg – Maastricht

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 15 december 2005
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur: C. Wilbach Plv. Lid Algemeen Bestuur: R. van Gemert
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: M. Theunissen – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De GGD heeft een taak op het gebied van preventieve gezondheidszorg. Een aantal taken is vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De GGD wordt beschouwd als een instituut dat hoogwaardige kwaliteit levert en is een belangrijke partner in de realisatie van het gezondheidsbeleid. De komende jaren is het streven erop gericht om de Trendbreuk te realiseren, het uitvoeren van de basispakketten GGD, Jeugdgezondheidszorg en Veilig Thuis.

Ontwikkelingen

Het algemeen bestuur van de GGD heeft het Meerjarenperspectief 2024–2027 vastgesteld. Dit betekent dat de inhoudelijke en financiële kaders de komende jaren onderwerp van gesprek zijn met de 16 Zuid-Limburgse gemeenten. Daarnaast is het nieuwe regionale gezondheidsbeleid 2025–2030 voorbereid in 2024. Daarbij wordt naast de wettelijke taken ingezet op het realiseren van de opgaven in het kader van het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Trendbreuk in 2030. De regionale coördinatie en ondersteuning rondom IZA/GALA én de verbinding naar Trendbreuk is door de GGD ZL in opdracht van het algemeen bestuur opgepakt. Daarnaast is de uitvoering van Trendbreuk belegd bij het programmabureau Trendbreuk dat bij de GGD is ondergebracht.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De gemeente bewaakt dat de GGD de hoogwaardige kwaliteit blijft leveren en onderneemt activiteiten die erop gericht zijn om meer inzicht in de begroting en exploitatie van de GGD ZL te verkrijgen. Voor wat betreft de ontwikkeling van de GGD, als netwerkpartner binnen het gehele sociaal domein geldt dat de gemeente en de GGD samen zoeken naar antwoorden op de inhoudelijke ambities. Hierbij wordt gezocht naar slimme verbindingen op inhoudelijk, organisatorisch en financieel vlak.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2.586	€ 4.265
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 27.269	€ 25.092
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 2.165
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		6,14%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Verliesbijdrage naar rato inwonerstal. Zie risicoparagraaf jaarrekening. Door de deelnemende gemeenten is gekozen om geen weerstandsvermogen op te bouwen bij de GGD. Mogelijke verliesbijdragen worden naar rato inwoneraantal door de gemeenten gedragen.

7. Het Gegevenshuis – Landgraaf

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd Februari 2015
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling met openbaar lichaam
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de GR bestaat uit een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur. In beide gevallen wordt Landgraaf vertegenwoordigd door Burgemeester R. de Boer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: T. Kohl – Afdeling Facilitair Bedrijf R. Mennens – Afdeling Ruimtelijke Ordening en Grondzaken Financieel: T. Vankan – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

“Het Gegevenshuis” heeft tot doel het ontzorgen van de deelnemers op het gebied van het opzetten en het beheren van object- en ruimte gerelateerde (Basis-)registraties en geometrie, en ook het daarmee samenhangende beeldmateriaal.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De schaalgrootte van de gemeente Landgraaf rechtvaardigt niet altijd een solitaire manier van werken. Bovendien streeft de Rijksoverheid ook naar grotere gemeenten om zo de taken die aan gemeenten worden gedecentraliseerd beter te borgen. Het samenwerken met andere (Parkstad) gemeenten zoals in de GR Het Gegevenshuis, is een manier om hieraan tegemoet te komen.

Organisatieontwikkelingstraject

Het kunnen realiseren van de overeengekomen dienstverlening aan de deelnemers van Het Gegevenshuis heeft altijd de hoogste prioriteit. Het organisatieontwikkelingstraject dat is ingezet en onder andere dient om de dienstverlening naar de deelnemers efficiënter en tegelijkertijd kwalitatief hoogwaardiger te kunnen uitvoeren, heeft impact op de snelheid waarmee onderwerpen als digital twin of professionalisering van de archivering kunnen worden opgepakt.

In het ontwikkelingstraject behoeven medewerkers veel begeleiding door coaching, opleiding e.d. om goed te kunnen functioneren in een soort platformorganisatie die multidisciplinair functioneert rondom de klantvraag van de deelnemers. Niet iedereen zal even snel zelfstandig in deze nieuwe rol kunnen functioneren. Niet uit te sluiten is dat niet iedere medewerker zal kunnen functioneren in deze nieuwe setting. Uiteindelijk is het ook de bedoeling dat voor de huidige producten en diensten een besparing wordt gerealiseerd op de bijdrage van de deelnemers vanaf 2027.

Samenwerking PIOFACH-functies GR-en

Mede tegen de achtergrond van de oproep van de deelnemers tot bezuinigingen in het kader van het ravijnjaar door het samenwerken van gemeenschappelijke regelingen op het gebied van de PIOFACH-taken, heeft Het Gegevenshuis samen met het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad een eerste vingeroefening gedaan. Het resultaat daarvan is dat samenwerking bijdraagt aan continuïteit en kwaliteit, maar dat op deze schaal geen financieel voordeel is te behalen. Naar aanleiding daarvan heeft het algemeen bestuur opgedragen om verder onderzoek te doen met gemeenschappelijke regelingen die een uitvoeringskarakter hebben en van vergelijkbare omvang zijn. Tegen deze achtergrond zijn genoemd Het Gegevenshuis, Solido en het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad. Het is de bedoeling dat de resultaten in 2025 worden voorgelegd aan het algemeen bestuur dat dan beslist of er een vervolg aan de orde zal zijn en welke uitgangspunten en kaders dan daarbij gelden.

Strategische pijler groei

Groei blijft één van de pijlers van de strategische agenda. Groei dient verantwoord te zijn. Het uitgangspunt is en blijft dat de overeengekomen dienstverlening met de huidige deelnemers nimmer in het gedrang mag komen. Groei wordt nagestreefd door primair nieuwe toetreders en secundair uitbreiding van producten en diensten bij de huidige deelnemers.

Er is op dit moment sprake van een potentiële nieuwe toetreders en daarnaast overwegen huidige deelnemers om meer producten te gaan afnemen bij Het Gegevenshuis. Verder heeft er een eerste verkenning plaatsgevonden door het Ministerie van BZK met het oog op het beheer van de BAG en de BGT voor Bonaire, St. Eustatius en Saba door Het Gegevenshuis.

Strategische pijler innovatie

Zoals eerder aangegeven noopt de organisatieontwikkeling tot aanpassing van de snelheid van innovatie. Dat wil niet zeggen dat er niets gebeurt. Zo is het ketenproces van inwinning tot beheer heringericht en wordt incidenteel via lasers puntenwolken ingewonnen en verwerkt in de digital twin. Ook de verwerking van getekende 3D modellen werd ter hand genomen.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 297	€ 69
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 1.683	€ 727
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 68
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		6%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

8. Inkoop jeugdzorg regio Zuid-Limburg – Centrumgemeente Maastricht

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 27 september 2018
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Wethouder R. van Gemert
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: I. de Jel – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: M. Theunissen – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De gemeente Maastricht is als centrumgemeente in samenwerking met de regiogemeenten verantwoordelijk voor het realiseren van een aantal voorzieningen voor jeugdhulp en het bevorderen van ketensamenwerking.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting en uitvoeringsplan.
2. Kwartaalrapportages.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Binnen Zuid-Limburg wordt samengewerkt op het gebied van jeugdhulp. Het gaat daarbij om afstemming tussen de 16 gemeenten in Zuid-Limburg.

Ontwikkelingen

Met ingang van 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Voor de inkoop van de, niet landelijk c.q. ambulant ingekochte, jeugdhulp hebben de 16 gemeenten in

Zuid-Limburg gekozen voor gezamenlijke inkoop door middel van een centrumgemeenteconstructie. Er is sprake van een basispakket en een keuzepakket. Hierbij fungeert Maastricht als centrum-gemeente. Deze centrumregeling is in september 2018 door de raad vastgesteld. Bij deze centrumregeling hoort een Service Level Agreement. Volgens de centrumregeling stelt Maastricht jaarlijks een uitvoeringsplan op, waarin de uit te voeren werkzaamheden door de centrumgemeente nader zijn uitgewerkt. Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd en door de stuurgroep Jeugd ZL vastgesteld. Ieder kwartaal wordt een actuele voortgangsrapportage verstrekt door de centrumgemeente. Landgraaf heeft besloten alleen het basispakket af te nemen. Dit basispakket omvat de inkoop van crisishulp, verblijf en de gecertificeerde instellingen (jeugdbescherming en jeugdreclassering). De inkoop basishulp jeugd (ambulante begeleiding en behandeling) is vanaf 2019 vormgegeven op de schaal van Heerlen, Landgraaf en Voerendaal en aan JENS gegund. Inhoudelijk wordt wel over doelgroep arrangementen onderwijs-jeugd op regionale schaal samengewerkt. Vanaf 1 januari 2023 is een nieuwe SLA in werking getreden en is gestart met nieuwe inkoopopdrachten op gebied van o.a. ambulante jeugdhulp, zowel op Zuid-Limburgse schaal als op de schaal van Heerlen, Landgraaf en Voerendaal. Met ingang van 2024 geldt een nieuw beleidskader 2024-2028.

In 2023 heeft landelijk positieve besluitvorming plaatsgevonden over de hervormingsagenda Jeugd. De implementatie van deze veelomvattende hervormingsagenda krijgt vorm vanaf 2024. In de hervormingsagenda zijn de volgende onderwerpen genoemd:

- Reikwijdte van de jeugdhulpplicht afbakenen en deze helder positioneren in de bredere context van het sociaal domein;
- De lokale toegang met stevige lokale teams versterken;
- Afbouw residentiële jeugdhulp: zo thuis mogelijk;
- Kwaliteitsverbetering en blijvend leren;
- Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering van specialistische zorg;
- Eenvoudiger uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve effecten van marktwerking;
- Verbeteren inzicht in het jeugdstelsel met data en monitoring.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Samenwerking continueren en zorgen voor optimale afstemming tussen landelijke, (sub)regionale en lokale activiteiten. In april 2025 hebben de wethouders jeugdzorg van de 16 Zuid-Limburgse gemeenten ingestemd met een definitieve rapportage van een, naar aanleiding van de problemen bij Xonar en Mutsaerts, ingestelde Taskforce. In 2025 en verdere jaren worden de aanbevelingen uit deze rapportage op regionaal en provinciaal niveau uitgewerkt en geïmplementeerd.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	n.v.t.	n.v.t.
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		n.v.t.
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		n.v.t.

Vermogen en resultaat 2025: niet van toepassing – dit betreft een centrumregeling

De gemeente Maastricht ontvangt rechtstreeks van het rijk een vergoeding voor haar taken als centrumgemeente.

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

9. ISDBOL (Intergemeenschappelijke Sociale Dienst Brunssum en Landgraaf)

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 14 december 2006
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling met openbaar lichaam
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de GR bestaat uit een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur. In beide gevallen wordt Landgraaf vertegenwoordigd door Wethouder M. Gerards-Hazen Vertegenwoordiging Raadsleden in het AB: M. Haex, Vacature * Plaatsvervangende lid: M. Bemelmans, L. De Waal-Gramer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: M. Bäumlér – Afdeling (Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: C. Derks – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

** Bij het opmaken van de begroting was door de Raad nog geen besluit genomen.*

Openbaar belang dat wordt behartigd

De twee deelnemende gemeenten hebben op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de beleidsvoorbereiding en uitvoering van hun taken met betrekking tot de Participatiewet en Wet inburgering overgedragen aan de ISD BOL.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. 1e en 2e bestuursrapportage.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Het primaire doel van de gemeente is het beschikken over een uitvoeringsorganisatie die op betrouwbare, effectieve, efficiënte, professionele en innovatieve wijze uitvoering geeft aan de haar opgedragen taken. De eigen verantwoordelijkheid van de burger moet hierbij centraal staan. De dienst dient haar taken zo uit te voeren dat steeds zo min mogelijk mensen afhankelijk zijn of worden van een uitkering en daar waar mensen dit toch worden de tijd dat ze een beroep moeten doen op een uitkering zo kort als mogelijk te houden. Voor wat betreft de mensontwikkeling en de uitstroom naar werk zijn het gemeentelijk Werkbedrijf en het regionale Werkgeversservicepunt belangrijke partners. De organisatie heeft ook een rol in het signaleren van mogelijke problemen op andere terreinen en daar waar aan de orde te zorgen voor een adequate doorverwijzing dan wel het zelf organiseren van de noodzakelijke ondersteuning. Ook neemt de organisatie de uitvoering van de Wet Inburgering voor haar rekening.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Het beleidskader voor de uitvoering van de participatiewet ligt in het meerjarenbeleidsplan.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 4.796	€ 4.668
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 472
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		58,61%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Het risico op een mindere dan nu geraamde Rijksbijdrage BUIG ook meerjarig aanwezig zo lang als het aantal uitkeringsgerechtigden blijft dalen. De berekende maximale impact bedraagt € 600 duizend waarbij rekening is gehouden met de werking van de vangnetregeling. De kans dat we hier een beroep op moeten doen schatten we in als hoog (75%).

10. Kredietbank Limburg – Geleen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur: Wethouder M. Gerards-Hazen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. van Ginneken – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: C. Derks – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De Kredietbank Limburg is een gemeenschappelijke regeling die ten doel heeft:

- het op sociaal/maatschappelijk verantwoorde wijze verstrekken van krediet;
- het verrichten van activiteiten in het kader van regelen van schulden;
- het bieden van hulp aan personen die in financiële problemen zijn geraakt of dreigen te geraken; daaronder wordt mede verstaan het geven van voorlichting;
- het verrichten van financiële diensten evenals verdere handelingen die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

In het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) kan de Kredietbank Limburg bewindvoeringstaken uitvoeren. De Kredietbank Limburg heeft geen winstoogmerk.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.
4. Begrotingswijziging, voor zover noodzakelijk.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Belangrijke doelstelling van de gemeente is het welzijn van haar burgers. Door de inzet van de Kredietbank Limburg wordt, door middel van schuldhulptrajecten, ondersteuning gegeven aan inwoners die in financiële problemen zijn gekomen en die daar zonder hulp van buiten niet meer uit dreigen te komen. De Kredietbank heeft hierbij niet alleen een rol naar de inwoners maar is ook een belangrijke samenwerkingspartner voor de gemeente en haar andere partners in het kader van schuldhulpverlening.

Ontwikkelingen

Door de deelname aan het Algemeen Bestuur van de portefeuillehouder Armoedebeleid en Schuldhulpverlening, is directe beleidssturing bij de Kredietbank geborgd. In 2024 is opnieuw gekeken naar de opgave voor de Kredietbank, waarbij herbevestigd is dat de maatschappelijke opgave van KBL bestaat uit het – in samenwerking met maatschappelijke partners – voorkomen, duurzaam oplossen en stabiliseren van problematische schulden bij inwoners van de deelnemende gemeenten. En, dat voor wat betreft de strategie mass customization (in theorie) de beste strategie is om de maatschappelijke opgave van GR KBL waar te maken. Met de uitwerking hiervan is in 2025 gestart. De backoffice van de

KBL is sinds 2014 in Geleen. De klantcontacten zijn nog steeds dicht bij de klant bij de ketenpartners (in Landgraaf bij Welsun). Hierdoor blijft het mogelijk om aan te sluiten bij lokale ontwikkelingen en steeds te zoeken naar de beste manier om de samenwerking lokaal vorm te geven.

In 2025 is de gewijzigde financieringssysteem ingevoerd. Hierbij is enerzijds sprake van een bijdrage in de bestaanslasten en anderzijds wordt de afgenomen dienstverlening afgerekend. Dit maakt dat de totale financiering minder afhankelijk is van schommelingen in de afname, waardoor de GR een stabielere financiële basis heeft.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De gemeente Landgraaf is bij de oprichting van de gemeenschappelijke regeling Kredietbank Limburg in 2005 toegetreden. De Kredietbank Limburg levert diensten met betrekking tot: Sociale Kredietverlening, Schuldhulpverlening, Budgetbeheer, Beschermingsbewind en WSNP. In Landgraaf werkt de KBL nauw samen met Welsun, met als doel integrale hulpverlening en zo snel als mogelijk de juiste ondersteuning voor de klant zodat een stabiele situatie ontstaat van waaruit gewerkt kan worden aan het oplossen van de schulden. Binnen deze samenwerking wordt steeds gezocht naar optimalisatie om de mensen met schulden zo goed als mogelijk te helpen, waarbij rekening wordt gehouden met rijksbeleid en aanpassing van wet- en regelgeving.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan. 2027	31 dec. 2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 746	€ 2.027
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 14.009	€ 13.351
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 0
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		7,50%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Het dienstenportfolio van de Kredietbank Limburg is in ontwikkeling, waarbij gekeken wordt naar welke dienstverlening door iedere deelnemer afgenomen zou moeten worden. Dit kan betekenen dat er een verschuiving plaatsvindt in (de omvang van) het dienstenpakket. Daarnaast hebben we in de afgelopen jaren een stijging gezien van het aantal trajecten schuldhulpverlening bij de kredietbank. Een stijgende afname betekent een hogere rekening voor het gebruiksgedeelte.

11. Omnibuzz – Sittard

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 19 februari 2020
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Wethouder C. Wilbach vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf in het Algemeen Bestuur Plv. Lid: M. Gerards-Hazen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: I. de Jel – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: M. Theunissen – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

31 Limburgse gemeenten hebben de inkoop, aansturing van en regie over het doelgroepenvervoer ondergebracht bij de GR Omnibuzz.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Centrale opdracht is de aanbesteding en organisatie van het doelgroepenvervoer, waaronder het huidige Regiotaxi Wmo-vervoer, door de gemeenschappelijke regeling Omnibuzz namens de 31 deelnemende gemeenten. Een efficiënt, integraal en kwalitatief goed doelgroepenvervoer heeft vorm gekregen via het vormgeven van een regiecentrale. De visie staat beschreven in de twee door de gemeenten vastgestelde regionale visies van Zuid- en Noord- en Midden-Limburg.

Ontwikkelingen

Het contract met Veolia voor de uitvoering van de Regiotaxi is beëindigd op 10 december 2016. De gemeenten hebben meer taken in het vervoer gekregen door de decentralisaties terwijl de budgetten beperkt zijn. Gemeenten hebben de ambitie om het doelgroepenvervoer toekomstbestendig te organiseren met een nadrukkelijke aansluiting op het openbaar vervoer. Daarbij is gekozen voor:

- a. Het regiemodel t.b.v. de uitvoering van vervoer voor doelgroepen;
- b. Een publiekrechtelijke inrichting van het regiemodel op Limburgse schaal;
- c. Een gefaseerde instroom van de vervoerssoorten, te starten per 11-12-2016 met Regiotaxi en later mogelijk met Wmo-begeleid vervoer en nog later met leerlingenvervoer;
- d. Andere vervoersstromen kunnen eveneens worden toegevoegd.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De GR Omnibuzz richt zich op het uitvoering geven aan de door de gemeenten vastgestelde beleidskaders, het beleid voor het doelgroepenvervoer ligt en blijft bij de gemeenten. De uitvoering van het beleid bestaat uit de rit-aanname, de planning van de rit en de rit-uitvoering. Rit-aanname en planning komen in één hand, het zogenaamde regiemodel. De rit-uitvoering wordt aanbesteed.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.423	€ 2.448
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 7.608	€ 9.503
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 1.599
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		3,27%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Gedurende 2024 heeft een actualisatie van de risico-inventarisatie plaats gevonden bij Omnibuzz, waarbij rekening is gehouden met actuele ontwikkelingen.

12. Solido

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 3 oktober 2024
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigd de gemeente
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: P. Wintjens – Afdeling Facilitair Bedrijf Financieel: B. Raven – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De gemeenschappelijke regeling Solido ontzorgt (lokale) overheden in Zuid-Limburg op het gebied van IT, biedt hiertoe een totaalpakket om als IT-bondgenoot van haar deelnemers op te treden. Solido zorgt ervoor dat overheden op een zo efficiënt mogelijke wijze beschikbaar en betrouwbaar zijn voor haar burgers.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag.
3. Maandelijks servicelevel rapportage.
4. Tweemaandelijks security rapportage.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

In 2011 startten meerdere Zuid-Limburgse gemeenten een samenwerking door een glasvezelnetwerk aan te leggen, wat de basis vormde voor gezamenlijke IT-initiatieven. Deze samenwerking evolueerde en leidde in 2025 tot de oprichting van Solido als een gemeenschappelijke regeling (GR) voor IT-diensten. Deelnemende partijen zijn de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Voerendaal en de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Solido richt zich op het ontzorgen van de deelnemers en het leveren van efficiënte en betrouwbare IT-diensten aan deze overheidsorganisaties.

Ontwikkelingen

Wijzigingen in Wet- en Regelgeving

Verschillende nieuwe wet- en regelgeving op IT-gebied stellen aanvullende eisen aan Solido en hun dienstverlening. Dit vraagt om voortdurende aanpassingen en compliance acties om te kunnen blijven voldoen aan de wettelijke verplichtingen.

Technologische en Organisatorische Ontwikkelingen

De trends van hybride en thuiswerken hebben geleid tot nieuwe IT-uitdagingen en versterkte risico's op het gebied van informatiebeveiliging. De toenemende digitalisering vereist hogere eisen aan functionaliteit, flexibiliteit, gemak en veiligheid van IT-systemen. Solido blijft gericht op het laag houden van de kosten, passend binnen de verwachtingen van de klanten. De meerjarige Roadmap voor technische veranderingen wordt opgesteld in overleg met deelnemers. Als lerende organisatie streeft Solido naar continue verbetering van structuur en werkwijze.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De doelstellingen van Solido luiden als volgt:

Waarborgt voor haar deelnemers de continuïteit, bedrijfszekerheid en innovatiekracht van de IT-dienstverlening door beperking van organisatorische kwetsbaarheid;

Verhoogt de kwaliteit van processen, waardoor partijen beter kunnen functioneren;

Verhoogt de professionaliteit en deskundigheid van medewerkers;

Zet de beschikbare arbeidskracht efficiënt in;

Realiseert schaalvoordelen door efficiency: het ontdebellen van IT-voorzieningen, het beperken van de (stijgende) IT kosten;

Koopt voor haar deelnemers gezamenlijk soft- en hardware in, bedrijfssoftware uitgezonderd, in overeenstemming met de eisen van de licentiegever; bedrijfstoeepassingen van deelnemers (bijv. software voor Burgerzaken of Sociale Dienst) worden door de deelnemers zelf aangekocht.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 954	€ 580
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 11.147	€ 19.476
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 9
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		11,20%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

De verwachting is dat ICT-kosten voor Nederlandse gemeenten komende jaren blijven stijgen. De combinatie van digitale transformatie, nieuwe wetgeving en technologische ontwikkelingen zorgt ervoor dat gemeenten blijven investeren in ICT, wat resulteert in stijgende kosten op verschillende gebieden.

13. Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL)– Maastricht

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 20 december 2012
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigd de gemeente in het Algemeen Bestuur
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: J. Godding – Afdeling Ruimtelijke Ordening en Grondzaken Financieel: T. Vankan – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Limburg is ingesteld ter behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht op en handhaving van het omgevingsrecht.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De Omgevingsdienst voert alleen de wettelijke basistaken voor Landgraaf uit. In 2025 is door de

Omgevingsdienst een bedrijfsplan ontwikkeld om de kosten en de voor- en nadelen van het evt. inbrengen van milieu gerelateerde plustaken inzichtelijk te maken. Na de vaststelling van dit plan volgt onder andere nog een besluit door het college ten aanzien van het al dan niet daadwerkelijk overhevelen milieugerelateerde plustaken naar de Omgevingsdienst.

Ontwikkelingen

De gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg is op 1 januari 2013 in werking getreden. Voor Landgraaf betekent dit dat de wettelijke basistaken zijn overgegaan naar deze uitvoeringsdienst. Het betreft hoofdzakelijk een aantal milieutaken. Vanaf 1 juli 2013 is de Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg daadwerkelijk operationeel en vanaf januari 2018 zijn alle medewerkers geplaatst in de Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg. De zogenaamde wettelijke basistaken worden dus nu uitgevoerd vanuit de Uitvoeringsdienst waarbij de bevoegdheden bij het college van burgemeester en wethouders blijven.

Als gevolg van wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen per 1 juli 2022 is ook de GR van de Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg aangepast. De definitieve vaststelling van de aangepaste GR heeft op 1 juli 2024 plaatsgevonden waarbij ook de naamsverandering naar "Omgevingsdienst Zuid-Limburg" is doorgevoerd. Naast de ontwikkelingen op het vlak van de GR'en heeft ook het interbestuurlijk programma Versterking VTH-stelsel (IBP VTH) zijn impact op de werkwijze van de Omgevingsdienst Zuid-Limburg en haar financiën.

Naar aanleiding van de laatst bekende beoordeling op de robuustheid van de uitvoering van het plan van aanpak, is gebleken dat de ODZL goed op koers ligt om als robuuste omgevingsdienst verder te kunnen.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Uitvoering taken onder de omgevingswet namens de deelnemers aan de GR. Doorgroeien naar een robuuste Omgevingsdienst, uitgaande van de minimale eisen (kpi's) van het IBP VTH. Wettelijke verankering van het gedachtengoed uit het IBP VTH is voorzien.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan. 2027	31 dec. 2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2.580	€ 3.079
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 3.390	€ 3.071
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 1.259
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		1,67%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

Financiële risico's

Geen bijzonderheden.

14. Reinigingsdiensten Rd4 – Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 2 oktober 1997
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	2. Verkeer, vervoer en waterstaat 7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Algemeen Bestuur: Wethouder S. Kropman
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: M. Kuypers-Finders – Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken Financieel: T. Vankan – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Reinigingsdiensten Rd4 is de inzameldienst voor huishoudelijke afvalstoffen voor de regio Parkstad Limburg en de gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals. Naast de inzameling van het huishoudelijk afval beheer en exploiteert Rd4 ook de regionale milieuparken en het Kringloopbedrijf en de bijbehorende –winkels. Deze hoofdactiviteiten vormen het Basispakket van de GR. Daarnaast verricht Reinigingsdiensten Rd4 via een pluspakket optionele diensten in het kader van het reinigen van de openbare ruimte: straatreiniging, kolkenzuigen, gladheidbestrijding etc. Deze pluspakket diensten worden in de verdere beschouwing van de verbonden partij niet betrokken omdat dit een facultatieve deelname betreft vergelijkbaar met de uitbesteding van werkzaamheden. Hiermee is de GR Reinigingsdiensten Rd4 een belangrijke schakel bij de uitoefening van de publieke taak. Het eigenaarschap van de gemeenten voorziet in een directe gemeentelijke betrokkenheid op bestuursniveau van de GR Reinigingsdiensten Rd4: het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.

Actieve informatieplicht

De GR Rd4 stelt jaarlijks een begroting op en vraagt de raden van de deelnemende gemeenten hun zienswijze te geven. Verantwoording gedurende het jaar vindt plaats via kwartaalrapportages. Eindverantwoording via jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De GR Reinigingsdiensten Rd4 heeft als doel het door middel van een openbaar lichaam behartigen van de belangen van de aan de regeling deelnemende gemeenten op het terrein van het (doen) inzamelen en bewerken van afvalstoffen afkomstig uit de deelnemende gemeenten, het reinigen van de openbare ruimte en daarmee samenhangende taken en ook het bestrijden van gladheid in het gebied. Hiermee wordt voldaan aan de wens om via samenwerking de belangen van het op een milieu-hygiënische verantwoorde wijze inzamelen van grond- en afvalstoffen te behartigen met in acht name van het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid én uitgangspunten van de circulaire economie.

Ontwikkelingen

Binnen de GR Reinigingsdiensten is, in nauw overleg met de betrokken gemeenten, in 2021 een Grondstoffenplan vastgesteld. De basis van de inzameling van afval is in de afgelopen jaren gerealiseerd, doch afvalbeheer is meer dan inzamelen alleen. Vandaar dan ook dat de laatste jaren nader gekeken wordt naar het totale beheer van de afvalketen en ook het stimuleren en verleiden tot een 'gewenst afvalgedrag'. Op termijn zullen grondstoffen schaarser worden hetgeen betere scheiding van afvalstromen noodzakelijk maakt.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Rekening houdend met de wijze waarop de GR Reinigingsdiensten Rd4, de gemeente bij wet opgelegde verplichte, inzameltaken voor huishoudelijk afval en ook de overige haar opgelegde taken behartigt, is het beleid erop gericht om de relatie blijvend te onderhouden waarbij gestreefd zal worden naar een zo'n meest optimaal mogelijk milieu- en kostenresultaat.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 3.719	€ 4.359
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 41.995	€ 38.819
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 333
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		11,80%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

15. Stadsregio Parkstad Limburg – Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit 18 maart 2014
Juridische rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Programma	0. Bestuur en ondersteuning 3. Economie
Bestuurlijk belang	In het Dagelijks Bestuur en in het Algemeen Bestuur wordt Landgraaf vertegenwoordigd door burgemeester R. de Boer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Dautzenberg – Afdeling Bestuurlijke en Concern Zaken Financieel: E. Willems – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De gemeente Landgraaf behartigt publieke belangen door deel uit te maken van de stadsregio Parkstad Limburg. Dit zorgt voor schaalvoordelen, kennisdeling, aanspraak op rijksmiddelen en risicospreiding, wat de efficiëntie en leefbaarheid van de regio verbetert. Daarnaast versterkt het de economische- en woonaantrekkelijkheid en het aanbod aan voorzieningen in Landgraaf.

De omvang van het publieke belang voor Landgraaf door deel uit te maken van de stadsregio Parkstad Limburg is aanzienlijk. Door deze samenwerking kan Landgraaf profiteren van een gezamenlijke inzet voor regionale ontwikkeling. Dit draagt bij aan het verbeteren van de sociaaleconomische structuur, veiligheid, wonen, retail, duurzaamheid, economie en grensoverschrijdende samenwerking. Bovendien

versterkt het de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Landgraaf als woon- en recreatiegemeente.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Kwartaalrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De gemeente Landgraaf is van mening dat de samenwerking binnen de stadsregio Parkstad van groot belang is voor de aanpak van gemeente overstijgende problemen in de regio Parkstad op ruimtelijk, duurzaamheids-, sociaal- en economisch vlak. Daarnaast vormen we met deze samenwerking een eensluidend geluid naar Den Haag om efficiënt en effectief samen te werken met de diverse ministeries.

Actieve informatieplicht

Parkstad stelt jaarlijks een begroting op en vraagt de raden van de deelnemende gemeenten hun zienswijze te geven. Verantwoording gedurende het jaar vindt plaats via minimaal een bestuursrapportage. Eindverantwoording via jaarrekening/jaarverslag.

Ontwikkelingen

In 2014 is besloten om de taken van de organisatie Parkstad Limburg voor een groot deel af te bouwen en terug te brengen tot de kernagenda, aangevuld met een flexibele schil.

Met het wijzigen van de GR Parkstad (23 juni 2014) en de daaraan voorafgaande afsplitsing van de GBRD thans onderdeel van de BsGW (belastingheffing en inning), resteerde als uitvoeringsdeel enkel nog het BAG GEO deel. Per 24 juni 2015 is de Gemeenschappelijke regeling 'Het Gegevenshuis' opgericht en per 1 juli 2015 zijn de activiteiten en de medewerkers van BAG GEO overgedragen.

Met de oprichting van Het Gegevenshuis en daarmee gepaard gaande overgang van taken, contracten, budgetten en personeel, is het laatste restant van de GBRD als onderdeel van de Stadsregio Parkstad Limburg opgeheven. De gemeenteraad heeft bij herhaling aangedrongen op het op peil brengen van de organisatie van Parkstad. Dit in het licht van de welbekende brief van minister Ollongren aan de regio en ook de regierol die het regiobureau vervult bij de uitvoering van de Regiodeal. De takendiscussie is inmiddels afgerond en de organisatie is via een wijziging van de formatie én de begroting op orde gebracht. De Stadsregio Parkstad Limburg is het centrale orgaan voor het aanvragen en afhandelen van de Regiodeals.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De komende jaren staan in het teken van het verder ontwikkelen en uitwerken van het nieuwe narratief voor Parkstad. Daarnaast blijft er onverminderd ingezet worden op de lobby met de Rijksoverheid en Europese Unie.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 11.361	€ 11.752
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 89.483	€ 82.972
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 33
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		13,83%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2024

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

16. Veiligheidsregio Zuid-Limburg

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 9 april 2020
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	1. Veiligheid
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur wordt Landgraaf vertegenwoordigd door burgemeester R. de Boer
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: C. Laurs – Afdeling Bestuurlijke en Concern Zaken Financieel: E. Willems – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL) is een gemeenschappelijke regeling van de 16 Zuid-Limburgse gemeenten. De VRZL heeft als kerntaak iedereen die in Zuid-Limburg woont, werkt of verblijft zo goed mogelijk te beschermen tegen (gezondheids)risico's, rampen en crises. De VRZL geeft hieraan uitvoering door het voorkomen en beperken van risico's, brandweerbijstand, crisisbeheersing en rampenbestrijding en de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises (GHOR). Daarbij wordt intensief samengewerkt met gemeenten, politie en andere crisispartners.

Actieve informatieplicht

De belangrijkste sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag

Daarnaast wordt de gemeenteraad betrokken bij relevante wijzigingen van de gemeenschappelijke regeling en andere besluiten waarbij een zienswijze of wensen en bedenkingen van de deelnemende gemeenten worden gevraagd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De Veiligheidsregio is een wettelijk verplichte vorm van regionale samenwerking op het gebied van fysieke veiligheid, brandweezorg en crisisbeheersing. De gemeente Landgraaf zet in op een kwalitatief goede en toekomstbestendige veiligheidszorg en een goede aansluiting tussen de regionale en lokale crisisorganisatie. Vanuit haar bestuurlijke rol binnen de gemeenschappelijke regeling stuurt de gemeente op effectieve regionale samenwerking, doelmatige taakuitvoering, efficiëntie en beheersing van kosten.

Ontwikkelingen

De VRZL ontwikkelt zich verder om aan te sluiten bij veranderende risico's en de toenemende aandacht voor maatschappelijke weerbaarheid en langdurige en bovenregionale crises.

Per 1 januari 2025 maakt de GHOR organisatorisch onderdeel uit van de VRZL. In 2026 wordt de gemeenschappelijke regeling hierop aangepast en ook in overeenstemming gebracht met de gewijzigde organisatiestructuur van de VRZL.

In 2026 wordt gewerkt aan de realisatie van de Risk Factory Zuid-Limburg. De Risk Factory wordt onder verantwoordelijkheid van de VRZL gerealiseerd en richt zich op het vergroten van het veiligheids- en gezondheidsbewustzijn en de weerbaarheid van inwoners door middel van praktijkgerichte scenario's. In eerste instantie richt de Risk Factory zich op leerlingen uit groep 8 van het basisonderwijs en senioren. De opening wordt eind 2026 voorzien.

Daarnaast vindt in 2026 besluitvorming plaats over deelname van de VRZL aan het Knooppunt Coördinatie Rijk-Regio's (KCR2). KCR2 ondersteunt de veiligheidsregio's en het Rijk bij bovenregionale informatievoorziening en crisiscoördinatie. De deelname wordt binnen de daarvoor beschikbare middelen gefinancierd en leidt volgens het voorliggende voorstel niet tot een aanvullende gemeentelijke bijdrage.

Voor 2027 spelen daarnaast ontwikkelingen op het gebied van de cao, organisatieontwikkeling, de inrichting van coördinatiepunten en nieuwe taken die samenhangen met de landelijke weerbaarheidsopgave en geopolitieke ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor de organisatie en de toekomstige financiële ontwikkeling van de VRZL.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Vanuit het Meerjarenbeleidsplan 2024 t/m 2027 zijn de volgende beleidsambities te halen:

Opzet van een flexibele, breed inzetbare crisisorganisatie, ook bij langdurige crises.

Versteviging van de netwerkrol tussen VRZL en (vitale) partners.

Doorontwikkeling van de informatiearchitectuur en -veiligheid.

Transformatie van de werk- en denkwijze, van regelgericht naar risicogericht.

Invoering van een strategische personeelsplanning.

Doorontwikkeling van een professionele, vitale en wendbare brandweerorganisatie waarin de vrijwilligerspositie is verankerd en waarbij we rekening houden met de gevolgen van nieuwe Europese regelgeving.

Kwaliteitsbehoud van de brandweezorg zoals die tot uiting komt in het regionale dekkingsplan (effecten van Uitrust op Maat en de geplande nieuwbouw van kazernes).

Doorontwikkeling naar een integraal kwaliteitszorgsysteem.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 10.640	€ 16.045
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 59.615	€ 51.027
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 103
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		5,22%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

De financiële ontwikkeling van de VRZL wordt onder meer beïnvloed door loon- en prijsontwikkelingen, organisatieontwikkeling en nieuwe of gewijzigde taken als gevolg van landelijke ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing en weerbaarheid. Deze ontwikkelingen kunnen op termijn gevolgen hebben voor de gemeentelijke bijdrage.

Voor de Risk Factory Zuid-Limburg geldt een afzonderlijke meerjarige businesscase. De exploitatie is mede afhankelijk van bijdragen van gemeenten en andere publieke en private partners. Uitgangspunt is dat de Risk Factory niet leidt tot een verhoging van de reguliere bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling.

17. Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL) – Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit 2010
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Algemeen Bestuur: Wethouder M. Gerards-Hazen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. van Ginneken – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: C. Derks – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Verscherpt

Openbaar belang dat wordt behartigd

De elf deelnemende gemeenten hebben op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen hun uitvoerende taken voor zover het de uitvoering van beschut werk en de invulling van het formeel werkgeverschap in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) betreft overgedragen aan het Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL).

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Tertiërrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag.
4. 2 begrotingswijzigingen, voor zover noodzakelijk.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Lijn is dat zoveel als mogelijk van de Sw werknemers via groeps- of individuele detacheringen bij opdrachtgevers werken. Omdat er vanaf 2025 geen nieuwe instroom meer mogelijk is en de populatie daardoor ouder wordt staat deze lijn onder druk, omdat meer mensen aangewezen zijn op een meer beschutte werkplek. De publieke groenwerkzaamheden worden vanaf 2015 door gemeenten zelf uitgevoerd waarbij de hierbij betrokken Wsw-medewerkers door WOZL bij gemeenten zijn gedetacheerd. Deze groep wordt ook steeds kleiner. Vanaf 2017 is de detacheringstak van Wozl geïntegreerd in het WerkgeversServicePunt Parkstad Limburg (WSP) en concentreert WOZL zich op de uitvoering van Beschut Werk. WOZL is de formele werkgevers van de Sw'ers.

Ontwikkelingen

Door de invoering van de Participatiewet in 2015 is geen nieuwe instroom meer mogelijk in de Wsw. Voor inwoners met een Wsw-dienstverband blijft de eerdere regelgeving van kracht. Gevolg is dat de omvang van de Wsw-populatie steeds verder afneemt én verouderd. Er wordt steeds gekeken wat dit betekent voor de totale organisatie, waarbij op de korte termijn de bedrijfsvoering hierdoor niet onder druk komt te staan.

Het Wsw-budget is vanaf 2015, met de gemeentelijke re-integratiemiddelen, samengevoegd tot één ongedeeld re-integratiebudget en maakt inmiddels deel uit van de algemene uitkering. Alhoewel het macrobudget als gevolg van de verwachte afname van de totale Wsw-populatie afneemt hebben we in de afgelopen jaren steeds gezien dat door een landelijke snellere afname van het aantal Wsw'ers en de toevoeging van een compensatie voor loon- en prijsontwikkeling het budget voor Landgraaf hoger is dan waarmee rekening was gehouden.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Met de overdracht van detacheringen naar het Werkgeversservicepunt Parkstad zijn de uitvoeringsactiviteiten van WOZL teruggebracht tot Beschut Werken. Deze activiteit zal in de komende jaren een dalend personeelsbestand Sw kennen. Onderzocht is op welke wijze de beschutte werkomgeving in de toekomst voor de medewerkers het meest efficiënt kan worden georganiseerd. Dit heeft geleid tot de invulling van de zogenaamde kanslocatie, waarin werknemers die tijdelijk geen detacheringsplek hebben (tijdelijk) aan de slag kunnen.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2.797	€ 0
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 8.202	€ 7.240
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 2.900
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		13,13%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

18. Werkgevers Service Punt (WSP) – Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 30 november 2017
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Algemeen Bestuur: Wethouder M. Gerards-Hazen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. van Ginneken – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: C. Derks – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Verscherpt

Openbaar belang dat wordt behartigd

WSP Parkstad BV verzorgt voor de 7 aandeelhoudende gemeenten de werkgeversdienstverlening ten behoeve van de doelgroep Wsw en Participatiewet.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Tertiërrapportages.
3. Jaarrekening en jaarverslag
4. 2 begrotingswijzigingen, voor zover nodig

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Het WSP is verantwoordelijk voor de werkgeversdienstverlening, waarbij deze **taak** verschuift naar het werkcentrum, dat in iedere regio verplicht is.

Het WSP geeft vorm aan samenwerkingsprojecten met werkgevers, in de vorm van arrangementen of leerwerktrajecten. Daarnaast is het WSP verantwoordelijk voor de detachering van de medewerkers in het kader van de Wsw.

Ontwikkelingen

Van rijkswege is ingezet op de ontwikkeling van de Werkcentra binnen iedere arbeidsmarktregio, waarbij (een deel van de) taken die het WSP nu heeft bij deze organisatie komen te liggen. Omdat het werkcentrum een samenwerking is van diverse partners en geen eigen juridische entiteit heeft is het nog niet duidelijk wat dit gaat betekenen voor de rol van het WSP. Daarnaast wordt in het kader van de regiodeal gewerkt aan het project Regionale werkhubs, dat inzet op een groter bereik van de doelgroep. Het WSP is hierbinnen een van de samenwerkingspartners. In het kader van de vormgeving en uitvoering van dit project zal moeten blijken welke rol het WSP hierin kan vervullen, breder wordt regionaal verband gekeken welke rollen deze organisatie in de toekomst moet invullen

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Het beschikbaar houden van voldoende detacheringsplekken voor de Wsw-medewerkers blijft de taak van het WSP. Gelet op de opgave binnen de arbeidsmarkt wordt in het kader van de regiodeal ingezet op een bredere variatie van ontwikkeltrajecten. Hierbij is het WSP een van de samenwerkingspartners, waarbij de rol van het WSP zal moeten blijken tijdens de realisatie van de zogenaamde regionale werkhubs en de regionale discussie over de rollen in de toekomst.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 894	€ 558
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 5.163	€ 4.161
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 74
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		13,34%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

19. Zorg en Veiligheids Huis Parkstad (ZVPH) – Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 5 oktober 2023
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	6. Sociaal Domein
Bestuurlijk belang	Algemeen Bestuur: Wethouder C. Wilbach
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: Y. Ottenbros – Afdeling Bestuurlijke en Concern Zaken – Veiligheid J. Starmans – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling – Sociaal Domein Financieel: E. Willems – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad is dé plek waar gemeenten, justitiële partners en zorgpartners samenwerken om de meest moeilijke zorg- en veiligheidsproblemen op het gebied van overlast, criminaliteit, verward gedrag, huiselijk geweld, kindermishandeling en radicalisering aan te pakken.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Het Zorg en Veiligheidshuis Parkstad biedt uitvoering aan:

1. Bevorderen van de samenwerking tussen de gemeenten en partners in het justitiële, bestuurlijke en zorgdomein om te komen tot een integrale aanpak van (potentieel) criminele of ernstige overlast veroorzakende personen of systemen, mits daarbij sprake is van complexe casuïstiek. De aanpak staat in functie van het streven de sociale veiligheid te vergroten en daarmee de leefbaarheid binnen de samenleving te verbeteren.
2. Bijdragen aan de veiligheid(–sbeleving) als onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid. Hierbij gaat het om het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.
3. Het vervullen namens de deelnemers gezamenlijk of als afzonderlijke deelnemer van (specialistische) uitvoerings- en ondersteuningstaken.
4. Het inbrengen en delen van de kennis en expertise bij de beleidsvoorbereiding en uitvoering.

Ontwikkelingen

Sinds 1 januari 2024 is de GR ZVHP formeel in werking getreden.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Monitoren op professionaliseringsslag binnen de bedrijfsvoering van de GR ZVHP.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan. 2027	31 dec. 2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 336	€ 582
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 182	€ 557
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 35
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		14,10%

* Cijfers op basis van de meerjarenbegroting 2026

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

20. Historisch Centrum Limburg (HCL) – Maastricht

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 3 juli 2025
Juridische rechtsvorm	Publiekrechtelijk Gemeenschappelijke Regeling
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: E. Zlotar – Afdeling Facilitair Bedrijf Financieel: B. Raven – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het Historisch Centrum Limburg (HCL) beheert en bewaart de historische archieven van de gemeente Landgraaf en vervult de rol van archiefdienst. HCL zorgt ervoor dat zowel papieren als digitale archieven duurzaam toegankelijk en bruikbaar blijven. Daarnaast stelt HCL deze archieven beschikbaar aan onder meer inwoners, onderzoekers en andere geïnteresseerden. Daarmee draagt HCL bij aan het behoud van het erfgoed en het collectieve geheugen van de gemeente.

Daarnaast ondersteunt HCL de gemeente bij de uitvoering van de Archiefwet. HCL stelt een archivaris beschikbaar, adviseert over informatie- en archiefbeheer en houdt toezicht op de kwaliteit van het informatiebeheer. De archivaris rapporteert hierover aan de gemeenteraad in het kader van de horizontale verantwoording. Hiermee draagt HCL bij aan een betrouwbare en transparante overheid en aan het behoud van waardevolle informatie en erfgoed voor huidige en toekomstige generaties.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De gemeente ziet HCL als een deskundige en betrouwbare samenwerkingspartner voor archief- en informatiebeheer. Door deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling kan de gemeente gebruikmaken van specialistische kennis, een archivaris, een e-depot en andere gezamenlijke voorzieningen die noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van de Archiefwet.

De gemeente hecht waarde aan de samenwerking binnen HCL omdat deze bijdraagt aan een professionele en toekomstbestendige informatiehuishouding. Door kennis, expertise en voorzieningen gezamenlijk te organiseren, kan de gemeente beter inspelen op ontwikkelingen zoals digitalisering, digitale archivering en de toenemende eisen aan informatie- en archiefbeheer.

Ontwikkelingen

De inwerkingtreding van de Archiefwet 2026 per 1 januari 2027, de verdere digitalisering van de overheid en de groei van digitale archieven vragen om een duurzame en toekomstbestendige inrichting van het archief- en informatiebeheer. HCL speelt hierop in door de verdere ontwikkeling van het e-depot, de versterking van toezicht en advisering en ondersteuning van deelnemers bij digitaal archief- en informatiebeheer. Daarnaast ontwikkelt HCL zich verder als regionaal kenniscentrum voor informatiebeheer en digitale archivering.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Het HCL richt zich op het duurzaam bewaren, beheren en toegankelijk maken van archieven en andere blijvend te bewaren overheidsinformatie. Daarnaast zet HCL in op de verdere ontwikkeling van digitaal archief- en informatiebeheer en ondersteunt de deelnemers bij vraagstukken op het gebied van informatiebeheer. Het meerjarenbeleid is gericht op het versterken van de rol van HCL als regionale kennispartner, de doorontwikkeling van de dienstverlening en verdere professionalisering van de organisatie. Daarbij blijft de focus primair liggen op de wettelijke taken die voortvloeien uit de Archiefwet.

Financieel

De bijdrage 2027 is opgenomen in de tabel onder paragraaf Verbonden Partijen.

(x 1.000)

Omschrijving financiële informatie *	1 jan.	31 dec.
	2027	2027
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij		
– aandelenkapitaal	n.v.t.	n.v.t.
– structureel dividend		n.v.t.
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2.996	€ 3.914
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 9.699	€ 10.891
Fin. resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar		€ 943
Procentueel aandeel gemeente Landgraaf in de verbonden partij		5,98%

* Cijfers op basis van het jaarverslag 2025

Onderdeel Stichtingen en Verenigingen

De gemeente Landgraaf heeft geen direct belang in stichtingen en verenigingen.

Onderdeel Vennootschappen**1. Bank Nederlandse Gemeenten NV – Den Haag**

Besluit tot deelneming	Betreft besluiten voormalige gemeenten Schaesberg, Ubach over Worms en Nieuwenhagen tot deelname en aankoop aandelen.
Juridische rechtsvorm	Privaatrechtelijk, Naamloze Vennootschap (N.V.)
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van deze elementen heeft de BNG een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Actieve informatieplicht

De sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente zijn:

1. Begroting.
2. Tussentijdse rapportages – indien noodzakelijk.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de staat, en ook het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan de BNG zeer beperkt is. Gelet op de wijze waarop de BNG het openbaar belang behartigt en de visie die de gemeente op de BNG heeft, is het beleid erop gericht om het aandelenbezit duurzaam in stand te houden en het hiermee te behalen resultaat in de vorm van dividend ten gunste te laten komen van de gemeentelijk exploitatie.

Ontwikkelingen

In het belang van onze klanten wil de BNG de bedrijfsvoering verder optimaliseren en efficiënter maken. In 2022 is aanzienlijk geïnvesteerd in systemen en in mensen. BNG-klimaatplan: met dit plan zet BNG Bank een volgende stap in het kader van de energietransitie en CO₂-reductie. In het plan staat dat ze samen met haar klanten willen realiseren om Nederland duurzamer, toekomstbestendiger en groener te maken. Het uitgangspunt is daarbij dat BNG Bank de bank is van en voor het publieke domein. De energietransitie en de CO₂-reductie zijn maatschappelijke opgaven waaraan de klanten een aanzienlijke bijdrage moeten leveren. BNG Bank geeft in het klimaatplan aan hoe het klanten hierbij wil helpen.

Beleidsvoornemens

Het behoud van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publieke en semipublieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders is het beleidsvoornemen van de VNG. Voorwaarden hiervoor zijn het handhaven van de excellente kredietwaardigheid, het behoud van een scherpe inkooppositie en een zo effectief mogelijke bedrijfsvoering. De continuïteit van de bedrijfsvoering vraagt om handhaving van deze situatie en dus om het behoud van de aan de BNG toegekende AAA-rating.

Deelnemende partijen

Aandeelhouders in de vorm van gemeenten, provincies en de staat.

Financieel

Omschrijving financiële informatie	2025
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	
– Aandelen	41.301
– structureel dividend *	€ 103.666
Verwacht balanstotaal van de verbonden partij**	€ 115,6 miljard

* Het te ontvangen dividend in 2025 is gebaseerd op de resultaten over het boekjaar 2024.

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2025.

(Financiële) Risico's

Risicovrije kredietverlening is en blijft de kernactiviteit van de BNG. Decentrale overheden, woningcorporaties en instellingen in de zorg zijn daarbij de belangrijkste kerngroepen. In de meeste klantengroepen van de BNG vindt ook kredietverlening plaats die niet geheel risicovrij is. Voorbeelden zijn publiek private samenwerking in bijna alle sectoren en de eigen verantwoordelijkheid voor huisvesting bij instellingen in de zorg en het onderwijs.

2. Nazorg Limburg B.V. & Zonneparken Nazorg Limburg B.V. – Maastricht

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit in 1998
Juridische rechtsvorm	Besloten vennootschappen, aandeelhouders zijn Limburgse Gemeenten en de Provincie Limburg (50/50)
Programma	7. Volksgezondheid en milieu
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Nazorg Limburg helpt gemeenten met het vinden van duurzame oplossingen voor gesloten stortplaatsen en andere verontreinigde locaties. Hun dienstverlening bestaat onder meer uit:

- Ondersteuning bij opdrachten naar externe onderzoeksbureaus, het opstellen van een programma van eisen, selectiecriteria en meer;
- Risicoberekeningen, monitoring en management risicobeheersing van verontreinigde locaties, zodat deze veilig voor andere toepassingen geschikt kunnen worden gemaakt;
- Controle op verwijdering en verwerking van verontreinigde grondstromen;
- Inrichting en beheer van verontreinigde locaties;
- Inclusief het beheer van databestanden.

In 2021 zijn in het kader van de afdracht vennootschapsbelasting, alle activiteiten die betrekking hebben op zonneparken, afgesplitst van Nazorg Limburg en ondergebracht in Zonneparken Nazorg Limburg B.V.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Nazorg Limburg B.V. verzorgt de nazorg van 10 voormalige stortlocaties in de provincie Limburg, waaronder het voormalige stort in Ubach over Worms.

Actieve informatieplicht

Nazorg Limburg B.V. en Zonneparken Nazorg Limburg B.V. stelt jaarlijks een geconsolideerde jaarrekening/jaarverslag op en legt dit in de algemene aandeelhoudersvergadering voor aan de aandeelhouders ter vaststelling.

Ontwikkelingen

Nazorg Limburg is permanent op zoek naar mogelijkheden om gesloten stortplaatsen een maatschappelijk verantwoorde functie te geven. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de nieuwe activiteiten het beleid van de overheid ondersteunen. Verder wordt in samenwerking met IVN veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van de natuurwaarden.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Ten aanzien van beide vennootschappen zijn geen wijzigingen in het huidige beleid voorzien.

Financieel

Omschrijving financiële informatie	2025
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	
– Aandelenkapitaal	€ 0,50
– structureel dividend *	0
Verwacht balanstotaal van de verbonden partij**	€ 44 miljoen

* Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2024.

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

3. Enexis Holding NV – 's-Hertogenbosch

Besluit tot deelneming	Als gevolg van de uitvoering van de Splitsingswet is het netwerkbedrijf van Essent N.V. afgesplitst. Middels raadsbesluit in april 2009 heeft de raad ingestemd deel te nemen in deze N.V.
Juridische rechtsvorm	Enexis Holding is een N.V. waarbij het volledige aandelenkapitaal in het bezit is van overheden (gemeenten en provincies). Onder deze holding hangen nog enkele BV's specifiek naar werkgebied.
Programma Bestuurlijk belang	0. Bestuur en ondersteuning Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.

In het voorjaar van 2024 heeft de AvA ingestemd met aanpassing van het strategisch plan (2022) in verband met de nieuwe wet collectieve warmtevoorziening. Enexis treft op basis daarvan voorbereidingen voor een actieve rol bij de ontwikkeling van initiatieven in haar verzorgingsgebied.

In het strategisch plan is verder gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:

1. Sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes

Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe.

2. Iedereen altijd toegang tot energie bieden

Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten.

3. Klanten weten wat ze aan Enexis hebben

Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen.

Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties.

Actieve informatieplicht

Jaarlijks wordt door de onderneming een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat aan de aandeelhouders wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

In de commerciële markt waarin de energiebedrijven tegenwoordig opereren bestaat het risico dat de winst het belangrijkste is. Dit kan ten laste gaan van het beheer van de infrastructuur waardoor de kwaliteit en betrouwbaarheid achteruitgaan. Gevolg: uitval van elektriciteit of gasvoorziening. Met de overdracht van het netwerkbedrijf naar de overheid kan de kwaliteit beter gewaarborgd worden.

Ontwikkelingen

Energievoorziening is een basisbehoefte. Dit is een van de belangrijkste redenen van het Rijk om netwerken en productie van energie van elkaar te scheiden. Het maatschappelijk belang van een goed netwerk is groot. Voor Enexis is dat de basis van haar activiteiten en het vertrekpunt voor haar strategische doelstellingen. Enexis identificeert vier speerpunten, die de kwaliteit van het functioneren van de onderneming bepalen, uitgedrukt in de woorden betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en publieksgericht. Het totaal van de activiteiten en producten moet op die vier punten hoog scoren. Dan maakt Enexis haar ambitie waar om zich te ontwikkelen tot de leidende netbeheerder in Nederland en zal het bedrijf ook door anderen als zodanig erkend worden.

In landelijk, Europees en mondiaal verband zijn afspraken gemaakt om onder andere de energievoorziening te verduurzamen. Voor de plannen en projecten tot 2030 is daarvoor in Nederland het Klimaatakkoord opgesteld. Het energienetwerk behoort tot de vitale infrastructuur. In Nederland heeft Enexis samen met de andere regionale netbeheerder de wettelijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid voor een veilig, betaalbaar en betrouwbaar energienetwerk. Enexis staat daarmee aan de vooravond van een periode van forse groei. Op steeds meer plaatsen moet het elektriciteitsnetwerk worden verzaamd of uitgebreid. Op sommige plaatsen wordt in de komende twee jaar net zoveel geïnvesteerd in het netwerk als in de afgelopen 30 jaren. Als de werkzaamheden geleidelijk verdeeld kunnen worden over de komende 10 jaren dan is de uitvoering van het

Klimaatakkoord voor Enexis haalbaar. Enexis verwacht dat de eigen investeringen tot 2030 jaarlijks met € 170 miljoen zullen toenemen, tot een totaal van € 1,9 miljard.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Aan de Ava is voorgesteld om vanaf boekjaar 2025 het uit te keren dividend te maximeren op € 100 miljoen, zodat de investeringen uit eigen kapitaal kunnen worden gefinancierd en de verhouding eigen ten opzichte van vreemd vermogen in balans blijft.

Deelnemende partijen

Landgraaf is samen met 87 andere gemeenten en 4 provincies aandeelhouder van Enexis.

Financieel

Omschrijving financiële informatie	2025
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	
– Aandelen	610.198
– structureel dividend *	€ 553.302
Verwacht balanstotaal van de verbonden partij**	€ 13.438 miljoen

** Het te ontvangen dividend in 2025 is gebaseerd op de resultaten over het boekjaar 2024.*

*** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2025.*

(Financiële) Risico's

De missie en opgave hebben grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Verkenningen van netbeheer NL en de individuele netbeheerders geven aan dat de energietransitie een enorme investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg heeft. Uitgangspunt is dat Enexis financieel solide blijft, geen financiële risico's neemt en tenminste een A credit-rating behoudt.

Eind 2022 hebben de 3 regionale netbeheerders (Enexis, Alliander en Stedin) en hun aandeelhouders een onderhandelaarsakkoord bereikt met het Rijk over de voorwaarden en het proces voor een toekomstige participatie door het Rijk als de kapitaalbehoefte de mogelijkheden van het bedrijf en de huidige aandeelhouders overstijgt. De AVA (Algemene Aandeelhouders Vergadering) heeft in april 2023 ingestemd met het akkoord. De AVA heeft besloten om huidige dividendbeleid te handhaven om jaarlijks maximaal 50% van de nettowinst uit gewone bedrijfsvoering uit te keren als dividend aan de aandeelhouders onder de voorwaarde dat deze uitkering er niet toe leidt dat Enexis binnen vijf jaar haar A-rating profiel kan verliezen. Er is sprake van een solide financiële positie. Vanaf boekjaar 2025 zal het dividend gemaximeerd worden tot € 100.000.000.

4. IBA Parkstad B.V. – Heerlen

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 28 oktober 2013
Juridische rechtsvorm	Privaatrechtelijk, besloten vennootschap
Programma	8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiger in AVA: wethouder B. Smeets
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: F. Geurts – Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken Financieel: E. Willems – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De Internationale Bau Ausstellung (IBA), 100 jaar geleden begonnen als een bouwtenoonstelling is inmiddels uitgegroeid tot een creatieve aanpak met een bewezen economische, sociale en culturele impuls voor het gebied waarin deze plaatsvindt. Met de IBA willen de Parkstadgemeenten de transformatiekracht van de regio inzetten om de economische structuur van de regio te versterken. Belangrijk is dat Parkstad een attractieve regio blijft, dynamisch en met veel veerkracht.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De resultaten van de IBA Parkstad liggen in de realisatie van IBA-projecten zoals deze zijn ingediend met een uiteindelijk totaalvolume van minimaal drie keer de inleg van publiek en private aandeelhouders. De projecten dragen bij aan het realiseren van de Regionale Transformatieopgave.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Medio 2022 is de IBA Parkstad formeel beëindigd. Het project de Parkstadroute (voorheen Leisure Lane) is echter nog in uitvoering en om die reden wordt er een beperkte organisatie in stand gehouden.

Financieel

Niet van toepassing.

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

5. Reinigingsdienst Rd4 N.V. – Heerlen

Besluit tot deelneming	De raad van de gemeente Landgraaf heeft oktober 1997 besloten om deel te nemen in de zowel de gemeenschappelijke regeling Rd4 alsook de N.V. Reinigingsdiensten Rd4.
Juridische rechtsvorm	De N.V. Rd4 komt voort uit de gemeenschappelijke regeling Rd4 die de verantwoordelijkheid van een aantal gemeenten uitvoert voor het huishoudelijk afval. De activiteiten voor het bedrijfsafval zijn geen overheidstaak, vandaar dat deze in de N.V. zijn ondergebracht.
Programma	De doelstellingen van N.V. Rd4 hebben geen directe relatie met een programma. Wel indirect in relatie tot programma 7 Volksgezondheid en milieu waaronder het afvalbeleid ressorteert. De baten uit het dividend worden onder de algemene baten en lasten van programma 0 Bestuur en ondersteuning verantwoord.
Bestuurlijk belang	Wethouder S. Kropman vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

De NV Reinigingsdiensten Rd4 heeft tot doel het tot stand brengen van een doelmatige inzameling en vooral verwerking van bedrijfsafvalstoffen en het adviseren op het gebied van milieubeleid. Een en ander gebeurt met inachtneming van het provinciale milieubeleidsplan en het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid.

Actieve informatieplicht

NV Reinigingsdienst Rd4 stelt jaarlijks een jaarrekening/jaarverslag op en legt dit in de algemene aandeelhoudersvergadering voor aan de aandeelhouders ter vaststelling.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De NV Rd4 komt voort uit de gemeenschappelijke regeling Rd4. De middelen die nodig zijn om het huishoudelijk afval op te halen en te verwerken kunnen eveneens worden ingezet in het kader van bedrijfsafval. Die activiteiten dienen echter wel fiscaal gescheiden te worden uitgevoerd. Het bedrijf is grotendeels afhankelijk van ontwikkelingen op de afvalmarkt en de economie.

Ontwikkelingen

De markt waarin NV Rd4 opereert blijft onzeker. De overcapaciteit bij verbrandingsovens is opgevuld met het verbranden van buitenlands afval. Als nadeel heeft dit hogere verbrandingstarieven op de spotmarkt. Het blijft lastig om te voorspellen wat dit op de langere termijn voor de NV gaat betekenen. De evenementen zijn weer terug van weggeweest maar nog niet op het oude niveau. Gezien de sterk gestegen prijzen en de steeds strengere regels vanuit de overheid is het de vraag of dit ooit nog zal gebeuren. De circulaire gedachte gaat steeds meer leven bij bedrijven. Dit betekent een verschuiving van restafvalinzameling naar grondstoffen. Onze portfolio zal hier blijvend op worden aangepast.

Een voorbeeld is de inzameling van glas en plastic- en drankverpakkingen bij bedrijven in opdracht van Nedvang. Vanuit de industrie is er steeds meer interesse in grondstoffen en afval als energiedrager of

grondstof. Het mondiale "gevecht" om grondstoffen is dan ook echt van start gegaan. De afvalverbranders klagen dat het te verbranden afval afneemt. En zij moeite hebben om aan hun warmte verplichtingen te voldoen. Voor de toekomst zal dit een sanering van verbrandingscapaciteit betekenen.

Green Deal

De Europese commissie heeft met de green deal een basis gelegd voor een volledige circulaire economie in 2050. Dit lijkt ver weg maar er moeten door alle partijen grote inspanningen verricht worden. Circulair betekent het sluiten van ketens en een samenwerking tussen alle partijen in die keten. De uitdaging is dan ook om als bedrijf niet voor individueel gewin te gaan maar voor langdurige samenwerkingen. De uitgebreide producentenverantwoordelijkheden voor verschillende producten en grondstoffen zullen hieraan bijdragen. Maar dan kan het niet zo zijn dat degene die betaalt ook alleen bepaald. Daarnaast is "virgin" materiaal nog steeds goedkoper dan gerecycled materiaal. De verwachting is dat de overheid wetgeving gaat instellen om het gebruik van gerecycled materiaal te bevorderen.

Consolidatie recyclingmarkt

De grote Europese bedrijven blijven door overnames groeien en dicteren de recyclingmarkt. Wat dit op de langere termijn gaat betekenen voor de marktwerking is nog lastig te voorspellen. Daarnaast ziet Rd4 dat grote ketens zoals Ikea en Lidl zelf producten gaan inzamelen of innemen en een positie op de grondstoffenmarkt verwerven. Een duurzaam imago wordt voor bedrijven steeds belangrijker. Hier liggen voor Rd4 kansen. We zien in de afgelopen periode een groot aantal nieuwe verwerkingstechnieken op de markt komen. Zo zijn er op Chemelot een aantal nieuwe initiatieven gestart en doet het Chill-lab onderzoek naar de verwerking van kunststofafval. Chemelot heeft plannen om de site te verduurzamen en om uiteindelijk geen fossiele grondstoffen meer te willen inzetten voor hun processen. Er zijn plannen om samen met RWE een fabriek te bouwen waarbij restafval wordt omgezet in ethanol.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De verdere doorontwikkeling van de op- en overslaglocatie biedt in de komende jaren betere afzetcondities en dus een concurrentievoordeel. Ook wordt de NV Rd4 steeds minder afhankelijk van lokale verwerkers. Ze blijven natuurlijk actief de lokale markt benaderen en koesteren daarmee de belangrijkste klanten en relaties, ze pakken kansen die zich aandienen en blijven consequent vasthouden aan de strategie van service, herkenbare kwaliteit en een evenwichtig tarievenbeleid; kortom Rd4: altijd betrokken, deskundig en dichtbij.

Financieel

Omschrijving financiële informatie	2025
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	
– Aandelen	3.766
– structureel dividend *	€ 55.829
Verwacht balanstotaal van de verbonden partij**	€ 2,23 miljoen

* Het ontvangen dividend in 2025 is gebaseerd op de resultaten over het boekjaar 2024.

** Wij beschikken niet over een begrote balans. Uitgegaan wordt van de meest recente gegevens uit de jaarrekening 2025.

Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

6. Waterleiding Maatschappij Limburg N.V. (WML) – Maastricht

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit
Juridische rechtsvorm	WML is een N.V. waarbij het volledige aandelenkapitaal in het bezit is van de provincie Limburg en Limburgse gemeenten.
Programma	O. Bestuur en Ondersteuning
Bestuurlijk belang	Burgemeester R. de Boer vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

WML N.V. is verantwoordelijk voor de drinkwatervoorziening in de provincie Limburg. Een verantwoordelijkheid die zij hebben overgenomen van diverse gemeentelijke waterleidingbedrijven.

Actieve informatieplicht

Jaarlijks wordt door de onderneming een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat aan de aandeelhouders wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

Indirect blijft de gemeente verantwoordelijk voor de kwaliteit van het drinkwater. Vanuit de doelstelling van het bedrijf wordt gestreefd naar een optimale drinkwaterkwaliteit tegen een betaalbare prijs. Om die reden wordt geen dividend uitgekeerd.

Ontwikkelingen

Het streven van WML is en blijft om voor de komende planjaren én daarna een acceptabele en consistente tariefstructuur te bewerkstelligen, gebaseerd op een gezonde financiële huishouding met beheersbare kapitaallasten. Hiertoe heeft WML de afgelopen jaren naast de reguliere inflatiecorrectie een aantal tariefwijzigingen doorgevoerd om te anticiperen op de verwachte demografische ontwikkelingen in de Provincie Limburg.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

Als deelnemende gemeente zal Landgraaf erop toezien dat tariefsverhogingen voor de burgers beperkt blijven.

Deelnemende partijen

Andere deelnemende partijen zijn de provincie Limburg en 33 Limburgse gemeenten.

Financieel

Omschrijving financiële informatie	2025
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	
– Aandelen	13
– structureel dividend *	0
Verwacht balanstotaal van de verbonden partij**	€ 675 miljoen

In 2025 is geen dividend uitgekeerd van deze vennootschap. Behaalde winsten worden de komende jaren benut om (vervangings)investeringen te doen in de activa, zodat geen beroep hoeft te worden gedaan op kapitaalstortingen van de aandeelhouders (gemeenten).

(Financiële) Risico's

Geen bijzonderheden.

7. Woonwijzerwinkel Zuid-Limburg B.V. – Kerkrade

Besluit tot deelneming	Raadsbesluit dd 19 februari 2020
Juridische rechtsvorm	Besloten vennootschap, aandeelhouders zijn de Parkstad Gemeenten
Programma	7. Volksgezondheid en Milieu
Bestuurlijk belang	Wethouder C. Wilbach vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: R. Bouwers – Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

In 2020 heeft WoonWijzerWinkel Limburg (hierna: WWWL), gevestigd in Kerkrade, haar deuren geopend. De rechtsvorm van WWWL is een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Betrouwbaar en onafhankelijk advies wordt gegarandeerd door de zeggenschap van de zeven Parkstadgemeenten in de WoonWijzerWinkel B.V. De zeven Parkstad-gemeenten zijn de enige aandeelhouders van de bv.

Actieve informatieplicht

Met ingang van 2025 zijn de sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente:

1. Begroting.
2. Tussentijdse rapportages – indien noodzakelijk.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Jaarlijks wordt door de BV een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders aan de aandeelhouders ter vaststelling wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De WWWL is het officiële energieloket voor de zeven Parkstad gemeenten en heeft als doel om zoveel mogelijk particuliere woningeigenaren in Parkstad te helpen hun woning te verduurzamen door het aanbieden van ontzorging. In 2023 is ook de doelgroep MKB & bedrijven aan het takenpakket toegevoegd.

Ontwikkelingen

Het Rijk stelt steeds meer duurzaamheidseisen aan woningen. Grootschalige plannen zijn daarom nodig om buurten en wijken in onze gemeenten aan te pakken. Dit vergt naast beleid ook operationele coördinatie en een uitvoeringsorganisatie. Operationele taken zijn bij de WoonWijzerWinkel belegd. Om energiebesparing te realiseren bestaan de activiteiten van de WoonWijzerWinkel uit de doelen zoals: de

woningen in alle gemeenten in de regio Parkstad zo goed mogelijk te isoleren, energiearmoede actief tegen te gaan, maatschappelijk vastgoed te verduurzamen, bedrijven te helpen om te verduurzamen en om communicatie naar burgers toe te intensiveren (energietransitie is ook een sociale transitie). Er gaat aandacht uit naar gerichte communicatie en aanbiedingen voor verschillende doelgroepen in de maatschappij. Dit vergt specifieke kennis en expertise.

De WWWL is recent verder geprofessionaliseerd door de toevoeging van nieuwe medewerkers en extra governance vanuit Stadsregio Parkstad. Dit heeft geleid tot het concretiseren en effectueren van gestelde doelen, waaronder een meerjarige opdracht voor lokale isolatie aanpak (LAI) namens Parkstad en MKB, VvE en Maatschappelijke en Gemeenschappelijke ontzorging.

Na vijf jaar van groei en innovatie is WWWL, met ongeveer 25 HBO+ adviseurs en projectleiders en toegang tot +200 coaches Limburg breed, klaar om van de scale-up-fase naar de organisatiefase te gaan onder nieuw leiderschap.

De twaalf nieuw aangestelde medewerkers naast de bestaande 'Uitvoeringscapaciteit PALET', zoals de gezamenlijke WWWL-projectleiders, adviseurs en marketingspecialisten, zijn na slechts een jaar goed ingewerkt. In overeenstemming met de overeengekomen KPI's wordt integraal zorg gedragen om de gestelde doelen te behalen. Er lopen nu overal in Parkstad concrete uitvoeringsprogramma's rondom energietransitie doelgroepen zoals Energiearmoede/Lokale Aanpak Isolatie (LAI), VvE's, MKB-bedrijven, Gemeentelijk en Maatschappelijk vastgoed, ondersteund door het online informatie/activatie-platform ParkstadVerduurzaamt.nl (PVDT)/LimburgVerduurzaamt.nl (LVDT) met veel klantervaringen uit Parkstad en Zuid-Limburg. De programmamanager ParkstadVerduurzaamt coördineert en rapporteert dit geheel en staat in nauw contact met de programma adviseur duurzaamheid en monitoring van de stadsregio Parkstad.

Kanttekeningen en risico's

Tot nu is er duidelijkheid over de te verstrekken landelijke financiële vergoedingen tot 2030. Mocht dit onverhoopt tot wijzigingen (lagere vergoedingen) leiden, zal de financiële situatie opnieuw bekeken dienen te worden. Als vanaf 2030 geen compensatie vanuit het rijk zal plaatsvinden, zal afscheid moeten worden genomen van een aantal medewerkers die zijn geworven in kader van 'Uitvoeringscapaciteit PALET'. Hieraan zijn mogelijk kosten verbonden (transitievergoeding). Vooralsnog gaan wij ervan uit dat ook na 2030 middelen beschikbaar blijven gelet op de enorme opgave en ambities vanuit het rijk. Gelet hierop achten wij de inzetbaarheid van duurzaam personeel een beperkt en aanvaardbaar risico.

Staatssteun

Er is door de gemeenten aan de WWWL-opdracht verleend om extra taken te verrichten in het kader van het Klimaatakkoord en daartoe personeel aan te nemen. Omdat de WWWL volledig in handen is (100% toezicht) van de gemeenten, kan deze opdracht worden aangemerkt als zogenaamde quasi-inbesteding en is de Aanbestedingswet niet van toepassing. Voorwaarde is wel dat meer dan 80% van de activiteiten van de WWWL de uitvoering van taken behelst die zijn opgedragen door de gemeenten. Via een afdwingbare overeenkomst, die wordt aangegaan met de WWWL, wordt dit afgezekerd.

Structuur

Met ingang van 2025 zal de vennootschap worden aangestuurd middels een commissiestructuur. De beleidsmatige adviezen vinden plaats via een commissie waarin de portefeuillehouder duurzaamheid de gemeente zal vertegenwoordigen. De portefeuillehouder financiën zal de gemeente vertegenwoordigen in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) bij de onderwerpen waar de financiële beslissingen van toepassing zijn (begroting, tussentijdse financiële rapportages en vaststellen jaarrekening).

Deelnemende partijen

Deelnemende partijen zijn de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal.

Financieel

Omschrijving financiële informatie	2025
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	
– Aandelen	2.828
– structureel dividend *	0
Verwacht balanstotaal van de verbonden partij**	€ 2,7 miljoen

In 2025 is geen dividend uitgekeerd door deze vennootschap. Behaalde winsten worden de komende jaren benut om een weerstandsvermogen op te bouwen, zodat bij verliezen niet gelijk beroep hoeft te worden gedaan op de deelnemende aandeelhouders (gemeenten).

(Financiële) Risico's

Het risico is beperkt tot deelname in het aandelenkapitaal.

8. Sportbedrijf Landgraaf B.V. – Landgraaf

Besluit tot deelneming	De raad van de gemeente Landgraaf heeft op 7 mei 2020 besloten tot oprichting van een BV Sportbedrijf Landgraaf
Juridische rechtsvorm	Besloten vennootschap, aandeelhouder is de Gemeente Landgraaf
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie
Bestuurlijk belang	Wethouder C. Wilbach vertegenwoordigt de gemeente Landgraaf op de aandeelhoudersvergaderingen
Ambtelijke contractmanagers	Beleidsinhoudelijk: T. Martinussen – Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling Financieel: R. Huntjens – Afdeling Planning & Control
Toezichtsvorm	Algemeen

Openbaar belang dat wordt behartigd

Het Sportbedrijf Landgraaf BV is opgericht ten behoeve van in eerste aanleg de exploitatie, het beheer en het onderhoud van doelgroepenbad In de Bende.

Actieve informatieplicht

Met ingang van 2025 zijn de sturings- en beheersingsdocumenten die periodiek worden voorgelegd aan de gemeente:

1. Begroting.
2. Tussentijdse rapportages – indien noodzakelijk.
3. Jaarrekening en jaarverslag.

Jaarlijks wordt door de B.V. een jaarrekening/jaarverslag opgesteld dat via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders aan de aandeelhouders ter vaststelling wordt voorgelegd.

Gemeentelijke visie op de verbonden partij

De gemeente treedt richting de B.V. op als aandeelhouder en opdrachtgever. Als aandeelhouder oefent de gemeente blijvend invloed uit op de wijze waarop de B.V. haar taak vervult met het oog op het maatschappelijk belang van deze voorzieningen voor de inwoners van de gemeente. Als opdrachtgever sluit de gemeenteovereenkomsten met de BV voor de uitvoering van de taken voor onderhoud, beheer, verhuur en exploitatie van het zwembad.

Ontwikkelingen

De raad zal over de voortgang via raadsinformatiebrieven blijvend worden geïnformeerd. Een belangrijk ijkpunt zal de keuze van de raad zijn met betrekking tot het accommodatiebeleid.

Beleidsvoornemens van de verbonden partij

De gemeente is beleidsbepaler en bepaalt daarmee het beleid op het gebied van ontwikkeling, exploitatie, beheer en onderhoud.

Deelnemende partijen

De gemeente Landgraaf is enig aandeelhouder.

Financieel

Omschrijving financiële informatie	2025
Financieel belang van de gemeente in de verbonden partij	
– Aandelenkapitaal *	€ 10.000
– structureel dividend	0
Verwacht balanstotaal van de verbonden partij	€ 205.912

** De Gemeente Landgraaf is enig aandeelhouder*

In 2025 is geen dividend uitgekeerd door deze vennootschap. Behaalde winsten worden de komende jaren benut om een weerstandsvermogen op te bouwen, zodat bij verliezen niet gelijk beroep hoeft te worden gedaan op de aandeelhouder, in dit geval alleen de gemeente Landgraaf.

(Financiële) Risico's

Het risico is beperkt tot deelname in het aandelenkapitaal. In 2024 heeft de raad ingestemd met een aanvullende financiële ondersteuning om de bedrijfsvoering van het zwembad zeker te stellen. 2025 en 2026 zijn overgangsjaren om de zaken te verbeteren waarbij tot op heden goede stappen vooruit zijn gezet. In 2027 zal het Sportbedrijf deel gaan uitmaken van het integraal accommodatiebeleid.

Bijlage 7 – Onderzoeken 213A

Op grond van de gemeentewet (art. 213A) is de gemeente verplicht om periodiek onderzoek te verrichten naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door het College gevoerde bestuur.

Wij stellen voor de volgende onderzoeken uit te laten voeren in het kader van 213A onderzoek:

1. Nota reserves en voorzieningen (doorschuiven vanuit programmabegroting 2025);
2. Beleidsmatig onderzoek: van effectindicatoren naar beleid.
3. Analyse jaarrekening.

Toelichting voorstel 2:

Op basis van bepaalde bronnen, zoals parkstadincijfers.nl, vindt een analyse op effecten plaats zowel in positieve als in negatieve zin en wordt nagegaan welke onderliggende verklaringen hiervoor gelden bijvoorbeeld of het positief effect het gevolg is van geformuleerd beleid. Daarnaast wordt nagegaan op welk punt de gemeente Landgraaf opvallend afwijkt ten opzichte van de overige Parkstad gemeenten en wat hiervan de verklaring is.

Bijlage 8 – Lijst van afkortingen

Afkorting	Verklaring
AB	Algemeen Bestuur
ABW	Algemene Bijstandswet
ADV	Anti-Discriminatievoorziening
AFBK	Algemene en financiële beleidskaders
AHC	Aandeelhouderscommissie
Alt MAA	Aangewezen Luchtvaartterrein Maastricht Aachen Airport
AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling
AmvB	Algemene Maatregel van bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ARU	Accres Relevante Rijksuitgaven
AvA	Algemene vergadering van aandeelhouders
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B1	Project Burgers op 1
BADO	Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheid
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BANS	Bestuursakkoord Nieuwe Stijl
BAP	Beleidsalternatievenplan
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandverlening zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
BCZ	Afdeling Bestuurlijke en Concern Zaken
BDU	Brede doeluitkering
BGE	Basiskaart Geluid Emissie
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
Bibob	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIO	Baseline informatiebeveiliging overheid
BLG	Bouwfonds Limburgse Gemeenten
BLS	Besluit Locatiegebonden Subsidies
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BO	Basis Onderwijs
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BOP	Buurtontmoetingsplek
BOR	Afdeling Beheer Openbare Ruimte
BOS	Buurtontwikkeling Onderwijs en Sport
BsGW	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen
BUIG	Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BVC	Boom Veiligheid Controles
BW	Burgerlijk Wetboek
BWS	Besluit Woninggebonden Subsidies
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CE	Conventionele explosieven
CER	Compensatieregeling Eigen Risico
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheid
Covid-19	Ziekte veroorzaakt door het coronavirus SARS-CoV-2
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CRvB	Centrale Raad voor Beroep
CSV	Claim Staat Vennootschap Amsterdam BV

Afkorting	Verklaring
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
DB	Dagelijks Bestuur
DHW	Drank en Horecawet
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
DIFTAR	Gedifferentieerde tarieven
DigiD	Digitale identiteit
DMOP	Duurzaam meerjaren onderhoudsplannen
DMS	Documentmanagementsysteem
DPIA	Data Protection Impact Assessment
DPMS	Data Protection Management Systeem
DPRA	Delta Plan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentrale Uitkeringen
Dubo	Duurzaam Bouwen
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidig Normatiek Single Information Audit
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESZL	Economische Samenwerking Zuid-Limburg
Etil	Eigennaam van onderzoeksbureau
FB	Facilitair Bedrijf
FG	Functionaris voor Gegevensbescherming
Fido	Financiering decentrale overheden
FLO	Functioneel Leefijdsontslag
FTE	Fulltime-equivalent
GIDS	Database met informatie over organisaties op het sociale en culturele vlak
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GBO	Gebruiksoppervlakte
GBRD	Gemeenschappelijke Basis- en Registratiedienst
GBT	Gezonde Basisschool van de Toekomst
GDU	Gebundelde Doeluitkering
Geo	Geografische (ruimtelijke) informatie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGU	Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen
GIDS	Gezond In De Stad
GIPS	Stichting Gehandicapten Informatie Project
GOA	Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid
GPK	Gehandicapten parkeerkaart
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitatie
GROS	Grens Overschrijdende Samenwerking
GRP	Gemeenschappelijk rioleringsplan
GTK	Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoer Plan
HALT	Het Alternatief
HCL	Historisch Centrum Limburg
HHT	Huishoudelijke Hulp Toelage
HHV	Huishoudelijke Verzorging
HR21	Funciewaarderingssysteem voor gemeenten
HUP	Hondenuitlaatplaats

Afkorting	Verklaring
IAU	Incidentele Aanvullende Uitkering
IBA	Internationale Bau Ausstellung
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
ID-banen	In- en Doorstroombanen
ID-kaart	Identiteitskaart
IDO	Informatiepunt Digitale Overheid
IGJ	Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en Gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze Werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en Gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Gewezen Zelfstandigen
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
Iroko	Eigenaam organisatie
ISD	BOL Intergemeentelijke sociale dienst Brunssum-Landgraaf
ISD BOL	Intergemeentelijke sociale dienst Brunssum- Onderbanken- Landgraaf
ISP	Integrale Schuldhulpverlening Parkstad
ISV	Investeringsimpuls Stedelijke Vernieuwing
ISW	Integraal Stedelijk Waterplan
IVA	Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten
IVN	Instituut Voor Natuureducatie
IWP	Integraal Water Plan
JENS	Jong En Sterk
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
JIGG	Jongeren in Goede Gezondheid
JOGG	Jongeren Op Gezond Gewicht
JOP	Jeugd ontmoetingsplek
KBL	Krediet Bank Limburg
KCC	Klant Contact Centrum
KDP	Kostendekkingsplan
KIA	Kennis-, Informatie- en Adviescentrum
KIDO	Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden
KIR	Kinderrechter
KOTA	Kinderopvangtoeslagaffaire
KPI	Kritieke prestatie-indicator
LAI	Lokale Aanpak Isolatie
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LED	Light Emitting Diode (Moderne Energiezuinige Verlichting)
LHB	Limburgse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen
LIA	Lokale Inclusie Agenda
LIAS	Eigenaam voor producten van de firma Inergy
LIEC	Landelijk Informatie en Expertise Centrum
LIOF	Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering
LISA	Eigenaam onderzoeksbureau
LLTB	Limburgse Land- en Tuinbouwbond
LTA	Landelijk Transitiearrangement
Lumpsum	Lumpsum financiering (zak met geld te besteden aan geoormerkt doel)
MAU	Meerjarige Aanvullende Uitkering
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MCS	Management Control System
MFC	Multifunctioneel Centrum
MIP	Meerjarig Investeringsplan
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MMR	Samenwerking Meten, monitoren en rekenen
MO	Maatschappelijke Ontwikkeling
MOB	Mens Ontwikkel Bedrijf

Afkorting	Verklaring
MOP	Meerjarenontwikkelingsprogramma / Meerjarenonderhoudsplan
NAL	Nationale Agenda Laadinfrastructuur
NASB	Nationale Actie Sport en Bewegen
NEIMED	Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische Krimp
NIBM	Niet in betekenende mate
NIBUD	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
NIPIA	Eigenaam onderzoeksbureau
NME	Natuur en Milieu Educatie
NPRES	Nationaal Programma Regionale Energiestrategie
NRW	Nordrhein-Westfalen
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
NT1	Niveau laaggeletterdheid
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma
NV	Naamloze vennootschap
NvO	Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd
OAB	Onderwijs Achterstandenbeleid
OALT	Onderwijs in Allochtone Levende Talen
OBD	Onderwijsbegeleidingsdienst
OBO	Openbaar Basis Onderwijs
OO	Ontploffbare Oorlogsresten
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OTS	Ondertoezichtstelling
OV	Openbaar vervoer
Ow	Omgevingswet
OZB	Onroerende Zaakbelasting
OZL	Oostelijk Zuid-Limburg
PALET	Parkstad Limburg Energie Transitie
PAUW	Product Algemene Uitkering voor het Web
PBE	Publiek Belang Electriciteitsproductie
PenC	Afdeling Planning & Control
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
PGB	Persoonsgebonden budget
PIJCOFAH	Personeel, informatie, juridisch, communicatie, organisatie, financiën, automatisering, huisvesting
PIT	Parkstad IT (sinds 2025 de gemeenschappelijke regeling Solido)
P/I	per inwoner
PLB	Productie Leveringsbedrijf
PLOOI	Platform Open Overheidsinformatie
PMD	Plastic Metaal Drankenkartons
PSA	Personeel- en salarisadministratie
PSL	Parkstad Limburg
Rarap	Raadsrapportage
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
RD4	Reinigingsdienst
RES	ZL Regionale Energie Strategie Zuid Limburg
RES ZL	Regionale Energie Strategie Zuid Limburg
REV	Regionale Externe Veiligheidsrisico's
RI&E	Risico-inventarisatie en Evaluatie
RIA	Raadsinformatieavond
RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RKPL	Regionale Klimaatadaptiestrategie Parkstad Limburg
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiepunt

Afkorting	Verklaring
ROA	Regeling Opvang Asielzoekers
ROG	Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling en Grondzaken
RRGS	Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen
RSU	Regeling Specifieke Uitkering
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
Ruddo	Regeling Uitzetting en Derivaten Decentrale Overheden
RVC(i)	Ruimtevrage College (investering)
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
RVE	Register Externe Veiligheidsrisico's
RVR	Ruimtevrage raad
RVVP	Regionaal Verkeers- en Vervoersplan
RWE	Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk
S&P	Standard & Poor's
SBL	Stichting Bosbeheer Landgraaf
SBOZL	Stichting Basisonderwijs Zuid-Limburg
SES	Sociaal Economische Structuurversterking
SiSa	Single Informatie, Single Audit
SMI	Sociaal-medische Indicatie
SMK	Stichting Muziekschool Kerkrade
SO	Speciaal Onderwijs
SOR	Samenhangende objecten registratie
SPUK	Specifieke uitkering
SPV	Special Purpose Vehicles
SSC	Shared Service Center
Stado	Stads- en dorpsvernieuwing
Stg	Stichting
SUMP	Sustainable Urban Mobility Plan
SVBBL	Simpelveld, Voerendaal, Beekdaelen, Brunssum, Landgraaf
SVOPL	Stichting Voortgezet Onderwijs Parkstad Limburg
SVREZL	Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg
Sw	Sociale werkvoorziening
SWM	Streekgewest Westelijke Mijnstreek
TCG	Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
TenH	Afdeling Toezicht & Handhaving
TMF	The Movefactory
TOZO	Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers
TVW	Transitievisie en Warmte
UDC	Urban Data Center
UKR	Oekraïne
VANG	Van Afval naar Grondstof
VaVo	Voortgezet algemeen Vormend onderwijs
VAZOM	Vrije Academie Zuid Oostelijke Mijnstreek
VIA	Verbindingsknooppunt Informatie en Advies
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
Vpb	Vennootschapsbelasting
VRI	Verkeersregelinstallatie
VROM	Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu
VSV	Vroegtijdig Schoolverlaten
VTH	Vergunningen en Toezicht- en handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VTV	Voorlopige Vergunning Tot Verblijf
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Afkorting	Verklaring
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WAMS	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering
WBL	Waterschapsbedrijf Limburg
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WGR	Wet Gemeenschappelijke Regelingen
Wgs	Wet gemeentelijke schuldhelpverlening
WgW	Wijkgericht Werken
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
Wij	Wet Investeren in Jongeren
WIN	Wet Inburgering Nederland
WIW	Wet Inschakeling Werklozen
Wkb	Wet Kwaliteitsborging
WKO	Wet Kinderopvang
WM	Wet Milieu
WML	Waterleiding Maatschappij Limburg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOO	Wet Open Overheid
WOP	Wijkontwikkelingsplan
WOZ	Wet Onroerende Zaken
WOZL	Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg
Wpg	Wet Politiegegevens
Wro	Wet ruimtelijke ordening
WSP	Werkgever Service Punt
WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening /Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
WTP	Water Taken Plan
WVG	Wet Voorziening Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen
WWZ	Wonen Welzijn en Zorg
ZBB	Zero Based Budgeting
Z-L	Zuid-Limburg
ZMP	Zeer Moeilijk Plaatsbaren
ZZS	Zeer Zorgwekkende Stoffen

Tabel 275: Lijst van afkortingen